

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé
Source : <http://catholique-quimper.cef.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html>

2011

FEIZ HA BREIZ

NEDELEG

Evangelizo vobis gaudium magnum.

Digas a ran d'eoc'h eur c'helou laouen.

DA genver an noz tremenet, breman ez eus naontek kant hag eur bloaz bennak, eun ael eus an nenv a en em ziskouezas, e kreiz eur sklerijenn gaer, da eun nebeud pastored a oa o tiouall o derved, war grec'hennou Bethleem; o welet kement all an dud keiz-man a voe spontet holl. Peadra a oa, e gwirionez; met an ael a lavaras d'ezo : « Arabad eo d'eoc'h kaout aoun; eur c'helou mat eo a zigasan d'eoc'h, eur c'helou hag a raio plijadur d'ar bobl a-bez; selaouit: gannet ez eus evidoc'h, hizio, eur Zalver, e kêr David; setu aman penaos hen anavezot; kaout a reot eur bugel, dastumet en e vailhurou, ha gourvezet en eur c'hraou! »

Ha kerkent eur maread aelez all a en em lakeas da veuli Doue asamblez gand an ael a oa o paouez komz ouz ar bastored hag holl e kanent, en eur vouez: « Gloar da Zoue, e barr an nenvou ha peoc'h, war an douar d'an dud a volonteze vat. »

Pa voe aet an aelez kuit, ar bastored a lavaras an eil d'egile: « Deomp da Vethleem da welet petra 'zo c'hoarvezet eno a nevez, hervez ar c'helou a zo bet ambannet d'eomp a-berz an Aotrou! »

Mont a rejont eta warzu ar c'hraou, tiz warno, hao eno e kavjont Mari ha Joseph ha ganto eur c'hrouadurig, astennet war eur guchenn golo.

Ar bugel-se ganet gand ar Werc'hez Vari, e kraou Bethleem, eo Jezuz, hor Zalver benniget, Mab Doue e-unan, an hini en devoa, war e veno, ar bed kement a bres hag a vall da welet, — ha padal, pa deu, n'eus ket zoken eun den war zav evit hen digemeret, n'eus ket eun ti evid e loja: « Plas ebet n'oa evito en ostaleri! » Na truezusa digemer.

Koulskoude n'eo ket evitan eo e teu nag evid e blijadur; evidomp-ni eo hag evit hor silvidigez: « *Propter nos homines et propter nostram salutem!* »

Met perak ivez eo falvezet gantan genel en eur c'hraou ken paour hag en eur stad ken poanius?

Perak n'en deus ket dibabet kentoc'h eur mander kaer pe eur palez alaouret evit beza e di kenta etouez an dud? Perak?

Abalamour ma oa deuet war an douar evit nevezi ha savetei ar bed dre: a) an humilite; b) dre ar baourentez ha; c) dre ar boan.

Ezomm en devoa ar bed koz da veza nevezet, da veza saveteet, rak kollet e oa gand an ourgouilh, gand ar pinvidigeziou gwall implijet ha gand ar plijaduriou direol.

An Aotrou

KEREBEL

1877

Person

Poullaouen

1933

I. — AN OURGOUILH

An ourgouilh. Hennez a voe pec'hed Adam hag Eva; ne varvas ket ganto; tremen a reas en o lignez. Sonjit e bugale Noe hag e tour Babel. Zoken dre ma kreske ar dud, war an douar, e kreske ivez an ourgouilh en o zouez; ha pa zeuas ar Mesias er bed e oa spontus gwelet pegen uhel oa savet al Iorc'h e kalon an dud vras ha pinvidik etouez ar bayaned; an impalaer a en em c'hrae Doue hag ar re vras all ne brizent ket sellet ouz ar zerviche-rien, ouz ar beorien; n'o c'hemerent ket evit tud; o bresa a raent dindan o zreid; kement a zisprijans o devoa evito ma sonjent zoken ne oa ene ebet, en o c'hreiz, na plas ebet evito, e bro an dud eurus warlerc'h buhez ar bed-man.

Ret e oa diskar an ourgouilh-se. An den en e Iorc'h a c'hoanta sevel, sevel betek Doue ha beza henvel outan, Jezuz, Hen, a ziskenno; en em ober a ray den, ... petra lavaran, en em ober a ray krouadur, krouadur dinerz, krouadur dister: « *parvu-*

lus » ha dibad a eure evit beza e vamm an humpla krouadurez a voe biskoaz.

An den n'en devoa ken ioul nemet da veza meulet, enoret; Hor Zalver, Hen a, garo an disprijans; kemeret e vezo evit mab eur c'halvez; tamallet e vezo da veza eur gaouiad hag eun trompler; laket e vezo kein oc'h kein gand al laeron hag ar vuntre-rien. disprijet e vezo evel eun den diskiant; barnet e vezo d'ar maro, evel eun torfetour; staget e vezo ouz eur groaz, etre daou laer!

Met lavaret a c'hello d'ar bed-holl: « *Discite a me quia mitis sum et humilis corde* : Deskit gannen ez oun dous hag humpl a galon! »

— An neb, emezan, c'hoaz, a glask sevel dreist ar re all a vezo izelaet hag an neb a en em izelaio a vezo uhelaet! »

Diouz kement-se eo aes d'eoc'h kompren pegement e tisplij an ourgouilh d'ezan ha pegen kaer eo an humilite dirak e zaoulagad. Poniomp eta da veza atô humbl a spered hag a galon. Ha ken diaes-se eo d'eomp beza humbl? N'eo ket sur! N'hon eus nemet diskenn ennomp hon-unan ha sonjal petra omp, e gwirionez.

Dirag an dud: nebeud a dra. Hag e kichen Doue ne d'omp netra, netra nemet prenved douar « furmet gant poultrenn evit distrei adarre e poultrenn! »

II. — AR PINVIDIGEZIOU

Ar pinvidigeziou a zikoure ivez koll ar bed.

D'an amzer ma teuas Mab Doue, war an douar, ar Romaned oa ar vistri er bed; trec'het o devoa an holl broiou dre ar brezel; madou bras o devoa dastumet diwar o c'houst; met da heul an aour hag an arc'hant digaset ganto eus ar broiou all, e teuas ivez, en o zouez, an denvalijenn a spered hag ar vreinaadurez a galon. Dallet gant diaoul an ar-

c'hant kerkoulz ha gant diaoul an ourgouilh, e kousesjont buan en dizursiou ar re vrasa, en eur ober gwall implij, e pep doare eus ar pinvidigeziou.

Setu perak Hor Zalver evit savetei ar bed a ziskenn paour war an douar; ne weler ket an dan-telez, nag ar seiz o lugerni en dro d'ezan evel en dro da vugale ar brinsed. Nann! pell ac'hano; paouroc'h eo eged ar paoura krouadur a zo en e vro; evit lojeiz n'en deus nemed eur c'hraou; evit kavell nemed eun dakennik kolo; evit mailhurou nemed eur c'hoz lienenn bennak. Pebez dienez: beva a ray epad tregont vloaz etre daou zen o deus graet le a baourentez hag a labouro dalc'h mat, evel ma raio Hen e-unan, pa vezo deuet en oad.

Pa en em lakaio da vale dre vro ar Jude evit prezeg d'ar bobl, e ranko mont, a zor da zor, evel eur paourkaez, beva, diwar goust an estren, ken alies ha bemdez: « Al laboused, emezan, o deus o neiziou, al lern o zoullou, ha mab an den n'en deus netra d'ezan e-unan, n'en deus ket zoken eur maen da harpa e benn. »

Mervel a ray e noaz-pilh, war ar groaz, evel m'eo ganet en noaz-ran, er c'hraou. Joseph Arimathi a ranko prena eul linsel evit e zebelia.

Met lavaret en deus a vouez uhel diwar ar menez: « Eurus an dud paour! Gwas a-ze d'ar re binvidik! *Beati pauperes! vae vobis divitibus!* »

Ha perak e lavar Jezuz-Krist: « Eurus an dud paour! » Abalamour ma ouie mat n'eo ket an dan-vez eo a ra an eurusted; abalamour an dud paour n'emaint ket e riskl d'en em goll, dre ar gwall implij eus madou ar bed-man; abalamour c'hoaz eo a-walc'h d'ezo gouzant gant pasianted o faourentez war an douar hag e vezint pinvidik gant Doue, e rouantelez an nenv, *quia vestrum est regnum Dei!* Met siouaz! nag a dud paour er bed ha ne zonzont ket a-walc'h e Doue hag e lec'h e garet

gand eur spered laouen a zeu alies marteze d'en em glemm outan ha d'e damall da veza didruez en o c'henver. Henvel a-walc'h int ouz Jezuz-Krist dre stad paour o buhez met n'int ket henvel outan dre ar spered a baourentez, abalamour ma n'int ket paour a galon vat; n'eo ket diskrog o c'halon diouz an danvez evel m'eo o daouarn.

Ha perak e lavar Jezuz-Krist: « Gwas a-ze d'ar re binvidik! » Abalamour ar pinvidigeziou e lec'h renta an den eurus a zeu alies da veza penn-abeg e golledigez. Nak a dud a weler o tisonjal Doue e kreiz o madou! Nak a dud a deu da riskla o silvidigez, dre ar gwall implij a reont eus an arc'hant.

Koulskoude, va breudeur ker, n'eo ket eun dra fall beza pinvidik; nann; n'eo ket difennet dastum madou, gant ma teuint dre an hent eün, dre an hent honest. Nann, met arabad eo avat d'an den ober e Zoue eus an aour hag an arc'hant. Arabad eo d'ar pinvidik en em zervicha eus e vadou evid ober an droug, evit lakat dizurz dre ar vro. Red eo d'ezan en em zervicha anezo evid ober vad hervez e stad hag e renk. Anez-se goude beza bet pinvidik epad e vuhez e vezo goulo e zaouarn dirak Doue da eur ar maro; ha neuze e denzoriou a zavo en e eneb hag a vezo evitan tenzoriou a goler hag a venjans.

III. — AR PLIJADURIOU DIREOL

Ar plijadurioù direol a oa ivez o koll ar bed payan, o vreina kalon an den, o tinerza e gorf hag o talla e spered. An diegi a zeuas da heul ar madou bras ha da heul an diegi an ebatou dizonest, an dansou milliget, an dizurziou ar re vrasa.

Debri mat, eva mat, kousket mat, labourat nebeut, tec'het diouz al labour, diouall diouz ar boan,

ebata noz deiz, klask e blijadur e pep giz, setu aze buhez eun darn vrasa eus ar bayaned koz d'an eur ma teuas Hor Zalver war an douar: « An den, evit komz, evel ar Skrilur Zakr, a oa diskenet e renk al loened mut ha deuet da veza henvel outo! » *Comparatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis!*

Red e oa eta d'Hor Zalver diskenn betek eno d'e glask hag abalamour da-ze e falvezas d'ezan genel en eur c'hraou, etouez al loened mut! Eno, o krena gand ar riou, war ar plouz, eno o ouela gand ar boan war harlenn e vamm, e kommanso e zakrifis evidomp, evit hen achui diwezatoc'h war lein ar groaz. Pebez poan-spered, pebez rann-galon, pebez poan-gorf evit krouadur Bethleem deuet da veza Doue ar C'halvar. Gouzout mat a ra azalek e c'hinivelez petra a zo da erruout gantan en amzer da zont. Gwelet a ra kalon e vamm venni-get treuzet gand eur c'hleze a c'hlac'har; gwelet a ra ar c'houezenn a zour hag a wad er jardin Olivez; gwelet a ra Judas o tont d'e werza; gwelet a ra ar chadennoù, ar fouetou, ar gurunenn-spern, ar groaz, ar moxol hag an tachou; met, n'eus fors! Ar bed a en em goll dre ar blijadur ha Jezuz a fell d'ezan e zavetei dre ar boan, hag evit deski d'eomp e rankomp ivez kerzet war hent ar boan evit mont da eurusted an nenv, Hor Zalver a lavar d'ar bed souezet: « Eurus ar re o deus naoun ha sec'hed; eurus ar re a ouel hag a c'houzant poan war an douar, rak evito eo Rouantelez an nenv! »

Koulskoude, va Breudeur ker, Doue ne zifenn ket ouz an den kement plijadur a zo. O! nann! Bez ez eus plijadurioù mat, ebatou honest, joüted a galon, laouenedigez a spered, hag a c'heller da gaout, ha da danva e pep stad hag e pep renk hag ar re-ze, a dra zur, n'int ket difennet gant

Doùe. Arabad eo, avat, klask ar blijadur en te-
chou fall, er vezventi, en dishonestiz, er vuhez di-
reol; n'eo ket en traou-ze eo e kavfot ar gwir
eurusted; ar gwall youlou a zo diesoc'h da gon-
tanti eget chas divouedet; seul-vui e rooc'h d'ezo
ha seul-vui e c'houlennint diganeoc'h. Klask pli-
jadur ar c'horf a zo beza bourreo an ene. Ar gous-
tians krignet gant prenv ar more'hed ne ro peoc'h
ebet d'an den pec'her a stag e galon ouz an droug:
« *Tribulatio et angustia in omnem animam homi-
nis operantis malum.* »

D'eomp eta, va breudeur ker, d'eomp a spered
hag a galon da graou Bethleem, evit trugarekaat
Mab Doue da veza en em c'hraet den evidomp.
Deuet eo paour, war an douar, evit hol lakat da
veza pinvidik en nenv. Ganet eo en eur stad izel
ha dister meurbet evit ma vezimp savet uhel e
gloar ar baradoz; gouzanvet en deus poan er bed-
man, evit gounit d'eomp eurusted ar bed all.

D'eomp holl da skol ar Mabig Jezuz ha des-
komp gantan karet an humilite, distaga hor c'ha-
lonou diouz traou ar bed-man ha gouzanv hor
poan gant nerz, gant kourach, gant pasianted,
gand eur spered diglemm hag eur galon laouen,
hag eun dervez a vezo, goude beza bet eul lodenn
eus e boan war an douar, e resevomp digantan eul
lodenn eus e c'hloar hag eus e joaüsted er bara-
doz.

Evelse bezet graet.

*Prezegenn graet e Plougerne
gant an A. KEREBEL da ziz
Nedeleg 1925.*

Sent Breiz — 4

SARBEZ ANNA HA SARR ERWAN, PATRONED BREIZ-IZEL
PEDIS EVIDOMP 聖人

Sent Breiz

enoret e miz Genver

D'ar 5. Sant Konvoyon, abad Redon.
D'an 19. Sant Melani, eskob Roazon.
D'ar 24. Sant Kadok, abad Langarvan.
D'an 29. S. Gweltas, doktor ar Vretoned.

■ SAINT KADOK ■

Abad Langarvan

ER VI^{et} kantved, Kadok, — ni e Breiz-Izel a
lavar Kadou kentoc'h eget Kadok, — a voe
unan eus sent brasa Breiz-Veur.

Sant Kadok a voe badezet ha skoliet gand eun
diskib da zant Padraig, abostol bras Iwerzon;
troet e oa ouz an deskadurez; eur vouez a lavare
d'ezan: « Desk endra ma 'z out yaouank ha pa
vezo gwenn da vleo e kavi ar furnez a vezo evi-
dout evel da dad ha da vamm. »

Evit kreski e zeskadurez e redas eus an eil bro
keltiek d'eben; darn a lavar zoken ez eas da Rom
ha da Jerusalem; o tistrei ac'hano d'ar gêr eo e
reas eun diskenn e Breiz-Izel, da weler e vignon
sant Gweltas, istorier bras ar Vretoned.

E Langarvan, e bro Gembre edo e abati e veze
skoliet enni ar vugale a dro-war-dro.

Unan eus e ziskibien a c'houlennas outan eun dervez :

- Petra eo ar garantez?
- : Ar garantez, eme Gadok, eo ar baradoz.
- : Hag ar gasoni?
- : Ar gasoni eo an ifern.
- : Hag ar gonsians? eme ar bugel.
- : Ar gonsians, eme Gadok, eo lagad Doue e ene an den.

Kasaat a ran a lavare.

Kadok d'e ziskibien, ha n'oun ket evit gouzanv: an den ne gar ar vro her mag, ar brezelour a gomz alies a vrezel ha morse a beoc'h... an tiez hep tud, an douarou heb eost an deskadurez a zizentch, an den hep micher, ar vezventi hep distag hag an den hep konsians.

◆ AR GOANV ◆

N'EUS ket par d'an amzer d'en em baka, eman ar c'hiz da lavaret. Re wir eo er bloa-man. Goude eun hanvez tomm tomm, z'eus deuet eur goanv kalet hag a laka lavariou ar re goz da vont e gaou.

« Hanv-c'hoanv betek Nedeleg
Diwar neuze 'vez goanv kalet
Ken na deu ar bleun en haleg. »

Er bloa-man, ar goanv n'en deus ket gortozet Nedeleg evid en em zikouez. Pa n'edot ket war-c'hed anezan, a-daol, eo dirollet warnomp. Emichans ne bado ket ac'han ma teui ar bleun en haleg, mont a rafemp holl gantan abenn neuze. En eur ziskouez e benn griz ha tenva, ar goanv en deus gwall groget dioc'h-tu. Sellit ouz ar maeziou, pebez dismantr n'en deus ket graet? En eun nebeut nozveziou, an avel yen hag ar skorn, n'int ket bet pell evit peurflastra an deliou, ar glazvez hag ar peuriou chomet ken seder betek-hen. Eur vantell ganv, liou ar maro eo a zo en em ledet breman war hon douarou. Ar gwez paour, truez eo sellet outo, gand o skourrou noaz henvel ouz relegou hag a grên gand ar riou.

Al laboused, aon a gemeront razo; a vandennou o gweler o nijal, dreist-hor penn, evit mont warzu ar c'hoajou bras da glask gwasked ha lojeiz.

Gwaz a ze d'an dud dibreder n'o deus ket klozet mat o zraou. E kambr ar stered n'eo ket eur brao beza epad an noz hag an avel yen a en em zil buan dre ar gwaskou.

Ma ne deuje ket ar goanv da gregi en hon douarou, petra hon divije en hor parkeier? Ma ne deuje ket hor maeziou d'en em ziviska ha da vervel, peseurt plijadur hon defe-ni o welet an nevez amzer o tont? Ma n'hon defe poan ebet gand ar riou, daoust hag en em blijout a rafemp kement en-dro d'an tan diouz an noz goude koan?

L. B.

EUR WELADENN

DA

VERNADETA SOUBIROUS

LENNERIEN *Feiz ha Breiz* a lenno, gant plijadur, ar bajenn war lerc'h, a verk penaos eur breizad kalonek hag e bried, an A. hag an I. a Gervarker, a yeas, er bloaz 1863, da welet Bernadeta Soubirus, pa oa nevez en em dennet c'hoaz e ospital Lourd, etouez al leanezed :

« Goude beza bet o pedi e kichen ar Grott, e lec'h m'en em ziskouezas ar Werc'hez santel d'ar plac'h yaouank, ez ejomp d'an ospital da welet Bernadeta. N'oa nemet pemp bloaz aboe m'he devoa gwelet ar Werc'hez; lod eus an dud a grede e oa gwir; lod all a lavare e oa gaou, daout d'ar burzudou niverus a zigoueze. Goulenn a rejomp eta superiozez an ospital, ha prest goude e weljomp o tont warzu ennomp, eur plac'hig gwisket evel ar merc'hed diwar ar maez: eur mouchouer war he fenn hag eun all war he diouškoaz.

Diouz ar portrejou hon devoa gwelet anezi, e sonjemp raktal e on hi Bernadeta hag e c'houlenjomp diganti: — C'houi eo Bernadeta?

— « Ya, me eo, emezi, ar zuperiozez a zo arru dioc'h-tu. Ne zavas ket kals he daoulagad da zellet ouzomp, met eur mousc'hoarz dudius a oa war he muzellou.

— « Pebez eur vat evidoc'h ! emezomp ; ni a

garfe beza bet en ho plas; pet kwech hoc'h eus gwelet ar Werc'hez ?

— « Triwac'h kwech am eus he gwelet, emezi.

— « Ha ne garfec'h ket mervel evit he gwelet adarre ?

— « O eo : emezi, hag he dremm a skede gand an esperans da vervel hep dale.

— « Diskouezit d'eomp penaos e rae ar Werc'hez sin ar Groaz ?

— « Ne c'hellin biken ober evelti ! emezi.

Evelato, e reas sin ar Groaz goustad, goustad, gand dévotion.

— « Ha kaër oa ar Werc'hez ? emezomp c'hoaz.

— « Ya, kaër e oa.

— « Kaeroc'h eged an itronezed ho poa gwelet betez hen ?

— « O ya, kals, emezi.

— « Pe seurt liou o devoa he daoulagad ?

— « Daoulagad glas he devoa.

— « Hag he bleo ?

— « N'am eus ket gwelet he bleo, gand ar gouel a oa war he fenn.

« Neuze, e teuas ar zuperiozez; ha lavarout a « reas d'eomp: Bernadeta a zo eur bôtrez sioul, « sentus, mat da bedi; nebeud a yec'hed he deus; « gwelet a rit e vez berr warni p'he devez komzet « eur pennadig. Eur plac'hig dizesk oa, pa velas « ar Werc'hez evid ar wech kenta; n'he devoa ket « graet he Fask kenta hag e oa pevarzek vloaz. Pa « lavaras ar Werc'hez d'ezi: « Me eo an hini a zo « bet konsevet heb pec'hed », e lavaras ar c'hom- « zou-ze, heb ehan, eus ar Grott beteg ar presbi- « tal, gand aoun d'o ankounac'haat; ne ouie ger « galleg ebed. Diskleriit, emezi da Vernadetta, « diskleriit d'an aotrou ha d'an itron-ma, ar pez « he deus goulennet Mamm Doue diganeoc'h.

— « Lavarout he deus graet d'in mont da gaout

« ar veleien, rak c'hoant he devoa e vije savet,
 « aman, e Lourd, eur chapel en he enor; pedi
 « evid ar bec'herien, he deus kemennet ive; ha
 « c'hoas he deus lavaret e vijen eurus er bed-all,
 « ha nann ar bed-man.

— « N'en em zantit ket skuiz, a-wechou, pa ran-
 « kit, dre zentidiget, lavarout an hevelep tra atô?
 — « O, eo, emezi.

Goulenn a rejomp diganti lavarout eun « Ave
 Maria » evidomp hag evit hor bugale.

— « Ya, emezi.

Ar superiorez a zonjas lavarout, war an eur,
 ar bedenn ze hag en em daoljomp war bennou hon
 daoulin on eur ouela, dirak skeudenn ar Werc'hez
 Vari; teir gwech e lavaras Bernadeta: O Mari
 konsevet heb pec'hed « goude beza lavaret gant
 devosion: « Me ho salud Mari » evel m'hon devoa
 goulennet ».

Araok he c'huitaat, an Itron a Gervarker a
 c'hoanteas pokat d'ar plac'h yaouank santel;
 houman a asantas gant douster, hag a brometas
 pedi eviti hag evit he zud. Ar zonzj eus ar wela-
 denn-ze a jomas beo en o c'halon, keit ha ma vevas
 an daou gristen mat, hag hizio, p'eo nevez lakaet
 Bernadeta e renk ar sentezed, hon eus mennet
 rei da anaout d'hol lennerien, al linennou skrivet
 diwar he fenn, gant pried an hini a zavas, evid e
 vro, al leor kaër-meurbed, a zo ennan kanaouen-
 nou ken dispar: ar Barzaz Breiz.

● DISKUIZ ●

Petra eo eur vuhez ne ro
 D'an den a labour tu na tro
 Da danva diskuiz, en e vro?

Da sellet laouen ouz ar bleun
 A skuilh dourn an hanv, evel pluñ,
 Etouez ar yeot ha war ar c'hleun,

Da glevout ar sonennig flour
 A stlap an eostig dious e skourr,
 A gan el leton ar strilh dour,

Da vont da bourmen war e bouez,
 Da heul an abardaez a gouez,
 A-dreuz ar c'hoad, dindan ar gwez,

Da leunia e gof, ma 'z eo paour,
 D'ar mare ma vez ar frouez maour,
 Gant avalou warno liou aour,

Da gaout, eun deiz bennag, ar c'hras
 Da azeza e beg ar Ras,
 Evit arvesti ar mor bras,

Da gas e lagad, en eur red,
 Warzu ar stered koant a sked
 En oabl doun, dre urz Mestr ar bed,

Da hellout, d'ar zul, deiz hep par,
 Stoui e benn, plega e c'har
 Dirag an Doue mat a gar.

Teir gwech trist ar vuhez ne ro
 D'an den en anken tu na tro
 Da danva dousder en e vro!

16-11-33.

The Holly, Pontypool Park, mon, England.
 J. L'HELGOUALC'H, O. M. I.

SANTEZ BERNADETA

D'AN 9 a viz genver 1844, daou zervez goude he ginivelez, e voe badezet e iliz Lourd, e kreiz menezioù ar Pyrene, eur verc'h vihan da Fransez Soubirous ha da Loeiza Casterot ha roet d'ezhi an hano a Vari Bernarda.

Ar verc'h-se, paour eus a vadou ar bed-man, hep yec'hed hag hep deskadurez, a oa pinvidik eus madou an nenv; eus an 11 a viz c'houevrer 1858 d'ar 16 a viz gouere walerc'h, ar Werc'hez Vari a deurezas en em ziskouez triouec'h gwech d'ezhi.

D'ar 25 a viz c'houevrer, el lec'h ma oa sec'h korn an douar, e reas eun toullig gant he bizied, war urz an Itron gaer hag e welas raktal o tarza ac'hano eun eienenn vurzudus a daol breman diouti daou ha c'houec'h ugent mil litrad dour bemdez.

D'ar 27 a viz c'houevrer, e voe roet an urz allman d'ezhi gand an Itron gaer: « It da lavaret d'ar veleien e tleer sevel eur chapel aman! »

D'ar 25 a viz meurz d'an trede goulenn a reas outi evit gouzout he hano, an Itron gaer a respontas:

« *Que soy era Immaculada Councepciou*

« Me eo an hini a zo bet krouet dinamm ! »

Bernadeta a varvas e Nevers d'ar 16 a viz ebrel 1879, en he c'houec'hvet bloavez ha tregont: daouzek vloaz a oa aboe ma oa aet da leanez.

D'an 8 a viz kerzu 1933, H. T. ar Pab Pi XI, en

deus laket Mari Bernarda Soubirous war roll ar zent, endra m'edo o ren ar pemzekvet bloavez ha tri ugent goude ma oa en em ziskouezet d'ezhi Mamm Doue.

Abaoe amzer santez Bernadeta, hent Lourd a zo deuet da veza unan eus an hentchoù darempredet ar muia er bed-man.

Santez Bernadeta

ISTOR

BREIZ

Rouanteleziou Breiz-Vihan

Hon tud koz, ar Vretoned, diskennet eus Breiz-Veur war aochou an Arvor, er pempet hag er c'houec'hvet kantved goude donedigez Hor Zalver, a en em dennas darn aman, darn a-hont, el lec'h ma kave d'ezo e c'hellent kaout tro da gaout o bara.

Hor zet koz a zavas parrezioù kenta ar vro ; tamm ha tamm ar parrezioù-ze, evit gellout en em zifenn gwelloc'h, a en em stâgas an eil ouz eben hag a deuas da veza rouanteleziou bihan.

TEIR ROUANTELEZ BREIZ-VIHAN

Teir a oa anezo: hini an Domnone, hini Bro-Gerne hag hini Bro-Werog.

An Domnone oa ar vro binvidik a en em astenne, e kreiz etre ar mor hag ar menez adalek dour aber Kouesnon, tre betek Lok-Maze Penn-ar-Bed.

Kerne oa ar vro dosennek a oa e mervent an Domnone hag a oa Kemper he c'hêr-benn ha Grallon Veur he roue kenta.

Bro Werog oa ar vro kilhet gand ar ster Elle he dispartie diouz Kerne, ha gourenezenn Ruis.

Diou rouantelezig all a oa c'hoaz e Breiz-Izel: Bro Leon, gant he c'hêr-benn Kastell-Paol ha gwech ma veze stag ha gwech ma ne veze ket ouz an Domnone ha Bro 'r Poher, gant he c'hêr-benn Keraez a zigoueze kement all ganti : gwech ma veze stag ha gwech ma ne veze ket ouz Bro Gerne.

MALL E OA

Mail e oa d'hon tud koz en em glevet da zével ar rouanteleziou-ze rak a-vec'h ma oant diazezet da vat ma voe gwelet strolladoù Franked digristen o tont eus ar Germania, — a anver breman an Alamagn, — hag oc'h en em deurel war Bro-C'hall; evel ar Romaned, pemp kant vloaz en o raok, ober a rejont o mistri d'ar C'hallaoued ha ne zalejont ket ivez da zont da klask trabas ouz hon tud koz a oa nevez graet o diskenn ganto war aochou an Arvor.

Sant Judikael o tougen Hor Zalver

KENTA DIFENNOURIEN BREIZ-VIHAN

Kenta Breizad a rankas stourm ouz ar Franked eo Gwerog, roue Bro Werog; etre ar bloaz 577 hag ar bloaz 594 e rankas brezelekaat, koulz lavaret hep bloaz, evit miret outo da lakat o zreid war douar Breiz.

Judikael, roue an Domnone, a stourmas outo kement all; er bloaz 636, e teuas a-benn d'en em glevet gant o roue Dagobert hag ar Franked a lezas ar Vretoned e peoc'h.

Pignet war an tron er bloaz 615, Judikael a roas an dilez eus e garg er bloaz 640, evit mont da vanac'h.

Eun den santel e oa; eun dervez e treizas an Aotrou Doue e-unan dindan stumm eun den lor, en devoa goulennet outan e lakat da dreuzi an dour; al lorgnez a zo eur c'hlenved donjerus a laka an den da vreina war e dreid. An dud lor n'eo ket brao eta tostât outo en aoun da dapa o c'hlenved.

Judikael, hep donjer, a zougas ar paour a c'houlenne sikour digantan; digouezet e penn an treiz e welas e oa ar paour-ze an Aotrou Doue e-unan hag e stouas dirazan betek an douar.

Brudeta roue Bro Gerne eo Morvan, leshanvet Lez-Breiz; d'ar manac'h Witcar, kannad ar Franked a glaske e c'hounit dre gaer hag e lakat da baea gwiriou bras d'e vestr e lavare:

« Distro da gaout da impalaer pa giri ha lavar
« d'ezan n'emaoun ket war e zouar ha ne blegin
« ket d'e lezenn; ma c'hoanta brezel e kavo: di-
« vrec'h hon eus ha gouzout a raimp o lakat da
« dalvezout. »

Lazet e voe, dem-goude, war Menez-Morvan, harp e abati Langonnet, er bloaz 818, a greiz m'edo o stourm, en e wir wella, ouz Loeiz, mab Charlez, impalaer bras ar Franked.

Marvet e oa evel m'en devoa c'hoant da ver-
vel: evid e Vreiz: haera maro!

Geriou diaes. — *Mervent* : sud-ouest ; *gourene-
zenn* : presqu'île; *al lorgnez* : la lèpre.

Morvan o stourm ouz ar Franked

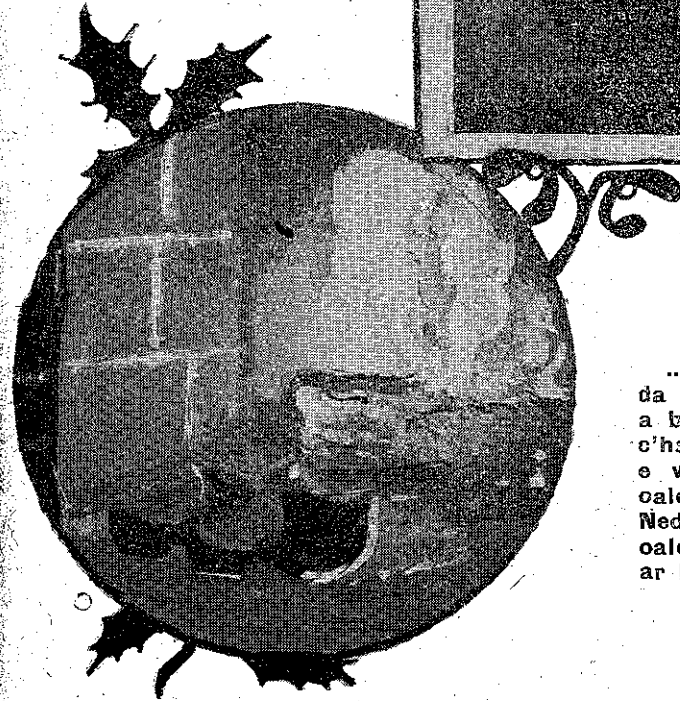

(Photo Feiz ha Breiz)

Mabig Jezuz, ker kaer az kavan
 M'az karan,
 Ha kement az karan
 M'hel lavaran
 D'it ha d'az Vamm
 O Mabig flamm !

Gwennaelig a laka
 er post al lizer en
 deus skrivet d'ar
 Mabig Jezuz evit gou-
 lenn digantan ar
 c'hoariell en deus
 o'hoant da gaout d'e
 galanna...

... Hag a-raok mont
 da gousket, evel eleiz
 a baotred hag a ver-
 c'hed bihan, e renko
 e voutou e korn an
 oaled, pa vezo eteo
 Nedeleg o tevi, war an
 oaled, epad noz laouen
 ar Pelgent.

PERIG HAG AZILIS

D'ar veilhadeg ez an, eun dro bennak, da di va amezeien dosta, kentoc'h eged chom, va unan-penn, e-kichen an oaled yen; pa ne vez na bugale na tud yaouank endro dezi, an oaled a vez yen, goude kaout diou hordenn geunaud enni hag an tan enno. Met, el lec'h ma lavaran, ez eus leun a dud a beb oad, hag ar re goz en em laka kel laouen hag ar re yaouank. P'am bezo lavaret edo Tonton Hamonig eno ivez, asambles ganen, an holl a zonjo ez eus bet plijadur o selaou e varvailhou!

AN DAOU LAER

Sevel a reas hano diwarbenn al laër; er Stank e oa bet, eiz deiz a oa; kaset en devoa gantan daou zac'had gwiniz, ha laket grouan en o flas! Karget e oant gant Moris da vont d'ar vilin, met, ken na oa aet d'o samma war e choug, ne ouie ket pe seurt taol a oa bet graet d'ezan. Hag an dud breman a zivize hag a lavare: « Ar Filip koz eo, heb douetans! » — « Yann vras eo, a gav d'in, a lavare eun all! » Pep hini a lavare e sonj, ha Tonton Hamonig, e gorn en e c'henou, a lezas eun hano all da goueza: « Jerman eo adarre », emezan. An dud a zella outan, evel m'o divije bet aoun na vije e benn o vont digantan, rak den ne anevez ar Jerman-ze, nag hini ebed en e hano, den nemedon-me.

« Kamalad koz, emeve, laket az peus Perig da grenna, tri miz a zo, gand istor ki-chase an den digredenn, hol laka da c'hoarzin, brema, gand an

daou baotr fin-ze a zoa brudet en hor yaouankiz. »

Hamonig a zelaouas va mouez hag a stagas rak-tal: « Daou laer oant, evel ma n'eus ket ken, daou laer hegaret ha dereat ouz an dud. Jerman ha Jaoua a veze graet anezo; anavezet e oant e pep lec'h. Ne skoent ket, nemed ous red; ne lazient ket, nemed evit en em zifenn.

Ne 'z aent ket da laerez, en tiez, en noz, evel al laeron all; nann; labourat a reent, en deiz, er sklerijenn, a-wel d'an holl. Troiou a reent, troiou gwall-gamm, rak o micher oa, met tostaat a reent ous an dud gant doujans, eur mousc'hoarz war o muzellou, eur gountel lemm en o dourn en eur lavaret: « Roit deomp, mar plij, an arc'hant a zo en ho kodell? » Hag an dud c'houekoc'h o buhez d'ezo eged o arc'hant (daoust m'o deus joa outan) a roe o gwenneien, gant aoun da baka eun taol fall; met arabad kredi her roent a galon vat.

Eun dro eta, da foar Ebrel oa, Youenn ar miliner a oa o vont da werza e azen: kant skoed 'oa koustet d'ezan, hag e venne kaout, hirio, daou-c'hant skoed evitan; kabestret 'oa gantan, hag ar gordenn ous e vrec'h, en em lakeas en hent. Bale a reas araok, evel just, laouen bras, en eur zutal pe en eur gana soniou koz.

Dre gostez an hent, e kerzent o daou, an azen hag e bere'hen; diskuisoc'h e oa d'o zreid ha kuit a boultrenn.

Jermen ha Jaoua, eur pakad dilhad ganto war o skoaz, a c'hede, kuzet en eur c'hoadig, eun taol brao da ober.

« Gortoz, eme an eil d'egile, an azen-ma, a zo arru, a vezo deomp abarz pell. Deus ganen ha c'hoariomp kempenn.

Jermen a freuzas ar bakaden a oa gantan; lakât a reas, war e gein, eur zae vanac'h, war e benn eur c'hougoul, endro d'e gorf eur gordenn, eur

Jermen a'z ae d'ar pilltrotik evel an azen warlerc'h e vestr

chapeled outi; ous e c'hronj e stagas eur baro hurr, en e vanch kleiz e silas eur bistolenn, hag hen, didrous evel eur zilienn, a reas eul lamm dreist ar c'hleuz evit mont, gant an hent, war roudou Youenn hag e azen...

Goustata ma c'hellas, e tistagas ar c'habestr; an azen a jomas a-zav; raktal, e c'houesas eur yeotenn vat hag he peuras; neuze, an eil laer, a reas eul lamm warnan hag her c'hasas pelloc'h war eur parkad melchen.

Ar miliner n'oa ket chomet a zav; n'en devoa na gwelet, na klevet seurt; met atao e kane, hag atao e chache war ar gordenn.

Jermen en devoa laket ar c'habestr endro d'e benn, hag ez ae d'ar pil-drotik, evel an azen, war

lerc'h e vestr. Berr warnan, pelloc'h, e chomas a-zav, ha Youenn, hab trei e benn, a youc'has:

« Ata, Marzin, deus 'ta, loen diegus! deus 'ta pennek! bez az pezo bazadou? »

« Ne veritan ket gwelloc'h evit va fec'hejou, va mestr », eme ar fals-manac'h, gant eur vouez izel; « skoit, emezan, c'hoas, hag e pokin d'ho tourn! »

Ar miliner, dialanet gand ar spount, a droas da zellet:

« Petra? emezan, va azen a oar kozeal? n'en deus mui nemed daou droad? gwisket eo evel eur manac'h? »

— Ya, daou droad! eme Jermen, ya, eur manac'h!

Ar paour kêz den a youc'he atao:

« D'am zikour, tudou! »

— Arabad eo deoc'h kaout aoun, va mab! azen oun bet, ya, epad pemp bloaz, met, va finijenn a zo echu:

Dilavar e oa ar miliner! Ne ouie mui petra da ober: gouela ha krena a rae heb eil.

Pa c'hellas lavaret eur ger:

« Va azen paour! emezan, restaolit hen d'in! »

— Me eo! azen oun bet du-ze, epad pemp bloaz!

— Ha gwir eo? eme Youenn, ez eus bet eur manac'h er c'hraou dû-man?

— Ya, hag e c'hellan lavaret n'oun ket bet bepred eurus ganeoc'h! tamm kerc'h ebet morse, neu-beud a velchen... ha fest ar vaz alies!

— Mat, eme Youenn en eur skrabat e benn, gedal ho pije gellet da jench kroc'hen ac'han da warc'hoas da vihana! Koll kant skoed a ran gant an taol-ma! »

Ar miliner a oa nec'het pe gredi, pe betra...

Lavarout a reas:

— Ha gwir eo? n'eo ket gevier? ha perak ar binijenn-ze?

— Morse gaou ebet ne deuas ermêz eus va genou! ha ma fell d'eoc'h gouzout perak oun bet dalc'het pemp bloaz e pinijenn, hel livirin d'eoc'h. »

Met, araok-ze, va mestr, ho pedan da zont d'am gwelet, d'ar gouent; emberr e rankin ho kuitaat evit dizrei etouez va breudeur. Ho pardoni a ran a galon vat, daoust ma n'em eus bet diganeoc'h nemet bazadou; met, mat a oa graet d'in, rak pec'hed em oa: diegus ha marlounk setu petra oun bet!

Dre ziegi, ne fote ket d'in kana meuleudiou da Zoue, asambles gand ar re all; a-dreuz-penn ez een dre fallegriez! ha diou skudellad dour a even bep pred! ha fa-munut dreist va lod!

Pa glevas an Tad ar pec'hejou-ze ganen, e yeas droug ennan: « Kê er maez, va breur, emezan! da goundaoni a ran da veza azen epad pemp bloaz; breugi a ranki, pa ne fell ket d'id kana; hag e lec'h ma 'z i, n'ez peza ket leun da gof: naon, sec'hed, taoliou foet, setu aze da lod! »

Raktal, va c'hougoul a en em reugas etre daou hanter; pep tamm en em astennas d'ober diou skouarn azen; va divrec'h en em astennas ive d'ober va zreid araok, hag e stagis da vreugi en eur vont ermêz eus ar gouent; du-ze edon abaoe!

A! roit d'in ar c'habestr-ma, va mestr, da zer-c'hel sonj ac'hanoc'h! Kastiza 'rin va c'horf gand ar gordenn a zo outan!

— Perak n'hoc'h eus ket lavaret ive? eme Youenn, kerc'h ha melchen am bije roet deoc'h m'am bije gouezet! Beza diskouezet d'in en eun doare bennak!

— Lavaret deoc'h? eme Jermen, alies em eus graet! rual a reen, muia ma c'hellen, evit rei deoc'h da gompren.

— Ya! têt e oac'h da skei ha meur a dro oun bet paket ganeoc'h, met ne ouien ket abalamour da betra, hag eur vech all, da vihana...

— Eur vech all?... hoc'h aliou a zo didalvoud; ne gouezin mui em fec'hed koz! Skourjeza a rin va c'horf, kentoc'h, a daoliou fouet!

— Mat, diouallit neuze, gand aoun da veza troet e azen adarre, rak en dro-man, avat, n'em bezo ket ezomm ac'hanoc'h! Kenavo, va Zad; distroit d'ar gouent, ha me a zo o vont d'ar foar da brena eur gwir azen! »

Diou eur bennak goude, ec'h en em gavas ar potr koz war ar blasenn-foar, debret e lein gantan. Oc'h ober eun dro etouez an ezen edo, pa jomas souezet ha mantret dirak e azen koz, stag ous eur wezenn gant nao pe zek all:

— Sell! emezan, eman kouezet en e bec'hed adarre!

Tostaat a raes outan, morlivet gant ar spount:

— Va Zad, emezan, pegeit pinijenn hoc'h eus paket en dro-ma?

An azen a zavas e benn, hag a stagas da baoata diou pe deir gwech.

— Daou vloaz? tri bloaz? e pado ho pinijenn? n'eo ket ker gwaz en taol-ma, evit doare. Hogen, ne ran ket fors gant piou ez eoc'h, met ganen-me ne deuoc'h ket.

Beza laeret diou wech a zo re!

An azen a anaveze mouez e vestr; trei a reas e benn; fringal ha rual a reas:

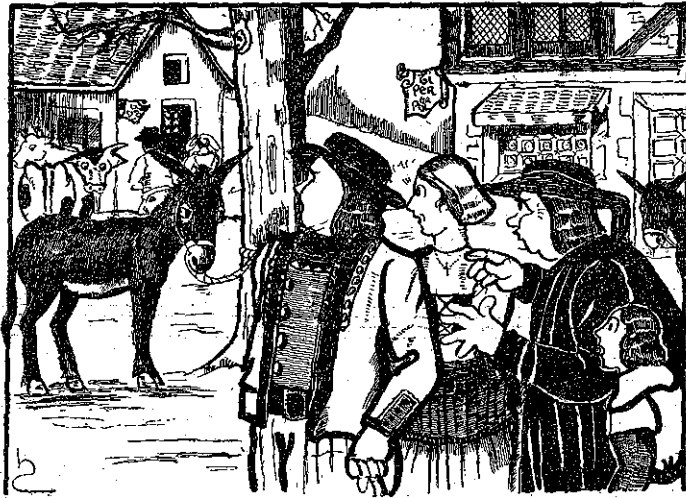
— Ya, ya, entetet eo, eme Youenn! rual ha fringal a c'hellit, met ne lakin gwenneg ebed ennoc'h!

Au dud a deue da zellet hag a c'hoarze:

— Diouallit ous an azen-ze, nevez deuet ermêz eus e gouent! n'eo ket eun azen eo! met eur manac'h!

— Eur manac'h 'ta? eme an dud.

N'eo ket eun azen eo, met eur Manac'h

— Ya, komzet en deus ouzin; e anaout a ran!

— Penaoz?

— Eun dra estlammus eo, met, ar wirionez eo! e zilhad manac'h a zo gantan! e gougoul a zo oc'h ober diousskouarn d'ezan! pellait potred! hennez n'eo ket azen, an neuz da veza azen eo a ra ha netra ken!

Ha Youenn a stagas da zanevelli an istor hoc'h eus lennet.

Etouez an dud her selaoue, e oa eun archer; an archerien, daoust d'o brud, o deus spered a wechou; hen-man a welas, raktal, ar pezh a oa en em gavet.

Kaout a reas Jaoua, heb re a boan, ha prest goude e c'hellas lakat ive an dourn war Jermen, en despet d'an dilhad her c'huze.

An daou laër a voe barnet, ha koundaonet da jom pemp bloaz, n'eo ket e krec'hin ezen eo, avat, met en eun toull-bac'h, war ar c'holo! Diwar laerez n'eus nemet koll! Hag ar miliner a c'hellas, diouz an noz, mont d'ar gêr, gand e azen, kel laouen ha tra o daou!

Pa voe echu gant Tonton Hamonig, an dud, koz ha yaouank, a stlakas o daouarn evid e drugarekaat hag an hostizez a ginnigas eur banne gwin tomm d'ezan.

— Ne c'houlennan ket gwelloc'h, emezan, rak sec'h eo va c'horzalhenn, dija!

— O! Tonton Hamonig, penaos n'hoc'h ket aet da veleg? pebez prezeger ho pije bet graet!

— Farserien a zo ac'hanoc'h! eme an eontr koz. Evit mont da veleg, e ranker beza galvet, ha me n'em eus ket klevet mouez ar Mestr! Met, ma plij gantan gervel unan eus va nied, a zo aman, ken niverus endro d'in, ne nac'hin ket sikour e dud da baea ar c'hloerdi epad e vloaveziennou studi; evelse em bezo graet va lod evit kaout eur beleg a raio enor d'e gerent ha vad d'e vro.

TINTIN ANNA.

◀ Kuzulioù ar medisin ▶

Traou am eus klevet gant va mestr abalamour ma n'am oa ket dalc'het sonj eus e gentel penn-da-benn, ha n'oa moulet, war Feiz ha Breiz, nemed an hanter!

Diwarbenn ar flemmou e oa hano ganeomp ha setu ar pezh am oa ankounac'heet:

FLEMMOU GWESPED

M'en em gavit da veza flemmet gand eur wespedenn, pe gand eur wenanenn, selaouit penaos e reoc'h : lammit ar flemm, da genta, ha frotit, el lec'h m'edq gand eun tamm ognoun pe eun tamm kignen, pe c'hoas gant persilh; en em gaout a reoc'h esoc'h raktal; ar boan a dorro.

Ma vijec'h flemmet en ho kenou — Doue ra viro — en eur zebri eur brunenn, eur berenn pe eur frouezen all, e rankfec'h drailha ognoun pe bersilh — an eil hag egile a zo mat — chaokat an eil pe egile hag e tigwenno ho kenou.

Ma vijec'h flemmet e diabarz ho kouzoug, neuze e vije gwasoc'h! dont a rankfec'h d'am c'herc'het, hag e lakafen eur gorzenn, deoc'h da c'hellout tenna hoc'h alan, anez e teufe buan ho korzalhenn d'en em stanka.

Anavezet em eus eun den, bet flemmet en e c'houzoug, evel-se, p'edo o chaseal, pell diouz pep tra; eur vuredad « teintur d'iod » a oa gantan, dre chans! eul loiad en deus laket en eur werennad zour, hag en deus gwalc'het e c'henou ganti, goudeze, epad ugent munud!

Klevit 'ta! faziet oin, n'eo ket me eo d'eoc'h dont da gerc'het m'hoc'h eus ezomm eus ar medecin, an Aotrou Mezek eo! ha nann ho servicher.

PAOL AR RIOUALLON.

OGNOUN FARSET

— Ognoun a gaves mat, Lizig?

— Ne ran ket, avat, Katell, met va zad her gra.

— Selaou aman ganen neuze hag e laki da dad da lipat e vourrou.

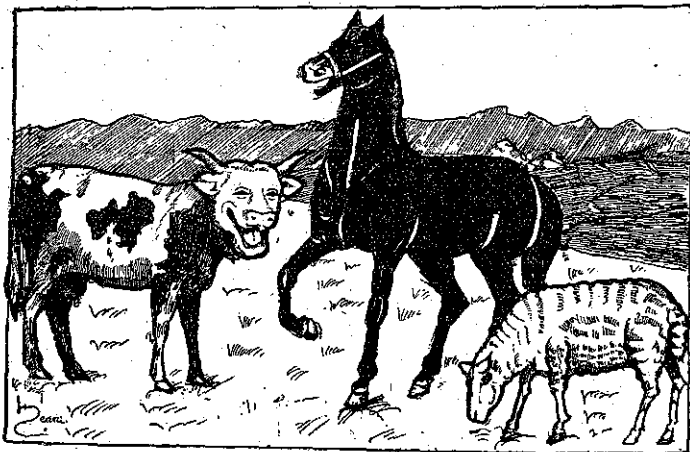
Klask eur guc'hennig ognoun, na re vras, na re vihan; o c'hignat hag o zoulla a ri heb o c'hleuza re zoun; goudeze e kemeri hag e trailh munut ar restachou kig a jom ganez n'eus fors petra int: kig saout, kig leue, kig lapin, kig yer; o c'hemmeska a ri gant pebr hag holenn ha fromaj rapet, da lakât en ognoun kleuzet.

Lakât en eur gastolorenn drailhennou kig moc'h tano, renket evel eur gram-poezenn e fons ar gastolorenn; lakât ar pennou ognoun war ar c'hig-se, renket mat ha disparti an eil diouz egile; gelei ar gastolorenn, he lakat war an tan, heb ober re o dan: o lezel da boazat gouestadik, ken na vezo bouk ha melen brao an ognoun; diouall na vefent re zec'h, hag evit-se o glebia, mar deo red, gand eur berad dour pe zoubenn.

LOGOD PATATEZ

Kemer, kign ha frik eur batatezenn en eur skudell; lak ganti teir loiad vleud hag eur vi; kemmesk an tri dra-ze asamblez ken a zistago an toaz-se diouz ar skudell; laka ebarz holenn hag eul loiadig gôell-bier pe c'hôell-Paris. Lez da doaz e gô epad teir eur ha stlap hen goudeze, a loiadou en aman bero pe er gresgwenn da boazat. Gand eur skudellad evelse ez eus peadra a-walc'h da ober daouzek pe bemzek logodenn; ma ne gav ket d'it ez pefe tra a-walc'h, laka en da skudell diou batatezenn c'houec'h loiad vleud ha daou vi.

LIZIG.

Ar marc'h, ar vuoc'h hag an danvad

BEZ e oa eur marc'h, eur vuoc'h hag eun danvad o peuri en eur waremm.

Ar marc'h a oa lorc'h ennan o tremen ebiou ar vuoc'h hag an danvad dre ma veze e vestr war e gein; ar vuoc'h a oa lorc'h enni dre ma veze he mestrez ouz he goro.

An danvad avat ne oa tamm lorc'h ebet ennan daoust ma roe, bep bloaz, e c'hloan d'e vestr ha d'e vestrez da ober o dilhad; lavaret a rae evelato outan e-unan: « Aesoc'h eo d'am mestr tremen hep mont war gein ar marc'h ha d'am mestrez tremen hep laez ar vuoc'h eget n'eo d'ezo tremen hep dilhad! »

Ar marc'hadour skubellou

allegretto

HA C'HOUI A GAR-FE PRE-NA SKU-BELL PRE-NA SKU-BELL, PRE-NA SKU-BELL HA

C'HOUI A GAR-FE PRE-NA. SKU-BELL PRE-NA SKU-BELL GA-NEN. SKU-

Komzou roët gand an I. Owen, Carmarthen.

2

Re vihan d'ar babig,
Re vrasoc'h d'ar vammig.

3

Re bounner d'ar wazed,
Re skanyfoc'h d'ar plac'hed.

4

Red eo eur skubellenn
Ma vô ho ti kempenn.

5

Skubellou da liva
Ha da zigivnida.

BELLOU A ZOA-RE HA MAT, E PEP MA-RE HA C'HOUI A GAR-FE PRE.

-NA SKU-BELL PRE-NA SKU-BELL GA-NEN

Ton savet gand an A. Mayet, Kemper.

6

Skubellou da wenna
Ha da ziboultrenna.

7

Da gempenn ho porziou,
Da rinsât ho forniou.

8

Grit buan ho marc'had
Ma kargin va yalc'had.

9

Gant gwerz paour ho skubell
Me 'm bô boued em skudell!

PEVAR AVIELER

Bugel bihan, lavar d'in petra eo *pevar* ?

— Pevar aviel.

An Aviel eo « ar c'helou mat » ha Leor an Aviel eo leor « ar c'helou mat » hag ar c'helou mat a zo hano anezan el leor-ze eo hini donedigez Hor Zalver Jezuz-Krist war an douar-man evit digeri d'an dud hent ar baradoz.

Jezuz-Krist n'en deus biskoaz skrivet ger ebet na roet urz d'e ziskibien d'hen ober ; lavaret en deus d'ezo, avat, « prezeg d'an holl dud ha deski d'ezo miret kement tra en deus gourc'hemennet. » S. Vaze. XXVIII, 12.20.

Ar c'helou mat eta a zo bet skignet, da genta, dre brezegennou ha goudeze hepken dre leoriou.

Daou abostol ha daou ziskib eo a lakeas ar c'helou mat dre skrid : sant Vaze ha sant Yann, sant Mark ha sant Lukas ha setu perak e vezont hanvet ar pevar Aviel.

Sant Vaze a skrivas e Aviel e yez Hor Zalver, marteze e Jerusalem, evit kristenien an Douar Santel, war dro ar bloaz 42 goude donedigez Jezuz-Krist.

Sant Mark, diskib sant Per, a skrivas e Aviel, e gregach, e Rom, da gredi eo, etre ar bloaz 42 hag ar bloaz 70.

Sant Lukas, sklerijennet gant sant Paol, a skrivas e Aviel, e gregach, er Gres, a-raok ar bloaz 63.

Sant Yann, an diskib a gare Jezuz, a skrivas ar

pevare Aviel e gregach, e Ephes, wardro ar bloaz 90. O sevel e leor sakr en deus klasket lavaret an traou talvoudusa a gave d'ezan a oa bet ankouna-c'haet gand an tri avieler all.

Evid anaout ervat Hor Zalver Jezuz-Krist, evid anaout e gomzou hag e oberou, e c'halloud hag e drugarez, eo red lenn ar pevar Aviel :

*'Vel ma red ar c'haro da zour sklér ar stivell
E red ar gristenien da zour an Aviel.*

D'an Oan en deus salvet ar bed
Bennoz, enor, meuleudi ha galloud
eus an eil kantved d'egile.

Aliou Kenstrivadeg ar « Skol Vrezonek »

1° Nous comprenons dans le Cours Élémentaire tous les élèves qui suivent les classes avant le certificat. — Cours Moyen: les élèves de la classe du certificat. — Cours Supérieur: les classes au-dessus du certificat.

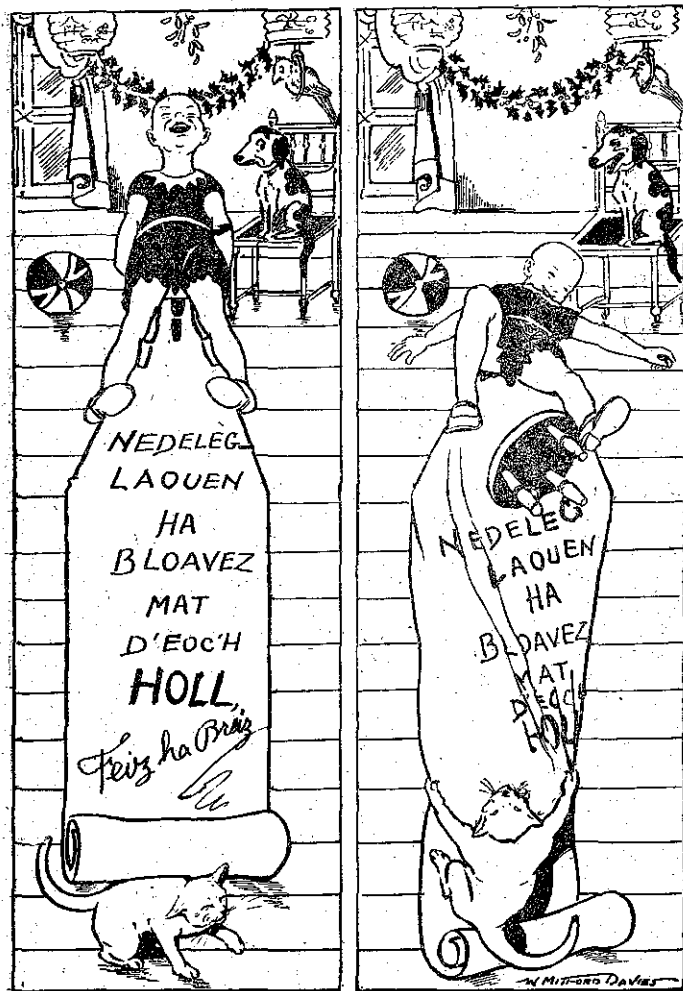
2° Chaque devoir devra indiquer: le nom, le prénom, l'école, la paroisse, et le Cours (Elémentaire, Moyen, ou Supérieur).

3° Le contenu du devoir devra être conforme au Cours.

4° Les copies devront arriver, avant la fin du mois, à: M. LE CHANOINE GRILL, Inspecteur de l'Enseignement libre, Impasse de l'Odéon, Quimper.

NOTE IMPORTANTE. — Seuls seront admis les devoirs accompagnés du bon mensuel qui se trouve au bas de la dernière page de ce numéro (Petit carré « Genver 1934 »).

LE MOIS PROCHAIN, NOUS DONNERONS LES NOMS DES LAURÉATS D'AR BREZONEG DRE DAOLENNOU.

Lanig ha Bizig e gaz

I. — Lanig o klask
c'hoari eun dro gamm
da Visig.

II. — Ha padal Lanig
eo ar gwas tapet.
(Diwar Cymru 'r Plant.)

Ar skol vrezonek

I. — COURS ELEMENTAIRE. — Donner les noms en breton, des personnes, bêtes et choses représentés dans les tableaux de *Lanig ha Bizig e gaz*. Avec chaque nom, faire une phrase en breton.

II. — COURS MOYEN ET SUPERIEUR. — *Da drei e brezoneg*:

Saint Judicaël, roi de Bretagne

Roi puissant, Judicaël fut aussi le père des pauvres. Un jour il revenait de la guerre avec ses soldats; arrivé près d'une rivière, il vit sur la berge un lépreux, qui gémissait de ne pouvoir passer l'eau. Judicaël, roi des Bretons descendit de son cheval; il prit le lépreux entre ses deux bras pour l'aider à franchir la rivière.

Or, Jésus lui-même s'était caché sous les traits d'un lépreux et se manifesta à son serviteur, lorsqu'ils furent arrivés sur l'autre rive, Judicaël tomba à genoux, la face contre terre.

— GERIOU DIES. — *Puissance*: galloud; *puissant*: galloù-dus — *la berge*: ar ribl; *le bord de la rivière*: ribl ar ster — *un lépreux*: un den lor; *la lèpre*: al lorgnez — *gémir*: klemm, hirvoudi; *il gémissait*: hen a glemme — *franchir*: mont dreist, tremen dreist — *Or*: hogen — *sous les traits d'un lépreux*: dindan doareou eun den lor — *se manifester*: en em ziskouez — *Jésus se manifesta*: Jezuz en em ziskouezas — *la face*: an dremm; *sa face*: e zremm.

III. — COURS MOYEN ET SUPERIEUR. — *Da drei e galleg*:

E-kichen e oa pastored, o veilha hag o tiwall o denved e-pad an noz. Ha setu n'em em ziskouezas d'ezo eun Ael a-berz Doue, ha sklerijenn Doue a skoas o daoulagad, hag e voent spontet-holl. Hag an Ael a lavaras d'ezo: « N'ho pet ket aon, me a zigas d'eo'h eur c'helou eürs a roio levezet vras d'ar bobl a-bez: ganet ez eus d'eo'h hirio eur Zalver ar C'hris, an Aotrou, e kêr David. Hen anaout a reoc'h diouz ar merk-man: kaout a reoc'h eur bugel mailhuret, ha gourvezet en eur c'hraon.

— GERIOU DIES. — *Ael*: eal, èl; *hag e voent spontet-holl*: et ils furent épouvantés; *n'ho pet ket aon*: n'avez pas peur; *mailhuret*: enveloppé de langes.

III. — COURS SUPERIEUR SEULEMENT.

Décrivez brièvement, en breton, la crèche de Noël de votre paroisse, ou de votre école.

KELEIER AR MIZ

EUN ESKOB NEVEZ EN HON ESKOPTI

An A. Mesguen, person iliz-veur Kemper, c'houezek miz a oa, a zo bet hanvet da eskob e Poitiers, e deziou kenta ar miz tremen; aboe 1872, n'oa bet hanvet eskob e Frans hag a vije ginidik eus eskopti Kemper ha Leon.

An M. Mesguen a zo bet ganet a Plouescat er bloaz 1880; a-raok mont da berson da Gemper e oa bet epad daouzek vloaz e penn skolach Kastell-Paol.

Feiz ha Breiz a ginnig, gant doujans, e wella gourc'hemen-nou, d'an eskob breizat nevez.

DAOU LEOR LOREET E PARIS

Daou skrivagner eus hor bro a zo o paouez beza bet loreet gant Skol-Veur Gatolik Paris.

D'an A. Kerbiriou, eus a Lambézellec, eo bet roet ar priz Sicard, evid e leor: *Les Missions Bretonnes, Histoire de leurs origines mystiques*. — 10 francs chez l'auteur, à Kérinou, en Lambézellec.

D'an A. Perennes, eus a Gemper, eo bet roet ar priz La-veille, evid e leor: *Un grand Breton, Jean-François Abgrall, des Missions Etrangères, 1854-1929*. Beau volume illustré in-8, 450 pages. 25 francs, chez Prudhomme, rue Poulain Corbion, Saint-Brieuc.

KELEIER LAOUEN HA KELEIER TRIST

An A. Jacques de Lesquen du Plessis Casso, hag an dimezell Simone Le Bastart de Villeneuve a zo bet eureujet e Sant Visant, e tal Redon, d'an 12 a viz kerzu diweza. Bennoz Doue war an daou bried nevez!

An A.-S. Boucher a gemenn d'eomp ginivelez e verc'h vihan Monika, d'ar 7 a viz du diweza. Doue r'he c'hresko bras!

Erbedi a reomp ouz hon lennerien an A. Juluan Chevillotte, mara d'e bevar ugent vloaz, e Kergroadez, e Breles, da zeiz

KROAZIOU DA VUGALE AR SKOLIOU KRISTEN.

Hor c'henlabourer mat Xavier de Langlais a venn moula dizale kroazioù keltiek arc'hantet, eus ar re vraoa, evid ar skolioù, war skouer ar skeudenn a lakeomp aman kenver ha kenver gant al linennou-man. Ar vistri hag ar mestrezed-skol o defe c'hoant da gaout eus ar c'hroazioù-se, da rei d'o bugale, a zo pedet da zigas o hanoioù da *Feiz ha Breiz* a-raok ar 15 a viz genver.

Ar c'hroazioù-se ne goustint nemet 10 real ar pez.

◆◆ RESPONTCHOU DIVINADENNOU ◆◆

HERE, DU HA KERZU

I. — **MIZ HERE.** — 1 : ar yun. — 2 : eur voul. — 3: an erc'h. — 4: e kreiz an daolenn, a-dreñv penn Loiz eman unan eus e gamaraded, e c'hinou d'an nec'h, hag en tu kleiz eman e gamarad all nemet emañ war e c'hinou. — 5: Penn ar chasseur a zo e kreiz, etre an daou goulin.

II. — **MIZ DU.** — 1: an trebez. — 2: ar maged. — 3: abalamour ma ne c'hiell ket mont e-unan. — 4: ar mestr a zo e kreiz an daolenn, e benn d'an nec'h. — 5: Enebour Moutik, Dick, ar c'hi, a weler war an daolenn all.

III. — **MIZ KERZU.** — 1: eur votez-ler. — 2: ar mor. — 3: Gant ar c'hoant pignat re uhel, ar plac'hig a ziskan izel. — 4: Penn Julig a weler war benn Jopig pa droer an daolenn, d'an traon. — 5: Chesus! an tog a zo aet war benn Jopig.

Er miz a zeu, a vezo roët hanoioù ar c'hounidelen.

e KERNE-V
Z HA BREIZ**LEUNIOU
O ANV**

IOU d'ar c'houlz-man eus ar bloaz !
e pelec'h a c'houlennoc'h c'houi emaint
ouze n'aman ken nell c'hoaz an nevez

Feiz ha Breiz KLEDER

MIZ C'HOUEVRER 1934

Ar c'horaiz

Gant Merc'her al Ludu a zigouez er bloaz-man d'ar 14 a viz c'houevrer e tigor ar c'horaiz.

Epad an deizioù-ze, selaouomp H. Z. Jezuz-Krist o lavarout d'eomp :

« Grit pinijenn, rak rouantelez Doue a zo tost. »
(*Aviel Sant Vaze cap. IV. 17.*)

Ha c'hoaz « Ma ne reot ket pinijenn e zafot holl digodl. » (*Aviel Sant Lukaz cap. XIII. 3.*)

KROAZIOU DA VUGALE AR SKOLIOU

meta: « An ober pini-
Eur wech
ijenn! pini-

Hor c'henlabourer !
Langlais a venn ouz kemen-
kroaziu keltiek arc'iz.
re vraoa, evid ar bep gwener
skouer ar skeuden arreiz m'hon
aman kenver ha keint muioc'h
linennou-man. Ar labour, an
mestrezed-skol o de labour, an
gaout eus ar c'hroaz fall ouz o
d'o bugale, a zo ped'hor pec'he-
hanoiu da Feiz ha
ar 15 a viz genver.

ED

Ar c'hroaziu-se ne goustint nemet 10 real

dervez bras
fferen-bred,
NOU, penn-

Da deir eur eun hanter e vezo douarleg evid ar baotred
yaouank; pedet eo da zont d'ezhi holl baotred yaouank
ar barrez azaleg 14 vloaz betek ar re a zo dizro eus ar
servij.

Da deir eur eun hanter en em vodo er patronaj holl wazed
unvaniez katolig ar barrez pa vent hi, koz pe yaouank.
François Prigent eus Plouénan, a gomzo da eun eur
hanter, hag an A. Rannou goude ar gousperou.

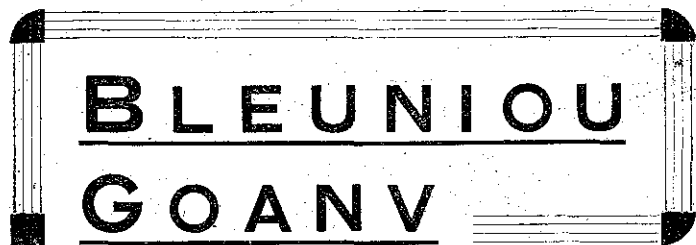
KELEIER AR PATRONAJ

Evel bep bloaz da Veurarjez, ar baotred yaouank a
roio peziou-c'hoari; er bloaz-man, e tigouez meur a
lard d'an 13 hag ar peziou-c'hoari a vezo roet ivez d'ar
11. Eus o gwella e raint evid ober plijadur d'an dud,
ha fizians o deus da zont a benn a gement-se.
Cinema e vezo ivez d'ar 25 a viz c'houevrer.

EUR ZELL WAR AR BLOAZ TREMENET

Feiz ha Breiz o veza renketa er barrez a benn gouel
Nedeleg, n'oa ket aes lakat warnan ar pezh oa tremenet
en eur bloaz ha n'oa ket ebru awalc'h c'hoaz:
En hon iliz parrez ez eus bet graet er bloaz tremenet:

FEIZ HA BREIZ

BLEUNIOU d'ar c'houlz-man eus ar bloaz !

Met e pelec'h a c'houlennoc'h c'houi emaint
ar bleunio-ze, p'eman ken pell c'hoaz an nevez
amzer diouzomp, pa z' eo ken put an avel ha pa
ne weler tu ha tu nemet geotennou gwenvet, de-
liou dizec'het, skourrou noaz-pilh.

Ar bleunio goanv a gomzin d'eoc'h anezo, ara-
bat d'eoc'h sonjal e vent er broiou tomm, er broiou
estren, na ken-neubet e kear nag e tiez ar vour-
c'hizien, nann, kalz tostoc'h emaint d'eomp, pe-
gwir e poulzont en dro d'eomp, en hon douarou,
war hor c'haeou, a-hed hor frankizennou. Pa la-
varan d'eoc'h, leun eo hor maeziou a vleunio o
tigeri, leun int a vokedou digor hag a zo henvel
ouz balafennigou aour plavet war skourrou glas-
beler. Ne dostait ket avat re dost outo, rak
muioc'h c'hoaz eget ar roz, bet o deus evid en em
zifenn ouz an douarn re hardis a glask o c'hu-
tuilh, begou lemm evel nadoziou. Hep mar ebet,
ho peus divinet eo eus ar bleunio lann eo e felle
d'in komz, morse ken puilh, na ken kaer, eget er
bloa-man. Ar yenien moarvat eo en deus roet d'ezo er

bloa-man o gened ken skedus, evel ma teu ar boan a gouez war gorf an den, da lakaat ive e ene da skedi. E kreiz hor maeziou e kany, nag eo eun dudi evit hon daoulagad, pa vezomp o vont hag o tont dre an henchou, para war al lann e bleun, sellet ouz al lann alaouret ha perlezennet holl a zindan an heol, warlerc'h eur barr-glaou. Pell a zo abaoue m'eo bet hanvet Breiz-Izel bro al lann e bleun « le pays des ajoncs en fleur ». E gwirionez, it, redit ar broiou all, ne gavoc'h ket enno al lann a gaver ken stank en hor c'horn douar, al lann ken koant gand e vleuniou melen, al lann ken talvoudus dre ar plas a gemer e buhez hon tiegeziou.

Al lann, n'eus marteze plantenn all ebet hag a ve tennet kemend a dalvoudegez anezi. Flastret ha munudet en drailherez, an holl a oar eo mat dreist da vaga ar c'hezeg hag ive ar zaout laez; hanvet eo e meur a leor melchenn-goanv, ha gwir eo. Troc'het ez yaouank ha ledet er vaoz, endro d'ar c'hreier; al lann o vreina a ra teil eus ar c'henta; n'eus ket gwelloc'h keuneud eger al lann hag an dero da ober tan. N'eus ket par d'al lann war ar c'hleuziou evit diarbenn an taoliou avel ha goudori hor parkeier. Pegen eurus ne vezomp-ni ket pa deu eur barrad kazarc'h pe c'hlaou o kaout eur vodenn lann toupok evit hor gwaskedi! Evel a welit eta, ouspenn kaëraat hor maeziou, al lann ne ehan c'hoaz da renta d'eomp kant ha mil vad. Me gred eo Doue, en e vadelez evit hon tadou koz, en deus taolet eun deiz en o douar an had lann. Pa welan al lann e bleun me gav d'in eo eun tammig eus ene, eus gened va bro garet eo a vez dirazoun. Sonj am eus da veza lennet, e gwerziou Brizeuk, eun diviz etre daou zen yaouank, hag a oa hano ennan eus al lann e bleun. Ar plac'h yaouank a c'houlenne digand he muia karet. »

*Ha perak, va mignonig kêz
Eo al lann bleun ar garantez?*

hag heman a responte:

*Dre ma vez, va mignonez ker
Al lann e bleun, e pep amzer!*

Ya, al lann en deus bleun e pep amzer, hanv-c'hoanv, koulz lavaret, her gwelomp o tigeri endro d'eomp. Penaos ne deufe ket ive an holl Vretoned a wel bemdez gened dispar o bro da garet o Breiz-Izel eus eur garantez gwirion ha padus? ha da gana warlec'h Paotred Kastell-Paol:

*Me 'gar va c'hleuz alaouret
Va zour dantelezet!*

L. B.

Sent Breiz — 5

SANTEZ ANNA HA SATE ERWAZ, PATRONED BREIZ-IZEL
PEDEZ EVIT OMB 天 天 天

Sent Breiz

enoret e miz C'houevrer

- D'ar 1. — Santez Berc'hed, abadez Keldero.
D'ar 17. — Sant Gwevrog, abad.
D'ar 17. — Sant Kerien, ermit.
D'an 28. — Sant Ruelin, eskob Landreger.

SANTEZ BERCH'ED

PATRON Iwerzon eo sant Padraig hag he fatronez, santez Berc'hed; ma kar Iwerzoniz sant Padraig, evel o zad, e karont ivez santez Berc'hed,

evel o mamm. Patronez eo da driouec'h parrez en o bro.

En hor Bro Breiz-Izel, santez Berc'hed ivez a zo anavezet ha karet; patronez eo da Loperc'hed, e eskopti Kerne ha da Gervoroc'h e eskopti Treger; eur chapel he deus ivez e Leon, e sant Thegonneg, hag eur skeudenn gaer ha koz e Loperek.

War a lavar ar skridou koz Padraig a varvas wardro ar bloaz 460, e manati Sabhal; Berc'hed a gasas d'ezan di eul linsel d'e zebelia, gwiet ha broudet ganti.

An eskob gwenn her bennigas hag her c'hargas da bedi evid Iwerzon evel m'en devoa graet e-unan, nebeud a-raok, p'oa bet pignet war Menéz an Ered da gas ac'hano etrezek an nenv ar bedenn galonek-man evid e bobl a gare kement:

O Aotrou Doue, roit teir gras d'ho servicher: ar genta, ma c'hello peb Iwerzoniad a c'houlennno pardon ouzoc'h, da eur e varo, beza pardonet; an eil, ma chomo Iwerzon hep beza gwasket gant yeo an diavézidi; an trede, ma ne vezo Iwerzoniad ebet ken beo p'en em gavo dervez diweza ar bed.

Goude ar goulenn-ze e lavaras d'ezi: O Berc'hed, mamm vat, goulouenn aour da vro, te hag a vevas epad tregont vloaz etouez an dud divadez, chom pell war va lerc'h, da venniga hon Iwerzon garet! bennig Iwerzon e pep lec'h; bennig an Ulster hag ar C'honnaught; bennig al Leinster, e peb amzer, hag ar Munster da virviken!

Berc'hed a reas e lavarou diweza ouz Padraig hag epad tregont vloaz ne ehanas da venniga he bro ha da bedi evit he c'henvroiz.

Mervel a eure wardro ar bloaz 523.

Breman ez eus seiz ugent vloaz

Ar C'HILLOTIN, e LESNEVEN

(14 ebrel 1794)

E Kerlouan, epad an Dispac'h, e oa chomet beleien e kuz, hag e kendalc'hent da rei o sakramanchou da dud ar barrez, pa veze ezomm.

Tremen a rae an amzer; edod e 1794, ha beleien Kerlouan n'oa ket bet c'hoaz gelllet kregi enno. Abenn eun nebeut miziou e kouezo Robespierre, ha marteze o devozo ar joa, goude o anken, da welet eun tamm gwellaenn o tont er vro. Met e pep lec'h ez eus trubarded, tud fallakr, digoustians, gouest d'ober pep seurt taolliou divalo. E Kerlouan e voe kavet eun den eus ar seurt-se, eur Judas, a oa bet lavaret d'ezan e tistrofe e vab d'ar ger eus a zoudard, ma karfe diskleria e pelec'h edo kuzet ar veleien. Hag an den-ze a ziskuilhas ar veleien, a lavaras e ti biou e vezent o tremen an noz, hag e voe aes evelse da zoudarded Lesneven en em gaout war daou veleg eus Kerlouan, an aotrou Habasque hag an aotrou Petton.

An aotrou Habasque a oa ganet e Kerlouan d'ar 25 a viz genver 1752, ha goude beza bet beleget e Kastell-Paol, e 1776, e voe hanvet da gure en e barrez.

An aotrou Petton a oa ginidik eus Plourin-Gwitalmeze. Eno e teuas er bed d'ar 16 a viz genver 1755. Ne voe beleget nemet e 1789, hag e voe digaset da Gerlouan ha karget eus chapel Sant-Egarek.

Tro war dro da Lesneven, an dud, kristenien vat ha start en o feiz, ne c'houlennent nemet beza lezet e peoc'h d'ober o labourou, da zervicha o Doue, da zenti ouz o beleien. Ar re a gomande e Lesneven en hano ar c'houarnamant ne glaskent ket trabas ken nebeut ouz

an dud hag o leze d'ober evel a garent. Kement-se a zisplije da zispac'herien Paris ha Brest, hag e miz east 1792 Renerien Lesneven hag ar mear a voe kaset d'ar prizon, da Gastell an Taro. Urz a voe roet da glask ar veleien kuzet er vro ha da sponta an dud, evit ma tulesfent o gizioù koz, o doujans evit ar relijion, ha ma tiskouesfent karantez e kenver ar Republik nevez karget da nevezi pep tra ha da zigas war an douar eur mor a eürusted...

... D'an 28 a veurs 1794, an aotrou Habasque a oa bet oc'h ober eun dro e Guisseny, e maner ar Viniék, a oa ennan kuzet beleien Guisseny, chomet ive er barrez. O tistrei eus Guisseny, an aotrou Petton a jomas e Traonvilin, en eun ti soul war bord an hent. Ar beder-veit nosvez oa d'ezan da gousket eno. En ti-ze eo en deus lavaret an oferenn evit ar wech ziweza. « Teir gwech en deus lavaret an oferenn em zi dirazomp-holl », a zisklerias Fanch Gak, mestr an ti.

Ar zoudarded a zo deuet eus Lesneven. Ober a reont d'ar mear dont ganto da Draonvilin. Wardro unnek eur noz e kelc'hont an ti hag e roont urz da zigeri an nor. En traon, en eur gwele kloz, e kavont an aotrou Habasque hag eur zac'h lien a oa ennan eur c'halir ha traou all evit an oferenn.

Fanch Gak, mestr an ti, a oa klanv hag a voe lezet e peoc'h. En e lec'h e vab, Goulc'han Gak, a voe kaset d'ar prizon.

Er memes nosvez e ti Willou Abautret, e Sant-Egarek, e voe kavet ive en eur gwele kloz an aotrou Petton hag eur zac'h gant eur c'halir evel m'en doa an aotrou Habasque. An aotrou Petton ha Gwillou Abautret a voe kaset d'ar prizon.

Eur beleg all a oa kuzet e Kerlouan, an aotrou Thomas. Eus Sant-Egarek ar zoudarded a redas d'ar Perzel, el lec'h m'edo o kousket. Skei a rejont war an nor, met an nor ne voe ket digoret dioc'h tu, ha pa c'helljont mont en ti, ar zoudarded a gavas eur gwele

tomm c'hoaz, met goulo. Ar c'halir hag an traou all a jome a ziskoueze e oa bet eno eur beleg, met ar beleg en doa gellet kemeret an tec'h. War a gonter, e torras e c'har o lammet diwar eur voger hag e c'hellas en em ruza en eur parkad kaol ha tremen eno ar rest eus an noz. Chom a reas e Kerlouan epad meur a vloaz da c'houde.

Mestr ar Perzel, Biel Gourc'hant, a oa koz hag en doa poan o vale. Lan Gourc'hant, ar mab, eo a voe kaset d'ar prizon en e lec'h.

An daou veleg paket hag ar re o c'huze a voe kaset gant ar zoudarded hag an archerien d'ar bourk, da di Franseza Sanquer, dirag ar vered.

Pa c'houlaouas an deiz, e voe trouz e Kerlouan ha kounnar en dud, rak buan oa aet ar c'helou dre ar barrez. Sellet e veze a gorn ouz ar zoudarded hag an archerien, hag ar re-man a zonjas oa gwelloc'h mont kuit buan, gant aon rak ar freuz. War an hent, e Kellarn, ez oa eur vaouez, o voalc'hi er poull-kanna : « Skrija a raen, emezi, eus va holl izili, o welet e kreiz an archerien hon daou veleg n'o doa graet nemet vad er barrez. »

Eus Lesneven, en dervez-se zoken, 29 a veurs, an daou veleg a zo kaset da Vrest, hag ive ar Gak, an Abautret hag ar Gourc'hant, o doa roet lojeiz da veleien.

Buan e tremeno an traou e Brest, rak c'hoant a zo da skei eun taol kalet ha da sponta an dud tro war dro da Lesneven.

D'ar c'henta a viz ebrel ar brizonierien a zo dirag ar varnerien.

An aotrou Habasque, dispont, a lavar e hano, e oad ; Yann Habasque, oajet a 42 vloaz, kure e Kerlouan, bet paket e ti ar Gak. N'en deus ket touet doujans da lezennou ar Republik eneb ar relijion, ha kendalc'het en deus da labourat evel beleg e Kerlouan.

An aotrou Petton, d'e dro, a zisklerias en doa 41

bloaz, oa ginidik eus a Blourin, edo o chom e Sant-Egarek, e Kerlouan, edo abaoe tri dervez e ti an Abautret, e lavare a-wechou an oferenn.

« Anaout a rit, e Sant-Egarek pe e lec'h all, beleien ha n'o deus ket touet? » — « Nann. »

Diganto o daou e voe goulennet ha n'o doa den d'o difenn. « Nann », emezo.

Fanch ar Gak, an hini en doa roet lojeiz d'an aotrou Habasque, lezet da genta er gear o veza m'oa klanv a voe galvet da Vrest, daoust d'e oad, 75 bloaz.

« Pe hano en deus ar beleg paket en ho ti? » — « Habasque. »

— « Abaoe pegeit edo ganeoc'h! » — « Abaoe tri dervez. »

— « Ha lavaret en deus an oferenn? » — « Ya, teir gwech, hag holl dud an ti a zo bet o klevet e oferenn. »

Ar mab, Goulc'han Gak, a gomzas henvel ouz e dad. Digant Gwillhou Abautret e voe goulennet: « Pe hano en deus ar beleg paket en ho ti? » — « Petton. »

E ti biou edo araok? — N'ouzoun ket. — Ha n'eus ket en ho kanton beleien all? » — « N'ouzoun ket. »

— « Epad m'edo en ho ti, ha n'en deus ket lavaret an oferenn pe c'hraet eun dra bennak eus ar peza ra ar veleien? » — « N'en deus graet netra. »

— « Da betra e serviche kement a zo bet kavet en e zac'h? » — « N'ouzoun ket petra a oa en e zac'h. »

Biel Gourc'hant, an hini a oa bet kavet eur gwele tomm en e di hag eur c'halir, a oa bet ive lezet er ger abalamour d'e oad, 78 vloaz. Met barnerien Brest, krisoc'h eget ar zoudarded hag an archerien, a reas d'ezan dont da Vrest, hag a c'houlennas digantan: « Pe hano en deus ar beleg kavet en ho ti? »

— « N'eus bet kavet hini ebet ». (Ha gwir oa, p'e gwir an aotrou Thomas en doa gallet tec'het).

— « Da biou oa an dilhad beleg a zo bet kavet en ho ti? » — « N'ouzoun ket ».

Ar mab, Lan Gourc'hant, a respontas evel e dad.

« N'eus bet kavet beleg ebet en ho ti. »

« Ha n'ouzoc'h ket e pelec'h eman o chom an aotrou Thomas beleg, en ho parrez? » — « N'ouzoun ket. »

Evel a weler, ar gristenien-ze n'o doa aon ebet dirag ar varnerien. Gouzout a raent petra a oa ouz o gedal, met eürus e oant o c'houzanv evit o feiz hag o relijion.

Ar varnerien o deus galvet dirazo ar veleien hag ar re o deus o digemeret en o zi. Met, ma vez graet goulennou outo, eo hepken evit ober an neuz d'o barn. Rak d'an 3 a viz ebrel ez eus kaset urz da Lesneven da lavaret prepari plas d'eur vataillon zoudarded a vezo karget da zerc'hel urz e ker en deiz ma vezo laket d'ar maro beleien Kerlouan. Sklaer eo eta an traou. An daou veleg a vezo dibennet.

D'an 10 a viz ebrel, Danzé-Verteuil, karget en hano ar c'houarnamant da damall ar brizonierien a zispleg e komzou pompus, an torfejou bras o deus graet o tizenti ouz lezennou fur ar Republik, hag a c'houlenn ma vezint dalc'het holl er prizon.

D'an 13 a ebrel int galvet adarre dirak ar varnerien. An aotrou Habasque hag an aotrou Petton a zo koundaonet da veza dibennet war blasenn Lesneven abenn peder eur warn' ugent.

Goulc'han Gak, Gwillou Abautret ha Lan Gourc'hant a vezo harluet, kaset pell eus ar vro.

Fanch Gak, Biel Gourc'hant, o veza m'o deus ouspenn 60 vloaz, ne vezint ket koundaonet d'an harlu, met d'ar prizon.

Ar varnedigez a voe skrivet e galleg hag e brezoneg ha staget antronoz ouz ar mogeriou.

Palis, unan eus barnerien Brest hag Ance, ar bourreo, a yeas, gant karr ar maro, betek dor ar C'hastell. An daou veleg, liammet gant kerdin, a voe taolet er c'harr war eun tammig plouz, hag en hent etrezek Lesneven. Archerien a oa endro d'ar c'harr.

Eul lunvez oa, deiz marc'had Lesneven, 14 a viz

ebrel. Ar c'hilhotin a zo prest, rak e Lesneven ez eus eur c'hilhotin abaoe m'eo bet dibennet Yann Prigent, mear Guitevede. Ar zoudarded a zo abaoe ar mintin o armou ganto. Ouz ar mogeriou eman ive, evel e Brest, ar varnedigez, e brezoneg hag e galleg.

Holl dud Lesneven o deus bet urz d'en em voda war ar blasenn, e kichen ar c'hochi, e korn ru ar Wer-c'hez. Eno eo savet ar c'hilhotin. Wardro dek eur e lavarer d'an daou veleg eo deuet evito an eur da ver-vel. An aotrou Habasque, n'en deus ket ehanet da gennerza an aotrou Peiton, a ra da heman pignat da genta, hag hen, e kichen ar c'hilhotin, a lavar ar Stabat e brezoneg. Pignat a ra e-unan d'e dro heb aon, ha buan e reseo ive taol ar maro.

An aotrou de Kerdanet, eus a Lesneven, a lavar e chomas penn an aotrou Habasque a istribilh ouz ar c'hilhotin, e voe ret lakat ar gontell da ziskenn diou wech. Met, en eil gwech zoken, ar penn ne voe ket distaget mat; ar bourreo, Ance, eo hen distagas gant e gleze. »

An dud, sioul ha glac'haret, a en em dennas buan; ar re a oa deuet d'ar marc'had a gemeras hent ar ger, leun o c'halon a dristidigez o welet traou ken euzus.

Korfou ar veleien a voe kaset gant mevelien ar bourreo da vered Lesneven, ha taolet en eun toull, heb arched ebet.

Meur a hini eus a Lesneven a yeas gant doujans d'ar vered warlerc'h ar c'horfou. Hag epad pell amzer e voe gwelet bemdez tud, merc'hed dreist-holl, o tont d'ar vered, d'al lec'h m'oa bet taolet an daou veleg, an daou verzer.

C'hoant a oa bet da sponta tud Lesneven ha tro war dro. Met paotred an Dispac'h n'oa doa graet nemet diskouez o c'hrisder eur wech muioc'h, tenna warno dispriz ha kasoni ha gounit d'ar veleien vat muioc'h mui a zoujans hag a garantez.

Y. U.

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus en eun arvest,

■ gant **Evniq Arvor** ■

TUD AR C'HOARI

Erwan, aotrou Kerlan	60 vloaz
Ar Guidot, Mignon an Aot. Kerlann	45 —
Treuer	60 vloaz
Gwennole, d'ezan eur vouez flour ha sklintin	12 —
Briad, nized an Aotrou Kerlan	12 —
Alan	11 —
Arzel	10 —
Loiz	9 —
Herve	9 —
Tual, ar bihana, d'ezan bleo hir, melen	7 —
Fanch Lagadec, mevel an Aot. Kerlan	50 —
Per ha Yann: daou baour.	

KENTSKRID

D'eoec'h, lennerien yaouank Feiz ha Breiz, e kinnigan er pezig c'hoari-man.

An danvez anezan a zo eun danevell koz-koz, a lenner er skridou arab, anavezet dindan an hano gallek: « Les contes des mille et une nuit ». Pa 'z eo bet troet ar marvailhou arab-se e galleg, ar vistri skol o deus kutuilhet diwarno, meur a zanevell evit ar vugale. An hini anezo a dalv da ziazez da « Baner vurzudus ar Mevel Fanch » a zo bet troet e brezoneg evit paotredigou ha merc'hedigou Breiz gant Hoël Skos, hag embannet en unan eus niverennou Feiz ha Breiz, evelhen:

BARN AR C'HAVRIG

Eun Arabiad a oa bet laeret, gant unan eus tud e ti. Dastum a eure raktal e vevelein da dremen barn ar C'havrig: an hini en deus graet an taol amezan, kerkent ha ma toucho ouz kein va gavrig a vo duet e zorn d'ezan. Peb-hini, d'e dro eta, a dremen dindan eun telt tenval-tenval. P'en em gavont er mêz e tiskonezont holl o daouarn: du oant nemet re unan; heman n'en doa ket kredet touch ouz ar c'havrig « Te eo al laer » eme an Arabiad laouen. An Arabiad en doa dûet kein an aneval gant glaou-douar, hervez an istor, rak n'eo ket kalz anavezet ar gloau-douar en Arabi.

HOEL SKOS.

Pa oan c'hoaz bihanig, er skol, em eus sonj da veza gwel-let c'hoari eur pezh gallek, hag a oa henvel awal'h ouz Barn ar C'havrig. An traou-ze a lakas em spered skriva *Paner Vurzudus ar Mevel Fanch*.

O veza ne chom mui *Paner Vurzudus* ebet er voullerez, eo bet goulennet diganen lakat hen admoula. Setu am eus graet eun tammig kempenn d'ar pêzig-c'hoari, hag hen hiraet ivez. Hen digemerit eta, hen lennit hag hen c'hoariit evit ho teverrat. Ra ho kentelio ivez! Deskit karet hanoioù badeziant ho pro, hanoioù ken koant! Roit au hanoioù-ze d'ho filhored pa vezoc'h galvet da hanya eur bugel; dreist-holl deskit beza gwir Vretoned dre ho puhez; ra vo ho ker-reolenn, an hini a ro an Aot. Kerlan d'e nized:

« Leal bepred e pep tra! »

E. A.

Ar c'hoari a dremen en eur zal e Maner Kerlan.

Al leurenn-c'hoari a zo eur zal-dibri, enni eun dôl grenn ha kudoriou. War an dôl eur c'haer a voked brug, eur chadenn vontr en aour, eur banerig vrag, da zastum bruzun bara. Evit kaerant ar zal, eur grusifi, skeudennou ar Wer-chez ha St-Erwan.

DIVIZ I

FANCH

E-unan eman pa zigor ar c'hoari. Er banerig ez eus restachou bara; Fanch a zo diskabell, ha gwisket en deus war

c'horre e zilhâd pemdeziek eun tavancher koton glas, evel a vez gant mevelienn ar vourc'hizien: ober a ra an neuz da ziboultrenna gant eur skubellig pluv, a zo gant an dindan e gazel. Goude e teu war diaraok al leurrenn-c'hoari, hag e lavar :

A feiz! talori, jolori, hailhach a vez graet d'in, va gwalc'h gant nized va mestr!.. Amzer villiget!.. Oh ya! Amzer villiget, hini konje ar vugale! Eur miz penn-de-benn da dabal, da gounnari, d'ober gwad fall!.. Bep bloaz d'ar mareman, eus Kerbig, Kervran, Kervoualc'h, e teu aman eur vandenn grennarded vihan... Lavaret e vije, eur vandenn vrini, digouezet war eur park nevez hadet...

Nag a stlabez, nag a zrailhou a reont!.. Nag a zisman-trou-ta! (*Diskouez a ra ar banerad restachou bara*).

Ne jom nemet an dra-ze goude lein an d'uchentil vihan!.. han!..

Ha! n'eo ket boued groz a vez servichet d'ezo! Ha nann!..

Hini eus ar floura ne lavaran ket! Kouignou, gwastell, viou, riz, krampouez... lardet... mar plij!.. Ya, krampouez dreist-holl! Truez am eus ouz ar vatez, ar baour-kêz Ma-c'harit! Nag e vo ret d'ez i toka he zuilhenn, larda he fillig, astenn ar brest gant he rozell, ha rej bec'h d'he astell-grampouez!..

Ma ne vije ken!.. Met nag a zizurz a reont el lojeizman!.. Ouspenn ne lezont tamm peoc'h ebet gant servicher mat o contr koz: bemdez emaint oc'h alorial, o huchal en e ziskouarn paour, pe o c'hoari d'ezan eun drogamm bennak!..

DIVIZ II

FANCH, ARZEL, GWENNOLE, TUAL

ARZEL

Fanch! Fanch!

FANCH

Petra 'zo c'hoaz ?

ARZEL

A! va Doue! deut buan!

FANCH

Petra 'zo eta?

ARZEL

Deut, deut buan, buan!

FANCH

Buan!... da belec'h?

GWENNOLE

Da graou ho konikled (lapined) bihan!

FANCH

Sell!... Perak?

GWENNOLE

Deut bepred!

FANCH

Bepred! Bepred!... Met eur wech c'hoaz, petra 'zo?

GWENNOLE

O pebez gwalleur, Fanch paour! unan eus al loenedigou
brao-ze en deus en em lazet!...

FANCH

Ah! boned ar groug!

ARZEL

(N eur c'hoarzin) Al loen mat!... en em lazet evit rei
d'eoc'h e groc'hen...

TUAL

D'ober eur boned tomm da dremen ar goanv bras! (Ar-
zel, Gwennole ha Tual kuit, en eur c'hoarzin krenv) Ha!
ha! ha!

FANCH

(Ober a ra an neuz da vont war o lerc'h). Non din nes-
ked! koz c'houiled dero!

DIVIZ III

FANCH (e unan)

A! Konje milliget!... Konje milliget! pegeit amzer e pa-
do? Petra' denin da veza, ma n'en em laka ket Doue a
du ganin? Petra d'ober? Mont d'en em gleunn ouz va
mestr?... Ne dan ket !... Ne dan ket !... Kement e kar e
nized!... e « nized bihan ker » 'vel ma lavar. Oh! karet
a ra ar vugale 'vel, vel?... 'vel eun tad koz... ar pez n'eo
ket dre c'hras Doue!... Met chik! rak eman o tont!...

DIVIZ IV

FANCH, Aot. KERLAN

KERLAN

Ah! Fanch, te' zo aze?

FANCH

De mat, aotrou!

KERLAN

De-mat, Fanch kêz. Savet eo ar vugale?

FANCH

Mar dint savet? N'o glevit ket o trouzal dre-aze?

KERLAN

Gwelomp, Fanch, muioc'h a deneredigez evito; ni 'zo bet
bugale ivez...

FANCH

(Outan e unan). Ha c'hoaz ez oc'h va mestr ker!

KERLAN

Debret eo o lein?

FANCH

Petra? Debret? Ya, kredi ran, hag hep marc'hata: pa
oan êt d'o servicha, oa lonket ar c'hampouez ha lipet an

amann!.. Ne jom eus o dilerc'h nemet ar bara-man. (*Dis-
kouez a ra ar restachou d'an Aotrou*).

KERLIAN

Bara torz.

FANCH

Bara mat, Aotrou, bara re-vat da deuler d'ar fliped!

KERLIAN

Gwir eo Fanch. Laouen oun o welet gant pegement a aked e tifennit traou ho mestr... Met selaouit... Ma mignon ar Guoded a zo deuet hirio d'e vern. C'hoant am eus e welfe araok pred, va nized bihan, hag e rofent d'ezan an tanva eus an traou ker a zeskont er skol e Pludir. Ya, c'hoant am eus e lavarfont unan bennak eus ar barzouegou o deus desket, hag e kanfent o c'haera soniou. Evelse e rin daou daol gant eur mên: plijadur d'am mignon, ken sod gant ar vugale...

FANCH

(*Outan e-unan*). N'eo ket sotoc'h 'vit va mestr!..

KERLIAN

Ha muioc'h a galon d'am nized, da zeski, pa zigoro ar skol adarre.

FANCH

(*Outan e-unan*). Ra zigoro buan !... Ra zeuio buan an deiz-se!... Gant an aotroumobil.. gant an êroplan!..

KERLIAN

Fanch, lak eta eun tamm urz er zal-man, ha me 'ya da glask ar vugale.

DIVIZ V

FANCH

(*E-unan*). Barzonegou... ha... soniou ? Mari-holl-viskoaz ! Awalc'h e huchont dre-aze !.. ha neket 'vit netra ! Nann, nann ! Ker e kousto d'am mestr c'hoariou e nized. Gwelet a ray. (*Kaout a ra ar c'hadoriou stag an eil ouz eben*). Pe-

tra 'ta ra d'ar c'hadoriou-man?... Unan c'hoaz eus o zroiou-kamm!... A! konje milliget!.. konje milliget!...

DIVIZ VI

KERLIAN

Bugale, er skol, sur oun hoc'h eus desket barzonegou brezonek e-leiz?

AR VUGALE

Ya! contr ker!

BRIAG

Re zispar!

KERLIAN

Pere-ta?

BRIAG

« Yann ar Paotr mat! »

ALAN

« Ar bolez hag ar voualc'h », gant Gab Liskildry.

FANCH

(*Outan e-unan*). Kanfartig Kervoualc'h!

HERVE

« Ar gazez hag ar big », gant Laouig.

FANCH

(*Outan e-unan*). « Niz ker » Kerbig!

LOIG

« Labousig Breiz », gant Marianna Abgrall.

TUAL

« Pedenn ar Bugel ».

KERLIAN

Mat! Mat! bugale. Gwelet a ran gant plijadur n'hoc'h eus ket kollet hoc'h amzer er skol. Ma! Selaouit : an Aotrou

Guiodet a zo deut d'am gwelet. C'hoant am eus ho kwelfe a-raok ar pred, hag e lavarfec'h d'ezan unan eus ho kwerziou brezonek kaera. Lavarit d'ezan eta, « Labousig Breiz ». Gwelit etrezoc'h piou a lavaro, ha me a ya da ziambroug an Aotrou 'r Guiodet.

DIVIZ VII

(Ar Vugale)

ALAN

Me a lavaro « Labousig Breiz » d'an Aotrou!

LOIG

Nann me!

ARZEL

'Perak Alan, Loïg, Briag, kentoc'h egedoum-me?... Me a vo!

TREVER

Peoc'h! Ne ouezit ket? Greomp 'vel kannaded ar Gambr, votomp!

GWENNOLE HA TUAL

ra. ya! votomp!

TREVER

Peb hini a skriv e hano, war bep a baperig; Gwennole o dastum, Tual a denn eur paperig hag an enor... D'an hini tennet ar c'henta! (*Ar vugale a kriv o hano war baperiou distag, Gwennole o dastum en e dog voulouzennet, hag a astenn an tog da Duul en eur lavaret*): Kenderv bihan, tenn! (*Tual a gemer eur paperig eus an tog; Briag a ya buan da lenn an hano: Arzel!*)

FANCH

(*E-unan*). An traou ganto 'vel gant kuzulierien Kervouzig, fiden daoula! (*Krew*) Petra, pôtre, ne baeer banne ebet?... Pebez tudigou tost! (*Fanch kuit 'n eur vouc'hoarzin*).

(*Da gander'hel*).

PERIG HAG AZILIS

● FANCHIG ●

E UR spered lemm en deus Fanchig, mab yaouan-ka Mari, eun nizez d'in. Eiz vloaz n'eo ken, ar mous, hag e kav ato eur respont bennak da gloza eun diviz. P'edo warnez mont da govez, evid ar wech kenta, e vamm a boanie d'e gentelia, da zeski d'ezan penaos en em gemeret evit diskleria e bec'hejou hag all; lavarout a reas d'ezi:

« Va lakit da c'houzout, difazi, an akt a gontrision ha « me a govez ous Doue » met an anzav eus va fec'hejou, an dra-ze ne zell ket ouzoc'h ! kement-se a zo da jom etre ar beleg ha me. »

Alies e vez e Keruhela, a zo dek munud dious ti e dud; plijadur en devez o c'hoari, gant Marivonig, merc'h Perig, a vale diskrog eur pennad a zo.

« Asa, Fanchig, eme Berig n'eus ket pell, te a vezo mab kaër aman diwezatoc'h, me gred?

— Nann, emezan, me a zo re vras va c'halon ! Kalon eur beleg a zo roet d'in gant Doue! »

Perig a jomas souezet ouz e glevet!

Ha d'ar veilhade, pa lavaras Tonton Hamonig e c'hoantafe gwelet unan eus e nied war hent ar velegiaj, Fanchig, ha n'oa den o sonjal ennan, rak kaout a rae d'eomp oa en em roet da gousket, en e gornig tental, Fanchig a youc'has a bouez-penn:

« Me a yelo da veleg, va contr!

— Ha perak, va faotr?

— Me a yelo
da veleg,
va eontr...»

— Gwelet mat a ran, emezan, gwella ha fura tud a zo eo ar veleien! Nemed, avat, e kavin pounner va c'harg, ma vezan laket da berson!

An holl a zirollas da c'hoarzin, e c'hellit kredi.

— Kleo, Fanchig, bravoc'h eo beza person eget beza kure! neuze e vezi laket da vestr war ar re-all!

Met, ar paotrig, ken dic'hoarz ha tra, a echuas evelhon:

— N'ouzoc'h ket 'ta, tudou, ez eo kals diaesoc'h gourc'hemenn eget senti! beza kelenner eget beza kelennet! »

En eur vont d'ar gêr, Hamonig ha me, rak e-biou du-man e oa deuet, ha n'oa ket a c'houlou ganen, e lavarjomp an eil d'egile:

« Daoust ha skoet en deus Doue war dor kalon ar c'hrouadur-ze? E gomzou, leun a furnez, a zo dreist e oad! Ra zento, neuze, ous mouez ar Mestr, m'en deus plijet gantan e zibaba da vont d'E-heuilh! Hogen, adarre e vezo layaret e vez savet ouspenn an hanter eus ar veleien war ar mahez.

— N'eo ket souez, rak epad an deiz e rank ar zonzj eus an A. Doue dont war hor spered: evid e bedi, pe evid e drugarekaat, pe evid e veuli gand e grouadurien all, loened mut pe draou lakaet gantan en hor c'hichen evit en em zervicha anezo. »

— Ya, emeve; c'hoant em oa da verka, war ar « Feiz ha Breiz », eur pennad a zo, eun dra ben-nak, diwarbenn kement-ze! Met, hirio emañ di-wezat; berr eo an amzer ha berr eo ar paper ganen!

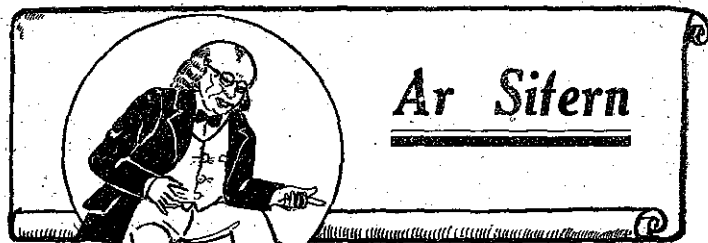
— Lennet em oa da bennad-skrid diwarbenn ar c'hi, Anna; daoust ha komz a ri eus ar bleiz en dro genta? pe eus ar c'hezeg?

— Nann, Hamon, dont a ray hano ganen diwarbenn ar yer; merka 'rin penaos o beva, penaos ober outo, ha marteze e teuy eun istor bennak war lerc'h ar gentel! Kenavo, Hamon goz, trugarez d'it ha noz vat! »

War ar ger-ze ec'h en em zispartijomp, laouen hon daou, da veza bet tro da varvailhat, laouenoc'h c'hoaz o sonjal e c'hellje beza eur beleg en hor familh: Fanchig a zo mab-bian d'am c'hoar, hag e dad-koz a oa breur da Hamon! Siouaz! pa vezo beleget hennez (ma vez!) e vezo va c'horf e bro ar gozed, pell a vezo! ha ve ene, fisianz am eus, a gano meuleudiou an Aotrou Doue.

TINTIN ANNA.

Kuzulioù ar medisin

M'hoc'h eus c'hoant d'en em zizober dious ar sifern oc'h eus paket — ha piou n'en deus ket rak eun dra ziaes eo, ma n'eo ket eur gwall-glenved — setu aman penaos e reoc'h:

Klask eun tamm ploumm ha frota ho tal epad daou vunud bep tro, diou wech bemdez; eul louzou eo hag a zo kavet gant eur manac'h; n'eo ket ker, riskluz n'eo ket ive, ha vad a ra:

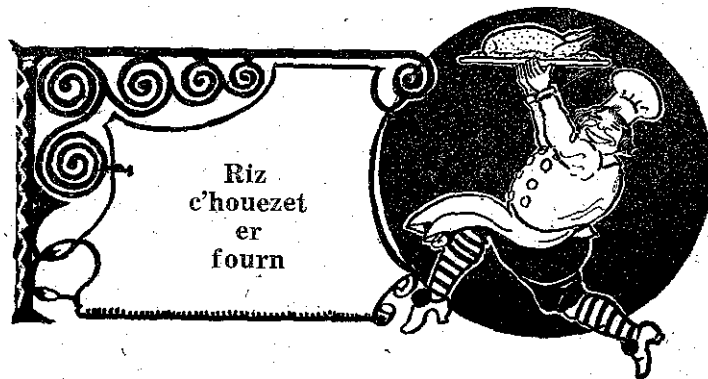
War-lerc'h ar sifern, pe asambles, pa vez stanket ar c'hor-salien, c'hoant porsal, pa vez karget ar beultrin: neuze n'eo ket ploumm met keuvr oe deoc'h klask da frota war ho kouzoug hag ho peultrin diou wech bemdez ive hag epad daou vunud.

Alia reer c'hoas da eva, etre ar prejou, eur banne tizan graet gant: eun dournad fiez, eun dournad prun, eun dournad avalou, eun dournad rezin seac'h, eun dournad bleun kaol-malo, ha pemp loaiad mel; an traou-ze holl a lakeer en eul litrad dour, war an tan, epad eun eur; da c'houde e vezont silet. Eva eur banne bihan bep tro.

Eva c'heller c'hoas, dious ar mintin ha diouz an noz, eur werennad dour klouar, daou pe dri damm sukr ebarz, ha pemp, pe c'houec'h, pe seiz berad « *teintur d'iod* ».

PAOL AR RIOUALLON.

KUZULIOÙ AR GEGINEREZ

Katell a lavare en deiz all:
« Eun tamm lipouzeret a ranki aoza d'az tiad tud abenn Morlarjez, n'eo ket 'ta? N'az peus nemed dont aman war-c'hoaz, da unneg eur pe war dro, me a ziskouezo d'it aoza riz mat, mat. N'am eus ket ezomm da lavaret d'eoec'h em eus sentet ous Katell: araok an eur edon er presbital!

RIZ C'HOUEZET ER FOURN

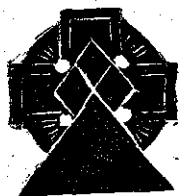
Laket e vez ar riz da boazat war an tan: teir loaiad riz evid eul litrad laez, goude beza bet o laket e glec'h hag o dizouret mat; teurel ar riz el laez *bero* ma n'eus ket a c'hoant d'e gaout re friket; el laez *yen* ma vez c'hoant da gaout kreyen e fons ar pod; e lezel war an tan epad eun eur hanter.

Pa vez tro d'e lakât er fourn, evel ma verker aman ez er gwelloc'h teurel ar riz el laez bero; da c'houde a laker eun tammik sukr malet gantan, ha *nebeud, nebeud* a c'hoalenn; e lemmel diwar an tan, ha pa vezo klouar hebken, teurel ennan tri melen-vi, hag o c'hemmeski mat; ar gwen-nou vi a vez baset a-raok o lakât. Lakat amann en dro d'eur plad, da vont er fourn hag e lakât hanter-leun a riz, rak c'houeza a ray; arabad e ve re a dan er « fourneau ».

A-raok debri e c'heller lakat sukr malet war-c'horre. Bennoz deoc'h Katell! Adarre e rin riz evelse, rak mat e vo kavet, gant an holl, sur a-walc'h.

LIZIG.

ISTOR

BREIZ

Ar Roue Nevenoe

Tad ar Vro — 846=851

GOUDE maro Lez-Breiz, e tal abati Langonnet, er bloaz 818, Guionvarc'h a renas war bro Gerne; teir gwech en devoe da stourm ouz ar Franked; trec'het e voe ganto, siouaz, ha lazet.

Dre ar c'hollou kalet-se a zigoueze ganto, ar Vretoned a anavezaz peger red e oa d'ezo beza da vat, holl a-unan, ma n'o devoa ket c'hoant da w-lout o bro peurlounket gand o enebourien.

Eur breizad a deuas hag a c'hellas unani an holl Vretoned, ar pezh n'en devoa graet den e raok ha setu perak eo bet lezhanvet Tad ar Vro: henez oa Nevenoe.

MENECH' H REDON

Er bloaz 826, Loeiz, impalaer ar C'hallaoued, a hanvas Nevenoe, Aotrou Gwened, da c'houarner Breiz. C'hoant Nevenoe, oa rei lamm da waskerien e vro, met, evit dont gwelloc'h a-benn, eus e daol, e kemeras e amzer.

Er mare-ze Breiz ne 'z ae ket he harzou pelloc'h eget Gwened, ha c'hoaz ar gêr-ze a oa d'ar C'hallaoued. Ar vro etre Gwened hag an Naoned

a oa eta eun ode, eun nor digor kaer d'ar C'hallaoued da zailha war ar Vretoned. Keit ha ma ne vije ket stanket an hent-se hag astennet Breiz betek ster Redon, Breiz a oa bepred skeudik he doare.

C'houec'h beleg, Bretoned o c'houec'h, Hunhoben (Konvoion) en o fenn, a en em gargas eus al labour-ze.

Konvoion a oa bet ganet e Komblesak, e bloa-

*Biz Nevenoe
o tiskouez d'ar vrezelourien e pe du skei*

veziou diweza an eizvet kantved. Er bloaz 820, e voe beleget ha Raghener, eskob Gwened, a roas d'ezan unan eus ar c'hargou kenta eus e eskopti; ar beleg yaouank he dilezas abred ha gant pemp beleg all, ez eas etrezek ar sav-heol; o veza digouezet e Redon, e kavas al lec'h-se diouz e zoare hag e c'houlennas digant Ratuili Lesfao, perc'hen an douar, aotre da ziazeza eno eur manati. Kement-man a c'hoarveze er bloaz 832. Raktal e voe roet d'ezan e c'houlenn. Ar manati-ze, savet gant Bretoned a bede bemdez evit silvidigez Breiz a

*Sant Konvoion
o venniga ar Vretoned a-raok ar stoarmad*

oa gwelet ken koulz gant Nevenoe ha ma oa gwelet fall gand ar C'hallaoued. Menec'h Konvoyon a labouras an douarou tro-war-dro da Redon; tiegeziou Bretoned a zavas warno a-gleiz hag a-ze-hou; an hent a roe digor d'ar C'hallaoued da zail-ha war Vreiz a oa stanket: Menec'h Redon eo o devoa graet an taol kaer-ze.

EMGANN BALLON

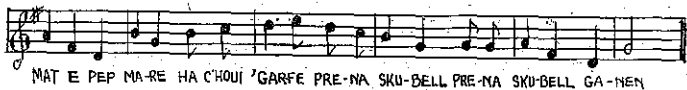
D'an 20 a viz mezeven 840, Loeiz, impalaer ar C'hallaoued, a varve. Nevenoe, raktal, a zispakas banniel Breiz sonn hag uhel. Mab Loeiz, an impalaer Charlez ar Moal, a c'hoanteas ober d'ezan he flega, met trec'het e voe, e Ballon, e miz mezeven 845, hag e tec'has, hanter-gollet e benn gantan, kement a aoun en devoa bet, en eur redadenn, beteg ar Mans.

Breiz a oa astennet, da vat, betek ster Redon.

TON KEMRAEK

AR « MARC'HADOUR SKUBELLOU »

roët gand an itron Owen, Carmarthen (Bro-Gembre)

Ar c'homzou all a gavoc'h e Feiz ha Breiz ar miz tremen.

● FEIZ HA BREIZ-FILM ●

EUR

PAOTRIG KALONEK

ER MEXIK, e kendalc'h ar gristenien da veza gwasket gant tud fall.

P'edo ar vro dindan gouarnamant Calles, stad ar gristenien er vro baour-se a oa henvel a-walc'h ouz stad ar gristenien genta, pa renkent beva dindan zouar evit mirout o buhez. An hini a felle d'ezan heulia Relijion Hor Zalver, a veze stlapet er prizon evel eun torfetour ; goudeze e veze barnet d'ar maro, ha fuzuilhet pe dibennet.

Daoust d'al lezennou kriz ha dizoue douget gant an dispac'herien, kalz kristenien ne fellas ket d'ezo, a briz ebet, dilezel Relijion Jezuz-Krist. Gwellet 'zo bet neuze, kalz tud kalonek o vale war roudou merzerien genta an Iliz, hag oc'h ober traou hag a ra d'eomp skrija pa sonjomp enno. Eur skouer dibabet e-touez mil a roio d'eoc'h da gompren gwelloc'h stad paour ar Gristenien geiz er vro-se, hag a nerz-kalon.

Eun tad a familh daoust da lezennou ar vro a gendalc'he d'ober oberioù a relijion, ha setu ma voe diskuilhet d'ar c'houarnamant.

Nebeut amzer goude edo ar bolised en e di. Goulenn a rejont outan ha gwir oa e kendalc'he

da heulia eur Relijion kondaonet gant lezennou ar vro.

An tad dispont, ne nac'has netra d'ar zoudarded ; lavarout a reas zoken pegement a fouge a oa ennan oc'h heulia, daoust d'al lezennou, Relijion Hor Zalver, hag ez oa prest da vervel kentoc'h eget trei kein d'ezi.

Raktal e voe chadennet hep truez, diframmet eus e di, en despet da glemmou e wreg hag e vugale, ha stlapet en eur prizon tenyal.

Prestig goude edo dirak ar barnet, ha kondaonet d'ar maro, evit beza adoret an Aotrou Doue, Krouer an Nenv hag an douar. Reseo a reas ar varnedigez skrijus ha displeal-se, gant eun nerz kalon souezus. Graet e voe d'ezan distrei d'e doulltenval da c'hortoz deiz e varo.

Eun dra a rea poan d'an tad paour epad m'edo er prizon : eur c'hoant bras en doa da gomunia eur wech c'hoaz araok mervel, evit kaout digant Hor Zalver Jezuz, muioc'h a nerz kalon da skuilha evitan e wad. Met penaoz komunia en eul lec'h ha n'oa en dro d'ezan nemet enebourien touet d'ar feiz kristen !

N'helle ket zoken komz na gant eur mignon na gant e vugale, na gant e wreg, daoust ma teuent alies betek ar prizon, da c'houlenn e-kreiz o daelou, aotre da gomz gantan. Met dioualler ar prizon ne rae nemet c'hoarzin o klevout o goulennou hag o c'hlemmou.

War ar prizon ez oa eur prenestrig gant barrennou houarn teo. Drezan, a-wechou, an tad a c'helle gwelout e wreg hag e vugale, met hep komz ganto.

Eun dervez e c'hellas dre eno paka eun tammig paper ha warnan e skrivas ar c'homzou-man :

« C'HOANT AM EUS DA RESEO JEZUZ ! »

Teuler a reas an tammig paper-se ermêz dre ar prenestrig. E vab a oa eno, her c'havas, hag hel lennas.

Mont a ra neuze d'ar gêr en eur boket d'an tammig paper hag hel lakeas etre daouarn e vamm.

Houman hel lennas hag hen adlennas ugent gwech ouz e c'hlepia gant he daerou, hag e veze klevet o lavarout:

« Siouaz! siouaz! piou eo an hini a gredfe kas d'ezan Jezuz pa 'z eus bleizi ken kriz endro d'ar prizon?...

— Mamm, eme ar paotrig, va lezit ha me a yelo da gas d'ezan Jezuz.

— Te va mabig, ha ma vezez paket gant ar zou-dardet!

— Mamm va lezit, n'em eus aoun ebet; me a c'houlenno diganto ar c'hras da welout va zad eur wech c'hoaz araok ma varvo, ha gwasoc'h eget tigred e vezint ma viront ouzin mont d'e gaout. »

Ar vamm n'hellas ket respont mouget ma' z oa he mouez gant he glac'har, met kemeret a reas he mabig etre he divrec'h hag her stardas war he c'halon epad pell-amzer.

Antronoz, mintin mat, ar paotrig a reseve Jezuz en e galon ha dre eur bedenn verr, met birvidik-kenan e c'houlennas nerz awalc'h da gas e gefridi da benn.

Reseo a reas neuze digant eur beleg eur yalc'hig arc'hantet a guzas mat dindan e zillhad; enni ez oa eun « Osti konsakret » da gas d'e dad. Stoui a reas evit reseo bennoz ar beleg, goudeze e pokas d'e vamm hag ez eas en hent.

N'en doa aon rak netra; Jezuz a oa en e galon ha war e galon.

Mont a rea goustadig dre an hent a gase betek ar prizon, gwech o sonjal en tenzor a oa fiziet ennan, gwech ho sonjal e sant Tharsisius, rak klevet

en doa e vamm o konta d'ezan alies, istor sant Tharsisius.

Degouezet e-tal ar prizon e lavaras d'ar zoudarded :

« Va lezit mar plij da welout va zad, eur wechig c'hoaz araok ma varvo.

— Gwelout da dad ! eme ar zoudarded en eur c'hoarzin goap. Mont a ri da bourmen, marmouz fall. »

Ar paotrig a stardas muioc'h c'hoaz Jezuz war e galon.

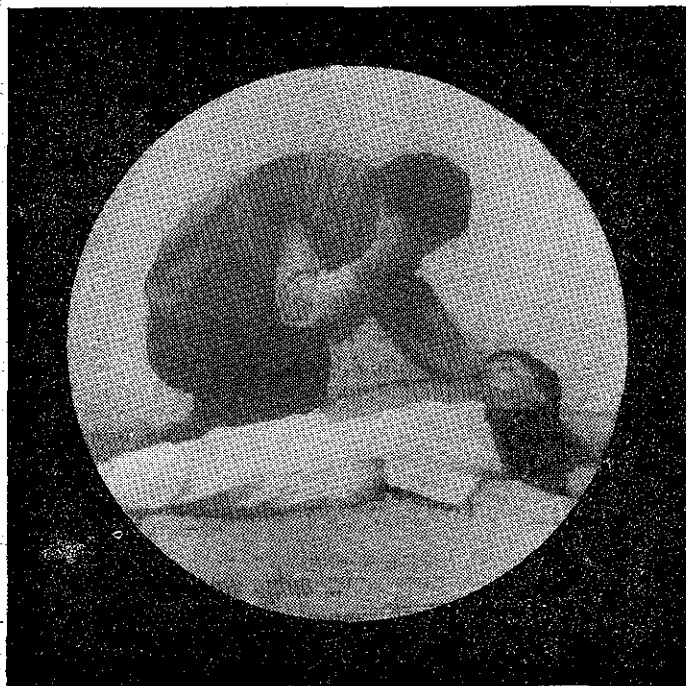
« — Va lezit emezan, en eur ouela da welout va zadig paour... Eur pok hepken a fell d'in rei d'ezan... » Hag ar paotrig a skuilhe daerou leiz e zaoulagad ken e oa eun druez e welout.

« — Mat deus aman neuze, eme eur zoudard, ma weli da dad. A-raok mont d'e gaout avât e ranko beza laket d'it ar vrec'h gant aon na dapfes eur c'hlenved, bennak. »

Ar bugel kalonek a ginnigas kerkent e vrec'h. Eur zoudard a yeas kuit eur pennadig hag a zistroas, gantan eur benveg vihan hirr, ha lemm eur penn anezan; eul louzou bennak a oa ebarz. Gant ar benveg-se ar zoudard a doullas brec'h ar paotrig, heman ne reas ket eur glemmadenn, daoust d'ar gwad a rede puilh eus ar gouli. Neuze e voe digoret d'ezan an nor, hag ec'h en em daolas laouen etre divrec'h e dad souezet maro.

Ar paotrig a dennas ar Gomunion eus e vruched, hag a gomunias e dad.

Siouaz ! an tad paour en doa a vec'h komuniet, pa zantas e vabig o riskla eus a-dre e zivrec'h hag koueza a stog e gorf d'an douar evel skoët gant eun tenn... maro oa... Ar paourkêz tad, stouet war e vabig a ouele dourek, hag e toull an nor ar zoudarded a c'hoarze didruez, leiz o genou.

(Photo Feiz ha Breiz).

An tad neuze a gomprenas petra a oa degouezet : ar zoudardet, war zigarez lakat ar vrec'h d'ar paotr, o doa laket ennan eur poezon bras d'ober d'ezan mervel etre divrec'h e dad.

Ene ar Merzer bihan avât, glan evel eun êlig, a nije war eun d'ar Baradoz da c'hortoz e dad.

Eur c'hoant am eus bet, bugale, o tisplega d'eoc'h ar skouer santel-man : ar c'hoant d'o lakat da garout an Aotrou Doue, kement ha ma reas ar bugel-man; ha neuze eveldan, c'houi a vo kalonek, c'houi a vo nerzus evit stourm ouz an dud-se a ra bemdez brezel d'an Iliz Katolik.

FILHOR SANT ERWAN.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

● PEMP BARA ●

Bugel bihan, lavar d'in petra eo *pemp*?

— Pemp bara er gouelec'h.

Hor Zalver Jezuz-Krist a oa o prezeg e Aviel en dro da lenn Jenezareth; an dud a rede, a vil vern d'e zelaou hag Hen o digemere gant tenere-digez hag a baree o c'hlanvourien; ne skuized ket ouz e zelaou.

Ar pardaez a deuas evelato; an Ebestel a dosteas ouz o Mestr hag a lavaras d'ezan: « Aotrou, al lec'h-man a zo gouez hag abarz nemeur aman ema noz; lezit eta an dud-se da vont d'an tiegeziou ha d'ar c'heriadennou tosta ma c'hellint-kaout enno peadra da zebri!

— Nann! eme Jezus, roit d'ezo, kentoc'h, eun dra bennak, dre aze, da derri ho naoun!

— Da belec'h ez afemp, eme an ebestel, da bre-na bara da gement all a dud?

— Pet torz vara a zo ganeoc'h? eme Jezuz.

... Aman ez eus eur paotrig bihan hag en deus pemp torzig vara ha daou besk.

Hor Zalver a roas urz d'an dud da azeza war al letoun, a vennigas ar pemp bara hag o rannas ha kement hini a oa eno en devoe e walc'h a vara hag a besked; hogen, bez e c'helle beza eno pemp mil den azezet hep konta ar merc'hed hag ar vugale.

I. — COURS ELEMENTAIRE

Donner les noms en breton, des personnes, bêtes et choses, représentées dans les tableaux de *Lanig ha Bisig e gaz*. Décrivez l'histoire par des phrases très courtes, en breton.

II. — COURS MOYEN ET SUPERIEUR

Da drei e brezoneg. — 1° : *La Messe dans la forêt pendant la guerre.* — « Les campagnes de Bretagne sont loin maintenant... Six heures du matin. Un petit autel a été préparé au pied d'un hêtre... Pas une cloche n'a sonné pour annoncer cette messe. Voici : deux cents Bretons de mon régiment ont eu faim de Dieu, et ils sont venus vers lui... Je ne me fatigue pas de les regarder : que le visage de mon Peuple est beau, lorsqu'il est élevé vers Dieu ! Ceux qui veulent savoir ce qu'il y a au fond de l'âme bretonne, n'ont qu'à venir aux cérémonies catholiques, là, où sont agenouillés les hommes et les femmes de nos paroisses, la lumière de la prière sur leur front... Alors ils comprendront peut-être... »

J.-P. CALLOC'H.

GERIOU DIES. — *La campagne* : ar maez, ar meaz, ar mēz ; les campagnes : ar maeziou, ar mēziou ; au pied d'un hêtre : e harz eur faenn, e harz eur wezenu fao ; je ne me fatigue pas : ne skuizan ket, ne deuan ket da skuiza ; le visage : an dremm ; le visage de mon Peuple : dremm va fobll ; ceux qui veulent savoir : ar re a venn gouzout ; je veux : me a venn ; cérémonies : lidou, goueliou ; une cérémonie : eul lid, eur gouel ; au fond : e goueled, e kreiz.

Da drei e galleg. — 2° *Warlerc'h an eurusted.* — Kerlo a werzas e di, e zouarou ; ha neuze, leun e c'hodellou a beziou aour, ez eas da glask an eurusted.

Bale a reas e-pad pell amzer ; treuzi a reas meur a wech ar mor divent ; gwellet a reas kerioù bras ha pinvidik ; mont a reas dre vroioù dudius, dre goajou koz eb-lec'h ma kleved kanaouennou dispar laboused dibaot ; pignat a reas war lein menezioù, stok o c'hernioù ouz an oabl ; diskenn a reas e traoniennou douñ ha didrous, e yev enno ar bastored ; chom a reas a-zav dirak al lennou glaz, hogen ne gavas an eurusted e nep lec'h.

GLAODA 'R PRAT.

GERIOU DIES. — *Me a werz* : je vends ; *me a werze* : je vendais ; *me a werzas* : je vendis ; *me a werzo* : je vendrai ; *bale a ra* : il marche ; *bale a rae* : il marchait ; *bale a reas* : il marchera ; *bale a ray* : il marchera ; *ar mor divent* : la mer immense ; *dudius* : charmant ; *dispar* : incomparable ; *dibaot* : rare ; *an oabl* : le ciel ; *eun draonienn* : une vallée ; *traoniennou* : des vallées.

III. — COURS SUPERIEUR SEULEMENT

Vous avez vu votre mère faire des crêpes et vous l'avez observée. Décrivez l'action en breton.

Kenstrivadeg ar « Brezoneg dre daolennou »

(MIZ HERE, DU HA KERZU 1933)

Observations. — 207 enfants ont participé au Concours au 1er trimestre, répartis sur 17 écoles.

L'impression générale des correcteurs est que l'ensemble des devoirs n'est pas mal. Cependant, nous constatons qu'il y a de la marge entre les premiers et les derniers. Quelques enfants ont fourni des devoirs vraiment remarquables. Nous citons volontiers :

1° *Cours supérieur.* — Yvonne Kerboul et Victorine Séné, N.-D. de Lourdes, Lesneven ; Joséphine Calvez, Kernouës ; Yves Raron, Saint-Thégonnec ; Marie-Jeanne Douguet et Marie Noach, de Langolen ; Marie Dérédec, de Plouhinec ; Marie-Anne Kerdeven, de Lennon.

2° *Cours moyen.* — Guillaume Madec et Jean Pouliquen, de Saint-Thégonnec ; Thérèse Claquin et Anna Kerivel, de Poul-lan ; Anne-Marie Lety et Anne-Marie Le Gall, de Kerdaoulas ; Louise Morvan, de Saint-Goazec ; Marguerite Allain, de Tréméven ; Pierre Collfrec, de Langolen.

3° *Cours élémentaire.* — Anne Cabic et Marie Le Gall, de Kernouës, et les élèves de l'école des garçons de Landivisiau.

La place nous manque, sinon nous aurions eu le plaisir de relever dans ces devoirs de jolies expressions qui sont de vraies perles ; dans le stock de 621 devoirs nous nous en voudrions de ne pas signaler un, bien traiter sous forme de dialogue, par Lucien Troadec, de Lesneven, et un autre, celui de Yves Raron, de Saint-Thégonnec, pour la bonne correction de son orthographe. Ce qui a choqué le plus des correcteurs, ce sont les fautes de mutations et l'emploi défectueux des particules verbales. Nous aurions encore un petit reproche à faire à un bon nombre d'enfants, celui de s'être contenté d'une énumération un peu trop sèche. Quelques devoirs gagneraient également à être mieux présentés.

Par contre nous avons reçu un texte ne portant ni le nom de l'auteur, ni celui de l'école à laquelle il appartient. Nous le prions de bien vouloir se faire connaître.

Enfin, ce premier concours révèle un enthousiasme qui est à noter ; ainsi, une enfant couchée, pour ne pas manquer son concours, a fait transcrire son brouillon par une de ses camarades. Ce seul exemple, mais combien touchant, et réconfortant pour *Feiz ha Breiz* et ses collaborateurs, nous prouve combien nos enfants bretons aiment notre vieille langue, mais dont ils connaissent insuffisamment l'orthographe. Il faut la leur apprendre. C'est un devoir qui s'impose à vous, maîtres et maîtresses d'écoles !

— AVIS —

Les copies devront arriver, avant la fin du mois, à :
M. le chanoine GRILL, inspecteur de l'enseignement libre,
impasse de l'Odet, Quimper.

NOTE IMPORTANTE. — *Seuls seront admis les devoirs accompagnés du bon mensuel qui se trouve au bas de la dernière page de ce numéro.* (Petit carré « chouevert 1934 »).

Veuillez également joindre 1 franc de timbres par école pour couvrir les frais de correction.

Tous les petits Bretons, quelle que soit leur école, peuvent prendre part à nos concours, pourvu qu'ils se conforment aux conditions énoncées ci-dessus.

**An 32 bugel man o deus gounezet eur priz enor,
e kenstrivadeg ar Brezoneg dre daolennou:**

COURS ELEMENTAIRE (sur 30)

1. ALAIN PICHON, Landivisiau	29,5
2. Gabriel Menez, Landivisiau	29.
3. René Le Fur, Landivisiau	29.
4. J.-Y. Goarnisson, Landivisiau	28,5
5. Marie-Louise Le Gall, Kernouës	28.
6. Agnès Kerivel, Poullan	27,5
7. Germaine Aubret, Lennon	27.
8. Marie-Thérèse Cozien, Brélès	27.
9. Louis Charlou, Saint-Thegonnec	26,5
10. Hélène Crassin, Scrignac	26,5

COURS MOYEN (sur 60)

1. GUILLAUME MADEC, Saint-Thegonnec	56.
2. Anne-Marie Lety, Kerdaoulas	51,5
3. Thérésa Claquin, Poullan	51,5
4. Louise Morvan, St-Goazec	51.
5. Jean Pouliquen, St-Thegonnec	51.
6. Anna Kerivel, Poullan	50.
7. Marguerite Alain, Tremeven	49,5
8. Yvonne Quéré, Kerdaoulas	49.
9. Marie Poullaouec, Brélès	48,5
10. Marie Le Page, Lennon, et Henriette Kerivel, Poullan	48.

COURS SUPERIEUR (sur 90)

1. YVONNE KERBOUL, I. V. Lourdes, Lesneven	87.
2. Joséphine Calvez, St-Joseph, Kernouës	85.
3. Victorine Sene, I. V. Lourdes, Lesneven	84.
4. Yves Baron, St-Thegonnec	84.
5. Marie-Jeanne Douquet, St-Augustin, Langolen	83,5
6. Marie Ncac'h, St-Augustin, Langolen	82.
7. Marie-Anne Kerdevez, Lennon	81.
8. Marguerite Deredec, I. V. Loret, Plouhinec	81.
9. Marie Guillou, Langolen	77.
10. Henriette Cavellat et Jeanne Le Goff, Lennon	75.

**Hanoiou an 207 bugel
o deus kemeret perz e Kenstrivadeg
ar Brezoneg dre Daolennou**

SKOL GRISTEN BRELES (merc'hed)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>		<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
Marie Poullaouec	48 1/2	Tonig de Parcevaux	
Anna Lescop	45	(Mamer Kergroadez)	22 1/2
A. Chentil	42	Marie-Thérèse Cozien	27
Thérèse Marc	36 1/2	J. Petton	18 1/2
J.-Y. Guennégues	14, 12	Célestine Guyomard	9, 9
Marie Briant	13, 13	Françoise Pellen	7, 8
Marie Guennégues	13, 12 1/2		

SKOL GRISTEN GOUZEC (merc'hed)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>		<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
Yvette Crenn	40	Yvonne Le Stamm	28 1/2
Augustine Brenner	32	Séraphine Jaouanc	26 1/2
Jeanne Gaonac'h	32	Alice Louarn	26 1/2
Jeanne Stéphan	31 1/2	Florence Floc'h	26
Jeanne Kergoat	28 1/2	Suzanne Jamet	11, 12 1/2

SKOL AR YAOU E KERDAOULAS (merc'hed)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>		<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
Anne-Marie Lety	51 1/2	Anne-Marie Potard	35
Yvonne Quéré	49	Anne-Marie Le Gall	25

SKOL SAINT-JOSEPH KERNOUES (merc'hed)

<i>Cours Supérieur (sur 90)</i>		<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
Joséphine Calvez	85	A.-L. Prémel Cabic	26 1/2
<i>Cours Moyen (sur 60)</i>		Marie-Louise Le Gall	28
Thérèse L'Hostis	46	Louise Bodennec	22

SKOL GRISTEN LANDIVIZIAU (Pôtre)

<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>		<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
Alain Pichon	29 1/2	René Le Fur	29
Gabriel Menez	29	Jean-Yves Goarnisson	28 1/2
		Jean Corre	26

Auguste Pouliquen .. 26	Albert Guillou .. 8 1/2	10
Henri Roquinarç'h .. 26	Francis Béchu ... 8	10
François Le Goff ... 25	François Bellec ... 8	10
Fernand Le Roux ... 25	Auguste Corre ... 8	10

SKOL SANT-RONAN LANGOLEN (Pôtred)

<i>Cours Supérieur</i>		<i>Cours Moyen</i>	
Pierre Collorec .. 29	29 1/2	Yves Douguet .. 13 1/2	18 1/2
	30		
Jérôme Allain .. 29		20	20
	30		

SKOL SANT-AOUSTIN, LANGOLEN (merc'hed)

<i>Cours Supérieur (sur 90)</i>		<i>Cours Moyen (sur 60)</i>	
Marie-Jeanne Douguet 83 1/2	Louise Lann	41 1/2	
Marie Noac'h	Marie Le Roy	37	
Marie Guillou	Marie-Anne Philippe ..	19/20	

LANRIVOARE (Penandreff-stang)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>	Yves Cabon	39
-----------------------------	------------------	----

SKOL GRISTEN LENNON (merc'hed)

<i>Cours Supérieur (sur 90)</i>		<i>Cours Moyen (sur 60)</i>	
Marie-Anne Kerdévez 81	Marie Le Page	48	
Jeanne Le Goff	Marie Le Ber	42 1/2	
Henriette Cavellat .. 75			
Marie-Anne Kerdévez 73 1/2	<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>		
Marie Maudire	Germaine Autret ...	27	
Françine Cozien 65	Jeanne Le Saux	20 1/2	

SKOL ITRON VARIA LOURD LESNEVEN (merc'hed)

<i>Cours Supérieur (sur 90)</i>		<i>Cours Moyen (sur 60)</i>	
Yvonne Kerboul 87	Antoinette Roignant .	42	
Victorine Séné	Marie-Ange Corlosquet	38 1/2	
Marguerite Jézéquel . 69 1/2	Agnès Joncour	38 1/2	
Yvette Uguen	Rosalie Caradec	32 1/2	
Germaine Rolland .. 64	Yvonne Bannier	32 1/2	
Renée Riou	Jeanne Manant	30 1/2	
	Elise Le Lann	29	
	Louise Jézéquel	28	
	Yvonne Vennegués ...	25	
	Anne Bodros	22 1/2	

		<i>Cours Élémentaire</i>	
Yvonne Lannven 22 1/2		Angèle Pondaven ..	9, 9
Thérèse Guennoc ... 22		Henriette Kerdilès .	9, 6
Anne Azou	15, 15	Antoinette Roignant	8, 7 1/2
J. Chapel	16 1/2	Louise Jézéquel 4	1/2, 5
M.-Thér. Le Bihan 11,	6	Jeanne-Louise Breton	8, 8
Anne-Marie Milin ...	15	Gabriel Kermañec .	7, 8
Marie Paugam	14	Lucienne Troadec ..	10
J.-Louise Castel .	15, 13	Marie Bianéis	5, 6
Marie Bocher	11	Marie Hamon	8
Marie Gueff	9		
Marie Pelé	8		
Joséphine Seité	15		
Thérèse Le Bihan ..	9		

SKOL ITRON VARIA LORET PLOUHINEC (merc'hed)

<i>Cours Supérieur (sur 90)</i>			
Marguerite Dérédec .	81	Anna Le Gall	69
		Henriette Colin	68

SKOL GRISTEN PLOUIDER (merc'hed)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>			
Yvonne Abaléa	46 1/2	Madeleine Bihan ...	40
		Jeanne-Louise Beyer.	38

SKOL GRISTEN PLOUGERNE (Pôtred)

<i>Cours Moyen (sur 20)</i>			
François Penargueur .	12	Corentin Lossec	8 1/2
Hervé Le Roy	11 1/2	Léon Robert	7
Joseph Person	11	<i>Cours Élémentaire (sur 10)</i>	
Louis Guével	10 1/2	Jean Tygreat	5 1/2
Jean-Louis Galliou .	10	Alex. Pors	5
Aug. Abjean	9 1/2	Louis Roudaut	4
Aug. Breton	9		

PLOUZANE

<i>Cours Élémentaire</i>	Adrien Gentil ...	6/10
--------------------------	-------------------	------

SKOL GRISTEN POUILLAN (merc'hed)

<i>Cours Moyen (sur 60)</i>			
Thérèse Clauquin	51 1/2	Marie-Anne Kervarec .	44
Anna Kerivel	50	Reine Bariou	42
Henriette Kerivel ...	48	Anna Ligavant ..	15, 15 1/2
Marie Olier	46	Thérèse Mady ...	13, 15
Célestine Lévenez ...	46	Marguerite Pors ..	7/10
Solange Sergent	46	<i>Cours Élémentaire (sur 30)</i>	
		Agnès Kerivel	27 1/2

SKOL GRISTEN SANT-GOAZEC (merc'hed)

<i>Cours Moyen</i> (sur 60)	Marie-Anne Bronnec ..	44
Louise Morvan	Marie Le Bris	32
Anna Le Berre	Louise Parquic	14

SKOL SANTEZ-MARI SANT-THEGONNEC (Pôtréd)

<i>Cours Supérieur</i> (sur 90)	Marc Daniellou	16
Yves Baron	<i>Cours Élémentaire</i> (sur 30)	
<i>Cours Moyen</i> (sur 60)	Louis Charlou	26 1/2
Guillaume Madec ...	Jean Nicolas	20 1/2
Jean Poulitiquen	Louis Joncour	18
Henri Mengam	Emmanuel Mazé	5, 5 1/2
Louis Créac'h	François Fagot	6 1/2
François Riouall. 13, 10	Armand L'Herron	6
	Jacques Joncour	5 1/2

SKOL GRISTEN KERANNA SCRIGNAC (merc'hed)

<i>Cours Moyen</i> (sur 60)	Thérèse Le Saux ...	17
Marie Coant	Marie Le Floc'h ...	17
Hélène Coignard	Ambrosine Sergent ...	16
Francine Coant	Marie Cadiou	15
Francine Cann	Louise Cann	14 1/2
Hélène Lamandé ...	Augustine Cotonnec ..	14
Simone Cornec	Ernestine Plusquellec ..	13 1/2
Hélène Pors	Valentine Fer	8, 9
Thérèse Floc'h	Marie Baillet	6, 7
Marie Cornec	Anna Syllard	5, 7
Marie Corre	Denise Lavanant	8, 9
Léontine Le Gall	Marie Kervoëllen	5, 6
Denise Coant	Marie Gras	4, 3 1/2
Yvonne Syllard .. 8, 9	Yvonne Cann	4, 7
Marie Lagadec ... 7, 9	Francine Laizet	5, 7
Suzanne Auffret ... 7, 8	Yvette Jaffrennou	3, 4 1/2
	Elisa Auffret	4
	Francine Cotonnec	5
<i>Cours Élémentaire</i> (sur 30)	Elène Guillou	4 1/2
Hélène Crassin	Thérèse Beuzit	4 1/2
Alice Scouarnec	Alice Simon	3 1/2
Marie Cornec	Yvette Plusquellec	3 1/2
	Marie Auffret	3 1/2

SKOL GRISTEN TREMEVEN (merc'hed)

<i>Cours Moyen</i> (sur 60)	Joséphine Qaouter ..	44
Marguerite Allain ..	Anne-Marie Kervran ..	43
Marie-Anne Le Guern ..	Simone Le Goc	41
Michelle Daniel	Marguerite Péron	39 1/2
Marie Gloanec	Yvonne Jambon	39
	Marie-Thérèse Gloanec ..	38

KELEIER AR MIZ

Noz Nedeleg e traon an Afrik

Eur mignon koz a skriv d'eomp eus traou an Afrik :

... « Tremenet em eus 32 bloaz en Afrik ha bischoaz n'em euz gwelet aman kement a Vretoned hag en deiziu tremen; eur miz a zo e oa eul lestr eus a Vrest ar *Bougainville* hag a deus da zouara dre aman : eur c'hant hanter a vortoloded a oa war-nan hag ar peb brasa anezo a zo ganet e Breiz-Izel; en o zouez ez eus kristenien eus ar re wella ha n'eo deus ket a vez o-tiskouez o feiz; meur a hini a zo bet ouz va gwelet evel Jean Madec, kabiten, eus ar Fouilhez; Laurent, mestr mek-anisian, eus Telgruc, Jean Corre, eur paotr a zoare, eus Plougerne.

Da c'houelioù Nedeleg, unan eus kaera listri Bro-C'hall, ar c'haroiseur Jeanne-d'Arc, en deus tremenet pemp dervz du-man; 600 den a zo war nan hag ousspenn 400 anezo a zo Bretoned.

Nag a bñijadur am eus bet o welet va c'henvroiz hag o komz brezoneg ganto. Pa oan en em gavet war bord all lestr, martolodet a ziskorbelle o daoulagad hag a c'houlenne eus a belec'h an diaoul e teue ar misioner-ze gand e varo gwenn. Ha me ha goulenn diganto, e brezoneg, eus a be barrez e oa ginidik pep hini anezo; ar c'henta a lavaras: « Me a zo eus an Dreinded, e Plouzane; ha n'eo ket c'houi eo an Tad Quinquis? »

Eun all J. ar Guen a oa eus a Gergonvel Uhela, e Lok-Maria. Me a jome sebezet; ar c'hommandant e-unan a gomze brezoneg: Douval eo e hano ha ganet eo bet e Rospenden. An eil kommandant, Aubert, a zo eus a Vrest hag a ra enor ivez d'hor bro Breiz-Izel.

An Aotrou Pierre eo an aumônier; daou vloaz war nugen t eo bet en « aviation »; 12 dekorasion en deus paket; letanant kolonel e oa ha d'an oad a 45 bloaz es eas, d'ar Sorbonne evit studia ha d'an oad a 50 vloaz hanter e oa beleg; 18 miz a zo abaoe ma'z eo beleg ha mantruz eo gwelet pegen karet eo gand ar vartoloded. Evellat e rankan lavaret ar wirionez, eur beleg hag a gomz brezoneg a zo e blas war ar Jann d'Arc.

... Da Nedeleg edon er gador-govez betek hanter noz hag e voen sebezet o klevet-komz brezoneg e pleg va skouarn: « Ho pennoz d'in va Zad... » Piu eta a oa eno?

Mistri ha martoloded ar Jann d'Arc. Me a gave d'in edon oc'h hunvreal ha tost eo bet d'in gouela kement a joa a oa em c'halon. Chomet int bet aman da dremen noz ar Pelgent

ha ne 'm eus ket aoun o lavaret : hizio ar varloled a zo kerkoulz ha marteze gwelloc'h kristenien eged a-raok ar brezel. Ean dudi oa o c'hlevet o kana kantikou pe zoniou Breiz-Izel, *Bro Goz va Zadou* hag all.

Setu aman hanoioù meur a hini eus ar baotred vat-ze :

An A. Menguy, kabiten, eur a Gong ; Jean Nedelec, mestr-kanolier eus a Bleyben ; Jean ar Guen, Kroaz-Mari, Plouzane ; Biel Petton, Kerber ; Alain Flour, Kraozon ; Yves Petton, Plougonvelen ; Jean ar Guen, Yves Pendu, Loc-Maria ; Henri Bourdon, Plozévet ; Yves Berthou, René Abiven, Landerne ; Eugène ar Bris, Plouvien ; Goulven Labous, Guisseny ; Etienne Quémeneur, Yves Kerez, Plouarzel ; Louis Huissain, Yves Cornen, Etienne Jézéquel, Joseph Saoz, Lambaol-Plouarzel.

J.-M. QUINQUIS.

Divinadennou

• miz C'houevrer •

1. — Pa ne jom 'met †††† ha skouarn,
Re ziwezat e vez ††††††
2. — Gwell eo karantez leiz †† ††††††
Eget †††† melen leiz ar fourn.
3. — Eun dervez a dal ††††††
Evid an neb a †† ††† an traou.
4. — Unan a oa †††††† ha paour
An eil, azen ha d'ezan ††††
5. — †††††††† hep morse rei
A lak ar galon da ††††

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar gerioù pe al lizerennou a vank. Arabad eo digas ar responchoù arak fin an tri miz.

Badiziantou. 102; eurejou: 27; enterramanchou 75 (abaoue ar breze! n'eus ket bet ken nebeut a eurejou).

Er bloaz 1932 oa bet: badiziantou: 128; eurejou: 50; enterramanchou: 66.

Er bloaz 1923: baziantou: 130; eurejou: 51; enterramanchou: 71.

Er bloaz 1913: baziantou: 165; eurejou: 37; enterramanchou: 81.

Er bloaz 1883: badiziantou: 181; eurejou: 30; enterramanchou: 118.

Er bloaz 1833: baziantou: 142; eurejou: 33; enterramanchou: ????

Breman ez eus kant vloaz oa evel beleien ar barrez: an Ao. Got, person; an aotronek Pouliquen ha Lescop, kured.

Evit *Breurie ar Feiz*, ez eus bet dastumet 3.000 lur e beac'h 3020 lur er bloaz arak.

Evit *Breurie ar Vugale* (Sainte-Enfance), 1020 lur, war-ze, skol gristen ar baotred he deus roet 440 lur, ha skol gristen ar baotred 330 lur.

Kannad d'ar Galon Zakr hag en doa 65 koumanantet d'ezan er barrez hen devezo hirviziken 68.

A nevez gant ar c'hleier

BADIZIANTOU

- 17 kerzu Joseph Nédélec, Pont-an-Erral; paer.: Joseph Prigent; maer.: Françoise Le Duc.
- 19 — Yves Béchu, Theven-Kerbrat; paer.: Yves Mazé; maer.: Marie Le Gall.
- 25 — Paul Prigent, Vern-Marpaol; paer.: Paul Milbéo; maer.: Marie Reungoat.
- 28 — Simone Roué, Kerlissien; paer.: Paul Quiviger; maer.: Marie-Yvonne Pont.
- 28 — Bernadette Jambet, Bourg; paer.: François Quiviger; maer.: Andrée Linden.
- 30 — Monique Guillerm, Guil-ar-Vrouan; paer.: Yves Argouarc'h; maer.: Marie-Yvonne Nédélec.
- 31 — Guy Roparz, Bourg; paer.: Guillaume Croum; maer.: Anne Sourimant.

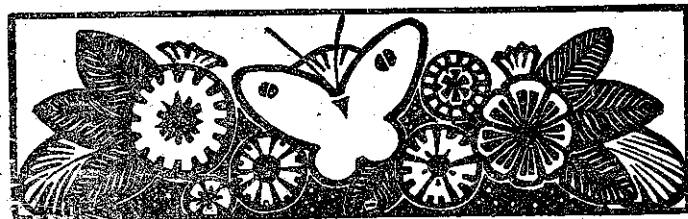
-
- 31 — Paulette Rognant, Boung; paer.: Jean Rognant;
maer.: Marie-Anne Tanguy.
4 genver François Spagnol, Laneusfeld; paer.: François
L'Arvor; maer.: Marie Grall.
9 — Marie-Thérèse Nédélec, Laneusfeld; paer.: Paul
Mortfort; maer.: Louise Nédélec.

EUREUJOU

- 9 genver Jacques Appéré ha Françoise Créac'h, Kerizur.
9 — Jean-François Moal, Plouzévedé, ha Marie-
Anne Appéré, Kerizur.
-

BET BEZIET

- 17 kerzu Jean-Marie Stéphan, Menfaoutet, 76 vloaz.
24 — François Kerguillec, Kerzuoc'h, 30 vloaz.
25 — Guillaume Méar, Kerzent, 73 vloaz.
31 — Françoise Bellec, Kerrien, 72 vloaz.
6 genver Marguerite Le Gall, Lanveur, 85 vloaz.
6 — Jeanne Flod'h, Prat-Loctmaria, 1 bloaz.
11 — Jeanne Marc, Locmaria, 53 vloaz.
14 — François Postec, Touloupry, 88 vloaz.
15 — Yves Bothorel, Bourg, 85 vloaz.
-

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ MEURZ 1934

BODADEGOU

Er zizunioù diweza-man, hon eus bet kalz a vodadegoù, a reünioù gwazed en hor parrez. Hini an emgleioù evid al labour-douar (syndicat et mutuelles), eur vodadeg politik gract gand ar sosialisted, hag hini an unvaniez katolik.

Emgleo labour-douar ar barrez a zo enni tost da 400 penn-tiegz; eun unvaniez katolik ar barrez 453 gwaz o doa paet o skodenn er bloaz tremen, hag ar sosialisted a c'hell paka eun 60 mouez, evid ar votadeg; ha n'e grendan

---

ket e ve 200 paea bep bloaz ar skodenn d'ar « parti ».

Souezet e chomer tre-ze o welet ar socialisted o voda muioc'h a dud d'o selaou eged an diou unvaniez all diazezet ker start er barrez.

Perak kement-ee? Marteze dre ma plij kalz ar « politig » d'ar wazed, muioc'h moarvat dre ma c'houiet e tlee beza enno tabut, e vo oc'h heuilh ar socialisted tud d'o dislavaret da zispenn o c'homzou ger ha ger, ar pezh a blij kalz d'an dud.

Daoust da ze d'am sonj, oa talvoudusoc'h mont da selaou penaoz difenn hor gwirioù a labourer hag a gristen eget mont da selaou sorc'hennou ar socialisted ha goude ma vent dispennet dioustu dirazomp.

Dalc'homp sonj mat dreist-holl, n'ema ket e seurt bodadegoù graet gant hon enebourien al lec'h da gas ar baotred yaouank ha n'eo ket diazezet a-walc'h c'hoaz enno, ar c'hredennou hon eus c'hoant ma reñfent o buhez diouto.

Klevet a c'hellont evelse gevier ha ne vezent ket dispennet raktal, gevier a jomo dre-ze da rodella en o spered hag a c'hell ober kalz droug d'ezo.

Taolomp evez e ve gwir ac'hanomp komz an Aviel : « Ar re fall, o deus muioc'h a ijin da hada o gevier eged ar re vad da zifenn ha da skigna ar wirionez ».

KELEIER AR PATRONAJ

Ar re a zo deuet da welet peziou-c'hoari ha kanaouennoù a baotred yaouank evit moularjez n'o deus ket bet a geuz ; hag e gwirionez oa roet voe d'ezo talvoudegezh o arc'hant.

Ar re all a zo chomet er gêr pe aet da . . . lec'h a raio gwelloc'h en dro a zeu.

Er miz meurzh n'hon devezo nemet eur wech « Cinema » d'an 11 evid an hanter-koraiz.

Eur strollad paotred yaouank a yelo da Rom gant Gouelioù Pask ; paotred ar patronaj o deus dibabet François CREAC'H, kreyerigoù, da gemeret perzh en o hano er pelerinaj-se. Beach vañ d'ezan, ra bedo evidomp eno!..

FEIZ HA BREIZ

MARO JEZUZ

AR groaz a zo savet hag outi, tached diwar bouez e bevar ezel, Jezuz-Krist, gant daou laer, unan a bep tu.

Met kaout a ra d'in e welet o finval hag o tigi e vuzellou leun-wad ; c'hoant en deus da lavaret d'eomp eun dra bennak a-raok mervel. Selaouomp Hen ; komzou eun den war

e dremen van a zo sakr; petra vo eta komz eun Doue hag a ya da vervel evidomp?

Petra vo? Eur gomz a drugarez : « Va Zad, eme Jezuz, pardonit-i rak ne ouezont ket petra reont! »

Va Zad! ho Mab war e dremen van eo ho ped; eur c'hras a c'houlenn abarz mervel; pardonit-i! Mervel a ran, dre o daouarn; gwir eo; dianaoudek int; her gouzout a ran; n'eus forz, pardonit-i, nann evito, mar kirit, met evidon-me.

Komz dudlus hag a voe klevet a-vec'h gand ar vourvien; ar re-man a oa o spered gant traou all; ranna a raent etrezo mantell ha sae Jezuz, rak hevez al lezenn an dilhad-se a deue d'ezo; eus e vantell e rejont pevar damm, met e zae a oa hep gwri, « en eun tamm adalek an nec'h beteg an traon » hag e kavjont gwelloc'h he lezel en he fez ha c'hoari d'an disou evit gouzout da biou e vije.

Pa voe fin ganto, ar zoudarded a deuas da azeza e harz troad ar groaz evit miret na deuje tud da zistaga korf Jezuz, ha korfo an daou laer, a-raok ma vijent tremenet.

AR BOBL hi a jome en he sav hag a zelle; van ebet ne rae evit gwelet Hor Zalver o tiwaska poan; ðell diouz eno; ar paour a varv e kreiz e druilhou, met, da vihana, gwelet a ra, war e dremen van, e bried hag e vugale o truezi d'ezan hag o ouela en e gichen. Jezuz, Hen, a varv en noaz-ran hag a wel eur bobl tud o c'hoarzin d'ezan hag ouz e wapaat.

AR PENNOU BRAS a lavare etrezo : « Saveteet en deus ar re all ha n'eo ket gouest d'en em zavetei e-man! » — « E fizians en deus laket e Doue, ra deuo breman Doue d'e denna a boan, m'en deus karantez evitan! »

AR ZOUDARDED a zave en o sav, hag her goapae, en eur lavaret : « Mar d'out roue ar Juzevien, diskenn 'ta ac'haleso! »

Betek AL LAER KLEIZ a wall gomze en e eneb : « Mar d'out Mab Doue, emezan, en em zalv 'ta da unan, hag hor salv ganez! »

Met AL LAER DEHOU furoc'h her gourdrouze, en eur lavaret : « Ro peoc'h, n'ez peus aoun ebet eta rak Doue, te ken tost ar maro d'it; ni n'hon eus ket laeret an dram, rak hon torfejou a zo anavezet, met heman n'en deus graet droug ebet! »

Hag o trei neuze ouz Jezuz : « Mestr, emezan, ho pet

sonj ac'hanon pa viot aet d'ho Rouantelez! » Pebez feiz! Pebez esperans! Gwelet a ra Jezuz o vervel hag evelato en deus fizians ennan. Hag Hor Zalver digor bepred e galon evit selaou pedenn ar pec'her, prest atao da bardoni d'ezan pa ziskouez keuz ha glac'har, a respont raktal d'al laer dehou : « Me a lavar d'it, e gwirionez; hizio zoken e vezi ganen er bardez! » Me hel lavar, ha me ne fazian ket; Hodie, hizio zoken; pegen buan eta ne zeu ket an Aotrou Doue d'hon diboania; Mecum, ganen-me e vezoc'h; gant piou e oufemp beza gwelloc'h eget gant Jezuz! In paradiso : er baradoz; eurus da viken; pebez digoll! pebez peoc'h! pebez levenez evit poaniou ken dister ha ken berr!

Kreisdeiz oa p'oa deuet tenvalijenn da zevel a-zioc'h ar menez hag abaoe an denvalijenn a greske atao hag en em astenne nebeud ha nebeud war an douar-holl; lavaret e vije graet edo ar bed o wiska dilhad kanv evid ober kanv d'e Vestr, evel ma taol eur vamm he mantell zu war he diskoaz, evit gouela e kuz warlerc'h he mab. Ha sklaset gand ar spont, dirak an denvalijenn-ze a yae bepred war tevaat, an darn vuia eus an dud a en em zile, a en em jache kuit, an eil warlerc'h digle.

Neuze e voe gwelet o tostaat ouz ar groaz teir maouez hag eun diskib : ar Werc'hez oa, rak eur vamm, peger bras bennak e ve he glac'har, a gar atao beza e kichen he c'hrouadur o vont da dremen; Mari Kleophas, he c'hoar, a oa ganti hag ivez Mari Madalen, ar bec'herez vras. Sant Yann a deue warlerc'h. Dirak ar groaz, e chomjont holl azav, o daoulagad o para, leun a zaelou, war an hini a garent... Hag o sellet bep eil tro, ouz e vamm ankeniet hag e ziskib muia karet, Hor Zalver a lavaras : « Maouez paour, Mamm oc'h bet, Mamm ne viot mui, rak ho Mab n'ho poa nemetan a ya da vervel; hiviziken, den n'ho kalvo e vamm; eo, koulskoude, mamm e viot c'hoaz, rak me a ro d'oc'h bugale all, hennez hag ar re ho karo evel dan a vezo ho pugale : ecce filius tuus! » Diwar neuze an diskib a gemeras Mari en e di hag her c'haras evel ma karer eur vamm, Ni ivez, evel sant Yann, room digemer da Vari en hor c'halon ha karomp hi, da vat.

Goude beza lavaret kenavo d'e vamm ha d'e vignoned, Jezuz en em droas warzu e dad a zo en nenv. Hag o san-

tout e nerz o vont kuit e tistagas eur griadenn, ar griadenn a laosk an den p'en devez aoun ne vefe ket Doue tost d'ezan : « Eli! Eli! lamma sabactani, Va Doue! Va Doue! perak ho peus c'houi va dilezet! » Wardro teir eur oa; ouz e glevet, lod eus ar re a oa eno, a lavaras : « Ema o c'hervel Elias! » Kerkent e voe klevet eur glemmadenn all : « Sitio! Sec'het em eus! »

E traon ar groaz e oa eur podad gwin trenket; unan eus ar zoudarded a zoubas ennann eun tamm spoue, hag evel ma n'oa ket hir a-walc'h e vrec'h evit tizout betek Jezuz, e kemeras eur gorzenn, e lakeas an tamm spoue en he beg hag her c'hinnigas d'hor Zalver.

Jezuz a stagas e vuzellou ouz an tamm spoue karget a win trenk ha deuet d'ezan eun tammik nerz e taolas eur zell war e vuhez hag e lavaras : « Consummatum est : Peure'hraet eo pep tra! »

Consummatum est : Gouzanvet em eus an holl boaniou a dleed da c'houzant evit prena ar bed; paeet em eus gant va gwad holl dle ar bec'herien hag an nenv a zo breman digor d'an eneo, digor d'ar c'horfou. Consummatum est : Graet em eus evid an dud kement a c'helenn da ober; desket em eus d'ezo ar gwirioneziou a dleont da gre-di ha roet d'ezo ivez ar gourc'hemennou a dleont da heul, ma fell d'ezo digouezout eun deiz er baradoz; savet em eus va relijion hag hounnez ne jecho mui, rak Salver all ebet ne deuo ken. Consummatum est : Ya! peure'hraet eo ganen kement tra en devoa gourc'hemennet za Zad d'in!

Neuze e gorf a zislivas. Edo o vont da dremen pa laoskas eur griadenn ker krenv ma chomas an holl strafuilhet : « Va Zad, emezan, etre ho taouarn e lakan va ene! » Mouez ar Mab oa oc'h en em deuler etre divree'h e Dad hag o vont d'e eurusted : « intrare in gloriam suam » hag en eur lavarar an dra-ze, Jezuz a stouas e benn war e gere'hen, evel evit saludi galloud an Hini en doa e ziga-

set war an douar hag evit lavaret kenavo d'ar bed-man en deus karet kement hag a zavetez dre e boaniou, hag e lezas da dremen war e vuzellou benniget eun huanad, e huanadenn ziweza : Maro oa.

Tri bloaz ha tregont n'en doa ken
Dournad plouz e wele kenta
ha koat kalet e ziweza!

O Jezuz, va Mestr, va Zalver, maro aze dirazon, maro evit va fec'hejou, muic'h c'hoaz, maro dre garantez evidon, petra c'hellfen-me lavaret d'eoc'h breman, — stouet dirak ho kroaz santel, — nemed an diou gomz-man ema ho kalon o c'hedal diganen : « Pardon ha bennoz! »

Pardon! O! ya! pardon evid ar pec'hejou-se am eus gwelet o lakat eur zamm ker pounner

war ho tiouskoaz, eur c'halur ker c'hoero etre ho muzellou; em eus gwelet o lakat war ho korf eur c'houezenn a wad ha war hoc'h ene anken ar maro.

Ha breman, o Jezuz, bennoz evid ar garantez-se he deus graet d'eoc'h kerzet a-dreuz kement a boaniou, kement a zismegansou, betek kroaz Menez Kalvar.

A! klevet a raen n'eus ket pell, hoc'h enebourien o lavaret : « Mar d'oc'h Mab Doue, diskennit 'ta eus ar groaz! »

Ha me gred lavaret d'eoc'h : « Nann, o Jezuz, nann, chomit ouz ho kroaz; ezomm am eus d'ho kwelet aze dirazon a-hed trubuillou ha labourou va buhez.

O Jezuz, chomit, war ho kroaz, da ziskouez d'in, dre c'houliou ho korf dispennet, fallagriez ar pec'hed, evit ma c'hellin, evel an dud a ziskenne diwar Menez Kalvar, skei war boull va c'halon ha goulenn pardon.

Chomit war ho kroaz, o Jezuz, evit ma c'hellin, dre c'houli ho kostez, gwelet ho karantez evidon hag en eur vriata ar groaz venniget-se, evel Mari Madalen, en em rei d'eoc'h da viken.

Chomit war ho kroaz, o Jezuz, evit ma c'hellin, em ankeniou, dont da glask nerz-kalon ha frealzidigez e kichen an Hini 'en 'deus bet 'da 'lavaret 'abalamour d'in-me': « Trist eo va ene beteg ar maro! »

O Jezuz, chomit war ho kroaz, evit ma c'hellin, d'an eur ziweza, gwelet dirazon skeudenn an hini a zo maro evit tenna diwarnoun ankeniou ar maro, evit ma c'hellin tremen, en eur staga va muzellou disliv ha sklaset war ho kalon garantezus hag en eur glevet o tont eus ho kenou ar gomz c'houek ha dudius a glevas al laer dehou: « Hizio, end-eeun, e vezi ganen er baradoz. »

Evelse beze graet.

Pennad diweza Pasion Hor Zalver JezuzKrist, diskleriet gand an Aotrou KEREBEL, e Treglonou, da zul Bleuniou 1924, e Kernoues, da zul Bleuniou 1926, e Kerlouan, da Wener ar Groaz 1926, hag e Plougerne da Wener ar Groaz 1928.

◀ War dreujou ▶

an nevez amzer

AR GOANV hag a zo bet darbet d'ezañ, en e amzer Agenta, hor samma holl e karrigell an ankou hag hor c'has da rouantelez ar gozed, ar goanv a ra abenn ar fin,

buan ha brao, e dreuz en hon touez. Hervez an dud desket e flee beza rust kenan hag an aotrone-d-man o deus gelliet kredi eur pennadig e oa gwir o lavarion. Ni a wel breman int faziñt ha gwella 'ze eo bet evidomp. Paket hon eus eun tammig diwar hor fri, met n'eo ket padet pell. O tont warnomp, ar goanv, kazi sur, en doa dizonjet lasa e zac'h hag ar yenien a zo difipet anezan en eun taol. Abaoue ar bloaz nevez hon eus bet, e gwirionez, derveziou kaer, eun amzer vat, eun amzer yac'h, ha n'omp ket boaz anezo en hor bro, d'ar mare-man. N'eo ket sotez e ve aet buan ai labourion endro, daoust d'ar prim zikour a zo breman en tiegeziou; n'eus bet dervez koll ebet. Tra râl, en hor Breiz-Izel, ar pezh a zo bet ar mutia dienez anezan, er goanv-man, eo ar glao, berr ha berr eo chomet an eienennou. Ha bet hon devezo c'hoaz eur frappad amzer yen, ha gwelet a reomp-ni eur miz meurzh kriz gand e vorzoliou o skei war an noriou hag o lakaat gwer hor prenecher da grena? Marteze! rak miz meurzh n'eo ket c'hoaz an nevez amzer deuet d'eomp, met en hent da zont. Ar goanv a zo oc'h ober e dalarou, o pourechas mont kuit, a-wechou koulskoude e ra warnomp meur a zistro divalo. Miz meurzh: an traou a zo o tihuna war hor maeziou, an douarou zo o c'hlaizezi; ar vuhez a zo o tizrei. Diwarn eo an ed er parkeier, a zeiz da zeiz e weler o geotennigou munut o ledannaat hag o kreski. Ar bodou lann melenn-aour n'e-maint mui o unan o vleunia hor c'hleuziou; en em zigoret eo ive ar bokedou-laez, bokedou karet ar vugaligou. Al laboused a zo oc'h en em glask, oc'h en em goubia, stag int da zistaga d'eomp o bommou-kan kenta; dizale e raint o neiziou, rak pep tra endro d'eomp a ro da anaout eman tostik an nevez amzer. Abarz pell e vezo brao beva adarre e kreiz hor maeziou, goloet a vleuniou hag a c'hlaizez.

L. B.

SARREZ ARRIA HA SARRE ERWAR, PATRORED Breiz-Izel
PEDRE EVIDOUMB

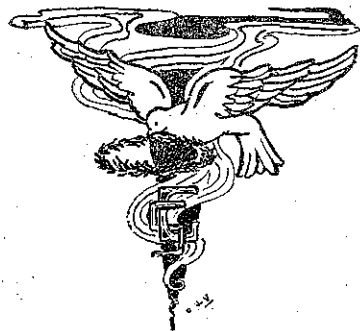
Sent Breiz enoret e miz meurzh

- d'an 1. — Sant Divi, eskob Meneo, patron Bro-Gembre.
- d'an 2. — Sant Jaoua, eskob Leon.
- d'an 3. — Sant Gwennole, abad Landevenec.
- d'ar 5. — Sant Peran, eskob.
- d'ar 6. — Sant Sane, eskob Iwerzoniad.
- d'an 12. — Sant Paol-Aurelian, eskob Kastell-Paol.
- d'ar 17. — Sant Padraig, abostol Iwerzon.
- d'an 23. — Sant Eginer hag e gompagnunez merzerien.

SANT DIVI, patron Bro Gembre

462-544

DIVI eo sant bras Bro Gembre ; den ebet n'eo bet karet hag enoret er vro gaer-sé veldan, ne lavaran ket hepken edoug e vuhez, met ivez a-dreuz ar c'hantivejou hag, en déiz a hizio c'hoaz, e genvro'z a vir e c'houel gant preder hag a gan e veuleudi gant doujans.

Tostik da Benbroc'h e oa eur gêr savet gant ar Ro-

maned, endra m'edont oc'h ober o mistri er vro, hag a oa hanvet Meneo pe Menevia. Er gêr-ze eo e teuas Divi er bed ; mab a oa da Non ha gwad uhela aotronez Bro Gembre a rede en e wazied ; ganet e oa evit beza eur bleiner tud.

Pa voe kaset da vadezi e tarzas, war a leverer, eun eienenn eus an douar, ha gant he dour eo e voe badezet ; eun den dall hag a oa o tougen an hini bihan d'ar vadi-ziant a deuas ar gweled d'ezan kerkent ha m'en devoa laket eur berad eus an dour-ze ivez war e zaoulagad.

Non, pa voe bras a-walc'h he mab, her c'hasas d'ar skol da Hen-Louen.

Etouez ar skoliou bras savet, war ali sant Germen, gand ar venec'h, e bro Gembre, hini an Ti-Gwenn, savet gant Paol Hen, war lez an Tav, e kichenik Kervarzin, a oa unan eus ar re gaera ha setu perak, goude beza bet eur pennad e Hen Louen, e voe kaset Divi d'ar skol d'an Ti-Gwenn.

Divi ha Paol Hen

Eno e chomas dek vloaz ; karet e oa gand ar bôtredskol all koulz ha gand e vistri ; karet e oa ivez, sur a-walc'h, dreist an holl, gand an Aotrou Doue, rak eur goulm gwenn-kann, eur beg melen-aour d'ezi, a veze gwellet alies o c'hournijal en dro d'e benn hag o chom a-zav, a-wechou, war e skoaz, endra ma veze azezet o studia pe zaoulinet o pedi.

Paol Hen a oa koz bras ; ne wele ket ken ha n'oa ket gouest mui da lavaret an oferenn ; doaniet bras e oa gand an dra-ze met fizians en devoa e galloud pedennou e ziskibien ha setu perak o fedas da zont da venniga e zaoulagad, an eil goude egile ; ober a rejont ar pezh a c'houlenne o mestr outo ; siouaz, enman ne oa deuet gwellaenn ebet ennan c'hoaz p'en em gavas tro mab Non d'her benniga : « Divi, eme Baol Hen, sell 'ta ouz va daoulagad ; poan vras am eus ganto ! », ha Divi a lavaras : « Va Mestr, n'it ket da c'houe'hemenn d'in sellet ouz ho taoulagad, rak dek vloaz a zo ma vevan en ho serr ha gwech ebet c'hoaz n'em eus sellet ouz ho penn ! »

Paol Hen sebezet o welet santelez e ziskib yaouank a lavaras : « Laka da zaoarn, va mab, pa lavarn d'it, war va daoulagad, d'o benniga! »

Sant Divi a reas ar pezh a c'hourc'hemenned d'ezan ha ker krenfaet e voe raktal daoulagad Paol Hen ma c'helas oferenna adarre adalek neuze.

Dem goude, Divi a lavaras kenavo d'e vestr karet ha goude beza prezeget an Aviel eur pennad d'e genvroiz ez eas gant Telo ha Padarn da bardona da Rom hag eno e voe sakret eskob.

Ti Zivi

En dizro e savas e Glen-Rosen, harp e Meneo, eur Manati, hanvet goudeze Ti-Zivi hag a dlee ober, diwezatoc'h, eur vad divent, da Vro-Gembre a bez.

Ti ar bedenn, al labour-spered hag al labour-korf setu petra oa an ti-ze ; eno an holl a ranke labourat gand o zreid ha gand o daouarn ; dougen bec'hiou war o dioukoaz, palat an douar, heskennat ar gwez ha lakat o ijin da ober holl diankachou an ti ; eno an danvez a oa kaseet ha ne gemered ket a ejenned da staga ouz an alar ; pep hini d'e dro a ranke chacha warnan.

Eno an hini en deveze c'hoant da vont da vanac'h a ranke chom e tal dor ar manati epad dek dervez ha gouzanv heb en em glemm, dismegans a-berz kement hini a dremene ebioù, zoken a-berz menec'h an ti.

Botadeg veur Lanzivi-Brefi, 519

Dubricius, bet lakat da Arc'heskob war Gembre a-bez, gant sant Germen p'oa bet oc'h ober e eil tro e Breiz-Veur, a oa deuet da veza koz bras hag a wele gant tristidigez kentelioù gaouiat ar Morvan oc'h én em skigna a-nevez etouez ar gristenien ; setu perak e c'hoanteas boda beleien ha kristenien e arc'heskopti e Lanzivi-Brefi evit gellout rei eno e zilez eus e garg ha lakat henvel raktal eun all en e lec'h. An dra-man a zigoueze er bloaz 519. Dont a reas tud da Lanzivi eus pevar c'horn Kembre hag an draonienn en he fez a oa henvel ouz eur pezh tachenn foar.

SANT DIVI

Ar veleien, an abaded hag an eskibien a brezegas d'an dud da glask tenna eus o fenn ar c'henteliou fall bet sillet enno ; siouaz, en aner e komzent ha vad ebet ne raent.

Neuze Paol Hen, abad koz an Ti-Gwenn-ar-Dav, a lavaras :

— Divi a deuio a-benn eus an dud-se : eun den kaer eohag helavar gand an dra-ze ; kredi a ran ouspenn n'eus den ebet er beg-douar-man hag e vefe ker bras e zantelez-ha ma 'z eo e hini! »

Kannaded a voe kaset raktal da bedi Divi da zont d'ar vodadeg ; goude beza enebet, eur pennad, e teuas ha, tra-sebezus, an douar, m'edo warnan p'edo o vont da brezeg, a zavas dindan e dreid en eun hevelep doare ma veze gwellet ha klevet gand an holl eus an eil penn d'egile d'an draonienn vras. Kemend all, war a leverer, a oa bet c'hoarvezet kentoc'h gant sant Paol, e Malta.

Mouez ar prezeger a oa skiltr evel an drompilh hag e gomzou a lakeas sklerijenn ar wirionez da darza e spe-rejou an holl. Adalek an dervez-se ne voe klevet hano ebet ken eus gevier ar Morvan e Breiz-Veur.

Ar pezh a c'hortoze c'hoaz Dubricius a en em gavas ivez rak ar bobl a lavaras raktal : « Evel m'en deus an Aotrou Doue roet Per da Rom, Marzin da Vro-C'hall, Padrañg da Iwerzon, evelse ivez en deus roet Divi da Vro-Gembre! »

Ha setu penaos e teuas abad Glen-Rosen da veza Arc'heskob ha brasa madoherour e vro.

Maro Sant Divi

Sant Divi a varvas, e Glen-Rosen, eur verc'hervez, d'an deiz kenta a viz meurzh 544 ; ken anavezet e voe goude e varo ha ma oa bet edoug e vuhez ; profou ker kaer a voe roet gand ar re a deuas da bedi, war e vez, ma voe gallet sevel ganto, warnan, eun iliz-veur eus ar re gaera.

Bez sant Divi, evel m'her gweler breman, a dle beza bet savet gant Richard Carew, er bloaz 1256 ; ar bez-se a zo bet unan eus ar beziou sent darempredet ar muia.

Eun istorier a skriv diwarbenn pardon sant Divi : « Mont diou wech da bedi war bez sant Divi a dalv ke-

ment ha mont da Rom ha mont teir gwech a dalv kement ha mont da Jerusalem ».

Roma semel quantum bis dat Menevia tantum.

Sant Divi, patron Bro-Gembre, a zo enoret ha karet ivez e Breiz-Izel ; patron eo d'ar barrez leoniad a zoug e hano hag e vamm a zo patronez d'eur barrez eus Kerne, Dirinon, war nebeud ken tost da Landerne ha ma 'z eo Sant-Divi.

Tennet, evid an darn vrasa diwar : « The Life and Legends of St David. — The Patron Saint of Wales, by James Ambrose Story B. A. ».

Y. V. PERROT

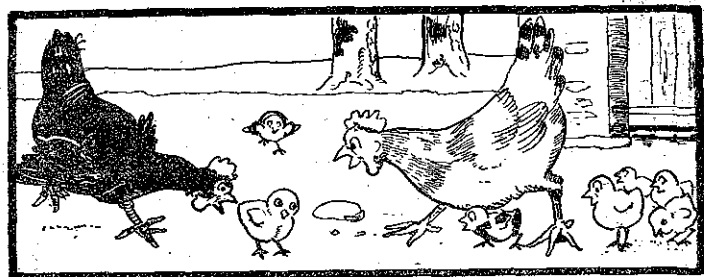
GERIOU DIES. — Bro-Gembre : An takad-douar a zo e gwalarn Breiz-Veur hag e komzer brezoneg ennan evel m'her graer ganeomp-ni, dre aman, e Breiz-Izel.

Hen : koz ; Paol Hen : Paol goz.

Hen : a gaver stag ouz geriou all e Henger, Henbont hag Henvik. Hen, astennet a ro hena, skrivet gwechall henaff, ger hag a zo anavezet gand an holl : ar mab hena ; ar c'hoar hena.

Iwerzon : e Saosneg, Ireland ; e galleg, Irlande.

PERIG HAG AZILIS

AR pennad-man ne blijo ket kals d'ar wazed, ne reont stad ebet ouz ar yer.

P'oa plac'h yaouank, Azilis a c'hoantae sevel yer ha kaout eur mareat anezo, met he zad a yae droug ennan pa glave hano eus an dra-ze :

— Yer re gor? emezan, da gaout yer Meurz? me a ouezo an hent da vont da foar Ebrel, neuze! da brena eul louarn!

— Eul louarn? eme Azilis, da betra va zad?

— Eul louarn beo ma 'z eus da werza, ma ray eur c'ho-fad gant da yer! n'ouzout ket pegement a c'haou a reont ous an eost? hag ous ar parkeier neuze gounezet gwinniz enne? Azilis a roe peoc'h d'he zad, evel just, met breman, p'eman en he c'hêr he-unan, e ra ar pez a gar; poania 'ra da ziskouez e c'heller kaout eur gwenneg bennak diouz ar yer! Merka 'ra, bep sizun, ar mizou he deus ganto, hag an arc'hant he deus pa werz eun dousenn viou pe eur c'houblad-yer.

AR YER

Er park letoun a zo harp ous an ti, en deus graet Perig eur c'hlôz eus ar re vraoa d'ar yez: eur porz a zo, lo-chennou a zo ive; ous trujennou kistin, diwar ar c'hleuz,

en deus staget « orjal »; gant taouarc'h en deus savet eul lochenn vrao, goloet gant balan, ha diwezatoe'h, p'o devezo muioc'h a aes, e lakay kaeroe'h an traou; da c'hedal, avat, ar yer o deus frankiz da bourmen ha da skrabat, yeod da beuri, bodennou da zisheofia, ha kolo fresk en o neiziu da zefi. An teil a deu anezo a zo tremp mat, pa vez lakaet da zec'hi. Ha neuze, Perig a zo devot ha bep trô ma klev ar c'hilhog o kana e teu, en e spered, ar zonz eus e haeron, sant Per, a nac'has e Vestr beteg teir gwech, hag e savas keuz gantan da c'houde: « Ouspenn teir gwech am eus nac'het va Mestr, emezan, ha va c'halon galletet ne zav ket a geuz enni! »

Ar c'hilhog ez eus graet enor d'ezan; war beg an tour eo lakaet, ha pep kristen a oar perak.

Ar yar a dle beza klocherez vat ha dozverez vat, met arabad eo dere'hel eur yar ouspenn daou vicoz, rak da c'houde ne vez ket kalz a c'hounid diouti; dispartia a ranker abred ar re vraoa dious ar re-all, hag ar re ne vezint ket dalc'het, a zo da gas d'ar mare'had, pe da laza, ar c'henta ar gwella. Ar viou rouz a zo prizet war ar re all, ar viou net war ar re louz; red eo lakat kolo pe foenn d'ar yer en o neiziu epad c'houec'h miz: azaleg miz Genvet betek Mezeven; met poania a ranker evit o lakat da jench mare evit kaout, da vihana, eur vi bennak er goanv, pa vez ker ar viou, ha ma n'eus ket a aes da brena; er goudor, ha rei, dalc'h-mat d'ezo, boued tomm, dreist-holl pa vez yen an amzer. Poszat a ra patatez d'ezo, beudez, eur guchennik gwinniz, en o zouez, eun dournad holen; o frika a ra pa vezont klouar, en eur gemmeska brenn gwinniz ganto, ha me a gav d'in ez int gwellaet da zozvi abaoe; goude lein, e taol kere'h d'ezo, hag o stlap etouez ar c'holo, pe ar pell a zo dindan o zreid, evit ma vo ret d'ar yer skrabat eo e vez taolet ar c'herc'h-ze d'ezo evelse; ar yer a rank skrabat gant o ivinou, klask o boued, mont ha dont muia ma c'hellont, anez e teufent da veza re lart; eur yar re lart ne ro ket a viou; eur yar re dreut ne ro ket muioc'h. O maga a ranker etre re ha re nebeud; pa vezont paket en eur c'hlôz eo dleet rei muioc'h d'ezo eged pa vez lezet o frankiz ganto; traou glas o deus ezomm: kaol, saladenn, melchen hag all.

En hanv e c'heller poazat lenad drañhet d'ar yer ; eur pred mat eo pa vez kemmesket gant eur guchenn batatez, pe eur guchenn betarabez, pe c'hoaz kerc'h pe ed-du poazet ganto ; dastum a c'heller an had eus al lenad abenn ar goanv, da boazat gant an traou-all. Ar c'hlosou-viou, e lec'h beza taoled, a vez friket ha poazet etouez ar boued all.

Labour a vez gand ar yer, kouls ha gand an anevaled all, met an digoll eus ar boan a vez ive. Gwelloc'h eo kaout nebeutoc'h a yer hag o beva mat, eged kaout muioc'h pa n'eus ket a voued da rei d'ezo! Lod a gav gwelloc'h, ha marteze ez eo, rei ar greun diouz ar mintin, hag ar boued start diouz an noz, abalamour d'ezo da bigosat muioc'h epad an deiz, da glask o zamm, e lec'h pa vez leun o c'hof diouz ar mintin, ne loc'hont ket kaiz epad an deiz, ha ne roont ket kement a viou. Ar yer a rank eva ; dibri n'eo ket awalc'h ; lakat a reer dour d'ezo, dour fresk dalc'h-mat ; eva reont ive an dour-laez bet o walc'hi ar ribod, ha, pa deu dá zonzj d'in, al laez trenk, al laez piz-trenk, al laez-tarzet a zo mat d'ar yer ! o c'hemmeska a c'heller gand o boued start, e lec'h lakat dour. Dour fresk en eul laouer, grouan en eur c'horn, deliou sec'h, pe golo war al leur, poultrenn pe ludu, pe brenn-eskenn en eur c'hased d'en em zifreta, d'en em zilaoui, hag ar yer a vezo eur c'hras o gwelet, yac'h ha flour ar pluwarno.

Met, ato, e ranker beza war evez ; derc'hel net al listri a zervich d'ezo, derc'hel dilastez o neizioù hag o lochennoù. Mat eo raza ar mogerioù beb an amzer, evid en em zizober diouz al laou a noaz da yec'hed ar paour kêz yer ; lakat a c'heller ive « karbonyl » evit yac'haat al lochennoù. Skeulioù a lakeer ous ar voger, d'ar yer da vont d'o c'hlud ; lod eus an dud a ra pazennoù plâd ous ar skeulioù, lod a ra gant bizier rount ; ar yer ne lavaront ket pe seurt eo an êsa dezo ! ha koulskoude, ma 'z eo êsoc'h ar re blâd, n'ouzoun ket perak n'en deus ket graet an A. Doue skourrou plâd d'ar gwez, e lec'h o ober diwar round ?

AL LABOUSED BIHAN

Eur yar e gor a jom war he viou ma vez roet boued d'ez, eur wech bemdez, ha ma vez laket en eul lec'h distro ha didrous. A-benn teir sizun e teuy ermêz gant he

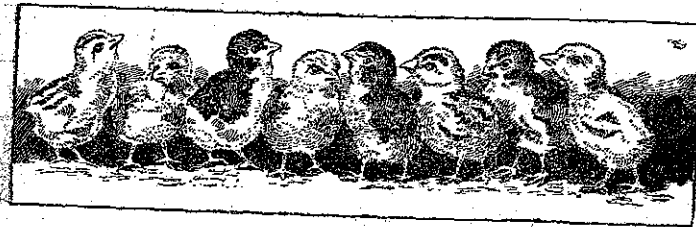
laboused nevez-dinodet ; ar re-ze avat, n'o deus ket ezomm a voued en daou zervez kenta : melen-vi o deus leun o c'hof, rak epad m'edont en o c'hloz, e vezent bevet gand ar melen-vi ; en derveziou kenta n'o deus ezomm nemed tomnder ha gwella ma vezont eo dindan diouaskell o mamm. A-benn daou zervez e roer d'ezo eun nebeudig minvig bara, bruzumet d'ezo ; bara sec'h, a lavaran, rak n'o deus ket a zec'hed a-raok an trede dervez ; fall eo rei da eva d'ezo re abred.

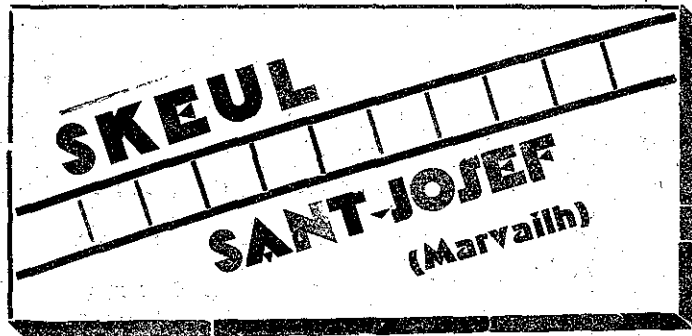
Abalamour d'ezo da veza krenv ha mat dious ar riou eo ec'h alier rei boued sec'h d'al laboused !

Azalek o eizvet beteg o daouzekvet dervez, ar yer bihan a vez bresk : boued krenv o deus ezomm evit kaout nerz da jench o flu, da gaout dilhad nevez. Setu aman pe seurt a vezo roet d'ezo : fâ, piz, tammou kig poaz pe gris, buzug, prenved, bleud-pesked eun nebeudig ; traou glas a zo red rei ive : melchen, pinochez, lenad, ognoun ; pour, kignen, trichin, saladenn.... ha me oar-me ! met red eo o drailha bepred. Arabad eo rei greun d'ezo ; re dener eo o diabarz d'an oad-ze ; n'eo ket eur wech, diou wech, na teir gwech e ranker kas boued d'ezo, met c'houec'h, seiz, eiz gwech bemdez ha nebeud bep tro.

Bouejou krenv eo a ranker ober d'ezo, evit ma savint dillo ha ma vezo an enezi e stad da zozvi d'o c'houec'h miz. Dibaba raer ar re vraoa anezo, hel lavaret am eus, evit kaout atao dozverezed eus ar c'henta : sklér o lagad, rus ha c'houezet o c'hribell war o fenn, ledan o fenn a-drenv.

Tintin ANNA

E EU niver bras a zent a gomze ken-etrezo, diwarbenn meur a dra e liorz ar Baradoz.

— Ha ne welit-hu ket, eme unan anezo, abaoe eun nebeudig amzer, tud iskis ha dzoare o vale dre ar Baradoz!

— E gwirionez, eme eun all ; ha gwall-nec'het oun va unan o welout kement-se. Souezus do, en defe sant Per, digoret ar Baradoz da dud ken truilhek!

Kaset e voe kannaded betek Sant Per.

Ar kannaded a gavas sant Per gwall brederiet. Eur mezhier koz a glask mont er Baradoz, hag edo Sant Per o klask rei d'ezan da gompren e tlee tremen dre ar Purkator, d'en em burfia a-barz kemerout plas e renk ar Zent. An den a bede, hag a aspede, met Sant Per a zalc'he mat, pa deuas sant Mark da skei goustadig war e skoaz :

— Sant Per, klevit, mar plij...

— Peoc'h! eme Br, gwelout a rit n'em eus ket eur begad amzer....

— En han' Doue, Aotrou sant Per, serrit ar Baradoz ouz al lonker-ze, hag hor c'hlevit. Lavarit-ta, perak e welomp-ni, o vale dre ar Baradoz kement a dud doareet fall, a dlefe beza kentoc'h e kreiz tan ar Purkator? Daoust ha fallaet e vijec'h war ho micher? Ar pezh a zo gwasoc'h, niver ar ganfarded-ze a ia atao war gresk? E gwirionez, ma ne ziuallit ket, eman kollet ganto ar Baradoz!

— Penaoz, eme sant Per, droug-ennan, e kredit lavarout kemend-all? M'hen tou, dre an nor-man n'eus tremenet netra lous ebet ; war evez-mat emaoen noz-deiz. Ya, me lavar d'eoc'h, azalek an deiz m'en deus va Mestr fiziet en-noun alc'houeziou e Balez, n'eus aet er Baradoz, nemet eneoù glan meurbet, ha dleet o lezel da vont da eul lec'h ken santel.

— Va digarezit, Per, ma lavaran d'eoc'h e rit eur fazi. Ya! Sellit kentoc'h 'ta, ouz ar paotr a ya dre aze. Sellit mar plij, ouz e zaoulagad disfizius, ouz e zilhad truilhek ; e voutou leun-bri, a lavar a-walc'h pegen lous hentchou en deus nevez-galoupet, moarvat, evit klask banneou!

Dirak kemend-all, ar paourkêz Per, a jome mantret ha dilavar. Kaer en devoe furchal ha difurchal e leor bras, n'helle kompren netra.

— Asa mat! Biskoaz kemend-all! n'eus ket da lavarout nann, eur vez eo gwelout seurt tud er Baradoz. Anzav a rankan, ret eo e vijen bet faziet. Gouiskoude, m'hen tou, dre an nor-man n'int ket tremen.

Marteze avat, int deuet er Baradoz eur riboul dianav bennak? Gwelomp. Ra zeuy sant Erwan hon alvokad bras, d'hor sikour d'ober enklask.

Sant Erwan a reas gouennou a gleiz hag a zehou, hag ampart evl ma 'z eo war e vicher, ne voe ket pell evit dizelei ar wirionez.

— Kavet em eus! emezan; kavet em eus! Sant Jozef eo, paourkêz sant Per, a zo o c'hoari d'eoc'h troiou louarn. Gouzout a rit, ez eo sant Jozef, war zigarez diskar eur wezenn bennak en em dennet, eur pennadig zo, e koad ar Baradoz; hag eno, e-unan penn, n'ouzoc'h ket petra rae? Graet en deus eur skeul, hir-hir, en deus laket, en diavez, ouz moger ar Baradoz, ha dre eno, komprenit, an neb a gar a c'hell dont aman hep tremen dre an nor.

Setu ar Zent, da redek betek al lec'h dizoloet gant sant Erwan, hag eno, e gwirionez, harpet ouz ar voger, e kavjont skeul sant Jozef.

Lavarout an trouz, hag ar jolori, a zavas neuze war gein sant Jozef a zo dreist va galloud. Sant Per a c'hoarie, me lavar d'eoc'h!

— Da betra e talvez d'in beza porzier ar Baradoz. Rei a rin an dilez eus va c'harg.... Petra raimp eus ar gainilhez-se deuet aman dreist ar voger? Allo, sant Paol, Doktor bras ar poblou, ro d'eomp sklerijenn-ta! Ha c'houi Ebestel santel petra livirit?

— Gouenn a reomp, ma vo diskaret skeul Sant Jozef, ha stlapet er mêz eus ar Baradoz, ar re-holl a zo deuet aman drezi.

Edont prest, evel brezelourien da lammat war an dud paour, ha d'o stlapa er mêz eus ar Baradoz pa zigouezas sant Jozef.

— Pa fell d'eoc'h en em zavel holl em eneb, petra c'hellin va unan? Gouzout a rit ervât, gouiskoude, dre ar c'halloud roet d'in gant Doue em eus gwir d'ober ar pez a

... Harpet ouz ar voger e kavjont skeul Sant Jozef.

ran. Mar fell d'eoc'h avât, ez afe kuit va zud, me a yelo d'o heul,

— Evel a garfot.... Beach vat.... Kenavo!....

— Goustadig! Goustadig! roit amzer d'in araok da gemer va azen, rak kas a ran ganen, va fried dinamm ar Werc'hez hag ar Mabig Jezuz.

Ar c'homzou-ze a voe d'an holl zent evel eun tarz kurran. Dilavar, leun a spont hag a geuz, den ne grede komz; kalz a dec'has da guzet, evel chas bazatet. Gant sant Jozef e chome an trec'h; lavarout a reas neuze d'e dud: « Bugale, bezit dinec'h; aman emaoe'h hag aman e chomoc'h », ha sioulig, e tistroas da hiraat c'hoaz e skeul.

O Sant Jozef, pried Mari ha Tad Mager Jezuz, roit d'eomp holl, ni ho. ped, ar c'hras d'ho kwelout eun deiz en Nenv.

FILHOR SANT ERWAN.

Aotrou'n Eskob Gwened da Vugale ar Skolioù

BUGALE, deskit brezoneg. Deskit hen en ho ti, gant ho tad ha gant o mamm. N'hen dilezit ket er skol : lennit hen en ho katekiz, en Istor Santel, e Istor vihan hor bro, el levr « ofisou », e levrou kaer all. Deskit ha kanit gwerzioù ha kanaouennoù savet e brezoneg. Ouspenn, ma teskit her skriva, c'houi a rento d'hor yez karet eun enor dleet mat d'ezi.

Hoc'h Eskob eo hel lavar d'eoc'h, hag 'a gas d'eoc'h, war eun dro, e vennoz karantezusa.

† Hippolyt TREHIOU,
Eskob Gwened

An A. Duparc, Eskob Kemper ha Leon, koulz hag an A. Serrand, Eskob Sant-Brieg ha Landreger, o deus lavaret hag a lavar atao kement all da vugale o eskoptioù.

D'ar gerent ha d'ar vistri-skol eo lakât ar vugale da heulia an hent a ziskouez d'ezo Eskibien Breiz-Izel.

An Aotrou TREHIOU, Eskob Gwened

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus er eun arvest

■ ■ gant Evnig Arvor ■ ■

(Kendalc'h)

DIVIZ I

AR VUGALE, KERLAN, AR GUIODET

KERLAN

An Aotrou ar Guiodet.

AR VUGALE

(*en eur vouez*)

Deiz mat, Aotrou!

AR GUIODET

Deiz mat! Deiz mat! Bugaligoù!

KERLAN

Ma mignon ker, setu va nized bihan deuet da Gerlan da dremen eun nebeud dervezioù konje.

AR GUIODET

Eun toullad tudigoù koant!... Breudeur holl?

KERLAN

Breudeur ha kendirvi : Trever, Gwennole, Briag, Alan, Arzel, Loig, Herve, Tual.

AR GUIODET

Hanoioù breizat! Hanoioù koant Bro Arvor!

KERLAN

Mar kirit, unan anezo a lavaro eur werz vrezonek eus ar re o deus desket er skol?

AR GUIODET

Ah! ya 'vat! n'eus ket evel gwerzioù Barzed Arvor!
(*Azeza 'ra war ar gador kinniget d'ezan gant Kerlan ; heman a azez en e gichen*)

Gwelomp!

ARZEL

LABOUSIG BREIZ

Evnig a gan em frenestig,
Kendalc'h, kendalc'h gant da zonig ;
Dirazon-me na spontez-ket
Me 'zo mignon d'al laboused.
— D'al laboused ez eun mignon ;
D'ho mouezig flour 'trid va c'halon,
Ha dreist-holl dimeus ar mintin,
Pa voulc'hont o sonioù lirzin.
— Gant da vouezig vrag, kan bepred,
Kan Mestr an Neuv, kan Mestr ar Bed,
'N eus da laket 'n eur stad, hep mar,
Ar brava 'zo war an douar.
— Epad ma weler an den kêz
Beuzet e galon en enkrez,
Te Evnig a nij gant dudi,
Laouen dalc'hmat ha dizoursi.
— Dizoursi dalc'hmat ha laouen ;
A belec'h 'teufe d'it anken?
Hep kavout ezomm da hada
Bepred e kaves peadra.
— Eur c'horfig koant-koant ec'h eus bet ;
An nerz avât ne laran ket ;
Met en danjer ec'h eus eskell
A oar buan da gas pell-peil.

— N'us bro ebet, me oar ervât,
 N'en defe gwelet da lagad,
 Met hini, grâdan, ne welis
 Par d'am broig, d'am bro Breiz.
 — Ha pa 'z out skuiz, skuiz o nijal,
 Diês eo d'it er broiou all
 Kavout dalc'hmat eur wezennig
 Da ziskuiza da askellig.
 — Eno da vare an neiziu
 Ne gavez nemeur a lec'hieu
 Da ziwall ouz ar gwall-amzer
 Da labousedigou tener.
 — Met, te Evnig, pa res eur zell,
 Dimeus an nec'h, war Vreiz-Izel,
 Ne gouez, a bep tu, da lagad
 'Met war strouez ha war ar c'hoad.
 — E Breiz eta, chom, chom, Evnig,
 A gan ken drant em frenestig ;
 Chom, chom bepred war ar mêziou,
 Ha tec'h peñ.... peñ diouz ar c'heriou! »

AR GUIODET

Brao! Brao!

(*Ar Guiodet, Kerlan hag ar vugale a strak o daouarn*)

TUAL

Me a oar « Pedenn ar Bugel ».

AR GUIODET

Te? va faotrig. Lavar hi d'imp neuze.

TUAL

(*Goude beza daoulinet, taolet e vleo hir war he ziskoz, kroazet e zaouarnigou, ha troet e zellou glan warzu an Nenv*).

Ma Doue

« Lakit dour-red er feunteuniou,
 Ha roit m'ho ped, plunv d'an evned,

Roit, ma Doue, gloan d'an oaned,
 Disheol ha glizenn d'ar mêziou
 — D'ar re 'zo klanv, nerz ha yec'hed,
 D'ar beorien boued ha dilhad,
 Eun ti, d'e c'hoant, d'an emzivad,
 Frankiz d'ar re 'zo chadennet.
 — Roit eun tiegez nivrus
 D'an tad ho touj, o va Doue;
 Roit d'in furnez, Tad eus an Ne
 Ha va mamm baour 'vo evrus.

(*An hevelep re a strak o daouarn*)

ARZEL

Me 'oar « Kousk Breiz-Izel », gant Bleiz Lanvauz.

TREVER

Me, ar « Pihouer », eur zon vrao, eus Menez-Arc.

ALAN

Me, « Ma Boutou koat », gant Ar Yeodet.

GWENNOLE

Ha me, Aotrou, « ar Barzig » gant Dir-na-Dor.

KERLAN

E-leiz a zoniou a zo e Breiz! Dibab, mignon.

AR GUIODET

Ho soniou 'zo kaer holl hep mar ebet; met Bretoned vad 'vel ez int, e karont barzed o bro, hag o deus c'hoant marteze da veza barzed eun deiz, i ive. Kanit eta son « Ar Barzig ». Piou he goar?

GWENNOLE

Me, Aotrou!

AR GUIODET

Te? pe hano ec'h eus?

GWENNOLE

Gwennole.

AR GUIODET

Eun hano brao! hano unan eus hor Zent brudeta!... Kan
neuze, Gwennole!

GWENNOLE

AR BARZIG

TON : « *Pa oan er ster gant va dilhad* »

(BARZAZ-BREIZ)

Me eo va hano, ar Barzig
Skanv e galon, drant e vouezig ;

'Vel an eostig, me oar kanan

Met ne doum ket gouez eveldan.

— Me gan da nep 'gar va c'hlevet ;

Pa ven, va eun, me gan bepred,

Me gan evit ar prajou glaz,

'Vit ar bokidi, 'vit ar waz ;

— Me gan eus a greiz va c'halon

'Vit ar gwez bras, 'barz ar c'hoad don,

'Vit va breudeur, al laboused,

Ar re-ze 'zo va mignoned,

— Me 'gan 'vit hekleo ar menez,

A respont d'in gant karantez ;

Me gan evit kement a vev

War an douar ha lein an Nenv.

— Dreist-holl e kanan d'ar C'hrouer

A roas e vouez d'ar c'haner ;

Holl e selaouont ar barzig

Glan e galon, drant e vouezig.

— Selaouit ivez gant dousder,

Ha pa vije va son dister :

Ar barzig, mar plij gant Doue,

Ar barzig a vo barz eun de.

— En deiz-se, tud vat, c'houi 'glevo

Eur zon gaeroc'h war e c'heno ;

Eur zon gaer ha meurbed laouen,

A gano d'eoc'h war an delenn.

— Telenn Varzin, Telenn Wiklan,

Telenn Arvor, hounnez a gan,

Hounnez a oar gwerziou dispar,

Seurt na glever war an douar.

— War hounnez e vez kanet Breiz,

Meuleudi ar vro hag ar Feiz ;

Hounnez a ra da bep Breton

Birvi ar gwad en e galon.

— En eun huavre me 'm eus gwelet

An delenn goz, hi alaouret,

Eun Aotrou kaer, gwisket e gwenn

A ginnige d'in an delenn ;

— Hag a lare 'vel eur muzik :

Setu aman da 'lod, barzig!

Hastit eta pedi Doue

Ma vo 'r barzig, barz hepdale.

(*Ar Guiodet, Kerlan, ar vugale a strak o daouarn*).

AR GUIODET

Ma gourc'hemennou, Gwennoleig, te a gan evel eun eostig-noz. Ma gourc'hemennou ivez d'an holl. Dudius meurbed eo bet evidoun ar pennadig amzer tremenet 'n ho touez. Mar plij d'ho c'hoarvezhañ
(*n'eur drei ouz Kerlan*)
ho pedan holl da zont d'am gwelet da Gerberen.

KERLAN

A galon vat!... ha trugarez, mignon ker.

AR VUGALE

Gwelet a ri koad bras Kerberen, ar vein hir, chapel goz
Itron Varia Gelou-Mat, Maner louet ar Bleuniou, gant e
dourellou goloet a ilio, toseñ Sant Mikêl...

AR VUGALE

Trugarez, Aotrou!...

TUAL

(*En eur blega e benn*) Ha bennoz Doue d'eoc'h.

AR GUIODET

Kcnavo e Kerberen!

(Ar Guiodet a ya kuit, heuliet gant Kerlan).

DIVIZ IX (Ar vugale)

BRIAG

Ah! brao! Hepdale ez aimp da Gerberen.

LOIG

Da jiboesat er c'hoad doun....

ARZEL

Da c'hoari war ar garreg ha da gutuih bleun-brug.

ALAN

Mar dafemp da c'hoari breman? Abaoue 'n amzer m'emaomp aman!...

AN HOLL

*(En eur vouez) Ya, ya deomp da c'hoari!**(Mont a reont buan, en eur ober trouz, hag en eur ziskar ar c'hadoriou).*

DIVIZ X

FANCH

(e-unan).

Peseurt tourni? Pebez safar! Pebez dizurz adarre!
(Sevel a ra ar c'hadoriou; urza 'ra an traou war an daolig krenn; eur chadenn aour a zo war an daol; he lezel a ra eno hag e lavar) : Netra ne harzo ouz an dizoulou bihan-ze Dismant ha drailh e kement lec'h e tremenont. Deomp da welet c'hoaz, rak.... Ah! konje milliget! konje milliget!...

DIVIZ XI

ALAN

*(e-unan).**(Dont a ra goustadig, daoubleget hag o sellet a bep tu).*

Den ebet!... Hag ar chadenn, ar chadenn gaer 'zo c'hoaz war an daol!... Oh! peger kaer eo!... En aour eman, sur mat!... Oh! ma vefe bet d'in... Neuze 'vat her stagfen, war va jiletenn, evit mont d'ar skol; hag ar skolaerien all a deufe en dro d'in da welet va chadenn gaer!... Melar a zellfe avât!... Ha Matelin, ken lorc'hus deiz pardon ar Riolou gant e goz chadenn a zaou wenneg! Ah! Ah! ar chadenn-man 'zo d'in! Me 'zo 'vont d'he goulenn digant va contr.... Ya! ya!.... Met, ha ma ne vez ket roet d'in?... Kemeromp hi breman.... Ya, met neuze vezin eul... ha laerez a 'zo 'pec'hed!.... Koulskoude..... daoust hag he c'hemeret a vefe laerez? Ar pezh a zo d' a contr a vo d'in eun deiz.... he c'haout breman, pe eun tam-mig diwezatoch! memes tra eo!... D'in eman dioustu! Ma laeran, gwaz a ze! Al laer da vihana ne vo ket paket!...

(Alan a ia kuit gant ar chadenn).

DIVIZ XII

FANCH

(E-unan eman, en e zorn eur paper hir).

Skuiz oun gant ar rebechou a zigouez ganin eus a bep tu digant an amezeien. « Fanch, da vugale o deus digoret ar gloued (ar gled) war ar c'hnoz, ha va leueou a zo deuet da redek an henchou. » — « Fanch, lavar d'az mestr eo bet e nized o c'haloupat warlerc'h va ebeul, e Gwern-ar-Geleenn, eur burzud eo, ma n'en deus ket terret e ziv'aker! » — « Fanch, ar re vihan o deus karget ar ster a vein, ha distanket an dour, war digaraz kemer gleskered »... Ha me oar?... pet ha pet all gant he-velep son?

DIVIZ XIII

(Daou baour : PER ha YANN)

(Yann a zo koz ha bouzar; pep a visac'h a zo ganto war o choug; o zog en o dorn, e pedont en o sav; e goueled al leurenn c'hoari).

FANCH

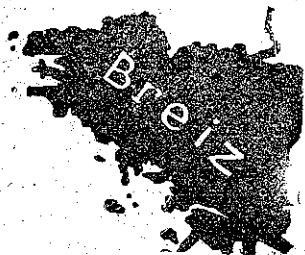
(O welout an daour baour) Sell! daou baour!... Hop, tostait va zud vat! Petra 'zo?

(Da genderc'hel)

ISTOR

BREIZ

➤ Nevenoe Roue Breiz ➤

DEM goude emgann Ballon, Nevenoe a gasas e vignon Konvoion da Rom, da ginnig, en e hano, da Leon IV a oa neuze war gador Sant Pêr, eur gurunenn aour ha perlez.

Eskibien a oa d'ar c'houlis-ze e Breiz, re Wened, Kemper, Kastell-Paol ha Dol hag, ouspenn ma ne oant ket Bretoned, e oa meur a dra all c'hoaz da damall d'ezo. Nevenoe a c'houlenne digand ar Pab o barn hag o zerri eus o c'harg.

Goulenne a rae c'hoaz relegou unan eus ar Pabed santel a oa bet kurunet o buhez dre ar verzerenti.

Goulenne a rae, dreist-holl, aotre da zongen kurunenn ha da veza kurunet gand an Iliz, evel mestr e Breiz.

Ar Pab a roas da Nevenoe kement a c'houlenne.

Betek neuze, arc'heskob Tours, en devoa galloud war eskibien Breiz : eskopti Dol a voe graet eun arc'heskopti anezan ; ar pevar eskob gall a voe barnet ha torret hag eskibien breizat laket en o lec'h ; eskibien Sant-Brieg ha Landreger, eskibien heb eskopti, kouls lavaret, a voe savet peb a eskopti d'ezo, en eur grenna diwar ar re all, tro-war-dro. Evelse eo e voe krouet seiz eskopti Breiz ha distaget Breiz diouz Bro-C'hall evit traou ar relijoñ koulz hag evid an traou all.

Nebend goude, er bloaz 848, holl bennou bras ar vro a en em vodas e Dol, hag eno, dirak e bobl, Nevenoe a voe kurunet roue war Vreiz a-bez. En deiz-se, hep mar ebet, kalon Konvoyon a dridas gand al levenez, rak den n'en devoa roet dourn, muioc'h egetan, da Nevenoe, da zigabestra ar vro.

Nevenoe a varvas tri bloaz goudeze ; war e varo e c'houlennas beza sebeliet e Redon (851).

Konvoion a douezias e relegou gand e re, ugent vloaz bennak goudeze ; ken unanet e oant bet hed o buhez, ma n'hellas ket zoken ar maro lakât disparti etrezo.

Ar skeudenn-man a zo tennet eus *Histoire de notre Bretagne*, eul leor hag a zougwerz (12 lur e breiz) e Keriltud, 11, rue Alges, ras. Brest.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

C'houec'h laoueriad zour

Bugel bihan, lavar d'in petra eo C'HOUEC'H?

— C'houec'h laoueriad zour (1) troet e gwin e Kana, er Gallile.

Jezuz a oa nevez staget da hada e gelennadurez santel etouez e genvroiz^o; hogen, e Kana, e oa neuze dres, eun eured hag e tlee, Mari, e vamm, mont d'ezⁱ; Jezuz a oa pedet ivez ha mont a eure gand e ziskibien : c'hoant en devoa da gemeret perz e plijadurioù ar bed, evit o sante-laot ha d'en em douezia gand ar bec'herien evid o chacha war hent ar baradoz.

A greiz lein Mari a welas e oa berr ar gwin hag a lavaras d'he mab : « N'o deus mui a win! ». — « Maouez kêz, eme Jezuz, petra reoc'h ! N'eo ket deuet va eur c'hoaz ! »

O klevet he mab, Mari a welas raktal edo o vont da ober ar pezh a c'hortoze digantan ha setu perak e lavaras d'ar mevelien :

— Grit ar pezh a lavaro d'eoc'h !

Er porz eno e oa c'houec'h laouer da lakat dour d'an dud d'en em walc'hi a-raok mont ouz taol. Jezuz a lavaras d'ar mevelien :

— Leunit al laouiri-ze a zour !

Kant litrad bennak a c'helle mont e pep hini anezo. Dal ma o devoa o lakat leun tenn Jezuz a lavaras d'ezo :

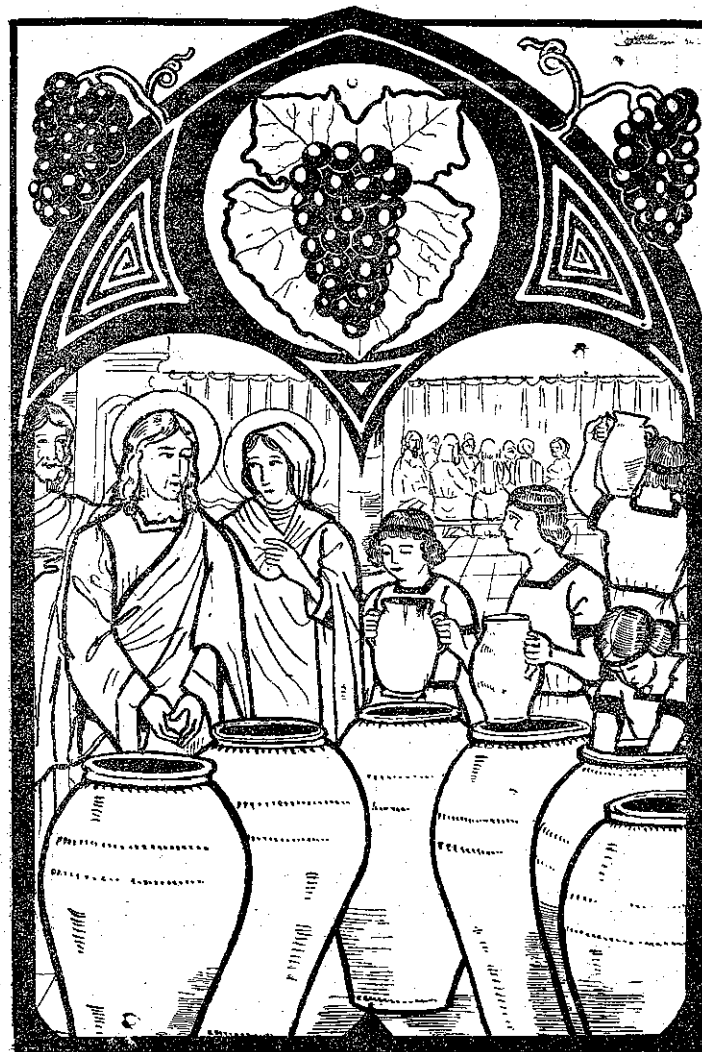
— Kemerit ha kasit an dra-ze breman d'ar mestr-mevl.

Goude' beza' tanvet an dour-ze troet e gwin (hen n'oa ket evit gouzout eus a belec'h e teue ar gwin-ze, met e vevelien her gouie mat) e lavaras d'ar gwaz nevez : « Ar re all a ro ar gwin gwella da genta ha pa vez eun tamm tommet d'an dud, an hini distera : aman eo miret ar gwella da ziweza ! »

Hennez a voe kenta burzud a reas Jezuz hag e ziskibien a gredas ennan.

Gortozet en devoa e oad wella a-raok hen ober : a-raok gwelet e oa Doue e ranket gwelet e oa den.

(1) Ar re ne anavezont ket ar ger *laoueriad* a lenno en e lec'h, *kommad*, *la jard pe gelornad*.

Photo-Studio VILLARD, Quimper

An A. MESGUEN

Keleier ar Miz

An Aotrou MESGUEN, sakret Eskob

D'an 9 a viz c'houevrer, — an avel en deiz-se a oa klouar hag an heol a oa asklêr evel en hanv, — eo bet sakret, an Aotrou Mesguen, eskob nevez Poitiers, e iliz-veur Kemper, gand an Aotrou Duparc, en dro d'ezan pemzek eskob, tri c'hant beleg hag eur bern tud diredet eus pevar c'horn eskopti Kemper hag eskopti Poitiers.

An Aotrou 'n Eskob nevez en deus kemeret evit ger, da spilhenna a-uz e armou, e hano brezonek troet e latin : **Mez gwenn**, : « Albæ ad messem », da lavarout eo : gwenn eo ar mezou, ha mat eo an ed da vidi : ra c'helio an eskob nevez, en dachenn gaer fiziet ennan gant Tad an holl gristenien, dastum eun eost puilh a eneou a ray diwezatoc'h e gurunenn er baradoz.

Ginivelez

An Aotrou hag an Itron Cornic o deus an eurvad da gemenn d'eoc'h ganidigez eürus o merc'h **Anna**.

29 a viz kerzu 1933.

An Aotrou hag an Itron Xavier de Langlais a zo laouen o rei d'eoc'h da anaout ginivelez o mab **Gaetan** d'ar 17 a viz c'houevrer.

Eun eured Vras

D'an 9 a viz genver eo bet benniget, e Plougerne, eured P. Abjean ha F. Guillarmou ; a-raok o unani, an A. Abjean, person Tremeoc, eontr an dud nevez, a reas eur brezegenn gaer, e brezoneg, diwarbenn ar briedelez.

D'an daou bried nevez, hag o deus roet bepred, edoug o yaouankiz, ar skouer vat en dro d'ezo, ken evel kristenien, ken evel Bretoned.

« Feiz ha Breiz » a ginnig laouen e wella gourc'hemen-nou.

Kanvou

D'ar 5 a viz genver, en Ignol, eo marvet d'an oad a 94 vloaz, mamm hor mignon, Noel an Estour, rener Bleun-Brug Gwened.

Bevet he deus ha maro eo evel eur gwir Vretonez.

Doue r'he fardono!

Loeiza Charran, unan eus kenlabourerczed « Kroaz ar Vretoned gwechall, intanvez hor c'henlabourer mat Glaoda ar Prat, a zo bet flastret gand eur c'harr dre dan e Lanuon, er sizuniou tremenet.

Doue r'he fardono!

● DA JOSEF ● Pedenn ar Micherour

O Josef, micherour hep par,
Me da salud ha me da gar,
Hag, evel dout, da c'houlou-deiz,
D'am Mestr e kasin kri va feiz.

O Josef, war da labour tenn
Stardet da zorn, stouet da benn,
Em labour, ouzit o sellin,
D'hen ober gwella ma heffin.

O Josef, gant c'houezenn da dal
Pa welan eo gleb taol da stal,
Em stal pe em fark pa c'houezin,
Derc'hel evel dout a ouezin.

O Josef, a zell ouz Jezuz,
Gant eul lagad karantezus,
Me, d'az heul, d'am curiou dies,
Outan a zello alies.

O Josef, a wel pouez an de
Rannet etre Mari ha te,
Gant ar pried karet ganin
A-dreuz ar boan nerzus ez in.

O Josef, a bed c'hoaz, d'an noz,
Pa zarr an heol e lagad roz,
Me, diouz da skouer, dirag ar groaz,
Araog kousket, a bedo c'hoaz.

Pa zeuio Doue d'am gervel,
Ra hellin, evel dout, mervel
Etre diverc'h madelezus
Va mamm Mari, va breur Jezuz!

12-2-34

J. L'HELGOUACH, O. M. I.

Kuzulioù ar Medisin

— Terzienn az peus? ha poan-benn, poan o lounka, ha toull-ar-c'houzoug hanter stanket, petra 'ri Paol?

— Mervel kenta ma c'hellin, sklêr eo, Aotrou, gant kement-se a glenvejou war va zro!

— N'eo ket dâ d'id mont d'ar bed-all evit ken nebeud, va faotr! me a zo o vont da rei eur spurj holen d'id, ha da c'houde ez i d'az kwele, hag e rin tizan d'id diwar deliou kaol-malo, pe diwar gaol-garo, pe diwar heiz, eun tammig mel ebarz. Souba a rin eun tamm lien teo, pe eur « zervied » pletet teo, en dour tomm, tomma ma c'helli gouzanv hag hel lakin war da c'houzoug, eun toreh sec'h, war c'horre. Afesa ma c'helli, e walc'hi da c'houzoug, en diabarz, gant al louzou a roin d'it; n'eo ket da eva eo, da walc'hi toull ar c'houzoug hepken. Al louzou-ze, a hanver dour « boriqué », a zo da netaat, ha da viret na bakfes gwasoc'h; ez klouar e ri implij eus an dour-ze hag e vezi pare araok tri dervez ma heulies mat ha penna-da-benn va goure'hennou.

Souba da dreid en dour tomm, eun dournad holen ennan, a ri ive..... Ha breman, kerz diwar va zro!

Mat, n'eo ket gevier eo : daou zervez n'oun bet ken a-raok beza pare! Ha goulskoude, me a gave d'in oa graet ganen! Kement a c'hoari am oa oc'h êsa kaout va buhez!

PAOL AR RIOUALLAN

KUZULIOU AR GEGINEREZ

Kaout kig da zebri, eur wech an amzer, a zo mat met, a drugare Doue, n'eo ket red kaout bemdez evit chom yac'h ha krenv. Eman arru an nevez-amez; sevel a ray traou en hol liorzou; greomp eta gand ar pezh hon eus, muia ma c'hellomp ha va lezit da lavaret eur ger diwar-benn al legumaj, hag an doare d'o foazat.

Gwella dour a zo, evid o foazat, eo an dour-glaou, pe, pa n'heller ket kaout, dour-red, dour-eienenn. Ma n'hoec'h eus, koouls ha me, nemed dour-puns, e c'heller birvi an dour, araok lakat al legumaj ebarz; e lezel da virvi, epad eun hanter-our, hag e lezel da yena, araok e zila, ma chomo an traou teo er fons, ar re-ze a virfe ous al legumaj da boazat. Al legumaj glas a rank beza taolet en dour bero; holen a vez lakaet araok lakat al legumaj; al legumaj sec'h a rank beza taolet en dour yen da boazat, ha ne laker holen ganto, nemed pa vezont hanter-boaz; an dour diwarno a zo mat da drempa ar zoubenn.

AR PIZ

Lakit eun tamm amann da rouza, pe eun tamm lard-teuz; eul loiad vleud ha kemmeskit mat; lakit ognon drailhet, er gastolorenn; lakit pebr hag holen pa vezint melch-brao; taolit ar piz da c'houde, ha lakit eul loiad

dour ganto beb an amzer da viret outo da staga ; ar fâ hag an hariko, pe ar fâ-munut, a c'heller da boazat evelse ive.

Gant kig e lakeer piz ive alies, ha setu eun doare all d'o aoza :

Troue'ha ar c'hig-moc'h a dammou, o frita war an tan, o glepia gant dour tomm. Abenn eun eur, e lakeer ar piz en o zouez, ha, pa vezont hanter-boaz e raer li-pig ganto, gant bleud patatez pe gant gleud-gwiniz, met da ziuall ez eus na deufe da bouldoua, ha rak-se eo gwelloc'h glepia ar bleud hag e gemmeska gant dour-yen da genta!

LIZIG

Divinadennou

● miz Meurz ●

1. — An hini ne zec'h ket e. †††
Dle bep mare †††† e dal.
2. — Pa vez ker ar bl†††
E vez kezek tr†††.
3. — Ma chom ar vrud vat 'toul †† †††
Ar vrud ††† a ya bete' r mor.
4. — Sul ††††niou
Dilhad nevez war ar ††††††††††
5. — Miz meurz a c'hlaz,
Miz ††††† a †††.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Degasit respontchou tri miz kenta ar bloaz a-benn ar 15 a viz meurz, da ziwezata, da Rener « Feiz ha Breiz », Scrignac (Finistère).

◆ Ar Yarig-Wenn ◆

*Eur zôn goz, war eun
tôn kaer, a Vro Wened,
dastumet ha kempennet
gant P. Tr.*

*Ton ar piano a zo bet sa-
vet gant an A. Mayet.*

GOUSTAD KENAN HA TRUEZUS.

VA MAMM HE DOA EUR YA-RIG WENN VA MAMM HE DOA EUR YA-RIG

WENN A ZO- FE LEUN A VIU ME LEN MAN-TU-RE-LA-DI-RA-LA-DI-RA-LAN

LA TAR-LAN LA MAN-TU-RE-LA-DI-RA

2

Ne oa ken brud dre ar c'hontre (bis)
Nemet euz ar viou a zofe.

3

Allaz, allaz, eul louarn koz (bis)
A zante c'houez ha deiz ha noz.

4

Barz er bod-spern, dre kein an ti (bis)
Alanig a guzas e fri.

5

Pa deuas ar yarig da c'hoari (bis)
E taolaz e bao rouz warni.

6

Ha yao d'ar c'hoat d'ober friko (bis)
Gand an holl lern a dro-war-dro.

7

Ma n'ho peus yer, diouallit-i (bis)
Ha n'o lezit ket da c'hoari.

Ar skol vrezonek

I. — COURS ÉLÉMENTAIRE

Donner les noms *en breton*, des personnes, bêtes et choses représentées dans le dessin n° 4 de *Poufer*. Décrivez en phrases très courtes ce que vous y voyez.

II. — COURS MOYEN ET SUPÉRIEUR

1° *Da drei e brezoneg*. — LE SEMEUR

« Le semeur sortit pour semer, et pendant qu'il semait, *une partie* de la semence tomba *le long du chemin et elle fut foulée* aux pieds et les oiseaux du Ciel la mangèrent. Une autre partie roula sur la pierre et aussitôt levée, elle sécha parce qu'elle n'avait pas d'humidité. Une autre partie tomba parmi les épines, et les épines *croissant* avec elle *l'étouffèrent*. Une autre partie tomba dans la bonne terre et ayant levée elle donna du fruit *au centuple* ». Après avoir ainsi parlé, Jésus dit à haute voix : « *Que celui qui a des oreilles pour entendre, entende.* »

(Eus Aviel St Lukas).

— GERIOU DIËS. — *Une partie* : eul lodenn ; *le long du chemin* : a-hed an hent ; *et elle fut foulée* : hag e voe flastret, mac'het ; *croître* : kreski ; *croissant* : o kreski ; *étouffer* : mouga ; *les épines étouffèrent la semence* : ar spern a vougas an had ; *centuple* : kant evit unan ; *Que celui qui a... entende* : an neb en deus... ra glevo.

2° *Da drei e galleg*. — EUR BELEG NEVEZ

Digor eo dor *porz* ar presbital. An dud a c'hell gwelout ar beleg-yaouank daoulinet war eur gador-vourell. *eun avieler* hag *eun abostoler* a bep-tu d'ezan, ha ganto o zri dilhad alaouret, *lugernus* dindan an heol. An aotrou Person a denn ar groaz arc'hantet diwar he zroad, hag he ro da *bokat* d'an aotrou Laouig. Mouez ar beleg a greno pa gano geriou kenta ar « Veni Creator ». Goudeze, dindan an de, hag hed an hent *ne welo nui den* ; ne glevo mui netra. *Pedi ne reio ken* ha sonjal eman o vont bremaik, dre *eur gomz* hepken, da lakat Mestr an Nenv hag an douar da ziskenn war an aoter.

(Lan ar Bunel).

GERIOU DIËS. — *Porz* : cour ; *eun avieler* : un diacre ; *eun abostoler* : un sous-diacre ; *lugernus* : brillant ; *pokat, bouchat* : baiser ; *rei da bokat* : faire baiser ; *ne welo mui den* : il ne verra plus personne ; *pedi ne reio ken* ; il priera seulement ; *pedi a ran* : je prie ; *pedi ne ran ket, ne bedan ket* : je ne prie pas ; *eur gomz* : une parole ; *komzou* : des paroles.

III — COURS SUPÉRIEUR SEULEMENT

Racinter à votre manière, en breton, la fable « LE CORBEAU ET LE RENARD ».

Feiz ha Breiz ar Vugale Vihan

Daerou Poufer

1.- Ean deiz,
Poufer a
ouelas...

2.-...a ouelas...
a ouelas
dourek...

3.-... a ouelas...
a ouelas
leiz e galon...

4.-...skuilha a reas daerpu ker ruilh, ma vezas
ar vereuri a-bez... Hi! Hi! Hi!...

**A - nevez
gant Kleier
hor parrez**

BADIZIANTOU

MIZ GENVER. — 19 : STANISLAS Le Duff, Kerzulolet ; paeron : Stanislas Le Duff ; maeronez : Anna-Marie Guillou. — 20 : YVONNE André, Pont-Karadeg ; paeron : François André ; maeronez : Marie-Yvonne André. — 22 : YVES Berthou, Kreac'h-Avel ; paeron : Yves Péron ; maeronez : Marie Berthou. — 23 : HERVE Balanant, Theven-Kerbrat ; paeron : Herve Velly ; maeronez : Marie Balanant. — 24 : ALBERT Moysan, Kreac'h-Avel ; paeron : Albert Prigent ; maeronez : Marie Edern.

MIZ C'HOUEVRER. — 7 : YVES Riou, Kreac'h-Piket ; paeron : Emile André ; maeronez : Françoise Riou ; - MARIE Riou, Kreac'h-Piket ; paeron : Jean Mear ; maeronez : Marie-Yvonne Toullec. — 8 : JEAN Gueguen, Touloupry ; paeron : Jean-Marie Gueguen ; maeron : René Chapalain. — 13 : FRANÇOIS-LOUIS Postec, Pempradou ; paeron : François Creac'h ; maeronez : Marie-Louise Riouallec ; - CELESTIN Mear, Laneusfeld ; paeron : Jean-Yves Queguiner ; maeronez : Marie-Yvonne Guillerm ; - JEANNE Tréguer, Kerider ; paeron : Guillaume Tréguer ; maeronez : Pauline Roue.

EUREUJOU

31 A VIZ GENVER. — GOULVEN CREFF, Theven-Kerbrat ha FRANÇOISE CORRE, Pont an Errol. — JEAN-MARIE BRIS, Kermargar, ha MARIE-YVONNE GUILLERM, Kerbuzuget.

---

1. A VIZ C'HOUEVRER. — JEAN-FRANÇOIS ME-
VEL, Plonescât, ha FRANÇOISE CARAMOUR, Bourk.
— PHILIPPE DERRIEN, Sibiril, ha MARIE-JOSÉ-
PHINE POSTEC, Kerfiat.

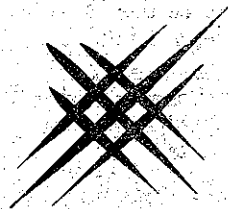
● **BET BEZIET** ●

MIZ GENVER. — 18 : JEAN-MARIE GUEN, Kerver-
jer, 59 vloaz. — 23 : YVES PRIGENT, Theven-Kerbrat,
43 bloaz. — 25 : FRANÇOISE-PAULINE ROHOU, No-
guellou, 62 bloaz. — 27 : PAULINE CONSEIL, Kreac'h-
Avel, 71 bloaz.

MIZ C'HOUEVRER. — 1 : LOUIS SALAUN, Keran-
tosfall, 20 vloaz. — GERMAINE JOLLET, bourk, 7 vloaz.

DOUE BARDONO D'AN ANAON.

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Uminucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix : 12 francs.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE
L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur betek kri-i-teiz, ha da 2 eur betek 6 eur. Téléphone 0-16.

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ EBREL 1934

Hon Iliz Parrez

Gant sul diveza miz genver voe lavaret pedennou er gador, kanet an « Te Deum », laket ar c'hleier e bole da verka e kroge hon iliz parrez gant e c'hantved bloaz. Fiziens hon eus da welout kaeroc'h gouel c'hoaz abarz ma vo echu an hanv, da c'hedal e karc'femp taurel eur zel war hec'h istor.

Boule'het al labour anezi wardro ar bloaveziou 1780, edo he mogerion a reas an douar pa zigoras an dispach bras ar bloaz 1789. Al labour a jomas neuze a zav, ha deuet ar peoc'h an iliz he doa kollet he leve, he madou, setu ne yeas nebeut al labour war raog beteg ar bloaz 1830. Al labour a oa goz echu er bloaz 1833 hag d'an 29 a viz genver 1834 oa benniget an iliz nevez gant an Aotrou Postec, chaloni ha rener ar seminer bras, en hano an Aotrou de Poulpiquet, d'an ampoent eskob Kemper ha Leon. Evel m'oa merket e « Feiz ha Breiz » genver, an Aotrou Postec oa ginidik eus Kerfiat Kleder.

An Aotrou Got, person ar barrez, hag en doa gellet peurechui al labour digoret eun hanterkant vloaz bennak araok, a varvas er bloaz warlerc'h 1835. An Aotrou Jezequel a gemeras e leac'h a reas adarre kalz mizou wardro an iliz. E dianveaz an iliz e lakeas d'he harpa ar pilierou mein bennerez a welomp hirio c'hoaz. Ar prenestrou a lakeas huelat ha kaerat gant ar vein a zo uz d'ezo, eur greizen vean voe laket enno. Er prenestrou voe laket gwer a liou gant patronou, skeudennou sent divet warno. An dra-man voe eur fazi; gant hevelep gwer an iliz daoust d'he frenecher bras voe kalz re denval ha diez meurbet lenn enni zoken e kreiz an deiz. Dre-ze voent lammet diwezatoc'h ha laket en o leac'h gwer a liou skeroch : Ar gwer hag a zo bet laket re all en o leac'h er bloaz tremenet dre ma venent koueza dindan ar barrou amzer; a voa eus ar re-man. Ar gwer a zo breman e traon an iliz a-uz ar mean-fond hag en tu all d'ar porched, hag a weler warno, skeudennou sant Paol a Leon, sant Kaourintin, sant Alar ha sant Herbot a zo eus ar rumad gwer kenta laket gant an aotrou Jezequel.

Ar pevar prenestr all a zo e daou gostez an iliz ha n'int ket bet renevezet koulz hag ar werenn vras a zioc'h an aoter greiz a zo bet laket e amzer an aotrou Leon, er bloaz 1912.

An tour gret evit eun iliz all a zo bet savet er bloaz 1700 evel ma weler douget warnan.

E diabarz an iliz an aoter vras holl e koad kizellet, brao a zo bet laket eno gant an aotrouned Got pe Jezequel.

Skeudennou sant Per ha sant Ké koulz hag an diou all

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumananchou diouz ar bloaz :

Breiz . . . . . 13 lur
Frans-ha broioù stag outi . . . 15 lur
Evid ar e zo e diavéz bro . . . 20 lur

Embannou d'ouz ar bloaz :

1/4 pajenn 150 lur
1/2 pajenn 275 lur
3/4 pajenn 300 lur
1 pajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niverenn a deñ da 10 lur hepken

Taolit evez ouz an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h euna pep tra, da **Scrignac hepken** eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz *Feiz ha Breiz* : skr. dou, embannou, koumananchou ha paeamanchoù.

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. - War golo an daouzeket *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da : *M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Scrignac* (Finistère), C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwenneg vizou evit degas o arc'hant, e lerc'h eur skoed, ma rankfemp karga ar post da vont d'her goulenn beteg an ti.

Pemzek dez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra n'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn arc'hant ar c'houmananchou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol lennerien.

TAOLENN AR MIZ

XIXvet kantved hon Dasprenedigez	135
Sant Visant Ferrier	139
Setu deuet an nevez amzer	144
Kroaz Gwadok Asti	146
Gabriel Raguénez	148
Dimas al laer dehou	152
Meuleudi d'an Aotrou Krist	156
Paner vuzudus ar Mevel Fanch	158
Keleier ar Miz	163
Taolennou Hon Zalver	165
Mor glas ha mor ruz	166
Ar c'hatekiz dre daolennou	168
Roc'h-Ruzig ar C'halvar	170
« Feiz ha Breiz » ar Vugale Vihan	172
Ar skol vrezonek	174
Divinadennou miz ebrel	175
Responchou divinadennou	176
Hanoioù ar C'houmideien	177
Collections de « Feiz ha Breiz »	178

*- Embannet Feiz ha Breiz -
Dre ar
Kumuniezh*

POITEL

Eun hano hebken ↑

Eun ti hepken ↓

TI-GLAS

PLACE THIERS — MONTRouLEZ

LUNEDOU a bep seurd
evit an holl

*Eun dibab eus an traou gwella
evit ar-re vouzar*

PHOTO

Appareils, Plaques, Pellicules
de toutes marques

●POITEL - Ti-glas - Ti a fizians●

FEIZ HA BREIZ

XIX^{vet}...

kantved

HON

DASPRENEDIGEZ

J EZUZ a zo bet laket d'ar maro en amzer m'edo Tiber. impalaer e Rom ha Pons-Pilat, gouarner er Jude. Skridou ar Bayaned hag ar Yuzevien kouls ha re ar Gristenien a lavar an dra-ze. Hogen Pons-Pilat a oa gouarner er Jude, etre ar bloaz 26 hag ar bloaz 36; e unan pe unan eus ar bloaveziou-ze eta eo e voe laket Mab Doue d'ar maro, hag hep ma vefed sur a-walc'h, e c'heller kredi eo

er bloaz 33 pe-34, ha setu perak e reomp breman, war gourc'hemenn ar Pab Pi XI, goueliou an XIXvet kantved abaoe m'en deus Hor Zalver skuilhet e wad, war me-
nez Kalvar, evit silvidigez ar bed.

Ma ne ouezer ket c'hoaz, mat a-walc'h, da be vloaz eo maro Jezuz-Krist, ne ouezer ket, ken nebeud, mat a-walc'h, da be zeiz eus ar zizun e tremenas.

Betek-hen e kreded e oa maro eur wenervez, hogen, hini eus an avielerien, hag emaint pevar, n'en deus her skrivet; ar pez a leveront, ha netra ken, eo ez eo bet sebe-
liet da wener.

En eul levr (1) savet evit lakat ar sklerijenn da greski war deizioù diweza ar zizun veur, an Aotrou Stavrides, eur c'hristen gouiziek bras eus ar sav-heol, a ziskouez d'eomp ez eo bet savet sakramant an Aoter, en noz etre ar mer-
c'her hag ar yaou, eo bet barnet Hor Zalver, staget ha marvet ouz ar groaz da yaou ha laket er bez en noz etre ar yaou hag ar gwener hag an testeniou ma harp warno e lavarou o deus doare da veza testeniou diazezet war ar wirionez.

Penaos e tigouezas ar fazi ze

N'eo ket an avielerien eo o deus lavaret e oa maro Hor Zalver da wener; e skridou ar pevar avieler e leverer e varvas Jezuz-Krist gant Gouel Pask ar Yuzevien, hep lavaret, a-hent all, hano eus a zeiz ebet.

Dre ma ne ouie ket, mat a-walc'h, ar gristenien genta ha ne oant ket Yuzevien ar pez o devoa bet c'hoant an avielerien da lavaret pa skrivent e Pasion Hor Zalver ar geriou Paraskeve ha sabbat e kemerjont ar geriou yuze-
vek-se evit beza an daou c'her e veze hanvet ganto daou zervez diweza ar zizun, da lavaret eo, ar gwener hag ar zadorn ha pa dalv ar ger Paraskeve a ziniñ : dervez ar pourchas hag ar ger sabbaat : dervez an ehan; daou c'her e oant eta hag a c'hell beza roet, a-wechou, da ze-
ziou all ar zizun, rak ar goueliou, gand ar Yuzevien neuze a oa derveziou ehan, evel ar zadorn, evel ma 'z'eo ar goue-
liou breman derveziou ehan, gand ar gristenien, evel ar zul.

(1) La chronologie de la Passion. par Callias J. Stavridès. Prix 10 fr. « La Croix », 5, Rue Bayard. Paris (VIIIe).

Pask ar Yuzevien

Gouel Pask oa gouel brasa ar Yuzevien; savet e oa bet gand Moyses, ar brasa eus o lezennourien, en Egypt. 1.400 vloaz bennak a-raok ginivelez Hor Zalver; gourc'hemennet en devoa, da holl bennou tiegez e ouenn, laza eun oan bloaz, da bardaez pevarzekvet dervez miz Nisan, da lavaret eo miz kenta an nevez amzer, liva doriou o ziéz gand e wad hag e zebri epad an noz gant bara dic'hoell ha louzeier c'houero.

Al lidou sakr-se a voe hanvet Pask, da lavaret eo tremen-
van, rak en noz-se, Ael-Doue a dremenas hag a skoas holl vibien hena an Egypcianed heb ober an distera droug da vugale an tiez a oa livet o doriou gant gwad an oan, hag ar Yuzevien o veza gallet en em ziframma pelloc'h eus a dre daouarn an Egypcianed, o treuzi ar mor ruz digoret d'ezo gant dourn madelezes an Aotrou Doue a dremen-
as eus bro an harlu hag an heskinerez d'ar vro ven-
niget ma rede enni al laez hag ar mel.

Gouel Pask a bade seiz dervez; epad ar seiz dervez-se ne c'helled debri nemet bara dic'hoell; d'ar c'henta dervez ha d'ar seizvet hepken e chomed hep labourat; d'an derveziou all e c'helled staga d'al labour, nemet pa zigoueze ar zadorn, na petra 'ta, rak an deiz-se oa deiz bras an ehan, bep sizun, gand ar Yuzevien, evel ma 'z'eo ar zul, deiz an ehan, gand ar Gristenien.

Lavariou an aotrou Stavridès o deus doare da veza harpet war ar wirionez

Betek-hen an darn vrasa eus ar skrivagnerien o deus komzet eus Pasion Hor Zalver a lavare e oa bet laket d'ar maro d'an dervez ha d'an eur ma veze lazet an ein Pask e templ Jerusalem; ma vije gwir an dra-ze e vije bet red d'ezan debri e goan ziweza, gand e ebstel, eun dervez kentoc'h, eged e genvroiz, ar pez a vije bet sebezus eus e berz, hen hag a lavare : « Deuet oun war an douar, evit heulia al lezenn ha nann evit mont en he eneb. »

Ar Yuzevien p'eo gwir edo Pask ganto, d'ar yaou, ne

c'hellent ket barn en deiz-se : « Sur, a-walc'h, eme an Aotrou Stavridès, ha setu aze perak evit lemmel ar zamm diwar o c'hein o deus iaket Pons-Pilat da gondaoni an Aotrou Krist. »

Sant Yann Krysostom hen disklerie e-unan : « Evel ma n'oant ket evid e lakat d'ar maro, o veza ma oa gouel ganto, ha m'o devoa c'hoant bras d'hen ober, evelato, her c'hasjont da gaout ar gouarnel ! »

Dies eo kredi, a-hent all, e vije bet amzer a-walc'h da zebelia korf Hor Zalver epad an teir eur a dremenat etre ar maro hag ar c'huz-heol; an denvalijenn deo a oa deuet, ar c'hren-douar, ar rog dre an hanter digouezet gant pallenn bras an templ, an traou-se holl o devoa strafuilhet ar veleien vras ha miret outo da vont da di Bilat.

Josef Arimathi ha Nikodem n'o divije ket diskennet korf an Aotrou Krist dieuz ar groaz epad deiz kenta gouel Pask; goude kuz-heol eo e stagjont gand al labour-se ha lakat a rejont an noz penn-da-benn da walc'hi ha da valzami ar c'horf ha d'hen diskenn er bez, a voe siellet, diwezatoe'hik, war gouleenn prinsed ar veleien. D'ar gwener ivez eo e c'hellas ar merc'hed santel pourchas al louzeier c'houez-vat a oa ganto d'ar zul p'edont o vont d'ar bez.

An harp gwella a gav an Aotrou Stavridès d'e lavar-riou eo, marteze, c'hoaz, komz Hor Zalver, a-raok e varo : « Evel ma 'z eo bet chomet Jonas tri dervez ha teir nozvez e kof eur pesk bras, evelse Mab an den a jomo tri dervez ha teir nozvez e kalen an douar ! » Sant Vaze XII-39-40.

Hogen, ma ne vije marvet Hor Zalver nemet da wener, n'en divije tremenet er bez nemet eun dervez leun hag eun nozvez hanter; p'eo gwir e savas eus e vez da c'hou-lou-deiz ar zul; mar d'eo marvet da yaou, e gomz a zo deuet da wir penn-da-benn ha geriou ar Gredo : « resurrexit tertia die, savet eo d'an trede deiz » a deu da gaout muioc'h a splander !

Eun hent nevez warzu ar wirionez eo an hini en deus digoret an Aotrou Stavridès ha gwella-ze ma teu ar Gristenien a gerzo warnan a-benn da c'houzout, da vat, da be vloaz ha da be seiz eus ar zizun eo maro Mab Doue.

**D'ar Roue a zo breman azezet war e dron.
D'an Oan en deus salvet ar bed,
Bennoz, enor, meuleudi ha galloud
eus an eil kantved d'égile.**

Sent Breiz

SARREZ ARRA HA SARZ ERWAR, PAZROUED BREIZ-IZEL
PEDE EVID OMP A A

Sent Breiz enoret e miz ebrel

D'ar 5. — Sant Visant Ferrier.

D'ar 16. — Sant Padern, eskob Gwened,
unan eus seiz sant Breiz.

D'ar 27. — Sant Gonven.

Sant Visant Ferrier

◀ 1357 - 1419 ▶

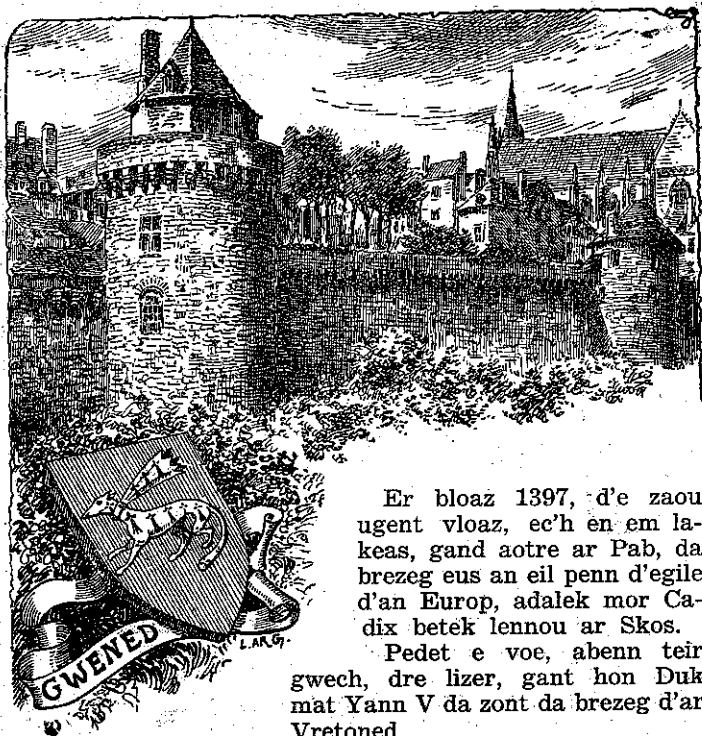
SANT Visant, kaera steredenn a lugernas biskoaz a-us hor bro, a voe ganet e Valans, er Spagn, d'an 23 a viz genver 1357.

Pa veze gand ar vugale all o c'hoari, e c'hoarie nebeud a-walc'h e-unan; p'en deveze lezet e vignoned da c'hoari eur pennad mat, o bode en eur c'horn distro, ha goude beza o laket da azeza, e pigne war eun duchenn hag e lavare d'ezo : « Selaquit mat, bugale, ar pezh ez an da lavaret d'eo'h, ha gwelit ha ne vezin ket eur prezeger kaer diwezatoe'h ! »

Kerkent e rae sin ar groaz hag e tistage ker brao ha tra ha war an ton a oa dleet unan pe unan eus ar prezegennou en deveze bet klevet e Valans; an holl, n'eo ket hepken ar vugale, met zoken ar re vras, a jome sebezet ouz e glevet hag a lavare : « Henman, avat, a ray eun den ! »

E gwirionez, ober a rae, ez-vihan, ar pezh a dlee ober diwezatoe'h, ez-vras.

D'ar 5 a viz c'houevrer 1374, d'e zeitek vloaz, e wiskas sae menez-h sant Dominik, e Valans.

Er bloaz 1397, d'e zaou ugent vloaz, ec'h en em lakeas, gand aotre ar Pab, da brezeg eus an eil penn d'egile d'an Europ, adalek mor Cadix betek lennou ar Skos.

Pedet e voe, abenn teir gwech, dre lizer, gant hon Duk mat Yann V da zont da brezeg d'ar Vretoned.

Da-veurz al Lard, 8 a viz c'houevrer 1418 ec'h en em gavas en Naoned ; d'ar 5 a viz meurzh warlerc'h e tigouezas e Gwened : an duk Yann V hag e bried, eskob ha chalonied Gwened hag holl bennou bras ar vro, a yeas d'e ambroug eun hanter leo diouz kêr. Antronoz, war blasenn vrasa kêr, goloet a dud, e kanas an oferenn-bred ha goude e prezegas : an oferenn hag ar brezegenn a badas teir eur. Epad pevar dervez war nugent diouz renk e chomas e Gwened hag e reas an hevelep labour.

Goudeze e reas tro Vreiz ; e mezeven edo e Dol, Sant-Malo, Dinan ; ac'hano ez eas da Zant-Brieg, Gwengamp, ar Roc'h-Derrien, Landréger, Lanuhon, Montroulez, Kas-

tell-Paol, Lesneven, Rostrenen, Keraez, Kemper, Pont 'n Abad, Konk-Kerne, Kemperle, Hencont, Gemene, Pontivi, Joslin, Ploermel, Redon hag e tizroas da vervel da Wened, el lec'h ma tremenas d'ar 5 a viz ebrel 1419. Pevarzek miziad diweza e vuhez en devoa roet da gelenn ar Vretoned.

Tra souezus, sant Visant ne gomze dre ma 'z ae nemed e yez e vro, da lavaret eo e katalaneg, ha daoust da-ze pep hini her c'homprene evel m'en divije bet komzet e yez e-unan.

Unan eus testou prosez e zantelez, ar seiz ha tregontvet test, Yann Hodierne, eus a Bleuigner, a lavare : « Daoust ma ne ouezan na galleg, na katalaneg, e komprenan mat prezegennou an Aotrou Visant ».

An test 6, a lavare : « Ar re ne ouient nemet brezo-neg a entente mat e brezegennou ».

Hag an test 9 : « Ar Vretoned, ha ne ouient ket eur ger eus ar yez a gomze, a gompren mat dreist ar pezh a lavare ».

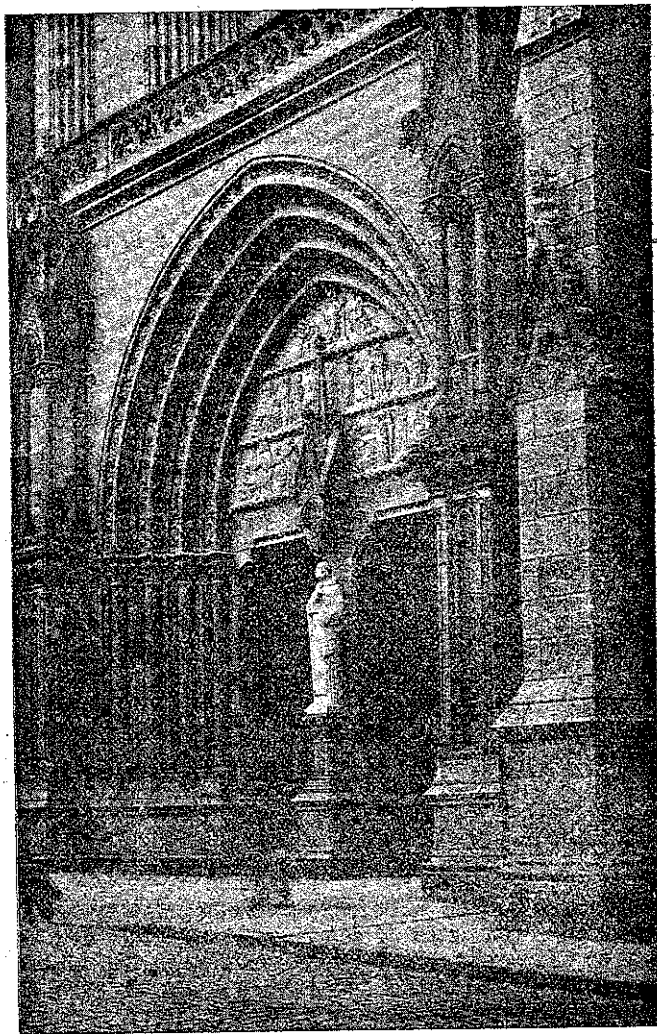
Per Ar Floc'h, an eizvet test, a ro d'eomp da anaout eun dra all hag a oa souezus bras ive : « Atao em eus kavet berr an amzer pa vezen o selaou an Aotrou Visant hag ar re a veze pella dioutan her c'hleve koulz hag ar re a veze da dosta ! »

Hano an Aotrou Visant a voe laket war roll ar zent d'an 29 a vezeven 1455 hag e bardon kenta a voe graet, e Gwened, d'ar 5 a vezeven 1456, gand ar c'hardinal Alan Goativy, eus a Goatleztremeur Gwiniventer, Duk ha Duk-kez Breiz, pemzek eskob ha 150.000 den en dro d'ezan.

Pennadou tennet eus prezegennou Sant Visant

Ar Roue hag ar yar

Ar gernez a oa kouezet war eur rouantelez hag ar roue n'en devoa netra da zebri nemed eur yar ; delc'her a eure ar penn evitan e-unan hag e rannas an izili all etre e vevelien ; ar re-man, droug enno o veza ma kave d'ezo c'hoaz n'o devoa ket bet a-walc'h, a gemeras ar penn en devoa dalc'het evitan e-unan hag her stlapas d'ar chas.

Or-dal iliz veur Gwened.
Etre an diou zor eman skeudenn sant Visant Ferrier.

Ar roue eo Doue ; ar yar eo ar zizun he deus seiz ezel, da lavaret eo seiz dervez ; evit ma vije aes d'an dud gounit-o bara Doue en deus roet d'ezo c'houec'h dervez da ober o labouriou hag o aferiou : al lun, ar meurz, ar merc'her, ar yaou, ar gwener hag ar zadorn ; n'en deus dalc'het evitan e-unan nemet penn ar zizun, ar c'henta eus ar seiz dervez : ar zul.

Ha petra reomp, siouaz ?

Stlepel an dervez-se da chas an ifern.

Levr an hini ne ouie ket lenn

Bez 'e oa eun itron ne ouie ket lenn ha ne anaveze pedenn all ebet nemed ar « Bater », an « Ave » hag ar « Gredo ». Kouskoude pa 'z ae d'an iliz e kase ganti atao eul levr hag e rae an neuz d'e lenn hag e veze gwelet zoken o ouela dourek warnan.

Eun den mat a glaskas gouzout, eun dervez, petra lenne evelse en he levr hag a c'houlennas outi hen diskouez d'ezan : « O ! emezi, c'hotui ne ouezoc'h ket lenn gwelloc'h em levr-me eget ne ouezan-me lenn en ho re c'houi ! »

Goude goulenn pell a-walc'h outi e teuas hag e tiskouezas he levr ; ne oa ennan nemet peder delienn : ar genta a oa gwenn-kann ; an eil, ruz-tan ; an drede, du-pod hag ar bedervet, melen-aour.

« O ! eme egile, n'eus lizerenn ebet en ho levr ; n'eus netra 'n holl da lenn ebarz ! »

« O ! eo, eme an itron ; war an delienn wenn e lannan glanded Hor Zalver hag hini ar Werc'hez ha pa welaa pebez kemm a zo etre ar c'hlanded-se ha loustoni va ene n'eun ket evit miret da ouela. Pa zellan ouz an delienn ruz e ouelan ivez rak degas a ra da zonzj d'in eus a Basion Hor Zalver hag eus ar gwad en deus skuilhet evidon. War an delienn zu e lannan tenvalijenn an ifern ha poaiou an dud daonet ha war an delienn alaouret e wela dudiu ha splander ar baradoz ! »

— Gwelet a rit, ar Spered-Santel en devoa desket lenn d'ar vaouez-se ha ne ouie ket lenn ; na deuit ket eta ken da lavaret d'in ne ouezit ket lenn, rak holl ez oc'h gouest da c'houzout lenn evel ma ouie lenn ar vaouez-se.

◆ Setu deuet ◆ an nevez amzer

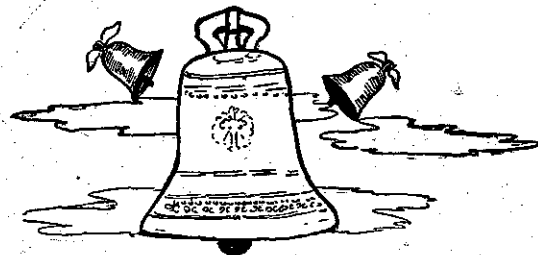
A'ET eo miz meurz gand e ribinou. En eur vent kuit en deus kabestret, ha kaset gantan e pleg e vantel, ar goanv. Ya, setu pelloc'h chachet e skason gantan, ar goanv rust, ar goanv inouñs. Gant ma ne zeui ket mui endro ha gant ma chomo da gousket epad marc'had nao bloaz dioc'h-tu, ne vezo ket eur penn kristen o kaout keuz d'ezan...

Piou n'eo ket eurus o saludi an nevez amzer dizroet adarre davedomp, an nevez amzer ken laouen, ken karet ganeomp-ni, tud diwar ar maez! Ped gwech, livirit d'in, a-hed nozvezioù hir ar goanv, n'hor beus ket hunvreet ennan, n'hon eus ket ubanadet warzu ennan! Denet eo

an nevez amzer, kenavo hiviziken d'ar c'hoz alumetez, d'ar goulou lutik a varve pa veze ar muia ezomm anezan; an nevez amzer a zo deuet o strinka a bep tu d'ezan ar sklerijenn hag ar vuhez. Diouz ar mintin, na chomit ket re ziwezat da gousket en ho kwele, rak an heol, savet en ho raok, a deufe da floura ho taoulagad ha da rebech d'eo'h goustadik ho leziregez. Diouz an noz na zaleit ket kenebeut re hir en ho park, pa weloc'h roue skedus an oabl o tostaat ouz e lojeiz, kemerit ive hent hoc'h hini, ha sonjit ho peus graet eun dervez mat hag ho peus gounezet ho repoz. Derveziou hir, an nevez amzer a zigas gantan ouspenn dervezioù klouar, ezomm ebet mui da zougen saeou teo, dilhad pounner a starde kement an diskoaziou ma vennent ober d'eomp koll hon alan. Nag eo eur c'hras beza beo, eur blijadur labourat e kreiz ar parkeier, skanv ha diere an izili, o lounka, leiz ar genou, an ear yac'h a deu beteg ennomp karget a c'houez vat. Klanvour paour, sav war da c'hoazez, sell er-maez hag astenn da skouarn, ar goukour a zo dizroet ha kana ra duhont a-uz d'ar stankenn, digor da galon d'ar fizians, an nevez amzer a zegas d'it ar yec'hed hag ar vuhez...

An nevez amzer dizroet a zigas gantan al levenez. Pennaos beza trist pa z'eo ken laouen an traou endro d'eomp, pa z'eus kemend a esperans en douarou, pa weler kemend a vokedou, pa glever kemend ar ganaouennou? Koulskoude, al levenez-se, nag e teu c'hoaz da greski evidomp-ni kristenien, dirak gouelioù Pask o c'houlaoù. Dec'h vintin, kleier ilizou Breiz a yoa holl e bole; tacler a raent da bep hekleo ar c'helou eurus, eo bet Hor Zalver benniget trec'h d'ar maro; lakaet o deus, e kreiz ar maeziou nevezet, hor c'halonou barr-leun da dridal gand ar joa.

L. B.

En eur gêr, eus an Itali Uhela, hanvet Asti hag a zo zo war 'n hed pemzek leo diouz Turin ez eus digouezet, d'an 2 a viz eost ha d'ar 27 a viz gwengolo 1933, eur burzud estlammus.

Eur C'hrist, e plastr, 21 centimetr uhelder d'ezan, a deuas da veza beo^o; e zaoulagad hanter varo a finve hag e vruched a zave hag a ziskenne, evel bruched eun den, war e dremenvan, hag en deus bec'h o tenna e alan.

Eur vaouez oajet a zaou ugent vloaz, Mari Tartaglino, eo a welas da genta ar groaz vuzudus-se; Mari a zo eur vaouez vat a glask, eus he gwella, digoll an Aotrou Doue, dre he foaniou, gouzanvet heb en em glemm, eus ar pe-c'hejou ker stank e kouezer enno bemdez; ren a ra eur vuhez izel ha kuzet; tregont vloaz a zo abaoe m'ema e hospital Santez Klara, hospital hag a zo stag ouz ti Tadou Sant-Josef-Asti.

: « Sell, va merc'h, en devoa lavaret ar C'hrist e kroaz d'ez, ha gwel, e pe stuz, am laka ar pe-c'hejou a deu bemdez da nevezi va Fasion! » hag eus e bemp gouli e tivere ar gwad.

Unnek test, en o zouez pemp beleg ha peder leanez, o deus gwelet ivez ar gwad-se o tivera hag o pouloudenna.

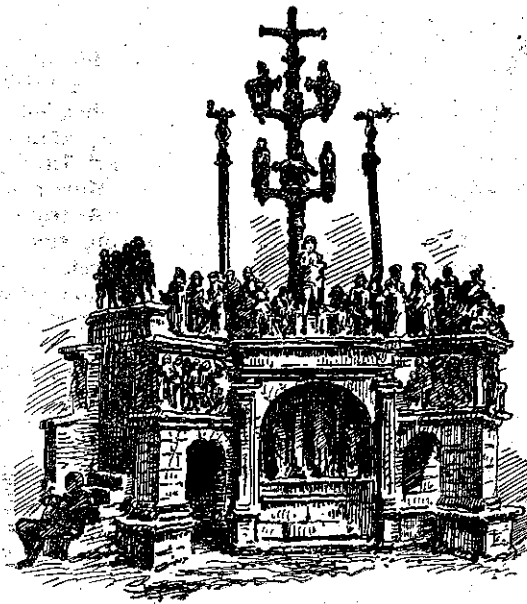
Ar 'groaz 'gwadok 'a 'zo 'bet 'er 'mizioù' tremen 'etre-daouarn medesined gouzieka skol-veur Turin hag holl o

deus anzavet, goude eun enklask graet gand ar brasa evez, e oa ar gwad a deue eus ar C'hrist plastr-ze, gwad gvirion ha zoken gwad den.

D'an 12 a viz c'houevrer diweza, eskob Asti en deus douget e varnedigez hag anzavet e oa gvirion burzudou an 11 a viz eost hag ar 27 a viz gwengolo warlene.

D'an 9 a viz meurz tremen, ar groaz gwadok, goude beza bet douget e prosesion, dre gêr, e kreiz ar brasa enoriou ha meuleديو, a zo bet laket e iliz nevez Tadou Sant-Josef, el lec'h ma chomo hiviziken hag eno, hep mar ebet, eleiz a bec'herien o pedi dirazi, o welet e laka o fec'hejou ar gwad da redek, a-nevez, eus a c'houliou Hor Zalver, a deuio enno o-unan, a anzavo an droug o deus graet betek-hen hag a gemero hent ar baradoz.

Evel pardonerien Asti pleustromp alies, war boaniou Hor Zalver, o sellet ouz ar c'hroazioù a zavas stank ha stank hon tud koz e kroaz-hentchou hor bro hag e-vezo gwelet, dizale, bleuniou santelezh o laouennat kement ti a zo e Breiz.

Gabriel RAGUÉNEZ

(1761-1794)

GABRIEL Raguénez a zo ganet e Kraozon d'an 11 a viz genver 1761.

Goude beza studiet evit mont da veleg, e voe graet abostoler e Kemper e koraiz 1784. Pa voe beleget, e voe hanvet da gure e Scaer. Kavet eo bet eno e hano war gayerou an iliz epad ar bloaveziou 1787, 1788, 1789.

Da fin ar bloaz 1789 edo kure e Pouldergat. D'an 29 a viz here 1790 e voe hanvet da gure e Landudek. Komaset oa ar brezel d'ar relijion, hag ar veleien a voe goulnnet outo toui da ziskleria e sentfent ouz eul lezenn fallakr nevez savet, lezenn koundaonet gant ar Pab. Person Landudek hag e gure, an Aotrou Raguénez, a zisklerias ne felle ket d'ezo toui.

Kaout a reomp hano an Aotrou Raguénez war gayerou Landudek evit ar wech ziweza d'ar 14 a viz genver 1791, met kendere'hel a ra da jom er barrez gant an Aotrou Andre, e berson.

Diskuilhet e voe da Brokurer Pont-Kroaz gant eur beleg touer, an aotrou Koroller, hanvet da berson e Landudek. « An Ao. Raguenez, emezan, a gendalc'h da rei ar zakramanchou. Ma ne roit ket urz d'ezan da guitaat raktal, me a gred e vezo c'hoari fall. Em'an erru ar Rogasionou. Ma ne vez ket kaset kuit araok neuze, e c'hellfe alia an dud da jom hep dont d'ar prosesion ».

Kerkent, 26 a vae 1791, e teuas eus Pont-Kroaz urz d'an Ao. Raguénez da vont kuit war an eur ha da jom peder leo d'an nebeuta diouz Landudek.

Pevar devez goude, an Ao. Raguénez a yeas e-unan da Bont-Kroaz da c'houlenn perak oa deuet d'ezan eun hevelep urz. — « An urz a zo deuet a-berz an departamant ». — « Mat, selaouit : me a jomo e Landudek, ha ma rit d'in tec'het, e vezin tostoc'h eget na gredit ».

Nebeut amzer goude, her c'havomp e Kraozon, e barrez. Renerien an departamant, d'ar 26 a viz gouere 1791, a roas urz d'ezan da vont d'ar prizon da Vrest.

Met, en dervez araok, an Ao. Raguenez en doa kuitaet

Kraozon war varc'h evit mont etrezeg ar C'hap-Sizun. Eur c'hoz laer a en em gavas warnan epad e veach hag a laeras d'ezan e varc'h.

Eul lizer skrivet gant an Ao. Trehot de Clermont, mear Pont-Kroaz, d'e vab depute, hen desk d'eomp : « En derc'hent dec'h ez eus bet paket eur beleg dizentus, a zo bet kaset da gloerdi Kemper. Ac'hano ez aio da Vrest. Hen anaout a rez. E hano eo Raguenez, kure e Landudek. Urz en deus bet digant an departamant da jom peder leo diouz Landudek. Sentet en doa, hag edo aet da Graozon, da di e vamm. Met n'eo ket evit chom e peoc'h. An departamant en deus roet urz d'e gas da Vrest. Edo erru etrezeg aman da loja e Audiern, evit en em gaout gant daou veleg all, digouezet en e raok. O sonj, war a gredan, oa klask eur vag d'o c'has da Jersey. Forz a ze, deuet eo d'en em glemm, o veza m'eo bet laeret e varc'h d'ezan. Goulnnet em eus digantan e baperiou, n'en doa netra da ziskouez d'in ».

Paket e Audiern, an Ao. Raguenez a voe kaset da Vrest, d'an 31 a viz gouere. Lezet e voe e liberte d'ar 27 a viz gwenngolo.

Beleien Kraozon, ar re n'o doa ket touet, a rankas dizale en em guzat evit kendere'hel o labour. Epad pell amzer e kavjont kuz ha lojeiz e tiez an dud.

D'an 29 a viz du 1791, an departamant a zisklerias e vije kroget er veleien tamallet d'ober freuz pe da zizenti-ouz al lezennou, hag e vijent kaset da Vrest.

Hanter kant soudard a yeas eus Brest da Graozon evit ober enklask en tiez e veze enno beleien oc'h en em guzat, met ne gavjont den.

Kaer a oa ober, tud Kraozon a jome fidel d'o beleien vat, hag unanik bennak hepken a veze o klevet oferenn an douerien.

Ar mear e-unan a oa a-du gant ar veleien vat, ha kaer oa e c'hourdrouz, ne rae netra en o eneb.

Ar zoudarded a rede dre bevar c'horn ar barrez, noz deiz. Kaout a rajont dilhad, levriou hag a oa d'ar veleien, met beleg ebet ne gavjont.

Ar mear hag ar guzulierien a voe torret, hag en o lec'h e voe laket re nevez.

Dre boania ha labourat heb ehan, ar zoudarded a c'hel-las abenn ar fin teurel o c'hraban war an Ao. Raguenez, d'an 10 a viz ebrel 1794. Paket e voe ganto e porz mamer Goandour, gwisket e miliner. Kerkent e voe kaset da Gemper.

Paket d'an 10 a ebrel 1794, edo, daou zervez warlerc'h, dirak lez-varn Kemper. Hag e voe graet outan kalz goulennoù.

« Pe hano hoc'h eus? » — « Gabriel Raguenez ». — « Pe oad? » — « 33 bloaz abaoe an 11 a viz genver diweza ». — « E pelec'h hoc'h eus labourer evel beleg? » — « E Landudek, Kraozon, Scaer, Pouldergat ». — « Pe vare hoc'h eus kuitaet Landudek? » — « Tri miz araok ma voe goulennet ouz ar veleien toui ». — « Ha touet hoc'h eus? » — « Nann ». — « E pelec'h oc'h bet paket? » — « En eul liorz e kichen Goandour, e Kraozon ». — « Anaout a rit Louiz Rividik hag Yvon Kerinek eus Goandour? » — « Pell 'zo. » — « Abaoe pe vare edoc'h kuzet en o zi? » — « N'edon ket kuzet en o zi. » — « Digemeret oc'h bet ganto da vihana? » — « N'am eus graet nemet tremen dre o forz, ha mar doun aet en o zi, eo evit goulenñ tan da lakat war va c'horn. » — « Hag araok, n'oc'h ket bet e ti Rividik ha Kerinek? » — « Eur wech bennak, evel e tiez ar re all, met ne jomen ket pell. » — « E pelec'h e vezec'h an alies a loja? Hag eur wech bennak hoc'h eus dojet e ti Kerinek ha Rividik? » — « Mar plij ganeoc'h, ne respontin ket d'ar goulenñ-ze. » — « Ha labourer hoc'h eus evel beleg, abaoe m'oc'h deuet eus Landudek? » — « Nann, deuet oun da Graozon, va bro. Betek miz gwenngolo oun bet er prizon e Brest ».

Ar varnerien e goundaonas d'ar maro, war zigarez n'en doa ket touet ha m'oa chomet e Kraozon o tougenñ dilhad n'oant ket d'ezan.

Evel a weler, evit nebeut a dra e vezed laket d'ar mareer mare-ze. Ar varnedigez a zisklerie e tlie an Ao. Raguenez beza dibennet araok 24 eur, hag e vije e vadou d'ar Republik.

Antronoz, 13 a ebrel 1794, an Ao. Raguenez a voe dibennet. E vamm a oa deuet da Gemper. Gwelet a reas he mab hag e c'houlennas aotre digantan da jom e Kemper beteg e varo. « Nann, emezan; va mamm, it d'ar

gear ». — « Ha goulskoude ar Werc'hez Vari a zo aet warlerc'h he Mab betek menez Kalvar. Me hoc'h heulio ive ». — « Mamm, petra a lavarit? N'eus tamm henvelidigez ebet etre Doue, ar Werc'hez ha ni, paourkaez pe-c'herien. Me ho ped, it d'ar gear, ha roit eun tamm amzer d'in d'en em brepari d'ar maro ».

Ar vamm a zentas, a gemeras hent Kraozon. En em gavet e Krec'h-Marc'h, e klevas eun tenn kanol a verke oa lazet he mab. Koueza a reas d'an daoulin war an hent, rannet he c'halon. Met prestik, o sevel he daoulagad, e kavas d'ezhi gwelet ene he mab o pignat d'an Nenv. Ar zontj eus an Nenv a roas kalon d'ar vamm, hag e kendal-c'has gant he hent.

Noz e oa p'en em gavas e Kraozon. Den ne grede ober goulennoù outi. Aet en he zi, ne lavaras ger. Goude koan, e lavaras ar pedennou evel kustum, ha da fin grasou, ar vamm a gomzas evelhen : « Breman lavaromp eun « De Profundis » evit Gabriel ». An holl a zirollas da lenva, ha neuze hepkèn e voe gouezet oa maro an Ao. Raguenez.

An Ao. Raguenez a dlle beza die'houzouget da ziv eur goude kreisteiz, da zul ar Bleuniou, 13 a ebrel. Ar barnner, deuet d'e brizon diouz ar mintin, a jomas pelleg awalc'h da gomz outan hag a c'houlennas pardon digantan. An Ao. Raguenez e vriatas, en eur lavaret : « Ya, aotrou, pardoni a ran d'eoc'h va maro, ha goulenñ a ran digant Doue he pardoni ive ».

Da c'houde ec'h en em gavas ar bourreo, wardro nav eur. An Ao. Raguenez a gomzas evelhen : « Ne dlenn mervel nemet da ziv eur. Kredi a rit n'am eus ket a nerz awalc'h evit gedal. Fazia a rit. Ma fell d'eoc'h, ez in dioc'h ta ». Ar pez a ziskouez n'en doa aon ebet rag ar maro.

En em gavet war ar chafod, ez a d'an daoulin, ha goude eur bedennig e sav, e tenn e jiletenn, hag ez a d'en em lakat e-unan dindan ar c'hilhotin. Ar gountell a gouez hag a zistag an hanter eus ar c'houzoug. An Ao. Raguenez a gomz c'hoaz. Ar bourreo a ra d'ar gountell koueza evit an eil wech. Ar penn n'eo ket c'hoaz distaget mat.

Eur jeneral republikan, a zo gant e zoudarded endro d'ar c'hilhotin, a zistag neuze ar penn gant eun taol sabrenn, en eur lavaret : « Eur republikan n'hellfe ket mervel gant muioc'h a nerz-kalon ». Y. U.

← DIMAS →

al laer dehou

SANT Josef, war a leverer, p'edo o vont d'an Ejipt, gand ar Mabig Jezuz hag e vamm a reas e ziskenn, eur pardaez, en eur c'heo hudur ha tenval hag a oa perc'hennet gand eun toullad laeron.

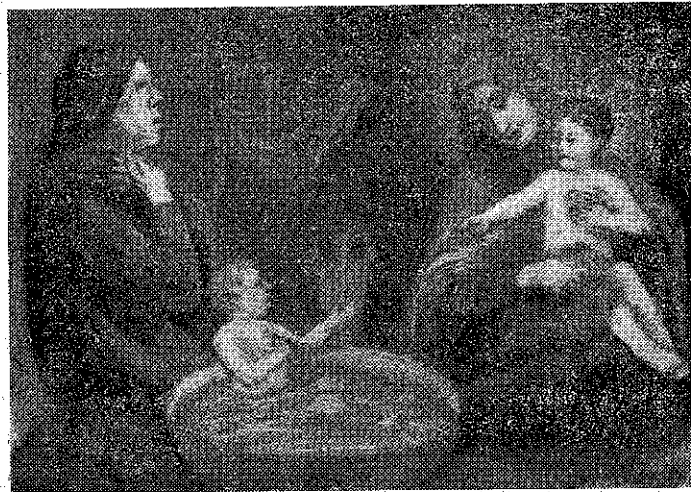
Gwreg mestr al laeron, garo da welet, a reas gwella ma c'hellas, evelato, evit digemeret an dremenidi; er boan edo hag an dud er boan eo ar re a gemer buana treuz ouz poaniou ar re all.

Eur mabig he devoa hag a oa koant; gwenn e oa evel an erc'h, met, siouaz, re wenn eo e oa rak ma oa ker gwenn-ze eo dre ma oa taget e gorf gand eur c'hlenved lous : al lorgnez. E vamm seul-vui e wele e oa reuzedik ha seul-vui her c'hare : he mabig bihan oa goulaouenn he zi.

Ar Mabig Jezuz er c'heo-se, gand e dad hag e vamm, gant gwreg mestr al laeron hag he c'hakous bihan, na pebez lec'h dibabet gant Mab Doue da staga gand e labour a Zalver ar bed.

Mari a c'houennas dour da walc'hi he Mab; gwreg al laer bras a gerc'has eur banne dour klouar d'ezi raktal ha Jezuz a voe gwalc'het ennan.

Ar vadelez ma tigor dor ar galon a zigor ivez daoulagad ar spered; gwreg al laer a welas e oa dirazi tud ker mat ma ranke beza kalon an Aotrou Doue o tridal en o c'halon den; sklerijennet he spered gant sklerijenn ar feiz e kemeras an dour a oa bet gant Mari o walc'hi he

„ Raktal kro'e'hen Dimas a deuas da veza ruz-wenn...

Mab hag e soubas he c'hakous Dimas ebarz; raktal, kro'e'hen henman a deuas da veza ruz-wenn ha ker brao ha ma c'hell beza kro'e'hen ar yac'ha krouadur.

Bloaveziou ha bloaveziou a dremenas; ar bugel a zavas da baotr yaouank ha pa voe kavet krenv a-walc'h ez eas, gand e dad, da ober ar vicher a laer.

Eun dervez, Jezuz her gwelas o tont a-stlej da brizon Jerusalem.

Staget ouz ar groaz, eun nebeud derveziou goude, devet gand an dersienn ha gand ar zec'hed a groge ennan, dre ma kolle e wad, ar paour kêz Dimas a en em lakeas da vallosi war an Oan dinamm a oa o tiwaska poaniou skrijus en e gichen. Jezuz ne lavare ger ha Dimas o sel-

— « Aotrou, eme Zimas, n'am ankounac'hait ket pa vezoc'h en em gavet en ho rouantelez ! »

let outan a welas ne oa stumm torfetour ebet warnan hag e ranke beza ar bugel burzudus en devoa e bareet diouz al lorgnez, tri bloaz ha tregont kentoc'h.

Paourkêz Dimas, al lorgnez a zo breman war da ene a zo eun tamm mat gwasoc'h eged an hini a oa neuze war da gorf : hounnez a zo bet pareet en dour ; houman ne c'hell beza pareet nemed er gwad.

Ha kalon Dimas o welet ar pezh a wel a deuas evel kalon e vamm da veza bouk ha tener ; sklerijenn a zav en e spered, ha, diouz ar c'homzou a glev, ec'h anavez emañ mab ar baradoz en e gichen, rak evit pardonñ d'e enebourien, evel ma ra, eo red d'ezan kaout kalon eun Doue en e greiz.

Raktal ec'h anzav e feiz : « Aotrou, emezan, n'am ankounac'hait ket pa vezoc'h en em gavet en ho rouantelez ! »

— « Hizio, end-ecun, eme Jezuz, e yezi ganen er baradoz ! »

Kaout lojeiz e splander ar baradoz evit beza roet digemer da Jezuz en eur c'heo enk ha tenvai na pebez digoll kaer e oa an digoll-se evitan.

Ha Jezuz o veza soublet e benn a dremenas hag eus e galon digoret gant beg an houarn e wad a strinkas war izili al laer dehou ha ma n'edo ket eno e vamm eus ar c'heo, eur vamm all, ar Werc'hez Vari, a oa e-harz troad ar groaz hag houman her c'hasas, dal ma oa tremenet, da heul he Mab kenta ganet d'ar baradoz evit beza ar c'henta eus ar vibien diniver a dlee pignat da lez an Dreinded goude beza gwalc'het o fec'hejou er gwad a rede eus a bemp gouli digor he Mab Doue.

GERIOU DIAES. — Keo : Eun toull dindan ar c'herreg, e galleg : caverne. Lorgnez, eur c'hlenved lous, e galleg : la lèpre. Dont a-stlej, dont a-ruz, e galleg : traîné malgré lui.

Meuleudi...

P IOU n'en dije karet, o Salver ar bed-holl,
Pa lammech'h diwarnomp malloz gwezenn ar c'holl,
Ho kwelet oc'h hada, dre ma 'z ee'h, e pep korn,
War zouar ar Jude, burzudou leiz ho torn.

Beza tanvaet eno feunteun ho madelez
Klevet, eus ho kenou, komzou a gunvelez
Ha beza, gand ar bobl, a gerze, war ho lerc'h,
Heulfiet ho roudou sakr, en draonienn hag er c'hrec'h.

Beza gwelet ar c'hamm, war ho komz o sevel,
Al lor o para, an avel o tevel,
An drouk-spered o vont eus a gorf tudou keiz
Ha war ho kourc'hemenn o tilezel e breiz.

Naontek kantved a zo, m'oc'h maro war ar groaz,
Oc'h ober ar burzud kaera 'zo bet biskoaz,
Met daoust d'ar c'hantvejou e talc'homp d'hoc'h envor,
Rak c'houi a zo atô, hor fizians, hon tenzor.

d'an

Krist!

Aotrou

N'ho kwelomp ket, breman, gant hol lagad, gwir eo,
Met frouez ho labour, koulz ha c'houi a ze beo,
Ha bemdez e welomp merkou ar garantez
Hoc'h eus diskouezet d'omp gand eur seurt largantez.

Hed-a-hed hor buhez ne ehanit da skuilh,
Eus lein ho paradoz, warnomp holl, grasou puilh,
Hag Oan karantezus, diwar hoc'h aoteriou,
E kinnigit d'ho Tad hon holl madoberou.

Kaluz ar boan hoc'h eus skarzet betek ar strad,
'Vit hor silvidigez hoc'h eus skuilhet ho kwad;
Breman e roit d'omp, en hor sempladurez
Ho korf sakr a Zoue evit magadurez.

Mil meuleudi d'oc'h-c'houi, o Salver Jezuz-Krist,
Pa vennit kennerza hor c'halon bacur ha trist;
Dreist pep tra, war ar bed, ha beteg ar maro,
Gand eur gwir garantez, bemdez ni ho karo.

P. L.

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus e 1 eun arvest
■ ■ gant Evnig Arvor ■ ■
(Kendale'h)

PER

An aluzen, mar plij, en han' Doue.

FANCH

Ya, laouen avat. Digouezout a rit mat, bara 'zo eleiz dre-
c'hras..... nized va Aotrou. Piou a gemer ar bara?

PER

Me. Henez, an hini koz, a zerr bleud.

FANCH

Setu.

(*Per a lak ar bara en e visac'h*).

YANN

Bennoz Doue d'eoc'h, va den mat.

PER

Deus, Yann.

YANN

(*Da Ber, izel*). Gortoz ! marteze 'veimp aotreet da
azeza, da zibri hor bara. Me 'wel chistr war an daol, fi-
zians hon deus e c'hellimp kaout eur banne da gas d'an
traon, hon tammigou kreun sec'h. (*Da Fanch*) Hon lezit
Aotrou, da aeza aman, evit evit dibri hor bara.

FANCH

Ya, azezit ho taou, ouz an daol aze.

(*O sonjal en e drubuilhou*)

Ya! nag a rebechou, va Doue!

Met, petra eo an dra-ze c'hoaz e kichen an drailh hag an
dismant graet aman e ti an Aotrou Kerlan e-unan? Ez
an d'o lavarout d'an Aotrou! ha ma 'z eus c'hoaz evit eul
Hard a spered en e benn, e tigo e zaoulagad, hag e serro
dor e di, d'ar friou louz-se, anez e varvin gant an anken
hag an displijadur.... me servicher leal...

(*Kloza 'ra e c'henou, rak Kerlan a zigouez*)

DIVIZ XIV

FANCH, an DAOU BAOUR (*ouza taol*).

KERLAN

Fanch, piou eo an daou-ze?

FANCH

Daou baour, hag o deus goulenet azeza da zebri o
c'hreun bara, sonjet am eus n'ho pije ket kavet fall.

KERLAN

Nann! Mat hoc'h eus graet. Met ar c'hreun sec'h-se a
die beza gwall-start da lounka. Roit d'ezo pep a vanne
chistr.

(*Fanch a ziskarg chistr d'an daou baour*).

KERLAN

He! Fanch, petra 'zo? Gwall denval eo da benn!

FANCH

Tenval va fenn! penaoz ne vefe ket, Aotrou, pa we-
lan gant ar brasa tristidigez, an holl dispignou ez it da
gaout, abalamour d'o nized bihan; dispignou bras mat hi-

rio, hag a yelo war greski ma chom ho nized eur penna-
dig e Kerlan.

KERLAN

Te 'n em jal re vuan, Fanch.

FANCH

Re vuan, Aotrou? Selaouit : eur servicher mat ouz
d'oc'h, a gredan, han?...

KERLAN

Ya, ya! her gouzout a ran hag anaout a ran da galon
vat, eur galon hag a lak da spered da welout muioc'h a
zreug eget ne zo....

FANCH

Eget ne zo?... Eget ne zo?... Va lezit, mar plij, da lenn
d'oc'h berr-ha-berr, an dismantrou graet gant ho nized.

KERLAN

Gwelomp 'ta.. an dismantrou bras...

FANCH

Ya, bras, va Mestr paour! (*Goude beza laket eul
lunedou e tispak eur pez paper; ennan e-unan, goa-
paous ive, evel Kerlan bremaik*). Bras? petra 'lava-
ran, dismantrou bihan, dismantrou netra.

YANN

(*Da Ber*) Pebez pez paper! d'ober petra?

PER

Dommajou bras.... (*goustadig*) graet gant nized an Ao-
trou.

YANN

Dommajou! Sell 'ta!... Gant piou?

PER

Serr da veg!

YANN

Han?

PER

(*En eur lakat e zorn war genou Yann*) Serr da veg
'ta!

FANCH

(*O lenn*) Drailhet eun trebez o son d'ar gwenan : 20
real. Eilpennet diou gestennad gwenan : seiz ugent lur.

YANN

(*Da Ber*) Petra 'lavar henez? Gwall gounnaret eo?

PER

Drailhet eun trebe ha diskaret klud ar yer.

YANN

Han?... Mut ar yer?

PER

(*En eur c'hrisa e ziouskoaz*). Serr da c'hinou!

FANCH

Beuzet pemp yar vian : hanter kant lur; torret e c'hou-
zoug d'ar c'hilhog ruz : pemp skoed; dirampet an doenn
o tineiza filiped : triouec'h lur; devet pemzek kroc'hen
konikl : pemp lur ha daou ugent.

PER

(*Da Yann*). Dêvet ne oar den pet kroc'hen lapin!

YANN

Sell 'ta! mil mall!...

PER

(*Buan*) Serr da veg.

FANCH

Torret rod ar garrigell ha karr-dibuner Mac'harit : dek
skoed.

PER

(*Da Yann*). Torret ar garrigel.

FANCH

Laket an tan er bern lann : daou c'hant lur.

PER

(Da Yann). C'houezet an tan el lann!

FANCH

Drailhet ar c'hardi!

YANN

*(O sevel e ziowrec'h hag o sellet d'an nec'h).
Chekon Doue! boued ar groug. Mil mall!...*

PER

(Buan buan) Serr da veg!

FANCH

An dra-ze a ra eur c'holl a.... bemp-kant-eul lur war-
'n ugent. Klevet hoc'h eus Aotrou? 521 lur!! Ha c'hoaz
ne lavaran ger eus an holl draou eilpennet : ar c'helorn
taolet er puns, ar patatez hadet war dereziou mein an dou-
rell, dor ar c'hraoumoc'h divarc'het... Ya! 521 lur.

KERLAN

*(Dic'hoarz) Braoik eo kement-se, e gwirionez!... Ya,
braoik! (d'an daou baour) Hê, va zud, hon lezit hon
unan ha tec'hit breman, ac'hanta!*

AN DAOU BAOUR

*Bennoz Doue, Aotrou, ha kenavo!... Deus Per.**(Eun taol lagad c'hoaz d'ar chistr hag i kuit en eur
vouslavaret eur bedenn).*

(DA GENDERC'HEL).

RELEIER AR MIZ

Ar Feiz koz o nevezi e Bro Gembre

D'an deiz diweza a viz meurz diweza, deiz gouel sant
Divi, an Ao. Francis Vaughan, eskob katolik Mynyw, e
Bro Gembre, en deus benniget maen kenta eur chapel ne-
vez emaez o vont da zevel en enor d'an Itron Varia ha da
zantez Non, mamm sant Divi.

Ar chapel-se a vezo savet, gant profou an Aotrou hag
an Itron Morgan Griffiths, e kichen al lec'h m'edo ar cha-
pel goz kouezet pell a zo hag harp ouz puns santez Non,
kempennet ha perc'hennet breman gant katoliked.

Goude an oferenn-bred « Coram pontifice », e Haver-
forwest, eleiz a bardonerien a deuas, gant personed ar
parreziou tro-war-dro, da bedi war dachenn ar chapel
nevez a-unan gand an Aotrou 'n Eskob ha gand an Ao-
trou Mostyn, person ar barrez. An Aotrou Ivor Daniel,
person Penbrec'h, hag an Aotrou John Meran, person
Tenby, a rene ar c'han; goude eur ganaouenn da zant Divi,
e voe kanet ar c'hantik « Hen Gred Ein Tadau », e kem-
braeg.

Ar bardonerien a zo bet aet goudeze da ober eur bale
da iliz koz sant Divi perc'hennet breman gand ar brotes-
tanted a reas d'ezo ar gwella digemer a oufed ober.

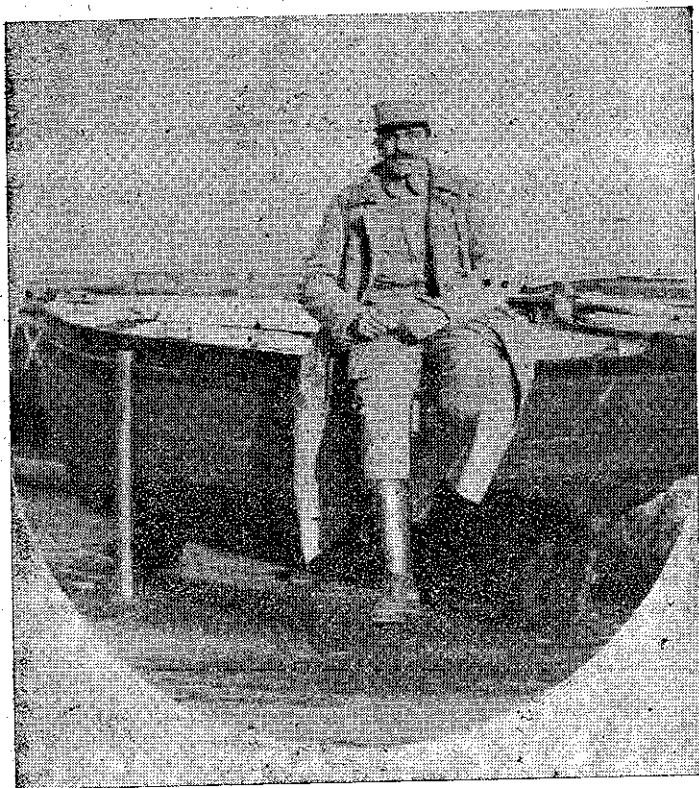
Eur c'helou laouen all a deu d'eomp eus Bro Gembre :
an Aotrou Saunders Lewis, Rener an « Draig Goch » hag
« Undeb Genedlaethol Cymru » a zo nevez dizroet da feiz
e dadou koz.

Ar brezoneg e enezenn Groe

MA teu keleier laouen d'eomp eus a Vreiz-Veur, keleier
trist eo a deu eus a Vreiz-Izel; e iliz Groe, iliz parrez
ar barz brudet Yann Galloc'h, ne brezeger mui e brezoneg.
Kelou ankenius, mar deus unan.

Piou da damall?

: «M'hel lavaro d'eoc'h, eme Loeiz Herriou, e Dihunamb

YANN-BER CALLOC'H (Bleimor)

Photo tennet e Groe, e Porz-Tudi, gant Iwann En Diberder. Biskoaz moulet betek vremen. Difennet eo he advoula.

«miz meurzh 1934; war ar skolioù eo e kouez dreist-holl ar
« zamm eus al labour milliget-se. Hag e Groe e c'heller
« lavaret, hep fazia, eo ar skolioù kristen ar re o deus
« graet an droug brasa, dreist pep tra skol ar merc'hed.
« Setu pell a zo m'emaer o trei merc'hed Groe a-eneb d'ar
« brezoneg. Gand ar mammou ne vez, eur pennad 'zo, ne-
« met galleg — ha pe sort galleg! — pa gomzont ouz o
« bugale.

... « Eleiz a draou a anavezan ha ne reont ket a enor da
« skolioù kristen hor bro. Mar tavan, eo dre anaoudegez
« vat evid ar vistri o deus va skollet hag em eus atao
« doujans d'ezo. Met daoust d'ar garantez da veza dall,
« n'eo ket a-walc'h evit miret ouzin da welet o tont
« an deiz-se e komze d'in anezan eun itron binvidik a
« Vreiz, kristenez ha breizadez gredus, ma vezo ret d'ar
« re a gar o bro nac'h o broadelez evit harpa ar skolioù
« kristen pe nac'h ar skolioù kristen evit difenn o broa-
« delez.

« Spontus eo pa vez laketa evelse eur c'hristen nec'het
« etre daou zever ha kabius bras eo ar re o devezo hor
« c'haset betek ar c'hroaz-hent-se ».

Nemet dihana da vat a rafemp, hep dale, tamm ha tamm
holl barrezioù Breiz-Izel a vezo goueledet gant mor ar
galleg.

Bretoned, re bell omp bet o kousket, dihunomb!

Taolennou hon Zalver

Evit derc'hel koun eus jubile bras hon Dasprenedigez
hon eus' laketa hor c'henlabourer mat Yvon Ar Roc'h, da
denna taolenn Hor Zalver p'edo, evel ma skrive sant Yann
« o soubla e benn hag o tremen ».

40 c/m war 32 o deus an taolennou-se ; moulet int war
baper teo ha kaer.

E pep ti kristen e lakint ar re o gwelo da bleustri war
boaniou Mab Doue.

Eun daolenn evelse, kaset dre ar post, ha goloet mat
evit ma ne vezo ket sklabezet en hent, a roomp evit 8
real ar pezh. An dousenn : 20 lur.

Goulenn taolennou Hor Zalver ouz Rener « Feiz ha
Breiz », Scrignac (Finistère). C. C. 21.802. Rennes.

Mor Glas ha Mor Ruz

Photo studio R. BINET, Sant-Brieg

I

Harzou Breiz-Izel a zo daou vor bras,
Unan anezo evel an nenv 'zo glas,
Ruz eo egile, rak grêt eo gant hor gwad
O daou e tioneallont an Arvor, an Argoad.

II

Harzou Breiz-Izel a zo daou vor doun
Ar mor a zo ruz a darz eus hor c'haloun,
Hag an hini glas eus hon ac'hou tro-dro,
Evit kana bepred douar santel hor bro.

III

Harzou Breiz-Izel a zo daou vor krenv,
Netra n'harz outo a zindan bolz an nenv
O c'hoummou uhel ne blegont o moue
Nemed a-zindan dourn an hini 'zo Doue.

IV

Harzou Breiz-Izel a zo daou vor glan
Hag an nenv warno a c'hell lugerni splan,
Kaeroc'h mellezour ne gav en dro d'ar bed
Evit skedi d'an douar madelez ha gened.

Ton an A. MAYET war gomzou an A. MEVEL

Musical score for the song "Mor Glas ha Mor Ruz". The score is written in G major and 4/4 time. It consists of a vocal line and a piano accompaniment. The lyrics are in Breton.

Lyrics:
 HAR-ZOU BREIZ-I-ZEL A ZO DAOU VOR BRAS - LA
 -NAN A-NE-ZO E VEL AN NENV ZO GLAS , RUZ EO E-GI
 LE RAK GRET EO GANT HOR GWAD O DAOU E TI-OUAL
 LONT AN AR-VOR, AN AR - GOAD

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

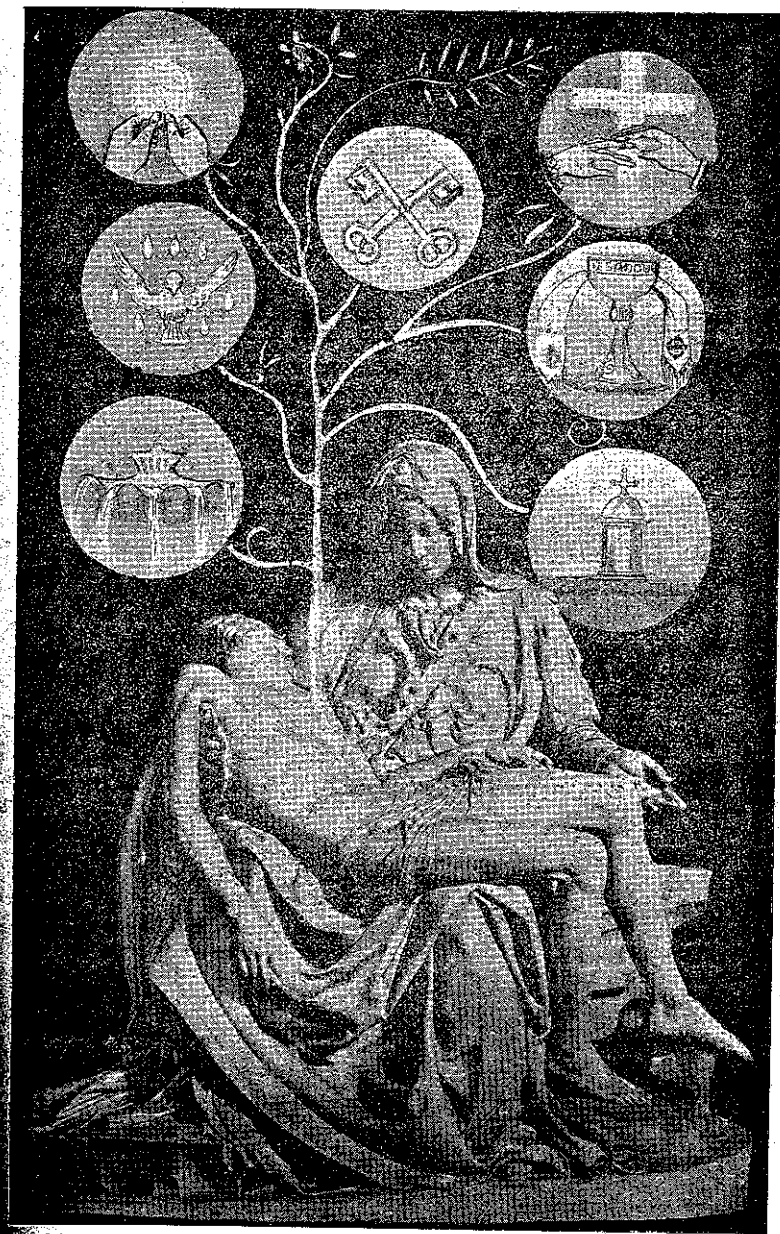
Ar seiz Sakramant

Bugel bihan, lavar d'in petra eo seiz? .. Seiz sakramant. Ar seiz sakramant a zo bet savet gant Hor Zalver Jezuz-Krist evit lakat da vleunia en hon eneu buhez Doue kals kaeroc'h eget ne vleuni buhez an den en hor c'horfou. Evit gwelet Doue tal ouz tal, er baradoz, eo red d'an den beza mab da Zoue.

Dour ar vadiziant eo a laka buhez Doue da ziouan en-nomp; ar vuhez-se a gresk dre ar gonfirmasion hag a vez maget gant korf ha gwad Mab Doue, e sakramant an Aoter; pa zigouez d'eomp her c'holl dre ar pec'hed, her c'ha-vomp a-nevez e lez-varu ar binijenn. Dont a ra eun amzer evit pep hini ac'hanomp da dremen eus ar bed-man d'ar bed all; sakramant an nouenn a ro nerz da c'houzanv ar c'hlenved diveza, a neta an ene diouz ar pec'hejou a vefe warnan c'hoaz hag hel laka er stad a ranker evit mont dirak Doue.

Sakramant an Urz a zalc'h an Iliz en he sav ha sakramant ar briedelez a zalc'h ar bed en e zav.

Ar seiz eienenn santelez-se a zo tarzet eus kalon zakr Hor Zalver Jezuz-Krist, maro war ar groaz, evit gellout digeri ganti evel gand eun alc'houez dor ar baradoz prennet ouz an dud gant gwezenn ar c'holl, da zeiz pec'hed hon tad hag hor mamm genta, Adam hag Eva.

BOC'H-RUZIG AR C'HALVAR

1

Ruz-tan eo e vrched ;
E ziou jod ruz-glaou :
N'eus brisoc'h mignoned
Egedomp hou daou.

2

Boc'h-Ruzig eo hanvet,
Ha d'eoec'h me a lar :
Etouez al laboused
N'en deus ket e bar.

3

Deiz ar goan ziweza.
Jezuz leiz e c'hoant,
A daol bruzun bara,
D'al labousig koant.

4

War hent Menez-Kalvar
E wel ar Mestr mat
Sammet, leun a gailhar,
Reuzendik e stad.

5

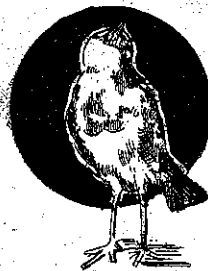
War c'horre ar Menez,
Ha tostig d'ar Groaz,
Ouz ar Christ, gant evez,
Sellet a ra c'hoaz.

6

Jezuz, ouz an evnig,
Eur zellig a ra :
« O paourk'ez labousig :
Deus aman, deus-ta. »

7

An evnig, truezus,
A nij hag a denn,
D'hor Mestr karantezus,
Eun drean, eus e benn.

8

Abaoc, ar c'hézig,
Chomet eo ruz-flamm,
Ha setu bugelig
Ma lavar hor mamm :

9

« Arabad dineiza.
An evnig Boc'h-Ruz ;
Arabat hel laza,
Pe c'houi 'ouelo druz ! »

10

Penn Jezuz benniget,
A zo, hirio c'hoaz,
Gant an dud viliget,
Dreinet gwasoc'h-gwas !

11

Ha piou a ziframmo
An drein hir ha lemm ?..
« Me eo, Mestr, a lammmo,
An drein euz ho tremm. »

12

Gant ho kwad, va Zalver,
Ra vezin merket,
Ha dirak va Barner,
Me 'vo espernet.

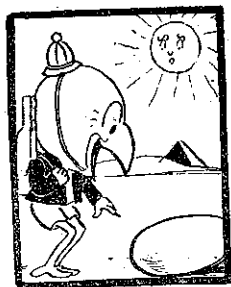
Filhor Sant Erwan.

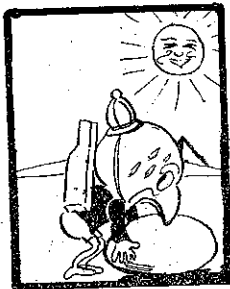
Feiz ha Breiz...

Gant vakansou Pask, Poufer a zo aet da ober eun dro d'an Egypt. Da zul Fask, e kavas eur vi..

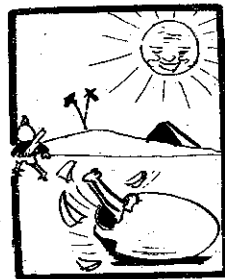
Che ! na pebez vi !

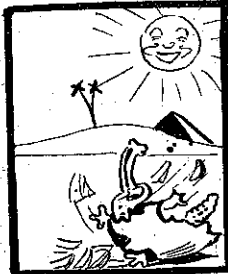
Pounner mat eo !

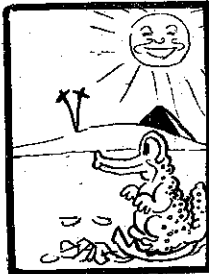
Mont a ran da c'hervel Du-Pod

D m-goude, an heol tomm.

...a lakeas da ziglora...

al lapou- a oa er vi.

— Deus buan, Du-pod, eme Boufer, kavet em eus eur vi ha n'oun ket evid e zougen.

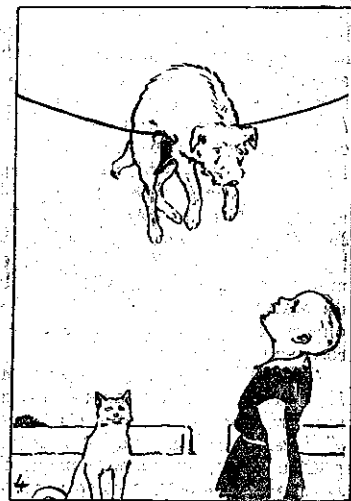
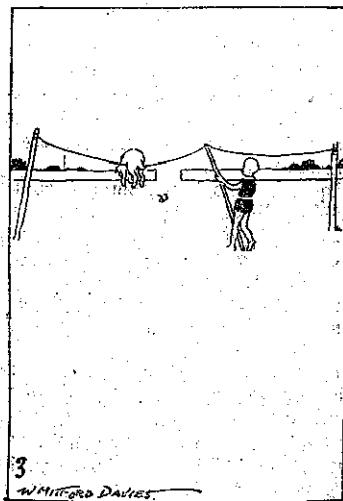
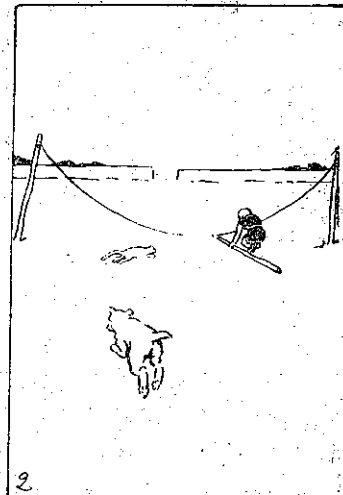
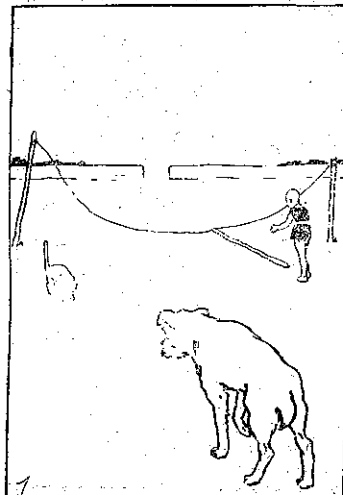

Pa zistroas. Poufer e lec'h eur vi a gavas Krok. mab roue ar grokodi-jed !..

Poufer a gouezas e veudig en e zourn !

...ar Vugale vihan

Lanig ha Bisig e gaz

(Diwar Cymru'r-Plânt)

Ar skol vrezonek

I. — COURS ÉLÉMENTAIRE

Racontez à votre manière dans des phrases très courtes, l'histoire en breton, de *Lanig ha Bisig e gaz*.

II. COURS MOYEN ET SUPÉRIEUR

1° *Da drei e galleg.* — MARO JEZUZ

...Pa dennas Jezuz e *huanadenn* ziweza, an douar a grenas ; pallenn bras an Templ a rogas dre an hanter ; tenvalijenn an noz a guzas an heol. Me a oa eno. Me 'm eus gwelet. Me 'm eus klevet. Kabiten ar zoudarded o welet an holl draouze a lavare : — « Ya ! e gwirionez, henman a zo Mab da Zoue !... ar zoudarded, daoust ma' z int gwazed ha n'o deus ket a aoun rak o *skeud*, a grene, evel eur bern deliou, ker strafuilhet e oant !... »

Ya ! tad, va c'hredi a c'hellit, an den-ze a zo, e gwirionez Mab da Zoue !...

(Komzou Barabbas, er pezh-c'hoari « *Pardon Barabbas* »).
GERIOU DIAES. — *Huanadenn* : soupir ; *skeud* : ombre

2° *Da drei e brezoneg.* — ALLELUIA

Depuis le vendredi soir, Jésus reposait sur un lit de parfums, dans le rocher. Joseph et Nicodème avaient enlevé, avec peine, les gros clous des mains et des pieds et porté sur leurs épaules, jusqu'au jardin, le corps déchiré de blessures, souillé de sueur et de poussière. En présence de Marie, courageuse et désolée, aidée par les Saintes Femmes, ils avaient ôté la couronne d'épines, dénoué les longs cheveux collés par le sang, fermé les yeux éteints ; ils avaient aussi lavé le corps avec l'eau du puits et avec des larmes, et l'avaient enveloppé dans un *suaire*, contenant cent livres de *myrrhe* et d'*aloès*, et, après avoir roulé devant le *sépulcre* une grosse pierre, comme la nuit tombait, ils étaient partis, accablés de douleur, trébuchant contre les pierres dans les broussailles...

Les premières, en ce matin de Pâques, les Saintes Femmes sont revenues. Parties *dès l'aube*, Marie Magdeleine, Marie, mère de Jacques et Salomé ont couru bien vite, le cœur inquiet, les larmes aux yeux. Elles portaient encore des *aromates* pour embaumer Jésus ; elles entrèrent dans le tombeau sans trouver le corps du Maître. Un jeune homme tout de blanc vêtu, leur dit : — « Vous cherchez Jésus de Nazareth, le crucifié... Il n'est plus ici. Il est ressuscité ! Alleluia ! »

GERIOU DIAES. — *Jésus reposait sur un lit de parfums* : Korf Jezus a oa astennet e kreiz al louzou c'houez vat ; *souillé* : slabezet ; *en présence* : dirak ; *suaire* : linsel ; de *myrrhe* et d'*aloès* : myrr hag aloes ; *sépulcre* : bez ; *dès l'aube* : kerkent ha goulou-deiz ; *aromates* : louzou c'houez vat ; *embaumer* : balzami ; *il est ressuscité* : savet eo a varo da veo.

III — COURS SUPÉRIEUR SEULEMENT

Racontez en breton, une promenade que vous avez faite un jour de printemps.

Divinadennou

● miz ebrel ●

1. — Muioe'h a + + + t e d e g e d a + + +
Muioe'h a g r i t a l e g e d a c ' h i a n .
2. — D a h a n t e r m e u r z e m a ' r c ' h i d t ,
E v e z + + i t a n + + + h a g + + d e .
3. — L a g a d a r m e s t r a + + + a r + + + c ' h ,
H a g a l a k a e t ' b a r z a n a + + + .
4. — A b a r z m a v e z o + + + a r + + + ,
+ a + l a + o u a r + + + i l l a + d .
5. — P + + + + a e r v a t a + + e p e b + + n ,
A r p e z a r a + + + t e t h + e t e t .

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar gerion pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken na vezo moulet divinadennou miz mae ha mezeven. Degaset d'eomp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

RESPONCHOU DIVINADENNOU

■ GENVER, C'HOUEVRER HA MEURZ ■

I. MIZ GENVER

1. — Da wreg vat gwella gouiziegez
Eo gouarn mat he ziegez.
2. — Den ne c'hell kana
Na sotal heb ehana.
3. — An hini a viras a gavas
Antronoz vintin pa zavas.
4. — Aet al lost, aet ar skouarn
Re ziwezat ez eo gouarn.
5. — Gwell eo karantez etre daou
Eget madou leiz ar c'hraou.

II. MIZ C'HOUEVRER

1. — Pa ne jom 'met lost ha skouarn,
Re ziwezat e vez gouarn.
2. — Gwell eo karantez leiz an dourn
Eget aour melen leiz ar furn.
3. — Eun dervez a dalv daou
Evit an neb a ra mad an traou.
4. — Kemeret hep morse rei
A lak ar galon da drei.

III. MIZ MEURZ

1. — An hini ne zec'h ket e bal
Dle bep mare sec'ha e dal.
2. — Pa vez ker ar bleud
E vez kezek treut.
3. — Ma chom ar vrud vat 'toul an nor
Ar vrud fall a ya bete 'r mor.
4. — Sul bleuniou
Dilhad nevez war ar c'hleuniou.
5. — Miz meurz a c'hlaz,
Miz ebrel a laz.

Hanoiou ar C'hounideien

O DEUS RESPONTET MAT DA 15 WAR 15.

1. — *Loeiz Ar Floc'h*, Plomeur. 2. — *Franseza Lars*, Prat-Loas, Plouzane. 3. — *Jak Leon*, bourk Plougerne. 4. — *August Leon*, bourk Plougerne. 5. — *J. Lescop*, Brélès. 6. — *Mari-Renée Polard*, Kera-draon, Plouzane. 7. — *Yann-Vari Normand*, Kerdro, Sant-Thegonneg. 8. — *H. Severe*, Lesneven. 9. — *Suzanna Simon*, Gwitevede.

O DEUS RESPONTET MAT DA 14 WAR 15.

10. — *Franseza Calvez*, Goulven. 11. — *Yann Fal-c'hun*, Enez-vras, Vourc'h-wenn. 12. — *Herveline Jezequel*, Crann, Forest-Landerne. 13. — *Yann Ker-draon*, Plougastel-Daoulas. 14. — *Mari-Ange Loaëc*, Penn-ar-C'hreac'h, Plouider. 15. — *Y. Riou*, Satory, Versailles.

O DEUS RESPONTET MAT DA 13 WAR 15

16. — *Marcelline Cabon*, Ty-Gwenn, Guisseny. 17. — *J.-F. Guennegan*, Kernonen, Sant-Nouga. 18. — *Mari Lannuzel*, Kerarguen, Ty-Nevez, Plouzane. 19. — *Fanch Leon*, Enez-Vrac'h, Plougerne. 20. — *J.-M. Rivoallon*, Plouzane. 21. — *Franseza Segalen*, Gourin-Gouesnou. 22. — *Olier Vourc'h*, Chartres (E.-etL.)

O DEUS RESPONTET MAT DA 12 WAR 15.

23. — *Joachim Callac*, Kernevez, Lambert, Ploumoger. 24. — *Itron Menez*, Poulfanc, Rosnoën.

O DEUS RESPONTET MAT DA 10 WAR 15.

25. — *Marie-F. Croguennoc*, Penn-ar-C'hoat, Plouzane. 26. — *August Goareguer*, Crec'h-an-Neven, Louargat. 27. — *Loeiz an Nir*, Penity, Brieç. l'Odet.

Prizioù « Feiz ha Breiz » a en em gavo gand o gounideienn abenn gouelioù Pask.

Collections de FEIZ HA BREIZ

depuis 1912, en très bon état

Nous tenons à la disposition de ceux de nos lecteurs qui auraient leurs collections dépareillées, plusieurs N^{os} vendus SÉPARÉMENT, dont ils trouveront la liste ci-dessous.

1912 8 collections complètes. — 13 francs la collection.
Numéros vendus séparément 1 franc l'unité : Genver, C'hoevrer, Mezeven, Gouere, Here, Du.

1914 9 collections complètes jusqu'à août (inclus). 8 franc la collection.

Numéros vendus séparément à : 1 franc l'unité : Genver, C'hoevrer, Meurz, Mae, Mezeven, Gouere.

1919 6 collections complètes de 6 mois (La reprise de l'édition de « Feiz ha Breiz », n'eût lieu qu'en juillet). 7 francs la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Gouere, Eost, Here, Du, Kerzu.

1920 5 collections complètes à 13 francs la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'hoevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.

1921 2 collections à partir de C'HOUEVRER, (Genver épuisé) : 10 francs franco la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'hoevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Kerzu.

1922 20 collections complètes à 13 francs franco la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'hoevrer, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.

1923 5 collections complètes : 13 francs franco la collection. (Certains Numéros, Gwengolo, Here, Kerzu, sont rehaussés d'une couverture gravée par la regrettée artiste Jeanne Malivel : « Proseion e Bro-Wened). — Cette gravure est très recherchée aujourd'hui, et ne sera pas rééditée, le bois n'existant plus). Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Genver, C'hoevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.

1924 4 collections complètes. 13 francs franco la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'hoevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.

1925 4 collections (C'hoevrer épuisé) 10 francs franco la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Genver, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du.

1926 10 collections (Numéro de Genver épuisé). 10 francs la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'hoevrer, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.

1927 8 collections, complètement NEUVES. 12 numéros édités en in 4°, enrichis de nombreuses illustrations du « Tro-Vreiz, » notamment des magnifiques photos de nos vieilles cathédrales de : Kemper, Kastell-Paol, Landreger, Sant-Brieg, Sant-Malo, Dol et Gwened, constituent une véritable « Illustration » bretonne, pour ceux de nos compatriotes qui n'ont pas le « Feiz ha Breiz » 1927. Chaque collection : 20 francs franco.

Numéros vendus séparément à 2 francs l'unité : Genver, Gwengolo, Here, Kerzu.

1928 7 collections complètes. 13 francs franco la collection.

Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Mae, Gouere, Eost, Here, Du.

Pour les années 1929, 1930, 1931, 1932 et 1933, nous avons également à la disposition de nos lecteurs, plusieurs collections complètes, et tous les numéros parus dans ces cinq années. Chaque collection 13 francs franco. Le numéro séparément : 1 franc.

Que ceux qui désirent les collections ou des numéros déjà anciens, nous passent leurs commandes dès maintenant afin d'être bien servis.

Ecrire à : « Feiz ha Breiz », Serignac, en accompagnant les commandes de leur montant. — Chèques postaux 21.082 Rennes.

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

a zo a-uz d'an aoter, an daou eal, ha skeudenn ar Werc'hez a-zioc'h hec'h aoter eus tu an aviel, a zo holl e koad kizellet. An diou genta ha marteze ar re all a zo bet gret gant labourerien ar porz e Brest. Ar re-man voa kizellerien war goad eus micher hag a reas wardro al listri brezel; pa zeuas ar c'hiz eus al listri goloet holl a houarn, e voent laket d'ober skeudennou 'vit an ilizou pe an tiez.

Skeudennou all an iliz nemet hini santez Theresa (e mean Caux) a zo e plastr, koulz lavaret holl ez int bet laket eno e amzer an aotrou Leon a gave gwall c'houllou e iliz parrez oc'h en em gaout e Kleder. En e amzer ive eo bet laket an daou pezh kantolor bras e kreiz an iliz ha renevezet ar balustr e kreiz an iliz. Dirak an aoteriou bihan avat ar balustrou a zeblant beza ken koz hag an iliz.

Klederiz karemp muioc'h mui hon iliz parrez m'hon eus bet enni an holl sakramanchou a ra ac'hanomp kristenien vat.

A-nevez gant Kleier hor parrez

Bet Badezet

MIZ C'HOUEVRER : 18, Pierre Bescond, Bourg ; Paëron : Félix Stéphan ; Maëron : Eugénie Quéré.

MIZ MEURZ : 12, Marie-Josèphe Jézéquel, Bournazou ; Paëron : François Méar ; Maëron : Marie-Josèphe Jézéquel.

6 : François Salaun, Kerlissien ; Paëron : François Salaun ; Maëron : Françoise Rosec. — Annik Salaun, Kerlissien ; Paëron : Yves Creignou ; Maëron : Anne-Marie Salaün.

Abaoue penn kenta ar bloaz ez eus bet 18 badiziant.

Bet eurejet en iliz

MIZ C'HOUEVRER : 20, Jean-Louis André, Kerrien ha Marie-Françoise L'Arvor, Men-Tenval. — Jacques André, Theven-Kerbrat ha Marie-Françoise Le Duc, Kerellen.

Abaoue penn kenta ar bloaz 8 eured.

Bet Beziet

MIZ C'HOUEVRER : 21, Françoise Monot, 76 bloaz, Kreac'h-Morvan. Bugel Quéré Touloupry.
22, Jeanne-Perrine Le Moan, Kréac'h-Avel, 75 bloaz.
— Renée Guéguen, Keyan-Vihan, 45 bloaz.
24, Vincent Bellec, Menfillous, 70 bloaz.
MIZ MEURZ : Denis Cabic, Leur-a-Bagan, 85 vloaz. —
4, Yves Rohou, Kergallec, 68 vloaz. — Simonne Bellec, Kerfissien, 5 ploaz. — 10, Françoise Milin, Bournazou, 68 vloaz.
Abaoue penn kenta ar bloaz ez eus bet beziet 20.

Retret ar zoudarded yaouank e Lesneven

O deus kemeret perz enni : Yves Le Roux, Langeriskenet; François André, Theven-Kerbrat; François Bozec, Palud-Bras; Yves Cabic, Koad-Keuvrog; Stanislas Conseil, Kerlavezo; J.-Marie Floc'h, Bourk; Paul Herry, Kermeal; François Le Berre, Lezradenneg; Jean-Louis Le Duff, Reuniou; François Kersauson, Sant-André; Yves Guillerm, Kerbuzuget, voa bet er retreat araok.

En dro-man adarre Kleder he doa muia potret yaouank e Lesneven.

Meuleudi d'ezo!

Keleier ar Patronaj

Pedet gant an aotrou Rannou, a zo e penn skol ar baotred e Guiseny hag a brezegas d'eomp da zeiz an Unvaniez katolik, paotred ar patronaj a zo bet er barrez-se o tisplega ar peziou-c'hoari hag ar ganaouennoù o doa roet d'eomp evit meularjez. Leun tenn edo ar patronaj gant an dud deuet d'o gwelout ha meur a hini a rankas chom e toul an nor.

Epad ar miz-man e vezo Cinema d'an deiz kenta evit sul Fask, d'ar 15 ha d'an 29; ha diwar er miz-man e vo lavaret kenavo d'ar « Cinéma » beteg goude an eost.

Recherchez-vous
le Café à primes?
achetez
le **CAFÉ** du JOUR
il vous plaira!

le sac de 250 gr.
5.85
avec un Bon-Prime

chaque breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra cennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoerou ha tavancherou brodet.

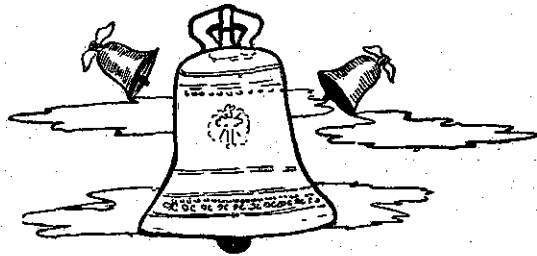
SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehimi all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou niverus diwar diskouez o e'hartenn.

aoter ar Werc'hez ; gwelet a reomp warni, unan eus patriarched al lezeun goz o venniga e vab a zo daoulinet dirazan. Kredi a raer eo bennoz Jakob gand e dad Isaac. An daolenn a zo bet livet er boaz 1834 ha « Latil » oa hano al liver anezi.

Hent ar groaz a zo bet laket eno gand an Aotrou Leon, nebeut bloaveziou araok ar brezel ; evel nevez flamm eo deuet an taolennou anezan p'int bet kempennet gand traou all an iliz.

Setu breman ar pezh a c'heller lenn war ar c'hleier a zo en tour.

War an hini brasa :

J'AI ÉTÉ NOMMÉE PAULINE-EMILIE ; — PARRAIN : EMILE-LOUIS DE KERMENGUY ; — MARRAINE : Mme DE PARCEVEAUX NÉE DE CORTY DE WYTSHONE. — RECEVEUR DE CLÉDER : R. JÉZÉQUEL. — TRÉSORIER DE LA FABRIQUE : P. GRALL. — MAIRE : Vt MILIN. 1861

War an eil kloc'h, ar c'hosa :

FONDUE EN MARS 1837 POUR L'ÉGLISE DE CLÉDER J'AI ÉTÉ NOMMÉE ANNE-LOUISE PAR M. LOUIS-RAYMOND LACAZE MAIRE ET Mme ANNE DERRIEN, ÉPOUSE DE M. JEAN ROZEC, ADJOINT. — M. RENÉ JÉZÉQUEL, DESSERVANT.

FEIZ HA BREIZ

Maro an Aotrou LOTH

AN Aotrou Loth? piau eo hennez?
Biskoaz n'em eus klevet hano anezan!

Setu ar pezh a lavaro an darn vrasa eus hol lennerien ha n'eo ket souez ; nak er skolioù o deus heuliet, nak er c'hazetennou o deus lennet n'eus bet meneg ebet anezan biskoaz ha koulskoude mar deus eun den hag e oa dleet d'an holl Vretoned gouzout e hano hag anaout e oberou, an Aotrou Loth eo an den-se.

« E Gemene, eme J. Ar Bihan, e « Breiz-Atao » ar 15 a viz ebrel, eo e voe ganet Joseph Loth d'ar 27 a viz kerzu 1847 hag eno ivez e voe badezet en dervez warlerc'h « e c'hinivelez. E Gemene eo e reas e bask kenta, er bloaz 1859 hag eno ivez eo e voe konfirmet.

« E vamm? Mari-Jann Ar Gall. Eur vaouezig koant, « brao a fas, leun a spered. Ne ouie na skriva, na lenn. « Dilu e oa a deod, a gredan ha flemmus eun tamm. Eus « a Bloerdut e teue; e Gemene eo e voe eureujet d'he « fried.

« E dad? Eun den devot. Renan a veze graet anezan. « Bep sul e veze en oferenn azezet dirak aoter an Itron « Varia, dalc'hmata saeou n'eo boutonenn gantan. Eur « c'hroc'hen gavr a veze gantan, er goanv, war e zaeou.

« Renan Loth a oa boutaouer hag e dadou, en e raok, ivez. Joseph Loth a stagas gand e studi e kloerdi Ke- « ranna. An Aotrou Olivier, person ar Gemene, d'ar « c'houlse-se, eo a c'houlennas ouz e gure deski al latin « d'ezan hag hen eo ivez an hini a baec'as e skol e Ke- « ranna. »

Kloareg e voe ivez, eur pennad, e kloerdi bras Gwoned, met, eur wech bachelour, o welet ne oa ket galvet da vont da veleg, ez eas da ober skol e skolioù bras ar C'houarnamant.

Er bloaz 1869, e oa kelenner e skolach Kemper hag er bloaz 1873, e Saumur; ac'hano e voe kaset da skoliou bras Paris : Mougé, Stanislas ha Condorcet.

E Paris e reas anaoudegez gand an Aotrou d'Arbois de Jubainville, en devoa digoret, e Skolach Frans, eur skol war ar yezou keltiek; en amzer-ze ivez eo e stagas da skriva er « Revue Celtique », krouet ha renet gand an Aotrou Gaidoz.

Er bloaz 1883, e kutuilhas dore an Doktored gand diou studiaden savet gantan, ar genta e latin, diwarbenn ar brezoneg hag an eil, e galleg, diwarbenn Istor ar Vretoned oc'h ober o diskenn war aochou hon Arvor, hag an diou studiaden-se a verke, ez-vihan, ar pezh e vije, diwezatoch, ez vras, da lavaret eo eun den hag e oa e spered hag e galon troet da vat war istor ha yez e dadou koz. Er bloavezh-se, ivez, eo a voe degaset da ober skol da Roazon, hag er bloavezh warlerc'h, dioc'htu, e savas eno skol ar yezou keltiek a renas betek ar bloaz 1910.

Er bloaz 1886 eo e krouas an dastumadenn gaer « Annales de Bretagne » e kaver moulet enni kement a skridoù gouiziezh savet gantan.

Er bloavezh 1910, an Aotrou Loth hag a oa dean skol veur Roazon, meur a vloaz a oa, a voe hanvet, da gelenner ar yezou keltiek, e skolach Frans, e Paris, warlerc'h an Aotrou d'Arbois de Jubainville.

Eno e tremenas ar rest eus e vuhez hag eno eo e varvas, derc'hent ar zul Fask, d'an 31 a viz meurzh diweza, en dra ma rene e zeizvet bloavezh ha pevar-ugent. E gorf a zo bet sebeliet d'ar yaou warlerc'h, e douar benniget bered e dud koz, e Gemene, hag an Aotrou Guillevic, vikel-vas, en hano an Aotrou Trehiou, eskob Gwened, a reas warnan ar pedennoù diweza. Doue r'hen pardono.

**

An Aotrou Loth a zo bet unan eus sperejou brasa ar bed, en e amzer. Saman eun den a leoriou en deus skrivet epad an hanter kant vloaz m'eo bet o labourat a-ze-vri evit brasa mad hor brezoneg.

Evid anaout gwelloc'h a-ze lezennou hor yez en devoa desket ar c'hemraeg, ar c'herneveg, an iwerzoneg hag ar

An aotrou LOTH

skoseg, da lavaret eo an holl yezou keltiek tramor hag a zo breudeur pe gendirvi-gompez d'hor brezoneg.

Klasket en devoa, gand ar brasa evez, an holl bennadou skridou savet en hor yez, adalek an amzeriou kosa.

Dastumet en devoa, gant preder, an holl hanoioù brezonek roet d'an dud pe d'al lec'hioù, hag a gaver e skridou latin savet etre ar VIe ar XVe kantved.

Lennet en devoa kement skrid ha kement leor brezonek a zo bet savet etre ar XVe hag an XXe kantved.

Studiet en devoa taolennou douarou Breiz hag en em glemm a rae, dre ma oant bet skrivet ker fall (1).

Pa gomze gand e genvroiz, — hag e blijadur oa hen ober, rak daoust pegen uhel e oa savet, n'oa ket lorc'hus tamm ebet, — ha pa gleve ganto eur ger, pe eur werz pe eur marvailh bennak ha n'ea deveze ket bet klevet c'hoaz, e veze mall gantan o jakat war baper ha miret outo evelse da vont da goll.

E leoriou a zo eun tenzor evid ar Vretoned, met eun tenzor, siouaz, hag e tremener ebioù d'ezan heb ober eur van outan.

Ped Breizad, graet studioù hir ganto goulskoude, o deus o lennet?

O lavaret eun douzenn e lavarfen marteze re nebeut, met o lavaret eur c'hant e lavarfen re.

Ar Vretoned, — daoust pegeit bennak e pado c'hoaz an dra estlammus-se, — eo an dud ne ouezont na lenn, na skriva ar yez a gomzont bemdez ha penaoz her gouesfent pa ne vez ket desket d'ezo adalek ar skolioù bihanna betek ar skolioù brasa.

(1) - Les noms bretons du cadastre qui auraient pu fournir un appoint précieux au vocabulaire des dialectes bretons sont atrocement défigurés. On ne s'est pas donné la peine de consulter les titres existants ; on a écrit suivant l'orthographe la plus capricieuse, et comme la plupart des employés chargés de l'opération ignoraient la langue, ils ont transcrit les mots qu'ils entendaient à peu près comme ils eussent transcrit du chinois. (Cf. « Annales de Bretagne », N° 1, p. 90).

O nevez taolennou douarou departamant Penn-ar-Bed

emaer breman : gwella-ze ma vez fiziet, en eun den ker gouziek hag an Aotrou Gourvil, eus a Vontroulez, ar garg da reiz a hanoioù brezonek a vezo warno.

An Aotrou Loth ne c'houlenne nemed eun dra : ma vije desket pelloc'h ar brezoneg e holl skolioù Breiz : er re vihan, er re grenn koulz hag er re veur ; dre eno ha dre eno hepken eo e vezo savet.

Ra vezo heuliet e skouerioù ha selaouet e gentelioù ; ra gerzo eleiz a Vretoned yaouank gant hent splann ar deskadurez keltiek digoret gantan ha gand an Aotrou Ernault, Vallée hag Ar Roux.

En eul lizer a skriva da Rener « Feiz ha Breiz », d'an 11 a viz eost 1931, eus a Doulinet, e kichennek Sant-Efflam, el lec'h ma tremene an hanv, an Aotrou Loth a verke splann labour ar re a gar ar vro : red eo, emezan, unvani ha difenn ar brezoneg, met muioc'h a ezomm a zo c'hoaz d'e zifenn eget d'e unvani :

« Il est facile, je crois, d'unifier les dialectes de Léon, Cornouaille et Tréguier, en prenant pour base le léonard. L'accent est à la même place, plus ou moins intense, mais il n'en est pas de même du vannetais. On pourrait dans une certaine mesure rapprocher les formes, mais en raison de la différence d'accentuation, on ne serait pas compris. J'en ai fait l'épreuve sur moi-même.

« L'essentiel serait de s'occuper de la défense du breton avant de l'unifier. Le breton a perdu, dans le Morbihan, la péninsule de Ruys ; il est en train de perdre le Golfe du Morbihan. Dans les villes et les grosses bourgades, le français domine. »

Ya ! DIFENN AR BREZONEG, eno ema an dalc'h, en amzer vremen, e Leon, Treger ha Kerne, koulz hag e Gwened ; ma ne stagomp ket gand al labour-se, holl a-unan ha raktal, abarz nemeur aman e vezo re ziwezat : Breiz-Izel a vezo beuzet dindan mor ar galleg.

Ra vezo eta selaouet kentel ziweza ar Breizad meur a zo o paouez tremen : unvanomp ha difennomp hor yez, brasa tenzor a zo e Breiz, goude hini ar Feiz.

Y.-V. PERROT.

Sent Breiz

SARTEZ ADRA HA SARTZ ERWAR, PATRORED BREIZ-IZEL
PEOIZ EVIDOMB ***

Sent Breiz enoret e miz mae

- D'an 1. — Santez Berrien, gwerc'hez.
 D'an 3. — Sant Ewen.
 D'ar 4. — Sant Eneour.
 D'ar 7. — Sant Neventer.
 D'an 8. — Sant Idumed.
 D'an 11. — Sant Tudi.
 D'an 12. — Sant Kongar.
 D'an 13. — Sant Brieg, unan eus seiz sant Breiz.
 D'ar 15. — Sant Primel.
 D'an 19. — Sant Yvon, patron Breiz.
 D'an 20. — Sant Kollen.
 D'an 21. — Sant Ervan.
 D'an 23. — Sant Petrok.
 D'ar 24. — Sant Donasian ha sant Rogasian.

Sant Yvon, patron Breiz (1253-1303)

YVON Helori, ganet d'ar 7^a viz here 1253, e maner Kervarzin, harp e Landreger, a voe badezet, en dervez warlerc'h, e iliz-veur Sant Tugdual.

Nevez laket e oa neuze c'hoaz gand ar Pab, ar zant breizad kenta, war roll ar zent : sant Gwilhou Pinchon, eskob Sant-Brieg. Hano a veze alies eus ar zant nevez-se e holl diegeziou Breiz, eus e vez, e c'hoarveze warnan burzudou bras, hag eus e bardon kaer.

Mamm Yvonig Kervarzin, Azou Ar Genkiz, a lavare alies d'he mab : « Bez ker fur, atao, ma c'helli beza eur zant, ivez, eun dervez! »

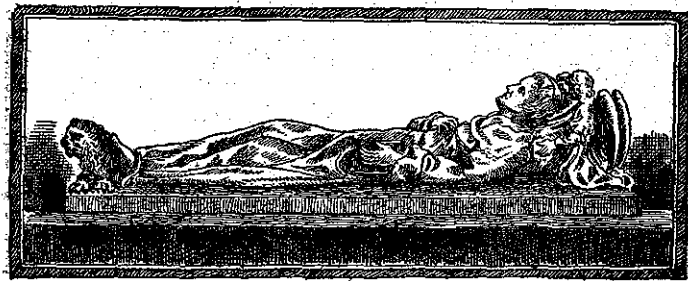
Yvonig a lakeas kenteliou e vanm da dalvezout ; pemzek vloaz bennak a dremenas er maez eus e vro oc'h ober e studi, e Paris, Orleans ha Roazon hag epad an amzer-ze e voe skouer ar studieren ; wardro e dregont vloaz e voe beleget ha bez e voe skouer ar veleien, tad ar beorien, sklerienn bro Dreger hag enor Breiz.

D'e hanter kant vloaz e varve, d'ar zul warlerc'h ar Yaou-Bask, d'an 19 a viz mae 1303, met seiz vloaz warnugent goudeze e raet prosez e zantelez, e Landreger, ha seitek vloaz goude ar prosez-se, d'an 19 a viz mae 1347, e oa

laket d'e dro war roll ar zent hag e raet, en e enor, e Landreger, goueliou bras, eun tamm mat kaeroc'h c'hoaz eget ar re a oa bet graet e Sant-Brieg, en enor da zant Gwillou, kant vloaz kentoc'h.

Sant Yvon war e vez

Prosez ar paour hag ar pinvidik

SANT Yvon en devoa eur spered lemm hag eur galon vat; eun oa en e varnedigeziou; eun dervez, war a leverer, eun aotrou pinvidik ha kintus a deuas d'e gaout; trabas a glaske ouz eur c'hlasker-bara a oa o tremen ebou d'e gegin hag a oa chomet, eur pennadig, a-zav, da c'houesaat ar meuzou mat e oad oc'h aoza d'ezan d'e goan.

Goulenn a rae eur skoued aour ouz ar paour evid ar c'houez vat e oa chomet da glevet e tal e zor.

Yvon ne voe ket nec'het evit dibuna ar gudenn-se ha dougen e varnedigez; kemeret a reas eur skoued aour ha goude beza laket ar pez-se da zeni e kichen skouarn ar pinvidik e lavaras d'ezan :

— Klevet ho peus ar zon?

— Ya! eme henman.

— Mat, neuze eo paet mat d'eoc'h breman, gand ar zon-se, ar c'houez vat en deus klevet ar paour-man pa dremene ebou d'ho ti; it eta, gand hoc'h hent, ha lezit-hen, en habaskter, hiviziken!

GERIOU DIAES : kintus : hargneux ; meuzou : mets ; aoza : préparer ; habaskter : paix, tranquillité.

Perak eo sant Yvon ker karet ha ma 'z eo e Breiz

SANT Yvon a zo brudet bras e pevar c'horn Breiz ; n'eus ket eur pardon ker kaer hag e bardon, nag eur bez ker kaer hag e vez.

D'an 19 a viz mae, bep bloaz, ez a pardonerien a ville-rou d'e bedi, da gêrig Landreger a vir e relegou hag en deiz-se, e benn benniget, a-us d'ezan eur gurunenn aour, douget war diuskoaz ar veleien, a 'z a, eus an iliz veur, da ober tro ar Minihi, e kreiz ar c'houez vat, ar bleuniou hag ar meuleudiou.

Eun alvokad e oa Yvon, dishenvel bras, avat, diouz alvokaded all e amzer, rak atao e veze a-du gand ar gwir ; mat dreist e oa ouz ar beorien, an intanvezed hag an emzivadeg ; met n'eo ket e eünder, nag e galon vat hepken, eo o deus e laket da veza trec'h da zent koz her Breiz ha zoken d'ar seiz sant a ziazezas hor seiz eskopti.

Sant Yvon Landreger a zo bet pedet hag enoret, gand meur a hini hag a venne pedi hag enori eur zant Yvon all kals kosoc'h egetan hag a oa bet ankounac'haet, a-nebeudou, e vuhez.

E Kerne-Veur ez eus eur gêr hanvet Sant-Yvon hag a oa anezi pell a oa a-raok ma teuas mab brudet Kervarzin er bed.

Hag ouspenn-se an hano a Yvon n'eo ket eun hano breizat eo ; eun hano eo hag a deu eus an Alamagn hag a oa douget e meur a vro ha gand eleiz a dud a-raok an XIIIvet kantved.

Meur a zoare dishenvel a zo da lavaret Yvon e Breiz-Izel : darn a lavar : Yon, Youn, Noun, ha darn all : Yeun, Youen, Youan.

Tri hano all dishenvel a-grenn diouz an hano a Yvon a vez roet da zant bras Landreger : Ewen, Eozen hag Erwan.

(1) - Eur gêriadenn a zo, e Plougonvelen, hag a zo hanvet Sant-Aouen : etre Sant Ewen, Eouen ha sant Aouen, n'eus ket kals a gemm.

EWEN, — (e kemraeg, Ywez, Owen), — a gaver e skridou savet, en IXvet, e abati Redon (1).

Kals henvedigez a zo etre Ewen, pe Eouen ha Youen ha setu perak n'eo ket souez e vefent bet kemeret an eil evit egile.

EOZEN eo stumm brezonek an hano latin Eudo.

Parrez Kenec'h-Euzen, (livirit Eozen), e Kemper, a veze troet e latin, er bloaz 1401, dre « de colle Eudonis » (Cart. de Quimper, Bibl. nat., 9891, fol. 49).

Eozen gand an amzer a zo deuet da veza Eoen, Euen hag an dud ne welent kemm ebet ken etrezan hag ar ger Youen.

ERWAN. Tra sebezus, sant Yvon n'eo anavezet nemet dindan an ano a Erwan e Landreger ha n'ouzon ket penaos e oar deuet da rei d'ezan eun hano ken dishenvel hag hennez diouz e hini gwirion.

E Kerne-Veur ez eus eur barrez hanvet Sant-Erwan hag evit doare, ivez, sant Erwan Landreger eo patron ar barrez-se.

**

Mab santel Kervarzin, eta, mar d'eo ker brudet ha ma 'z eo, a dle eun tamm eus e vrud da bevar sant all, da nebeuta, a oa hanter ankounac'haet o buhez pa voe laket war roll ar zent, er bloaz 1347, ha darn eus an dud a en em erbede ouz ar zant nevez a grede edont oc'h en em erbedi outo ha setu penaos ar zant hag a oa ken eveziant p'edo o veva war an douar da rei ha da lakat rei e dra da bep hini, en deus bet, meur a wech ha digant meur a bardoner, pedennou ha profou hag a venent kas d'eun all.

Kement-se ne vije ket bet c'hoarvezet ma vije bet roet dioc'htu d'ar zant nevez hano e dud ; Helori — a veze skrivet Haeluori en IXvet kantved — hag a oa eun hano breizat p'eogwir eo graet gand an daou c'her : HAEL, da lavaret eo brokus ha RI pe RIX, da lavaret eo roue, hag eun hano kaer pa verk pebez tad mat ha roue brokus eo sant Yvon evid e Vretoned :

*Evidomp-ni ema e garantez vrasa
Evidomp-ni e ra e vuzudou kaera.*

(TENNET DIWAR EUR STUDI
GRAET GANT J. LOTH).

MIZ

MAE

TEC'HET eo ar goanv kuit diwar hon tro evit mat. Gant miz mae, an nevez amzer a zo breman e barr he brud. Dindan ar sourradou avel glouar, dindan ar gwa-zennou heol tomm ha dindan ar gliiz noz ken madeleuz, ar bleuniou hag ar bokedou a bep liou a zo en em zigoret, ar gwez a bep ment a zo en em c'holoet a zeliou tener, ar parkeier hag ar prajou a zo en em garget a c'hlavvez. Kement a c'hell ober plijadur d'hon lagad a zen, al liouiou skodusa, a gavomp ledet dirazomp gand eul largetez dispar, a hed an deiz. Hor skouarn ive en deus e walc'h a zudi, e kreiz ar mor a gan a zav a bep tu. N'eus mui a vrini louet, a laboused-aod o nijal a-us d'hor penn hag ouz hor sponta gand o moueziou raoulet, met laboused hag a garomp, laboused hag a gan d'eomp kanaouennou seder, evel an eostig, ar boc'h-ruzig, an alc'houeder hag hep dale an durzunell. Kaer eo beva breman war hor maeziou leun a levenez, a yaouankiz hag a c'hened. Ar yourc'hizien hag a gave brao c'hoarzin, epad ar goanv, ouz hor bouteier-prenn hag hon henchou lous, ar yourc'hizien, skuiz en o ziez, a gav gras breman dont da glask an disheol hag an aer yac'h en hon touez. Eur baradoz, war an douar, e vije bet miz mae evidomp, panefe da bevar seurt loenedigou hag a vije kalz gwelloc'h d'ezo mont da zutellat brulu war menez Are eget dont tost d'eomp : ar c'houiled, ar c'houibu, ar c'helien hag ar melfed.... Eur panefe bennak a vez atao.

L. B.

PERIG HAG AZILIS

YER SULA.

Emil Souvestr, ar Montroulezad, en unan eus e leoriou, en deus savet eur vojenn dinvarbenn eur zant ne vevas biskoaz nemed en e spered hag a hanv sant Kalonek : eur gontadenn n'eo ken, met troet eo kerkoant, ma kav d'in e c'hell ober plijadur d'hol lenne-rien ; setu-hi aman :

SANT Kalonek a oa bet ganet e Breiz-Veur ; d'e driouec'h vloaz e vennas dont da brezeg ar feiz da Vreiz-Izel ; kuitaat a eure e dad hag e vamm hag e savas en eur vag ; ar yartoloded a c'hoanteas lemmel e holl vadou digantan, met pa weljont n'en devoa nemed eur groaz houarn war e galon hag eur vaz kelenn, en e zourn, henstlajont war aochou Kerne, hep gwenneg hag hep tamm.

Ar zant a valeas, epad an deiz ha, diouz ar pardaez, ec'h en em gavas demdost da Blogastell ; eun takad tiez

na oa eno, bodet, hag an divroet, skuiz gant e hent, a azezas, war dreujou unan anezo, da c'hedal ma vije digoret d'ezan. Mestr an ti, pa deuas, a reas d'ezan sevel buan ac'hano ha kerzet pelloc'h ; Kalonek, sentus, a yeas, war dreujou an ti tosta. Met graet e voe d'ezan mont kuit ac'hano ivez, hag evelse e reas tro ar geriadenn hep kaout digemer e nep lec'h ; edo o vont da c'hourvez, war an douar noaz, pa welas eun ti soul ha n'oa ket bet tost d'ezan c'hoaz ; mont a reas betek ennan ; en ti-ze n'oa nemed eun intañvez paour, he hano Sula, re goz ha re zinerz da drei an douar, en dro d'he zi, douar brug an diou drederenn anezan ; paour oa eus a vadou an douar, met pinvidik oa he c'halon ; Sula a gare rei da baouroc'h egeti ; teir gavr he devoa ha pemp yar wenn ; al laez hag ar viou a ranne gand ar brasa plijadur.

Digemer laouen a reas d'ar zant ; kinnig a eure d'ezan ar pezh a oa en he zi ; selaou a eure e genteliou hag antro-noz e c'houlennas beza kristenez ; ar zant a glaskas dour d'he badezi, met n'oa banne ebet en ti ; eur c'hart-leo edo ar feunteun ac'hano ; Kalonek a reas eun toull gand e vaz, el diorz, ha kerkent e tarzaz eun eienenn vuzudus eus an toull en devoa graet.

— Ho trugarekaat a ran, a-berz an Aotrou Doue, emezan, eus ar vad oc'h eus graet d'e zervicher. Hiviziken e c'helloc'h doura ho touarou kement ha ma keroc'h ; beva da c'helloc'h eur vioc'h e lec'h ho teir gavr hag ho yer ne ehanint da zefi nemed epad amzer ar c'horaiz : ra vezo viou bepred er banerig a welan a-istribilh ouz an tach.

Goude beza roet e vennoz da Zulia ha d'he ziegez, an den yaouank a yeas gand e hent hag a gendalc'has da bedi Doue noz-deiz.

Sula avat he devoa bet eun aluzen gaer digand ar paour : he faner ne zisleune ket hag he feunteun ne zizec'he ket ; ma karje e vije bet deuet da veza pinvidik bras, met he c'halon a oa chomet tener, evel kalon eur vamm hag he c'harantez e kenver he nesa a greske dre ma kreske he c'harantez e kenver Doue. Aliés e veze gwelet, he fanerig ganti ouz he brec'h, o vont da gas viou d'eur vaouez klanv pe d'eur c'hrouadur dinerz ; a-wechou

all e rae gwestell da rei d'ar vugale a veze o c'hoari war an hent, ha, bep bloaz, da zadorn-Fask, pa stage a-nevez he yer da zefi, e kase eur banerad viou d'ar presbital, « en envor d'o mamm-goz », emezi.

Ha m'ho pije goulennet outi :

— Pe seurt mamm-goz ?

He divije lavaret raktal, hag hi souezet o klevet ho kouleñn (rak hounevez a ouie eur bern traou ar Zula goz-se) : Mamm-goz va yer, a lavaran ! Ar re-ze a zo bugale vihan d'eur yar wenn degaset d'ar Mabig Jezuz, en e graouig, gand unan eus ar bastored pe bastorezed ; pep hini a deue eun dra bennak gantan da rei d'ar Messias : amann, krampouez, bara, denved ; ar yar wenn-man a oa ivez, da vihana, petra bennak ma n'oa hini all ebet ; mez he devoa he-unan-penn en he faner pe war al leur klujet hag hi a zonje, rak ar yer n'int ket ken diempenn hag eur maread tud a zo ; ken dianaoudek n'int ket ivez hag houman outi he-unan a lavare :

— Emaint holl, en dro d'in, o klask gouzout piou a ray braoa da Jezuz ha me ne roan seurt d'ezan ; ha, koulskoude, n'em eus ket da glenn anezan ; roet en deus d'in diouaskell da zifenn va laboused diouz ar sparfell, yvinou da skrabat an douar, lagad lemm da welet ar prenved a deu dioutan ha pluv flour da c'helei va c'horf.

En eur zonjal e oa en em zilet betek ad laouer a rae e gavell d'ar Mabig bihan ; ober a reas eul lamm ebarz, hag eno, kuzet etouez ar plouz, harp ouz dournig ar c'hrouadur en devoa krouet ar bed, e lakeas eur vi gwenn, tomm ha brao : « Setu evidoc'h, va Mestr », emezi.

— « Hag abaoe ma ouzoun, eme Zula, eo va yer eus ar ouenn-se, dreist-holl abaoe m'int bet benniget gand ar zant, ne vankan morse da gas eun dousenn viou pe zion d'an Aotrou Person, a zalc'h plas Jezuz war an douar. »

Sula a jomas koz d'ober vad en he c'harter ; a-raok ma tremenas e c'houlennas gand eur vouez tano, he fanerig

vruzodus hag he ene, dishualet, a nijas warzu ar baradoz. Piou a jomas digor e c'henou o sellet outi ?

Sant Per, porzier ar baradoz ; n'en devoa gwelet morse ene ebet henvel ouz henman, a venne mont e ti an Aotrou Doue, eur banerad viou gantan.

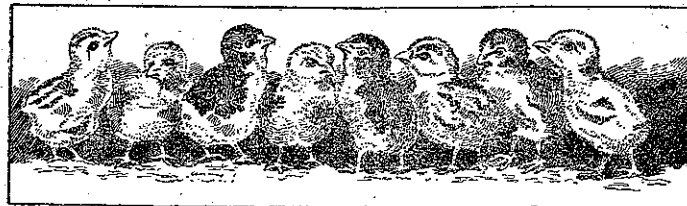
A-raok m'oa dizouezet prins an Ebestel, edo Sula, er penn uhela, stouet dirak ar Werc'hez hag hi, laouen, a daolas ar baner war barlenn Mari : « Ar re-man a zo d'ho Mab, emezi, hag ene Sula, war ar marc'had ! »

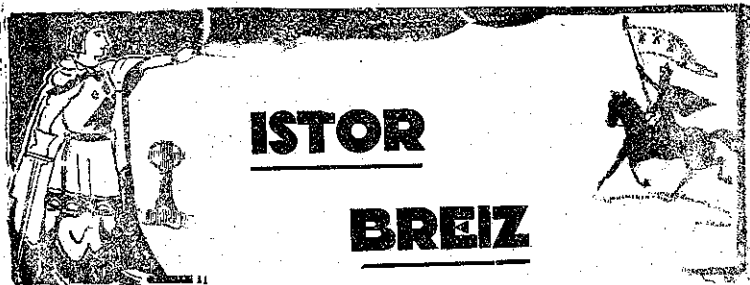
***

Skouer ar baourez he devoa douget frouez ; tud ar barrez breman a ra eveldi ; kas a reont eun dousenn viou pe zion, diouz o aes, d'o beleien, ha tamm ha tamm ar c'hiz a zo en em skignet dre ar vro ; e Bro-Leon em a c'hiz vat-se atao, e meur a barrez, da gas viou d'an iliz, d'ar veleien, da wener pe da zadorn-Fask, hag evid o lakât bravoc'h darn o liv e glas, diou ar baradoz, evit digas sonj eus burzud sant Kalonek.

Ha bep bloaz, n'ho peus nemet teurel evez, da zeiz gouel Nedeleg, e vez eur vi gand ar yar wenn.

TINTIN ANNA.

Erispoe Roue Breiz -- 851-857

MAB hena Nevenoe, Erispoe, a gemeras kurunenn Rouaned Breiz warlerc'h e dad; en e amzer, ar Franked a dapas, er bloaz 851, gand ar Vretoned, gwasoc'h lamm. c'hoaz eget n'o devoa tapet en amzer e dad, e Ballon, er bloaz 845.

Ne jomas, gand ar Roue Charlez Ar Moal, kêr vras ebet etre Boazon ha Paris.

Tours, Orleans, Chartr, ar c'hêriou-ze holl a oa kouezet, an eil goude eben e rouantelez Breiz.

Erispoe, roue Breiz, a oa ker bras e c'halloud, pe vrasoc'h, eget hini Roue Paris.

En amzer-ze, an Normaned, tud digristen ha gouez eus broiou an hanter-noz a rede moriou Breiz, war o bigi skanv, hag a ziskenne da ober gwall droiou war hon aochou.

Da C'houel Yann 843, a-greiz m'edo an dud en oferenn-bred, e kemerjont kêr an Naoned, e lazjont eur bern kristenien, e laerjont eur bern traou hag e telc'hjont d'ar red, gand o laeronsiou, en aoun da goueza dindan kraban dir Nevenoe; er bloaz 853 e kredjont distrei; Erispoe a stourmas outo hag a stlapas er mor ar re anezo n'en devoa ket gellet o laza; tec'het a rejont diouz aochou Breiz, evid eur pennad (855).

Charlez Ar Moal, evit gounit dre gaer an tachennoù rouantelez en devoa kollet dre vrezel a ginnigas, neuze, da Erispoe, e vab Loeiz da vab-kaer; roue Breiz a zelouas komzou flour roue Paris hag a asantas.

E Breiz avat, eleiz a gavas abeg e Erispoe hag a yeas

e kounnar o klevet hano eus eun hevelep dimezi, Salaün, kenderv-gompez Erispoe, a yeas er maez anezan e-unan o klevet ano eus eun hevelep marc'had hag a lazas roue Breiz, en eun iliz, e tal an aoter, evit pignat war e dron ha stourm gant muioc'h a nerz eget biskoaz evit difenn gwiriou e vro.

Sant Salaün -- 857-874

Torfed euzus Salaün a lakeas Breiziz da skrija hag eleiz o welet o roue nevez, gand e gurunenn dastumet e gwad e genderv, o devoe donjer outan, er penn kenta.

Charlez Ar Moal a welas an dra-ze buan hag a gredas e oa deuet ar c'houz evitan da zailha war hor Breiz, met, raktal, o welet an danjer a oa evid o rouantelez, an holl Vretoned a unanas o holl nerz da stourm ouz an enebour milliget (1), ha Charlez o welet kement all a gavas gwel sina ar peoc'h gand ar roue nevez eget mont da ziskleria brezel d'ezan.

Evit difenn e rouantelez, Salaün en devoe da stourm, n'eo ket hepken ouz roue Bro-C'hall, met ivez ouz eskibien Bro-C'hall.

Bodet e Toul, er bloaz 859, ar re-man a skrivas da bevar eskob Breiz, evit ma teujent a-benn da lakât o roue da blega da hini Paris hag ar Vretoned da baea tailhou d'ar C'hallaoued, evel en amzer goz.

Salaün ne reas ket eur van evit klevet gourdrizou-an eskibien c'hall; ar re-man a en em vodas adarre, e miz cost 866, e Soissons hag ac'hano e skrivjont, d'ar Pab Nikolas I, eul lizer kalet a-eneb ar Vretoned:

« Tad Santel, emezo, tud Breiz a zo tud gouez ha kriz, mar deus er bed; ne reont nemed o fenn o-unan; n'int kristenien nemed a hano; gourc'hemennit eta d'ezo plega, evel o'zud, en o raok, da roue Paris ha paea d'ezan, evel-do, an tailhou, bep bloaz ».

(1) - « Brittones ad resistendum totis viribus parati essent. » Komz kaer-tennet eus buhez sant Salaün ar Merzer.

Erispoe o lakat an Normaned da dec'hel (855)

Ar Pab, e c'hellit kredi, ne roas urz ebet d'ar Vretoned da blega d'ar C'hallaoued. An holl boblou dirazan o deus kement a wir an eil hag eben.

Ar Vretoned pa glevjont petra o devoa graet eskibien Bro-C'hall, e lec'h plega, a en em glevas gand an Nor-

Salaün o lakat Charlez ar Moal da zina ar peoc'h (867)

maned hag a roas eur gwall lamm d'ar C'hallaoued, e Brissarth, e kichenik Angers, er bloaz 866.

Ar peoc'h a voe sinet e Kompiegn, er bloaz warlerc'h hag eskoptiou Avranch ha Koutans a voe distaget diouz Bro-C'hall ha staget ouz hor Breiz.

Biskoaz hor Bro n'eo bet aet keit he harzou evel ma oant aet er bloaz 867 ha n'eo ket souez en divije gellet Salaün lakât e penn unan eus e liziri, er bloaz 869 : « Salaün, a drugarez Doue, Roue Breiz hag eul lodenn vat eus Bro-C'hall »(1).

**

Ma taole evez da lakât madou an douar da vont war well, Salaün a daole evez, dreist pep tra, da lakât madou an ene da vont war gresk.

Evit ma vije muioc'h a unvaniez etre e veleien hag evit ma c'helljent, dre-ze, labourat gant muioc'h a nerz da skigna ar feiz en e rouantelez, e klaskas diframma Iliz e vro eus a zindan galloud Arc'heskob gall Tours.

Tri lizer a skrivas war-ze d'ar Pab Nikolas I, unan e miz mae 865 ha daou er bloavez warlerc'h. Goulenn a rae ma vije laket Festinian, eskob Dol, da Arc'heskob war Breiz a-bez ; eskibien Bro-C'hall a boanias kement ma virjont ouz ar Pab da ober outan e lavarou ; Salaün n'en em zavas ket, evid an dra-ze, ouz Nikolas I ; evitan ar Pab oa Doue war an douar.

C'hoant bras a zavas gantan da vont da Rom ; marteze e venne anzav, ouz Vikel Jezuz-Krist, an torfed en devoa graet evit gellout pignat war dron Rouaned Breiz. Pennou bras e rouantelez hen dizalias : « Re a vlei zi a zo o redek moriou Breiz, emezo ; ma tec'h ar pastor e kouezint war an derved ». Salaün a jomas er gêr ; eskob Gwened, Jeremias, a yeas en e lec'h, gant profou kaer da rei, en e hano da Adrian II, a oa neuze war gador sant Per ; en o zouez e oa eur skeudenn aour anezan e-unan ker bras ha ker pounner hag hen : ar Pab a roas d'ezan, en distro, brec'h sant Leon III.

Mat en devoa graet Salaün chom er gêr, rak er bloaz

(1) - « Salomon gratia Dei totius Britanniae magnæque partis Galliarum princeps ».

Lennet e traon eur skrid savet d'an 12 a viz ebrel 869 ha miret etouez paperou koz abati Redon. 872 edo an Normaned e Angers. Tec'het e voent, er bloavez warlerc'h dre finesa ar Vretoned ha gant skoazell ar C'hallaoued.

**

Salaün a oa brokus e kenver an ilizou hag ar manatioù ; sevel a eure manati Plelan, etre Lamball ha Dinan, evit ma c'hellje menec'h Redon en em denna eno pa zigouesje d'ezo beza re wasket gand an Normaned.

E bried Wenbriz a voe sebeliet e iliz ar manati-ze ha setu perak e stagan outi kalz leve ; rei a eure d'ezi kalurion, kroazion, dilhad ha leorion oferenn, evit ma vije pedet Doue evitan, evid e dud hag evit ma chomje Breiz en he sav : « Pro stabilitate Britanniae ».

E hunvre oa dilezel ar gurunenn a roue hag en em denna eno da ober pinijenn ar rest eus e amzer ; darn eus e dud a en em zavas en e eneb, Gallaoued ha Bretoned ; tec'het a eure en o raok ; treuzi a eure Breiz (1), eus an eil penn d'egile ; d'an 23 a viz mezeven 874, ec'h en em gavas e chapel an Itron-Varia e parrez Plouziri ; mont a eure enni ; e enebourien her c'helc'has eno ; o welet edo e vab kaer Paskuiten, en o zouez, e fallgalonas hag youl gantan da rapari an torfed en devoa graet, e-unan, ec'h en em lakeas etre daouarn ar C'hallaoued hen dollas hag hel lazaz.

Abaoe chapel an Itron-Varia a zo hanvet chapel Itron-Varia ar Merzer.

Korf Salaün a voe kaset da Blelan ha sebeliet e tal hini e bried.

Sant Salaün n'eo ket unan eus ar zent-se eo ha n'o deus graet pec'hed ebet biskoaz ; pec'hi en deus graet met gouezet en deus sevel eus e bec'hejou hag ober pinijenn evito. Biskoaz hor bro n'eo bet ker skedus evel ma oa en e amzer ; ma teufe, war an douar, e skuilhfe daelou gwad, evel Hor Zalver, derc'hent e varo, o welet pegen disumanet eo ar Vretoned breman ha pegen izel eo kouezet Breiz.

(1) - E Plouyé, ez eus eur chapel vrudet e peder enni sant Salaün hag a dle beza savet demdost d'an hent a heulias, ar Merzer, p'edo o tec'het a-raok e enebourien. Pardon bras ar chapel-ze a vez graet da zul ha da lun ar Pentekost.

MARI

MADALEN

RIZELLIT va istor ennoc'h,
Merc'hejou foll, hag e vennoc'h
Kaout da c'houde enecou gwennoc'h.

Kals en dro d'in am galve koant,
Hag am meule hervez va c'hoant,
Ha mevelien an diaoul e cant.

Am sevel a rent dreist an holl,
Ha setu me, paourkaez penn foll,
D'ar red, en hent a gas da goll.

Pell da bourmen ar pedennou,
Prim d'an douar ar chadennou
Hag a-raog d'an abadennou!

Dansou koz ha dansou nevez
A leunie euriou va devez,
Traou all am leze dievez.

Dansou nevez ha dansou koz
A beurlennie euriou va noz
Ha dounoc'h doun ez en er foz.

Siouaz d'in, nag a zeveziou,
Siouaz d'in, nag a nozveziou
Foeltret net, epad bloaveziou!

Eur sac'h a bec'hejou am oa,
War va diouskoaz pounner e oa
Hag ennoun ne oa mui a joa.

Laouen dirag nep am gwele,
Dourek em zi me a ouele,
Astennet war eun tamm gwele.

O techou vil, gant ho tent lemm,
Na c'houi a dag, na c'houi a flemm
Ha d'hoc'h heul pebez mor a glemm!

Ma, graet eo va dans diweza,
Re drist eo en em stlabeza,
Eur santéz eo poent d'in beza.

Hag aet oun bet da gaout Jezuz
Hag en e galon truezus
En deus gwalc'het va dremm mezus.

Hag, en nenvou, ar bec'herez,
Ar plac'h divez, an danserez,
Euz eun tron kaer a zo herez.

O holl Madalened ar vro,
Ar memez Mestr d'eooc'h-c'houi, d'ho tro,
Tu da zont davetan a ro.

It da ouela war e dreid noaz,
P'eo gwir hirio ho kortoz c'hoaz,
N'eo ket sur ho kedo warc'hoaz !!!

J. L'HELGOUAC'H O. M. I.

AR C'HOSA

Eus ar re a zo bet pareet e Lourd

RAZETENN Grot Lourd, d'ar 24 a viz gwengolo diweza, a gomze diwarbenn Justin Bouhorts, a zo hirio e Pau en eun ti hag a zigemer ar re goz.

Heman eo ar c'hosa e buhez eus ar re o deus kavet ar pare e dour burzudus Lourd. E bareans a c'hoarvezas breman ez eus 76 vloaz, d'ar 4 a veurs 1858, da lavarret eo teir zizun hepken goude m'oa en em ziskouezet ar Werc'hez, evid ar wech kenta da Vernadeta Soubirous.

Justin Bouhorts, bugel a 20 miz, a zo war e dremenvan en eun tiig paour eus Lourd. Abaoe m'eo ganet, e vez taget gant an derzienn ; n'en deus tamm nerz ; n'hell ket c'hoaz bale ; ar medesin ne oar mui petra d'ober d'ezan, hag ar maro a zo tost. An tad hag ar vamm a zo e kichen kavell o c'hrouadur o c'headal ma tenno e huanad diweza. Eur vaouez garantezus eus a gichen a zo o klask al lie-nenn da zebelia ar c'haezig bihan.

« Maro eo », eme an tad o welet izili ar bugel, a zo sounnet ha ne finvont mui.

« N'eo ket maro, ha Gwerc'hez ar Grot her pareo d'in », a lavar ar vamm, hag en desped d'he gwaz ha d'he amezegez e krog en he bugel, hel lak braoa ma c'hell en he zavancher, hag ez a d'ar red etrezek grot Masabiel, evel pa vije kollet he fenn ganti.

Pemp eur eus ar pardaez eo, p'en em gav er Grot. Kalz tud a zo c'hoaz eno o pedi. En em deurel a ra d'an daoulin hag e ra eur bedenn galonek. Da c'houde ez a dre douez an dud hag e c'hell en em ruza war he daoulin beteg an toull graet e kichen ar vammenn zour ; kregi a ra e korfig he bugel hag her soub holl en dour skornet.

Ar re a wel ar vamm a zo spontet ; grosmolat a reont, droug enno : « Eur follez eo, emezo holl ; c'hoant he deus laza he bugel ». Hag e klasker mirout outi. Hi ne finv ket hag a zalc'h atao he bugel en dour.

Ar bugel a oa warnan liou ar maro, ne finve ket..... « Ar bugel a zo maro, a lavare an dud. Lezomp hi. Ar vamm gaez a zo kollet he fenn gant he glac'har ». Epad

c'hart-eur ar vamm a zalc'has korf he bugel en dour. E pemp munud e vije bet lazet gant dour ker yen, ha goude ma vije bet yac'h ha krenv.

Ar c'horf bihan a oa sounnet, skornet, ne finve ket. Leun a feiz goulskoude, ar vamm hen tennas eus an dour, hel lakeas en he zavancher hag hen dougas etrezeg he zi en eur bedi ar Werc'hez.

« Gwelet a rez eo maro », a lavaras an tad. — « Nann, eme ar vamm, n'eo ket maro, ar Werc'hez hen dalc'ho d'eomp ». Hag e lakeas ar bugel en e gavell. Eur penadig goude e tosteas he fenn outan. « Tenna a ra e alan », emezi. An tad buan a zilammas. E gwirionez ar bugel a oa beo. An daoulagad a oa kloz, met ar c'horf n'oa ket henvel ouz eur c'horf maro ; henvel oa ouz korf unan hag a zo kousket c'houek.

Epad an noz penn da benn ar c'hrouadur a dennas e alan, brao ha reiz, dirag ar vamm a oa eurus bras ha ne gouskas berad en nozvez-ze.

Antronoz Justinig a zihunas diouz ar mintin ; e zremm a oa kaer, leun a vuhez, daoust m'oa c'hoaz treut ; e zaoulagad a vouzchoarze o sellet ouz e vamm. Hen, ha n'en doa biskoaz graet kammed ebet, en doa c'hoant sevel eus e gavell. Ar vamm n'oa ket evit kredi e vije krenv awalc'h he bugel hag hel lezas en e gavell. An dervez a dremenas evelse hag an noz warlerc'h a voe ive mat meurbet.

Antronoz, 6 a veurs 1858, an tad hag ar vamm a guitae abred o zi evit mont d'o labour. An hini bihan a oa kousket brao en e gavell. Pa zistroas d'an ti, ar vamm a voe warnez koueza, ken strafilhet oa. He mabig, an hini n'en doa gellet ober kammed ebet c'hoaz a oa savet e-unan eus e gavell, a vatee, a rede dre ar gambr, leun a nerz ha laouen holl. Ar vamm a lezas eur griadenn hag a en em harpas ouz an nor evit gellout chom en he sav.

Justinig a zeuas d'en em deurel etre divrec'h e vamm. Houman her briatas en eur ouela.... « Pare oa abaoe dec'h, emezi, p'e gwir e c'houlenne sevel, ha me, berr va feiz, em eus miret outan ». An tad a zigouezas ive en ti. « Gwelet a rez, n'oa ket maro ; ar Werc'hez he deus roet d'ezan ar pare ».

Y. U.

Mojennou Brezonek

OLIER HAG ALANIK

A LANIK Al Louarn a rede, ar pez ma c'helle, gand Olier Ar C'hilhog en e c'henou : « Tapet eo ganez, en taol-man 'ta, Alanik? » a lavaras d'ezan ar goueriaded a oa o labourat en o farkeier?

— Lavar d'ezo 'ta, eme Olier, ne zell ket an dra-ze outo.

— An dra-ze ne zell ket ouzoc'h, eme al Louarn.

Flip ha setu ar c'hilhog kerkent nijet eus genou Lanik e beg eun dervenn.

— Eun taol farserez eo a glasken c'hoari d'it, Olier, eme al Louarn.

— O! farserez ha farserez a zo, a ganas ar C'hilhog.

PERAK NE OAR KET AN DURZUNEL OBER HE NEIZ ?

A R BIG, kalon vat d'ezi, a oa deuet da ober he neiz d'an Durzunell. Epad ma laboure, houman ne ehane da lavaret : « Mat eo! mat! mat! mat evelse! »

— Mil malloz, eme ar Big, ma ouezes ober da neiz gwelloc'h egedon, gra hen 'ta, neuze, da unan!

KAN AN ALC'HOUEDER

PARGET e oa bet an Alc'houeder da gas ar Veoc'h d'an Taro ; o veza m'en devoa baleet ar Veoc'h war e droad, an Alc'houeder a bignas er vann, en eur lenva : « Ich, ich, ich, torret em eus va gar, ich, ich, ich ; ich, ich, ich! »

AR BIG HAG AR GOV

A R GOV, pe ar marichal, mar d'eo gwell ganeoc'h, a oa o klask lakat daou damm houarn da spega an eil ouz egile. Ar Big a oa o sellet outo, e beg eur wezenn ha ne ehane da lavaret : « Kemer pri gwenn ; kemer pri gwenn! »

— Deus aman, ya, eme ar gov, e kounnar, ha me a lakay pri gwean d'it en eun tu bennak! » hag e kendalc'he da skei, met kaer en devoa skei ha kounnari, an daou damm houarn n'en em spigent ket. — « Marteze, evelato, emezan, e vije gwelloc'h d'ia kemeret eun tamm pri gwenn? »

Ober a eure ar pez en devoa lavaret ar big ha kerkent an daou damm houarn a en em spegas an eil ouz egile, brao bras.

AL LAOUENANIG HAG AR VRAN

A L Laouenanig a gane e beg eur skour : « Dec'h e oan bet o pesketa hag em oa tapet eur zilienn ken teo ha va morzed. Met en em rinkia he deus gellet eus a dre va daouarn! »

O lammet hag o piglammet war e skour e lavare ivez : « Houarn e rank beza pe zir, pa ne dorr! »

— Ya! Ya! terri a ray dindannout, eme ar Vran, ker bras all ma 'z out!

Hag ar Vran d'he zro ha lammet war ar skour.

— Taol evez, eme al Laouenanik, ne weles ket emaut aze a-us ar ster.

A-vec'h m'en devoa lavaret an dra-ze ma torras ar skour, diouz ar wezenn, dindan pouez ar Vran hag ar Vran gêz a gouezas er ster hag a en em veuzas.

— N'em oa ket lavaret d'it teurel evez, eme al Laouenanik.

Mojennou klevet e Gemene, gand eun derveziour e hano Carreric, hag embannet gand an AOTROU LOTH, e *Annales de Bretagne*, ni-verenn ebrel 1888.

◆ An Diaoul Besk ◆

War eun ton koz, anavezet mat,
e kostez Santez Anna ar Palud,
ha dastumet gand an Ao. Boterieu.

ALLEGRO

Me zo bet en i-fern e-pad miz gwen-go-lo
Kem-penn bou-tou an diaoul kamm, o-ber d'ean e va-ro
Kem-penn bou-tou an diaoul kamm o-ber d'ean e va-ro

Me 'zo bet en ifern, epad miz gwengolo,
'Kempenn boutou an diaoul kamm, 'c'h ober d'ean e varo.

Penaos oun aet ebarz, mez am eus 'laret d'eoc'h ;
Frank eo bet ha frank e vo, frank an hent dirazoc'h.

An hent a zo ledan ha leun a blijadur :
Hen darempredet em eus, en amzer n'ean ket fur.

D'am zreid e oa lipous ha rinkia 'raen warnan ;
Siouaz! n'en deus ken eun tu : traon penn-da-benn gantan.

En ifern 'z eus kouezet kals tud 'vel a ouzoc'h :
Eun hepken 'zo deut er maez : setu hen dirazoc'h.

C'hoant ho peus da c'houzout penaos oun deut er maez,
N' vo ket pell hag e klevoc'h, ma kirit taol evez.

Eur paotr fin eo Paolig, leun e zac'h a droiou ;
Eur wech e kavas e vestr : me voe trec'h d'e ardou.

En ifern, eur puns dou, leun a denvalijenn,
Ne weler goulou nemet war an treujou hepken.

Me droc'he reun Paolig, lemnet mat va aotenn :
« Goulou d'in, pelloc'h, diaoul kamm, eun darvoud a rafen! »

Gant eun taol lost, Paolig a zigoras an nor ;
E lost hir, war an treujou, an nor 'jomas digor.

Goulou-deiz dirazon, d'ar frankiz e oan tost ;
Eun taol aotenn, war e lost, setu Paolig bilost.

— « Sell 'ta besket Paolig! » Pebez c'hoarz 'zo savet!
Gand ar vez 'red ar c'hanfart d'ar penn-all da guzet.

Me 'zo lammet er maez, hep laret kenavo :
« Klask eun all, ma ker's, Paolig d'ober d'it da varo. »

Me 'zo bet en ifern, e kreiz eun tan garo ;
Da leski gand an diaoulou, biken ne 'z in en dro.

Krog e dorn hon Ael Mat, hed an deiz, hed an noz,
Kendalc'homp holl da vale, gant hent ar baradoz.

J. T.

Kuzulioù ar Medisin

AR PAZ-MOUG

(e galleg : CROUP)

Ne varv ket kement a vugale breman ha kentoc'h gand ar gwall-glenved-se, met eur c'hlenved spegus eo ; rak-se, e ranker beza war evez pa vez eur c'hrouadur, taget gand ar paz-moug, evitan hag evid ar re-all!

Da genta : e ranker souba, en dour bero, an dilhad hag al listri a vezo bet gand ar c'hlanvour ;

D'an eil : arabad eo chom en e alan, na pokat d'ezan ; gwalc'hi, meur a wech bemdez, ar vizaj hag an daouarn, gant dour-savon, dour « phéniqué » pe « dour sublimé » ; gwalc'hi ar c'houzoug, en diabarz, gant « dour boriké » ha mont da zibri ar prejou, disparti dious an hini klanv ;

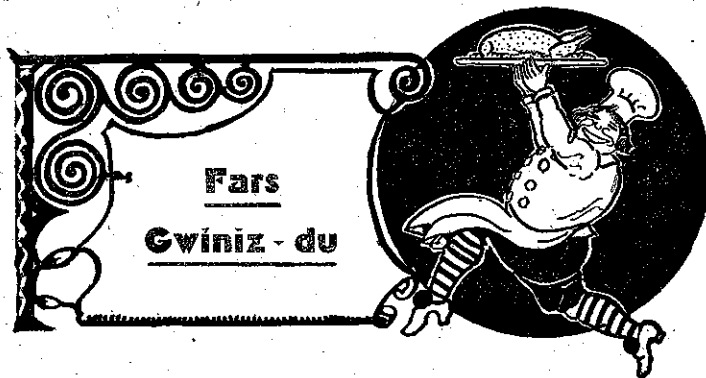
D'an trede : kerc'het ar medisin araok ma vezo re zivezat, kerkent ha ma santer, war ar c'hrouadur, merk ar paz-moug : paz, da genta, eun nebeudig terzienn, ha droug-gouzoug ; ar c'hrouadur a vez raouliet ; poan en deus oc'h esa kaout e vuhez, hag e veuez, pa stag da boursal, a zo henvel eus hini ar c'hilhog ; pebez enkrez a zav neuze e kalon ar vamm!

Araok ma teuy ar medisin, e vezo roet, d'ar c'hlanvour, louzou da zisteurel (sirop « ipéca » d'ar vugale yaouank, « émétique », d'ar re vras) ; goude, neuze, e vezo roet d'ezan da eva : gwin, bouillons, laez, pe eun dra bennag all, aes da lounka.

Mat eo ive, gwalc'hi diabarz ar c'houzoug gant dour klouar, bet bervet, eul loiadig gwin-êgr ennan, pe c'hoas beradou dour eun aval-sitron.

PAOL AR RIOUALLON.

Kuzulioù ar geginerez

Fars

Gwiniz - du

— An doare da aoza fars, mar plij, Katel gêz!

— Petra, penn-avel, n'ouzout ket aoza fars? hag e zebri, n'ouzout ket muioc'h?

— Eo, Katell : evid e zebri ne vezan ket nec'het, ha mat her c'havan ; met, na 'z it ket d'ober goap ouzin! Mall bras am eus da zeski ganeoc'h, rak, eul lizer am eus bet, eul lizer hag a zo em godell, bet digant daou aotrou bras a c'houlenn an doare d'ober fars!

— D'eomp eta! daou lur vleud gwiniz du a zo aman en eur zac'had ; n'eo ket re da eiz den, rak ar c'hig ha fars a vez kavet mad gand an holl! Eur pred dinaon eo, ha gwechall goz, en amzer hon duked hag abaoe, e veze gwelet ar fars, war an daol, e kement ti a oa war ar mêz, tiez-soul ha maneriou, hag e kêr, zoken, alies ; sell mat : kemmesk a ran ar bleud hag al laez, ez-yen, en eur bodez, dibouloud brao ; lakât a ran laez a-nebeudou ken a vez evel yod tano pe evel lipig teo ; da c'houde e lakan eun tamm amann, pe c'hrêz, pe eun tamm druzuneged diwar ar zoubenn ; diouz ar pez am eus da lakat e ran, evel just ; eun tamm hollen m'en devezo blâz, ha brema kerz dillo da gregi er sac'h lien teo ; dalc'h mat d'ezan ma la-

kin ar fars ebarz ; eul las warnan, starta ma c'hellan, hag e taolin va sac'had fars, er pod-soubenn a zo war an tan, dour ennan, dour bero ; pemp eur en deus ezomm da boazat, pe wardro ; ar c'hig a zo re abred e lakât dioc'htu, pe e vije re boaz ; hag arak dizac'ha e vez gwasket war ar fars (ez tomm) evid e frika, e vruzuna muia ma c'heller! intentet eo?

— Ya, ya, Katell, trugarez!

LIZIG.

Divinadennoù

miz mae

1. — Eur tttther hag eur tttttrrtt,
A ra alies twttt dtteez.
2. — An ttttt a dro.
Ar mttt a tkt.
3. — tnttn ha ttut eo ktttat.
Ha tttmtn hep tttat.
4. — An tttt a ra ttt elec'h ttttg
D'ar ttt attt en et ttut.
5. — Neb a zo ttttt gant tttt tte't
A gav ttttt e pep ttt't.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar gerioù pe al lizerennoù a vank. Arabad degas ar responchoù ken na vezo moulet divinadennoù miz mezeven. Degasit d'comp krenn-lavariou kaer all anavezet en ho pro.

Sant Yann Vosco

1815-1888

Sant Yann Vosco (1815-1888)

DA zul Fask divisa ar Pab Pi XI en deus laket war roll ar zent eur beleg santel eus an Itali, Don Bosco, en devoa anavezet mat en e yaouankiz hag en devoa graet eur vad divent en e vro.

Don Bosco a oa bet eun den eus e amzer. Red eo d'omp stourm ouz hon enebourien, gand armou hag a zo koulz hag o re o-unan ; a-hent all ne dalv ket ar boan ; ne glasker bet stourm ouz peziou kanol an XXvet kantved gant re ar XVet ; evelse ivez, ne glasker ket difenn ar feiz, en hon amzer, evel m'her graet breman ez eus pemp kant vloaz : « gand armou henvel », hennez oa e c'her ha pep tra a oa mat d'ezan da c'hounit ar yaouankiz ha d'he chacha war hent ar furnez ; ar c'han, ar zonerez, ar c'hoariva, ha dreist holl ar voulerez, al leoriou, ar c'ha-zetennou, an almanagou.

Gouelioù hep par a zo bet graet, en enor d'ar zant nevez e Rom, da zul Fask, hag e Turin, d'ar zul wariere'h. Mab hena roue an Itali a oa e Rom hag e Turin, e penn ar bardonerien niverus a oa diredet d'an diou gêr-ze da enori ar zant nevez.

Eur Mision Brezonek e Breiz-Uhel

E Gwitre (Vitré), Breiz-Uhel, ez eus bet d'ar 24 a viz meurz diweza, eur mision, e brezoneg ; pedennou, kanaouennou, prezegennou, an traou-se holl a oa e brezoneg ha wardro tri c'hant a dud a oa en iliz ; muloc'h eget ne vez gwelet e meur a barrez a Vreiz-Izel, el lec'h ma ne vez komzet nemet brezoneg.

Ar brezoneg a zigor an hent da Zoue da ziskenn e kalon ar Vretoned, kals gwelloc'h eged ar galleg : dalc'homp d'hor brezoneg.

Jubile an Dasprenedigez

Dre al lizer meur « Quod superiore anno » ar Pab a ro da anaout e c'hello holl gristenien ar bed ha n'o deus ket gellet mont da Rom, epad m'eo bet digor eno an nor zantel, gounit pardon bras Jubile an Dasprenedigez, en o

farreziou, etre an 28 a viz ebrel 1934 hag an 28 a viz ebrel 1935.

Ra vezo ar bloavez jubile-se eur gwir vloavez jubile da lavaret eo eur bloavez a levenez dre ma vezo bet eur bloavez a zantelez.

XXIVe Gouel ar Bleun-Brug

Setu aman ar c'hanaouennou o devezo da zeski ar gannerien a glasko kana e kenstrivadeg ar Bleun-Brug, e miz gwengolo a zeu :

KANERIEŃ A-UNANOU (Solistes)

- Soprano : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1922 ; p. 12.
- Alto : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1928 ; p. 4.
- Tenor : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; p. 10.
- Baryton : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; p. 8.
- Basse : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; p. 2.

KANERIEŃ A-STROLLADOU (Chœurs)

- Diou vouez henvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1922 ; page 16.
- Diouez vouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; page 14.
- Teir mouez dishenvel, a : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1930 ; page 14.
- Teir mouez dishenvel, b : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; page 15.
- Peder mouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; page 20.

REOLENNOU AR GENSTRIVADEG (Le Règlement du Concours)

Reolennoù kenstrivadeg ar bloaz-man a zo henvel mat ouz re ar bloaveziou tremenet. Ar varnerien a c'houlenn hepken ma kemero ar gannerien-an eil kanaouenn a ganint

er maez eus leoriou kanaouennou ar Bleun-Brug evit ma-
vezo klevet, er genstrivadeg, toniou nevez ha dishenvel
diouz ar re a zo bet klevet betek-hen.

TAOLENNOU AN ITRON VARIA

(hervez skeudenn I. V. Goatkeo)

kizellet gand hor c'henlabourer mat XAVIER DE LAN-
GLAIS, Moulet int e liou glas ha du war baper teo ha-
ker. 40 cm war 32 o deus an taolennou-se.

EUR SKOED AR PEZ

Evid o c'haout skrivit da « RONAN CAOUISSIN (An
Droellien), Pleiber-Christ (Finistère).

ALIOU

BUGALE,

Niverenn « Feiz ha Breiz » miz mae, a gas d'eoc'h de-
veriou diweza AR SKOL VREZONEK evid ar bloaz-skol
a zo oc'h echui. War « Feiz ha Breiz » gouere, c'houi a
gavo hoc'h hanoiou gand ar poenchou gounezet g'ar eoc'h
abaoue Nedeleg.

AR SKOL VREZONEK a lavar d'eoc'h kenavo ar bloaz
da zont, ha bennoz Doue da veza diskouezet kement a vo-
lontez vat edoug ar bloaz tremenet.

Selaouit mat c'hoaz : Ne vo laket war « Feiz ha Breiz »
nemet hanoiou ar vugale o deus digaset o deveriou bep
miz hep mank abaoue Nedeleg. Ma vank d'eoc'h eur miz
bennak, n'eo ket re ziwezat c'hoaz d'eoc'h digas ho skri-
dou. Deveriou ar SKOL VREZONEK a rank beza kaset
holl d'an Ao. GRILL, inspecteur de l'Enseignement libre,
impasse de l'Odet, Quimper.

Da SCRIGNAC, eo e tleer kas kement tra a zell ouz ar
c'houmanachou, ar paeamanachou, hag ar skridou da voula.

Ar skol vrezonek

I. — COURS ÉLÉMENTAIRE

Racontez à votre manière dans des phrases très courtes, en breton,
l'histoire de *Lanig ha Bistig e gaz*, qui se trouve dans ce numéro.

II. COURS MOYEN ET SUPÉRIEUR

1° *Da drei e brezoneg*. — SAINT YVES ET LES PAUVRES

« Les pauvres ne sont pas toujours bien faciles à soulager :
tout leur manque. Comme les oiseaux du ciel et les fleurs des champs,
ils sont sans prévoyance, il faut pourvoir à tous leurs besoins.
Saint Yves, retournant de La Roche-Derrien, un jour de marché, fit
la rencontre d'un pauvre qui paraissait bien malheureux : — « Prenez
ce pain, lui dit-il, en tirant de sa poche un grand morceau de pain
qu'il avait acheté en ville, prenez ce pain et que Dieu vous bénisse ! »
— « Que voulez-vous que j'en fasse, répondit ce malheureux ? Je
vais mourir de froid comme vous le voyez ; je souffre cruellement
de la fièvre ; je n'ai pas de vêtements ». Saint Yves n'avait qu'un
habit, n'importe ! il s'en dépouilla pour couvrir les membres glacés
de ce malheureux, puis s'en retourna comme il peut et envoie Rivéal
Le Floc'h, son tailleur, à La Roche, acheter une pièce d'étoffe pour
lui faire un autre vêtement qu'il donna encore, sans doute, au pre-
mier pauvre qu'il aura rencontré.

(Extrait de *Saint Yves*, par M. l'Abbé FRANCE).

GERIOU DIËS. — *Sculager* : diboania ; *ils sont sans prévoyance* :
traduire par ; ne sonjont tamm eu traou da zont ; *besoins* : ezommoù ;
fièvre : terzienn ; *dépouiller de ses vêtements* : en em ziwiska ;
membres glacés : izili skournet.

2° *Da drei e galleg*. — KAN MINTIN D'AR WERC'HEZ

I

Tostât a ra heol splann ar beure,
Mall eo d'in finval ha sevel,
Da genta e fell d'in koulskoude
Dihun va c'halon a vugel ;
Dihun ha digor va c'halon,
Va genou ive,
Da gana d'am Mamm, d'am Itron,
Ave, Ave !

II

Evnig skany, en amzer o nijal,
Mintin-mat 'lavar e zonig,
Hed an deiz betek an noz tenval
Morse ne davo e vouezig ;
Evel-se, Mari, hep paouez,
Me 'renk hed an de,
Ho saludi-gant levezeg,
Ave, Ave !

GERIOU DIËS. — *Mall eo d'in* : je dois me hâter ; *evnig* :
oiselet ; *zonig* : chansonnette.

III — COURS SUPÉRIEUR SEULEMENT

Votre Première Communion : donnez, en breton, les impressions
que vous avez ressenties en ce grand jour.

An eiz eürusted

— Bugel bihan, lavar d'in petra eo EIZ?

— Eiz eürusted.

Er brezegenn gaer a reas Hor Zalver, eun dervez, war ar menez, eo e ro d'comp da anaout an eiz eürusted.

En amezr-ze, eme zant Veze, o welet pegment a dud a oa ouz e heul, Jezuz a bignas war eur menez ha pa voe azezet, e ziskibien a dosteas outan hag ec'h en em lakeas da gomz outo ha d'o c'helenn en eur lavaret :

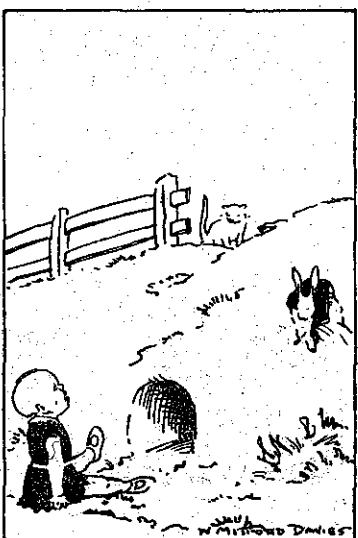
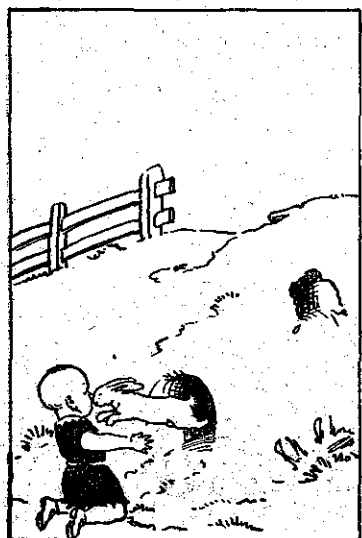
1. — Eürus an dud paour a spered, rak rouantelez an an nenv a zo d'ezo.
2. — Eürus an dud habask, rak dont a raint ad veza mistri an douar.
3. — Eürus ar re a ouel, rak frealzet e vezint.
4. — Eürus ar re o deus naoun ha sec'hed a justis rak o gwalc'h a vezo roet d'ezo.
5. — Eürus ar re a zo trugarezus, rak trugarezus e vefor en o c'henver.
6. — Eürus ar re a zo glan a galon, rak gwelet a raint Doue.
7. — Eürus ar re a gar ar peoc'h, rak galvet e vezint bugale Doue.
8. — Eürus ar re a vez graet brezel d'ezo abalamour d'ar justis, rak rouantelez an nenv a zo d'ezo; ya! pa vezoc'h milliget, pa vezo lavaret a bep seurt droug ac'hanoc'h, pa vezo bernlet gevier warnoc'h abalamour d'in neuze, ya, neuze e vezoc'h eürus hag e c'helloc'h en em laouennaat ha tridal rak bras e vezo ho kopr er baradoz.

Feiz ha Breiz...

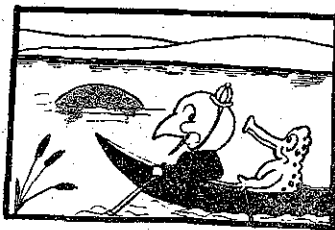

Lanig ha Bisig e gaz

(Diwar Cymru'r Plant)

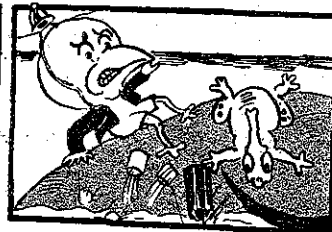
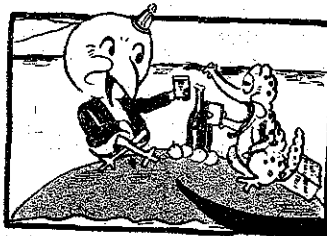
...ar Vugale vihan

Poufer. — Ohé ! Krok ! ma 'z afemp da ziskaiza, eun tammig, war ar roc'h a welan du-hont ?

Krok. — Aman e vefemp brao kenan da verenna.

Poufer. — Ya ! pell diouz an trouz ha diouz hon enebour Fri-Teo...

Poufer. — Chistr Breiz-Izel eo heman, Krok... n'ez eus ket er bed gwelloc'h egetan.. yec'hedou d'it...

Krok. — Ha d'it ivez ! Nag eurusa tra !

A ! A !
O. O... Petra a c'hoarvez ga-neomp ? Ar roc'h o krena !
Boum ! Badaboum ! Boum !
boum !...

Poufer. — Aaaaaa !... Fri-Teo !...

Fri-Teo. — Ya... ne c'hellin ket kousket ken breman 'ta... setu aze konsorted avat ; mont da-gemer va c'hein evit ober cholôri warnan ? Brrrocoôh !... e'hoant am eus d'ho lounka, ho taou !...

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus en eun arvest

■ ■ gant Evnig Arvor ■ ■

(Kendalc'h)

DIVIZ XV

KERLAN, FANCH
FANCH

Va Mestr n'eo ket paour; met, hel lavaret a ran dirak
Hor Zalver war ar Groaz, dirak ar Werc'hez ha Sant Er-
wan, ho paeron, paour e vezoc'h, paour raz, mar chom an
diaoulou bihan-ze aman.

KERLAN

Eur servijer mat out, ha kalon ee'h eus... sell! pelec'h
eman ar chadenn aour am oa laket aman war an daol?

FANCH

N'ema ket ken? N'eus c'hoaz nemet eur pennadig am
eus he gwelet.

KERLAN

Sur out Fanch? N'ec'h eus ket he laket 'n eul lec'h all?

FANCH

Ya, ya, sur mat!.... C'houi marteze Aotrou....

KERLAN

N'am eus ket he c'hemeret, ken sur all.

Neuze 'man laeret!!
FANCH

Feta! Gant piou?
KERLAN

Feiz! gant unan eus ar vugale, sur mat!
FANCH

Fanch!
KERLAN(*rust*)

O! Aotrou, perak feuka? Ho nized o deus o zechou fall,
evel ar vugale all ivez.
FANCH

Ne vefe ket kentoc'h, unan eus an daou glasker bara?
adgaly anezo!
KERLAN

(*Eus kostez al leurenn-c'hoari*)
FANCH

Hê! hê! deuit aman ho taou!

DIVIZ XVI

KERLAN, FANCH, PER, YANN

Evit eur banne!
PER (*da Yann*)

Sur awale'h! (*da Gerlann*) Trugarez, bennoz Doue,
Aotrou!
YANN

Evel se eo am zrukarekait?
KERLAN (*rust*)

A greiz hor c'halon eo ; ya laouen avât ; ac'hanta, Pêr?
YANN

E gwirionez.
PER

Eus va digemer am zrukarekait, o laerez d'in eur cha-
denn aour?
KERLAN

PER (*da Yann*)

Tamall 'ra d'imp da veza laeret eur c'haor!

YANN

Han?

PER

Hon deus laeret eur c'haorig bik-ha-bê!!....

YANN

Pebez c'hoari! eur c'haor?

FANCH

Eur chadenn eo a lavaran c'hoaz!

PER

Eur c'haor, c'hoaz?

FANCH

Eur chadenn-vontr, unan velen!

PER

A! eur chadenn-vontr, en aour?

FANCH

Ya!

YANN

Han? chadenn-vontr?

PER

Hon deus laeret, emezo!

YANN

Pebez c'hoari (*En eur hijal e benn*) Nann! Nann!

KERLAN

A! Nann! (*da Ber*) Skarz da zac'h!

(*Per a skarz e zac'h, ha n'ez eus kavet netra, da Fanch*) : Furch e sac'h an hini koz.

(*Fanch o furchal ne gav netra, met e zourn a deu ermêz gwenn gant ar bleud, d'an daou baur*) : Ho koddellou war an tu-gin! (*Koueza a 'ra pep seurt traou iskiz : tachou, howarn koz, eur goz voest-vutun malet, eur pezh korn butun, eul loa goad, met chadenn ebet*).... Setu aze avât, eun abadenn iskis!

FANCH

Hel lavaret a ran d'eoc'h, va Mestr, ar vugale....

KERLAN

Unan bennak anezo marteze, 'vit c'hoari eun dro d'it, a c'hell beza koachet ar chadenn. Emaint el liorz pella. Galv anezo d'an ti. (*D'an daou baour*) : Mat, c'houi c'hell mont kuit.

(*An daou baour a zastum o zammigou traou 'en eur c'hrozmolat*).

FANCH

(*O vont a goztes*)

Tremeur, Gwenole, Briag, Lanig, Loïg, Armel, Herve, Tual, allô!

AR VUGALE

(*Eur pellder*) : Oho!

FANCH

Deuit d'an ti!

AR VUGALE

(*Er pellder*) : Mo! iou! hou! hou! hou! (*Ar vugale a zigouez war al leurenn-c'hoari 'vel eun taol avel*).

YANN

Deus Per, sac'h an dien! Na pebez c'hoari!

DIVIZ XVII

KELAN, FANCH, AR VUGALE

KERLAN

Va bugaligou gêr, (o klevet an hano-ze, Fanch a ra eur c'hruz d'e ziskoaz) aman oa eur chadenn aour war an daol, ha breman ne vez ket kavet. Piou ac'hanoc'h en deus he gwelet?

TREMEUR

Me n'am eus ket, bepred! (*Ar re-all, pep hini d'e dro*) :

na me ivez!

PER (*da Yann*)

Tamall 'ra d'imp da veza laeret eur c'haor!

YANN

Han?

PER

Hon deus laeret eur c'haorig bik-ha-bê!.....

YANN

Pebez c'hoari! eur c'haor?

FANCH

Eur chadenn eo a lavaran c'hoaz!

PER

Eur c'haor, c'hoaz?

FANCH

Eur chadenn-vontr, unan velen!

PER

A! eur chadenn-vontr, en aour?

FANCH

Ya!

YANN

Han? chadenn-vontr?

PER

Hon deus laeret, emezo!

YANN

Pebez c'hoari (*En eur hijal e benn*) Nann! Nann!

KERLAN

A! Nann! (*da Ber*) Skarz da zac'h!

(*Per a skarz e zac'h, ha n'ez eus kavet netra, da Fanch*) : Furch e sac'h an hini koz.

(*Fanch o furchal ne gav netra, met e zourn a deu ermêz gwenn gant ar bleud, d'an daou baur*) : Ho koddellou war an tu-gin! (*Koueza a 'ra pep seurt traou iskiz : tachou, houarn koz, eur goz voest-vutun mallet, eur pez korn butun, eul loa goad, met chadenn ebet*).... Setu aze avât, eun abadenn iskis!

FANCH

Hel lavaret a ran d'eoc'h, va Mestr, ar vugale....

KERLAN

Unan bennak anezo marteze, 'vit c'hoari eun dro d'it, a c'hell beza koachet ar chadenn. Emaint el liorz pella. Galv anezo d'an ti. (*D'an daou baour*) : Mat, c'houi c'hell mont kuit.

(*An daou baour a zastum o zammigou traou 'en eur c'hrozmolat*).

FANCH

(*O vont a gostez*)

Tremeur, Gwenole, Briag, Lanig, Loïg, Armel, Herve, Tual, allô!

AR VUGALE

(*Eur pellder*) : Oho!

FANCH

Deuit d'an ti!

AR VUGALE

(*Er pellder*) : Mo! iou! hou! hou! (*Ar vugale a zigouez war al leurenn-c'hoari 'vel eun taol avel*).

YANN

Deus Per, sac'h an dien! Na pebez c'hoari!

DIVIZ XVII

KELAN, FANCH, AR VUGALE

KERLAN

Va bugaligou gêr, (*o klevet an hano-ze, Fanch a ra eur c'hruz d'e ziskoaz*) aman oa eur chadenn aour war an daol, ha breman ne vez ket kavet. Piou ac'hanoc'h en deus he gwelet?

TREMEUR

Me n'am eus ket, bepred! (*Ar re-all, pep hini d'e dro*) :

na me ivez!

FANCH

Brao awalc'h eo gouzout, penaoz ar chadenn-ze, n'eo ket aet kuit e-unan! Mar lez an aotrou ac'hanon, araoñ pell e vo kavet....

KERLAN

Gra 'ta Fanch ha gra buhan.

FANCH

Bugale, unan ac'hanoc'h en deus laeret ar chadenn.....
(Kounnaret, o klevet-komz evelse, ar vugale a ra sel-
lou treuz ouz Fanch) O! bugaligou, sellet a dreuz pezh
a garoc'h!.... Al laer en deus eun hanter vunutenn evit
diskleria ar wirionez!

TREMEUR

Me n'em eus laeret netra ebet!

GWENNOLE

Na me kennebeut!

BRIAG

Na me kennebeut!

ALAN

Sellit va godeñ!

LOIG

Prest oun da drei va holl godellou.

ARMEL

Ha me ivez!

HERVE

Me, kemend-all!

TUAL

N'eo ket me eo, sur, va eontr, n'eo ket me eo!

FANCH

Ta! ta!.... Pa 'z eo gwir ne fell ket d'al laer en em zis-
kleria, me 'zo 'vont d'her c'haout.
(Fanch kuit)

(Da genderc'hel).

War an trede :

J'AI ÉTÉ NOMMÉE MARIE-LOUISE-JOSÈPHE PAR M.
LOUIS DE PARCEVEAUX ET Mlle MARIE DE KERMENGUY.
ÉTANT ÉVÊQUE DE QUIMPER Mgr VALLEAU. — REC-
TEUR DE CLÉDER M. Y LEON. — VICAIRES : MM. Y.
RANNOU ; N. SIMON ; G. RANNOU.

War ar c'hloc'h yaouanka :

CLAUDINE-MARIE-LOUISE

PARRAIN CLAUDE GRALL

MARRAINE MARIE-LOUISE ARGOUALC'H

RECTEUR M. Y. LE ROUX

VICAIRES MM. P. BOURLÈS ET A. PENNEC

MAIRE : Y. CREAC'H ; ADJOINTS : A. PRIGENT,
Y. MONOT.

BADIZIANTOU

MIZ MEURZ. — 31 : SUZANNE Bastad, Kroaz-hent
ar Bail.

MIZ EBREL. — 3 : JEAN-LOUIS Creac'h, Milin-Avel.
— 12 : MARGUERITE L'Azon, Kerlissien. — 15 : MAR-
CEL Bellec, Kreaç'h.

EUREUJOU

MIZ EBREL. — 4 : MARCEL AUTRET, Ploueskad,
ha FRANCINE NICOL, Kreaç'h-Avel. — JEAN-FRAN-
ÇOIS PENCREACH, Bodilis, ha MARIE-JEANNE
REUNGOAT, Kléder. — 9 : JEAN-MARIE REUNGOAT,
Plouvorn, ha ANNE-MARIE LE SAINT, Kerbost. — 10 :
PAUL QUIVIGER, Traonpaul, ha ANNE-YVONNE BI-
ZIEN, Vern-Mespaul,

BET BEZIET

MIZ MEURZ. — 16 : OLLIVIER DAOULAS, Streat-
ar-Prat, 85 vloaz. — 20 : CHARLES BRANELLEC, Ke-
rivarec'h, 72 vloaz. — 22 : AGATHE LEON, Lesvennog,
77 vloaz. — MARIE-ANNE GUEGEN, Geol, 62 vloaz. —

26 : LOUIS PAUL, Langeriskenet, 52 vloaz. — DENISE BELLEC, Kerzultien, 16 miz.

MIZ EBREL. — 9 : MARIE-YVONNE CREFF, Vern-Mespaul, 65 bloaz.

HOR SOUDARDED

Ar baotred yaouank o vont d'ober o bloaz e servij ar Vro a zo deuet holl d'an oferenn lavaret evito e chapel Itron-Varia an Esperans.

Seiz anezo a zo aet da Wengamp : Yves Cabic, Kroat-Keuvrog ; Stanilas Conseil, Kervalezo ; Yves Guillerm, Kerbuzuget ; Paul Herry, Kermoal ; F. Kersauzon, Sant-André ; P. Plantec, Brélévenez ; Y. Riou, Locmaria.

Auguste Philip, Kerider, a zo e Gwened.

François Le Roux, Langeriskenet, e Sant-Malo.

Daou a raio o bloaz evel martoloded, hag a zo aet da Vrest : Jean-Louis Le Duff, Reuniou, ha Jean-Marie Floc'h, eus ar bourk.

Daou a ya er maez a Vreiz : François Bozec, Palud-Bras, da Charenton ; J. Pronost, Kerbost, da Pontoise.

Jean-François Le Berre, Lezradennec, a ya en tu all d'ar mor, beteg Oran.

Yec'hed hag eurvad d'ezo.

RETRED AR-VUGALE

Bez e tigor d'al lun 14 a viz mae evid echui d'ar yaou warlerc'h d'ar 17.

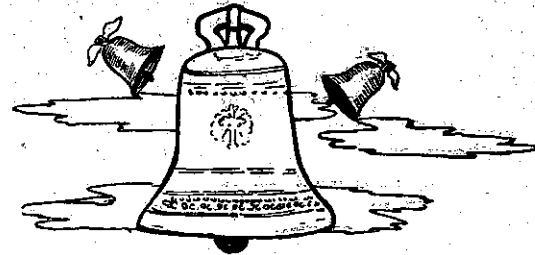
Ar gerent a bourchaso pep tra e poent evit ma ne vezo netra o tistrei ar vugale diwar bedennou ha prezegennou ar retred.

Belhia a raint ive evit ma vint gwisket modest da genver deiz ar gomunion.

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ MEZEVEN 1934

Gouel Santez Jann d'Ark

Bet d'ezh ar maro krisa ha mezusa a c'heller kaout; pegwir eo bet deuet war al leurgear goude eur varnedigez a varo, d'an 30 a viz mae 1431. Santez Jann D Ark a zo breman enoret war eun dro ha gant an iliz he deus he laket war renk ar zent ha gant he bro a ra eun dervez gouel bep ploaz en he enor d'an eil sul a viz mae.

Setu perak e oa fichet, ha fichet kaer, an iliz, ha dreist-holl e skeudenn; tiez ar bourg ive o doa dispaket o banielou, o drapoioù. Marteze koulskoude n'oant ket ken niverus eget evit darn eus gouelioù all ar vro. Perak? n'ouzon ket. Daoust hag aoun en defe unan bennak o renta enor da Jann D Ark dre m'eo bet laket war renk ar zent?

Da genver an deiz-se goude eun ehan abaoe miz du diweza, e voe gwelët ha klevet a-nevez muzisianed ar Patronaj. E c'hellit kredi o deus grêt ouspenn ehanan epad ar goañv; ha meur a brennad noz o deus tremenet o teski an toniou a lakaint eus a bemp da zek munut da c'hoari dirazoc'h. Setu tostik pemp ploaz m'int staget da c'hoari, hag evit ar bederved gwech e kemerent perz e gouel santez Jann D Ark. Hed ar bloaveziou-ze avat o niver a zo

êt war gresk, daoust ma vez bep ploaz unan bennak gant e vloaz soudard, (en dizro e vezont kavet adarre); ar muzikon etre o daouarn a zo êt ive war gresk hag unan dishenvel bennak a zispak bep nevez amzer.

O soniou o deus plijet d'an holl adarre er bloaz-man koulz hag ar ganaouenn da santez Jann D Ark, distaget evel ma n'eo ket bet grêt c'hoaz, war a leverer.

Diouz an abardaez ar merc'hed a roe o feziou-c'hoari evid an drede gwech. N'eo ket souezus e ve bet en dro-ze nebeutoc'h a dud eget m'int boaz da gaout. Ar re a oa deuet n'o deus ket bet a geuz ha plijadur o deus bet. N'eo ket hepken ar merc'hed yaouank eo a c'hoarie mat o lod (diouz an dra-ze ez omp kustum), met ive ar merc'hedigou c'hoaz er skol, a en em dennas brao tre ha danvez c'hoarierezed e zeus enno.

N'oa ket re hir ar peziou c'hoari setu m'oa eas d'an holl beza e poent vras er gear.

Darn o defe c'hoanteat eun dra bennak e brezoneg met ne gaver ket atao da c'hoari fraou eus ar c'hoant.

D'ezo holl hor gwella meuleudi!

Pask ar Vugale

Eun amzer eus ar re vrava, na re domm na re yen a zo bet evit ar gouel-ze d'ar 17 eus ar miz tremen; tostik da 400 a oa anezo, etre ar pevar bask; ha brao oa gwelet gourleun kreizenn an iliz ganto. Feli zo siouaz ne weler mui, nag etouez ar baotred nag etouez ar merc'hed, hini gant gwiskamant ar vro. C'houec'h beleg dianveaz a oa oc'h ober war o zro epad an derveziou retret.

An offerenn-bred a voe kanet gant an Aotrouned Morwan, kure e Sibiril, Bot, kure e Plougoum ha Guiller-mou; prezegenn an offerenn-bred war deveriou ar gerent gant an Aotrou Guivare'h, kure e Gwitevede. An Aotrou Bot a gontzas araok ar gommunion hag evit nevezi promesaou ar vadiziant; Aotrou person Treflaouenan, araok ar bedenn d'en em westla d'ar Werc'hez.

Fizians hon eus e talc'ho sonj ar vugale eus ar genteliou roet d'ezo, hag e vezint sikouret gant o c'herent da ober diouto en o buhez; eno dreist-holl eo eman an dalc'h!

FEIZ HA BREIZ

MIZ GOUEL YANN

ANN Vadezour eo ar zant bras a zigoras hent d'Hor Zalver da vont etouez an dud, evel ma tigor hent ar gwaz enor d'ar gwaz nevez da vont etrezek e bried : « N'eo ket hen oa ar skleri-jenn, met an hini a oa digaset da rei testi d'ar skleri-jenn, ma teuje an holl da gredi drezan! »

Sant Yann, I. 6. 7. 8.

Hon tud koz her c'hare dre ma oa bet karet gant Hor Zalver a embannas e zantelez; hep par, gant komzou hag a hado keit hag ar bed : « Etouez bu-

gale ar merc'hed, n'eus ket savet unan hag a vije brasoc'h eget Yann Vadezour. » Sant Vaze. XI. 11.

A-raok gwelet traou an douar, Yann en devoa anavezet traou ar baradoz ; a-raok gwelet sklerder ar bed-man, en devoa gwelet, dre vuzud, sklerder ar bed-all, ha n'eo ket souez en divije embannet Mab Doue, eur wech ganet, p'eo gwir en devoa hen anavezet ha tridet e kof e vamm gand an dudi en devoa oc'h en em gaout dirazan. Sant Yann eo bet ar brasa eus ar zent ; eun hanter-Doue, koulz lavaret ; eur zant ker bras ma ne c'heller ket beza brasoc'h egetan anez beza Doue hag hervez Gerson, eur spered kaer a zen hag a oa e penn skoliou meur Paris, breman ez eus pemp kant vloaz, Yann Vadezour en deus kemeret en nenv, a-zioc'h an Elez hag ar Zent, ar gador lezet goull gant Lucifer e-unan.

An deiz ma tigouez e c'houel, ar bevar war-nugent a vezeven, a veze lezhanvet gouel Nedeleg an hanv hag ar miz m'en em gav ennan a glevan an holl en dro d'in ouz e henvel miz Gouel Yann ken alies ha miz mezeven.

Evel ma fuilh ginivelez eur bugel levenez vras e ti e dud, evelse gouelioù ar 24 a vezeven hag ar 25 a viz kerzu, a fuilhe eul levenez santel dre bevar c'horn ar bed kristen hag evel ma vez lavaret atao teir oferenn, gant pep beleg, da c'houel Nedeleg ar goanv, evelse ivez, gwechall, pa oa birvidikoc'h ha lugernusoc'h feiz ar gristenien eget breman, e veze lavaret teir oferenn ivez da c'houel Nedeleg an hanv.

Gouel Yann a zo unan eus gouelioù kosa an Iliz ; graet e veze, eme zant Augustin, kerkent, hag an eilvet kantved, da lavaret eo kant vloaz bennak a-raok ma veze graet Gouel Nedeleg Hor Zalver d'ar 25 a viz kerzu.

Ar gerioù sant ha santez hag a roer breman da les-henvel an dud varo hag a greder a zo digouezet er baradoz n'eo ket bet implijet etouez ar gristenien a-raok ar pevare kantved ha setu aze perak e lavared hag e leverer atao gouel Yann ha nann gouel sant Yann hag an dra-ze ivez c'hoaz a zo eun testeni hag a ziskouez splann pe-gen abred e oad bet staget en Iliz da enori embanner bras ar binijenn.

Gouel Nedeleg ar goanv a zigouez pa vez an deiz en e verra hag o vont da astenn ; gouel Nedeleg an hanv pa vez an deiz en e hirra hag o vont da verraat ha brao e kouezont o daou p'eogwir evel a lavare sant Yann diwarbenn Mab Doue : « Hen a dle kreski ha me bihanaat ! » Sant Yann. III. 30.

An Iliz ha ne glask diskar netra, er bed-man, nemed ar pezh a zo fall, he deus laket gouel Nedeleg Yann Vadezour ha gouel Nedeleg Hor Zalver da goueza d'an derveziou ma rae ar bayaned o gouelioù kaera en enor d'an tan ha d'an heol.

Hep tan, penaos a gav d'eooc'h e c'hellfe beva an dud ha nag a dalvoudegez a c'heller da denna anezan pa ouezer e c'houarn evel m'eo dileet.

C'hoari o deveze hon tud koz o kaout tan gwechall pa rankent lakat eur vaz koat kalet da drei war eun tamm koat boukoc'h ken na deuent da domma an eil diouz egile hag an tan da gregi enno. Ha penaos tremen heb an heol a deu da domma ha da laouennât an dud ha da zarevi an eostou ?

N'eo ket souez eta e vije deuet hon tud koz, pa oant c'hoaz payaned, gand an nebeud a anaoudegez o devoa, da ober doucou eus krouadurien evelse hag a rae kement a vad d'ezo, hag eteo Nedeleg ar goanv ha tantad Nedeleg an hanv o deus doare da veza ar pezh a jom eus ar gouelioù a raent en enor d'an tan ha d'an heol ; tamm ha tamm an Iliz a zo deuet a-benn da lakat ar gristenien da c'houeza an daou dan-ze en enor da zant Yann ha d'Hor Zalver, deuet er bed-man evit beza sklerijenn ar bed :

*An heol ne vez morse mantellet gand an noz
Hag a skleray dalc'hmat liorzou ar baradoz!*

E tantad gouel Yann e kaver c'hoaz, breman, meur a dra hag a verk e veze c'houezet en amzer goz en enor d'an heol, tad ar sklerijenn.

Er C'hap, eme an Aotrou Carguet (1), endro d'ar bern keuneut savet evid ober an tantad e vez eur c'helic'h graet

(1) - Bulletin de la Société Archéologique du Finistère, année 1898, page 375.

gant nao maen hag hanvet kelc'h an tan; an tan a vez laket da gregi er bern e nao lec'h dishenvel hag e tu ar zav-heol eo e vez laket da gregi da genta; dal ma vez krog mat ar baotred yaouank gant kefou-tan hag ar merc'hed yaouank gant louzaouenn sant Yann a ra, beb eil, teir gwech nao zro d'an tantad; ar merc'hed yaouank a zoubl skourrou o louzaouenn a-uz d'an tan en dra ma ra ar baotred yaouank tri geic'h gand o c'hef-tan. Ar merc'hed pa zistroent d'ar gêr a stage, a-ispilh ouz an treust, louzaouenn sant Yann a dlle goude beza bet suilhet evelse ouz tan an tantad kreski ha bleunia hep douar hag hep dour.

E Goueled-Leon ar baotred ivez o tizrei eus an tantad a zigas ganto eun eteo da deurel er puns hag an dra-ze a vez graet da c'hlananat an dour a zo ennann; ar merc'hed, evel re ar C'hap, a zigas ganto ivez d'ar gêr, eus an tantad, louzaouenn sant Yann benniget.

E arvorioù Plougerne, ar baotred yaouank a denn bou-chadou gwrizioù yeet hir eus an trêz maro ha goude beza laket an tan enno, o zroont a-uz o fenn en eur redek ar maeziou.

N'eo ket hepken dre dantajou eo e vez enoret sant Yann; enoret e vez ivez, e pevar c'horn Breiz-Izel, dre bardonioù eus ar re gaera, e kement lec'h m'en deus eur chapel pe eun iliz (1), evel e Sant-Yann Balanant, e Plou-vian; e Sant-Yann, e Plougouven; e Sant-Yann, e Sant-Nouga; e Sant-Yann, e Plougastel; e Sant-Yann-Trolimont; e Sant-Yann-Brevelay; e Lanneanou, e Lanuhon, ha dreist-holl e Sant-Yann-ar-Biz, e kichenik Plougasnou.

Eno ema, aboe ar bloaz 1437, — 500 vloaz a vezo, a-benn tri bloaz aman, — ar biz a ziskouezas Hor Zalver

(1) - E parrez Plougerne, e Chapel-Krist, — na du-diusa hano roet da zudiusa lec'h a oufed gwelet, — pardon sant Yann a vez darempredet atao, petra bennak ma 'z eus kant vloaz abaoe m'eo bet lezet ar chapel da goueza en he foull : ar maen-aoter, torret dre an hanter, ar groaz hag ar feunteun a jom c'hoaz, dre eno, evel testou eus an amzer dremenet.

pa lavare sant Yann d'e genvroiz : « Setu aze Oan Doue, an Hini a lamm pec'hejou an dud! » Eno ema an iliz a lakeas sevel hon Duk mat Yann V, er bloaz 1440 hag a voe peurzavet, gant profou hon Dukez Anna, a deuas di da bardona, er bloaz 1505, ha kensakret d'an 18 a viz du 1513, gand an Aotrou de Gringnault, eskob Landreger. — Gant gouelioù ar pempet kantved ma virer biz Yann Vadezour e Breiz-Izel, hag a zigouezo hep dale eo dleet d'ar Vretoned anaout gwelloc'h buhez Embanner bras ar binjenn ha mont niverusoc'h da bardona d'an iliz kaer savet, en e enor, e Traon-Meriadec, gant feiz hon tadou koz.

Buhez sant Yann a veze diskleriet war leurennoù an teatr gand ar c'hoarierien gwechall; er bloaz 1763, Glaoda ar Bihan, o chom en Dannot, e parrez Pluzunet, e Bro-Dreger, a adskriv eur pezh-c'hoari koz, war ZANT YANN VADEZOUR, a zo breman e leordi ar Vro, e Pariz. (Fond celtique, n° 49).

E Stival, e Bro-Wened, an Aotrou Thomas Cauvin, en eul lizer d'an Aotrou de la Rue, a lavar beza gwelet c'hoari wardro ar bloaz 1810, eur pezh hag a die beza kollet a-benn breman, diwarbenn SANT YANN-VADEZOUR DIBENNET (1).

Tostoc'h d'eomp an Aotrou Gwilhou, person Penmarc'h, a savas e ziviz kaer SANT YANN HAG HE-RODEZ a c'hell beza diskleriet, aes a-walc'h, gant hor strolladoù c'hoarierien da c'hortoz ma teuo eur skrivagner all bennak da zevet eur pezh brasoc'h ha splannoc'h war ar zant ha ma n'eo ket patron Breiz, evel ma 'z eo patron ar C'hanada, en deus da vihana, en hor bro muic'h a filhored hag a filhorezed eged e bro all ebet er bed.

Y.-V. PERROT.

(1) - Cf. « Mélanges bretons et celtiques », p. 31.

◆ Kantik Sant Yann ◆

EM-BAN-NER BRAS AR BI-NI-JENN, HI-
RIO, SE-LAOUIT HOR PE-DENN - SANT
YANN, KARET OC'H BET GANT HOR ZALVER. C'HOUI
'ZO PRO-FET, C'HOUI 'ZO MER-ZER!

DISKAN

Embanner bras ar binijenn,
Hizio, selaouit hor pedenn, — sant Yann,
Karet oc'h bet gant Hor Zalver,
C'houi 'zo profet, c'houi 'zo merzer.

I

Etouez bugale ar merc'hed,
Biskoaz ne 'z eus ket bet kavet, — nikun,
A ve brasoc'h eget sant Yann,
Jezuz hen lavar e-unan.

II

Yaouankik c'hoaz el lec'hioù gouez
Oc'h bet kaset gand an Elez, — sant Yann,
Pell diouz an dud, tost da Zoue,
C'houi 'jomas pur korf hag ene.

III

Na rust eo bet ho pinijenn,
Kroc'hen kanval, en ho kerc'hen, — sant Yann,
Biskoaz na gwin, na tamm bara ;
Gwrizioù c'houero evit beva.

IV

Dre nerz ho mouez eil Elias,
An dezert holl a dregernas, — sant Yann.
Kals pec'herien 'deuas d'ar Jourdin,
O skei. gant keuz, war o feultrin.

V

Setu Jezuz, Salver ar bed,
O tont da veza badezet, — Jezuz,
En eur grenn e skuilhjoc'h dour,
War benn ho Mestr, Yann-Vadezour.

VI

Ma krenit dirak Mestr ar bed,
Dirak an dud, ne grenit ket, — sant Yann,
Tavit, tavit, tud digaloun,
Ar profet bras n'oar ket kaout aoun.

VII

« Selaou. Herodez, te 'ra fall,
« Dere'hel ganez pried eun all, — selaou,
« Warnout ha warni, hep dale,
« E pouezo dourn justis Doue! »

VIII

Eur wreg gant e merc'h danserez
A reas d'eoc'h hu koll ho puhez, — sant Yann.
Malloz d'an dans ha d'ar visou,
Gwad hag ifern ouz o seuliou.

IX

War eur plad e kreiz eur banked,
Ho penn santel voe digaset, — sant Yann,
« Sell ouz penn Yann, Herodez kriz,
Ar penn-ze a well noz-deiz! »

X

Mervel 'zo berr : dir ar c'hleze,
D'ar merzer 'voe ale'houez an nenv, — sant Yann,
Na c'houi zo kaer, e lez hon Tad,
Badezour badezet er gwad!

Y. WILHOU.

● Kenavo ●

d'an nevez amzer

E VID eur bloaz all, setu aet adarre miz Mae ebïou d'eomp. Na pegen buan eo tremenet. A vec'h m'hon eus bet amzer da zellet outan gant karantez, a vec'h m'hon eus gellet tanva an dudi en deus digaset d'hor maeziou ma z'eo dija aet pell. Tec'het eo evel ma tec'h kuit eun hunvre diouz ar spered pa darz ar mintin, goude beza karget eur pennadig ar galon a levenez. Miz mae a zo aet kuit ha d'e heul siouaz en deus kaset gantan an nevez amzer. Hep dale nerz an heol o kreski bemdez, eun tammig muioc'h, a rayo e labour a varo endro d'eomp. Ar bleuniouigou ker stank e beg ar gwez ha war hon letounennou, ar bleuniouigou-ze hag a eve ken c'houek ar gliz-mae, arak en em zigeri da c'houlou deiz, o devozo abarz pell kollet o liou skedus. Diouz ar mintin c'houi o gwelo c'hoaz o tigeri eur wech, a-benn an abardaez e vezint gwenvet ha sec'h. Du-hont er prajou ar geot, deuet breman uhel, a ehano da c'hlazvezi hag a zoublo o fenn arak koeza dindan dremm didruez ar fale'h. Al laboused o unan, echu ganto wardro o neiziou, ne ganint mui ken aketus. Miz Mae, miz ken kaer, miz ken karet, ne c'hellan ket distrei va spered diouzit, na chomp hep skuilh warnout daelou a geuz. Eveldout ive e tremenas, buan ha buan bloaveziou laouen va bugaleaj ha va yaouankiz. Perak kaout kemend a vall da vont diganeomp, pa oamp ken eurus ganez? Ha perak ive, o va Doue, lakaat war hon hent kemend a goantiri hag a c'hened, mard' oa evid o lammat kuit e ken berr amzer? Ah! her gouzout a ran, n'eo ket ouz koantiri ha gened an douar eo e fell d'eoc'h e stagfemp hor c'halon met ouz koantiri ha gened an nenv. En nenv hepken e vezo miz Mae bemdez, en nenv an nevez amzer a bado atao.

L. B.

E amzer ar spont bras

● E Frans ●

(Lizer skrivet d'an Aotrou Jézéquel, person Bohars, gant e voereb.

L....., 12 ebril 1926.

Va niz ker,

Dont a ran erfin da skriva d'it ar pez am eus klevet gant va c'herent diwarbenn da dad-kunv, va zad koz d'in-me.

N'hellfen ket lavaret d'ar just e oad. Ma vije chomet beo, en devije bet breman, a gav d'in, 160 pe 165 vloaz. Me am oa 8 pe 10 vloaz pa varvas, met n'am eus ket hen ankounac'haet.

Eun dremm vat en doa, eun tammig ruz, ha bleo gwenn eos ar re gaera. Atao e veze laouen hag e konte d'eomp istoriou. Kaout a ra d'in e welet c'hoaz er park e kichen an ti, o kas gant an dourn bugale vihan va moereb Mari (c'hoar d'am zad). Daoust ma n'edo ket chom e bourk Plougonvelen eveldomp, ez aemp alies d'e welet. Eur blijadur oa evidon beza en e gichen. Nag a istoriou brao a gonte, hag ouspenn, kana a rae ive d'eomp kanaouennou a oa eun dudi o c'hlevet. An oad ne vire ket outan da veza laouen ha da c'hoarzin....

Gouzout a rez gwelloc'h egedon-me e voe kastell Bertheaume e Plougonvelen graet pe adsavet e amzer an Dispac'h bras. Dont a reas da labourat warnan tud eus pep korn eus ar Frans.

En amzeriou-ze oa a-walc'h lavaret eur ger eneb ar Republik evit beza taolet er prizon, hag eus ar prizon d'ar c'hilhotin n'oa ket pell da vont.

Va zad koz a laboure e Bertheaume gant kalz re all war e vicher a galvez (rak abaoue ma labourer ar c'hoad, ez eus bet, atao eur c'halvez bennak en hor familh). Eun

deiz e klevas trouz etre ar vicherourien. Me a gred e komzent diwarbenn ar pezh a c'halver hirio politik.

Unan eus e gamaraded a voe tamallet gant eun all, dre warizi, da veza gwall-gomzet eus ar C'houarnamant. Va zad koz ha daou gamarad d'ezan a oa war al lec'h hag o doa klevet ar pezh a oa bet lavaret, a zisklerias n'oa bet ger ebet eneb ar c'houarnamant. An tamaller, gouiskoude, a gavas tri da zont a du gantan, ha setu eun abadenn vras. Holl int kaset da Paris, ar re a damalle hag ar re a zidamalle.

An tri Vreizad a zalc'has mat hag a roas e Paris testi d'ar wirionez. Met ar fais-testou a c'hounezas hag an den kaez a oa bet tamallet ganto a voe gilihotinet.

An tri Vreizad a zistroas d'ar gêr, ya'e'h, met skuiz maro gant o beach. Ar fals-testou n'o devoe ket a chans goude o zaol. Unan a en em grougas, eun all a varvas dindan an erc'h, eun all a voe beuzet.

Sonj am eus da veza klevet alies tad koz o komz d'eomp eus an dra-ze. Bep gwech ma veze hano eus fals-testeni, e teue istor Bertheaume.

Va zad koz a voe e-unan tamallet evit eun dra bennak ha prizoniet e kastel Brest. Ne jomas ket pelli, a gav d'in, hag o veza m'oa deuet mat d'ar gward, n'en devoe ket kalz da c'houzanv. Ne vanke netra d'ezan na da zebri na da eva. O veza m'oa jnoui o chom dilabour, ar gward a roas d'ezan plench da gempenn. Tad koz a voe paet c'houec'h real evit e zervez, ar pezh a oa brao. Met sionaz! nebeud amzer goude, e vamm a voe prizoniet ive, ha ne jome er ger nemet an tad gant bugale vihan. Perak oa bet prizoniet ar vamm goz? O veza m'he doa glabouset re en ti-forn. D'ar mare-ze ez oa spierien e pep lec'h, hag e vezed atao e riskl da veza tamallet.

N'ouzoun ket pegeit amzer int bet er prizon. Pa gouezas Robespierre, ar re holl a oa e prizon ar C'hastell a voe roet d'ezo o liberte, hag oant eürus da veza dalc'het o fenn war o gouzoug....

Breman e rankan komz d'it eus da vamm-gunv, Korantina Millour. N'am eus ket he anavezet, met war lavar va c'herent, e oa eur vaouez koant ha krenv, ha n'he doa ket aon rak he skeud.

En amzer-ze e voe eun nebeut beleien o toui. Ar re n'o doa ket touet a guiteas ar vro, pe a jomas er parrezioù, met oc'h en eur guzat. Da Blougonvelen e oa bet digaset eur beleg touer, a voe lezhanvet Bisforc'hik gant an dud. Den ne zeue war e dro. Karget e oa eus kayerou an ti-kêr. D'ezan e oa da skriva hanoù ar re a veze maro, ar re a veze ganet, ar re a zimeze.

Er barrez e oa chomet eur beleg koz, eur beleg n'en doa ket touet. Heman eo a vadeze, a govesae, a vennige an eureujou. Bisforc'hik n'en doa petra d'ober.

Evit ar vugale nevez ganet, ez oa d'o diskleria en ti-kêr abenn tri dervez. Va mamm-goz a dlie beza maeronez d'eur c'hrouadur ganet daou zervez a oa. Ar c'hrouadur n'oa ket bet badezet c'hoaz. met ret e oa hen diskleria en ti-kêr.

Tad ar c'hrouadur a oa eur Jopik bennak n'oa ket gouest da zerc'hel penn da Visforc'hik. Met mamm-goz a oa gantan. Pa voe diskleriet ar c'hrouadur, lavaret e hano, Bisforc'hik a c'hoantae mont gantan war eun d'an iliz, d'e vadezi. « N'eo ket ret, eme vamm-goz ; liberte da bep hini d'ober evel a gar. » Bisforc'hik a zav ar gwad d'e benn. mont a ra en e gar. Mamm goz ive. Bisforc'hik a glask he zeurel er maez eus an ti-kaer, met hi a grog ennan hag a ro d'ezan eur zaead-taoliou.

Bisforc'hik a gerz da gaout ar mear, d'en em glemm. A drugare Doue, ar mear a oa paeron d'am mamm-goz, hag a c'hellas renka an traou. Mamm-goz ne voe ket kaset d'ar prizon. Ma vije bet kaset da Vrest ha barnet evit beza skoet war eur beleg touer, e vije bet e riskl da veza koundaonet d'ar maro....

Gwelet a rez, an hano Jezequel a zo bet douget mat en hor familh.... Var roll lez-varn ebet ne vezo kavet netra mezus tamallet da eur Jezequel eus hor c'herentiez.

Geriou tudchentil Breiz

BREMAN ez eus c'houec'h pe zeiz kant vloaz ar vre-lourien a veze gwisket gant dilhad houarn evit mont d'ar brezet hag evid en em zifenn gwelloc'h c'hoaz e tougent, stag ouz o brec'h kleiz, eur skoued dir, e chouchent gantan, buana ma c'hellent, an ezel a veze o vont da dapa eur gwall daol bennak.

Pep hini a lake liva ar pezh a gare war e skoued ha diouz ar pezh a veze livet warnan, evelse, eo e c'helle ar vrezelourien, — daoust ma ne c'helle ket an eil anaout penn-

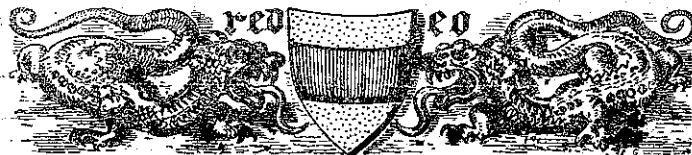
egile gand an tokou houarno chouche, — gouzout pious oa an enebourien a veze dirazo.

Alies a-walc'h, war ar skoued e veze skrivet eur gomz verr beunak hag e veze enni eur gourc'hemenn pe eur meneg eus eun darvoud c'hoarvezet gand unan pe unan eus an dud koz. Evelse, Aotronek kastell Kervaon, e Kernilis, a oa o ger « Doue a-raok » aboe ma oa bet kroget an tan-gwall en o c'hastell hag an Aotrou a oa neuze mestr ennan o welet an tan o tevi e draou a oa redet d'ar chapel da lemmel anezi ar zakramant hag an traou presiusa a oa ebarz en eur youc'hal : « Doue a-raok ».

Brezoneg eo a veze komzet e lez rouaned ha duked Breiz betek an XIVvet kantved; mistri nevez Breiz deuet, goudeze, eus a Vro-C'hall, ne ouient nemet galleg : o ger oa : « A ma vie »; ger ar Rohaned oa : « Roi ne puis, prince ne daigne, Rohan suis »; hini an Aotronek Gle : « Blessure au cœur, jamais à l'honneur »; hini ar Gouyoned : « Honneur à Gouyon »; hini an Aotronek Carné : « Plutôt rompre que plier », hini Aotronek Kerc'hoent : « Sur mon honneur »; hini Aotronek Guicaznou : « Dieu me tue », (da lavaret eo « Doue d'am diouallo »; tue, aman, a deu eus ar verb latin tuere : diouall.

A-wechou ar ger a vez tennet eus an hano : ger an Aotronek Jouan a Gervennoël oa : « En jouan point de soucy; hini Hamoned Kervers : « Ha mon ami »; hini an Aotronek Raison du Cleuziou : « Toujours Raison ».

A-wechou all ar ger a ro sikour da gompren an daolenn a zo livet war ar skoued; war skoued Aotronek Botmeur e oa livet eul leon hag o ger oa : « Libera nos de ore leonum », da lavaret eo : « Hon dilivrit eus genou al leoned ». Ger Aotronek Brezal oa : « Spes mea Deus », da lavaret eo : « Va fizians a zo e Doue ».

SKOUED AOTRONEZ AR PENHOET

Skoued tiegez

tremazan

e Landunvez

I. — LEON

An darn vrasa eus tudhentil Breiz a oa o geriou e brezoneg : kaera tiegez a oa e Leon, gwechall goz, oa hini Kastelled Tremazan, e Landunvez : o ger oa : « Da vat e teuy, ma kar Doue ». Diwezatoc'h, an Aotronez-ze ne zalc'hjont evit ger nemed an eil hanterenn eus ar gomz-se; he lenn a c'heller c'hoaz en dro d'ar skoued a zo war eur groaz e traon moudenn Kastell Uhel Koatmeal hag e bali kastell Kernaou e parrez Plouzeniel, e kichenik Lesneven.

Unan eus tiegeziou brasa Leon oa ivez hini Aotronez Coetivy, e tiskenne anezan ar c'hardinal Coetivy, e weler c'hoaz e skendenn war chichenn kalvar Folgoat : o ger oa : « Bepred ». Eur ger lore'hus; n'eus nemet Doue hag a badfe bepred; eus kastell Coetivy ne jom mui nemed eur bern douar hag ar gwer a liou a oa war unan eus prenecher bras iliz Folgoat hag e weled warno ar c'hardinal o sevel eus a varo da veo a zo torret mil bell a zo; an diweza aotrou a zougas an hano a Goetivy a zo diskennet er bez ouspenn pevar c'hant vloaz a zo : tremen ra pep tra.

E Bro-Leon e-kavomp c'hoaz Aotronez ar Penhoet gand o ger : « Red eo »; Aotronez Coatudavel Mespaul gand o hini dem-henvel : « Red e ve »; Zersauzoned Gwiclan a ro da anaout e vezint kavet atao pa vezo ezomm da zifenn ar gwir : « Pred eo, pred e ve »; Aotronez Penmarc'h, e Sant-Fregant a lavar kement all : « Prest ve »; Aotronez Kerouzere, e Sibiril, a c'houlenn ma vezo roet plas d'ezo; o ger eo : « List, list », a lenner c'hoaz war gouriz Yann Gerouzere; eus tez an Duk Yann V, war e vez, e iliz Sibiril, Aotronez Kerret, e Sant-Martin-Montroulez o devoa eur ger eus ar re gaera : « Tevel hag ober ».

Skoued

Aotronez

Penmarc'h

e Sant Fregant

Aotronez Pouipry Plouzeniel a oa o ger : « En diavèz »; Barbiered Keryann ha Lescoet o hini oa : « Var va buhez »; Autredet Kerguiabo, e Larret, a oa o ger : « Dre ar Mor »; hag hini ar Borzmoguered oa : « Var vor ha var zouar ».

Halgoeded Plouzane a venne lavaret e oa o ene ker

gwenn hag an haleg nevez diskroc'hennet, rak o ger oa :
« Ker guen hag haleguez ».

Aotroned Kerliviry, e Cleder, a lake o fizians e Doue :
« Ioull Doue ».

Lescoeted Kernouez a venne lavaret e oa mat maga ar
c'horf hag ar spered : « Maguit mat » hag Aotroned
Keryar Plourin a boueze war o finvezioù diweza : « Red
eo mervel ».

Aotroned Penarc'hoet Gwiler, a c'houlenne beza eün
dalc'hmata : « E pep pen, leadet ».

Tredreñed Plougoum a rae eur gouleñ eus ar re-
finna ouz ar re a c'helle beza sebezet o klevet hano eus
an taoliou kaer o doa graet : « Ha souez ve? ».

Biouzien Kerargouez, e kichen Kastell-Paol, a rae ar
goulenn all-man dies a-walc'h e gompren : « Mut out
te? »; Richarded Plougin a verke, en o ger, deverioù
brasa pep kristen : « Karet Doue, meuli Doue, henori
Doue » hag ar ger-se a weler c'hoaz war bez ar chaloni
Fransez Richard e liiz Plouviann.

Huoned Kervadec, e Plouziri a oa o ger : « Atao, da
virviken » hag Huoned Kerezelec : « En dra bado, bir-
viken ».

An Aotroned Parscau, eus a Blougerne : « Amzeri ».

An A.A. Coetquelfen, Gwimiliau : « Beza e peoc'h ».

An A.A. Doujet, Ploonger : « Den a galon a zo dou-
jet ».

A.A. Pen-ar-C'hoat, Lokournan : « En diavèz ».

An A.A. Lefournier, moulerien e Brest : « Feiz ha
leadet ».

A.A. Guilimadec, Plouzeniel : « Heb remed ».

Rodelleien ar Porzic, e Kerber : « Mad ha leal ».

An A.A. Drennec, eus parrez an Drennec : « Ne zeuz
pesk heb e zrean ».

A.A. Keraeret, Plougoum : « Pa elli ».

An A. Guernisac, Taule : « Ped bepred ».

An A. Lesquiffiou, Pleyber-Krist : « Quemer ar c'hoat
a lez ar c'hiffiou ».

An Ao. Guiomarc'h, Palud Landerne : « Quemer que-
len ».

An A. Kastelfur, Gwinevez-Lokrist :

*Var an trez ha var al lano
Kastelfur eo va hano.*

Daou diegez all eus Goueled-Leon a denne eun tamm
o ger, eus o hano; ger Deaugered Plouzane oa : « Dleet
eo guir d'an deanger », da lavaret eo pep hini a dle beza
paet diouz e labour. Heussaffiz Ploonger a lavare d'an
hell sevel goude ma vezed kouezet, o ger oa : « Mar
couez, en em saff ».

Kerautreded Plougoum a oa o ger « Marteze », troet
gant Yann Lagadec, en e Gatholicon dre ar gerioù gal-
dek : « A l'aventure ».

II. — TREGER

E Bro Dreger, n'eus ket kement a c'herioù tudhentil
hag e Leon; ger Aotroned Koat-ar-Skour Plourin oa :
« A galon vad »; hini Goezbrianded Plouigneo ha Ploue-
zoc'h : « Doue a bourveo »; hini an Aotroned Tonque-
dec : « E va Doue ».

Aotroned Cameru a lavar eo red teurel evez en aoun
da veza tapet, o ger oa : « E quichen rei emma kemeret ».
Charueled Gwerleskin a embann e teuer, pa vez c'hoant a-
walc'h, a-benn eus pep tra : « Kalonec a drec'h peb tra »;
Yvon Charuel pa c'hounezas, war ar Zaozon, e stourmad
an Tregont, e dervenn an hanter 'n hent, etre Joslin ha
Ploermei, er bloaz 1351, a ziskouezas splann en devoa
laket ar gomz-se da zont da wir.

An Aotroned Guesdon, o deus eur ger kaer savet di-
war o hano ha diwar ar c'horn-boud a zo war o skoued :
« Pa zoun ar c'horn e saill ar guesdon ».

Rouzien Cavan hag Aotroned Keranrais, e Plouaret, ne
fell ket d'ezo chom en hanter 'n hent : ger ar re genta-
eo : « Pe brezel pe garantez » ha ger ar re ziweza eo :
« Res pe bar ».

Aotroned Kerros a oa troetoc'h war madou an ene eget
war madou ar c'horf, o ger oa : « Graz ha spered ».

An A.A. Pavic, Minih-Landrger : « Cuz ha tao ».

An A.A. Harscouët, Plouha : « Henor ha frankiz ».

An A.A. Gentil, Lanveur : « Gentil d'an oll ».

An A.A. Cosquer, Plounevez-Moedec : « Mad ha kaer ».

A.A. An Trevou : « Pa garo Doue ».

An A.A. Troplong, Hengoat : « Raktal ».

III. — KERNE

N'eus ket kals a dudchentil, eus Kerne o kavout gerioù brezonek.

Aotronec Nevet, e parrez Plonevez-Forzay a oa o ger : « Perag » a lenner c'hoaz war iliz-veur Kemper.

An Aotronec Kerlouet, eus a Blevin, a oa o ger : « Araog! Araog! »

An Aotronec Kergoet eus a gostezioù ar C'hastellin ha Gourin, o deus eur ger eus ar re gaera : « E kristen mad, me vev en Doue ».

Aotronec Moellien, e Plonevez-Forzay, o devoa eur ger lore'hus : « Sell, pobl » abalamour unan anezo, o c'hoari tenna d'ar walenn, eun dervez, a c'hounezas, tri daol diouz renk : war e skoued e weler eur walenn treuzet gant tri benn baz.

An A. A. Quelen, Duault : « E peb amzer, Quelen ».

A. A. Kermorial, Baye : « Sot-ouc'h-sot ».

A. A. ar Roualze, Dirinon : « Sell, petra ri ».

An A. Per Marc ar Breton, eskob ar Puy, er bloaz 1863 : « Bepred Breizad, petra bennag ».

An A. A. Buzic, Ploneour-Lanvern : « Comzit mat ».

An A. A. Penguern, Lopérec : « Doue da genta ».

An A. Lamarche, eskob Kemper, er bloaz 1888 : « Doue hag ar Vro ».

An A. Duparc, eskob Kemper, er bloaz 1908 : « Meulet ra vezo Jezuz-Krist ».

An A. Cogneau, eskob Thabraca, 1933 : « Meuleudi da Vari ».

IV. — BRO WENED

An A. A. Botderu, Plumelin : « Bepred krenv ».

An A. A. Molac : « Gric a Molac ».

A. A. Kerriec, Guern : « Pa garo Doue ».

V. — BREIZ-UHEL

An A. A. Villeblanche, Broons : « Afao leal ».

An A. A. Courson, Plelo : « Bepred digoar ».

An A. A. Boisgouhenneuc, Augan : « Karantez ha gwirionez ».

An A. Mòrelle, eskob Sant-Brieg, er bloaz 1906 : « Dre nerz ar Spered-Glan ».

An A. A. Coetlogon, Piumieux : « E peb amzer, Coetlogon ».

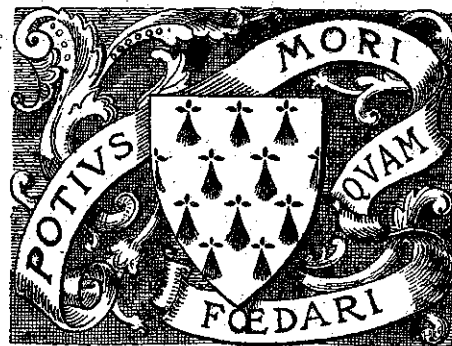
An A. A. Charpentier, Ploermel : « Krenv ha feal ».

An A. A. Alleno, Sant Tugdual : « Mad e quelen e peb amzer ».

A. A. Al Liscoet, Boqueho : « Ober tincl vad ».

Mar d'eo eun henor kaout eur ger kaer, eun henor kals brasoc'h c'hoaz eo e lakât da zont da wir. Salo e c'hellfe holl vugale Breiz kemeret evit ger hini eskob koz ar Puy, o c'henvroad : « Bepred Breizad, petra bennag a c'hoarvezo ».

G. P.

Kezeg Breiz

FALL eo war ar c'hezeg eur pennad a zo; ne gaver ket a werz d'ezo, kouls lavaret; al loened all ivez, gwir eo, a zo diskar warno, hep m'hon defe graet netra d'hen digas; evid an diskar a zo deuet war ar c'hezeg n'eo ket hevel; heman, ni hon-unan eo hon eus e zigaset ha setu aman penaos.

Goude ar brezel, kezeg Breiz a oa aet ar brud anezo dre bevar c'horn ar bed ha n'eo ket souez tamm ebet; epad ar brezel o devoa graet kement a vad ma o devoa laketaet an holl da ober o meuleudi. An artilherien a lavare ne oa ket a gezeg e nep lec'h par da gezeg bihan Gwen-gamp, kezeg krenv, kezeg sentus, dies da skuiza, aes da vaga ha mat da badout.

Abaoe ez omp en em droet ouz eur ouenn gezeg brasoc'h, met ar c'hezeg-se m'o deus muioc'h a vent n'o deus ket kement a berziou mat hag ar re all. Unan bennak a

lavaro d'in marteze ez eo red digas gizioù nevez ha n'eo ket henvel ken al labouriou a c'houlenner ouz ar c'hezeg breman ouz al labouriou a c'houlenned outo gwechall.

Sur a-walc'h ar c'hezeg skanv, aboe m'eo deuet an autoiou er vro, ne gaver ket kement a labour da rei d'ezo evel gwechall. Met, perak omp aet d'en em drei, re en holl, ouz ar c'hezeg pounner?

Perak, pa n'o c'havemp ket dre aman, omp aet da lakât digas er vro mare'hou estren ha perak omp aet da rei an hano a gezeg Breiz da gezeg hag a oa ganet diwar dadou ha n'int tamm ebet ginidik eus hor bro?

Tromplet hon eus an dud a-bell a deue da brena kezeg diganeomp; an diavêzidi-man a deue e Breiz da brena kezeg breizat; peli int bet hag e kredent e c'helled kaout fizians en testeniou a roemp d'ezo; gand an amzer ez int deuet da welet edod oc'h ober goap anezo hag ez eus aet droug enno hag eleiz anezo, siouaz, ne zizroint ket ken.

Lavaret a reoc'h d'in e c'houlenn ar brenerien kezeg pounner; ha gwir eo; met, perak a gav d'eoc'h e c'houlenner kezeg pounner evelse? Dre m'o deus gouezet, ar re a zav ar c'hezeg-se diskouez e oa ar c'hezeg pounner ar re wella breman d'ar re o devoa ezomm kezeg.

Mat, evit gounit an dachenn hon eus kollet e rankomp kaout teod a-walc'h breman evit diskouez d'ar re o deus c'hoant da gaout kezeg eo talvouddusoc'h d'ezo prena hor c'hezeg skanv-ni eged ar re bounner a gavont er broiou all.

Gwelit petra zigouez evid an autoiou. An holl autoiou n'int ket graet en hevelep stumm; merkou dishenvel a zo: ar Peugeot, ar Citroen ha me a oar-me. Perc'hen an autoiou Peugeot ne glasko ket ober e autoiou henvel ouz ar re a zo merket Citroen ha perc'hen an autoiou Citroen ne glasko ket ober e autoiou henvel ouz ar re a zo merket Peugeot. Pep hini anezo a glasko bep bloaz, ar gwellaennou gwella da zigas en autoiou a zoug e verk. Pep hini a glasko an tu da ziskouez d'ar brenerien perak eo gwelloc'h an auto a zoug e verk eged an hini a zoug merk e amezog. Gwerzerien a gasint, a vezo distagellet mat, o

devezo teodou flour hag a ouezo diskouez d'ar brenerien eo an auto emaint o klask gwerza eun tamm mat gwelloc'h eged an autoiou all, dre ma 'z eo kaeroc'h da welet, padusoc'h da c'houzout ha ma lounk kals nebeutoc'h a essence hag a eol.

Mat, ma fell d eomp ez afe an traou war well, red eo d'comp ober evid hor c'hezeg ar pezh a vez graet evid an autoiou. E lec'h klask sevel evid kezeg pouner spontus ha ne deuont ket koulz da vat, dre aman, evel ma teuont er broiou all, meulomp hor c'hezeg hon-unan ha poagnomp war o zro; diskouezomp ez int krenv ha goenv; n'int ket marlounk; e c'heller ober ganto n'eus fors pe seurt labour; int reiz hag e c'heller o lakât etre daouarn n'eus fors piou; ne fallgalonont morse hag e padont ugent vloaz hag ouspenn.

E pelec'h emañ ar ouenn gezeg labour hag he deus kement a berziou mat hag an dra-ze? N'eus ket unan.

Setu aze petra hon eus ezomm da lavaret d'an diavêzidi a deuo da brena kezeg d'hor bro, ha neuze ma ouezomp kinnig ker brao hor marc'hadourez :

*E kenver ar ficha
Ema ar gwerza*

ha ma ouezimp he meuli e kresko tamm ha tamm adarre niver ar brenerien da zont davedomp hag ar prizioù d'o heul, a gresko ivez, na petra 'ta.

Dalc'homp da ouenn kezeg hor bro; koll amzer, koll arc'hant ha koll brud vat kezeg hor bro hon eus graet oc'h en em drei ouz ar c'hezeg pouner ne deuont biken kenkoulz ganeomp ha ma teuont er broiou all; dalc'homp da gezeg Breiz ha tamm ha tamm e c'hounezimp adarre ar pezh hon eus kollet.

Hamon GEREBEL

Ar C'hakouz

Ton savet g nd an A Mayet

Deus ar par-don en eur zo-net eun tortik koant am eus ka-

vet ha gant-an eur ju-penn vou-

louz, Ne ouied ket e oa ka-kouz

Eus ar pardon en eur zonet
Eun tortik koant am eus kavet
Ha gantan eur jupenn voulouz ;
Ne ouied ket e oa kakouz.

Hag eun tok kastor war e benn.
Ne ouied ket e rae kerdenn
Hag o vont e c'houlenn ouzin
— Piac'hig, c'houi 'vantur dimezin?

Ne d'eo ket war ar c'hroaz-hentchou
E vez graet an dimeziou,
Red eo 'raok beza dimezet
Beza en em zarempredet.

Ne d'eo ket war ar c'hroaz-hentchou
E vez graet an dimeziou,
En eun iliz pe 'n eur porched,
Dirak ar zent, ar zentezed.

Lec'h ma vez eur beleg pe zaou,
Kerent an daou du, da destaou,
Beo eo va mamm, beo eo va zad,
Goulenn o asant a ve mat.

Va zadik paour a lavare
 D'an tortik koant 'vel m'her c'hleve
 — Ne d'eo ket d'an divroidi,
 E roïn va merc'h d'eureuji.

Met da unan eus hor c'hanton,
 Hag a vezo den a feson
 Me 'zo eur mab a lignez vat
 Deus kostez va mamm ha va zad.

Roit d'in ho merc'h diarc'hen ;
 Me 'm eus a-walc'h a voyen :
 Triouec'h pillig a zo em zi
 Ha bara michenn da zebri.

Pa oan tost d'ar c'hakouziri
 Ha me klevet trouz ar c'hirri
 Ha me hag o c'houlenn outan
 — : Ha ti eur c'hakouz 'zo aman ?

Hag hen hag o tistrei ouzin
 En eur rei eur mell stavad d'in
 — : Me ho tesko, minorez vat,
 D'ober eur c'hakouz eus va zad.

Da genta, er c'hakouziri,
 Ne ouien ket trei ar c'hirri ;
 Breman m'o zro hag o distro
 Koulz ha merc'h kakouz 'zo er vro.

Breman me oar trei ar c'hirri
 Da ober chaplou d'al listri ;
 Breman, me vez, e tal an tan,
 O vezur va c'hakouz bihan.

Tomma 'ra outan va c'halon,
 'Vel pa vije mab d'eur baron
 E chans 'zo graet da bep hini
 Rabad 'n em glemm eus va hini!

Ar werz-man a zo bet tennet gant hor c'henlabourer he-
 garat HERVE AR MENN, diwar skridou koz an Aotrou
 Penguern a virer e Leordi bras Paris.

Siouaz, al lorgnez a gendalc'h atao da ober he reuz e
 Breiz-Izel hag an Aotrou Gouin, eur medisin brudet eus
 a Vrest, en eur studiadenn savet gantan er bloaz 1933, a
 gomze eus daou gakouz en devoa nevez kavet c'hoaz war-
 dro Landivisiau.

● MEZ HA MEZ ●

Marc'harid Lapikouz, abaoe ma oa dimezet da Yann
 Scrabelaou, a veze, bep lun, e Lesneven oc'h ober he
 marc'had, o werza viou hag eul lurig bennak a amann, o
 prena he defotachou evit an ti. Hogen, eul lunvez vintin,
 an hini goz a rankas chom en he gwele; eur boan-benn
 iskis he devoa, eul lastez gwentr-mud a grogas eani en
 noz hag a harzas outi da gouskat.

Yann, wardro nav eur a lavaras d'e wreg :

« — Mac'harid!... me a zo o vont da Lesneven gant
 ar viou hag an amann, p'e gwir ne helles ket mont.

— Ya, kea 'ta Yann, ha digas ganes eun hanter lur
 gafe, eul lur sukr hag eur pakad chikore. N'ankounac'ha

ket eun tamm butun-fri, hag ouspenn, gouzout a res pe-
tra ez eus ezom evidout da unan; gra evel ma vijen aet
va-unan.

Yann da greisdeiz a oa war blasenn ar viou, e baner
gant an oc'h e vrec'h. Eun drafikerez eus Brest, en eur
c'hoarzin ouz Yann, a c'houlennas outan ha n'en devoa
ket a vez?

— Nann a lavaras Yann. . . . da ober piketez, cuir? . . . .

Hag an drafikerez da c'hoarzin, mar gouie? Yann ne yea
ket betek keit-se d'ezan; ne sonje ket edo an drafikerez
oc'h ober goap anezan abalamour ma oa o werza viou, hen
eur gwaz.

Met evelato Yann a werzas e viou; skrab a oa warno,
evel kustum. Neuze e reas e brenadennoù ha d'ar gêr.
D'al lun warlerc'h. Yann, lore'h ennan, a oa adarre war
blasenn Lesneven, diou baner gantan, eur banerad mez
a wel d'an holl, hag eur banerad viou gwenn. Ne vele
panerad mez all ebet er marc'had, hag ennan e-unan e
sonje e vije aes d'ezan gwerza ker e vez da ober piketez.
Eus a bell, Yann a welas an drafikerez a oa bet d'al lun
a-raok o c'houlenn mez digantan, hag hen d'he c'haout :

— Sellit!... setu aman eur banerad mez, mez fresk,
glas-kaol, dastumet ganen Sisadorn. Ar re-ze a raio pike-
tez hag a savo d'ho fri avat! . . . . Ugent real ar banerad!

An drafikerez hag an dud a oa wardro Yann gant e
vez, a deue an dour en o daoulagad kement e c'hoarzent.
Hag ar paourkaez Yann ne gomprens netra er c'hoarza-
deg. Koulskoude, eun amezogez d'ezan a deuas da lava-
ret d'ezan en e skouarn : « Ar re-ze a zo oc'h ober goap
diouzit Yann, abalamour m'emaout, te eur gwaz, o werza
viou; guelout a res n'eus gwaz all ebet er blasenn o
werza viou. n'eman ket ar c'hiz, paourkaez Yann. Gwerz
buan da viou, ha kea d'ar gêr gant da vez, en han 'Doue ».

Yann a sentas; kompren a reas diwar neuze ez eus
mez ha mez, ha bep lun goude, Marc'harid eo a deue da
werza viou da Lesneven.

BARBA LEZ
Bodilis.

TI MA TI

Eun ti am oa du-hont, goudoret en deliou
Met warnan e voude mouez yut an aveliou ;
Unan all, unan sioul, am eus breman kavet,
E goueled e Galon d'in gant Jezuz savet.

Genou va siminal a zistaole moged,
Evel an douarou warlerc'h dent an oged ;
Mogedenn ebet mui ne denvalao an aer,
War va oaled nevez ar flamm a vezo sklaer.

Etre ar mogerioù m'emaoun warno o ren
Meur a zeiz, gant ar riu va izili a gren ;
A-hed ar bloaz, breman, va neiz a vezo tomm,
Rag Heol ar garantez ennoun 'zo deut da jomm.

Bara ha kig, d'am fred, am oa hervez va choaz,
Met, da c'houde, diouz taol, naon du a zanten c'hoaz ;
Da vat, em lojeiz all, eo aet d'an esk va foan,
Dibri a ran bemdez korf benniget an Oan.

Beteg hen, gant dour fresk e leunien va gwerenn,
Eur berad gwin pe zaou, da zul, a gemeren ;
En eur c'halur a briz breman 'm eus da eva
Ar gwad ruz bet skuilhet evit liguez Eva.

War eur c'hoz gwele fall e tiskuzan, d'an noz,
Pa veuze dour er mor an deiz e vannou roz ;
Da guz heol, brevet net gant va labourioù tenn,
War galon va Salver eo ec'h harpan va fenn.

En ti m'eo e galon e c'hedin ar maro,
Eno, pell diouz an trouz, start ni en em garo ;
Hag evidoun, en nenv, pa vo sonet an eur,
Da eun ti kaeroc'h c'hoaz ez aymp, evel daou vreur.

8-5-34

J. L'HELGOUAC'H, O. M. I.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

An nao geur elez

— Bugel bihan, lavar d'in petra eo NAO?

— Nao geur Elez.

Krouadurien ar bed-man a zo rannet e tri rummad bras :

1. — Ar grouadurien n'eus buhez ebet enno, evel an heol, ar stered, al loar, hag an douar ;
2. — Ar grouadurien o deus buhez hep kaout spered, evel ar plant hag al loened ;
3. — Hag ar grouadurien speredok, da lavaret eo an dud.

Krouadurien ar bed all n'o deus ket a gorfou, evel re ar bed-man : n'int nemet sperejou ha rannet int e nao rummad :

1. — Ar Zerafined,
2. — Ar Gerubined,
3. — An Troned,

ar re-man eo ar sperejou a ra e lez d'an Aotrou Doue.

4. — An Aotronieziou,
5. — Ar Vertuziou,
6. — Ar C'halloudou,

ar re-man eo ar sperejou a c'houarn ar bed.

7. — Ar Brinseleziou,
8. — An Arc'hélez,
9. — An Elez.

Ar re-man eo ar Sperejou a vir diouz an droug ar broiou, an tiegeziou ha pep hini ac'hanomp.

Rummadou krouadurien ar bed-man a zo kals kaeroc'h an eil rummad anezo eged egile; evelse ivez nao rummad sperejou ar baradoz a zo kalz kaeroc'h an eil rummad anezo eged egile ha mar d'eo sebezus gwelet pegen bras eo galloud an Aotrou Doue pa zeller ouz ar grouadurien en deus er bed-man, sebezusoc'h e vezo c'hoaz gwelet pegen bras eo e c'halloud pa zellimp ouz ar grouadurien en deus er bed-all.

Pedomp hon El Mirer d'hon dougen etre e zaouarn ha d'hon diouall diouz pep droug ha dreist pep tra diouz pep pec'hed.

PERIG HAG AZILIS

Eured Ernest ha Sylvine

ELL a oa abaoe ma n'em oa ket klevet an distera hano diwarbenn « Sylvine », ar plac'h yaouank n'oa nemed avel en he fenn ha friantis euni, an hini a oa bet oc'h esa trei Oliv da vont d'he heal ha tost e oa bet d'ezi dont abenn eus he zaol. Nebeud amzer goude friko Moris hag Oliv, oa bet kaset embannou « Sylvine » gand eun divroad, eur beajer-kenverz, boazet da liva brao e varvailhou ; he zouella en devoa graet, hag hi a lavare, foug euni :

— « Me a vezo graet eun itron ac'hanon! da Roazon ez in da jom, en eun ti ez eus warnan prenecher kement hag ar re a zo war an iliz! Daou-ugent mil lur bep bloas en deus a leve! Eur vatez am bezo, emezan, ha me n'em bezo netra d'ober nemed pourmen epad an deiz, ha gwiska dilhad kaer ! »

« Dimeziou a bell, touriou ha kestel » a lavare ar re goz ; gedomp eur pennad da c'houzout petra 'zo gwir!

Da c'hedal, e voe graet an eured, gand eur bern ardou, en iliz! Biskoaz n'em oa gwelet kement a zilhad a liou sklêr, kement a vleun endro d'an aoter, na klevet kement a c'halle! Ar plac'h nevez, dievez epad an oferenn, ne zonje nemed en he sae wenn, en he c'hurunenn bleun-oranjez, el liou he devoa lakaat war he muzellou hag he diou voe'h ; hag o tont ermêz eus an iliz, e lavaras e karfe beza gwelet pe seurt dremm he devoa, ha koant a-walc'h e oa p'edo o vont da eureuji!

— « Ma karfen beza lavaret da Loïz ar C'hioc'her lakat eur mellezour d'in azioc'h an aoter! » emezi. O klevet ar sore'hennou-ze, an dud a heje o dioukoaz, ha meur a hini o devoa difisianz en amzer da zont : « Goude pedi, goulenn sikour digant Doue, e vez c'hoari oc'h esa beva mat e stad ar briedelez, ha diazeza eun tiegez kristen! ha pa ne reer ket fors ous an Aotrou Doue, penaoz sonjal beza eurus? »

Er friko e voe kanet kanaouennoù e giz kêr gant pôtreù yaouank diskramailh, traou e galleg, diotachou ha n'o devoa na penn, na lost hag e voent kavet brao, dreist-holl gand ar re vouzar hag ar re ne boellent ket eur ger anezo ; goude e voe dans betek diou eur goude hanternoz ; an dud nevez a dlee enori an dans p'e gwir o devoa graet anaoudegez, an eil gand egile, en eur zal-dans : Ernest en devoa joa ous Sylvine, ha Sylvine ous Ernest!!!! kaera tra..... ma vije bet padet!

Siouaz! en em gaout a dle ganto ar pezh a zigouezas gand Yann ha Janned :

Kanomp amourousted Janned,

Kanomp amourousted Yann ;

Yann a gar Janned,

Janned a gar Yann ;

Mes aboe m'eo Yann dimezet da Janned,

Yann ne gar mui Janned,

Na Janned Yann.

Bloaz a zo aboe m'eo eureujet Ernest ha Sylvine, da ne glev e morse hano anezo o daou ; met, er zizun dremenet e klevis, gand Job, pôtr al lizeri, e oa deuet Sylvine d'ar gêr, he fotrez vihan ganti, e noaz, kouls lavaret.

« — Petra? emeve, maro eo he gwaz? »

— Gwelloc'h e vije bet, emezan, rak, breman ha tra ma vezo beo, ne ray nemet poan d'ezi! Ar c'hanfard, an dilamprek a zo anezan! Eur c'henderv d'in a zo e Roazon, war an hent-houarn, hag hen anavez mat, o veza m'emaint en hevelep karter. Ma 'z eo gwir ar pezh a lavar hennez, n'eus gwenneg ebet en ti, urz ebet war netra, ha buhez fall ganto o daou.

— Paour kêz Sylvine! hi n'eo ket eur vaouez fallakr, Job, met kollet eo gand al lorc'hentez! Kaout a rae d'ezi n'oa ket koantoc'h eged he skeudenn, ha n'oa netra re vrap eviti, netra re ger!

— Kenavo, moereb, eme Job, unan bennak a zo arru warzu aman. »

Dek munud goude, edo mamm Sylvine dirazon eun dremm glac'haret d'ezi, ker glac'haret ma kemeris an hardiziegez da lavaret :

« — Deus em zi, Soaz, da ziskuiza eur pennad!

— Mont a rin, Anna goz! emezi ; ar vuhez a zo kalet hag ar boan-spered a jach war an den! »

Ha kerkent ma oa deuet en ti, hag azezet war ar

skaon, ar vamm reuzeudik a stagas da ziskarga ar pezh a oa war he c'halon :

« — Me a zo tamallus! emezi ; n'em eus ket savet mat va merc'h! he mignet em eus ; ne nac'hen netra outi ; he holl divizou a raen! breinet eo ganen! Ha pebez dimezi he deus graet! he gwaz ne c'hounit netra, hag en deus droug outi abalamour ma n'eo ket mondianez! Ha petra 'ra? eva noz-deiz, ha skei ganti pa vez mezo! Eun toull-kambr o deus hag a zo ken tenval hag eun toull-ludu, ha c'hoaz ne c'hellont ket paea o gouel-mikêl! Ma vije bet desket va merc'h, he divije gellet mont eun tu bennak da c'hounit! pé, da vihana, ma vije bet troet da labourat, he divije kavet plas ha labour! met, siouaz! savet eo ganen evel eur benherez! n'oar nag aoza boued na seurt : viou fritet, eun tamm « charcuterie » hag echu! n'o deveze nemed an dra-ze. N'he deus ken plijadur nemed oc'h en em ficha, o liva he ivinou, he daoulagad, he muzellou : « Va gened, emezi, liou va bizaj ha va bleo, o deus tennet warnon sellou Ernest Chovard ; en em zer-c'hel koant a rankan bepred evit plijout d'ezan ato! »

— Soaz kêz, da vere'h ha te, ho tiou oc'h bet diskiant en eur gredi, evel ho Pater, komzou flour eun estren! gwelloc'h e vije bet, da Zylvine, ober disteroc'h dimezi ha chom er vro ; met ar merc'hed diempenn a zo diaes d'ezo kaout priedou diouto, en hor bro, en hor parrez, dreist-holl! Maouez fur a zo gwelloc'h eged maouez koant ; ar vraventez a dremen, ar furnez a gresk gand an oad; pô-tred yaouank Breiz a oar an dra-ze pell a zo, ha da vere'h, ma n'eus ket a fallagriez enni, ha n'eus ket, n'eus ket kalz muioc'h a furnez! Ne zigarezan ket da vab-kaer, rak n'ouzon ket pe seurt kristen eo, met m'en divije kavet en e gêr digemer laouen ha boued fetis, m'en divije bet eur vaouez dizamant, ouz he foan ha war evez en aoun da c'hlaza ar re-all, n'eo ket da lavaret e vije en em roet d'ar boesoun evel ma 'z eo. »

Estreget kenteliou ha rebechou a rois d'ar vamm baour ankeniet :

« — Pedi a rijn evidout, Soaz; warc'hoaz, pa 'z in d'an oferenn, e c'houlennin digant Doue da frealzi ha rei e c'hrasou da Zylvine da zougen he c'hroaziou. »

Eun dousenn viou a lakis d'ezi en eur baner hag eun tammig amann fresk, p'oa nevez gwerzet al leue bihan ganen.... hag eun danevell war ar marc'had! He lenn a reoc'h aman ar miz a zeu.

TINTIN ANNA.

E Bro hor Breudeur Tramor

Urz Esperans Kembre

WAR « Ford Gron » (1) miz mae diweza em eus lennet eur pennad skrivet gand an Doktor G. Arbour Stévens evid izili Urz Esperans Kembre, — tud yaouank hag a zo hor breudeur dre ar gwad ha dre ar yez, — hag e kaver ennan kenteliou hag a vezo ken talvoudus da lenn, er miz-man, da dud yaouang Breiz-Vihan ha ma 'z int bet da re Breiz-Veur, er miz tremen.

An Doktor Stevens, goude beza diskouezet splann ar gaou a reomp ouzomp hon-unan o prena bouejou estren ha ne raint biken kement a vad d'hor c'horf ha re hor bro hag ar gaou a reomp ivez ouz hor c'henvroiz a zo o labourat douar pa gasomp hon arc'hant da brena traou a-bell bro, e lec'h rei tro d'ezo da c'hounit eur gwenneg bennak, a c'houlenn ouzomp heulia ar gourc'hemennou-m'hon eus c'hoant da veza tud kalet ha krenv :

Red eo d'eomp-ni, Breiziz, evit beza Breiziz mat, beza yac'h ; ar Breizad mat eo an hini hag e lec'h kaout mez, evel darn, a denn lore'h eus e ouenn, eus e vro hag eus ar boued a gaver da zebri en e gorn-douar.

Seul-vui a beadra d'en em vaga a gav eur bobl en he bro ha seul yac'hoec'h e vezo ar bobl-ze. Seul vui e vezo yac'h tud Breiz ha seul vui e splannaio dre ar bed sked ha kened ar Vretoned.

Evit beza seder eo red beza yac'h; evit beza yac'h ee red d'an den debri ar boued a gav er c'horn-douar m'ema ennan o veva.

Ar boued mat eo ar boued digemmesk ha glan; boued hor c'harter a zo graet gand an hevelep pri a ya da ober hor c'horf hon-unan ha setu aze perak eo eur boued graet

(1) - « Ford Gron », da lavaret eo an Daol Gromm, « la Table Ronde », a zo unan eus kelaouennou kaera Bretoned Breiz-Veur.

kals gwelloc'h diouzomp eged ar bouejou a zav er broiou-all.

Ar bouejou lous ha trenk eo hon laka da glenvel; red eo kaout boued glan, e tiez glan ha kinniget d'eomp gant daouarn glan; dleet eo gwalc'hi an daouarn atao a-raok azeza ouz taol.

Setu aman ar bouejou gwella a oufe kaout nr Vretoned :

1. — Laez livriz, da lavaret eo laez nevez gorroet diwar zaout hag a zo yac'h; laez evelse a vago tud hag a veo glan o gwad.

2. — Viou diwar yer maget gant boued Breiz ha war zouar Breiz.

3. — Amann ha fromach graet diwar laez saout Breiz, saout hag a vez maget gant bouejou ha trevajoù Breiz.

4. — Pesked nevez tapet.

5. — Yer hag a zo en o gwir wella p'o lazer ha nann yer hanter gianv pe varo dre glenved.

6. — Eur wech bemdez e c'heller debri kig; fall eo debri aliesoc'h ha red eo e vefe ar c'hig-se, kig ejenned pe zaout yac'h ha bet maget er c'harter.

7. — Avalou-douar, kaol, bleun-kaol, saladenn, ognon, karotez, panez, irvin, rabez, piz, fa, al louzeier-ze holl a zo mat da zebri, mar d'int savet er c'harter.

8. — Bara an teir edenn : gwiniz, segal ha heiz.

**

Mat e vije da Vretoned Breiz-Vihan heulia ar gourc'hemennou a ro an Aotrou Stephans da Vretoned Breiz-Veur.

E pelec'h ema ar wellaenn a zo deuet ennomp gaud eun dra hag eur bern tud a zo ha ne vevont mui nemet diwarnan : ar c'hafe?

Hag ar butun? Da bet den e ra vad?

Hag ar pezh a lavaran diwarbenn ar c'hafe hag ar butun a c'hellfen da lavaret diwarbenn ar « margarine » ha mil ha mil goz tra all, a deu d'eomp eus ar broiou pell ha gwella ma 'z int da netra eo da ober gaou ouz hor yalc'h ha dreist-holl ouz hor yec'hed.

Bretoned, bevomp diwar draou hor bro.

XXIVe Gouel ar Bleun-Brug

XXIVe Gouel ar Bleun-Brug a vezo graet e Montroulez d'an 2, 3 ha 4 a viz gwengolo a zeu

Trede dervez ar gouelioù a vezo renet gand an Aotrou DUPARC, eskob Kemper ha Leon.

KENSTRIVADegoU

I. — Kenstrivadeg ar skriva, (concours de narration) Etre bugale ar skolioù a lenn « Feiz ha Breiz ar Vugale ».

a) — Skrivit, e brezoneg, unan eus an istorioù kaera bet kontet d'eoc'h, e brezoneg, gant ho mamm goz pe gant unan bennak all.

b) — Skrivit eul lizer brezonek da Rener « Feiz ha Breiz » ha livirit d'ezan petra a zo bet plijet d'eoc'h ar muia e « Feiz ha Breiz ar Vugale », abaoe miz genver betek vremen.

Kas an istorioù hag al liziri-man, abenn hanter-east, da ziwezata, da : M. de chanoine GRILL, Inspecteur de l'enseignement libre, impasse de l'Odet, Quimper.

Prizioù kaer a veezo rot d'ar re gaera anezo d'ar Bleun-Brug a zeu.

II. — Kenstrivadeg al lenn (concours de lecture)

Etre bugale ar skolioù ; barnet e vezint war eur pennad pe bennad a lennint e « Feiz ha Breiz ar Vugale ».

III. — Kenstrivadeg an displega (concours de déclamation)

Ar re a gemero perzh er genstrivadeg-man a vezo rannet e daou rummad : ar vugale, betek 15 vloaz hag ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz : ar pezh o devezo da displega eo ar bedenn-man savet gant hor barz brudet Yann-Per Galloc'h :

PEDENN EVIT BREIZ

Deuet omp holl d'ho pedi, Jezuz, war hon daoulin
 Da glask, en ho kalon, konfort en hon anken ;
 Jezuz, C'houi hor c'blev, c'houi hor gwel,
 Ho pezet truez ouz Breiz-Izel !
 Hor bro a oa eurus dindan ho taoulagad,
 Beva a raemp e peoc'h, ho lezenn a oa mat ;
 Met hon tadou o deus pec'het,
 Ha c'houi oc'h eus hon ankounac'heet.
 Er brezel ez omp bet dispennet hep distro,
 An estren a zo deuet da veza mestr en hor bro ;
 Frankiziou hor boa gwecharall,
 Laeret int bet gand an estren fall
 Met c'houi, tadou ar vro, c'houi sent koz holl doujet,
 Pa 'z omp skuiz el labour, d'hon harpa darnijit.
 Roit d'eomp nerz e kreiz hon anken,
 Goarantiñ Breiz da virviken.

IV. — Kenstrivadeg ar prezeg (concours d'éloquence):
 Ar re a gemero perz er genstrivadeg-man a vezo rannet
 e tri rummad :

- a) rummad ar vugale etre 12 ha 15 vloaz ;
- b) rummad ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz hag a zo
 chomet er gêr eus ar skol ;
- c) rummad ar re yaouank etre 15 ha 25 bloaz hag a
 zo oc'h heul ar skoliou bras.

Ar pezh a c'houlenner outo holl eo lenn an daou ben-
 nad skrid gallek a zo aman warlerc'h, savet gand an Tad
 Gregor eus a Rostrenen hag an Aotrou Camille Jullian,
 hag ober goudeze eur brezegenn verr, e brezoneg, na
 petra 'ta, teir bajenn d'an hirra, war an ezomm hon eus
 da zeski, da skigna ha da zifenn hor brezoneg.

Skridou ar brezegenn-see a ranko beza kaset abenn
 hanter-eost, da ziwezata, da : M. le chanoine GRILL,
 Inspecteur de l'Enseignement libre, impasse de l'Odet,
 Quimper.

Ar pemp a vezo kavet braoa o skridou, e pep rummad,
 a deuio da Vontroulez d'ar 4 a viz gwengolo, hag eno
 ar varnerien a roio da anaout piou a vezo da genta.

Kement hini a oar brezoneg, ha goude ma ne vefe ket

en eur skol gristen, a c'hell kemeret perz e holl gen-
 strivadegou ar Bleun-Brug.

Priziou kaer, eus ar re gaera, a vezo roet, dreist-holl,
 d'ar re a vezo da genta e kenstrivadeg ar brezegerien.

Préface de la Grammaire française-celtique
 de Frère Grégoire de Rostrenen,
 Prêtre et prédicateur capucin

Quelque Momus... dira que c'est trop tard de donner
 les principes d'une langue mourante....

On ne se contente pas d'attaquer l'excellence de notre
 langue, on ajoute qu'elle n'a d'usage que dans deux petits
 recoins de France et d'Angleterre, ainsi qu'il ne paraît
 nulle nécessité, ni même aucune utilité de la conserver, ou
 d'en donner les éléments au public, il semble plutôt qu'on
 devrait l'abolir; ce sont les discours ordinaires. Mais une
 langue dont presque toutes celles de l'Europe ont em-
 prunté une infinité de mots; une langue qui sert à plus
 d'une nation pour trouver l'éthimologie d'un très grand
 nombre de mots, de surnoms de famille, de noms propres
 de lieux, de villes, de rivières, est-elle inutile, ou plutôt
 n'est-elle point nécessaire?

Je tombe d'accord qu'une seule langue en France, ou
 même dans tout le monde, serait fort à souhaiter; que
 l'on fût, comme avant la confusion des langues, « labii
 unius et sermonum eorundem » (Gen. I. II. V. I.) ; puis-
 qu'il est certain que, si on excepte la religion, rien ne con-
 cille plus les esprits et n'unit davantage les cœurs, rien
 n'entretient mieux la société et le commerce entre les
 hommes que l'unité de langue; de même que la diffé-
 rence et la variété des idiomes donne de l'éloignement,
 pour ne pas dire, cause une sorte d'aversion aux uns pour
 les autres. Mais si les Romains qui étaient de si beaux
 esprits, si judicieux et en même temps si puissants, ont
 tenté en vain, selon la remarque de Vives; (sn Aug. De
 civit dei lib 19. 6. 7.) d'obliger tout l'univers à parler
 leur langue, qui est l'esprit si sublime, qui est le génie
 supérieur, où est le Monarque qui pourra le faire? Il faut

dra donc que dans la suite, comme ci-devant, chaque nation parle et conserve sa langue maternelle, ou bien la société cesserait entre les compatriotes, les âmes des fidèles périroient, faute d'être sustentées de la parole de Dieu et de recevoir les sacrements de l'Eglise. Ces raisons suffisent pour conserver et pour cultiver les langues vulgaires, et elles font en même tems toucher au doigt et l'utilité et la nécessité de la langue bretonne.

(Cette préface a dû être écrite dans les premiers jours de l'année 1737, les approbations qui la suivent étant du 5 avril et du 8 mai 1737).

Extrait du discours de réception à l'Académie française prononcé par M. Camille Jullian, le 13 novembre 1924.

Il y a pour les langues, comme pour les nations et pour les croyances, des crises de fatigue et de déclin. Mais..... des langages qu'on croyait endormis ont proclamé leur gloire. De l'avenir d'un idiome, pas plus que de celui d'une foi ou d'une patrie, personne ne sait rien, et la science n'a qu'à se taire sur la loi du lendemain....

Faire mourir une langue! mais c'est pécher contre la vie sociale. Une langue nous apporte les idées et les sentiments de nos ancêtres, elle nous conserve les nôtres, elle les répète aux êtres qui viennent de nous. Elle est le lien moral par lequel le crépuscule de la journée humaine qui finit se rattache à l'aurore de celle qui commence.

V. — Kenstrivadeg ar c'han (concours de chant)

Setu aman ar c'hanaouennou o devezo da zeski ar ganerien a glasko kana e kenstrivadeg ar Bleun-Brug, e miz-gwengolo a zeu :

KANERIEU A-UNANOU
(Solistes)

Soprano : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1928 ; p. 12.
Alto : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1928 ; p. 4.
Tenor : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; p. 10.
Basse : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; p. 2.
Baryton : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; p. 8.

KANERIEU A-STROLLADOU
(Chœurs)

Diou vouez henvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1922 ; page 16.
Diou vouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1920 ; page 14.
Teir mouez dishenvel, a : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1930 ; page 14.
Teir mouez dishenvel, b : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1932 ; page 15.
Peder mouez dishenvel : Leor kanaouennou Bleun-Brug 1921 ; page 20.

REOLENNOU AR GENSTRIVADEG

Reolennoù kenstrivadeg ar bloaz-man a zo henvel mat ouz re ar bloaveziou tremeneet. Ar varnerien a c'houlenn hepken ma kemero ar ganerien an eil kanaouenn a ganint er maez eus leoriou kanaouennou ar Bleun-Brug evit ma vezo klevet, er genstrivadeg, toniou nevez ha dishenvel diouz ar re a zo bet klevet betek-hen.

SARDEZ ARRA ha SARDE ERWAR, PATRONED Breiz-Izel
 PEDIZ evidomp

Sent Breiz enoret e miz mae

- D'ar 1. — Sant Ronan, eskob.
 D'an 3. — Sant Meriadec, eskob Gwened.
 D'ar 4. — Sant Perec, Abad.
 D'ar 6. — Sant. Brevaler ha sant Mellon,
 eskibien,
 D'an 9. — Sant Koulm, Abad Iona.
 D'ar 17. — Sant Herve, Ermit.

KELLEIER

KATEKIZ BREZONEK

Eus unan eus parrezioù brasa Menezioù Du Bro Gerne e skriver d'eomp :

« Aman an holl vugale a zesk ar c'hatekiz brezonek ;
 « gwreg an Aotrou Mèr hag he c'hoar o deus goulennet
 « ma vije desket katekiz brezonek d'o bugale evel d'ar
 « vugale all ha koulskoude er gêr ne vez komzet nemet
 « galleg outo. »

Setu aze eus petra e c'hell dont a-benn mestrezed-skol pa red gwad breizad dindan o ivinoù ; met perak, en eur barrez vras all ha stag ha stag he douar ouz douar hounnez e labour kement ar vestrezed da drei o merc'hed war ar c'hatekiz galleg ma ne gaver hini ebet mui, en o zouez, o teski o c'hreansou e brezoneg.

Bretoned, dihunomb ; re bell omp bet chomet da gousket !

BODADEG BUGALE KEMBRE

An Aotrou Dyfnalit Owen, Rener an « Test » hag unan eus prezegeerien helavara Bro-Gembre a zigas d'eomp kelou eus « eiztezod », da lavaret eo eus bodadeg vras bugale e vro é Colwym Bay : 14.000 e oant bodet eno, emezan, d'ar 25 a viz mae diweza.

Pegoulz e vodo ar Bleun-Brug 14.000 eus bugale Breiz-Izel evelse ha 14.000 o c'houzout hag o karout komz, lenn, skriva ha kana e brezoneg ?

E Montroulez, marteze, d'ar 4 a viz gwengolo a zeu, ma kar kerent, mistri ha mestrezed hor bugale, poania a-walc'h ganto ac'han di.

Roomp hanoiou ker

d'hor bugale

EUR Breizad, o chom breman, pell diouz e vro, é Château-Gontier, a c'houlenne ouzomp d'ar 4 a viz mae diweza, hanoiou kaer da rei d'eur bugel emma o c'hortoz e c'hinivelez ha setu aman hanoiou kaera sent ha sentezed Breiz hon eus kaset d'ezan :

I. — HANOIOU SENT : Tenenan, Jaoua, Kadou, Gweltas, Divi, Gwennole, Sane, Padraig, Eginer, Telo, Yvon, Brieg, Tudi, Karantec, Brendan, Perec, Meriadec, Gwevroc, Salaün, Ronan, Miliau, Trever, Tujan, Herve, Gamson, Arzel, Kongar, Melar, Sezni, Kleder, Iltud, Winoc, Maudez, Alan, Tugdual, Gouesnou, Budoc, Kaourintin, Gwenaël, Eder, Gunthiern, Thivisiau, Ergat, Yvi, Primel, Eneour, Ronan, Gwigner, Idumet, Gwenegan, Ruelin, Alor, Efflam, Majan, Tanguy, Goul'hen, Koulm ha Gwilhou.

II. — HANOIOU SENTEZED : Bere'hed, Gwenn, Ninoc, Noluen, Anna, Levenez, Tunvez, Heodez, Non hag Azenor.

Meuleudi d'ar Breizad-se ha daoust ma z eo divroet a jom stakoc'h ouz e vro, dre e spered hag e galon eged eleiz a Vretoned hag a zo o veva war he douar.

Hanoiou sent hor bro a zo kaer ; roomp an hanoiou-se d'hor bugale.

EUR c'hany e Kerne-Veur

An Aotrou Jenner, hag a zo bet e Kerne-Veur ar pezh m'eo bet an Aotrou Loth, e Breiz-Izel, a zo nevez maro er miz tremen. Eur pennad-skrud a voulimp diwar e benn, er miz a zeu.

Doue r' e bardono.

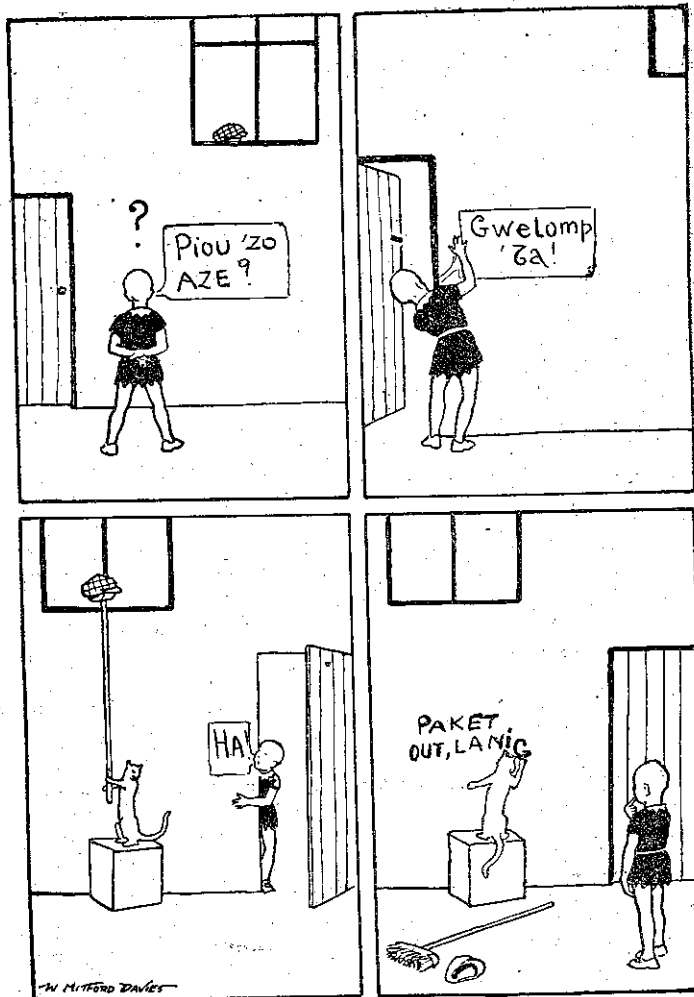
EUR c'hinivelez

An Aotrou hag an Itron Marc ar Berr, eus a Gemper, a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h MARI.

Doue r'he c'hresko bras.

Feiz ha Breiz...

(Diwar Cymru'r Plant)

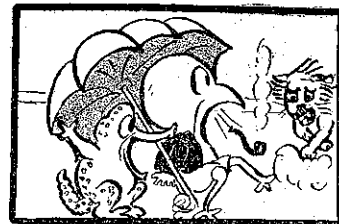
Lanig ha Bisig e gaz

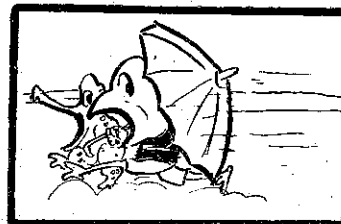
...ar Vugale vihan

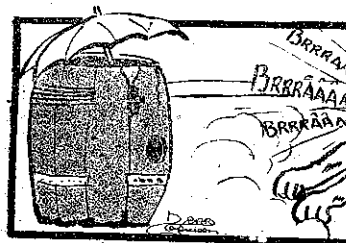
... Pegen brao eo beva aman.

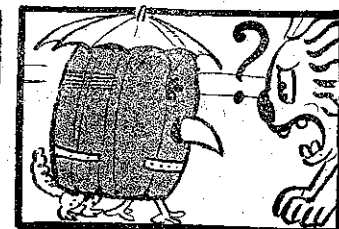
— !!! Hola ho !... Krok ! fin 'zo ganeomp ...

— Diskenn buan ebarz, rak erru eo ha naoun du en deus.

— Poent e oa, va bugaligou geiz !

— Petra an diaou eo heman ? eme al Leon, abafet !...

... Ha, dre ma vale ar varrikenn warzu ennan, e tec'has kuit buan buan, strafuilbet.

Divinadennou miz mezeven

1. — Beza trituit en ntit a ta tit
Ni to ttititiz, tet ht titit.
2. — Pa tetn eun tita, titn t e titu titat
titel tr gntted titn titg tit titit.
3. — Pa titz an titit titat tr Rtitit,
Ne tritiktnt nitg tr tatut tat at c'tettig.
4. — Ktititit'h e taito titrt d'te titnt,
Etitit titit c'titu titatuot ta c'tituit titnt.
5. — Litaaat ar mitnt tit e bitis,
Hag tit tet'h e trtit ar t'htatfat.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Degasit respontchou ebrel, mae ha mezeven, abenn ar 15 a viz mezeven, da Rener « Feiz ha Breiz », Scrignac (Finistère). Legaset d'comp krenn-lavariou kaer all, anavezet en ho pro.

Recherchez-vous
le Café à primes?
achetez
le **CAFÉ** du **JOUR**
il vous plaira!

le sac de 250 gr.
5.85
avec un Bon-Prime

chaque Breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco

Ti koz L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs
18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchoerou ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou ni-verus diwar diskouez o c'hartenn.

FRANÇOIS VALLÉE
SECRÉTAIRE DE "L'ACADÉMIE BRETONNE"

Bugale ar pask kentan

Setu etouez bugale ar pask kenta ar re a zo bet dibabet evit lenn.

Ar baotred : Yves Nédelec, Kerverzidi; Jean-Louis ha René Berrou, Claude Le Borgne, Louis Méar, Louis Le Duff, Yves Roué, Jean-Louis Stéphan.

Ar merc'hed : Marie Le Borgne, Laneusfeld; Marie Broguennec, Anna Pluchon, Jeanne Ollivier, Pauline Bozec, Marie-Anne Daniélou, Paulette Le Jeune, Anne-Marie Conseil, François Guennégau, Francine Pont, Germaine Priser, Marie Priser, Anna Moysan, Anne-Marie Quéguiner, Marie-Louise Ollivier, Louise Conseil, Marie-Yvonne Borgne, Marie Cuff, Jeanne Cloarec.

O deus graet ar gest : Pierre Conseil, François Le Squin, Louis Nédelec hag Auguste Séité.

Léonie Daniélou, Yvonne Quioe, Marie-Anne Vellez ha Marie Floc'h.

Bugale an eil pask

Etouez bugale an eil pask setu ar re o deus bet ar muia poenchou epad ar bloaz, er c'hategiz :

MERC'HED : Jeanne-Yvonne Conseil, Marie-Thérèse Creac'h, Marie-Jeanne Réungoat, Yvonne Daniélou, Yvette Mesguen, Julia Falc'hun, Henriette Cabioe'h, Marie Abhamon, Jeanne Créac'h, Jeanne Marc.

PAOTRED : Yves Guillou, Jean-Louis Quillec, Yves Simon, Paul Bothorel, Jean Jézéquel, Michel Berrou, Jean Floc'h.

A-Nevez gant Kleier hor parrez

BET BADEZET

MIZ EBREL. — 20 : YVES Roignant; paeron : Yves Rellour; maeronez : Eulalie Guillermin (Theven-Kerbrat). — 21 : MARIE Corre, Kerloudanou; paeron : Jean-Marie Corre; maeronez : Marie-Yvonne Guillou. — 22 : MADE-

LEINE Person, (Kreac'h-Piket); paeron : Hervé Béchu; maeronez : Jeanne Boule'h. — 26 : YVONNE Cocaigu, (Théven-Kerbrat); paeron : Claude Troadec; maeron : Marie-Yvonne Velly. — 29 : JEANNINE Goulven, (Kerrien); paeron : Jean Goulven; maeron : Jeannine Qué-méner.

MIZ MAE. — 6 : HENRIETTE Cabioc'h, (Keronki-doc); paeron : Alain Bergot; maeronez : Marie Guillerm. — 7 : MARCELLE Denmat, (bourg); paeron : Francis Mel; maeronez : Marie Boucher. — JEANNINE Denmat, (bourg); paeron Louis Denmat; maeronez Marie-Renée Créac'h. — 13 : JULES Caroff, (Pont-Jégu); paeron : François Corre; maeronez : Marie Paul. — FRANÇOIS Corre, (Roguennic); paeron : Didier Coadou; maeronez : Françoise Corre.

BET EUREUJET

MIZ EBREL, 25. — FRANÇOIS LE DUFF, Plouescat ha MARIE-YVONNE BOTHOBEL, Kerbest-Kléder.

BET BEZIET

MIZ EBREL, 12. — JEANNIE FAUQUE, (Kreac'h-Avel), 74 bloaz. — 18 : MARIE-JEANNE CUEFF, (Bou-gouronan), 75 bloaz. — 22 : CHARLES GUILLERM, (Ker-lavezo), 65 bloaz. — 23 : MARIE-NICOLLE ROUÉ, (Ker-marger), 74 bloaz. — 25 : LOUISE LE VELLY, (Kreac'h-Avel-Vras), 25 bloaz. — YVONNE ANDRÉ, (Pont-Karadec), 3 miz.

MIZ MAE. — 5 : PIERRE BOUREL, 3 bloaz. — 6 : JACQUES LE NELLY, (Kerrien), 81 bloaz. — 8 : YVES PRIGENT, (Kerlissien), 29 bloaz. — 9 : JEAN-FRANÇOIS LE FAOU, 36 bloaz. — PAUL CREFF, (Keraniou), 72 bloaz.

REQUIESCANT IN PACE!

RETREJOU LESNEVEN

Retret ar merc'hed dimezet er miz tremen :

Reine Bellec, Radonn; — Marguerite Floc'h, Ty-Izela; — Marie-Yvonne Le Gall, Mifin-Kervenguy.

Retred ar baotred yaouank gant gouelioù ar Pantekost : Pierre Le Roux, Dourel-Kermoal.

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ GOUERE

Hanter kant vloaz. e servij
Doue. wardro ar vugale

Da c'hedal ma vo great kant vloaz ti-skol gristen ar mere'hed, n'eo nemet eum nebeut bloaveziou yaouankoc'h eget hon iliz parrez, hon devezo er bloaz, -man eur gouel kaer, edoug ar miz, evit ar gouent hag ar barrez a bez. Dizale e vezo hanter-kant vloaz abaoue m'he deus su-

perioez ar gouent grêt evit ar wech kenta ar veniou al leou he gwestle d'an aotrou Doue evit e servij etouez leanezed ar Spered-Santel. Kerkouiz hag an eurejou hanter-kant vloaz, ar gouel-man n'eo ket stank ha tro vreo a gavimp da ziskouez hon anaoudegez vat, ha d'ar superioez ha d'he holl leanezed a laka kement o foan, gant merc'hed ar barrez.

Meur a hini a c'hoar ar pezh he deus great ar superioez abaoe ar pevar bloaz m'eman e Kleder, mat hon eus kavet displega eun nebeut evidoc'h ar pezh he deus great araok.

E GOUZEC. — Ganet voe e Gouezec d'ar 24 a viz ebrel 1865 en eur familh eus ar re gristena, prest atao da zont war zikour an iliz hag an oberiou mat. He zad a voe epad hir a vloaveziou ha beteg e varo e kuzul an iliz, eur c'henderv d'ezhi en hevelep karg en deus bet a nevez zo, eur vedalenn a enor digant an aotrou 'n Eskob.

D'he 8 vloaz e voe laketa er skol-loja e kouent KASTELLIN, e leac'h ma chomas beteg kaout he « brevet » oc'h ober bepred plijadur he mestrezed.

E KOMBRIT. — Trum goude er bloaz 1882 e kemere he dilhad leanez e SANT-BRIEG, hag er bloavezh warlerc'h e voe kaset da ober skol da Gombrit e leac'h ma tizroas goude he veniou kenta, miz eost 1884. 27 vloaz e chomo eno, ha daoust ma 'z eus tostig da 25 bloaz abaoe m'eo deuet ac'hano n'eo ket tost da veza ankounac'haet c'hoaz. Ar skol m'edo enni, Sœur Sainte-Anne de Saint-Augustin, a oa skol ar gomun, skol ar c'houarnamant ; serret voe er bloavezh 1910, ha neuze e vezo hanvet da superioez en Huelgoat.

EN HUELGOAT. — Ar skol dalc'het gwechall gant leanezed ar Spered-Santel er barrez-ze a voa bet serret er bloaz 1902, eur skol dalc'het gant dimezeled he doa kemeret he leac'h met war ziskar e yea bep bloaz hag edo kouezet, koulz lavaret da netra, pa voe galvet a nevez ar seurezed ha p'en em gavas eno ar superioez o tont eus Kombrît.

FEIZ HA BREIZ

1914

Ugent vloaz 'zo

SPERED an den a zo graet, en eun hevelep doare, ma kav atao plijadur, o tizrei war e amzer dremenet, daoust pegen trist e ve bet an amzer-ze evitan.

Abenn fin ar miz-man, e vezo ugent vloaz abaoe ma tigoras ar brezel bras, ar gwasa darvoud en deus bis-koaz skoet hor bro. Sonjet em eus e plijfe da lennerien « Feiz ha Breiz » kaout aman eur ger bennak diwarbenn ar strafuilh, an diskabell a daolas kelou ar brezel, e kreiz hor maeziou. Ouz va lenn, sur a-walc'h, euspenn unan a vevo a-nevez, dre e spered, an enriou tenvala eus e vuhez, marteze ive meur a hini a gavo muioc'h a nerz-kalon da zerc'hel penn d'an diezamanchou a stourm outo breman. Pa zirollas ar brezel kriz, d'an 31 a viz gouere 1914, ar brezel a dlîe gwaska kemend a galonou hag hada kemend a reuziou, dre ar vro a-bez, ar Vretoned a oa o paouez staga gand o eost. Abaoe an diskar-amzer o de-

voa lakaet o holl foan wardro o farkeier evit taoler enno an had da beilha war an had-se, ha breman e douarou Breiz n'oa ket bet morse kaeroc'h, karget ma 'z'oant a eost puilh ha pinvidik. Kalonou an dud ive a yoa laouen bras, ha penaos ne vijent ket? Dirak an daoulagad e vransigelle, ken brao, goustadik, frouez eur bloaveziad poan ha labour, ha n'oa mui da ober, nemet astenn an dourn d'e zastum. Deuet oa fin ar zizun hag e kalz tiegeziou, an heiz, ar zegal hag ar c'herc'h a oa trouc'het, ar gwiniz goanv e-unan a c'hortoze ma vije lakaet ar falz dindanan. Ar mekanikou da drouc'ha ed n'oant ket c'hoaz stank pa zigoras ar brezel; o koumans beza ana-vezet edont ken. E kalz tiegeziou eta ar medi a dlie beza graet holl gand ar file'hier bihan. Digoret amzer an eost, an dud n'edo ket ar c'hiz ganto da guitaat o farkeier na da vont kalz d'ar marc'hajou ha d'ar foariou, el lec'h ma vez klevet ar c'helajou. Ar c'hazetennou ne vezent lennet nemet da zul, ar c'heleier evelse ne vezent ket klevet buan. E gwirionez, an holl o deveze tra-walc'h da ober wardro an eost ha n'edont ket nemeur e chal gand ar pezh a c'helle tremen e Paris pe el lec'h all. Epad ar zizun ziweza a viz gouere, ar c'hazetennou, evit doare, o devoa roet da anaout, a zeiz da zeiz, e klaske trabas ar Brusianed divalo hag e trenke zoken an traou. Met ken alies all, ez oa bet diaraok trouz ar brezel, ma ne gredas den, e c'hellje digouezout. War ar maeziou ar c'halz eus an dud, pell diouz ar vourc'h, ne glevjont netra 'n holl eus ar pezh a veze skrivet pe lavaret du-man, du-hont; spontusoc'h a ze a voe evito ar wirionez. Sefaouit.

Er gêr, em eus sonj mat, hon devoa eur gwall zervez medi da ober d'ar zadorn; c'hoant peurzistaga ar c'herc'h a oa araok pardon Santez Anna. Diouz ar mintin, n'edomp ket diwezat hag eus kreiz an oabl koumoulek an heol a zispake, bep ar mare, e vannou tomm ha skedus. C'houec'h oamp daoubleget war an irvi, ha daoust m'oa tenn al labour, an eil a roe kalon d'egile. Dizroet edomp eus mern-vihan ha kroget d'ober ar frap diweza : « an dachenn-man, en doa lavaret va zad, a rank dont d'an traon hirio; varc'hoaz paotred e tiskuzimp; ar zul 'zo ». Hag en eur lavaret ar c'homzou-ze, goude beza sec'het ar c'houezenn a ziruilhe eus e dal, e c'hoarzas kalonek hag e

lemmas e falz, Eürus oa e gwirionez an tadig paour; ni ive a oa eürus o labourat en e gichen hag a vouze'hoarzas ouz e glevet. Ne glevet mui nemet trouz ar file'hier o skei war an ed ha trouz an ed o klemm, oc'h hirvoudi, diandan an taoliou, pa deuas, en eun taol, betek hon diskouarn evel bouidinn kleier.

Sell a lavaras unan ac'hanomp kleier X... petra 'zo anevez ganto 'ta? Hag holl e lezjomp an dram a-dreuz evit astenn hon diskouarn da zelaou. Kleier an tan eo a respontas unan all. A vec'h m'en doa echuet e c'her ma voe klevet fraez kleier Y... ive. Ar gwad neuze a skladas en hor gwazied, hon dremm a chenchas liou, hor c'halon a yea evel bihan. Ken strafuilhet oamp, ma kouezas ar file'hier diouz hon daouarn war an douar. Tan a ranke beza en eun tu bennak, ha gwall dan pa c'halve breman ar c'heleier ken hirvoudus. Ni a gemeras hent ar gêr, eur bec'h enkrez war hor spered. Dre ma z'aemp, meur a dra a ruilhe dre hor penn; an amzer a oa tomm, an traou kraz, an tan a groge ken buan... Ouz ar bern foenn nevez, ar skeul vras a oa chomet harpet, Pignat a ris enni beteg ar bazenn uhela evit sellet a-dro-wardro, met kaer an oa dispourbella va daoulagad, ne wellis ket an distera bouilh moged; klevet a raen avat holl gleier ar parrezioù o sini hag o sini truezus : « Evelato, a zisklerias neuze ar c'hosa ac'hanomp, n'eo ket kleier ar brezel eo a zo o son ». — « O Doue ra viro, » a respontas va zad d'ezan, gand eur vouez ankeniet. Pell a oa m'edomp el leur dilavar, o sellet an eil ouz egile hep kaout kalon da zistrei endro d'ar park, p'en em gavas bugale eus an amezeien, berr warno, hag a roas d'eomp da anaout ar pezh ne felle ket d'eomp kredi : diskleriet oa ar brezel hag ar c'heleier a c'halve ar wazed da vont kuit dioc'h-tu, da vont kuit, a greiz pep kreiz, p'oa bouc'het an eost ha pa oa ken bras izomm anezo er gêr. Ped gwech ez 'eus deuet sonj d'in abaoe eus komzou Y.-P. Calloc'h : « Evel penn ar paour, en eun taol, e prenestr tud ar bed, diroll ganto o ebatou, evel an teir gomz war ar voger epad koan Baltazar, evel eul loar a ganv o tont da zalla pep heol, -uz d'ar gateil Europ, dremm ruz-gwad ar brezel a voe dispaket... »

(Da gendec'hel)

DA BE OAD E TEUAS
ANNA HA JOAKIM
DA VEZA
TAD HA MAMM
AR WERC'HEZ VARI ?

DAR 26 eus ar miz-man ema pardon bras santez Anna Wened; eleiz eus hol Iennerien a 'z ay en dervez-se da Geranna, d'en em erbedi ouz mamm ar Werc'hez ha da deurel eur banne dour benniget war bez-meur soudarded ha martoloded Breiz maro er brezel diweza.

War gannad santez Anna hon eus kavet ar pennad-skrid-man hag a dalv ar boan e Ienn pa garer Mamma ar Werc'hez evel ma tle hen ober pep breizad.

War lavar an darn vrasa eus ar skrivagnerien, Anna ha Joakim a oa dimezet ugent vloaz bennak a oa pa deuas eun Ael eus an nenv da lavaret d'ezo e oa selaouet o fedennou hag edont o vont da gaout eur verc'hig vihan a vije goulaouenn ha laouenedigez o zi.

Pe oad, tost da vad, a c'helle neuze kaout Anna ha Joakim?

Hiniennou, evit diskouez splannoc'h peger bras oa ar burzud graet en o c'henver, a lavar en devoa neuze Anna 60 vloaz bennak hag e oa 44 vloaz abaoe ma oa eureujet

ha p'eogwir Joakim, hervez kredenn an holl, a oa kosoc'h c'hoaz eged Anna, eo anat neuze e oa koz mat tad ar Werc'hez Vari pa deuas e bried da veza mamm.

An darn vrasa eus ar skrivagnerien koulskoude ne gomzont ket evel ar rummad kenta-se; dizoare e kavont gwelet rei da zantez Anna, e lec'h stumm eur vaouez diazezet, stumm eur vaouez koz bras ha daoubleget gand an oad.

Penaos o divije gellet Anna ha Joakim sevel o merc'h evel m'o deus graet, m'o divije bet 60 pe 70 vloaz?

Penaos he divije gellet Anna gwelet eured he merc'h ha komz ouz he mab bihan, ma vije bet aet keit-se war an oad pa deuas da veza mamm?

Hag an darn vrasa eus ar gristenien a gred ec'h ana-vezas war an douar-man he mab-kaer hag he mab bihan.

Evit ma vije burzudus ginivelez ar Werc'hez n'oa ket ret e vije aet he mamm en tu all d'an oad ma ne weler ket ennan ken ar merc'hed all o tont da veza mamm.

Ar burzud graet e kenver Anna ha Joakim setu hen aman : 20 vloaz pe ouspenn a oa ma oant eureujet hag e oant c'hoaz disher; n'o devoa bugel ebet; c'noant bras o devoa da gaout unan; an Aotrou Doue a deuas hag a zelaouas o fedennou; eun ael a gemennas d'ezo ginivelez eur verc'h evel m'her greas diwezatoc'h evit ginivelez Jezuz.

E broiou ar Sav-Heol ne dremen ket an traou evel ma tremenont ganeomp-ni, dre-aman; eno ar verc'h a c'hell dont da veza mamm hag a ehan da veza mamm, kals kentoc'h eget dre aman. Eno ma c'hell eur plac'h yaouank beza mamm da 14 pe 15 vloaz hag abretoc'h end-eeun, da 40 vloaz n'eo ket evit beza ken; rak-se n'omp ket evit kredi e vije aet santez Anna, en tu all d'he 40 vloaz pa lakeas he merc'h er bed hag ar c'hroaziou hag ar bloaveziou o tremen e lec'h diskar he gened nemet he c'hreski n'o devoa graet ken.

D'ar re a gave abeg en e Itron Varia a Druez (1) o veza m'en devoa roet d'ar Werc'hez eur penn yaouank,

(1) He skeudenn a welit e « Feiz ha Breiz » miz ebrel diweza, pajenn 169.

Mikel-Ange (2) a responte : « Ar Werc'hez a zo bet cho-met yaouank atao; ar Werc'hez n'he deus ket gellet ko-saat ».

Pell a-raok amzer Mikel-Ange, Yann Gerson (3) a zis-penne lavariou ar re a venne rei da gredi e oa koz mat sant Joseph, pa zimezas gand ar Werc'hez, o lakaat di-rak o daoulagad ar gomz-man eus ar Skritur Sakr : « Juvenis cum Virgine.... et gaudebit sponsus super spon-sam » : An den yaouank a en em unano gand ar Werc'hez hag an hini zimezet a raio levenez an hini a vezo dimezet ganti ».

Mat, komzou Mikel-Ange ha re Yann Gerson diwar-benn ar Werc'hez ha sant Joseph a c'hell ivez beza laket da dalvezout pa gomzer eus santez Anna; e lec'h he dis-kouez dindan stumm eur vaouez torret he c'horf outi gand an oad hag al labour, diskouezomp hi dindan stumm eur vamm-goz hag he deus etre 36 vloaz ha 40 vloaz, stumm eur vaouez eta hag a zo c'hoaz en he gwir wella, e kreiz he nerz hag he gened.

Evelse eo o deus he diskouezet war o zaolennou kaer hag a virer atao al liverien vrudet, Leonard de Vinci, Pinturichio, Luini ha meur ha hini all. Edoug he buhez, ha zoken war he zremenvan, santez Anna he devoa eun dremm dudius da welet, rak ar zantelez ha netra ken eo a c'hell kaeraat ha yaouankaat an den. Ar Werc'hez, eme Vikel-Ange, a jomas yaouank atao; santez Anna, ivez, evit kosaat, ne gollas tamm eus he gened : chom a eure yaouank atao!

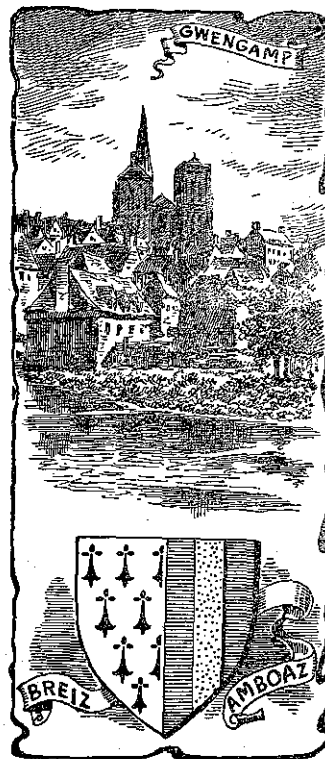
Santez Anna a deuas da veza mamm-goz Hor Zalver d'he femp pe c'houec'h vloaz hag hanter kant hag her-vez Katell Emmeric e varvas d'he 78 vloaz hag he mab-bihan a c'helle kaout neuze bloaz pe zaou vloaz war nugent.

Bretoned, kemeromp niverus hent Keranna d'ar 26 eus ar miz-man ha d'eomp di da bardona :

*Neb ne gar ket Mamm ar Werc'hez
Eus Breiz-Izel n'eo ket henez!*

(2) Mikel Ange (1475-1564).

(3) Yann Gerson (1362-1428).

ITRON

VARIA

ar

WIR-SIKOUR

GWENGAMP

ROUEZ e tle beza ar Vretoned n'o deus ket klevet hano, eur wech, da vihanan, en o buhez, eus Itron Varia ar Wir-Sikour. Unan eo eus lec'hioù santela Breiz.

Meur a hini avat, a gav d'in, a zo diouizek holl e ken-ver istor ar pirc'hirinded-se.

Eur gerig bennak diwar e benn ne ray droug da zen ebet hag a ray vat da unan bennak marteze.

Setu an traou em eus sonj displega e berr komzou.

- 1) Istor devoision Itron Varia ar Wir Sikour.
- 2) Istor iliz Itron Varia.
- 3) Istor ar skeudenn.
- 4) Petra oa ar « breudeur gwenn ».
- 5) Petra eo ar « pardon bras ».

I S T O R I T R O N V A R I A A R W I R S I K O U R

N'oar ket evit lavaret da be boent eus bet hano evit ar weh kenta e Gwengamp, eus an devoision d'ar Werc'hez Vari. Ar pezh a c'heller diskleria hep aon da fazia eo ez eo koz-koz an devoision-se etouez ar Vretoned.

An iliz kenta savet e kêr Wengamp a zo bet gouestlet d'an ebestel Per ha Paol.

A-unan gant hini an daou abostol devoision ar Werc'hez Vari a c'hounnezas buan kalon Gwengampiz. A-nebeudou zoken an Itron Varia a gemere lec'h an ebestel hag eun dervez an iliz a voe lakaet e hano ar Werc'hez.

Hervez ar pezh a lennomp e prosez santelez Charlez Bleiz, Itron Varia Wengamp a oa brudet bras er pevarzekvet kantved hag eur mor a dud a zirede bep bloaz da sadorn ha da sul kenta miz gouere, da bardona d'he iliz.

Kement-se a ro sklaer da anaout n'edo ket an devoision d'ar Werc'hez Vari etouez Breiziz war he dervez kenta er pevarzekvet kantved.

AN ITRON VARIA DINDAN ZOUAR

Ar Vretoned, a-unan gant o duked, o deus enoret ar Werc'hez Vari e kêr Wengamp, a-hed ar c'hantvedou hag abaoe kantvedou kenta an Iliz.

N'eo ket bet hi enoret avat dioustu dindan al lezhano a WIR-SIKOUR.

Galvet eo bet da genta : ITRON VARIA DINDAN-ZOUAR en abeg d'eur chapel savet dindan or-dal an iliz. Er chapel-se e veze enoret skeudenn ar Werc'hez.

Aes awalc'h eo gouzout eus a belec'h e teue an hano-se da Itron Varia Wengamp.

E kêr Chartres e veze enoret an Itron Varia, (eur pen-

nad mat a oa) dindan an hano-se hag an hevelep hano a roe an Drouized gwechall d'ar Werc'hez a dlie genel eun den. Ar Getted, end-eeun, o doa klevet komz diwar-benn ar vaouez dispar-se. Enori a raent eta eur skeudenn e koad, kizellet e doare iskis a-walc'h hag a ziskoueze ar Werc'hez en he azez, he daoulagad kloz hag eur mabig war he barlenn.

ITRON VARIA AN HALGOET

Galvet e veze c'hoaz an Itron Varia, e Gwengamp, a-raok ar pevarzek kantved ITRON VARIA AN HALGOET, (pe an Halegoet).

Da gredi eo o deus ar Vretoned roet an hano-se d'ar Werc'hez en envor eus ar c'hoad a oa endro d'ar c'heo e veze enoret ennan gant an Drouized skeudenn ar Werc'hez a dlie genel.

Halgoët eo ar ger Halegoet, berraet, da lavaret eo koad haleg.

ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR

Met al lezhano a dlie beza roet da Itron Varia Wengamp goude ar pevarzek kantved, an hano a garo kement Breiziz e adlavaret evit kaout-tro da ziskouez o c'harantez da Vari hag o fizians divent enni eo an hini a ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR.

Hon Tad Santel ar Pab Urban VI (1389) a gemennas lida, en iliz a-bez, gouel ar « weladenn » pe « mister ar Werc'hez Vari o vont da welet he c'hiniterv santez Elizabeth ».

Mister ar weladenn-se eo mister ar garantez.

Dre garantez evit he c'hiniterv santez Elizabeth, ar Werc'hez Vari ne c'hin ket evit treuzi menezioù ar Galle ha mont, betek Ain-Karin (breman Sant-Yann-Vadezour) da gas Done d'ar frouez a zouge santez Elizabeth hag a dlie beza sant Yann Vadezour.

An Aviel, hag a zo koulskoude ken sioul war gement tra a zell ouz ar Werc'hez, n'eo ket bet evit tevel an degouez-man : Mari a yeas buan, « cum festinatione ».

Kement-se a ziskouez pegen bras oa he c'harantez pa he douge a-dreuz ar menezioù.

Mari eo, end-eeun, ar vaouez karantezus. Bez 'ez eo ar wir sikour e pep darvoud.

Breiziz a gare re ar Werc'hez Vari evit dizenti ouz an Tad Santel ar Pab hag ouspenn Mari he doa sikouret ken alies Breiziz hag o duked e-doug ar bloavezioù hag ar c'hantvedoù tremenet!

Mari a zo bet atao gwir sikour ar Vretoned. Hiviziken ne vezo hi galvet ganto nemet dre an hano a ITRON VARIA AR WIR-SIKOUR.

ISTOR ILIZ ITRON VARIA AR WIR SIKOUR

A-viskoaz n'eus bet nemet eun iliz d'ar Werc'hez e Gwengamp. An iliz-ze a oa azezi, hep mar ebet, e amzer Charlez Bleiz. Lenn a c'heller, end-eeun, e prosez e santelez :

« Evitan da gaout eur chapel en e gastell, Charlez Bleiz douget gant e zevosion a yae da iliz an Itron Varia ».

An iliz-ze a zo bet kresket, chenchet a-hed ar c'hantvedoù met gallout a reomp lavaret n'eo nemet an hevelep iliz bepred.

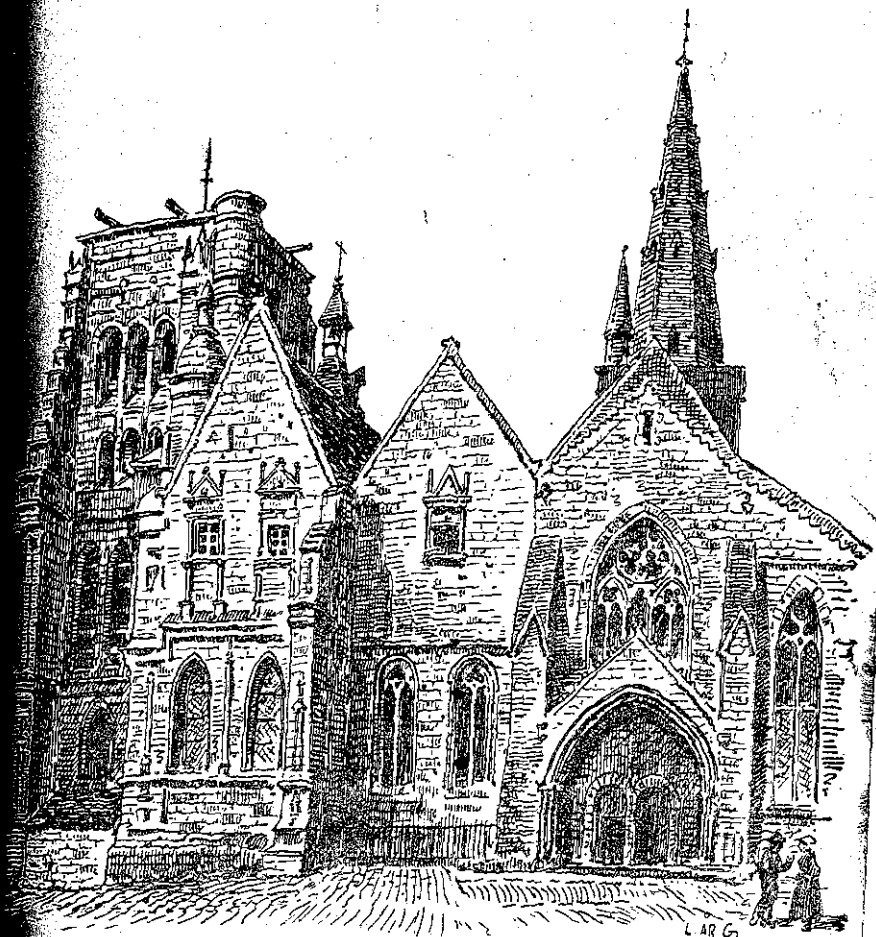
Eul lodenn anezi a zo bet savet en trizekvet kantved, eul lodenn all er pevarzek kantved ha lodennoù all er pemzekvet, c'houezekvet ha seitekvet kantved en doare n'en deus pep rumamad tud a-hed ar c'hantvedoù lakaet e vaen da beurober iliz an Itron Varia ha fezet enni merk e labour.

An diabarz, tenvall eun tammig, a zoug d'ar bedenn.

A bep tu ez eus chapelioù kaer, gwer livet a briz warno.

Ar chantele, savet dreist-holl gant duked Breiz, er pemzekvet kantved, a zo eun dudi evid al lagad. Skanv, ar postou moan a zav er vann hag a ya da goll e nervennoù ar volz. Eun aoter gaer, e marbr, ha beziou kizellet ha meur a dra gaer all a ra eus iliz Itron Varia Wir-Sikour unan eus ar re dalvoudeka a zo e Breiz.

Met klask a rit skeudenn vuzudus an Itron Varia? N'he c'hlasit ket en iliz. Bez 'eman en nor-dal, e tu an hanter-noz, savet uhel war eur skor. An nor-dal-man en abeg d'ezi a zo hanvet : or-dal an Itron Varia.

ILIZ GWENGAMP

Anat eo o deus pirc'hirined Breiz sikouret gant o frofou hag o aluzennoù sevel an ti kaer-man d'an Itron Varia.

Ret mat eo lavaret goulskoude eo bet graet ar pep brasa gant duked Breiz ha duked Penteür.

An hini kenta, diouz ma kreder, a lakaas sevel eun iliz kaer d'an Itron Varia eo Gien ar Penteür. E werc'h Janed a zimezas gant Charlez Bleiz. Heman en deus lakaet sevel eur sakreteri, ha roet profou kaer d'an iliz ha d'ar chaloned a veze o kana an ofisou e-harz skeudenn an Itron Varia.

Per II (1441-1457), mab Yann V, hag e wreg Franseza Amboaz, da genta, en amzer ma oant komted Gwengamp, goudeze epad ma voent duked Breiz, a garas dont da bedi da iliz an Itron Varia ha profou dispar a rojont d'ezi.

War o terc'h Fransez II (1459-1488) ha Marc'harid a Vreiz — ar re-man a lakaas sevel ar chantele — Anna Vreiz (1505), Yann a Vrosse, duk Etampes, komt Penteür, Sebastien a Luksambourg (beziat en iliz, Mari a Luksambourg ha komt Chambord a sikouras gant o skoueriou hag o danvez enori ar Werc'hez ha kaeraat bepred he iliz venniget.

Eur gurunenn gaer evit an iliz-ze eo bet an enor graet d'ezi gant hon Tad santel ar Pab Leon XIII, Savet eo bet e renk an ilizou-meur bihan d'ar 24 a viz here 1899. An enor dispar-se a zo bet embannet er bloavez 1900 dirak 8 eskob hag eur mor a dud.

Ar prezegeger gallek, an Aotrou 'n Eskob Rumeau a e'halvas Itron Varia Wir Sikour « pirc'hirined broadel Breiz ».

Ar prezegeger brezonek, an Aotrou 'n Eskob Dubourg hag a dliz beza diwezatoc'h kardinal Roazon a deneraas muloc'h c'hoaz kalonou ar birc'hirined dre ma komze d'ezo eus madeleziou Mari en o yez o-unan.

ISTOR

AR SKEUDENN

E penn kenta ar seitekvet kantved e voe lakaet e iliz Itron Varia Gwengamp eur skeudenn nevez eus Itron Itron Varia ar Wir Sikour.

N'ouzor ket petra eo deut an hini goz da veza. M'ouarvat oa deut da vreina hag eo bet ret ober eun all da gemeret he lec'h.

Ar skeudenn nevez kempennet e penn kenta ar seitekvet kantved a chomas en iliz hag a voe enoret gant an dud betek amzer an Dispac'h bras.

Neuze e voe roet urz da soudarded ha da dud eus kêr Gwengamp da zistruja kement tra a oa en iliz. Ar skeudennou a voe dibennet, torret holl.

An iliz hec'h-unan a deuas da veza eur c'hraou-kezeg.

Hogen skeudenn an Itron Varia o koueza d'an traon eus he zron a voe dibennet. Unan eus an dud a oa war al lec'h a guzas buhan ar penn en hevelep amzer gant eun tamm all eus ar skeudenn venniget.

Ar penn-se eo a weler breman war an tron e or-dal an Itron Varia.

Lakaet eo bet eno e kreiz an noz etre deiz kenta hag eil devez miz gouere 1805, dre guz, gant an Aotrou Legain, kofesour an den en doa sovetaet an tamm releg prizius-se.

An dud a ziredas niverus bras da bedi ar Werc'hez Vari a oa bet ouz o sikour epad an Dispac'h.

Deut int bet niverusoc'h c'hoaz en devez m'eo bet kurunet ar skudenn santel, dre urz hon Tad Santel ar Pab, gant an Aotrou 'n Eskob Le Mée, eskob Sant-Brieg.

Hon Tad Santel ar Pab en doa skrivet d'ar 16 a viz mae

1857. « e roe da anaout hag e kemenne a greiz kalon ma vije skeudenn an Itron Varia Wir Sikour hag hini ar Mabig Jezuz kurunet kant kurunennou aour... »

Dan eiz a viz gwengolo eus an hevelep bloaz an diou gurunenn a voe lakaet war benn ar Werc'hez hag he Mabdirak 20.000 bire'hirin.

Kement a dud a oa, end-eeun, ma voe lakaet koataj war an toennou evit an dud.

Gant eur mor a gan, epad ma trouze ar c'hanoliou, soudarded Sant-Brieg, 600 beleg hag an 20.000 pirc'hirin a ambrouge ar skeudenn venniget douget gant befeien dindan eun daez seiz herminiget liou gwer.

Ar Werc'hez a zouge eur zae wenn bevnet gant li-liennou aour ha war he diousoaz eur vantell c'hlas a lugerne dindan bannou alaouret an heol...

Hag abaoue ar skeudenn vuzudus a vouse'hoarz war he zron d'ar bardonerien daoulinet war leur an nor-dal.

AR « BREUDEUR GWENN »

Diaes awalc'h eo gouzout ervat pegoulz eo bet savet breuriez « Ar Breudeur gwenn ».

En amzer Per II ar breudeur a oa galvet « diskibien Jezuz » ha karget e oant gant Per II da zerc'hel ar peoc'h etre an tri urz : ar veleien, an noblans hag ar bobl.

Adalek ar bloaz 1488, ar « breudeur gwenn » a voe karget da drugarekaat ar Werc'hez Vari evit beza save-taet kêr Wengamp er bloavez-ze, eus arme Bro-C'hall en he fenn beskont Rohan.

Ar banniel a zougant epad ar brosesion a ziskoueze skeudenn ar Werc'hez gant ar geriou-man.

Funiculus triplex difficile rumpitur

Eur fun a deir neudenn a zo diaes da derra.

Ar fun a deir neudenn oa an tri urz unanet gand ar garantez.

Ar breudeur gwenn o doa eur vodadeg bep bloaz da zeiz gouel ar pardon bras. Klevet a rankent an oferenn en devez-ze ha mont holl d'ar brosesion vras.

Breuriez ar breudeur n'eus mui anezi.

Savet ez eus bet eur vreuriez all gant hon Tad Santel

ar Pab Pi IX, « Breuriez Itron Varia Wir Sikour ».

Ar vreuriez-man a zo bet laket e renk an arc'hbreuriez gant hon Tad Santel ar Pab Leon XIII d'an eiz a viz mezeven 1903 ha karget a induljansou.

Ar « breudeur gwenn » o deus gounezet karantez hag anaoudegez-vat Itron Varia Wir Sikour, rak bet int bet madoberourien vrasa he iliz.

AR PARDON BRAS

Pardon bras an Itron Varia Wir Sikour a vez lidet kaer bep bloaz da sadorn ha da sul kenta miz gouere. Gouel ar « weladenn » a zigouez d'an 2 a viz gouere hag evit rei tro da Vreiziz da enori ar mister-se eo bet lakaet a bell 'zo ar gouel bras d'ar sadorn ha d'ar sul kenta eus an hevelep miz.

Pardon Itron Varia Wir Sikour eo pardon ar Sakramant meulet ra vezo. N'oar ket evit niveri ar c'homunionou a vez roet bep bloaz, da genver an deiz-se.

Met ar pezh a ra c'hoaz kaerder ar pardon eo ar brosesion a loc'h eus an iliz d'ar sadorn da nav eur noz. Goude beza graet tro kêr ha beza pedet e-kichen an tantad, ar brosesion a deu en dro d'an iliz war dro unek eur.

An dud a gar reseo ar gomunion d'an oferenn hanternoz a vez kanet raktal goudeze.

Prezegerien vrezonek ha gallek a ro da glevet da bep hini meuleudiou ar Werc'hez venniget hag anaoudegez ar bardonerien.

Pardon Itron Varia Wir Sikour a zo bet, hed ar wech, pardon ar vrezonegerien. Ra chomo dreist-holl o fardon d'ezo...

BROGAROUR

Ar Prad falc'het

SETU falc'het ar prad! — Dec'h pa 'z oun tremenet
Oa plijadur gwelet, 'n touez ar yeot, ar bieuniou,
Ken sart o daoulagad, ken pinvidik livet;
Ha selaou ar skrilhed, kana d'ê o soniou!

A bep ment oa eno, hag ive a bep liou,
Re c'hlas ha re velen, ha re rus ha re wenn,
Hag holl e oant laouen, goude ar gwall deziou,
Ha ken koantik 'savent, pa dremenen, o fenn!

Melvennou kaer Doue ha c'houiled alaouret
Ha kelien rus ha glas a rae d'ezo al lez;
An heol 'c'hoarze outo, an heol kaer benniget,
Hag an evned 'gane, tro-dro ebarz ar gwez.

Allas! er mintin-man eur falc'her diremed
A deuas gand e falc'h hag hep keun na truez,
An den fall digalon, holl en deus o falc'het!
Ha ma c'halon a zo leun a dristidigez!

Me 'oar eur falc'her all, e hano ar Maro,
Hag a falc'h 'n touez an dud, a had dre holl glac'har;
Koz ha yaouank, eun deiz, holl holl hon diskaro!
N'em eus neb aoun outan; gallout ra dont, ma kar....

F.-V. AN UHEL

1534 JAK CARTIER 1934

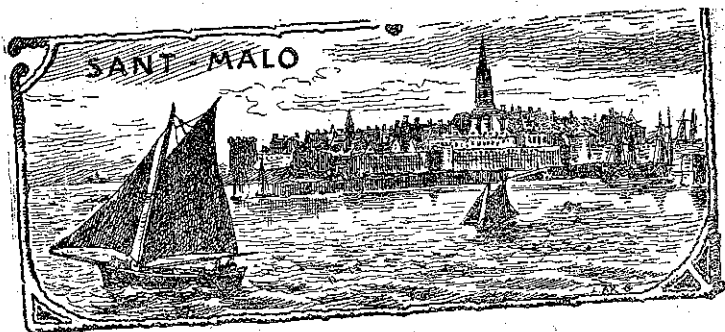

Ar Reder Mor

PEVAR c'hant vloaz a zo, er bloaz-man, eur Breizad
ha neuz oia ma sejoziz e 'treizad, falc'het, falc'het,
gouez ha n'oa ket c'hoaz anavezet gant tud an Europ :
ar C'hanada. Kenta tra a reas goude beza graet e zis-
kenn war an douar nevez-se a voe sevel kroaz Hor Zalvez
a-uz aot an Domder, d'ar 24 a viz gouere 1534.

Gouelioù kaer a vezo graet er C'hanada, en hany-man
da drugarekaat an Aotrou Doue da veza teurvezet lakât
sklerijenn ar feiz da lufra a-us ar vro-se, breman ez eus
400 vloaz; hano a vezo, meur a wech, edoug ar gouelioù-
ze, eus hor c'henvroad brudet Jak Cartier, ha setu perak
e savomp ar pennad-skrid-man da rei da anaout d'hol
lennerien petra eo bet ar reder-mor a zigoras eun hent
nevez d'ar gelennadurez kristen d'en em skigna betek
penn pella ar bed, breman ez eus pevar c'hant vloaz.

Jak Cartier a oa eur martolod kalonek ha dispont, evel ma 'z eus kalz en hon arvorioù ; ginidik e oa eus a Zant-Malo ; eno e teuas er bed d'an 31 a viz kerzu 1494, er bloaz ma tizoloas Kristof Kolomb ar Jamaik. Ne oa hano neuze, gand an holl, nemed eus an douarou nevez a gaved en tu all d'ar mor bras ; adalek bloavezioù kenta ar XVIe kantved listri Breiz a veze o pesketa ar moru, tro-war-dro d'an enezi a c'halver breman « an Douar Nevez » ; Jak Cartier, den a vor, kerkent ha ma c'hellas bale, evel an darn vrasa eus e genvroiz, a yeas abred da besketa d'an enezi-ze ha setu penaos e savas c'hoant gantan da vont dounoc'h er mor bras evit gwelet ha ne oa ket a vroioù all adre an enezi-ze. Daou vloaz ha daou ugent en devoa pa 'z eas, er bloaz 1533, da lavaret da Philippe de Chabot, amiral Frans, en devoa c'hoant da vont da ober eun droiad er morioù pell, evit gouzout petra oa dre eno ; Fransez I, roue ar Frans, a gavas mat e venoz hag a roas 6.000 lur d'ezan da ober e dro.

KENTA TRO

Jak Cartier a yeas eus a Zant-Malo, gant daou lestr, 61 den war bep hini anezo, d'an 20 a viz ebrel 1534 ; ugent dervez goude edo en Douar Nevez ; d'ar 27 a viz mae, e tigoueze e pleg-mor ar C'hestell, etre al Labrador hag an Douar-Nevez ha d'ar 24 a viz gouere e reas

e ziskenn e aot Gaspé, el lec'h ma lakeas sevel dioc'htu eur groaz, merk ar c'hristen, dirak tud ar vro, mantret o welet eur bern diavaezidi o tont da ober o diskenn en o zouez.

En aoun rak ar gwall-amzer ne c'houlennas ket chom da zale nemeur dre eno ha, d'ar 5 a viz gwengolo 1534, edo distro, adarre, da Zant-Malo.

Dizoloet en devoa douarou nevez ha ne oa bet den eus an Europ enno biskoaz ; roue ar Frans, Fransez I, pa glevas an nevezenti, her c'hargas da zistrei, evit kemeret perz, en e hano, eus ar broioù nevez-se a venne lakat da ober eun astenn d'e rouantelez.

EIL TRO

Da zul bras ar Pantekost, 16 a viz mae 1535, goude an oferenn-bred, e iliz Sant-Malo, an Aotrou Bohier, eskob Sant-Malo, a roas e vennoz, dirak ar bobl a-bez, da Jak Cartier ha d'e vartoloded ; tri dervez goude, ar redermor, tri lestr gantan, en taol-man, e lec'h daou, a gemere adarre penn hent an Douar Nevez.

D'an 10 a viz eost, deiz gouel sant Laurans, ec'h en em gavas en eun aber, leun a enezennou, a hanvas Sant Laurans, hag an hano-ze eo a zoug abaoe koulz hag ar ster a gouez ebars.

Fignat a eure hed-a-hed ster vras Sant Laurans ; d'ar 14 a viz gwengolo, e taolas an eor en eul lec'h a hanvas ar Groaz Santel ; antronoz, unan eus pennou bras ar vro, Donnacona, a deuas d'e gaout ; daou zen diwardro Gaspé hag a oa aet gantan, er bloavez a-raok, da dremen ar goanv da Zant-Malo, a oa deuet a-benn, gand an amzer, da zistripa eur ger galleg bennak ; gant sikour an daou zen-se e c'hellas en em glevet gant Donnacona.

D'an 2 a viz here, Jak Cartier a en em gavas e kêriadenn Hocheiaga hag a hanvas ar menez a oa harp enni Montreal ; distrei a eure d'ar Groaz Santel, da dremen ar goanv ; siouaz, ar goanv a voe kalet ha pemp war-nu-gent eus e dud a varvas gand ar c'hlenved-mor ; muioc'h a vartoloded en divije bet kollet c'hoaz anez ma teuas eun den gouez da lavaret d'ezo eva tizan diwar defioù ha kroc'hen eur wezenn a hanve anneda.

Pa voe pareet e dud, Jak Cartier a gemeras penn an hent da zistrei d'ar gêr, en eur gas gantan Donnacona ha nao den all eus ar vro en devoa tapet dre finesa ; abeg a c'heller kaout ennan da veza c'hoariet eun hevelep taol yut da dud hag o devoa laket o fizians ennan ; marteze, n'en devoa graet an taol-ze nemed evid o gounit d'ar feiz kristen rak d'ar 25 a viz meurzh 1538, e voe badezet tri anezo, e Sant Malo, ha paeron e voe, e-unan, da unan eus an tri gristen nevez-se.

D'an 9 a viz gouere 1536, e oa dizro da Zant-Malo : triouec'h miz e oa bet oc'h ober e dro.

Ar broiou nevez en devoa dizoloet o devoa eun dalvoud-gegez divent, met neuze ar Roue en devoa a-walc'h da ober o stourm ouz an impalaer Charlez V.

TREDE TRO

Pemp bloaz hepken goude, Fransez I, a hanvas eun dijentil eus ar Pikardi, de la Roque, Aotrou Roberval, da roue, en e lec'h, er C'hanada ; Jak Cartier a voe pedet da vont d'e gas d'e rouantelez ha d'an 23 a viz mae 1541 edo war ar mor, evid an trede gwech evit mont etrezek ar broiou en devoa dizoloet ; e lec'h mont d'e heul, dioc'htu, Roberval a gemeras e amzer ; Jak Cartier, en em gavet e aber Sant Laurans, a jomas eno nao miz d'e c'hortoz ha pa oa skuiz a-walc'h ouz e c'headal e kemeras hent Breiz ; en em gaout a eure gant Roberval en Douar Nevez, met ne vennas ket dizrei, war e giz, gand eur penn-skany eveldan.

Seitek miz e oa bet en taol-man oc'h ober e dro ; koll e amzer en devoa graet ha netra ken.

PEDERVET TRO

Er bloaz 1544, ez eas evid ar bedervet ha diweza gwech, d'ar C'hanada, da gere'fiat an traou a oa aet ganto tri bloaz kentoc'h hag o devoa lezet, war o lerc'h, dre ma 'z edont o sonjal chom dre eno evid atao ; ar roue goude beza hen harpet, eur pennadig, hen dileze, hag ar C'hanada a oa o vont da veza ankounac'haet gand an Europ epad hanter kant vloaz all c'hoaz.

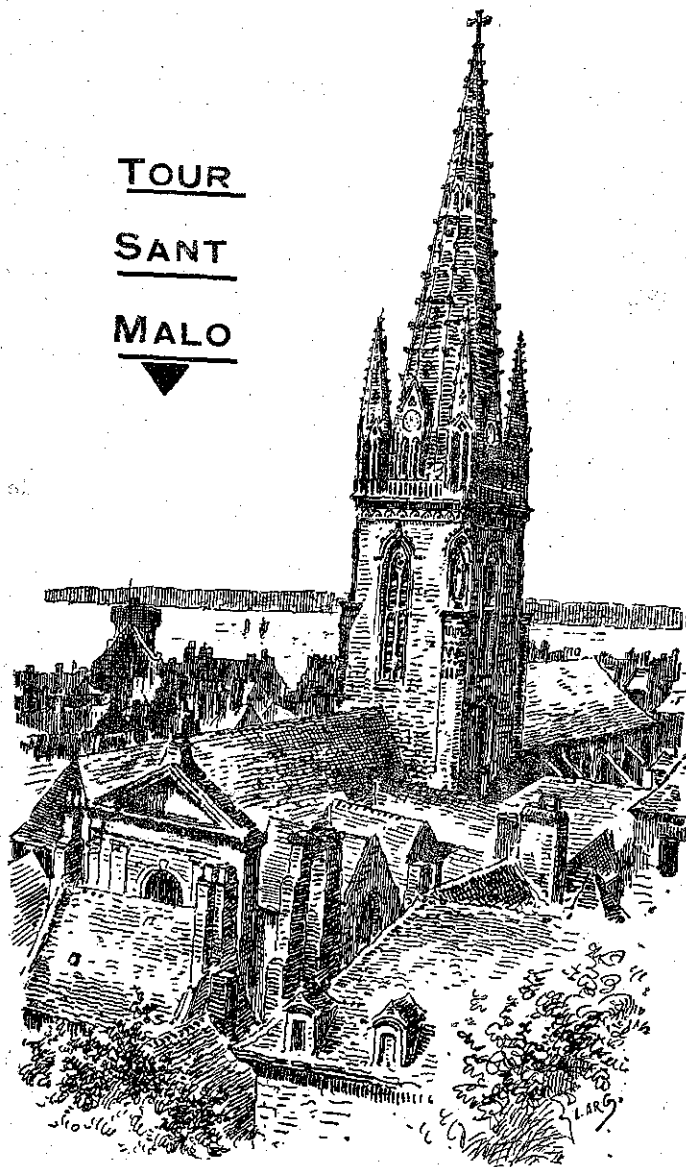
Jak Cartier a varvas e maner Limotlou, harp e kêr Sant-Malo, d'an deiz kenta a viz gwengolo 1557.

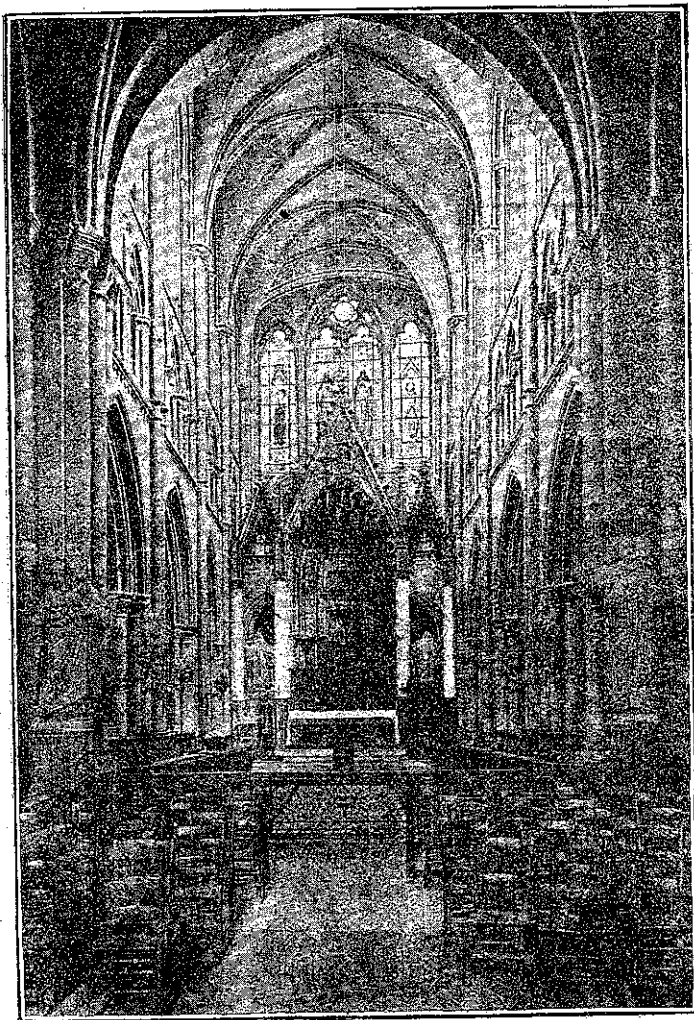
Y.-V. P.

TOUR

SANT

MALO

Diabarz iliz-Veur Sant-Malo

Klemmou ar Zoudard

WAR DON : *Petra zo 'nevez e Ker-Iz ?*

RIST eo buhez ar zoudard paour,
Pell eus e dud, pell eus e vro,
Klozet en eur c'hazarn dizaour,
Mogeriou uhel en he zro.

En aner e klask d'ar mintin,
Gwelet an heol o sevel drant,
Ha klevet c'hoaz mouezioù sklintin,
Al laboused savet er vann.

Rag an tiez uhel a dag
Bannou an heol er ruiou striz,
Ha noz-deiz an trouz gouez a lak
Ma diousskouarn paour da veza skuiz.

Ma raer meuleudi d'ar gêr-benn,
'Vit an traou kaer a zo enni,
D'in-me, bemdez, e torr ma fenn,
Biken n'hello ma zouelli.

Netra ne dalv hor maeziou glas,
Netra ne dalv kan an evned,
Netra kaeroc'h 'get ar mor bras,
An oabl sklêr, an heol, ar stered.

Pegoulz e splanno an deiz kaer,
Ma c'hellin kemer evit mat,
An hent evit dizrei d'ar gêr,
Daved ma Bro, ma mamm, ma zad.

Peur e c'hellimp er pardonioù,
Kerzet, adarre, daou ha daou?
Peur e klevin c'hoaz an tonioù
Ne skuizer morse d'o selaou?

O! gellout beva e frankiz
Beza digabestr en ma bro
E bro garet ma yaouankiz
Peur e c'hellin beva en dro?

Benniget ra vo an devez
Ma tigo, 'vidomp an nor!
Bras e vezo hol levenez
E deiz hon distro en Arvor.

P. L.

Caserne de la Pépinière, Paris.

PERIG HAG AZILIS

Gened ha Youankiz

E UR medisin brudet, poanier ha gouziek, en devoa graet eur gavadenn hag a lakae tud (merc'hed pa livirin gwelloc'h) da ziredet d'e gaout sul gouei ha pemdez! Ma karfe e vije bet chomet heb tamm, rak a-vech ma c'helle kaout peoc'h epad eun hanter-our da greisteiz. Heb ehan e vez ar c'hloc'h o sini, hejet gant tud o devoa hast d'e welet, da gietet gantan eun ali. Rak, ouz ar gwasas eus ar c'hlanvejou en devoa kavet al louzou : ous ar gozni !

Merc'hed, aet pell diouto gened ha yaouankiz, plac'hed yaouank koz, inouet o redet an hentou heb kaout boutou diouz o zreid, mammou lorc'hus a gave diaes kosaat ha gwelet o merc'h, en he bleun, o kemeret o flas, holl ez eent da c'houlenn s'hoazell digant an den desket, a gave tro d'o c'hennerzi ha d'o lakat eurus! Hag abenn eur pennad ho pefe gwelet ar vamm ker flamm hag he merc'h, ar plac'h yaouank koz, koantaet ha laouenaet, o vont da zimezi; an holl verc'hed yaouankaet, o kana meuleudioù o madoberour.

Eun dervez, e oa leun a dud o c'hedal an or da zigeri, p'en em gavas c'hoaz diou blac'h yaouank eus ar re vrasa, stre triouec'h hag ugent vloaz; ar re-all a zellas onto gant souez, gant avi ive :

« — Da betra, emezo, eo deuet an diou rozenn-ze aman? e dek leo, tro-war-dro, n'eus ket koantoc'h egeto, na yaouankoc'h! Ar genta, gant he diou-voe'h ruz-wenn, he daoulagad glaz, he bleo melen; eben, gant he dremm laouen, he bleo du rodillet hag he lagad lemm! n'eo ket aes gouzout pehini eo ar goanta! »

D'an ampoent, hag epad ma komze an dud anezo, ar medisin a oa staget da labourat ha tro an diou yaouank

en em gavas dillo. An Aotrou Jaim (e hano oa) a c'houlennas raktal :

— Ha petra a dalv d'in an enor d'ho kwelet, dimezelled ?

— Ni, eme Laora he bleo melen, a zo deuet d'ho kaout en hano merc'hed yaouank ar vro ! Eur gaou spontus a rit deomp ! eo, eo, miret ouzomp da zimezi a rit !

— Biskoaz kement-all ! eme ar medisin.

Laora a gendalc'has :

— Ar re goz a roit d'ezo, a-nevez, yaouankiz ha gened a vezo dibabet gand ar bôtred yaouank kentoc'h egedompni, rak muioc'h a skiant o deus, muioc'h a finesa ha bravoc'h marvailhou, ha ni a jomo da goza hon-unan, abalamour d'eoc'h. Ha goulskoude, ma karc'ec'h sonjal, ar re-ze a oa echu o amzer, ha ni a zo nevez deuet er bed !

An Aotrou Jaim a vouse'hoarzas :

— Deuit disadorn d'am c'haout, adarre, emezan, plijadur am bezo o klevet ho rebechou ha da c'hedal, ez an da bleustri war ar pezh hoc'h eus diskleriet d'in !

Ar medisin n'oa na diskiant, na koz ; pôtr yaouank oa c'hoaz, met ne jomas ket pell, rak d'ar zadorn e plijas kement Laora d'ezan ma he goulennas da bried.

Hen a oa eun den fur, eun den a êr vat oa ive, eur vicher vat en devoa, ha Laora a asantas a greiz he c'hallon :

— Me, da vihana, emezi, ne jomin ket plac'h yaouank koz ! met, ho pedi a ran, d'am zro, da rei d'in va gouleant !

— Ha pa ve va holl danvez her roin deoc'h, va muiakaret :

— Nann, roit d'in hebken ho louzou burzudus, al leoriou o deus hoc'h hentchet d'e gaout, hag adalek an dervez-ma, arabad eo deoc'h ober implij eus ho kouiziegezh, war an dra-ze, ouz priz ebed ! Re a aoun am bije na vijec'h touellet gand eur vaouez all !

Rei a reas e c'her, ha pemzek dervez goude, Laora, barret a levenez, a zaouline en iliz e-kichen an Aotrou Jaim, he fried evid ar vuhez. . . .

Mont a ra an amzer endro ! dek vloaz a zo abaoe, pemzek vloaz ma kirit !

Ar wreg yaouank a zo drant ha koant atô, c'houec'h krouadur he deus, c'houec'h eus ar re vraoa ; hogen, pa zell ous he mellezour, e teu, alies, an dour en he daoulagad, rak merkou ar gozni a anavez war he zal ; staga a ra he bizaj, ken diroufenn gwechall, da griza gand an ead ! Hag eun dro, diouz an noz, ken doantet ha tra, e laka he daouarn war diouскоаз he gwaz, ha, gand eur vouez erbedus, e vouskomzas evelhen : « Digas d'in eur vuredad eus da louzou burzudus. »

— Va dous, eme ar medisin, va ger am eus roet d'id, ne rafen morse implij eus va c'havadenn, ous priz ebed ! Ne 'z in ket a-enep va ger. Met, desk brema ez eus eur c'hened all a bad hirroc'h eget hini ar c'horf hag eo hini an ene ; bez fur, kempenn, sioul, leun a vertuziou, bez ar vaouez nerzus, meulet er Skritur Sakr, ha da bried, da vagale, da zervicherien a vo evurus en da serr.

TINTIN ANNA.

Divinadennou miz Gouere

1. — Ktttt dtttt tr tor
tt t'ht ti, tte tntt tt ttr.
2. — ttrtt ttwttt at tttt
Ktttttt to ptt, tt t'ht tt tez.
3. — ttttt ttat tt Fttt
tttt te ttttt gtt.
4. — tu ta gtt, gtttttttt,
Str a ttttttt.

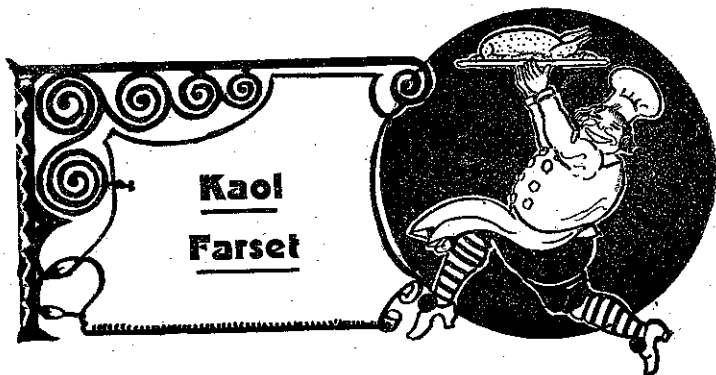
(Degaset gant Jacques Léon, Plougerne).

5. — tet twtt, tte' tntt ta tete' ttt,
'vtt tet tte ttnt tte tt btt.

(Degaset gant Marcelline Jézéquel, Guisseny).

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou
pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken
ma vezo moulet divinadennou eost ha gwengolo. Degasit
d'eomp krenn-lavariou kaer all anavezet en ho pro.

Kuzulioù ar geginerez

Lammit brasa deliou ar gaolenn, ar pemp kenta ; lakit, en eur bodez, eur zerviedenn net, ha war ar zerviedenn-ze, displeget brao er bodez, lakit an deliou bras, en o sav, tro-war-dro, evel ma vijec'h o klask lakat a-nevez, ar gaolenn en he fez, nemed e ranker lakat an deliou war o fenn, ar penn-uhela e fonz ar bodez.

Drailhit mat ar pezh a jom eus ar gaolenn, ha lakit an drailhachou-ze da rouza, war an tan, gand eun tamm amann, pe eun tamm lard teuz. Da c'houde, hen tennoc'h diwar an tan, hag hen lezoc'h da zistana a-raok lakat c'hoaz pevar vi ebarz, eun ognonenn zrailhet, eun nebeud persilh, bet rouzet en amann, pebr hag holenn, eul loiad kreunn bara bruzunet ; kemmeskit mat an holl draou-ze ha o zaolit er bodez, e kreiz an deliou bras. Krogit e pevar gorn ar zerviedenn, ha lasit tosta ma c'helloc'h d'an deliou, evel ma vijec'h o lasa eur zac'had fars ; lakit zerviedenn hag all en eur podad dour bero, sallet, epad eun eur bennak war an tan da boazat. Araok lakat ho pladad war an daol, diskoulmit ha lammit ar zerviedenn, goustadik, en aoun da freuza ar gaolenn. Taolit eun tamm amann teuzet war gorre, pe eul lipig all bennak. Setu aze eur pred diviz, p'eo gwir eman an holl draou dindan ho tourn.

Pa jom eun tamm kig poaz bennak, kig ejen pe gig-leue, a-zilerc'h eur pred, e c'heller e zrailha asambles gant ar gaolenn, e lec'h lakat kement a viou.

LIZIG.

PANER VURZUDUS AR MEVEL FANCH

Pezig-c'hoari farsus en eun arvest

■ gant Evnig Arvor ■

(Pennad diveza)

DIVIZ XVIII

KERLAN, AR VUGALE
GWENNOLE

Sur, va eontr, chadenn ebet n'em eus gwelet.

ALAN

Fanch 'zo eur paotr fin! Henez a oar hon tamall evit distrei ar sonjou diwarnan!

BRIAG

Marteze sur! Klevet 'm eus komz eus eur vatez a damalle d'ar vugale ar pezh a laere he-unan.

ARZEL

Ha me 'm eus lennet en eun istor penaoz eur mevel a laere arc'hant hag a damalle ar vugale ivez.

TREMEUR

Anavezet eo bet al laer?

ARZEL

Sur avât! (*Fanch a deu, en eur lavaret : An draze eo ar gwella! Aman e vo anavezet al laer.*)

DIVIZ XIX

KERLAN, AR VUGALE, FANCH

FANCH

(En eur lakat eur banerig war an daol).

Bugale, setu eur barner vuzudus! Ebarz ez eus eur c'haz gwenn, logotaer dispar, ha war an dro, eur sorser, eun divinour. Selaouit mat! Pep hini a dle tremen e zorn war e gein, ha pa zigouezo tro al laer e vo gwelet va sorser oc'h ober : miaou!.... Trever da genta!

TREVEUR

Miaou ebet!

FANCH

(a grog e dorn Treveur hag hen lak d'ezan adre e gein) Dousik! Kuzit ho torn adre ho kein, hag ar re-all a ray kemend-all.

GWENNOLE

Ha me eo al laer, va moutig?

BRIAG

Va c'haz bihan, te a gav gwelloc'h al logod eget al laeron, a gredan!

ALAN

Ar sorser, an divinour bras ne lavar ger ebet ; m'oarvat al laer 'zo pell.

LOIG

Divinour bihan, piou-ta eo al laer?

HERVE

Loenig koant ne rez miaou, ebet!

ARZEL

Piou eo al laer va c'hazig, n'eo ket me eo, ac'hanta?

TUAL

Na me kennebeut ta, va c'hazig flour?

FANCH

Dousik! Dousik! pa lavar in tri, pep unan a zavo e zorn... War evez! Unan... Daou.. ha... tri!!

AR VUGALE

(nemet Alan)

A! O! pegen lous eo hon dorn!

ALAN *(O c'hoarzin)*

Aha! Aaha! Mat 'zo graet! Mat 'zo graet! Duet oc'h gant Fanch!... Ginaoueien!! Me n'oun ket bet ken diot ha c'houi. N'oun ket aet da floura reun ar loen louz-se!

FANCH

Setu aze al laer ! A ! sapre kalimant, ro ar chadenn aman!

ALAN

N'eo ket me eo!

FANCH

(En eur heja ar paotrig)

Koz c'houil, ro ar chadenn pa lavaran d'it!

ALAN

N'eman ket ganin!.....

KERLAN

Fanch, petra 'zo?

FANCH

Setu, aotrou!.... Setu! Araok digas ar c'haz, em eus lak ket bleud ouz e gein evit gwenna o dorn d'ar vugale *(Fanch a zigor ar banerig hag ar c'haz a zailh er mêz, hag a dec'h buan-buan el lec'h ma c'hell)*. Es a-walc'h oa gouzout, n'en dije ket al laer kredet lakat e zorn war gein ar c'haz, gant aoun d'her c'hlevet o viaoual. Eur gavadenn vat eo bet va hini *(Da Alan, en eur e heja)* : Ro ar chadenn aman, lampoun fall!

ALAN

(*En eur lakat ar chadenn war an daol, hag o taou-
lina*) : Pardon, va contr, pardon!

KERLAN

Pardon! breman?.... Pardon ebet evidout, peogwir, e
lec'h anzav da bec'hed ec'h eus da genta, her c'huzet hag
hen nac'het.... Laer ebet e maner Kerlan! Gra da baka-
dou ha kerz kuit! Ware'hoaz e skrivin d'az tad!
(*Alan kuit, mezek*)

DIVIZ XX

AN HEVELEP RE, NEMET ALAN

TUAL

Hor mestr-skol a lavar eo difennet gant Aotrou Doue,
laerez ha lavaret gevier.

KERLAN

Ya va faotrig; al laeronsi, ar gevier a zo eneb d'e lezenn
santel... « Bepred leal e pep tra » setu ar ger a fell d'in
ho kwelout oll o kemer evit reolenn-vuhez.

AR VUGALE

Hen ober a raimp!

FANCH

Ac'hanta! Seurt da Fanch Lagadeg n'eus ket! Henez
a bak d'ec'h al laer gant e baner vuzudus....

AR VUGALE (*En eur c'hoarzin*)

Ha gant e gaz sorser, e gaz divinour!

(*Alan a vez gwelet o treuzi al leurenn-c'hoari, du
e benn, hag eur bakadenn gantan war e skoaz*).

FANCH

(*Laouen a c'hourc'hemenn*)

Dorn ouz dorn, bugale! Ha breman kan ha koroll ga-
nimp! (*Ar vugale a ro an dorn an eil d'egile evit ko-
rolli; Fanch a en em lak er c'hreiz; Kerlan a ziskouez
kaout plijadur vras. Ar vugale a goroll; o trei gous-
tadig hag o vranskellat brao o divrec'h en eur zis-
taga mat holl gomzou ar ganaouenn a ganont bep
eil tro gant Fanch* :

TON : N'e ket 'n ho ti, tavarnourez-ô!

(*Sellet kannenneu Loeiz H. ha H. G.*)

- Fanch Lagadeg 'n eus eur c'haz gwenn — ô
- Enebour bras al logodenn.
- Mar deo e gaz eul logotaer — ô
- Ez eo ouspenn eur gwall zorser.
- Eur gwall-zorser, eun diviner — ô!
- Da Lanig e lak c'houenn 'n e loer.
- Hag e lavar : « Krabiz, Lanig, — ô!
- Rak broudet out paourkêz paotrig!
- Broudet, flemmet da galon baour — ô!
- Perak laerez ar chadenn aour? »
- Pa rank tostaat ouz ar c'haz gwenn — ô!
- Kalon Lanig 'ra taoliou krenn.
- Krena 'ra 'tal an divinour — ô!
- Ken ne gred ket touch ar reun flour.
- An divinour, ar c'haz sorser — ô!
- 'N eus diskuilhet, kavet al laer.
- « Pôtrig flemmet gant da wall-dôl — ô!
- Alanig kêz ret eo restôl ».
- Ouz e goustians e stourm Alan — ô!
- Eus he flemmour ne ra ket van.
- Restal a ra, pardon a c'houl — ô!
- Re ziwezat!... Kouet eo 'n e boull!

EVNIK ARVOR.

DIWEZ

FAZI :

War « Feiz ha Breiz » genver, p. 55 e lec'h :
Trever, niz an Aotrou Kerlan, 60 vloaz,

lennit :

TREVER, NIZ AN AOTROU KERLANN, 13 VLOAZ.

Tad-Koz, kontit d'in eun istor !

— Eun istor Perig paour! met va holl istoriou am eus kontet d'it pell-zo.

— N'eo ket gwir, Tad-koz. Klaskit anat, hag oun sur e kavot c'hoaz unan bennak all. C'houi a zo bet betek ar C'hanada pa oac'h martolod; komzit d'in eus ar vro-ze ta.

.. Ya 'yat, bet oun er C'hanada, ha gwelet ha klevet em eus eno meur a dra souezus. Pa fell d'it eun istor, setu aman petra glevijs eun deiz gant eun den eus ar vro-se :

Tostig da ger-vas Montreal; edon dirak eur park, n'oa ennan nemet mein rond : re vras, re vian, re grenn, a zeblante beza bet ruilhet ha diruilhet er mor bras e-pad meur a gantved! Hag er park meinek-se, netra ne boulze. Souezet-holl, me' c'houlennas : perak an dra-ze? Respontet e voe d'in : « Aman e veve gwechall eun toulladig labourerien douar. Holl e oant kristenien vat ; en em garet hag en em zikour a raent evel breudeur, hag edont eurus ha laouen e-kreiz o farkerier.

Eun devez avat, e tenas eun estranjour da jom en o-zouez, a deue, den na ouie eus a belec'h. Doare fall d'ezan, morse ne gomze gant den, ha beva a rae hep feiz. Morse na lakae e dreid en ilizou, hag alies e klevet ar blasfemou hag ar malloziou heugusa o tont eus e c'henou, Joze an Diaoul a veze graet anezan. Evit an holl ez oa eur spontailh, dreist-holl evit ar vugale, hag ar mammou, pa c'hoantaent ober d'o bugaligou beza fur, n'o doa nemet komz dirazo eus Joze an Diaoul.

**

Eur sulvez vintin, mouez skiltr ar c'hleier, douget gant eun aezen glouar, a en em lede dre ar-meziou, o c'halver d'an oferenn tud vat ar barrez. Dre an henchou a gase d'an iliz, gwazed, merc'hed ha bugale a gerze nive-rus, gwisket en o c'haera.

Er memes amzer, Joze an diaoul, eur bal war e skoaz, a iae d'e bark, dre an hent doun, e gi du ouz e heul. Mont a rae founnus, e benn pleget, en eur c'hrozmotat.

Eun den koz, o vont d'an oferenn a zigouez gantan, a rebech d'ezan e vuhez fall :

.. Eur vez eo, gwelout aman er vro-man eun den evel-dout!

An den fallakr a ia e kounnar-ruz. Dizac'ha 'ra war ar-paourkêz-koz, eur bern malloziou hudur, mesket a vlass-femou, eus ar seurd ne glever nemed en ifern.

**

Daon! Daon! Daon!... Ar c'hloc'h bras a zone taoliou stank-stank. Ar galv diweza a daole, a zeblante lavarout : Dont! Dont! Dont!... d'an oferenn!

Ar beleg a bigne ouz an aoter...

Er park Joze an diaoul a stage gant e labour, hag e c'hrougne e-tre e zent : « Me mont d'an iliz! A! biken! biken! »

Ar c'houezenn a ziruilhe diwar e dal ; skei a rae gant e bal, a gleiz hag a zehou, evel eun den dall ; e izili a grene, ha ne oule ket perak...

A greiz-holl, eun trouz spontus evel trouz ar gurun ; an douar o krena, o frailha, o tigeri dindan treid Joze, hag an den dizakr a voe en eun taol-kont, sebeliet e-kreizenn an douar. Warnan ar frailh a zerras.

Pa zistroas an dud eus an iliz, pegen souezet ne voent ket, o welout douar labouret ar park troet holl e mein, ar-pep a weler herio c'hoaz.

FILHOR SANT ERWAN.

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

An dek Gourc'hemenn

BUGEL bihan, lavar r'in petra eo DEK?
 Dek gourc'hemenn.

Gourc'hemennou Doue a zo bet skrivet, a-viskoaz, e kalon an den; eno e wel ar pezh a zo mat; eno e wel ar pezh a zo drouk; gwasa pezh a zo, an den a deuas da veza ker fall ma ne c'helle mui, war e veno, o lenn eno ha Doue o skrivas neuze war ar maen, hag e diou daolenn e renkas an dek gourc'hemenn, hag o roas da Voysez, war menez ar Sinai, e kreiz an tan hag al luc'hed, 1.500 vloaz bennak a-raok donedigez Hor Zalver.

War an daolenn genta e oa skrivet :

I. Me eo an Aotrou da Zoue; ne laki doue all ebet skoaz-ha-skoaz ganen.

II. Ne liviri ket, en aner, hano an Aotrou, da Zoue.

III. Arabad e vezo d'it ankounac'haat santeliat deiz an ehan.

War an eil taolenn edo ar seiz gourc'hemenn all :

IV. Enor da dad ha da vamm, ma fell d'it beva koz.

V. Ne la zit ket.

VI. Ne gemeri ket da bried pried eun all.

VII. Ne laeri ket.

VIII. Ne zongi fals-testeni ebet a eneb da nesa.

IX. Ne glaski ket kemeret da bried pried eun all.

X. Ne glaski ket kaout evidout da unan, na ti da nesa, nak e bark, nag e vevl, nag e vatez, nag e ejen, nag e azen, na netra 'n holl eus ar pezh a zo d'ezan.

Foar Landi en deiz all

YANN, e foar Landi en deiz all a oa laeret d'ezan e varc'h. Eun all en e blas a vije bet laket gwall-nec'het a dra-zur. Yann avât ne voe ket. Evit kaout e varc'h laeret, ez eas da gaout an tabouriner hag e reas embann, dre gêr a-bez, penaoz, ma ne vije ket restaolet d'ezan e varc'h a-benn an noz ez oa prest d'ober ar pez a reas e dad gwechall pa gollas e varc'h eveldan.

Al laer spontet o klevout ar c'helouze a gabalas da zigas e varc'h da Yann.

Neuze e voe goulennet digantan :

— Petra 'reas ho tad, pa gollas e varc'h eveldoc'h?

— Petra 'reas va zad, eme Yann, met distrei d'ar gêr war e droad pa n'en doa marc'h ebet ken! »

Dirak eun Tour-Tan

EUR Parizian a oa bet o vale war aochou Breiz. Klevet en doa lavarout ez'oa ar Vretoned pennou kalet, hag « e-feiz, emezan, eun dervez e welis ez oa gwir-bater kement-se : Edon eun abar-daez dirak eun tour uhel a oa eur goulou bras en e veg; hag an tour-ze a oa hanvet « tour-tan » gant tud ar vro. Mat,

Kredit, pe ne gredit ket, ar goulou a oa e beg an tour bras na rae nemet mervel, ha tra souezus! kaer en doa mervel, hag e varve ouspenn dek kwech bep minut, e veze ken buan enaouet en dro, gant eur Breizad penn kalet bennak, m'oarvât! »

Ar C'hog-luch

EUN darvoud farsus a zo digouezet en deiz all e Ker-lyar! Komprenit-ta! Marianna he doa eur c'hilhog hag a oa luch, hag evel m'eman o chom e bro Gerne, ar c'hilhog-se n'oa hanvet gant an holl nemet ar c'hog-luch. Met siouaz! tud paour! Marianna aet drouk enni a zo o paouez terri e benn ouz ar c'hog-luch, ha setu aman perak.

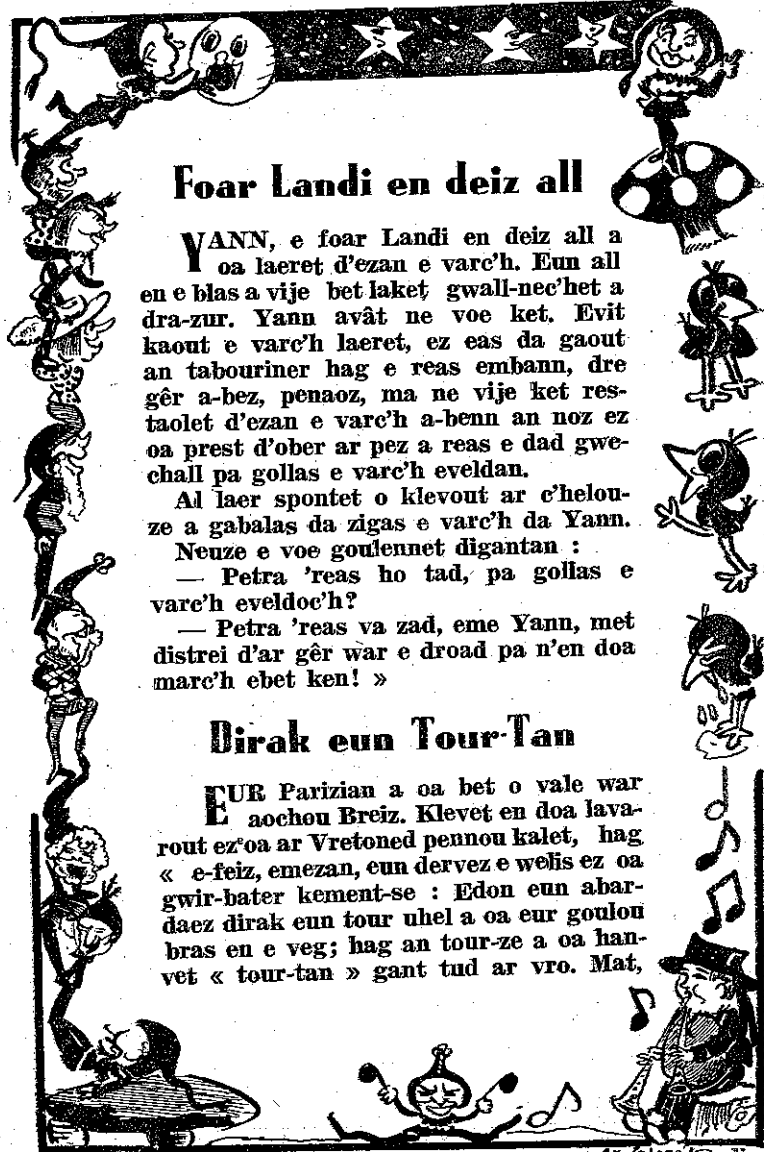
Marianna a yeas disul diweza da gaout ar medisin gant unan eus he faotred, rak n'edo ket war e du, Hogen, Marianna n'oar ket a c'halleg, hag ar medisin, ken nebeud, n'eo ket gwall zesket war ar brezoneg.

Goude beza sellet piz ouz ar c'hrouadur, ha beza graet eun nebeud goulennoù outan, e lavaras da Varianna : « Itron, ar « c'hohluch » a zo speget en ho mab ». C'hoant en doa da lavarout an dreo, pe an dre, hanvet « coque-luche » e galleg. Met Marianna ne gomprenas ket evelse.

« Ar c'hog-luch a zo speget em mab! emezi, n'eo ket possubi! Mat me lavar d'eo'h ne rei ket mui! »

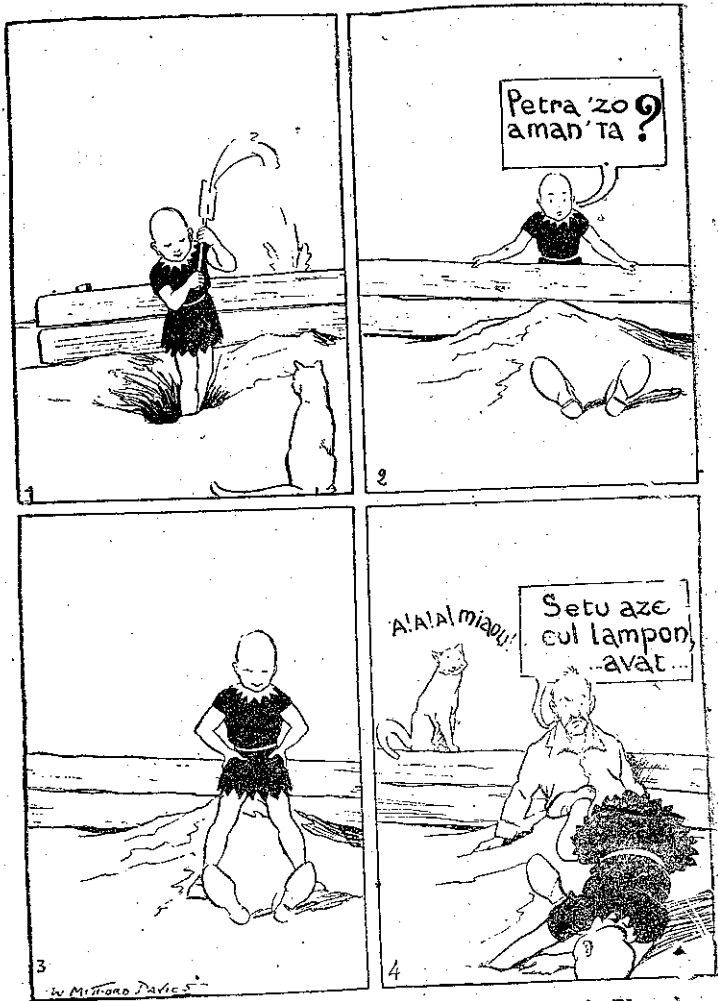
Digouezet er gêr, gant he mab klanv, Marianna a lavaras d'he bugale all : « It 'ta bugaligou da baka d'in ar c'hog-luch; komprenit 'ta en deus kroget en ho preur, hag eo klanv abaoe! »

Hag ar vugale da c'haloupat warlerc'h ar paourkêz kihog, a voe raktal, hep goût d'ezan perak, barnet d'ar maro, ha Marianna hen dibennas kerkeret gant eun taol bouc'hal en eur lavarout gant eur c'hoarz goapaüs : « Kog-luch daonet, me zesko d'it kregi em bugale! » Paourkêz kog-luch!

Feiz ha Breiz...

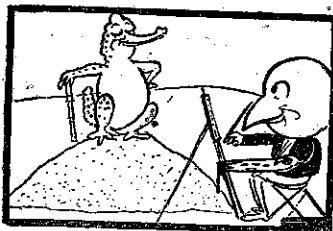

(Diwar Cymru'r Plant)

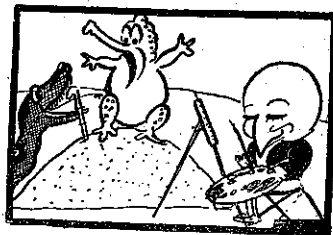
Lanig, Bisig hag an tréz

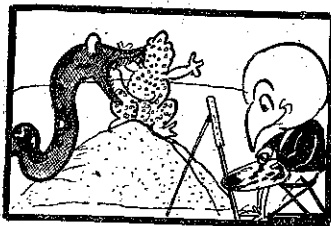
...ar Vugale vihan

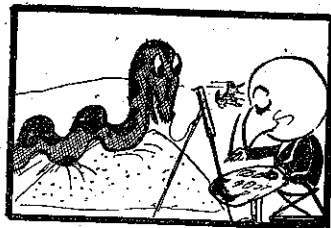
Eman Poufer oc'h ober pol-tred krok.
— Kaer e vi evel eur roue, Krok, ha koant...

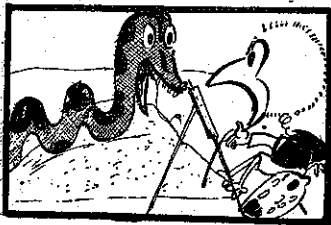
— Chom hep finval... ez an d'ober al liouiou am eus ezomm evid liva da fri...

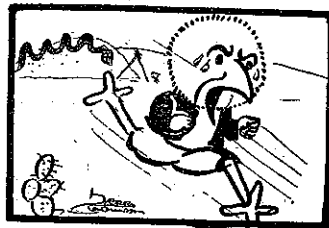
N'oun ket bet er skol an Arzou-Kaer ha koulskoude...

Prest out, Krok! Kendalc'h a ran gant va labour.
Sell mat... diskouez d'in da zremm, koantoc'h eget...

Aaïou ! eun aer !

...!!! ?!! !!!

SARZEEZ ARRA HA SARZ ERWAR, PATRONEZ BREIZ-IZEL
PEDE EVIDOMP 大木大

Sent Breiz enoret e miz gouere

D'an 3. — Sant Goule'hen, eskob.
D'an 13. — Sant Thivisiau, eskob Dol.
D'an 21. — Sant Thenenan, eskob.
D'ar 26. — Santez Anna, patronez Breiz.
D'an 28. — Sant Samson, eskob Dol.

◆ KELEIER ◆

DA STUDIERIEN HA KLOAREGED BREIZ-IZEL

Tud yaouank va bro, setu digouezet evidoc'h amzer an diskuiz ; diskuiza a reoc'h diouz ho studi oc'h ober labouriou all, rak an den, er bed-man, ne dle chana morse.

Diskuiza a reoc'h diouz studi ar galleg o studia ar brezoneg ; grit kenstrivadegou ar Bleun-Brug a gavoc'h an danvez anezo e « Feiz ha Breiz » mezeven ha deuit niverus da c'houeliou Bleun-Brug Montroulez d'an 2, 3 ha 4 a viz gwengolo a zeu.

Eul labour all a zo diouz ho toare, mar deus unan, hag a c'hellit da ober brao bras epad an tri miz ma vezoc'h etouez ho tud, hag eo skigna « Feiz ha Breiz » en dro d'oc'h.

Pa oamp en hoc'h oad e vezemp karget gant hor mistri-skol da skigna ar skridou mat etouez hor c'henvroiz, epad ar vakansou hag a vilierou eo e tastumemp koumanchou d'ar c'hazetennou kristen epad an tri miz hanv a dremenemp er gêr.

Perak ne rafec'h ket breman ar pezh a raemp neuze ?

« Feiz ha Breiz » a zo 13 lur er bloaz pa ne gemerer nemed eun niverenn ha 10 lur hepken pa gemerer pemp.

E pelec'h eman ar barrez ha ne c'hellfed ket kaout pemp lenner enni da « Feiz ha Breiz » ?

Ar Feiz hag ar Brezoneg a gren hag a venn koueza en

o foull, dre holl, tamm ha tamm, zoken e parrezioù gwella Breiz-Izel. Dihunomp !

« Feiz ha Breiz » a dle beza ger-stur kement den yaouank fur ha poellek a zo bet ganet ha savet e Breiz-Izel.

HENRY JENNER

Barz meur Kerne-Veur, Henry Jenner, Gwaz Mikael, a zo marvet d'an 9 a viz mae diweza, d'an oad a c'houec'h vloaz ha pevar ugent. Hen eo a labouras a laz-korf, epad e vuhez hir, da lakat brezoneg Kerne-Veur, trec'het gand ar zaosneg, ha den ebet ken ouz e gomz, da adsevel eus e vez ha « Kernow », kannad miziek Kerneviz Breiz-Veur, hag a zo bet moulet e niverenn genta, e miz ebrel diweza, eo frouez e labour ; hen eo a deuas a-benn, e Caernarvon, er bloaz 1904, da lakat digemeret pobl Kerne-Veur, e renk ar poblou keltiek ha pevar bloaz war n'gent goudeze, e savas Gorsez Kerne-Veur hag hen, dindan al lez-hano a Waz Mikael, eo a oa en e benn.

Sevel a eure ivez Kevredigez Kerne Goz ema he izili o studia a-zevri kement tra a zell ouz istor tud Kerne-Veur en amzeriou tremenet.

Bet eo bet, edoug e vuhez penn-da-benn, an den a labouras kement evid e vro ma c'heller lavaret ez eus daou hano ha ne c'hellint ket beza dispartiet ken hiviziken, hag eo Jenner ha Kerne.

D'an 12 a viz mae, eo bet kanet oferenn « Requiem » an Aotrou Jenner e chapel gatolik Sant-Mikael e Hayle, gand an Aotrou R. Mac Elroy, eus a Vodmin, en dro d'ezan an Aotroun Beleien J. Jeffery, eus a Druro, J. Hewitt, eus a Vodmin, G. Mac Gregor, eus a Sant-Ives hag E. Bonevizer, eus a Hayle, hag eur bern tud diredet eus pevar c'horn Kerne-Veur ; ar c'horf a zo bet sebeliet e Lelant.

Na pebez skouer evidomp-ni Bretoned Breiz-Vihan eo skouer ar Breizad meur-ze ; al labour hon eus da ober e kerver hor brezoneg, komzet c'hoaz, hemdez, a drugarez Doue, gand eur million hanter a dud, a zo skanv e kichen e hini ha pa vennimp fallgaloni, war hon ero, sellomp ouz an dachenn ma labouras warni, epad keit all, ar barz kristen a zo o paouez kemeret e ziskuiz, e douar bro goz e dadou .

Doue r'hen pardono.
Y.-V. PERROT.

Kenstrivadeg ar "Skol Vrezonek"

207 enfants avaient pris part au Concours « d'ar Brezoneg dre daolennou ». L'intérêt que porte les petits Bretons à l'étude de leur langue s'est manifesté d'avantage depuis janvier, à en juger d'après les résultats obtenus par notre deuxième concours.

440 enfants — dont 380 filles et 60 garçons — sont participé. Ces chiffres nous laissent entrevoir l'avenir avec confiance....

— Nous publions dans ce numéro la liste des concurrents du Cours supérieur, établie en deux catégories :

A. - Pour les élèves qui ont suivi les cours régulièrement de janvier à mai ; leurs devoirs sont notés sur 150.

B. - Pour ceux qui n'ont suivi ces cours que partiellement, leurs devoirs sont notés sur 90.

**

« Feiz ha Breiz » a ginnig e wella gourc'hemennou d'ar 440 bugel-se, amzer da zont hor Bro ; ha d'ar vistri ha mestrezed o deus laket ar brezoneg da vleunia en o skol.

COURS SUPÉRIEUR

O deus gounezet eur priz enor :

a) Paotred. — 1. Jules PERON, skol an Aod, Gwis-seny, 131 points $\frac{1}{2}$. — François COIGNARD, skol gristen Pleyben, 126 points war 150.

b) Merc'hed. — Jeanne CORFA, skol gristen Kernilis, 120 points $\frac{1}{2}$. — Anna DIVERRES, skol gristen Logonna Daoulas, 118 points $\frac{1}{2}$ war 150.

SKOL GRISTEN KASTELL-NEVEZ AB FAOU (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150) : 1. Marie Le Berre, 112 p. — 2. Marie-Anne David (pens.), 109 $\frac{1}{2}$. — 3. Lucienne Bi-

rien, 108 $\frac{1}{2}$. — Yvonne Puillandre, 108. — 5. Marie-Anne Le Clec'h, 105 $\frac{1}{2}$. — 6. Marie-Anne Riou, 104 $\frac{1}{2}$. — 7. Marie-Anne Coignard, 104. — 8. Jeanne Le Bihan, Marie Guillou, Andrée Mahé, 103 $\frac{1}{2}$. — 11. Marie-Anne Salaün, 101 $\frac{1}{2}$. — 12. Marguerite Le Meur, 101. — 13. Marie Toux, 100 $\frac{1}{2}$. — 14. Yvonne Morvan, 100. — 15. Marie Kervran, 99. — 16. Marie Grill, 98 $\frac{1}{2}$. — 17. Jeanne Dae-ron, 98. — 18. Marie Cochenec, 96. — 19. Anna Le Guern, 95 $\frac{1}{2}$. — 20. Augustine Quéau, 94. — 21. Anna Quiniou, 93 $\frac{1}{2}$. — 22. Marie-Anne Nédelec, 91 $\frac{1}{2}$.

Kevrennad B. (war 90). : 1. Germaine Lozac'h, 86 $\frac{1}{2}$. — 2. Jeanne Diraison, 86. — Marie-Anne David, 85 $\frac{1}{2}$. — Louise Jacq, 79 $\frac{1}{2}$. — 5. Louise Sinou, 78 $\frac{1}{2}$. — 6. Marie-
oséphine Deniel, Marie-Louise Le Roux, 73 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LOGONNA-DAOULAS (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150). 1. Anna Diverres, 118 $\frac{1}{2}$. — 2. Jeanne Salaün, 116 $\frac{1}{2}$. — 3. Jeanne Le Lann, 113. — 4. Marie-Anne Gourmelon, 112 $\frac{1}{2}$.

Kevrennad B. (war 90). Marie Deniel, 71 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN KERNILIS (MERC'HED)

Kevrennad A. (war 150). 1. Jeanne Corfa, 120 $\frac{1}{2}$. — 2. Anna Landuré, 118. — 3. Marie Favé, Marie-Anne Jaf-rès, 113 $\frac{1}{2}$. — 5. Pauline Grall, 110.

SKOL GRISTEN PLEYBEN (POTRED)

Kevrennad A. (war 150). 1. François Coignard, 126. — 2. Jean-Louis Lallouet, 123 $\frac{1}{2}$. — 3. Jean Jamet, 123. — 4. François Cariou, 119 $\frac{1}{2}$. — 5. Marc Rannou, 114. — 6. Mathieu Cariou, François Le Baut, 113 $\frac{1}{2}$. — 8. Mathieu Cozien, 106 $\frac{1}{2}$. — 9. Pierre Baron, 104 $\frac{1}{2}$. — 10. X. Ker-dévez, 104.

SKOL AN AOD E GWISSENY

Kevrennad A. (war 150) : Jules Peron, 131 p.

SKOL GRISTEN LANGOLEN (MERC'HED)

Kevrennad B. (war 90) : 1. Maria Guillou, 79. — 2. Marie Noac'h, 75 $\frac{1}{2}$. — 3. Marie-Jeanne Douget, 72 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LANGOLEN (POTRED)

Kevrennad B. (war 90). 1. Pierre Collorec, 77. — 2. Jerome Allain, 73 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN GUIPAVAS (MERC'HED)

Victorine Gourhant, 66 $\frac{1}{2}$ / 90.

SKOL GRISTEN KERNOUES (MERC'HED)

Joséphine Calvez 71 $\frac{1}{2}$ / 90.

SKOL GRISTEN LESCONIL (MERC'HED)

Kevrennad B. (war 90) : 1. Julia Struillou, 71 $\frac{1}{2}$. — 2. Germaine Le Pape, 71.

SKOL I.-V. LOURD LESNEVEN (MERC'HED)
(Rédaction seulement, sur 80)

1. Yvette Uguen, 62 $\frac{1}{2}$. — 2. Anna Azou, Marguerite Jézéquel, 62. — 4. Victorine Seine, 61. — 5. Germaine Rolland, 60. — 6. Anne-Marie Milin, 53. — 7. Marie-Anne Corlosquet, 44. — 8. Jeanne-Louise Castel, 22 $\frac{1}{2}$. — 9. Gabrielle Kermarrec, 19. — 10. Marie Bihaneis, 9.
Lanrivoaré (war 30). François Cabon, 18.

SKOL I. V. MENEZ-HOM, PLOUDIERN (MERC'HED)

1. Marie-Anne Drogou, 25. — 2. Albertine Guennal, 23. — 3. Marguerite Le Namp, 21. — 4. Marie Le Roy, 20 $\frac{1}{2}$.

Nous regrettons de ne pouvoir publier dans ce numéro, les listes des cours Moyen et Supérieur, plusieurs devoirs étant parvenus un peu tard ; elles paraîtront dans notre numéro d'août.

Nous attirons d'une façon toute spéciale, l'attention des maîtres et des élèves sur les devoirs de vacances imposés et publiés dans le numéro de juin, et qui recevront leurs récompenses au Bleun-Brug de Morlaix, le 4 septembre prochain.

Bez he devezo da sevel, eun ti evit al leanezed, kreski a ranko ar skol da zigemerout paotrezed-loja, kement-se holl a raio evit al lodenn vrasa diwar he arc'hant he-unan ; meur a-wech avat e tenuo da heul an dispignou-ze, dienez ha dienez vras zoken evit ar superiorez hag he c'hoarezed.

N'en em glemmo morze ha kas a raio ar skol-ze en dro, ugent vloaz penn da benn. Sonj he superiorez a Zant-Brieg oa he lezel eno, en ti-ze hag a oa e gwirionez he-hini beteg ma teufe an aotrou Doue d'he gervel davetan ; met lezennou an iliz a c'houlenn ma ve chenchet bep an amzer ar re a zo e penn ar c'houlenn, ken leaned, ken leanezed, hag e miz c'houvrer 1930 edo digaset da Gleder e leac'h ar « Sœur Patrice ».

Houman he doa kempennet ar gouent, renevezet meur a hini eus an toennou epad m'edo e penn kouent ar barrez ; met m'edo darn eus ar vugale e klasou brao, savet abaoe ar brezel, enno ear vat ha sklerijenn a leiz ; darn all a ranke chom e klasou re izel, re striz, re denval evito. Ar superiorez nevez ne jomm ket pell da argila, ha gant sikour ar barrezioniz a reas ar charre, a roaz eur prof ben-nak, he laka sevel pevar glaz nevez ha eur gambr vras evit ar vugale-loja. Ar c'hlasou koz laket daou en-unan a vezo eur zal debri dereat evit ar vugale.

Ahendall ar skol a gendalc'h da vont atao war well ganti, klasou ha kampleter nevez n'int tamm re vras. Ar re o deus darempred ganti he c'hav atao prest d'o selaou, d'o sikour, d'ober diouto e kement ha ma c'hello ; morse ne vezo uheloc'h ganti an eil ger eget egile, wardro pep hini ha pep tra e raio evel ma n'hen defe netra all ebet d'ober nag araok, na goude.

Ar vugale bet en he amzer er skol, o zud, hag ar barrez a bez a bedo evit ma kendalc'ho Doue da venniga labour hor superiorez, ho « mamm » evel ma ra anezi bras ha bihan, ma roio d'ezi yec'hed ha buhez hir. Ker mat eo ma pardouno da « Feiz ha Breiz Kleder » beza komzet anezi kalz muioc'h eget m'he defe c'hoantaet ; n'hon eus her great nemet evit gwella brud an ti-skol, ha leanezed ar Spered-Santel.

F. B. K.

A-nevez gant Kleier hor farrez

BET BADEZET

MIZ MAE. — 16 : JACQUES André, Bougourouan ;
paeron : Jacques André; maeronez : Jeanne-Yvonne
Penn. — 20 : René Rolland, bourg; paeron : YVES Rol-
land; maeronez : Yvonne Guilcher.

MIZ EVEN. — 12 : JEAN-LOUIS Appéré, Palud-Bras ;
paeron : Jean-Louis Bozec; maeronez : Angèle Appéré.
— 14 : MARIE-FRANÇOISE Bellec, Lezommy-Ukela ;
paeron : François Jaouen; maeronez : Marie-Françoise
Edern. — 15 : FRANÇOIS Velly, bourg; paeron : Yves
Péron; maeronez : Marie-Yvonne Velly.

BET EUREUJET

MIZ MAE. — 22 : YVES KERMOAL, Ploueskad ha
MATHILDE CONSEIL, Kerlavezo. — JEAN-MARIE
CORRE, Sartunville, ha GERMAINE GUEGUEN, Kéri-
der. — 31 : EMILE UGUEN, Kerlouan, ha OLGA PONT,
Kreac'h-Avel.

MIZ EVEN. — 14 : JEAN-FRANÇOIS Péron, bourg,
ha MARIE-ANNE CREAC'H, Mespauliou. — YVES-MA-
RIE L'AOT, Trégunc, ha MARIE-ANNE CADIOU, bourg.

BET BEZIET (gant pedennou an iliz)

MIZ MAE. — 18 : MARIE ANDRE, Pont-Karadec, 28
bloaz.

MIZ EVEN. — 6 : JACQUES COMBOT, Feunteun-ar-
C'heffelec, 2 vloaz. — 10 : GERMAINE CAROFF, Ke-
rantour, 11, vloaz. — 14 : MARIE-ALINE LE BIHAN,
Kerallo, 71 vloaz. — PAUL KERGUILLEC, 81 bloaz,
Bougourouan.

DOUE DA BARDONO D'AN ANAON!

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ EOST

Sakradur hon iliz parrez

Edoug miz gwengolo a zeu e vezo, ma plij gant Doue,
sakret hon iliz parrez gant an Aotrou Cogneau eil-eskob
Kemper; kemerout 'a ran tro a-ze da gomz eun nebeut
d'eoc'h eus lidou sakradur pe bennoz eun iliz nevez, hag
eus o istor.

En amzer goz, zoken, arak donedigez Hor Zalver, e
welomp dre ar Skritur-Zakr, en doa ar roue bras Salo-
mon, great dedi templ Jeruzalem d'an Aotrou Doue dre

goueliou kaer ha « sakrifisou » diniver, en dro d'ezan eur mor a dud diredet a hevar c'horn ar vro.

Ar baganed o-unan o doa lidou, pedennou, evit an tiez nevez, templou an doueou, hag evit diazeza ar c'heariou nevez a vennent sevel.

An iliz kristen d'he zro a fellas d'ezi sevel lidou goueliou evit gouestla da Zoue an tiez savet en e enor. Ar goueliou-man, voe staget ganto, raktal ma c'helias ar gristenien dont eus zoulou kuz, a zindan an douar; pa voe roet d'ezo pep frankiz, gant an impalaer Constantin, goude tri c'hant vloaz eskimerez.

A hed ar c'hantvejou e klevomp goudeze kana eus ar goueliou-ze o voda bep gwech eun niver bras a eskibien hag a gristenien. Bodet evelse an eskibien a deue meur a wech d'en em glevet ken etrezo evit merka gwelloc'h o deveriou d'an dud fiziet enno.

Evit merka e perc'henne Doue an iliz-ze e veze kanet enni eun oferenn-bred ha digaset enni gant kalz a lufrelegou eur zant bennak; al lidou a vezo estennet a hed kantvejou kenta an Iliz ha pell zo o c'hanomp evel m'emaint hirio.

Pedennou a vez lavaret war mean diazez eun iliz, met kement-se n'eo ket awalc'h. Evel ma verk d'eomp rol lezennou an Iliz : « An offisou en enor da Zoue n'hellont ket beza lidet en eun iliz, arack ma vo bet gouestlet houman d'al lidou santel dre eur sakradur solanel, pe da vihana dre eur bennoz ». (Reol 1665).

Eun iliz bet benniget a c'hell diwezatoc'h beza sakret.

Eun iliz a c'hell beza benniget gant eur beleg bet d'ezan aotre an Aotrou 'n Eskob; n'hell ket avat beza sakret nemet gant eun eskob, pe gant eur beleg d'ezan renk a eskob.

Evit benniga eun iliz ar beleg a daol dour benniget ouz he mogerio gant eur bod g'azvez e dianveaz hag e diabarz; kana a vez great litanioù ar zent gant eun nebeut pedennou all, hag ar gouel a gloz dre an oferenn-bred.

(Da genderc'hel)

Eun tiegezh e ratre vat

Pleustret ganeomp, edoug nozveziou hir ar goanv, er patronaj, pe en hon ti, evit deveriou ar skol dre lizer, an

FEIZ HA BREIZ

1914

Ugent vloaz 'zo

(KENDALC'H)

AR c'hleier a zône hag a c'halve an dud da zifenn ar vro. Kenta reas ar gwazed, er gear, oa mont d'ar zolier evit klask e korn o arbell ar baperenn ruz a verke da bep hini anezo ar pezh en doa da ober, en deiz ma tigouezfe brezel. O gwelet a ran c'hoaz, war gorf o rochedou poul-trennet, o fiskenn gand o dremm distronk, hag o lavaret

an eil goude egile, warc'hoaz vintin eo, dilun vintin eo e rankimp mont en hent : « Paotred keiz, a huanadas va zad, ha petra deuomp-ni da veza aman hon unan ? » Goude eur predig amzer e voe divizet dizrei c'hoaz d'ar park da gas da benn an irvi chomet a-dreuz. Met en dachenn-ze, e oamp, eun tammig araok, ken seder ha ken ampart, ni en em gave dinerz ha skuiz. Abretoc'h e voe echuet an dervez. Koan avat a badas pelloc'h eget kustum, ar boued ne ziskenne ket; gantan ez oa evel eur vla-zenn c'houero, blaz an anken. An anken, e gwirionez, a zalc'he sarret kalon pep hini hag an ti-ze el lec'h ma vezed ken laouen d'ar zadorn da noz, goude eur zizunvezad labour tenn, a deuas da veza evel eun ti e kanv. Doue, koulskoude, a c'hoanteas e vije kuzet d'ar mare-ze, an darvoudou spontus a diie nebeut goude, skei ar familh. Den ne grede e padje pell ar brezel, daou pe dri miz, a lavare ar gwazed etrezo. Klevet a ran c'hoaz unan eus an amezeien, deuet da lavaret kenavo, o tiskleria kement-man, « tah, emezan, abenn c'houec'h sizun e vezimp distro; ar gwella ve da ober, eo bernia mat an ed ha pa zizroimp e vezo dournet. » Ar paourkaez, mervel a dlee du-hont en harlu, gand an dienez, pell diouz e cost hag e vro . . .

Kalon ar Breizad ankeniet a en em dro anezi he unan war-zu Doue. Goude koan, ar re a dlee kuitaat antronoz-vintin a gemeras hent an iliz. Sonjal a raent, an dud kalonek, pa vije Doue ganto, e kavjent skanvoc'h eur an disparti. Morse netra n'eo aet dounoc'h em spered eget ar gwel eus ar gwazed-se, lod e kreiz gened o yaouankiz, lod all en o oad wella, o tostaat ouz taol o Fask kenta, d'ar zul vintin, evit kemeret ar bara burzudus a dlee miret outo da fallgaloni. Araok lavaret kenavo d'ar gêr, e teuent da lavaret kenavo d'an iliz parrez, kenavo ive d'o zud aet da anaon. Araok en em zistaga, araok dilezel ar re a garent ar muia war an douar, e teuent d'en em staga ouz Doue, e teuent d'e gemeret da vont ganto. Betek an oferenn-bred ar veleien a zavas o dourn da bardoni, a zigoras o dourn da rei an hosti a zilvidigez, a dlee beza evit meur a hini an hosti ziweza edoug ar vuhez-man.

Ne glaskin ket displega d'eoc'h glac'har an disparti. Bras meurbed e voe ha kalz eus an dud chomet er gêr a

ouelas, a-hed an deiz, evel bugale. Kerkent ha nao, dek eur, an henchou a gase da Vrest a oa leun a wazed, o fadennig ganto dindan o c'hazell, lod war o zroad, lod er gweturioù. Ar re-man, m'o doa skuilhet daelou en eur gimidi, a guze gwella ma c'hellent o enkreuz hag a ranne eur marvailh bennak etrezo. N'eo nemet diouz an abardaeg, p'en em gavjent pep hini en e bart e-unan, eo e c'helljont lakaat o fenn etre o daouarna ha lenva dourek. Brasa follentez, grevusa fazi ar c'houarnamant ha n'eo ket bet gervei evelse, a daol, milherou ha milherou da guitaat o c'hêr, pa n'oa na plas, na dilhad, nag armou da rei d'ezo ha pa oa kemend a ziouer anezo endro d'an eost? Nag a boan, nag a anken zoken a vije bet espernet da eleiz a famihou ma karjed beza o galvet a-nebeudou hepken, dindan eur miz ha daou. Evel eur vantell a ganv eo 'en em ledas war ar maeziou kerkent hag aet ar gwazed kuit. Pardon Santez Anna, boaz da veza ken laouen, e penn kenta an eost, a dremenas e kreiz ar c'hilac'har. Meur a wech ar breur, ar pried, an tad o devoa ranket mont eus ar gêr evit gounid ar bara, evid ober ar marc'hajou, met diouz an noz e tizroent, hag an holl, en ti, a veze eurus. Er zulvez-se, siouaz, ne zizrojont ket, o flasou a chomas goulo, gouillo evit pell, gouillo evit atao. A-us da draonien-nou didrouz Breiz-Izel, ar c'hanaouennou seder, a glevet ken alles en abardaeziou araok, a davas. Gwalenn euzus ar brezel a waske ar c'hallonou araok skei ar c'horfou.

Hir kenan e voe kavet an derveziou kenta eus ar brezel.

Daou zra dreist-holl a roe nec'hamant d'an dud chomet er gêr : petra deue ar zoudarded da veza, penaos e vije graet an eost? A drugare Doue, al liziri ne zalejont ket re d'en em gaout. Etouez ar re gosa, galvet d'ar zervich, kalz a chomas ive demdost d'ar gêr hag a c'hellas dont evelse, meur a wech, da welet o zud da rei an dourn d'ezo. Bet ez oa tiegeziou hag a oa e gwirionez reuzedik o doare. An eost ne c'helle mui gortoz pelloc'h ha ne chome evit entent outan, nemet kozidi, merc'hed ha bugale, tud dic'halloud ha dinerz. Peadra o dije bet, a-dra-zur, meur a hini, da fallgaloni, met n'eo ket ar pez a c'hoarvezas. Eur wech tremenet ar barrad enkreuz kenta, an holl dud, chomet er gêr, a zavas war o zreid hag a grogas a

dro-vriad el labour. Ar gwazed aet war an oad a zeuas evel da yaouankaat, ar vugale, ar grennarded a ziskouezas kaout eun nerz hag eur furnez dreist o oad. War ar merc'hed eo e kouezas ar bec'hioù pounera, gand eun nerz-kalon dispar, hep damant d'o skuizder, e ouesjont kas endro labouriou ar park koulz ha labouriou an ti. Anken ha glac'har a boulzas ar sperejou d'en em glevet, ar c'halonou d'en em unani. Ar brezel a lakeas an dud, an amezeien d'en em dostaat ha d'en em zikour an eil egile. Ar garantez gwirion, an hini krenv oc'h harpa an hini dinerz, o rei an dourn d'ezan da zougen e groaz, setu kaera boket a vleunias neuze war maeziou Breiz, setu ar pez a viras ouz kemend a diegeziou, er boan, da goueza war o fenn.

(Da genderc'hel ha da echui er miz a zeu).

Yann-Vari Branellec

1759-1794

quilhotinet e Brest (3 ebrel 1794)

Y ANN-VARI Branellec o voe ganet e Sant-Fregant, parrezig stag neuze ouz Guisseny, d'an 12 a viz du 1759. Er memez dervez e voe badezet.

E dud a oa o chom e milin Penmarc'h, demdost d'ar maner. D'e 19 vloaz hepken ez eas da skolaj Kastell, er c'houec'hvet klas. Unan eus e vreudeur a oa kure e Sant-Fregant abaoe 1768.

E renk ar skolaerien vat edo e Kastell. E 1784 ez eas d'ar c'hloerdi bras. D'ar zadorn araok Nedeleg 1786 e voe graet abostoler, e miz meurs 1787 avieler, ha d'an 22 a viz gwengolo 1787 e voe beleget. Setu aman penaos oa barnet gant mistri ar c'hloerdi : « Gouiziek, spered poellek, habask, mat da bedi, »

E 1788 edo kure e iliz-veur Kastell, karget da veza war-dro ar chaloned epad an ofisou. Lojet oa e ti an itroun Ar Guen. E 1789 e voe hanvet kure Muihy pe barrez Kastell. Ar barrez-ze a oa fiziet er chaloned. Ar re-man a hanve eur person enni, hag ar person en doa dindannan c'houec'h kure, karget pep hini eus eul lodenn eus ar barrez.

D'an 30 a viz gwengolo 1790, al lezenn nevez a stage eskopti Leon ouz hini Kemper heb aotre ar Pab. Eskob Kastell, an Aotrou de La Marche, a zavas e vouez evit en em glemm, ha difenn gwirion an Iliz. Ar veleien a reas evel o eskob, hag e kavomp hano an Aotrou Branellec, kure Ar Muihy, warlerc'h hanoiou ar veleien all a zisklerie beza a du gant ar Pab.

Goulennet e voe digant beleien Kastell toui da ziskleria oant prest da zenti ouz al lezennou nevez. An Aotrou Branellec ne douas ket hag a gollas dre-ze e garg. Eur penadig ec'h en em dennas e Sant-Fregant, hag eno e voe glac'haret bras o welet e vreur beleg o toui. Kerkent e kuiteas Sant-Fregant hag e vevas du-man du-hont endro

da Gastell. Gouzout a rae edo e riskl da veza paket ha koundaonet d'ar maro. Daoust da ze, kenderc'hel a rae d'ober e kuz al labour fiziet ennan.

D'an 30 a viz kerzu 1793 e voe kavet gant an archerien e ti an itron Ar Guen, ha kaset d'ar prizon da Vontroulez. Ne jomas ket pell e Montroulez, rak kayerou prizon ar C'hastell, e Brest, a lavar ec'h en em gavas eno d'ar c'henta a viz genver 1794, daou zervez eta goude m'oa bet paket e Kastell.

D'an 11 a ebrél, an aotrou Branellek galvet gant Donzé-Vereuil, karget da damall ar brizonerien, a voe gouennet digantan :

« Hoc'h hano? — Yann-Vari Branellek. — Hoc'h oad? — 37 vloaz. — E pelec'h oc'h ganet? — E Guisseny, kanton Lesneven, departamant Finister. — Ho micher? — Kure e Minihy Kastell-Paol. — Peseurt madou ho poa araok ar revolution hag abaoe? — N'am oa nemet ar pez a c'hounezen evel kure e Kastell. — Gouzout a rit perak oc'h bet prizoniet? — O veza n'am eus ket touet. — Da be vare oc'h bet paket? — D'an 30 a viz kerzu diweza. — Ha touet hoc'h eus d'al lezenn? — Nann. — Perra? — O veza m'oañ dibr d'ober evel a garen. — Peur hoc'h eus kuitaet ho parrez hag e pelec'h edoc'h abaoe? — E Sant-Fregant e ti va zad, hag, abaoe, aman hag a-hont. — Gant petra e c'hellec'h beva abaoe m'edoc'h o redet du-man du-hont? — Wardro tri c'hant lur am oa, ha sikouret e vezen ive gant meur a hini. — N'edoc'h ket e ti intañvez Ar Guen pa zoc'h bet paket? Abaoe pell amzer edoc'h eno? — Abaoe tri dervez. Eno e lojen gwechall p'edon kure e Kastell. — Abaoe m'emaoc'h o redet, ha n'hoc'h eus ket graet ho micher a veleg, pe e kuz pe a wel d'an holl? — Nann. — Ha ne ouzoc'h ket ez eus bet kavet dilhad hag eur zac'h, arc'hant ebarz, hag a oa d'eur beleg hanvet Branellek, breman ez eus 18 miz, e kichen Roskoff, hag ar beleg-ze en doa c'hoant mont kuit dre vor epad an noz? — Nann. Gouzout a ran hepken ez eus daou veleg all gant an hano a Vranek. — Ha n'oa ket a veleien all o redet ganeoc'h? — Nann. Atao e vezen va-unan. »

Intañvez Ar Guen a voe prizoniet ive ha barnet e Brest er memes amzer gant an Aotrou Branellek. Koundaonet

e voe d'an harlu. An Aotrou Branellek a voe koundaonet d'ar maro dre ar c'hilhotin.

N'en devoe ket pell da c'hedal. Dioc'h tu, goude beza bet koundaonet, e voe kaset gant an archerien en eun tammig kambr e kichen al lez-varn. Ne voe ket roet amzer d'ezan d'en em emmel eus netra, met laket etre daouarn mevelien ar bourreo a drouc'has d'ezan e vleo hag a stagas e zaouarn a-dreñv e gein. Dont a reas dizale ar bourreo Ance. Heman a reas d'ar beleg pignat e karr ar c'hilhotin, azeza tro e gein d'ar marc'h, hag hen, Ance, a azezas dirak. Soudarded a gerze araok ha warlerc'h ar c'harr. Mont a rajont dre ru ar Mairie, ar ru Vras, plasenn dor Landerne, ru Coëbert evit diskenn dre ru ar C'hastell betek ar c'hilhotin, savet war blasenn ar C'hastell. A bep tu d'ar c'harr e kerze eur vanden verc'hed, bonedou ruz ganto, stammerzed ar c'hilhotin, a youc'has gant eur joa fell pa zigouezas ar c'harr e plasenn ar C'hastell.

Ar beleg kaez a ziskennas eus ar c'harr; kaset e voe betek ar c'hilhotin. Staget e voe ouz eur plankenn teol ha pouner, a istribilh e kichen kountell ar c'hilhotin; lerennou kalet a voe stardet gant daouarn kriz endro d'e gorf; da c'houde, gant eun taol troad roet gant mevelien ar bourreo, ar plankenn a voe brallet hag a zeuas d'en em lakat a-led; kerkent eun tamm koad all a ziskennas war gouzoug ar beleg evit mirout outan da finval. Neuze ar bourreo Ance a lakas ar gountell da goueza. Kountell ar c'hilhotin a goueze eus a uhel ha buan. Penn an aotrou Branellek a voe distaget en eun taol hag a gouezas en eur baner laket dindan, enni eun tamm lien ruz.

D'ar Yaou-Gamblid oa, da deir goude kreisteiz, deiz gouel ar velegiaj, eun deiz kaer evit mervel.

En e brizon, o c'hedal ar maro, an aotrou Branellek a reas eur c'hantik kaer e brezoneg, hag e vrezoneg a zo kalz gwelloc'h eget hini ar skrivagnerien all eus an amzer-ze. Setu aman ar c'heub'ad diweza :

*O dervez dudius,
O laouenedigez!
Mont da gaout Jezus
En e rouantelez!
Beza abarz nemeur
Er Baradoz ganta
Da virviken oc'h ehana!*

An nevezenti vras

Breureiz ar Brezoneg er skolioù

Er pennad-skrid ho peus kavet a-raok henman ho peus gellet gwelet petra a zo bet graet evid ar brezoneg e kantoniou Pleiben, ar C'hastell-Neve ha Karaëz : ar brezoneg a zo bet lennet, skrivet, kanet ha karet gant bugale skolioù kristen an tri ganton-se ha da fin ar bloaz pevar barker aotreet gant an Aotrou 'n Eskob ha paeroniet gant gant ar Bleun-Brug a zo bet oc'h ober eun enklañsk er skolioù hag o deus kurunet enno ar vugale o devoa labourer gwella, war ar brezoneg, ha roet eun testenñ a studi, — un certificat d'études, — evel ma vez lavaret, e galleg, d'ar re a ziskouez oc'h anavezont ar brezoneg hag Istor Breiz, evel m'eo dieet da bep den, ha dreist-holl da bep kristen ober ; hag e lavaran eo an dra-man eun nevezenti vras.

Betek-hen e chomed da vantri war stad reuzeudik ar brezonek stiapet, evel kroaz Hor Zalver, gant eur C'houarnamant e kounnar, er maez eus an holl diez perc'hennet gantan ; mat, tud yaouank a zo breman hag a zo dir, war o zail, ha gwad kristen en o c'halon hag a lavar e tile ar groaz hag ar brezoneg beza laket, a-nevez, e holl skolioù Breiz : an dud dall, emezo, o deus taolet an daou dra-ze da vresa etre an treid ne ouient ket petra raent ; o labour a zo eul labour milliget, mar deus unan hag ar c'henta ma vezo dispennet eo ar gwella ; anez emañ ar vro a-bez o vont da goueza en he foull ; (1)

(1) - « Le but actuel de l'école est de faire des électeurs (blancs ou rouges) et non des jeunes gens avisés, possédant les connaissances nécessaires pour vivre normalement dans le pays où ils sont nés, capables de voir les choses du point de vue de leur paroisse et de leur métier, et, si les circonstances le permettent, de perfectionner leur acquit.

Pa vennen falgaloni war eun ero hag a gaven hir ha ne welen ket kals a dud, war gorf o roched o soubla warni, em c'hichen, setu petra 'm eus klevet hag ouz her c'hlevet ez eus deuet d'in nerz da vont adarre war raok.

Ya ! eun nevezenti eo, met eun nevezenti hag a rank beza astennet war Breiz a-bez ; war skolioù brasa ar c'hériou kouls ha war skolioù distera ar parrezioù bihanna. Ar pezh a zo bet graet er bloaz-man, tro-war-dro d'ar C'hastell-Nevez a dle beza graet, da vloaz, e holl kantoniou eskopti Kemper ha Leon^e ; evit dont a-benn eus a gement-se eo ret kaout raktal strolladou barkerien hag a raio, en o c'horn-bro ar pezh en deus graet, gant kement a galon, an Aotrou Delaporte hag e vignonet en o hini.

Goude beza pleustret ervat kartenn an eskopti hon eus he rannet e pemzek lodenn :

.... Le français parlé par une très importante partie de la population de Brest est le type de ce qu'il ne faut à aucun prix généraliser : la civilisation et la littérature françaises n'y peuvent rien gagner, mais plusieurs générations se débattraient dans une ignorance pratiquement complète avant que les restes de la langue locale n'aient été complètement éliminés, et une nouvelle tradition créée.

L'argument mis en avant par les défenseurs du système « un seul programme, une seule langue d'enseignement », est digne de mandarins vivants dans une chambre pleine de livres, et non d'hommes en contact avec le monde.....

Cent-quarante-cinq ans après une révolution faite au nom du peuple, et qui proclamait la nécessité de l'instruction pour tous, est-il admissible que l'entrée des écoles, payées par tous, soit encore refusée à la langue des pauvres ? »

Robert AUDIC.

LE JOURNAL VRAI, Revue mensuelle des partisans
des Charles Péguy, 30, rue Monsieur-le-Prince,
Paris.

I
PLEIBEN M.P.
 Brasparz M.P.
 Gouezeg M.
 Lanedern M.
 Lennon M.

AR C'HASTELLNEVE

M.P.
 Kolloreg M.P.
 Kore M.
 Landelo M.
 Ploneve M.
 Sant-Wazeg M.

KARAEZ

M.P.
 Kleden M.
 Motreo M.
 Speied M.

19 skol

II

UHELGOAD M.
 Berrien M.
 Skrignag M.

PLOUIGNEO

Bodsorc'hel M.
 Gwerleskin M.
 Plegad Morvan M.
 Plougounven M.P.

SANT-TEGONEG

M.P.
 Pleiber-Krist M.
 Ploneour-Trez M.
 Logeginer M.

14 skol

III**MONTROULEZ-****SANT-VAZE**

M.P.
 Sant-Varzin M.P.
 Sant-Malani M.
 Plouyann M.

LANNEUR M.
 Plouezoc'h M.
 Plougano

(Ar Vourc'h) M.
 (Primel) M.
 St-Yann ar Biz M.

TAOLE

M.P.
 Karanteg M.
 Gwiklan M.
 Henvig M.
 Lok-Gwenole M.

16 skol

IV**KASTELL-PAOL**

M.P.
 Enez Vaz M.
 Mespaol M.P.
 Plouenan M.
 Plougouloum M.
 Rosgo M.P.
 Sibiril M.

GWITEVEDE

M.
 Kleder M.P.
 Plouvorn M.P.
 Trelaouenn M.

PLOUESKAD

M.P.
 Lanhouarne M.
 Gwikar M.
 Gwinevez M.
 Trelez M.

21 skol

V**LNDIVIZIO**

M.P.
 Bodilis M.
 Gwimilio M.
 Lambaol M.
 Gwikourvest M.
 Gwiniventer M.

SIZUN M.
 Komanna M.
PLOUZIRI P.
 Ar Merzer M.P.

11 skol

VI

LESNEVEN M.P.
 ha skolaj

Folgoad M.P.
 Kerlouan M.
 Kernouez M.
 Plouzeniel M.
 Plouider M.
 Plouneour M.P.
 Sant-Neven M.

PLABENNEG

M.P.
 Ar V. Wenn M.
 Kerniliz M.
 Kerzaent M.
 Lanarvili M.
 Milizag M.
 Plouvian M.

LANNILIZ

M.P.
 Gwiseni M.P.
 Landeda M.
 Plougerne M.P.

25 skol

VII

GWITALMEZE M.P.
 Brelez M.P.
 Lambaol M.
 Landunvez M.
 Plougin M.
 Porspoder M.
 Sant-Pabu P.

LOKOURNAN

M.P.
 Konk M.P.
 Molenez M.P.
 Lok-Maria Pl. M.
 Plouarzel M.P.
 Plougouven M.
 Plouger M.P.
 Plouzane M.P.

EUSA

M.P.
 Molenez M.P.

27 skol

VIII**BREST**

Sant-Loeiz M.P.
 I. V. Garmez M.P.
 Sant-Varzin M.P.
 Sant-Mikael M.
 Sant-Salver

Recouvrans

M.P.
 Kerber M.P.
 Kerbon M.
 Lambezelleg M.P.
 Pilier-Ruz M.
 Boharz M.P.
 Gwenou M.
 Gwiler M.
 Sant-Mark M.P.

20 skol

IX**LANDERNE**

M.P.
 (Kalvar) M.
 Gwipavaz M.P.
 Plouedern M.
 Ar Releg M.P.
 Sant-Tonan M.

DAOULAZ
 Plougastel M.P.
 Hanveg M.
 Logonna M.
 Loperch'ed M.
 Rumengol M.
 Lanurvan M.

X

KASTELLIN M.P.
 Kast M.
 Dineol M.
 Lokorn M.P.
 Plodiern M.
 Ploneve-Forze M.
 Sant-Vig M.

KRAON M.P.

AR FAOU
 Rozloc'han M.

12 skol

XI

KEMPERLE
 Kroaz M.P.
 Kloar M.P.
 Tremeuen M.

AR PAOUD

SKAER M.P.
 Kerrien M.

BANALEG M.
 Treou M.

PONT-AVEN M.
 Rieg M.P.
 Moelan M.P.
 Neo M.
 Nin M.

17 skol

XII

KONK-KERNE M.P.
 Beug-Konk M.
 Sz-Anna-Treiz M.
 Tregonk M.P.

FOUENAN M.P.
 Benoded M.
 Kloar M.
 Ar Forest M.
 Gwenac'h M.
 Sant-Evarzeg M.P.

ROSPORDEN M.P.
 Elian M.P.
 Sant-Ivi M.

19 skol

XIII

BRIEG M.P.
 Edern M.
 Landrevarzeg M.P.
 Langolen M.P.

KEMPER
 St-Kaourantin M.P.
 Sant-Vaze M.P.
 Erge-Vihan M.
 Erge-Vras M.
 Kerfeunteun M.P.
 Pluguen M.P.
 Plogoneg M.

18 skol

XIV

DOUARNENEZ M.P.
 Ploare M.
 Pouldregad M.
 Poullan M.
 Treboul M.

PONT-E. KROAZ M.P.
 Gwaien M.
 Beuzeg M.
 Kleden M.
 Mac'halon M.P.
 Plogo M.
 Plouhineg M.
 E. Sun M.P.

17 skol

XV

PONT-N ABAD M.P.
 Ar Gelveneg M.
 Kombrid M.P.

16 skol

Kombrid M.P.
 Lotudi M.
 Penmarc'h M.
 Plobannaleg M.
 Ploeur M.
 Triagad M.
PLOGASTEL
 Landudeg M.
 Ploneour-L. M.P.
 Ploan M.
 Plozed M.
 Pouldruzic M.

Mat, barnerien al loden genta hepken a zo bet kavet; barnerien ar pevarzek lodenn all a zo da glask hag a zo ret o c'haout a-benn ar Bleun-Brug a zeu ha setu perak ec'h en em erbedomp ouz ar vignoned vat hon eus e pep hini eus ar pevarzek lodenn-se ha n'eo ket renket enno c'hoaz Breuriez ar Brezoneg er skoliou, evit ma ront da anaout d'eomp ar re a welont en dro d'ezo gouest da zioueret eun nebeud amzer hag eun nebeud gwenneien evid ober, en o c'horn-douar, al labour vat ha talvoudus-se.

D'al lun, 3 a viz gwengolo a zeu, an Aotrou Raymond Delaporte a gomzo d'eomp, e Bleun-Brug Montroulez, eus a Vreuriez ar Brezoneg er skoliou ha dleet eo e vije, ouz e zelaou, ar re holl a venn rei an dourn d'ar Vreuriez nevez-se.

Frouez ar skoliou dizoue a zo frouez put : o gwelet a c'hellit o sellet ouz ar yaouankizou a-vreman ha ne anavezont mui nak Hor Zalver, nag e lezenn ha ne vezont mui na wardro iliz, na wardro beleg.

Frouez ar skoliou divrezonek a zo ker put all : o gwelet a c'heller o sellet ouz ar yaouankizou a-vreman n'int mui gouest da gomz ouz o zud koz hag a zo diavézidi e bro o c'havell.

Pedomp evit ma vezimp dilivret pelloc'h diouz an diou walenn a gastiz ma 'z eo ar skoliou dizoue hag ar skoliou divrezonek; met, pedi n'eo ket a-walc'h : red eo ivez labourat a-zevri ha labourat holl a-unan : warc'hoaz e vezo re zivezat : hizio end-ecun eo e ranker staga d'al labour.

Y.-V. PERROT.

Breuriez ar brezoneg er skolioù

REOLIADUR AR GENSTRIVADEG

1. — E kantoniou ar C'hastell-Neve, Keraez ha Pleiben eus savet eur genstrivadeg, gant aotre an Aotrou 'n Eskob, etre ar vistri hag ar mestrezed sko-gristen. ha kement den a garfe deski ar brezoneg d'ar vugale.
2. — Prizioù 300, 200, 100 lur ha koumanantou da gelaouennou brezonek a vo roet d'ar vistri a vo da genta.
3. — Bep sizun, pe e-pad ar skol, pe en diavaez e tleo ar vistri ober eur gentel vrezoneg.
4. — Da fin ar bloaz skol, hon ensellerien a yelo dre ar skolioù evit goulenata ar vugale ha rei prizioù d'ar gelennerien ha d'ar vugale.
5. — Evit renk ar gelennerien, e vo taolet evez ouz niver ar vugale hag ouz ar pezh a ouzont.
6. — E pep klas, ar vugale a vo roet notennoù d'ezo hag e vint renket. Prizioù a vo roet d'ar re gentan.
7. — Tri rummad a vo graet eus ar vugale hervez o oad hag ar pezh a ouzont. Ar goulennoù a vo dishcvel e pep rumm.

TREDE RUMMAD

- a) Lenn e brezoneg pennadoù aes, — notennoù eus 0 da 20;
- b) Goulennoù war ar pennad leannet hag ar vuhez pemdeziek, — 0 da 20.

EILVET RUMMAD

- a) Lenn e brezoneg, gant goulennoù — 0 da 20;
- b) Skrivadenn aes, — 0 da 20;
- k) Eun dampskeud eus istor Breiz. Darvoudoù ha deiziadoù penna an istor, e brezoneg, — 0 da 2.

KENTA RUMMAD

- a) Lenn e brezoneg, gant goulennoù, — 0 da 20;
  - b) Displegadenn, — 0 da 20.
  - k) Istor Breiz dre vras. Desket e vo dreist holl al lodenn genta hag amzer Nevenoe, — 0 da 20.
  - d) Konta. Daspugn ha diskonta e brezoneg, — 0 da 20.
8. — Taolet e vo evez ouz an notenn greiz bet lakaet gant ar mestr da bep bugel evit e labour e-pad ar bloavezh. An notenn a dieo beza eus 0 da 20.
  9. — Eun « Testeni-studi » war ar brezoneg a vo roet da bep bugel en do bet 56 poent war 80. Ar re a dostajo diouz an notenn-se a c'hell beza degemeret ma vez kavet mat an notenn bet roet d'ezo gant ar mestr evit o bloaveziad-skol.
  10. — Ar goulennadeg a vo graet e-pad eil lodenn miz mezeven. An deiz a vo merket piz pemzekteiz araok an arnodenn.
  11. — Ret e vo d'ar gelennerien, pa lakaint o ano, rei roll ar vugale, en eur lavarout e peseurt rummad embent (hervez an niv. 7). Devez an arnodenn e rankint rei d'an ensellerien roll notennoù kreiz ar vugale.
  12. — E-pad an arnodenn ez eo pedet ar vistri-skol da gomz e brezoneg ouz an ensellerien ha dreist-holl d'ar vugale.
  13. — Kement hini en deus bet prizioù a c'hell mont war ar renk evelato, ha kaout re all bep bloaz.
  14. — Evit lakaat e hano, skriva da R. Delaporte, fils, CHATEAUNEUF-DU-FAOU (Finistère).

KENSTRIVADEG AR BREZONEG ER SKOLIOÙ

DANEVELL gant Kongar

E-pad devezioù kenta miz gouere ez eo bet bugale vihan skolioù kristen kantoniou Keraez, ar C'hastell-Neve ha Pleiben, da vat o tremen an arnodenn (1) vrezonek savet gant « Breuriez ar Brezoneg er skolioù ».

(1) - Arnodenn : examen.

Ar Vreuriez-se a zo bet krouet gant aotre an Aotrou 'n Eskob hag harp an Aotrou Grifh, ensellour ar skolioù kristen evit an Eskopti evit sikour ar vistri hag ar mes-tezed skol a fell d'ezo deski ar brezoneg er skolioù en tri c'hanton anvet uheloc'h.

Warlene e oa bet kroget da urzia al labour. Breman eo bet savet da vat ar vreuriez hag aet eo bet an traou endro evel ma oa bet merket.

8 skol o doa lakaet o ano. Aet omp da welout ar skolioù e devezioù kenta miz gouere. 389 bugel a zo bet gwelet ha muioc'hig a vije bet panevet omp bet tapet eun tammig diwezat evit hon tro.

Mat eo bet kavet peurvuia al labour. Peurvuia mistri ha bugale o deus lakaet o foan war ar brezoneg. Ar priz kenta (300 lur) a zo aet da Landelo; daou eil briz (200 lur) a zo bet roet unan evit klas kenta Speied, hag egile evit eil klas Ploneve-ar-Faou.

DANVEZ HA STAD AL LABOURIOU

Ar vugale a oa bet rannet e tri rummad, hervez o oad hag ar peñz o doa desket. En trede rummad, evit ar re vihana, e oa eur pennad da lenn ha displegadennou da ober dre gomz. An eil rummad a ranke ouspenn ober eur skrivadenn ha gouzout eun damskend eus istor Breiz. Er rummad kenta, erfin, evit ar re vrasa, e ranked ober eun displegadenn dre skrid, lenn, respont war istor Breiz ha gouzout kenta e brezoneg. Eur skrid-testeni, eur seurt « sertifikat » a vez roet da gement hini hag en deus bet eur rummad-man 14 war 20.

97 bugel o deus tremenet er rummad kenta, 105 en eil ha 187 en trede.

PRIZIOU EVIT AR VUGALE

Setu aman anioù ar vugale o deus bet prizioù :

Rummad kenta

DISPLEGADENN

1. Joséphine Dousen, Speied,	18	war 20
2. Thérèse Derrien, Ploneve,	17,5	
Joséphine Pasquet, Speied,	17,5	
Angèle Moal, Speied,	17,5	

Anna Sizun, Landelo,	17,5
6. Anna Morvannou, Ploneve,	17
Marie Coquil, Ploneve,	17
Marguerite Hamon, Landelo,	17

ISTOR

1. Anna Quiniou, ar C'hastell-Neve,	19
2. Anna Puillandre, Landelo,	18
Joséphine Mentheour, Landelo,	18
Louise Salaun, IPoneve,	18

Eil rummad

SKRIVADENN

1. Jeanne Kergoat, Gwezeg,	17	war 20
2. Suzanne Jamet, Gwezeg,	16,5	
Séraphine Yaouanc, Gwezeg,	16,5	
Yvette Crenn, Gwezeg,	16,5	
Anna Guichoux, Ploneve,	16,5	
6. Marie Lannuzel, Ploneve,	16	
7. Naig Guichoux, Ploneve,	15,5	

ISTOR

1. Marguerite Guillerm, Ploneve,	19	war 20
2. Marie Grail, Ploneve,	18	
Naig Guichoux, Ploneve,	18	

Ar re genta eus pep klas o deus bet ivez prizioù (97 en holl).

Eur blijadur eo bet alies evidomp gwelout ar respontou, dreist-holl evit an displegadennou. Ar vugale o deus bet da zisplega : « Penaos e vez graet ar foenn ». Darn eus al labourioù a zo dreist, beo buhezek. E lod aneze e lavarer kement tra. Al lenn hag an dispiega dre gomz a oa mat ivez alies. Muioc'h a gemm a oa etre ar skolioù evit an istor.

Setu aze peseurt labour a zo bet graet er bloaz-man e skolioù kristen kantoniou Kerazez, ar C'hastell-Neve ha Pleiben a fell d'eze deski ar brezoneg d'ar vugale hervez ar gemennadurez roet eun nebeut bloavezioù a zo gant an Aotrou 'n Eskob. Eun nebeut tud omp, hag hon eus savet eur strolladig, en eur c'horn bro hepken evit ma vo aes d'imp gwelout ar skolioù ha lakaat tremen an arnoden-

nou; roet hon eus prizioù d'ar vistri-skol ha d'ar vugale. Aet mat eo ganeomp al labour e-pad ar bloavezh-man hag a vo kendalc'het bep bloaz.

Marteze zoken e vo gwelet ivez eur c'horn bennak all eus Breiz-Izel, Bretoned oc'h heulia hor skouer. Ret eo dont war sikour ar skolioù a stag da studia ar brezoneg; er penn kenta koulskoude eo o devezo ar muia poan.

**ROLL AR RE A ZO BET KAVET GOUEST
DA GAOUT AN « TESTENI-STUDI »
WAR AR BREZONEG ER BLOAVEZ 1934**

- Kastell-Neve.** — Marie LE BERRE,
Anna QUINIOU,
Anne-Marie BORGNE,
Anna GUERN,
Marie-Anna RIOU,
- Landelo.** — Anna SIZUN (mat),
Marianna SIZUN,
Anna PUILLANDRE,
Marianne LOZAC'H,
Philomène DERRIEN,
Marguerite HAMON.
- Lennon.** — Francine COZIEN.
- Ploneve.** — Louise SALAUN (mat),
Anne-Marie MOREAU (mat),
Anna MORVANNOU (mat),
Marie COQUIL (mat),
Lucienne KERANGUEVEN (mat),
Anna KERUZORE,
Marianne GUEVEL,
Thérèse DERRIEN.
- Sant-Wazeg.** — Jeanne HERVE.
- Speied.** — Joséphine DOUSEN (mat).
Célestine COCHENNEC,
Anastasie HENAFF,
Bernadette LAPOUS,
Angèle MOAL,
Louise COIET,
Julienne PASQUET,
Louise HENAFF,
Joséphine PASQUET,
Anna BAIL.

PERIG HAG AZILIS

Ar Vadiziant

EN em erbedi he devoa graet Oliv ous Itron Varia Ru-mengol, hag he fedenn a zo bet selaouet; aoun he devoa na jomje goulo an ti, ha padal ez eus bet eur c'houl-blad re-vihan : pôtr ha pôtrez. En noz araok gouel Yann int deuet war an douar ; endro d'an tantad edo an dud, pa deuas eun amezegez da zila eur ger bennak e skouarn mamm Oliv, da lavaret d'ezi mont beteg ar Stang, kenta ma c'helle : « Sant Yann a ziouallo va merc'h hag he c'hrouadur, emezi, met ne rin ket a fele war e dantad! » Hag e chomas ken e oa echu; kanet e voe kantikou ha sônioù kaer; frota voe graet ous an daoulagad, louzaouen sant Yann, goude beza he zommet en tantad, e voe lavaret ar grasou ha, da c'houde, gant devosion, e voe graet ar prosession : teir zro endro d'an tan, ha pep hini a-raok mont d'ar gêr, a gemeras eun tamm eus an drujenn a oa e kreiz an tantad, da deurel er puns.

Ar vamm gêz a lavaras d'he merc'h a bevarzek vloaz : « Kea d'ar gêr gand da vreudeur bihan, diwisk o dilhad d'ezo hag o laka en o gwele; mont a rankan da welet da c'hoar gosa. » Ha buhana ma c'hellas e kemeras hent ar Stang.

Antronoz vintin e tizroas d'ar gêr gand ar c'helou laouen : « Eur c'houlblad a zo bet e ti Oliv. » Goro jar zaout a reas hag aozan an dijuni d'he bugale yaouanka ober eur zell ous pep tra, ha yao adarre! Ma 'z eus labour gand eur c'hrouadur, ez eus eun hanter muioc'h gant daou, evel just : met, mamm Oliv he deus bet unnek, ne vez ket nec'het gand an dra-ze, ha ne c'hin ket dirag al labour.

Pa stardas, evid ar wech kenta, he bugale vihan war he c'halon, pa bokas d'ezo gant teneuredigez en eur lava-

Kuzulioù ar Medisin

Ar c'hlenved-ma a zo spegus, hag a c'hell beza danjerus d'ar re goz, d'ar vugale, d'an dud dinerz. E gallez, e vez graet « erysipèle » anezan ha lod eus an dud, pa n'o deus ket gwelet ar ger-ze skrivet dirag o daoulagad, a ra « disiper » eus ar c'hlenved-ze.

Peurliesha e stag an droug-ze e klopenn ar penn pe er penn e-uman : koenvet ha ruz e vez an tachad klanv ; poan a vez ennan. Ar c'hlanvour a dle beza dispartiet diouz an dud all, hag an hini a vezo war e dro evid e fouzaoui, a vezo mat d'ezan gwalc'hi e zremm hag e zaouarn gant dour-sayon, alies.

Arabad eo rei boued d'ar c'hlanvour, lêz ha bouilleuz hepken ; eur spurj-holenn a ray vat d'ezan, hag a-benn tri dervez goude, eun all henvel.

Pa vezo kouezet an derzienn, e c'heller rei viou, yod-patatez, soubenn-wenn, en eur ger, boued skanv ; traou tomm da eva, tizaniou, grôg, gwin-tomm.

Gwalc'hi a c'heller droug-sant-Anton, gant dour bleun-skao, dour kaol-malo, dour kaol-garo, ha lakat eur gwis-kad « vase'in borike » da c'houde.

Chom er gwele a zo gwelloc'h eged sevel da baka riou, er goanv dreist-holl, rak, eur wech c'hoaz, va mestr en deus lavaret d'in alies e oa eur gwall glenved da zarn tud a zo pa ne brederier ket abred outan.

PAOL AR RIOUALLON.

AN DIVROAD

PEZ-CHOARI EN EUN ARVEST

C'HOARIERIEN

AN OZAC'H,
AR WREG,
EUN DIVROAD,
SENTOU, *ar pastor-dened.*

An traou a dremen e kegin eun tiegez bihan, e Roc'h-Trewezal; a-gleiz emañ an oaled hag e kichen ez eus eun daol vras; eun daol all, bihanoc'h, a zo en tu dehou harp er voger; diou zor a zo war ar gegin : unan a-gleiz hag eben e traon al leurenn.

AR WREG. — Sentou a zo diwezat o tont d'ar gêr, er pardaez-man, a gav d'in?

AN OZAC'H. — Ya! poan en deus gand an denved bre-man!

AR WREG. — N'eo ket krenv a-walc'h ken, a gav d'it, evit mont er maez, dindan peb amzer ?

AN OZAC'H. — O! nann! met, petra fell d'it gand an denved-se eo e kar beza. (*Selaou a ra*). Me gred emañ e tizrei, pelloc'h!

AR WREG. — Unan bennak a zo gantan 'm eus aoun, rak trouz diou gazeg a glevan.

AN OZAC'H (*o selaou adarre*) — Ha me ivez ; ya, peb a gazeg a zo ganto.

AR WREG. — A-zav e chomont dirag an ti.

AN OZAC'H (*a zav hag a ya etrezeg an nor*). — Daoust ha piou a vije gantan? (*Digeri a ra an nor*).

AR WREG. — Piou a zo aze?

AN OZAC'H (*o sellet er maez*). — Den ebet !

AR WREG. — Asa! n'emaout ket mat; klevet ez peus trouz ar c'hezeg?

AN OZAC'H. — Ya! ya! ha te ez peus ivez.

AR WREG. — Sur a-walc'h ; trouz kezg o tostaat ouz an ti.

AN OZAC'H. — Mat, n'eus den bet aman ken, breman!

AR WREG. — Den ebet?

AN OZAC'H. — Na den ebet, na loen ebet hag ar vorenn a zo teo war ar menez.

(*Serra a ra an nor hag e tistro da gaout an tan*).

AR WREG. — Ar paour kaez koz-se a zo eur spered debret; n'eo ket hevel ouz an dud ail ; abaoe eun nebeud miziou a zo, dreist-holl, e teu da veza sebezus; gwelloc'h e vije bet d'eomp...

AN OZAC'H. — Nann! nann! n'es ket da gomz evelse; n'en deus ket pell da veva ken ganeomp, ar paour kaez Sentou; me 'gred, her c'havin maro, war unan pe unan eus an tosennou a zo dre aze, hep dale.

AR WREG. — Lakât a ra dies va fenn; te a roc'h, evel eur broc'h, ha ne gleves netra, met, evidoun-me em eus bet eun nozvez wenn, adarre, en noz tremen.

AN OZAC'H. — Outan e-unan eo e komze?

AR WREG. — Ya! hag eur bern enkrez a oa warnan.

AN OZAC'H. — Petra 'lavare dec'h da noz?

AR WREG. — O komz outi, edo, evel ma vez atao : « Ya! ya! kêzez, emezan; klevt a ran ;bez dinec'h; mont a rin di; ya! ya! mont a rin va unan d'hen diambroug.

AN OZAC'H. — Ar paourkêz Sentou! an dra-ze a zo ouz e nec'hi!

AR WREG. — Hag e kav d'it e c'hell he c'hlevet?

AN OZAC'H. — Penaos he c'hlevfe p'eman en he bez ouspenn hanter kant vloaz a zo?

AR WREG. — N'ouzon ket, met, biskoaz n'em eus klevet en divije eun den karet eur plac'h yaouank kement hag hen hag ar garantez vras en devoz eviti eo hel laka da glevet ar pez a lavar d'ezan eus ar bed-all.

AN OZAC'H (*têr*). — Neuze ne die ket beza hir an hent etre ar bed all hag ar bed-man p'eo gwir her c'hlev o komz outan, d'an nec'h, aze, en e gambr.

AR WREG. — Ar bed-all a d'le beza tost d'eun den mat, evel Sentou. (*eun tamm bervet*). Selaou! setu trouz ar c'hezeg adarre!

AN OZAC'H (*o selaou*). — Ya! henvel eo ouz an trouz a oa bremaik.

AR WREG. — Daou loen a zo ivez.

AN OZAC'H. — Hag unan anezo eo kazeg vihan Sentou. (*Sevel a ra*).

AR WREG (*strafuilhet*). — Gortoz eur pennad (*Kregi a ra en e vrec'h*). N'es ket da zigeri an nor.

AN OZAC'H ... Perak (*oc'h en em zispega diouti*). ne zigorfen ket an nor? Chom a reont a-zav dirag an ti.

(*An ozac'h a zigor an nor hag a zell er mêz; gwelet a reer an divroad o tostaat hag o chom war an treujou*).

AN DIVROAD. — Pardonit d'in, tud vat, ma teuan d'an eur-man 'n noz d'ho tirenka; en em goll em eus graet er menez ken teo ha ma 'z eo ar vorenn; anez ho pastor koz n'ouzon ket petra e vijen bet deuet da veza.

AN OZAC'H. — Deuit en ti, Aotrou, heb aoun ebet!

AN DIVROAD. — Bennoz Doue d'eoc'h!

AR WREG. — Tennit ho mantell vras; m'oarvat eo treuzet ho tilhad; eur vorenn deo ha yen a zo er pardaez-man; brao eo bet d'eoc'h c'hoaz p'ho peus gellet kaout unan d'hoc'h hentcha.

(*Ar wreg her sikour da denna e vantell*).

AN DIVROAD. — Ho trugarekaat a ran, Itron; eus den souezus eo ho mesaer aze; kollet mat e oan etre Penn-ar-Waziou ha Rest-ar-C'haro; c'hoant am oa da vont da Blounaour ha setu ma kouezas warnon e kreiz ar vorenn : « Deuit d'am heul », emezan, ha ne lavare ger all ebet d'in, kaer em oa ober goulennou outan.

AN OZAC'H (*o vouse'hoarzin*). — N'eo ket souez, rak ne glev netra !

AN DIVROAD. — Bouzar eo?

AN OZAC'H. — O! ya 'ta! Bouzar-glez.

AR WREG. — Met, ma wel ho penn e kompreno ar pezh a lavaroc'h; lenn a ra ar geriou, dre m'o gwel e koueza eus ar c'henou.

AN OZAC'H (*o lakat eur gador d'ezan e kichen an tan*). — Tostait hag azezit aman.

AN DIVROAD (*oc'h azeza*). — Bennoz Doue d'eoc'h, met n'oun ket evit gouzout mat a-walc'h e pelec'h emañ; n'emaoun ket pell, m'oarvat, diouz Plounaour?

AN OZAC'H. — O! eo, aotrou, eur pennadig brao emaoch c'hoaz ha ken tost emaoch zoken da Gomanna eget da Blounaour.

AN DIVROAD (*souezet*). — Komanna!

AN OZAC'H. — Ya! ya!

AN DIVROAD. — Hag ar geriadenn-man pe hano a roer d'ez! !

AN OZAC'H. — Roc'h-Trewezel.

AN DIVROAD. — **Roc'h-Tre...**

(*N'eo ket gouest da gomz ken; en em harpa a ra war ar gador, evel ma vije o vont da goll e anaoudegez; an ozac'h a red d'e gaout.*)

AR WREG (*bernet*). — Petra 'zo?

AN OZAC'H. — Tap d'in eur bannac'hig hini krenv. (*Ar vaouez a gerc'h eur voutailhad gognac hag a ziskarg eur banne er werenn hag her ro d'he gwaz*).

AR WREG. — Skoet eo bet!

AN OZAC'H. — Nann! nann! ar yenien hag al leiz-amzer eo o deus e zinerzet (*D'an divroad*). Kemerit eur banneig eus an dra-man, (*Lakat a ra ar werenn en e c'henou*). Eul loukadennig all c'hoaz hag emaoch barrek.

(*An divroad a ev eur banne all, a deu buhez ennan hag a en em laka en e goaez.*)

AN DIVROAD. — Keuz am eus da veza deuet d'ho tirenka, evel m'her gran.

AN OZAC'H. — Mat ho peus graet dont ha brao eo bet d'eoc'h p'eo en em gavet Sentou goz warnoc'h. Peadra da dapa ho maro ho poa o chom da loja dre aze, er menez, d'an oad ho peus.

AR WREG. — Krenfoc'hik ec'h en em gavit breman?

AN DIVROAD. — O! ya! kals krenfoc'h.

AN OZAC'H. — Da belec'h edoc'h o vont p'ho peus kollet hoc'h hent?

AN DIVROAD. — Oc'h ober eur hale dre ar menez edon ha tapet oun bet gand an noz.

A RWREG. — E gwir?

AN OZAC'H. — N'ho peus ket a zoare da veza ginidik diwardro aman?

AN DIVROAD. — Nann! me a zo ginidik eus a Geraez.

AR WREG (*o vouse'hoarzin*). — Eur c'hernevad oc'h neuze; ne vije ket lavaret; komz a rit brezoneg eveldomp.

AN DIVROAD. — Marteze a-walc'h! Studia a ran kals ar brezoneg.

AR WREG. — Anaout a rit mat Menez Are?

AN DIVROAD. — N'oun ket bet gwall alies dre aman.

AN OZAC'H. — Kaout a rae d'in hen anavezec'h, rak bremaik ho peus komzet eus Penn-ar-Waziou ha Rest-ar-C'haro.

AN DIVROAD. — Studia a ran istor an amzer goz ha lennet em eus kals traou diwarbenn ar vro-man. O tont eus a Lambaol e oan p'oun en em gollet.

AR WREG. — N'oun ket bet eno biskoaz.

AN OZAC'H. — Lambaol hag ar parrezioù diwardro eo bro an ilizou kaer; n'oc'h ket bet er Releg?

AN DIVROAD. — Nann! ware'hoaz ez in di.

AN OZAC'H. — Hag e menez Mikael?

AN DIVROAD. — Pignet oun bet warnan; yeun-Elle a weler brao ac'hano.

AN OZAC'H. — Istorioù koz a zo diwarbenn ar yeun-se hag e karit klevet istor an traou koz?

AN DIVROAD. — Ya! ya! istorioù, sonioù, gwerzioù ha kontadennoù an amzer wechall, an traou-ze holl ad-garan kals.

AN OZAC'H. — Klevet ho peus hano eus a Roc'h Trewezel.

AN DIVROAD. — Nann! ne gav ket d'in; marteze a-walc'h, koulskoude.

(An ozac'h a zav hag a ya da gerc'hat « Buhez ar Zent », en eur c'horn).

AR WREG. — O vont da zebri koan e oamp pa 'z oc'h digouezet; n'hon eus nemed eur banne soubenn al laez hag eun tamm bara hag amann; met, mar kirit, e vezo graet eur vi poaz kalet bennak d'eoc'h!

(An ozac'h a zistro gant Buhez ar Zent; Sentou a en em gav ivez hag a dosta ouz an daol vihan, en tu dehou, heb ober van ouz den.)

AN DIVROAD. — Nann, bennoz Doue d'eoc'h!

AN OZAC'H. — Eun tamm kig moc'h ho pezo? kig sallet er gêr.

AN DIVROAD. — Nann, n'em eus ket eur begad naoun; eur banne the ha netra ken a yelo ganen, da domma d'in.

AR WREG. — Eur skudellad laez tomm ho pezo; war an tan ema ha bero eo.

AN DIVROAD. — Mat, mar d'eo prest, e kemerin eur banne laez tomm kentoc'h eged eur banne the.

(An ozac'h a zigor « Buhez ar Zent » hag a denn eur werz koz anezan).

AN OZAC'H. — O komz e oan d'eoc'h bremaik, eus mere'h yaouank Roc'h Trewezel.

N'ho peus ket lennet ar werz-se?
(Rei a ra d'ezan ar werz).

AN DIVROAD (o sellet hag o lenn). — Gwerz maro skrijus merc'h yaouank Roc'h Trewezel; nann; me 'gav d'in beza klevet eur stlaez hano bennak eus an dra-ze, evelato!

AN OZAC'H. — Sur a-walc'h! breman ez eus eun daou ugent vloaz bennak hounnez a oa unan eus ar gwerzioù anavezet gwella ha kanet ar muia eus an eil penn d'egile da Vreiz-Izel: Gwerz maro skrijus merc'h yaouank Roc'h Trewezel, met ne oa ket eur foar etre Karaez ha Landerne ha ne vije ket klevet kana enni ar werz-se.

SENTOU (o sellet uhelloc'h egetan). — Ya! ya! paour kêzez! evelse eo! ya! ya! klevet a ran.

(An ozac'h hag ar wreg a zell an eil ouz egile, strafuilhet).

AN DIVROAD (bervet). — Petra en deus lavaret?

AN OZAC'H. — N'it ket da ober eur van ouz e glevet; hennez a gomz, evelse, outan e-unan, meur a wech.

AR WREG (tenval he fenn). — Ar wech kenta eo d'in d'e glevet, evelse, er gegin dirazomp.

AN OZAC'H. — Gwir eo! Peurliesha ne gomz outan e-unan nemet pa vez en em dennet en e gampr.

AR WREG. — Tostañt ouz an daol, mar plij.

AN DIVROAD. — Bennoz Doue d'eoc'h!

(Ar wreg a zigas eur skudellad laez hag hel laka dirak Sentou; evid e lakât da deurel evez e taol he dourn war e skoaz hag e sell outan a-ban).

AR WREG. — Pebez chans p'ho peus gallet kaout an Aotrou dianket-man er Yeun.

SENTOU. — Chans! (*en eur heja e benn*). Evelse e tlee an traou en em gaout.

AN DIVROAD. — Petra lavar?

AR WREG. — Lavaret a ra e tlee an traou en em gaout evelse.

AN OZAC'H (*d'e wreg*). — Lez hennez ar paourkêz koz-se en habaskder. (*D'an divroad*). Kollet en deus e nerz, eun nebeud bloaveziou a zo ha failloc'h falla ez a bemdez. Lavaret a raec'h bremaik e karec'h klevet an istoriou koz, mat, me a zo sur, n'ho peus ket klevet biskoaz eun istor par da hini maro merc'h ar gêr-man hag ar pezh a zo diskleriet er werz koz n'eo netra c'hoaz e-skoaz ar pezh a zo tremenet abaoe. Hanter kant vloaz bennak a zo abaoe m'eo bet lazeta ar plac'h yaouank-se.

AR WREG. — Yann, an Aotrou, marteze, n'en deus c'hoant ebet da glevet hano eus eun hevelep darvoud.

AN DIVROAD. — Eo! eo! karout a rafen her c'hlevet.

AN OZAC'H. — Bez' e oa daou baotr yaouank hag a gare kals va moereb, eur c'hoar d'am zad; eur plac'h yaouank eus ar re goanta e oa, war am eus klevet, ugent vloaz bennak d'ez.

AR WREG. — Kemerit eun dra bennak.

AN OZAC'H. — Ya! ya! Kemerit eun tamm bara hag amann.

AN DIVROAD. — Nann! nann! bennoz Doue d'eo'h.

AN OZAC'H. — Unan anezo oa Tanguy Derrien, mab ozac'h ar Pont-Kled, eun tiegez hag a zo aze, en tu all d'an draonienn ha Sentou, mevel bras ar Roc'h, aman, mevel va zad koz, oa egile.

AR WREG. — Ha Sentou eo en devoa gounezet he c'halon.

AN OZAC'H. — Gortoz; te a ya re vuan; ro amzer d'in da gonta an istor, war he hed; ya! ya! re wir eo, karet a rae ar mevel ac'han; Tanguy a glaskas he gounit, met ouz Sentou eo e oa troet.

SENTOU. — Ya! ya! kêzez, dres, evel ma 'z peus lavaret d'in.

(*An divroad a zell ouz Sentou*).

AN DIVROAD. — Ouz piou e komz?

AR WREG. — Outi.

AN DIVROAD. — Piou hi?

AN OZAC'H. — Bremaik e weloc'h.

AR WREG. — N'ho peus ket tanvet c'hoaz ho laez; marteze n'her c'havit ket mat.

AN DIVROAD. — (*oc'h ober an neuz da zebri*).

N'hell ket beza gwelloc'h. Bennoz Doue d'eo'h.

AN OZAC'H. — Ha neuze Tanguy, pa n'oa ket evit he gounit, dre gaer, hel lazeta, eur zulvez da noz.

AN DIVROAD. — Hel lazeta?

AN OZAC'H. — Ya! e tal an oaled-se m'emaoc'h azezet warni.

SENTOU. — An neb a zo o c'hortoz a gav hir an amzer; gwir a-walc'h e oa ar pezh a lavaret; re wir.

AR WREG. — Petra c'hoarvez gantan, er pardaez-man?

AN DIVROAD. — Klevet a ra ar pezh a livirit?

AN OZAC'H. — Ne glev ket eur ger; bouzar-glez eo, a lavaran d'oc'h, ker bouzar hag ar re varo; an oaled neuze n'oa ket henvel a-walc'h ouz breman; eun oaled a c'hiz koz a oa, met p'oun dimezet, — gouzout a rit ervat penaos eo troet ar merc'hed yaouank breman, — eo bet red d'in lakat kempenn an oaled diouz ar c'hiz a-vreman; va zad koz a rankas teurel, er maez eus an ti, maen bras an oaled: roudou ar gwad a jome anañ warnan, kaer a oa e walc'hi.

(*An divroad a dro kein d'e voued, evel ma vije o vont da gaout eur fallaenn all c'hoaz*).

AR WREG. — N'es ket da gomz eus an dra-ze ken.

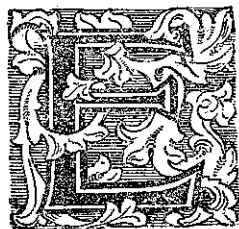
AN OZAC'H (*o sevel*). — O! sellit! goulenn a ran pardon ouzoc'h; ne ouien ket e oa ken tener-ze ho kalon...

((DA GENDERC'HEL)).

Daou Gurust an Tad Bernard

Neur manati eus ar Portugal, e ve-
ve en XIIIe kantved eur manac'h
anvet Bernard a Vorlaas. Eno e rene
eur vuhez santel meurbed, pell diouz
trouz, ha plijadurioù brein ar bed.
Echui a reas e vuhez war an douar
en eun doare souezus kenan.

Tostig d'ar manati, edo o chom eur
marc'heg, d'ezan daou baotrig, koant
evel an deiz ; bez ez oant ken glan, ha ken devot, ma vije
lavaret, daou êlig diskennet eus ar Baradoz.

Ar garantez vras a zougent d'ar bedenn, a reas d'o
c'herent o c'honsakri da Zoue ez-vihanik ; ober a re-
jont anezo menec'h bihan, hag ez ejont da veva er manati,
etouez ar venec'h-all.

Eno, dindan sae c'hroz al leaned santel e servichent an
Aotrou Doue, dindan renadur an Tad Bernard a voe kar-
get da soursial outo.

An daou baotrig avât, ne gouskent ket er gouent, met
bemdez a-raok an noz ez aent d'ar gêr da loja, rag gwe-
leou ar venec'h a oa re-rust evito.

Kerkent ha goulou deiz e vezent gwelet war zao, o la-
varout kenavo d'o zad ha d'o mamm evit an dervez, hag
o kemerout hent ar manati.

Kerzet a raent atao dourn ouz dourn ha dre ma 'z aent,
dre an hent, e weled greun o japeled o riskia etre o bizied
mîbin, epad ma save o fedenn, c'houek ha laouen davit an
Aotrou Doue hag ar Werc'hez Vari. A-wechou-all e ka-
nent ar c'hantikou, o doa desket gant an Tad Bernard ; o
mouezioù ken skiltr, a en em unane ken brao, m'oa eun
drugar o c'hlevout.

Bep mintin e respontent oferennou ar venec'h. Doue
hepken a c'hellfe lavarout, gant pegement a breder hag a
garantez ec'h en em roent d'al labour santel-se! Lava-
rout a vije graet, Elez dindan furm daou vogel.

Kompren a raent dija, ar burzud souezus a zigoueze,
war an Aoter, hag e pedent o mignon Jezuz, gant kement
a virvidigez, ma n'helle netra ober d'ezo distrei o daou-
lagad diwar ar beleg a lavare an oferenn.

War ar poent-man, bugale, daou gurust an Tad Ber-
nard, a zo evidoc'h eur skouer eus ar re gaera ; grit
eveldo bep wech ma 'z eoc'h da glevout an oferenn hag
e vo kalz talvoudusoc'h evit hoc'h ene, ha kalz plijusoc'h
da Zoue.

Evel m'oa re zivlas, evit o c'horf tener, boued groz ar
venec'h, an daou baotrig a zigase ganto bemdez eus ar
gêr, peadra da zibri, evit o lein hag o merenn ; kemeret a
raent o frejou o-unan, el lec'h ma piñe ganto.

**

An Tad Bernard en doa eur garantez vras evit e gu-
rusted ; bez e oa evito eun eil tad, hag o c'hentelia a rae
war skianchou Doue, ha war skianchou ar bed.

Diouz o zu, an daou vogel a oa leun a zoujans evid an
Tad Bernard ; selaou a raent gant kalz evez e gentelioù
hag e aliou leun a furnez hag a zantelez ; morse n'o dije
kredet dizenti outan war an distera tra.

Ar manac'h santel a zouge e vugale dreist-holl, da ga-
rout kalz ar Werc'hez Vari. Desket en doa d'ezo, mont
alies da zaoulna dirak Aoter Itron Varia ar Rozera da

lavarout o japeled, ar pezh a raent meur a wech bemdez gant kalz plijadur.

War an Aoter-ze ez oa eur skeudenn gaer eus ar Werc'hez, he Mabig Jezuz ganti war he divrec'h.

Al lec'h-se a blije kement d'an daou gurust bihan, ma felle d'ezo dibri eno, bemdez, o lein.

**

Eun dervez ma stagent gant o lein, e-harz aoter ar Werc'hez, ar bihana, o sellout ouz ar Mabig Jezuz, azezet kaer war divrec'h e vamm, hag o sonjal edo eno beo, a gomzas outan eveihen :

« Mabig Jezuz, me 'sonj d'in, e tlees kaout naoun-bras, alhaoe 'n amzer m'emaout aze hep tamm! Rak, morse c'hoaz n'em eus gwelet da vamm o kinnig d'it an distera tra da zebri! Mat! mar keres diskenn aman e rannimp ganez hon lein ».

Kerkent, ô burzud! e voe gwelet an diou skeudenn o finval, ha deuet da veza beo. Ar Werc'hez a blegas hag a lakas he Mabig war an aoter; heman, en eur vouse'hoarzin ouz an daou vugel, a lammas ac'hano d'an douar, da c'houlenn diganto eul lodennig eus o fred.

An daou gurust dirak eur seurt burzud ne voent souezet tamm ebet. Ranna a rejont o lein e teir lodenn en dervez-se ha pep-hini a zebras e lod, laouen bras, goude beza lavaret a-samblez ar « Benedicite ».

Eur pezh marvailhou a voe ganto epad ar pred : aes eo kredi o doa kalz traou da c'houlenn digant ar Mabig Jezuz, hag hen a responte laouen d'o holl goulennou.

Petra 'lavarent d'ar Mabig Jezuz, ha petra responte heman d'ezo? N'hellan ket he lavarout d'eoc'h, bugale, rak kement-se n'eo ket bet skrivet, siouaz! Gouiskoude, nag e vije bet kaer evidomp anaout kement-se!

Warlerc'h ar pred, goude beza lavaret ar grasou, ar Mabig Bihan a lavaras kenavo d'e zaou vignon, hag a bignas a-nevez war divrec'h e vamm, epad ma 'z ae ar re-man da gemerout an êr vat eur pennadig, e liorz ar manati.

**

En dervez warlerc'h, war c'houlenn an daou baotrig, ar Mabig-Doue a ziskennas a-darre, hag evelse epad meur

a zervez dioustu. Hag an daou gurust bihan a respontas gant plijadur, o lod eus o fred, d'ar Mabig santel.

Konta 'rejont d'o c'herent ar burzud souezus, a zigoueze bemdez, epad o lein, dirak o daoulagad, hag e lavarent d'o mamm :

« Ret e vije d'eoc'h, mammig, lakat muioc'h a bevans en hor sac'h, pa 'z eo gwir hiviziken e vezomp tri o leina ».

Met o c'herent o devoe bec'h o kredi, hag ar bevans ne voe ket kresket; sonjal a raent :

« Marteze, an traou burzudus a gont d'eomp hor bugale n'int nemet gevier, ijinet ganto evit kaout digarez da c'houlenn muioc'h a bevans d'o lein. Gwellia hon deus d'ober eo chom hep ober van, ken a vo gwelet ».

**

An daou baotrig a gontas ivez d'an Tad Bernard ar burzud a welent bemdez.

An Tad, war an taol, a ziskouezas beza souezet-kenan.

Evelato, o c'houzout n'helle ket e vugaligou, lavarout gevier d'ezan, e teuas d'o c'hredi, daoust ma ne lavaras grik ebet da zen, war gement-se.

Nebeudig amzer goude, o klevout e kendaic'he Jezuz da ziskenn, e reas outo ar goulennoù-man :

« — Hag ar Mabig-Doue, ha kendaic'h a ra da zont da leina ganeoc'h, va bugale ?

— Ya, Tad, dont a ra bemdez atao !

— Daoust ha digas a ra a-wechou gantan ivez, eun dra bennak evidoc'h eus ar Baradoz ?

— Nann, Tad ; daoust m'eo pinvidik-mor, morse, morse, ne zigas gantan netra !

— Ha pedet oc'h bet gantan a-wechou da vont da leina d'e di ?

— Biskoaz morse, Tad, n'en deus graet d'eomp ar blijadur-se. Nag e karfemp goulskoude beza pedet gantan eur wech bennak ! Na pegen kaer e vije d'eomp mont da leina d'an nenv, eur wech da vihana !

— Selaouit, va bugale : ret e vije d'eoc'h goulenñ digantan ! Herio eta, ma tiskenn adarre, c'houi a lavaro d'ezan kement-man : « Mabig-Karet, hor pedit ivez mar plij, da vont da leina d'ho ti, eur wechig pe ziou da vihana. An Tad Bernard ivez a fell d'ezan dont ganeomp : ho pet ar vadelez eta d'her pedi ivez ».

— Ya, Tad, eme ar vugale, en eur strakal o daouarn, ni a lavaro kement-se da Jezuz ».

***

Da eur lein, ar Mabig-Jezuz a deuas adarre da glask e lod. Pebez digemer kaer en devoe en taol-man ! Kinniget e voe d'ezan ar pep gwella a oa deuet ganto eus ar gêr, ha pep hini d'e dro, ne ehane ket da lavarout d'ezan o c'harantez gant ar c'hoant o doa d'ober plijadur d'ezan bepred. Lavarout a rejont ivez da Jezuz pegen bras oa o c'hasoni evit ar pec'hed ha pegement e plije d'ezo aliou fur ha santel an Tad Bernard.

Jezuz en eur vousoùhoarzin, o selaoue gant madelez. Plijadur a rae d'ezan, komzou didroidell ar vugaligou santel-se.

Da fin ar pred, ar c'hosa en eur gregi e dourn ar Mabig Jezuz, her pedas evel-hen :

« Na pegen eurus e vijemp, Mabig Jezuz, m'ho pefe ar vadelezh d'hor pedi... eur wech da vihana, da vont ga-

neoc'h da leina da di ho Tad ! hag an Tad Bernard ivez, a fell d'ezan dont ganeomp !

— Mignoned karet, eme Jezuz, a-benn tri dervez aman eman Hanter-Eost, hag e vo neuze, gouel bras e ti va Zad ; lavarit d'an Tad Bernard her pedan, da zont ganeoc'h d'am zi, da azeza ouz va zaol, gant an Elez hag ar Zent, a-benn an deiz santel-se ».

Nag a vall a voe er vugale, o konta d'an Tad Bernard, respont ar Mabig Jezuz !

« Bugale, emezan, ho kredi a ran ; ha pa 'z omp pedet gant Jezuz da vont da leina da di e dad, ne jom mui ganeomp breman, hed an tri dervez-man, nemet en em brepari ervat a-benn ar gouel kaer-se ».

***

Setu erfin o c'houlaoui, an dervez kement gortozet. An daou gurust bihan, gwisket en o c'haera, a lavar d'o zad ha d'o mamm, ar c'helou bras, ha goude beza poket d'ezo evit ar wech diweza, e kemeront laouen hent ar manati.

En dervez-se, an Tad Bernard, a lavaras e oferenn da ziweza. Pignat a ra ouz an aoter p'eman ar venec'h all o vont d'o lein, e zaou gurust a bep tu d'ezan.

Gant pebez devosion, ha pebez evez e voe heuliet ha lavarret an oferenn-se an diweza 'vito er bed-man !

Warlerc'h an oferenn e taoulinont o zri, war bazenn uhela an aoter da lavarout ar « Salve Regina », ha neuze, o daoulagad troet warzu an nenv, o divrec'h e kroaz war o c'halon, warzu an hini en deus o fedet, e c'hortozont ar mare da vont kuit.

***

Pa deuas ar venec'h d'ar japel evit ar pedennoù warlerc'h ar pred, o c'havjont eno, daoulinet atao, o zri kenver-ha-kenver, hag hini anezo ne finve.

Mantret, e tostajont outo, ha pebez souezenn o devoe, o welout edont maro. Aet oa o ene da leina da di an Aotrou Doue.

Ti an Aotrou Doue avât, a blijas kement d'an tri sant, ma n'int ket deuet c'hoaz en-dro.

FILHOR SANT ERWAN

(1). Kurust : machigod e Kerne.

AR CHATEKIZ DRE DAOLENNOU

An unnek steredenn

BUGEL bihan, lavar d'im petra eo UNNEK?
Unnek steredenn.

Bez e oa, er vro ma tlie genel enni Hor Zalver, eun den mat e hano Jakob hag en devoa daouzek mab : Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan, Neptali, Gad, Aser, Issachar, Zabulon, Joseph ha Benjamin.

Jakob a gare Joseph muioc'h eget hini eus e vreudeur hag en devoa laket ober d'ezan eur zae a veur a liou. Breudeur Joseph o welet an dra-ze a gemeras kas outan hag o c'hasoni a yeas c'hoaz war gresk pa zisklerias d'ezo an hunvre en devoa bet : « Oc'h endramm e oamp, emezan ha va hordenn-me a jomas en he sav hag ho re c'houi a stouas dirazi; gwelet em eus ivez an heol, al loar hag unnek steredenn o stoui dirazon! »

E dad pa glevas an hunvre-se her gourdrouzas : « Petra, emezan, daoust ha da dad, da vamm ha da unnek breur a ranko stoui eun dervez dirazout? ».

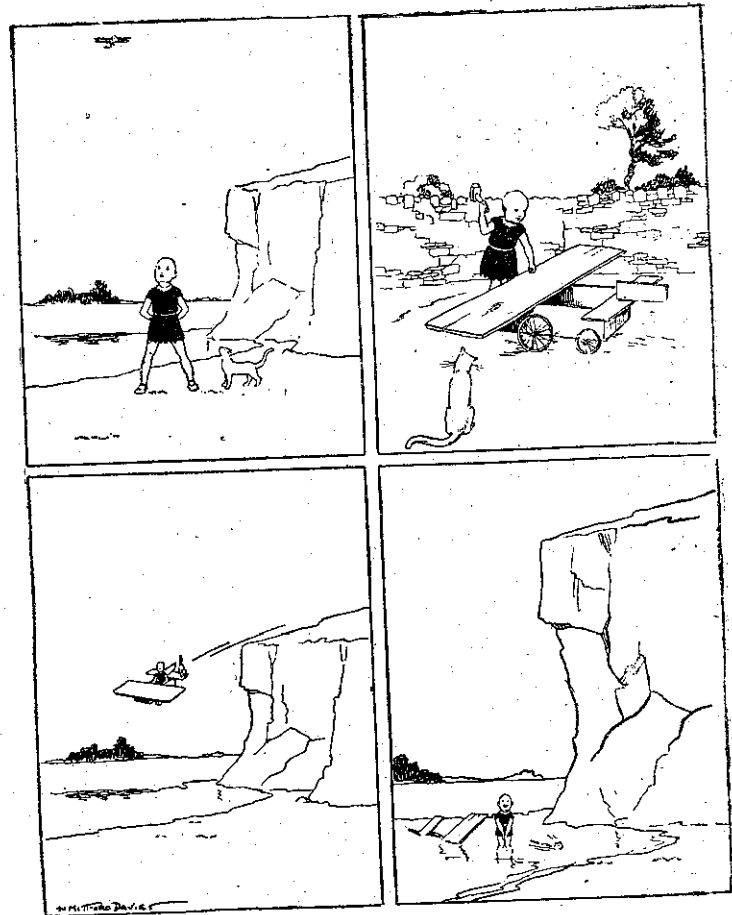
Hunvre Joseph a deuas da wir gand an amzer; gwerzet gand e vreudeur, Joseph a yeas d'an Egypt; eno e teuas da veza galloudus bras; ar c'henta oa goude ar roue hag e dud, koezet ar gernez warno, a rankas stoui dirazan evit kaout hed da ober bara.

Joseph a zo eur skeudenn eus Hor Zalver bet gwerzet ivez gand unan eus e ziskibien.

Feiz ha Breiz...

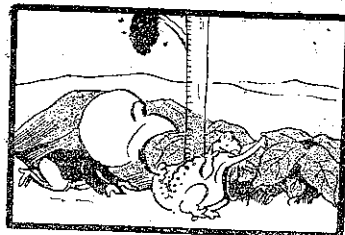

(Diwar Cymru'r Plant)

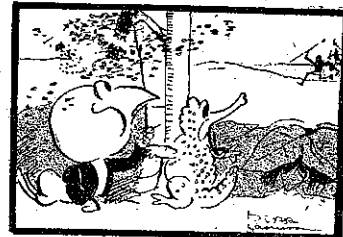
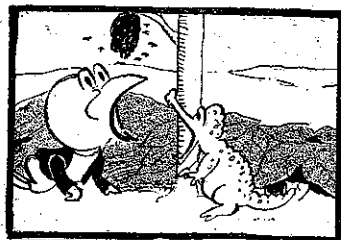
Kar-nij Lanig

...ar Vugale vihan

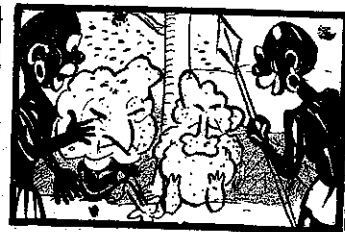
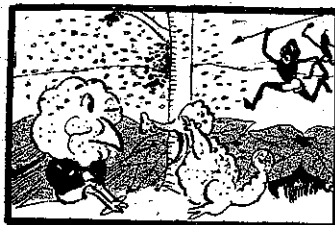

Ro peoc'h, Krok, kollet o deus hor roudou.

— Hé ! eun hed-gwenan !
— Ha petra 'ra an dra-ze d'it, Poufer ?

— Setu int, en taol-menn. paket omp granto ?
— N'eo ket sur, Krok ! Hejomp an hed gwenan-man... ha gorto-zomp.

— Hi ! hi ! hi ! Flemmet oun. Poufer...

— Red eo gouzav a-wechou evit savetei ar vuhez..

— O ! Penn-Du, sell 'ta ouz an daou gonsort ouzus man !

— Hola ! paotred, ha gwelet hoc'h eus Poufer ha Krok dre aman ?

Bleun-Brug Montroulez

d'an 1, 2, 3 ha 4 a viz Gwengolo 1934

D'AN DEIZ KENTA A VIZ GWENGOLO. — Etre 10 eur ha 12 eur, 14 eur ha 18 eur e vezo digor sal vras an ti-kêr, el lec'h ma tiskouezo « An Droellen » an traou-iliz hag an traou breizek ha keitiek kaera a oufed gwelet.

Ar zal-ze a jome digor, d'an hevelep eurion, epad pevar dervez ar Bleun-Brug.

D'AR ZUL, 2 A VIZ GWENGOLO. — DA 2 EUR e vezo digoret park Kerneguez el lec'h ma vezo gwelet gourinadegoù ha korolloù ha klevet kanaouennoù dudius gant gourinerien, korellerien ha kanerien ar Bleun-Brug.

D'AL LUN, 3 A VIZ GWENGOLO. — DA 10 EUR. e sal an ti-kêr, prezegenn gant an Ao. James Bouillé, diwarbenn « An Droellen ».

DA 11 EUR, studiadenn gant an Tad Bellot, eur manac'h eus a urz sant Beneat hag a zo brudet e pevar c'horn ar bed kristen dre an ilizoù kaer en deus savet, dreist-holl e kêr Paris.

DA 14 EUR $\frac{1}{2}$. — « Breuriez ar Brezoneg er skolioù », gant an Ao. Raymond Delaporte, eus a Gastell-Nevez-Ar-Faou.

DA 15 EUR $\frac{1}{2}$. — « Feiz ha Breiz ar Vugale », gant an Ao. Visant Séité, mestr-skol e Landerne.

DA 20 EUR. — E sal vras Patronach Sant-Varzin, e vezo diskleriet « An Divroad », pezh kentelius eus ar re gaera ha nevez flamm, war e genta lamm.

Eur pezh farsus eus ar re fentusa a vezo c'hoariet goudeze.

Etre an arvestoù kanaouennoù kemraek gant an Aotrou hag an dimezell Dyfnallt Owen hag an Aotroued Visant hag Ewart Pate ha kanaouennoù brezonek gant kanerien wella Breiz-Izel.

D'AR 4 A VIZ GWENGOLO. — DA 8 EUR $\frac{1}{2}$. — Kestrivadegoù bloaveziek ar Bleun-Brug, e sal Sant-Varzin.

DA 11 EUR, oferenn e iliz Sant-Vaze; epad an oferenn-ze e vezo kanet kantikoù brezonek hag an Aotrou Duparc, eskob Kemper ha Leon a raio eur brezegenn.

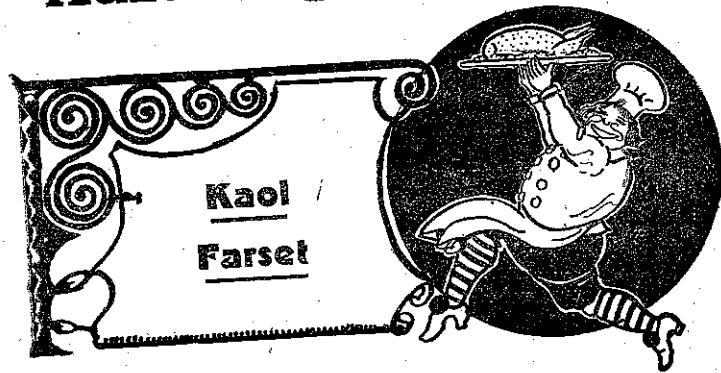
DA 12 EUR, lein en « ostaleri an Europ ».

DA 14 EUR, bodadeg vras e park kaer Kerneguez, kaera park-c'hoari a zo e Breiz-Izel.

TAOLIT EVEZ MAT. — Ar re yaouank hag ar vugale a fell d'ezo kemeret perzh e kestrivadegoù ar skriba hag ar prezegerezh a zo pedet da gas o skridon d'an A. Grill, Impasse de l'Odé, Quimper, abenn hanter-cost a zeu, da ziwezata.

Kuzulioù ar geginerez

Lammit brasa deliou ar gaolenn, ar pemp kenta ; lakit, en eur bodez, eur zerviedenn net, ha war ar zerviedenn-ze, displeget brao er bodez, lakit an deliou bras, en o sav, tro-war-dro, evel ma vijec'h o klask lakat a-nevez, ar gaolenn en he fez, nemed e ranker lakat an deliou war o fenn, ar penn-uhela e fonz ar bodez.

Drailhit mat ar pezh a jom eus ar gaolenn, ha lakit an drailhachou-ze da rouza, war an tan, gand eun tamm amann, pe eun tamm lard teuz. Da c'houde, hen tennoc'h diwar an tan, hag hen lezoc'h da zistana a-raok lakat c'hoaz pevar vi ebarz, eun oignonenn zrailhet, eun nebeud persilh, bet rouzet en amann, pebr hag holenn, eul loiad kreunn bara bruzunet ; kemmeskit mat an holl draou-ze ha o zaolit er bodez, e kreiz an deliou bras. Krogit e pevar gorn ar zerviedenn, ha lasit tosta ma c'helloc'h d'an deliou, evel ma vijec'h o lasa eur zac'had fars ; lakit zerviedenn hag all en eur podad dour bero, sallet, epad eun eur bennak war an tan da boazat. Araok lakat ho pladad war an daol, diskoulmit ha lammit ar zerviedenn, goustadik, en aoun da freuza ar gaolenn. Taolit eun tamm amann teuzet war gorre, pe eul lipig all bennak. Setu aze eur pred diviz, p'eo gwir eman an holl draou dindan ho tourn.

Pa jom eun tamm kig poaz bennak, kig ejen pe gig-leue, a-zilerc'h eur pred, e c'heller e zrailha asambles gant ar gaolenn, e lec'h lakat kement a viou. LIZIG.

Responchoù Divinadennoù

Ebrel, Mae, Mezeven

I. MIZ EBREL

1. — Muioç'h a voged eged a dan
Muioç'h a gahal eged a c'hlan.
2. — Da hanter meurz ema 'r c'hede,
E vez keit an noz hag an de.
3. — Lagad ar mestr a lard ar marc'h,
Hag a laka ed barr an arc'h.
4. — Abarz ma vezo fin ar bed,
Falla douar ar gweilla ed.
5. — Poueza ervat a dle peb den,
Ar pezh a ra eur wec'h hepken.

II. MIZ MAE

1. — Eur pennher hag eur bennherez,
A ra alies gwall diegez.
2. — An douar a dro,
Ar maro a skô.
3. — Anken ha truez eo kosaat,
Ha tremen hep furaat.
4. — An hini a ra vad elec'h droug,
D'ar vad atao en em zoug.
5. — Neb a zo laouen gant bara sec'h,
A gav da beuri e pep lec'h.

III. MIZ MEZEVEN

1. — Beza droug en neb a garo,
Ni vo Breiziz, beo ha maro.
2. — Pa venn eun dra, abenn e teu atao,
Evel ar ganevedenn hag ar glao.
3. — Pa vez an avel diwar ar Releg,
Ne vreskenn nag ar zaoût nag ar c'hezeg.
4. — Kentoc'h e vanko merc'h d'he mamm,
Eget avel c'hounaouok da c'houel Yann.
5. — Lakaat ar mank en e blas,
Hag ar kec'h e kreiz ar c'hravaz.

Manoioù ar c'hounideien

O DEUS RESPONDET MAT DA 11 WAR 15

1. — Herveline Jézéquel, Crann-ar-Forest, Landerne ;
2. — Jacques Léon, Plougerne.

O DEUS RESPONDET MAT DA 9 WAR 15

1. — Loeiz Ar Floc'h, Ploveur.

O DEUS RESPONDET MAT DA 7 WAR 15

1. — Marcelline Cabon, Ty-Gwenn, Gwissey ;
2. — Suzanna Simon, Gwitevede.

Divinadennou

miz east

1. — Ntt a tat tti dt tettef
a to tut t tatuttutz.
2. — tte'ttg a ztt
t rt tte'ttr t'te ttd
3. — Btdtg t dt,
A ttd tto.
4. — Ltitt in to ttoiztu btt bttat ktz atltttou,
Ht ta gttutt ttejo tazt t tttltgtt.
(Degaset gant J. Léon, Plougerne).
5. — At vtg ne tttr sttr, nt tet tut
Otz at tatre t rt tut.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-ze, ar gerioù pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken na vezo moulet divinadennou miz gwengolo. Degaset d'eomp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

doare gwella d'ober war-dro an douar an tempchoù hag an trevajoù; hon eus kavet mat, deuet an haav, mont da welet an drevajoù o-unan savet warlerc'h tempchoù great e ratre, ha setu perak ec'h em gavent, holl a unan, paotred ar c'heic'h-studi ha paotred ar skoi dre lizer, eun tregont bennak ac'hanomp, e Kerolach Taole e ti Yves Ar Bihan bet d'ezan kalz a destenioù a enor hag a veta-lennou evit e zoare da gas e diegez en dro.

Eus ar porastell d'ar porz, m'omp digemeret ennan eus ar gwella gant mestr an tiegez, ar pennadig bali a dreuzomp a zo leun eus c'houez vat ar bleunioù, bet hadet ha bep tu, kerkoulz ha dirak an ti. Er c'hreier karget a chatal dalvoudegez, daic'het digailar ha disklalez, koulz hag er granchou ma ewlomp renket ar binvioù labour, eler, mederezh, falc'herezh, dournerezh vras, marc'h du hag all pep tra a zo dilastez hag en leac'h

Ar penn tiegez hor bleino e-unan dre an douarou; da vont d'o c'haout eun hent ledan ker kompez ha m'hergeller en eun tiegez a zouar e daou du eun draonienn, ar c'hleuzioù a zo bet diskaret, hag eas eo d'eomp mont eus eun tachad kerc'h eus an dibab d'an tammou gwiniz eus ar wella arinou beteg ar takajoù avalou-dour, betterbez, artichaut... c'hoannet neat, ha munut an douar en dro d'ezo. Kievet a reomp da be poent gant pe seurt trempl war be kesad eo bet hadet pep hini eus an drevajoù; penaoz hen deus bet graet diaraok, petra ve gellit ober gwelloc'h c'hoaz.

Eur banné chistr araok kuitat ha setu ni laouen d'ar gear, o komz eus an traou hon eus gwelet, o lezel eur domm kan bennak eus ar c'har-dre-dan hor c'has buan war hent an dizro; en hor c'halon avat muioc'h a garantez evit hor bro hag hor micher ha birvidikoc'h ar youl ar wellat c'hoaz an tiegez fiziet ennomp.

UNAN ANEZO

A-nevez gant Kleier hor farrez

BET BADEZET

MIZ EVEN. — 19 : Yves Berrou, Lesvennog ; Paëron : Yves Berrou ; Maëronez : Marie-Anne Kreizmeaz. — 21 : Yvonne Quéguiner, Pempadou ; P. : Paul Quéguiner ; M. :

Françoise Gorrec. — 21 : François Berrou, Touloupi ; P. : François Berrou ; M. : M.-L. Balanant. — 27 : Marie Françoise Querné, Kreac'h-al-Lor ; P. : Vincent Querné ; M. : Françoise Montfort.

MIZ GOUERE. — 2 : Jean-Pierre Mic, Kerfissien ; P. : J.-P. Quéménéur ; M. : A.-Y. Quéguiner. — 3 : Françoise André Menteval ; P. : Tanguy André ; M. : Françoise L'Arvor. — 4 : Marcelle Corre, Kerfissien ; P. : Yves Corre ; M. : Alice Bourel. — 5 : Jean-Louis Postec, Lbc-Maria ; P. : J.-M. Ollivier ; M. : Marguerite Postec. — 14 : Louis Vérant ; P. : Henri Toux ; M. : Yvonne Vérant. — 15 : Jean-Louis L'Arvor, bourg ; P. : Jean-Louis Guivarc'h ; M. : Jeanne Galliou.

BET EUREUJET EN ILIZ

MIZ EVEN. — 19 : Jean-Yves Creignou, Plouvorn, hag Marie-Françoise Le Guen, Keradennec. — Joseph Floc'h, Sibiril, ha Marie-Anne Le Guen, Keradennec. — 20 : Jean-Louis Guillerm, Trezelidé, ha Reine Simon de Kergunic, Kergallec. — Etienne Le Saint, Plouvorn, ha Marguerite Simon de Kergunic, Kergallec. — 26 : Yves Quéré, Lanveur ha Marie-Anne Grall, Poulskavennou. — Yves Grall, Poulskavennou, hag Anne-Marie Roué, Montroulez. — 27 : Yves Tanguy, Sibiril, hag Anne-Louise Méar, Kersent.

MIZ GOUERE. — Louis André, Plouescat, hag Olive Berrou, Kerbellec. — Hamon André, Plouescat, hag Reine Berrou, Kerbellec. — Claude Milin hag Anna Berrou, Kerbellec. — 4 : Alexandre Guivarc'h, Plounévez-Lochrist, hag Marie Abgrall, bourg.

BET BEZIET GANT PEDENNOU AN ILIZ

MIZ EVEN. — 18 : Jeanne-Louise Irien, bourg 7 vloaz. — 18 : Yves Balanant, Lezradennec, 10 miz. — 20 : Jean Yvon Quéguiner, Pempradou, 27 vloaz. — 24 : Christine Bellec, bourg, 60 vloaz. — 25 : Marie Coadou, Kernezidi, 71 vloaz. — 29 : Anna Troadec, Kerabret, 82 vloaz.

MIZ GOUERE. — 13 : Paul Prigent, Vern-Mespaul, 7 miz. — 23 : Marie-Anne Prigent, Kerbuzuget, 59 vloaz.

Doùe da bardouno d'an Anaon !

T. E. — Edoug 6 miz kenta ar bloaz ez eus bet badezet en hon iliz parrez 41 bugel, bet eureujet 26 koublad, bet beziet 50.

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ GWENGOLO

A-nevez gant kleier hor parrez

BET BADEZET

MIZ GOUERE. — 18 : Yves-Marie Le Roux, Tal-ar-Groaz ; Paëron : Henri Kerivin ; Maëronez : Marie Roudant. 18 : Yvonne Le Bihan, Bougourouan ; P. : Jean-Marie Le Duff ; M. : Catherine Le Bihan. — 31 : Francine-Aïne-Marie-Thérèse Jacq, Keroukédoc ; P. : Alain Tuiec ; M. : Francine Jacq.

MIZ EOST. — 4 : Paul-Jean-Marie Salaün, Kouent-Kerfissien ; P. : Jean-Marie Floc'h ; M. Marie-Yvonne Quéguiner. — 5 : Georges Mesguen, Bourg ; P. : Georges Pierre Appamon ; M. : Yvette-Marie Mesguen. — 6 : Paul Mear, Creac'h-Piket ; P. : Joseph Ramonet ; M. : Anne Mear. — 8 : Marie-Thérèse Stéphan, Kerfissien ; P. : Jean Prigent ; M. : Marie-Yvonne Kerzauzon. — 12 : Marie-Thérèse Floc'h, Kerzulier ; P. : Jean-Louis Le Roux ; M. : Marie-Yvonne Floc'h. — 13 : Jeanne Appéré ; Kerlefinok ; P. : Jean Le Duff ; M. : Jeannie Quémeneur. — 15 : Marie-Herveline Coçaign ; Kersaudy ; P. : Louis Edern ; M. : Françoise Roué.

BET EUREUJET EN ILIZ

MIZ GOURE. — 26 : Yves-Marie Quic, Bournazou hag René Deroff, Guilo. — 26 : Hamon Nédélec, Brélévenez hag Joseph-Marie Quic, Bournazou. — 26 : Raymond Guillou, Roscoff et Marie-Augustine Branellec, Bourg.

MIZ EOST. — 8 : Jean-Paul-Marie Le Bihan, Cléder hag Hélène Mével, Krec'h-Avel.

BET BEZET GANT PEDENNOU AN ILIZ

MIZ GOURE. — 23 : Marie-Anne Prigent, Kerbuzuguet, 59 vloaz. — 24 : Jeanné-Yvonne Le Roux, bourg, 70 vloaz. — 31 : Jean-Louis Potec, Kerfiat, 1 miz.

MIZ EOST. — 8 : Françoise Balanant, Toulou, 27 vloaz.

DOUE DA BARDONA D'AN ANAOUN

Sakradur hon Iliz Parrez

Sakradur pe dedi hon iliz parrez a vezo graet d'an 13 eus ar miz gant an aotrou Cogneau eil-eskob Kemper. Diweza sakradur evelse er vro voe graet e Plougoulin bre-

FEIZ HA BREIZ

Ugent vloaz 'zo

Endra ma kerze soudardel Breiz, a vagadou, warzu harzou Bro-C'hall, an dud er gêr a en em roe dizamant d'al labour. E kreiz an anken a boueze warno, e teuas eur c'helou hag a drubuilhas meur a hini : an urz da ziskouez ar c'hezeg. E deizioù merket, e tremenas ofiserien, dre ar bourkou, a zibabas, hervez o faltazi, ar c'hezeg gwella ha kaera da vont ive d'ar brezel. Penaos ta, a lavare ouspenn unan, e vezo kaset al labouriou endro, goude an dud, e tenner diganeomp hon loened ! E pelec'h eman ar baotred en hon tiegeziou ha n'int ket sot gand ar c'hezeg ? Daoust ha n'eo skoaz ha skoaz ganto e labouront an trifars eus an amzer ? Evidoun-me ne ankouac'hain ket ar c'hlaç'har an oa bet, o klevet lavaret, oa tennet evelse diganeomp ar gazeg reisa eus ar vandenn, ar vraoa ive, eur gazeg c'hlaç-marelet. Bloaz warlerc'h, am eus sonj, pa zigouezas gand unan eus ar breudeur bras dont d'ober eur bale d'ar gêr, ar breur bihan a c'houlennas digantan a-greiz-pep-kreiz ha n'en devoa ket gwelet ar Bichoum du-hont er brezel. Kezeg ! ya izomm a yoa anezo, siouaz evel an dud. N'oa ket c'hoaz hanteret an eost pa oue gwelet eur bern marc'hadourien-kezeg o redet dre ar vro, evit prena ha gwerza d'an arme. En o zouez, ar pep brasa a yoa honest emichañs, hiniennou, koulskoude, a voe pell o zroioù, diouz beza eün. Goude beza taolet eur zell er parkefer ha gwelet eno eur gazeg diouz o doare, e tenent betek an tiegeziou, lemm o lagad ha lamproc'h c'hoaz o zeod. Gwella-ze, mard'oa chomet c'hoaz eur gwaz bemak da zerc'hel penn d'ezo. Ar merc'hed liag ar gwazed aet war an oad, dianaoudek diouz ar prizioù, a veze buan dastumet ha gou-

nezet. Ar marc'hadour ne gase ket gantan al loan prenet. D'ar gwerzter oa mont e-unan d'e gas d'al lec'h ma lec'h, eno ar paourkez a wele alies dirag e zaoulagad gwerza a-nevez e gazeg gant daou, tri ha pevar c'hant lur gounidegez. Eur rann-galon oa evitan.

Ne gredfed ket, anez klevet, pegen taer, pegen buan eo spered an den da gredi a bep seurt traou, pa vez e galon gwasket gand an enkreuz. Mevellien Paolig, ar framasouner a oar mat-kenan kement-se, hag ar sorc'hennou fall-lakr bet hadet ganto 44 vloaz arao, evid ar breza! 70, a voe embannet a-nevez a-dreuz ar vro ha kredet re alies gant meur a c'hlapez, aes frita aered d'ezo el lec'h siliou. Ar Pab eo en devoa poulizet ar Boched da zailha warnomp, an eskibien holl a yoa a-du ganto, ar veleien i a rae gwaso'h, kas a raent arc'hant d'ezo dre guz : setu ar gevier enzus a redas epad meur a zizun eus an eil foar d'eben, hag am eus bet, aestreged eur wech, tra da zistroada. Ar gwasa glevis evelato, oa eur zulvez goude an oferenn-bred, en eun davarn : person eur barrez vras, tost d'ar mor, a yoa, hervez ar gaoc, bet paket, e kreiz an noz, o kas barrikennadou aour eus e bresbital, da eul lestr-plonjer alman. . . . Eur vez eo, neketa, e vije bet kavet Bretoned diboell awalc'h evit rei skouarn da hevelep diotachou. Ginaouadou re vras a oa bet c'hont rei da lounka d'an dud; ne zalejont ket pell, evit dont da veza skuiz ganto, a drugare Doue. Eun dra all ken diskiant, deuet eus n'ouzon ket pelec'h, a reas eun tammig trouz hag a vennas ober d'eun nebeut merc'hed, re vak warno, koll o fenn. Lakaat a reant eun tamoez da drei a-bouez eur zizailh hag e c'houlennent digantan, rei d'ezo da anaout an amzer da zont, diwar-benn an dud aet d'ar brezel. An tamoez, evit doare, en devoa skiant hag a responte en e c'hiz o trei en eun tu kentoc'h eget en egile pe en eur chom a-zav. Merc'hed all c'hoaz a lenne en oabl hag a wele eno d'an abardaez, wardro kuz-heol a bep seurt merkou e liou-gwad, hag a zeske d'ezo ar pezh a dlie c'hoarvezout war dachenn an emgann. An holl eo a wele spierien (espions) du-man, du-hont; edoug ar sunveziou kenta eus ar brezel, ne veze ken brud nemet eus unan bennak, gwisket e leanezed pe e beleien, bet paket ha taolet er pri-

zoun. An historiou laeron ive, ar re spontusa a veze kredet gant meur a hini hag a lakae o anaon da grena en o c'hreiz. Ar c'hazetennou, kalz o lenne d'ar c'haloup pe ne gomprenent ket hanter ar pezh a lennent, ac'hano e veze embannet ar c'heleier souezusa, n'o deveze alies na penn na lost. En tiegeziou ma z'oa tud er brezel, an hevelep sonj bet dez a ruilhe, a-hed an deiz, er spered, daoust ha dont a ray hirio eul lizer bennak? Mard'oa unan hag a veze mall da welet eo, a-dra-zur, paotr al liziri. Ar paourkez ! ne veze ket abred oc'h echui e zerveziou. Meur a wech, er goanv, am eus bet gwelet, rankout diskenn eus ar gwele, da zigeri d'ezan an nor. Kemend a draou en deveze da ingala, kemend a geleier, a nevezentiou da gounta, kemend a vanneou ive da eva, ma ne c'helle ket en em chacha morse arao an noz. Al liziri, keit ha ma tale'h-jont da zont, oa anet ez ae mat an traou gand ar zoudarded, met pa ehanjont, na pebez bec'h enkreuz, na pebez nec'hamant! E c'hellje beza lazet eur pried karantezus, eur mab, eur breur, piou ta a yoa warnez kredi, en amzeriou kenta? Dalc'het am eus koun eus ar gridienn-yen a dreuzas an holl en iliz, d'ar zui kenta a viz gwengolo, pa oue erbedet ar zoudard kenta maro, eus ar barrez, war an dachenn. Diwar neuze oa bouc'het ar roll hir, ar roll gloriuz, ar roll poanuz dreist-holl, a dlie en em astenn a zizun da zizun ha beza klozet ouspenn pevar bloaz goude. Gwad ar Vretoned, hor breudeur, a yoa o vont da boullada eus an eil penn eben da linen an tan. Atao en toullou gwasa, el lec'h ma vezo an taoliou kaleta da skei, brudet e pep stourmad evid o nerz-kalon, e varvint 250.000 evel merzerien, 1 war 14, pa ne varvo nemet 1 war 28 eus ar C'hallaoued all. Enor, bennoz ha gloar d'ezo. Enor, bennoz ha gloar ive d'ar Vretoned, chomet er gêr, a zo pouezet warno sammou ken pouner hag a zo bepred en em zalc'het ampart en o sav.

L. B.

BLEUN-BRUG MONTROULEZ

1, 2, 3 ha 4 a viz Gwengolo

STROLLAD AN "DROELLEN"

E LEIZ a veleien hag a dud vat a gaver breman er parrezion hag a venn kaout evid o ilizou, nann traou diwar zao ha savet gant danvez didalvez, evel ma vez kiniget d'ezo ken alies ha bemdez, met traou savet gant danvez a briz ha labouret gant tud a vicher, traou hag a bado hag a gaerzio an ilizou hag a zougo an dud d'ar bedenn.

An traou diwar zao-ze a gaver ker stank e ilizou Breiz, graet er mēz eus ar vro, a goust ker bras hag eo eun druez gwelet lakat bep bloaz kement a arc'hant ha ma raer e arrebeuri-iliz, e dilhad-oferenna, e kroaziou, e bannielou, e sent nevez ha n'eus enno, na danvez, nag ijin ha setu perak emæer o paouez kroui Strollad « an Droellen » n'eus enni nemed ar vicherourien eus ar vro kavet barreka da ober kement tra a zo ezomm war-dro an ilizou an hanter kaeroc'h hag an hanter marc'hadmatoc'h eget ne vefent graet e pep lec'h all.

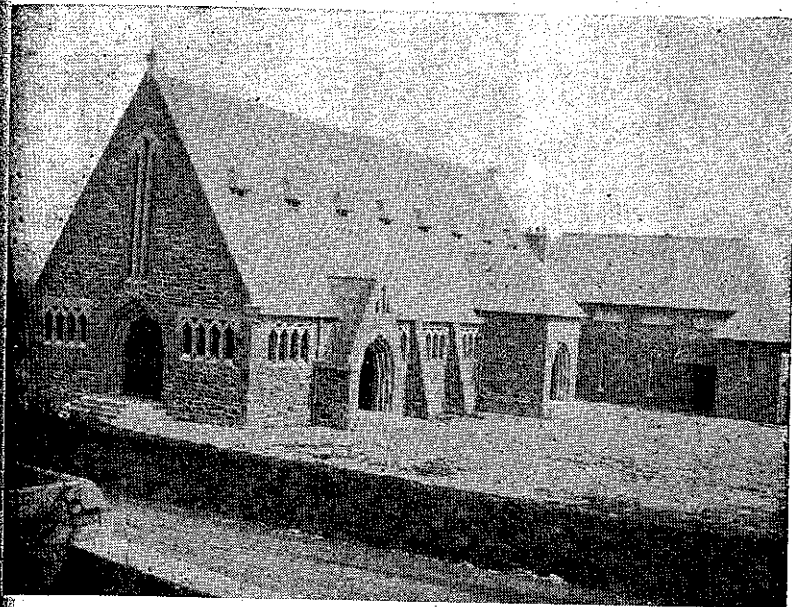
An Aotrou James Bouillé, architect e Perros-Guirec, eo Rener « an Droellen ».

Evit anaout gwelloc'h labourou « an Droellen », it da welet an traou-iliz ha breizek a ziskonezo e Ti-Kêr Montroulez, epad gouelioù ar Bleun-Brug a zeu, eus ar 1 d'ar 4 a viz gwengolo pe skrivit da c'houlenn muioc'h a sklerijenn, da :

Ronan Caouissin, Secrétaire à la Propagande du groupe « an Droellen », Pleyber-Christ (Finistère).

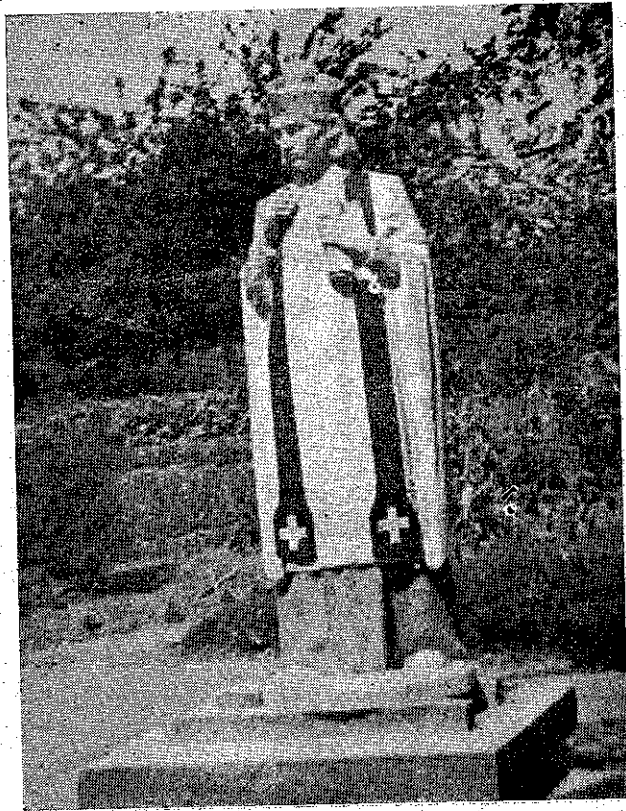
Y.-V. PERROT.

Darn eus labourou izili « an droellen »

Iliz ha presbytal parrez nevez Arvor-Pleuvian

(James BOUILLÉ, Architecte, Perros-Guirec).

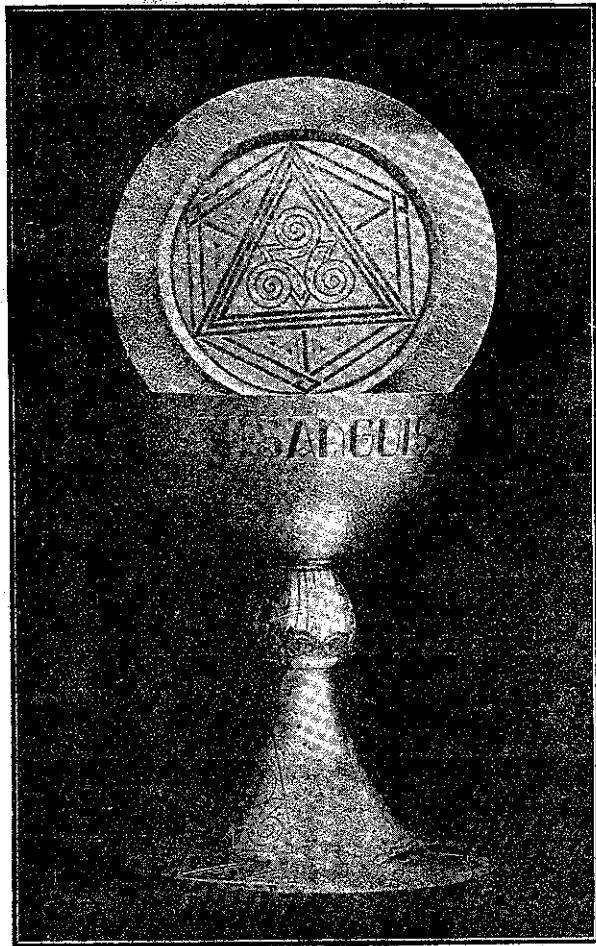
Skeudenn Sant Yvon

kizellet, e maen, gant Ch. BOZEC, eus Vellionec, evit bez-meur
Santez Anna Wehed
an A. BOZEC a zo unan eus izili " *an Droellen* "

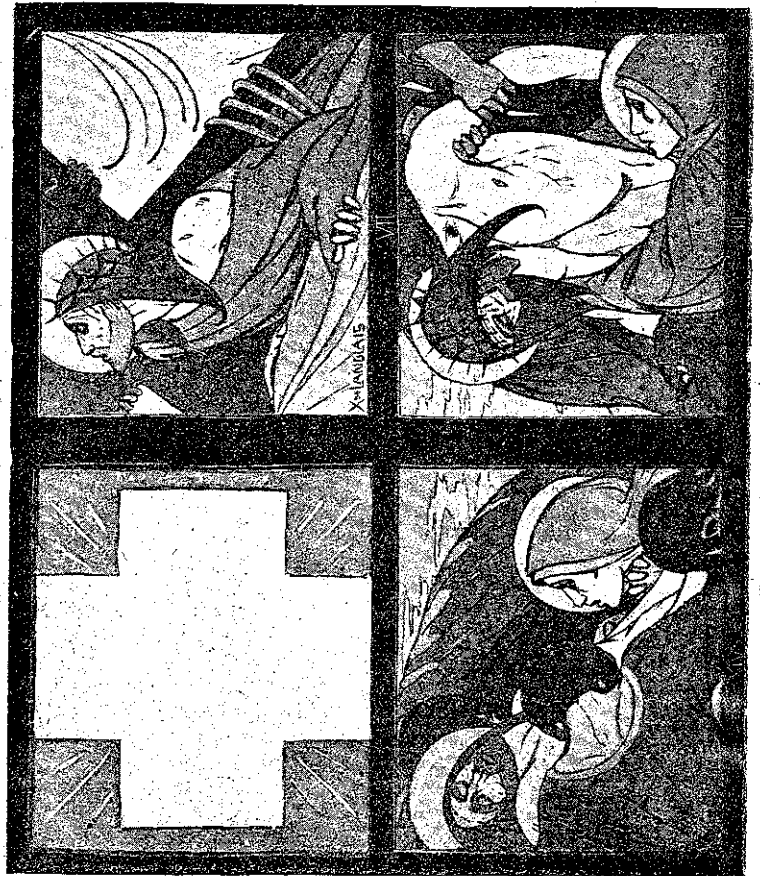
Dilhad-Oferenna

gruet gant an Itron de Planhol

Kalor

(James BOUILLÉ ha DESURY).

TEIR EUS TAOLENNOU

Hent ar Groaz Xavier de Langlais

PERIG HAG AZILIS

Merc'hig Azilis a zo k'ant ha sioul, evel he mamm ; abarz pell, e redo he-unan rak chom a ra war he zreid ha kouls lavaret ez a diskrog ; met, da c'hedal, ez eus labour ganti, hag o daou e vezont o c'hoari ganti d'z'zul, hag o teski d'ezi ober he c'hammejou kenta; eul lamm bennak a bak beb an amzer, met, e lec'h ober mignerez d'ezi, e vez c'hoarzet d'ezi hag ar bôtrez a zav, heb lenva, na gouñnal. Ar vugale a ra diouz o zud, ha ne vezont ket pell evit gouzout piou a bleg dezo, ha da biou e rankont plega ! Siouaz ! eur c'halz eus ar gerent, a vez ar bed war an tu a-enep ganto, hag a laka o bugale da c'houre'hemenn ! Azilis, bet savet mat he-unan, a oar e pelec'h eman he dever : p'he deus lavaret : « nann » d'he merc'hig, houman a jom peoc'h ; heja 'ra he dioukoaz, en eun doare fentus, evel ma sonje : « N'eus netra da ober ! mamm ne fot ket dezil ! » N'eus bet ger ebed ganti disul, p'oun bet ous o gwelet, setu em eus gellet komz ha klevet keleier ar vro, rak ne 'z an ket kals diouz ar gêr :

— « Perrin a zo aet da leañez ; Yannig, echu e studi gantan, a zo o vont da veza soudanennet ; Têléza he deus kavet eur gwaz ; Marianna he deus torret he gar.... »

Chomp a reomp da bleustri war bep tra, eurus pe wall-eurus, ha warc'hoaz ez in da welet Marianna ; kas a rin eul lur brun d'ezi, hag eun dizenez eus va chapeled an eus lavaret eviti.

Eur vétaledenn arc'hant am eus klaset da Berrin, hag eul lizer da Deleza, a zo merc'h d'am c'hiniterv Loiza ; ha ne vankin ket da bedi evit Yannig, a ray, me zo sur, eur beleg santel.

Al lizer n'oa ket troet flour ganen ha, daoust d'ze, her merkan aman war-lerc'h, gant ar respout :

« Va nizez ker,

« Nevez klevet em eus emout o vont da zimezi, hag e kinnigan d'id va gwella gourc'hemennou. Hogen, eun

dra a zo war va spered hag e rankan, hen diskleria : « Lavaret az poa graet d'in, brema ez eus daou vloaz, ne zimesfez nemed gand eur breizad, eur breizad, mat da vrezonaga, evel just ! hag ez es gand eur gall, savet e kêr, n'en deus anaoudegez ebed eus hor yez, nag eus hor bro ? Doaniet oun o sonjal az peus dilezet da venoz, evit kaout da bried eun den ha ne gar na da vro gaër, na da iliz parrez. Pa vezo sammet da galon, pa deuo an dour en da zaoulagad o klevet hano eus ar gêr pa zavo war da vuzellou geriou da vugaleaj : « Va mamm, sec'hit va daerou gant ho pokou tener ! » netuze e kavi kalet gwelet da waz o sellet ouzit evel eun estren hag o lavarout gand eur vouez yen : « Comment, ma chère ? »

« Dalc'het ez peus sonj eus an dervez e komzela anezan uheloc'h ? Daou vloaz a zo abaoe a lavaran d'it ; selaouet ez poa eur brezegenn diwarbenn Breiz, eur Vreiz ha n'eus ket kalz o hano anezi gant tud ar bed, met eur Vreiz beo ha krenv atô : Breiz ar Varzed, ar Zent, ar ganerien, Breiz gant he ene dizaotr hag he c'haon virvidig !

« Ar prezeger a oa en em erbedet ouzomp, en eur echui : « Ma 'z eus c'hoaz eur barm gwad en ho kwa-zied, savit war ho treid evit difenn ho pro ! Bevit evel gwir Vretoned, karit Breiz beteg ar maro ! » Ha te, neuze, strafuilhet ho !, a deuas d'am c'haout da c'houde : « Hiri-o e ouezan ez oun breizaddez ! ma timezan, ne rin nemed gand eur gwaz eus va bro ! » Me, lorc'h emnon, a zonje e rafes kals a vad er barrez, gand an deskadurez az peus, hag ar skiant az peus bet digant Doue ! Met nijal a ra ar c'homzou war an avel, hag ar plac'hed yaouank a dre kein d'o bro....

« Arabad eo d'id kaout dies, 'va merc'hig, pa verkan kement-ze war ar paper ; n'eo ket rebechou int, ar pe z res ne zell ket ouzin ha pep hini a dle mont gand an hent a zo dirazan, ma 'z eo an hent mat, an hent dibabet d'ezan gand Doue ; ne fell ket d'in ober poan penn d'id ; glac'haret e vijen oc'h ober eur seurt torfed ; met, ato, em eus bet joa ouzit, ha boazet oun da anzav va sonj, eina ma c'hellan » .

Da dintin goz : ANNA.

Dirgwener vintin oa en em gavet ganen lizer Téléza; setu-hen :

Tintin garet,

« N'em eus ennet ,wer ho lizer, nemed ar garantez hoc'h eus evidon; bepred hoc'h bet mat em c'henver, ha, d'am zro, em eus fizians ennoc'h. Ho trugarekaat a ran da veza displeget d'in, ker frés, ar peñ a oa war ho kalon. Hogen, fazia 'rit pa sonjit ne garan mui va bro! Ranket em eus mont diouti da glask va flamedenn, rak izel e oa ar stal gant va zud, (pinvidika tiegez ar c'hanton, gwechad!) met an dispartij ne voe ket graet heb poan ,el c'hellit kredi! Labour am eus kavet, breizadez oun chomet penn-kil-ha-troad, hag.... an den yaouank dibabet ganen a blijo d'eo'h heb mar ebed! Breizad eo, dious Breiz-Uhel; dre eno, ne vez ket komzet brezoneg, met eur ger bennak en deus desket ganen, karout a rafe gouzout muioc'h, ha, pa 'z aimp d'ar gêr, e chaoko d'eo'h eur goure'hemenn brao; dont a reoc'h d'ar friko, kiniterv va mamm? O ya, deuit hag ho pezo plijadur! Eiz dervez araok an dimezi e tigouezin er vro, abalamour d'ar gemenez da arruout brao gant va dilhad-eured; me a garfe beza koant en deiz-ze; gant gwella ha floura danvez a zo em eus lavaret da Rozig ar Fur ober va sae; gand eur zae seiz gwenn hag eur gouel tano eo e vezin gwisket, a gav d'eo'h? e giz Pariz? Nann, nann, moereb! Lenn mat a rit : GANT GWISKAMANT VA FARREZ E FELL D'IN MONT D'AN ILIZ! hag ar plac'hed nevez a ray ive, pe ne deuit ket d'am heul. C'hoant am eus da renta enor d'hor gwiskamanchou kaër, disprizet gant merc'hed diempenn; eur gornetenn war va fenn da vont da eureuji, eur c'houef e giz dre a-hont da c'houde, ha betek va maro, hervez m'am boa diskleriet d'eo'h daou vloaz a zo, e karin Breiz, he c'halon, he bozamanchou kristen. Bezit iaouen eta ha digemerit va goure'hemennou doujus. »

TELEZA

Barr va c'halon a levenez, em eus skoet, raktal, ar c'helou-man dre orjal : « Bennoz Doue warnoc'h ho taou! » hag em eus sinet ,laouen, evel ma c'houlenne :

TINTIN ANNA

SON AN AOTROU HAMON

Son kanet d'an Aot. Hamon, person Laz, warlerc'h oferenn e hanter-kantved bloavez belegiach, d'ar 26 a viz gouere 1934.

DISKAN

Ho kouel, Aotrou Person,
A lak levenez 'n hor c'halon.

Hanter-kant vloaz 'zo,
(N'amzer 'ya en dro)
Eur beleg neve
A barrez Taule
'Lake war an Aoter
Da zisken Jezuz Hor Zalver.

Parrez Laz a-bez,
Diredet gant prez,
Mignoned eleiz
A bep korn a Vreiz,
An Arvor, ar Mene,
'Drugareka ganeoc'h Doue.

Beleyen Taule,
Baptist' Abherve,
Lomig Kerebel,
Stephan, den uhel,
Re Laz, re 'n Hospital :
'N Aotrou Morvan, Jean-Pierr' Ar Gall.

Sellit pebez bern
Deut a Bloudiern!
Er penn Tin Breton,
Goude daou berson
Penmarc'h ha Lokmelar
E kichen mab an ty « Jean-Mar ».

'Vit eur maread
 Pebez kalonad!
 E Keumri (1), Jersey,
 Lod a gav kerse,
 Ha me 'oar, e Rosko
 E skuilh unan daelou c'houero.

Ne vo den souezet
 'N eus kalz mignonned
 An Aotrou Hamon
 Rak pebez kalon
 Zo 'n e beultrin kuzet!
 « Le bon Dieu » eo bet leshanvet.

E Plouidiern c'hoaz,
 Goude tregont vloaz
 Ar re goz a lar,
 Ar re vihan 'oar,
 « 'Vit ober e zèver
 En tu all d'ezan ne gaver. »

Naontek vloaz oc'h bet
 War droad, war « Bichet »
 'Redek hon hentchou
 Hag hor riboulou ;
 'Peb lec'h e bet ho troad
 Eus ar Gêr-All da Lost ar C'hoat. (2)

C'houi anaveze
 An holl vugale,
 Ar c'hezeg, an dud,
 O hano, o brud,
 Hag, heb torri ho penn,
 Tachennou gwiniz Mouabren (3)

- (1) Keumri : e galleg « Pays de Galles », e Bro-Zaoz.
 (2) Ar Ger-All, Lost-ar-C'hoat : diou gêr e Plouidiern,
 unan e pep penn d'ar barrez, teir leo hanter etrezo.
 (3) Mouabren : lodenn douar pinvidik, penn da benn
 ar mor.

War 'n hent pell du-ze
 Eur c'har a bigne,
 Tri loan o chacha,
 Ar gwaz o kana.
 « Seli kar Lagontenyat »,
 Lare 'r c'hure lemm e lagad.

'Vit sikour sevel
 Ar c'hoanta chapel,
 Ped kammed 'peus graet
 Deus ar mor d'ar Yed? (1)
 E douarn ar re veo
 An Aotrou Kaourintin ho paeo.

Ho spered 'zo lemm
 Ho pluenn a flemm :
 O kiask o tizout
 E rankas chom bout
 Eur wechig eun deotenn :
 Eur person neve 'n eus tuchenn.

« An Aotrou Hamon
 « Hanvet da berson
 « En eun Hospital !
 « Sur eo aet da fall ! »
 Gand eiz gorig latin
 C'houi 'stankas genou ar pôtr fin.

Setu beleget,
 (Pe lec'h 'vo hanvet?)
 'N Aotrou Kerebel.
 Na zonjer ket pell.
 « Red eo d'eomp kas dioc'fu
 Da dy « Bon Dieu Petit Jésus ».

E presbital Laz
 An den a vourras ;
 En deiz e kane,
 En noz e zèje :
 « Ma Doue, d'eoc'h beanno!
 An ty-ma 'dalv ar baradoz. »

- (1) Ar Yed : torgen uhela ar Menezioù Du, 330 metr.

E gwir vrezonég
 C'houi a oar prezeg ;
 Henor 'rit d'ho pro :
 Brud 'zo deut pell 'zo
 « Gwella brezonég Breiz
 'Zo e Taule 'tre an diou dreiz. » (1)

Da blanta « rosa »
 Er penn kaleta,
 Da zeski muzik
 Ha kan da Cheunik. (2)
 Pebez mestr oc'h-c'houi bet!
 Gant Dou' hebken 'vec'h digollet.

C'houezenn rouz ho tal,
 Mesket gant ho pal
 'Touez gliz ar mintin,
 A c'hleb ho chardin.
 'Vit labourat douar
 Da zant Izidor c'houi 'zo par.

Meulet 'peus Doue
 Ouz koste 'r mene,
 Mene-Hom, Roc'h-Plen, (3)
 Mene-Du (4) ouspenn,
 Tostig d'ar baradoz.
 Di pignoc'h da zeiz ar repoz.

Brema, mignoned,
 En ty-ma bodet,
 Savomp hor gweren,
 Kanomp ho'l laouen
 Kanomp a greiz kalon :
 « Buez hir d'eoc'h, Aotrou Person! »

J. T.

- (1) Lennet e oberiou Arzur Vrizeuk.
 (2) Cheunik : marchigod en Hospital.
 (3) Roc'h-plen : karreg uhel, er zao-heol da vourc'h
 Laz.
 (4) Mene-Du : torgen uhel er c'hreisde da vourc'h an
 Hospital.

AN DIVROAD

PEZ-CHOARI EN EUN ARVEST

(KENDALC'H)

AN DIVROAD (*o trei ouz an daou-man*). — N'eo ket an istor-se eo am laka da gaout eur fallaenn; evel m'ho peus gwelet, re goz oun deuet da veza breman, evit bale dre hentchou ker skuizus ha re ar menez.

AR WREG. — Ne garfen ket ho tieza, Aotrou, met, gwelet a ran, n'ho peus debret tamm; eun tamm bara zegal am eus aze, en arc'h : bez 'ho pezo?

AN DIVROAD. — Nann! bennoz Doue; ar bara hag aman-man a gavan mat, mat!

SENTOU. — Ya! ya! Mat eo! graet e vezo evelse; bez dinec'h; ya! ya! graet e vezo an traou evel ma 'z peus lavaret.

AN DIVROAD. — Souezus eo! n'eo ket 'ta; ha ne glev netra?

AR WREG. — Netra 'n holl.

AN OZAC'H. — Marteze e vefe gweli d'in tevel.

AN DIVROAD. — Nann! nann! kendalc'hit gant hoc'h istor, mar plij!

AN OZAC'H. — Tanguy en deus gellet tec'hel eus ar Vro ha Sentou a zo bet o redc'k ar bed war e lerc'h.

AR WREG. — Her c'hasket en deus e pep lec'h!

AN OZAC'H. — Ya! Sentou en deus graet tro ar bed epad ugent vloaz o klask en em venji.

AN DIVROAD. — Ha n'eo ket deuet a-benn d'hen ober.

AN OZAC'H. — Nann. Dizroet eo d'ar gêr, gwenn e vleo, evel an erc'h, hen, eun den a zaou vloaz ha daou; ugent hag hini, dre aman, n'hen anavezze ken.

AN DIVROAD. — Ha petra a en em gavas gantan-goudeze?

AR WREG. — Setu hen aze; hen eo en deus ho tigaset aman, er pardaez-man.

AN DIVROAD. — (*bervet*). — Hen?

SENTOU. — Ya! kêzez! an hini a c'hortoz a gav hir an amzer; met tost eo ar fin en taol-man.

AN DIVROAD. — Ar paourkêz paotr! Komz a ra ganti breman.

AR WREG. — Ya!

AN OZAC'H. — Biskoaz n'em eus e welet ker bervet hag hizio. (*Sevel a ra hag e tosta outan*) Petra a zo en em gavet ganez, er pardaez-man, Sentou?

SENTOU. — Netra, mestr!

AN OZAC'H. — Klanv out?

SENTOU. — Nann! Laouen oun er pardaez-man ha yac'h mat, met, Aotrou Divroad, (*trei a ra warzu an divroad*) pardonit d'in; ne oan ket o klask ho tieza. (*An divroad a zav e zourn hag a hej e benn da ziskouez n'eo ket diezet; an ozac'h a zistro d'e blas*).

AN DIVROAD. — Hag eo chomet aman abaoe.

AR WREG. — Ya! tregont vloaz a zo eman ganeomp; e galon, aes eo d'eoc'h gouzout, a oa aman.

AN OZAC'H. — Ya! goude beza graet tro ar bed eo distroet aman, da di va zad da ober ar pastor denved; doare en devoz da veza kollet e benn.

AR WREG. — Ha ne c'hortoze nemed eun dra.

AN DIVROAD. — Petra?

AN OZAC'H. — Ma teuje Tanguy, en dro, eun delz bennak.

AN DIVROAD. — Hag eo dizroet?

An OZAC'H. — Ya! ya! Pegeit a c'hell beza aboe? (*O trei ouz e wreg*) Dacuzek vloaz, n'eo ket 'ta?

AR WREG. — Ya! ya!

AN OZAC'H. — Kavet eo bet aze, eur veurevez, skourmet e gorf outan, e kichen an ti.

AN DIVROAD. — Pieu en deus e anavezet?

AN OZAC'H. — Thomas, e vreur; Thomas n'oa ket maro c'hoaz neuze ha ne oa nemed eun den pe zaou ken o kaout sonj eus Tanguy.

AR WREG. ... N'eo ket souez, keit all a oa aboe ma oa divroet.

AN OZAC'H. — Ya! ya! hag an darn vrasa ac'hanomp o devoa hen ankounac'haet; sebeliet eo bet, didrous a-walc'h, e bered koz ar barrez.

AR WREG. — Ne zebrit ket eur c'hrinsenn? Ma kirit e krazin eun tamm bara d'eoc'h?

AN DIVROAD. — Nann! nann! Bennoz Doue d'eoc'h; ar bara-man a zo mat a-walc'h, evel m'eman.

AN OZAC'H. — Eur werennad chistr ho pezo?

AN DIVROAD. — Nann! Bennoz Doue; ne evan ket a evachou krenv, met fenez, pa n'emaon ket war va zu e kemerfen, eur veradenn gognac all, c'hoaz, mar plij.

AN OZAC'H. — O! dioc'htu!

(*An ozac'h a ziskarg hag an divroad a ev*).

SENTOU. — Nann! nann! paourkêzez, n'es ket d'am meuli; te eo an hini a dle beza trugarekaet ha n'eo ket me eo!

AN DIVROAD. — Paourkêz den! Hag e oad sur eo Tanguy, an den a oa bet kavet skourmet e gorf, e tal an ti?

AR WREG. — Ya! ya! an holl, nemet Sentou a grede e oa hennez Tanguy.

AN DIVROAD. — Ha ne gred ket atao ?

AN OZAC'H. — Nann! C'hoantaet en devoa e welet; hennez n'eo ket Tanguy eo, emezan; hennez n'eo ket Tanguy eo!

AN DIVROAD. — Hag emma bemdez, abaoe, ouz e c'hortoz?

AR WREG. — Bemdez!

AN OZAC'H. — Bemdez! ar paourkêz! an dra-ze, d'am mène, eo en deus e laket da veva betek vremen.

AN DIVROAD. — C'hoant beva en devoa evit gellout en em venji!

AN OZAC'H. — Nann! ne gav ket d'in e vefe ken en e galon an ioul d'en em venji; gand ar bleaveziou o tremen en deus kollet e gounnar ha breman eo kals didrousoc'h ha plenoc'h e spered eget kentoc'h!

AR WREG. — Me 'gav d'in oc'h bet tost da Gomanna hizio?

AN DIVROAD. — Ya.

AN OZAC'H. — Eno ho peus kemeret hent ar Mëndy hag ho peus treuzet eur ster e Pont-Kled, war eur wezeun a zo diskaret warni.

AN DIVROAD. — Ya!

AR WREG. — E Pont-Kled eo ez eo bet ganet Tanguy Derrien.

AN DIVROAD. — E gwir!

AN OZAC'H. — Ha ma vijec'h bet aet da vered Komanna ho pije gwelet eno e vez.

(Klevet a ra eun trouz bennak hag e lavar d'e wreg).

An hini vihan eo a zo o lenva d'an nec'h.

AR WREG (a zelaou). — Gwir eo! Gortozit; mont a rankan da welet Petra 'zo.

(Hag e tec'h, diouz an tu kleiz).

AN DIVROAD. — Daoust hag atao emma kerent Tanguy Derrien o chom e Pont-Kled?

AN OZAC'H. — Nann! Maro int holl, an eil goude egile; e vamm a varvas trumm goude an darvoud skrijus, rannet he c'halon gand ar c'hlac'har hag e dad ne jomas ket peil wariere'h e vamm. Daou vreur hag eur c'hoar en devoa; maro int ivez o zri. Thomas eo an hini a varvas da ziweza. O! pebez tiad tud reuzeudik.

SENTOU. — Ya! paourkêzez! Klevet mat a ran; bez tost d'in; bez tost d'in.

AN DIVROAD. — Paourkêz Sentou; met, livirit d'in pehini eo ar vourc'h tosta aman.

AN OZAC'H (souezet). — Petra? n'emaoc'h ket o sonjal mont kuit ac'han, er pardaez-man, evelato, gand an amzer 'zo?

AN DIVROAD. — Eo! eo! Mont a rankan; ne garfe ket ho tieza!

AN OZAC'H. — Aman, ne ziezit den ebet! eur gwele goulo a zo evidoc'h ha n'ho peus nemet chom ma plij d'eoc'h an digemer a reomp d'eoc'h!

AN DIVROAD. — M'ho trugareka, met c'hoant mont pelloc'h am eus; eun ostaleri bennak a gavin er vourc'h.

AN OZAC'H. — Fellout a ra d'eoc'h a-grenn, eta, mont en hent?

AN DIAVAEZIAD. — Ya! met ho trugarekaat a ran a greiz kalon.

AN OZAC'H. — Ne vezo ket ret d'eoc'h zoken, mar kirit, mont betek ar vourc'h; eun ostaleri vat a zo e traon ar c'hrec'h hag eun hent mat da vont betek enni, ma fell d'eoc'h, a-grenn, da vihana, mont ac'han.

AN DIVROAD. — Ya! ya! n'eus ket da lavaret nann; mont a rankan.

AN OZAC'H. — Evel a geroc'h; Yvon, va mevel bras a 'z ay da ziskouez an hent d'eoc'h.

AN DIVROAD. — Gwella-ze! bennoz Doue d'eoc'h!

SENTOU. — Louzaouet ho peus troad ar gazeg, er pardaez-man, mestr?

AN OZAC'H (*o sevel*). — Sell! nann avat, Sentou ha mall eo hen ober; mont a ran war he zro, dioc'htu.

AN DIVROAD. — Digasi; va loen d'in, e tal an nor, da genta, mar plij, ma 'z in en hent.

AN OZAC'H (*O vont warzu an nor*). — O! ne vezin ket pel wardro an henkane ha digas a rin ho kazeg d'eoc'h, aze, bremaik. (*Eun hej-penn a ra etrezek Sentou*). Komzit outan; gouzout a ra komz evel eun den a spered. (*An ozac'h a zigor an nor hag a zell er maez*). Setu aman avat eun dra zouezus ha n'em eus ket gwelet c'hoaz!

AN DIVROAD. — Petra eo?

AN OZAC'H. — Ne gav ket d'in beza gwelet biskoaz ar vorenn o sevel d'an eur-man en noz; goude eur vorenn ken terval hag an hini a oa bremaik e vez denet an deiz, pell a vez, a-raok ma sklêra an amzer.

AN DIVROAD. — An Aotrou Doue a zo a-du ganen, er pardaez-man.

AN OZAC'H. — Gwir eo! Sklêr e vezo al lear dizale; ne vezin ket pell.

(*Mont a ra ermaez hag e serr an nor; kerkent ha m'eo aet an ozac'h er maez, eus ar gegin, an divroad a gemer e vantell hag her gwisk; Sentou a zav en e zav hag a dosta gouestadik ouz an nor ha goude e tro hag e chom a-ban da zellet ouz an divroad; o daou e chomont a-zav, hep lavaret eur ger, epad eur pennad*).

SENTOU. — Dizreet out, pelloc'h, evelate, Tanguy?

AN DIVROAD. (*strafuilhet hag o klask chom en habaskder*).

N'ouzoun ket petra ho peus c'hoant da lavaret.

SENTOU (*o tont tostoc'h d'ezan*). — N'es ket da glask nac'h! Te eo Tanguy Derrien, koulskoude!

AN DIVROAD (*o tostaat c'hoaz ouz Sentou*). — Fazia a rit, va den mat!

SENTOU. — Fazia? Nann! nann! ne fazian tamm (*Diskouez a ra gand e viz penn an divroad*). E pe-

lec'h ez peus tapet ar gleizenn a zo war da benn? Fieu en deus sanket e ivinou d'it aze?

(*An divroad a laka buan e zourn war e helgez hag a ziskouez beza bervet*).

SENTOU. — Bez dinec'h, mignon paour; n'es ket da gaout aoun; ne rin droug ebet d'it; azez eur pennad; eur ger bennak a garfen lavaret d'it ha netra ken! (*An divroad a azez, gouestad, e kreiz al leurenn dirak Sentou*).

SENTOU. — Bet out e Pont-Kled, hizio?

AN DIVROAD (*oc'h ober eur soubla d'e benn*). — Ya!

SENTOU. — Paourkêz paotr; eno n'eus hini ebet ken, eus da dud. Bet out er vered?

AN DIVROAD. — Ya!

SENTOU. — An dud o deus da enterret eno, Tanguy; da hano a zo war eur bez ha mat eo e vefe an traou evelse. Ya! ya! paourkêzez; setu ni hon (*sellet a ra en nec'h*). daou, pelloc'h; (*da Danguy*) He c'hlevet ez peus, Tanguy?

AN DIVROAD (*oc'h heja e benn*). — Nann.

SENTOU. — Sebezus eo, n'eo ket 'ta! Te c'hell klevet an holl ha me ne glevan nemet hi; hi eo an hini a garan, te wel, an hini am c'har, an hini a zo d'in ha d'in hepken. Doare vat az peus, Tanguy! gounezet ez peus arc'hant bras?

AN DIVROAD (*oc'h heja e benn*). — Pinvidik oun.

SENTOU. — N'oun ket souezet; e pelec'h out bet? en Amerik?

AN DIVROAD. — Ya!

SENTOU. — E pelec'h?

AN DIVROAD. — E New-York.

(DA GENDERC'HEL).

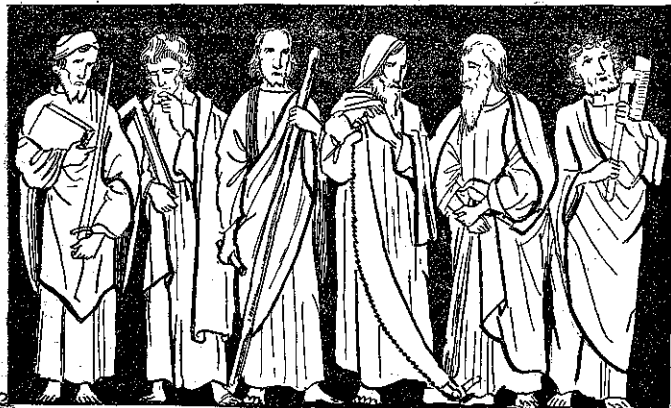
PER ANDRE JALM YANN FILIP BERTELE

AR C'HATEKIZ DRE DAOLENNOU

An Daouzek Abostol

- Bugel bihan, lavar d'in petra eo DAOUZEK ?
- Daouzek Abostol.

Hor Zalver Jezuz-Krist a oa deuet war an douar-man evit skigna e geennadurez : ne skrivas ger ebet anezi ha ne c'houlennas ouz den ebet hen ober, met etouez an diskibien a veze ouz e zelaou e tibabas daouzek a hanvas e ebestel hag a gargas da gas e gentelioù eus an eil penn d'egile d'ar bed.

MAZE THOMAS JALM SIMON THADDÉE MAZEAS

Setu aman hanoioù an daouzek abostol : Per hag Andre ; Jalm, mab Zebede, ha Yann, e vreur ; Philipp ha Berthele, Maze ha Thomas, Jalm, mab A'phe ha Thadee, Simon ha Judas, an hini a dlle her gwerza hag a en em grougas goude e dorfed.

Goude ar Yaou-Bask, endra m'edo an diskibien — c'houec'h ugent bennak a oa anezo, — bodet er Gambr-lid, Per a zavas hag a lavaras : « Redit eo rei karg Judas d'eun all. Dibabomp eta unan eus ar re o deus heuiet ganeomp an Aotrou Jezuz, adalek badiziant Yann betek an deiz m'eo pignet en nenv ! hag e vezo test eveldomp ez eo savet eus a varo da veo ! »

Tennet e voe d'ar plouz-berr, etre daou, ha Mazeas a gembras, etouez an ebestel, ar gador kollet gant Judas.

Nag eo kaer treid ar re a zo dibabet evit astenn dre ar bed, rouantelez Jezuz-Krist.

Nebeut a dra !

Pezig-c'hoari fentus en daou arvest,
savet gant Yann KONAN, diwar eur marvailh
danevelet gant Yvon Crocq en e levr
« Eur sac'had marvailhou ».

C'HOARIERIEN

PASKOLIG, *an ozac'h, 28 vloaz.*
SOAZIG, *ar wreg, 52 bloaz.*
YANN AR GO, *eun amezeg, mignon da Paskolig.*
JAKEZ TORT, } *amezeien.*
MARI PIBENN, }
JULUAN, *ar sakrist.*
Eur BUGEL *en e gavell.*

AR C'HOARI A DREMEN EN EUN TI BIHAN, WAR AR MAEZ...

ARVEST KENTAN

KENTA DIVIZ

PASKOLIG ha SOAZ, e wreg.

(Emaint ouz taol o tilosta diouz koan, Soaz oc'h ober stamm, ha Paskolig o vutumat en eur lenn: « Breiz ». Dilerc'h koan a zo war an daol).

PASKOLIG. — Sell eta, Soazig! Petra 'welan war ar gazetenn? Anavezout a rez Ewan an Talleg hag e wreg Janed Kerduno, eus Pleuveur?

SOAZIG. — Me 'sonj, Paskolig, daou zen a zoare.

PASKOLIG. — A zoare end-eeun! Emaoun o paouez lenn emaint o vonet dirak ar barnier, abalamour m'o deus en em gannet.

SOAZIG. — En em gannet, Paskolig?

PASKOLIG. — Ya, Soazig, en em gannet.

SOAZIG. — Paour kaez Janed, N'oun ket evit kompren. Hounnez, koulskoude, a oa eur plac'h vat ha dous. A-gvret ganin edo er 'skol en Tregastell. Hag en abeg da betra eo bet savet ar c'hannou, etrezo, Paskolig?

PASKOLIG. — War a leverer, en deiz all, disul tremenet e oa 'meus aoun, edo chomet Ewan re ziwezat da c'hoari 'r boulou, ha pa zigouezas er gêr, e oa droing en e... hini goz. O welout kement-se, Ewan, tommet d'ezan eun tammig marteze, a yeas droing ennan ivez, kement ha ken bihan... ma savas trouz en ti.

SOAZIG. — Biskoaz kement-all, Paskolig. Sed aze eur reuz, avat, evit nebeut a dra.

PASKOLIG. — Nebeut a dra en gwirionez. Hogen, n'erruo ket se aman, kuita, Soazig.

SOAZIG. — Nam, va Paskolig bihan.

PASKOLIG. — *(Goude beza chomet eur pennad da 'n em sonjal, rust a-walc'h) Sorz!*

SOAZIG. — Petra, Paskolig?

PASKOLIG. — Poent eo distalia an daol-se, tanfoultr.

SOAZIG. — *(Eun tamm rustoc'h ivez) Piou a zo o c'hortoz?*

PASKOLIG. — Da dro eo, me 'gred mat. Hast buan kemer an torch-listri, ha didrouz.

SOAZIG. — Ne rin ket, pa n'eo ket va zro. Daoust ha dec'h da noz, n'm boa ket skaotet; c'hoaz e oa bet da goan avalou-douar en o c'hroc'hen?

PASKOLIG. — Foci. Me ne ran forz ebet gant an drase, na gant patatez, na gant o flusk, Hogen dec'h e oa ar gwener, ha me an hini a walc'has ar stalikerez-se. Sonj mat am eus.

SOAZIG. — N'eo ket gwir.

PASKOLIG. — A zo gwir.

SOAZIG. — Nann.

PASKOLIG. — Eo.

(Soaz, feuket ha droug enni, a ya er-maez en eur stlepel an nor. Ar bugel a oa kousket a zihun gant an trouz.)

EIL DIVIZ

PASKOLIG e-unan gant e boupig.

AR BUGEL. — Wê..... Wêêêê.....

PASKOLIG. — Alô bôn! Dihunet he deus Ewanig a oa ken fur abaoe eur pennad.

(Paskolig a ya da luskellat e vugel hag a gan) :

PASKOLIG. — Hennez eo va lapous
'Vez 'wechou e fri lous.
N' en hall ket c'hoaz hale,
Met 'raio hepdale.

(Hag en eur e harlinkat) :

A sun biz bras e droad
D'o' r plijadur d'e dad.

Ma! kaer em eus kana, eo trist va spered. Ya, va zudou keiz, ar wech kenta eo d'imp en em chaokat er stumm-se. Ha koulskoude, n'em eus tamm c'hoant ebet da skaota, pa 'm eus hen graet dec'h d'an noz. Paourkaez Soazig! Poan am eus graet d'ezi. Bet e vo d'in kavout an tu da blaenaat an trouz.... hep skaota, evel just. (O kemer e gorn-butun). Ez an da ober eun tamm tro er-maêz. Marteze e teuo eur meno mat bennak d'in. (En eur vonet kuit). Setu aze eur cholori.... ha diwar-benn petra? Feiz! diwar-benn nebeut a dra.

(En eur welout e dad o vonet kuit, e c'harm ar bugel adarre).

TREDE DIVIZ

SOAZIG hag ar BUGEL

SOASIG. — (O tonet-tre gant herr) Paourkez Ewanig bihan karet. Lezet out da-unan, paour bihan? Aet da dad kuit? da dad a zo drouk, kuita, bihan?

(Paouez a ra da luskellat, ar bugel o veza tavet).

Paourkaez Paskolig, n'hallan ket lavarout ez eo drouk, evelkent. Bet eun eun tamm rust marteze, met perak en devoa komzet ken gouez ouzin ivez? Ma, biskoaz c'hoaz ne oa savet trouz etrezomp. Ha breman ez omp broc'het hon-daou. Glac'haret eun. (Goude beza chomet eur pennad da en em sonjal). Memes tra, kaer en deus lavaret : me an hini a skaotas al listri dec'h da noz war-lerc'h an avalou-douar : sonj a-walc'h am eus. Ha n'em eus c'hoant bet da hadkregi gant al labour-se, henoz. (En eur bokat d'an hini bihan), A, bihan! da vamm a zo reuzeudik. Ya, reuzeudik, hag abalamour da betra, va Doue? Abalamour da nebeut a dra, sur.

PEVARE DIVIZ

PASKOLIG, SOAZIG, YANN AR GO,
ar BUGEL en e gavell.

PASKOLIG. — (O tonet e-barz, Yann Ar Go ouz e heul) Deus, Yann, da danva va jistr; jistr mat am eus hag a rajo vad d'imp, goude.... (o sellout ouz e wreg) an devez tomm-man.

YANN. — Salud, Soaz, penaos eman ar bed ganit?

SOAZIG. — Diouz ar c'henta, Yann.
(Paskolig a ya da dapout diou werenn).

SOAZIG. — (D'an dud) Ale, bôn! Diou werenn all da walc'hi. N'eo ket me eo o gwalc'ho, avat.
(Monet a ra da gichen kavell he bugel, doare vro-c'het warni).

YANN. — 'M eus aoun, e oad diwezhat gant koan aman?

PASKOLIG. — (En eur ziskenn jistr). Ya, Soaz he deus eun tamm mat a labour monet d'e gwefe.

SOAZIG. — (Droug enni). Eun tamm mat a labour? N'ec'h eus ket a vez o lavarout an dra-se? N'es ket d'e selaou, Yann, O konta gevier eman. E dro eo da skaota. Rak me am boa graet dec'h d'an noz. Met hen n'houl ket ober.

PASKOLIG. — (Taer. *En eur sevel diwar e gador*).
Memes tra, Soaz. O klask gouzout emañ piou a dleje
kaout mez o liva gevier ? Me grede d'in am oa eur wregig
dous ha mat, nemet 'm eus aoun ,ez oum faziet.

YANN. — (D'an dud) Me, avañ, a zo o vonet ae'hann.
Aman, war a welan, eman an tan o c'hori.

(Eva a ra e jistr buan ha buan, hag ez a kuit, epad
m'eman an daou-all o 'n em chaokat).

PEMPET DIVIZ

SOAZIG, PASKOLIG hag ar bugel en e gavell

SOAZ. — Petra ? E kredez lavarout ar seurt traou-se,
hag-hen n'int ket gwir.

PASKOLIG. — Int.

SOAZ. — Nann.

PASKOLIG. — Eo... (En eur glask Yann) Gwelout
a rez, Yann ?... Sell eta ! Aet eo kuit ?

SOAZ. — Ya, ha va feiz, mat en deus graet.

(Ar bugel a c'harm : monet a ra e vamm d'e lus-
kellat).

PASKOLIG. — (dousoc'h) Mezus eo d'imp evelkent
en em chaokat en doare-se dirak tud all. Petra ez a Yann
da sonjal diouzimp ?

(Chom a reont sioul o-daou eur pennad)

SOAZIG. — Eur zenz vat a deu d'in. Peogwir n'omp ket
evit en em glevet, setu ar pezh gwella hon deus da ober :
diwar vremen ne vo lavaret ger ebet ken : met an hini
a zistago ar gomz kenta, hennez en devo an daol da zi-
c'huba hag al listri da skañta, n'eo ket heno, n'eo ket
eur wech na diou, met ken alies gwech ma vo ret hen ober.

PASKOLIG. — Ac'hanta ya ! Ali oun ganit, rak kom-
zet mat ec'h eus en dro-man. Alo, prest out ?

SOAZ. — Ya.

PASKOLIG. — Deomp ebarz neuze !

(Ar stign a gouez eur pennadig).

(Da gendere'hel).

Menez ar C'haour (1)

E kichen kêr Amoueseg ez eus eur menez meur hag eleiz
a dud a lavar eo eur c'haour, o chom e gwalarn
Kembre, eo her savas ha setu aman penaos :

Trouz a oa bet savet etrezan ha maer kêr hag ar
c'haour a glaskas an tu d'en em venji. Eun dervez, diouz
ar beure, e kemeras eur baladennad zouar war e skoaz
hag ez eas etrezek Amoueseg ; bale a reas epad an deiz,
en eur ober kammejou bras ; siouas, koll a eure e hent.
Diouz ar pardaez e oa skuiz maro hag e kave pounner e
baladennad zouar ; gourvez a eure war an douar noaz hag
ec'h en em roas da gousket ; p'en em lakeas da roc'hat
tud ar vro a gredas edo ar gurun o strakal.

Pa deuas an deiz, ar c'haour a zihunas, a zammas e bal
war e skoaz hag a gendalc'has gand e hent ; lammat a rae
dreist an tiez ken e sponte an dud ouz e welet hag e kre-
dent edo fin ar bed o tont.

Harp e oa e kêr Amoueseg, hep her gouzout ; eur
c'hereour eus kêr a gavas o tont warzu ennan gand eur
sac'h leun a goz bouteier-ler ; ouz o c'hask e oa bet du-
man, du-hont, ha breman edo o vont d'ar gêr d'o renka.

Ar c'haour a hopas warnan : « Klev-'ta, n'oun ket tost
c'hoaz da Amoueseg ?

— Da Amoueseg ? eme ar c'here, met da ober petra
emaout o vont di ?

— O ! etre ar maer ha me ez eus savet eun tamm trouz
hag e fell d'in c'hoari eun dro gamm d'ezan !

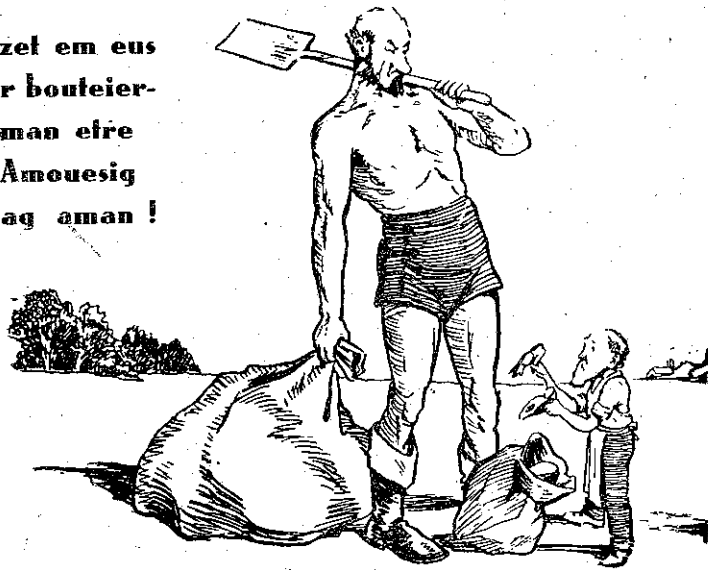
— Ha petra fell d'it ober d'ezan ? eme ar c'here.

— Ha mat ! Sell. Setu aman petra eo, eme ar c'haour ;
ar ster Hafren a dreuz kêr ha me yenn stlepel ar bala-
dennad zouar-man ebarz da harz outi da vont pelloc'h :
an dour a zavo, hag a veuzo ar maer hag holl dud kêr. »

Hag ar c'here a lavare ennan e-unan : « Va Doue ! ara-
bad e c'hoarvesfe eun hevelep tra ! rak va bara a gollfen
da heul an dud-se : miret a rankan outan da ober e daol
fall ,en eun doare pe zoare ! »

(1). Eur c'haour a zo eun bras ha krenv estlammus :
eur c'haour pe eur ramps a zo henvel.

Uzet em eus
ar bouteier-
man etre
Amouesig
hag aman !

Ar c'here oc'h en em drei warzu ar c'haour a lavaras :
« Ne zigouezoc'h biken e Amoueseg, dre aman ; daou pe
dri dervez a lakeoc'h c'hoaz da vont ac'han betek eno ; me
a zo deuet ac'hano eiz dez a zo ; hag en dus bañeet ke-
ment ma 'm eus uzet ar boutou-man hag ar re a zo em
sac'h etre Amouesig hag aman. »

Ar c'here a zigoras e sac'h hag a ziskouezas d'ar
c'haour ar bouteier-ier koz a oa ebarz ; ar c'haour a fall-
galonas pa welas pegët edo c'hoaz diouz kêr : « N'oun ket
evit mont pelloc'h, gant va faladennad zouar, emezan ;
mont a ran d'he stlepel-aze ha distrei d'ar gêr ! »

Hag e reas evelse ; stlepel a eure an douar diwar e bal
hag a karzas ar pezh a bri a oa ouz e voutou ouz o sec'ha
ouz kosteziou ar bal. Hag e tizroas d'e di.

Hogen setu aman petra zigouezas ; el lec'h m'en devoa
stlapet e baladennad zouar e weled eur menez meur hag
uhel ; ha kement a bri en devoa karzet diouz seuliou e vou-
tou, ma en devoa savet eur menez bihan e kichen ar me-
nez meur : Hag an daou venez-se a weler atao, ar o sav,
e kichen Amouesig, en dez a hizio.

Diwar « Cymru 'r Plant », Eost 1934.

◆ Kenstrivadeg ◆ ar « Skol Vrezonek »

Dans notre numéro de juillet, nous avons, par erreur,
donné le chiffre de 440 enfants, au lieu du chiffre réel
de 560, réparti comme suit : Cours supérieur, 30 ; Cours
moyen, 360 ; Cours élémentaire, 120.

COURS SUPÉRIEUR

SKOL GRISTEN SANTEZ-MARI, SAINT-THEGONNEG
Yves Baron, 124 poent war 150.

COURS MOYEN (war 100)

O deus gounezet eur priz enor :

Yves DOUGUET, skol Sant-Ronan, Langolen, 93 p. w. 100
ha Theresa CLAQUIN, skol gristen Poullan, 93 w. 100.

KASTELL-NEVEZ AR FAOU

- 1.) Jeanne Le Borgne, 61 $\frac{1}{2}$. — 2.) Annick Madec, 60.
- 3) Marie Toutoux, '9. — 4) Marie-Anne Gendron, 57.
- 5) Marie Lucas, 56 $\frac{1}{2}$. — 6) Marguerite Auffret, 56.
- 7) Marie Dorval, Jeanne Guillou, Jeanne Suignard,
Jeanne Jaffré, Odette Rivoal, 55 $\frac{1}{2}$. — 12) Marie Martin,
Suzanne Le Moigne, M.-J. Rolland, Alice Le Bon, Yvonne
David, Yvonne Le Foll, Alice Guillou, 55. — 19) Louise
Douérin, Jeannine Borgne, Annick Poupon, Marie-A. Jort,
Marie-J. Moënan, Jeanne Courtay, 54 $\frac{1}{2}$. — 25) Suzanne
Le Meur, 54. — 26) Yvonne Le Borgne, 53 $\frac{1}{2}$. — 27)
Louise Triou, 52 $\frac{1}{2}$. — 28) Catherine Hernot, Jeanne Co-
chennec, 52. — 30) Marie Gestin, 49 $\frac{1}{2}$. — 31) Yvette
Morvan, M.-A. Guillou, 45. — 33) Joséphine Gendron, 44.
- 34) Marie Lédan, 43 $\frac{1}{2}$. — 35) Henriette Carnel, 41.
- 36) Suzette Birrien, 40. — 37) Marie-A. Quellenec,
39. — 38) Jeanne Duigou, 36 $\frac{1}{2}$. — 39) Marguerite
Jack, 25.

SKOL GRISTEN BRELES

1) Augustine Chentil, 47 war 80. — 2) Anna Lescop, 40 w. 80. — 3) Catherine Talarmin, 38 w. 80. — 4) Françoise Pellen, 32 w. 80. — 5) Jeanne-Yvonne Guennegouès, 38 w. 80. — 6) Marie Poullaouec, 31 w. 60. — 7) Célestine Guyomarc'h, 25 w. 60. — 8) Marie Briant, 25 w. 60. — 9) Françoise Marc, 24 w. 60. — 10) Joséphine Le Rû, 20 w. 40. — 11) Reine Pournellec, 16 w. 20. — 12) Jeanne Petton, Michelle Colin, Gabrielle Thébaol, M.-T. Cozien, Suzanne Hamon, M.-A. Le Gall, Thérèse Marc, 10 w. 20.

SKOL GRISTEN GUPAVAS

1) Marie-Yvonne Jézégou, 76 w. 100. — 2) Cécile Kerléguer, 64 w. 80. — 3) Victorine Gourhaut, 29 w. 40.

SKOL AN AOD GUISSENY

1) Joseph Pellay, 56 w. 60. — 2) Jean Guivarc'h, 35 w. 40. — 3) François Péron, 34 $\frac{1}{2}$ w. 40. — 4) Jean-Louis Uguen, 31 $\frac{1}{2}$ w. 40. — 5) Joseph Bervas, 17 w. 20.

SKOL GRISTEN GOUZÉZEC (war 80)

1) Jeanne Gaouarc'h, 59. — 2) Augustine Brenner, Suzanne Jamet, 57 $\frac{1}{2}$. — 4) Jeanne Stéphan, 55. — 5) Jeanne Kergoat, 54. — 6) Yvette Crenn, 53. — 7) Florence Floc'h, Séraphine Yaouanc, 52 $\frac{1}{2}$. — 9) Alice Louarn, 46 $\frac{1}{2}$. — 10) Séraphine Yaouanc, Yvonne Le Stum, 42 $\frac{1}{2}$.

SKOL SANTEZ ANNA, COMANNA

1) Lucie Lever, 67 $\frac{1}{2}$ w. 100. — Yvonne Guyader, 49 w. 80. — 3) Alexandrine Guillerm, 46 w. 80. — 4) Lucie Baron, 44 w. 80.

SKOL GRISTEN AR FOLGOAT (war 20)

1) Marie Le Verge, Louise Corre, 18. — 3) Jeanne Abiven, 17 $\frac{1}{2}$. — 4) Madeleine Herry, 17. — 5) Jeanne Lagadec, 16 $\frac{1}{2}$. — 6) Thérèse Peden, 15 $\frac{1}{2}$. — 7) Marcelle Guillerm, 15.

SKOL GRISTEN KERNOUÉS

1) Angelina Breton, 74. — Thérèse L'Hostis, 70.

SKOL GRISTEN KERNILIS

1) Marie Calvez, 72 $\frac{1}{2}$. — 2) Anne Roudant, 60. — 3) Marie Vaillant, 57 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LANDIVISIAU

1) Lucien Mazurié, 84 $\frac{1}{2}$. — 2) Henri Roquinarc'h, 82 $\frac{1}{2}$. — 3) Gabriel Menéz, Allain Pichon, J.-R. Le Fur, 70 $\frac{1}{2}$. — 6) Jean Corre, 70. — 7) Augustine Pouliquen, 69 $\frac{1}{2}$. — 8) Auguste Corre, 54 $\frac{1}{2}$. — 9) Francis Béchu, 50 w. 60. — 10) François Bellec, 49 w. 60. — 11) J.-L. Goarnisson, 44 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 12) F. Le Goff, Albert Guillou, 18 w. 20. — 13) François Le Cloarec, 16 w. 20. — 14) Jean Goarnisson, 15 w. 20.

SKOL GRISTEN SAINT-JOSEPH, LANDERNE

1) Yves Salaün, 81 $\frac{1}{2}$. — 2) Yves Yvenc, 78 $\frac{1}{2}$. — 3) Albert Le Gall, 72. — 4) François Le Bras, 70 $\frac{1}{2}$. — 5) J.-Y. Diverrès, 66. — 6) Claude Le Page, 63 $\frac{1}{2}$. — 7) Jean Thomlin, Joseph David, 58. — 9) Jean Tranvouez, 44 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 10) Jacques Le Moigne, 42 $\frac{1}{2}$.

SKOL SAINT-RONAN, LANGOLEN

1) Yves Douguet, 93 $\frac{1}{2}$. — 2) Hervé Le Grand, 84. — 3) Alain Cuzon, 51 $\frac{1}{2}$ w. 60.

SKOL SANT-AUGUSTIN, LANGOLEN

1) Louise Lann, 53 w. 60. — 2) Louise Scordia, 50 w. 60. — 3) Marie Daoudal, 49 w. 60. — 4) Catherine Besson, 48 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 5) Jeanne Guével, 42 w. 60.

SKOL AR GALON-ZAKR, LANNILIS (war 80)

1) Rosalie Laot, 68 $\frac{1}{2}$. — 2) Marie Goachet, 67 $\frac{1}{2}$. — 3) Marie Jaouen, 66 $\frac{1}{2}$. — 4) Madeleine Coat, 65 $\frac{1}{2}$. — 5) Rosalie Nicolas, M.-L. Donou, 65. — 7) M.-A. Lazenec, Jeanne Le Borgne, 63 $\frac{1}{2}$. — 9) Marcelle Le Roux, 62 $\frac{1}{2}$. — 10) Marie Pellé, Joseph Gouriou, Marie Guivarc'h, 61 $\frac{1}{2}$. — 13) Alice Doriou, 60 $\frac{1}{2}$. — 14) Françoise Morvan, Yvonne Tallec, 59. — 16) Scholaslique Guivarc'h, 57 $\frac{1}{2}$. — 17) Anne Morvan, 56 $\frac{1}{2}$. — 18) Marie Daré, Alex. Daré, 51 $\frac{1}{2}$. — 20) M.-T. Le Roux, Madeleine Cloarec, 50 $\frac{1}{2}$. — 22) Anne Donou, 39 $\frac{1}{2}$. — 23) Donatienne Galliou, 29. — 24) Jeanne Mérien, 26 $\frac{1}{2}$. — 25) Jeanne Goachet, 13.

SKOL ITRON-VARIA LOURD, LESNEVEN

1) Joséphine Lunven, 54 war 80. — 2) Marie Jacq, 45 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 3) Lucienne Troadec, 44 w. 60. — 4) Madeleine Herrou, Agnès Joncour, 43 w. 60. — 6) Marie Bocher, 41 w. 60. — 7) Marie Pelé, 38 w. 60. — 8) Antoinette Roignant, 38 w. 60. — 9) Henriette Kerdilès, 31 $\frac{1}{2}$. — 10) Yvonne Bonnier, 29. — 11) Rosalie Caradec, 28. — 12) Thérèse Le Roy, 27. — 13) Anne Bodros, Yvonne Pont, 26. — 15) Elise Le Lann, Louise Jézéquel, 22. — 17) M.-T. Le Bihan, 20. — 18) Yvonne Vennégues, 18 $\frac{1}{2}$. — 19) Hélène Roué, 17. — 20) Joséphine Sohian, Marie Guémégan, 16. — 22) Herveline Sallou, Mélanie Abgrall, 15. — 24) Joséphine Séité, 14. — 25) Jeanne Manant, 13. — 26) Marie Cueff, 11. — 27) Louise Breton, Yvonne Perchoc, 10.

SKOL GRISTEN LENNON

1) Marie Le Page, 47 war 60. — 2) Marie-A. Kerdevez (2), 46 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 3) Marie-A. Kerdévez (1), 35 w. 40.

SKOL GRISTEN LOPERHET (war 20)

1) Marie Laec, 16. — 2) Anne Le Grall, Marie Vigoroux, Yvonne Jézéquel, 14. — 5) M.-J. Kermarrec, Marie Kermarrec, 13. — 7) Françoise Kervern, Anne-M. Carbon, 12.

SKOL AR GALON-SAKR, PLEIBER-KRIST

1) Marie-Louise Dourven, 69. — 2) Francine Pouliquen, 65. — 3) Anna Croguennec, 63. — 4) Yvonne Mingam, 56. — 5) Yvonne Abgrall, 53. — 6) Marie Crenn, 51 $\frac{1}{2}$. — J.-L. Guyader, 51. — 8) Anne-Marie Bourlès, 35. — 9) Germaine Favennec, 33.

SKOL SANT YANN VADEZOUR, PLOUGERNE

1) Louis Martin, 76 $\frac{1}{2}$. — 2) François Pennarguear, 72. — 3) Louis Guével, 71. — 4) Auguste Breton, 69 $\frac{1}{2}$. — 5) Claude Bernard, 67. — 6) Eugène Kerandel, 66 $\frac{1}{2}$. — 7) Hervé Le Rox, 61 $\frac{1}{2}$. — 8) Jean-L. Galliou, 58. — 9) Joseph Person, 55 $\frac{1}{2}$. — 10) Auguste Abjean, 44 war 60. — 11) Corentin Lossec, 29 war 40.

SKOL GRISTEN POUILLAN

1) Theresa Claquin, 93. — 2) Lucienne Gourlaouen, 87 $\frac{1}{2}$. — 3) Anna Kerivel, 86. — 4) Marie-Anne Kervarec, Nathalie Gourlaouen, 83 $\frac{1}{2}$. — 6) Henriette Kerivel, 82 $\frac{1}{2}$. — 7) Jeanne Queffurus, 75 $\frac{1}{2}$. — 8) Reine Bariou, 53 war 60. — 9) Marie Farfelier, 48 $\frac{1}{2}$. — 10) Denise Perhirin, 47 w. 60. — 11) Agnès Kerivel, 44 w. 80. — 12) Marie Ohier, 16 w. 20. — 13) Thérèse Midy, 12 w. 20. — 14) Anna Ligavant, 8 w. 10.

SKOL GRISTEN PLOUGUERNEVEL (C.-du-N.)

1) Anna Boutier, 17 $\frac{1}{2}$ war 20. — 2) Marie Bozec, Pariline Daniel, 17 w. 20. — 4) Elise Gerveno, Rosa Riou, 16 w. 20. — 6) Marie-Ange, 16 w. 20.

SKOL GRISTEN PLOUZENIEL

1) Jeanne Cesson, 48 war 60. — 2) Joséphine Laec, Germaine Le Roux, 47 $\frac{1}{2}$. — 3) Marcelle Richard, 44 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 4) Angèle Perc'hirin, 44 w. 60. — 5) Marie Bodilis, 43 $\frac{1}{2}$ w. 60. — 6) Madeleine Abhervé, 43 w. 60. — 7) Marie Ropars, 21 w. 40. — 8) Anna Saliou, 14 w. 20. — 9) Joséphine Saout, Françoise Madec, 13 w. 20. — Aline Jaouan, M.-C. Kerdoncuff, 8 w. 20.

SKOL I.-V. LAMBADER, PLOUVORN (war 40)

1) Marie Paugam, 38 $\frac{1}{2}$. — 2) Marie Riou, Yvonne Youinou, 36 $\frac{1}{2}$. — 5) Anna Le Borgne, M.-A. Kerdilès, 34 $\frac{1}{2}$. — 7) Mathilde Abhervé, 33 $\frac{1}{2}$. — 8) Bernadette Tanguy, 33. — 9) Jeanne Paugam, 32 $\frac{1}{2}$. — 10) Bernadette Combot, Thérèse Bourhis, 32. — 12) Marie Carrer, Yvette Abgrall, Françoise Gallie, Julienne Cueff, 30 $\frac{1}{2}$. — 16) A.-M. Kerdilès, 17 w. 20. — 17) Bernadette Rioual, 16 $\frac{1}{2}$ war 20.

SKOL I.-V. MENEZ-HOM, Plouidiern (war 20)

1) Marie Pennec, 18. — 2) Marie Bourveau, 17 $\frac{1}{2}$. — 3) Marie-Anne Poquet, 17. — 4) Marie Noury, Marie Fertil, 16. — 5) Thérèse Poquet, 15 $\frac{1}{2}$. — 6) Henriette Brélivet, 15. — 7) Marguerite Le Roux, 11 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN PLOUGONVELEN

1) Bernadette orvan, 45 war 60. — 2) Yvonne Lannuzel, 35 $\frac{1}{2}$ 60. — 3) Marcelle Lannuzel, 35 w. 60.

SKOL GRISTEN PLOUVIEN (war 20)

1) Marie Lazennec, 16 $\frac{1}{2}$. — 2) Marie Lazennec, 16 $\frac{1}{2}$. — 3) Joséphine Gearant, Jeanne Arzur, 16. — 5) Renée Le Fur, Claudine Goguer, 15 $\frac{1}{2}$. — 7) M.-A. Perros, 15. — 8) arie Belleau, 14 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN PLOUIDER

1) Marguerite Bernard, 77. — 2) Yvonne Abaléa, 76; Alice Person, 76 $\frac{1}{2}$. — 4) Jeanne Beyer, 75. — 5) Madeleine Bihan, 73. — 6) Marie Bodennec, 43. — 7) Anna Bihan, 41.

SKOL GRISTEN SANT-GOAZEC

1) Louise Morvan, 50. — 2) M.-A. Bronnec, 47. — 3) Jeanne Hervé, 46 $\frac{1}{2}$. — 4) Marie Le Dall, 44. — 5) Anna Le Berre, 30 $\frac{1}{2}$. — 6) Anna Guiffès, 27 $\frac{1}{2}$.

SKOL AR YAOU, KERDAOULAS

1) Anne-M. Lety, 79. — 2) Yvonne Quéré, 70. — 3) A.-M. Le Gall, 64 $\frac{1}{2}$.

SKOL KERANNA, SCRIGNAC (war 20)

1) Marie Denoyer, 17. — 2) Suzanne Masson, Marie Crassin, 16. — 4) Louise Urvoas, Yvonne Cam (Rest), Louise Corvest, L. Guyomarc'h, Jos. Le Bris, Louise Fer, 15 $\frac{1}{2}$. — 10) Yvonne Poher, Yvonne Herpe, Hélène Tallec, Adèle Scouranec, Denise Henry, Marie Guéguen, Marie Guyomarc'h, Hélène Le Saux, Angèle Brousseau, Hélène Cotonnec, Jos. Benjamin, Francine Cam, 15. — 22) Hélène Le Lay, Marie Coant, Simone Landré, 14 $\frac{1}{2}$. — 25) Marie Colcanap, Denise Masson, 14.

SKOL GRISTEN TRÈMEVEN

1) Marguerite Allain, 83 $\frac{1}{2}$. — 2) Marie-Thérèse Gloanec, 79 $\frac{1}{2}$. — 3) Anne-Marie Keruran, Michelle Daniel, 79. — 5) arie Gloanec, Joséphine Jaffrézou, 77 $\frac{1}{2}$. — 7) Simone Le Goc, 74 $\frac{1}{2}$. — 8) Marie-Anne Le Guern, 71 $\frac{1}{2}$. — 9) Joséphine Quaouter, 69 $\frac{1}{2}$. — 10) Yvonne Gambou, 65. — 11) Marguerite Peron, 61 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN ENEZ-SUN

- 1) Hippolyte Milliner, 70. — 2) Maurice Guilcher, 68 $\frac{1}{2}$.
 3) François Spinec, 53. — 4) Guénolé Fouquet, 44. —
 5) Maurice Chevert, 36 $\frac{1}{2}$.

PARTICULIERS

- 1) Marie Séité, Noguellou, Cléder, 51. — 2) Joseph Les-
 cop, Sant-Henri, Brélès, 47. — 3) Adrien Gentil, Plou-
 zané, 44. — 4) Yves Cabon, Lanrivoaré, 32. — 5) J.
 Yvonne Jaouen, 16.... (l'adresse complète de l'élève nous
 manque).

COURS ÉLÉMENTAIRE

- O deus gounezet eur priz enor :
 Louis CHARLOU, skol Santez-Mari, Sant-Thegonneg,
 45 p. war 50.
 Célestine KERBRAT, skol ar Galon-Zakr, Pleiber-Krist,
 43 p. $\frac{1}{2}$ war 50.

SKOL GRISTEN SANT-JERMEN, PLEYBEN

- 1) Pierre Dréau, 33 p. — 2) Albert Le Bihan, 31. —
 3) Jean Gourmelon, 27 $\frac{1}{2}$. — 4) Yves Brenant, 27. — 5)
 René Lallaouet, 23. — 6) François Lallaouet, 16. — 7)
 Pierre Stervinou 13 $\frac{1}{2}$. — 8) Yves Guillou, 10.

SKOL SANT-RONAN, LANGOLEN

- 1) André Yan, 24 p. war 30. — 2) Yves Le Noac'h,
 21 $\frac{1}{2}$. — 3) François Grill, 20 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LOGONNA-DAOULAS

- 1) Herveline Queffelec, 28 $\frac{1}{2}$. — 2) Denise Diverrès, 23.
 — 3) Jacqueline Le Bihan, 20. — 4) Louise Brélivet,
 8 $\frac{1}{2}$.

SKOL ITRON-VARIA GALON-ZAKR, GUIPAVAS

- 1) Marie-Thérèse Sparfel, 29 $\frac{1}{2}$. — 2) M.-T. Guiriec, 16.

SKOL AR GALON-ZAKR, LANNILIS

- 1) Françoise Kerboul, Annette Uguen, Louise Laot, Jo-
 séphine Le Borgne, Jeanne Bescond, Marguerite Cabon,
 M.-A. Pallier, 30 p. — 8) Marie-A. Corre, 29. — 9) Yvonne
 Kervella, 22. — 10) Reine Bescond, 20 $\frac{1}{2}$. — 11) Céles-
 tine Kerboul, 20. — 12) Lucie Pellen, 18. — 13) Rosalie
 Abasq, 17 $\frac{1}{2}$. — 14) Jeanne Le Hir, Françoise Boucher,
 Léonie Le Bec, 16. — 17) Jeanne Charretteur, 7. — 18)
 Marie-Roudant, 6. — 19) Gabrielle Guiziou, 4.

SKOL ITRON-VARIA LORETT, PLOUHINEC

- 1) Odette Quillivic, 22 $\frac{1}{2}$. — 2) Suzanne Anquer, 20.
 — 3) Marie Boccou, 19.

SKOL SANT-YANN VADEZOUR, PLOUGERNE

- 1) Jean Tigreat, 29 $\frac{1}{2}$. — 2) Robert Léon, 26. — 3)
 Louis Rioudant, 20 $\frac{1}{2}$. — 4) Alexandre Pors, 18 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN LENNON

Louise André, 25.

SKOL AR YAOU, KERDAOULAS

Marianne Potard, 23 $\frac{1}{2}$.

SKOL GRISTEN KERANNA, SCRIGNAC

- 1) Marie Corre, 36 $\frac{1}{2}$. — 2) Francine Coand, 36. — 3)
 Valentine Fer, 33. — 4) Anna Syllard, Yvonne Syllard,
 32 $\frac{1}{2}$. — 6) Léontine Le Gall, Thérèse Le Floc'h, 32. —
 8) Denise Lavand, Yvonne Cam : 31 $\frac{1}{2}$. — 10) Simone
 Cornec (Yeothou), 31. — 11) arie Cornéc, Hélène La-
 mandé, 30 $\frac{1}{2}$. — 13) YHélène Pors, Suzanne Auffret, 30.

— 15) Alice Scouarnec, 29 $\frac{1}{2}$. — 16) Louise Cam, Hélène Caignard, 29. — 18) Marie Le Floc'h, 28. — 19) Augustine Cotonnec, 26 $\frac{1}{2}$. — 20) Maria Cornec, 26. — 21) Francine Laized, Ernestine Plusquellec, 25 $\frac{1}{2}$. — 23) Denise Coant (K.), 24 $\frac{1}{2}$. — 24) Ambroise Sergent, Denise Coant (C.), Hélène Crassin, 22 $\frac{1}{2}$. — 27) Joséphine Le Jeune, 21 $\frac{1}{2}$. — 28) Marie Kervoëlen 21 — 29) Maria Baller, 20. — 30) Marie-Louise Auffret, 19 $\frac{1}{2}$. — 3) Marie Cadiou, 19. — Francine Cotonnec, Yvette Plusquellec, 17 $\frac{1}{2}$. — 34) Thérèse Saux, 15. — 35) F. Auffret, 14 $\frac{1}{2}$. — 36) Alice Simon, Marie Auffret, 14. — 38) Simone Cornec 12 $\frac{1}{2}$. — 39) Elisa Auffret, 12. — 40) Hélène Corvez, 11 $\frac{1}{2}$. — 41) Solange Masson, 9. — 42) Marie Le Fur, 8 $\frac{1}{2}$. — 43) Séraphine Piriou, Marie Cras, 8. — 45) Anna Denoyer, 5. — 46) Marie Faveur, 4.

SKOL SANTEZ-MARI, SAINT-THEGONNEG

1) Louis Charlou, 45. — 2) François Fagot, 39 $\frac{1}{2}$. — 3) Emmanuel Mazé, 31. — 4) Jean Nicolas, 28 $\frac{1}{2}$. — 5) Louis Joncour, 28. — 6) Armand l'Hernon, 27.

SKOL AR GALON-ZAKR, PLEIBER-KRIST

1) Célestine Kerbrat, 43 $\frac{1}{2}$. — 2) Bernadette Bourven, 42. — 3) Jeanne Bellec, 41. — 4) Aline Kerbol, 40 $\frac{1}{2}$. — 5) Louise Pouliquen, Marie-Josèphe Grall, 40. — 7) Agnès Corre, Raymonde Paul, 39 $\frac{1}{2}$. — 9) Jeanne Abgrall, 39. — 10) Louise Mingam 38. — 11) Marie Cadram, 36.

SKOL SAINT-JOSEPH, KERNOUËS

1) Anne-Louise Frémel-Cabic, 40. — 2) Louise Bodennec, 36 $\frac{1}{2}$. — 3) Marie-Louise Le Grall, 32.

SKOL GRISTEN BRÈLES

1) Marie-Thérèse Cozien, 20. — 2) Marceline Guénéguès, 19 $\frac{1}{2}$. — 3) Jeanne Quéméneur, 10). — 4) Françoise Chentil, 7 $\frac{1}{2}$. — 5) Michelle Colin, 6.

Kuzulioù ar Medisin

Eur marc'had tud a vez chastreet gand ar boan-ze a hanver c'hoaz heskiji; pa ne vez ket c'hoant da vont da gaout ar medisin, setu penaoz e c'heller ober : lakat palastrou, diou wech bemdez, palastrou bleud patatez, pe bleud riz, pe minvig bara soubet el lèz ha teurel « dour pheniké » war ar palastr. Bep tro ma lakeer unan fresk, gwalc'hi ar goriou gant « dour boriké » tomm, pe gant dour kaol-malo. Pa stag an heskiji da wenna, lakat, hebken, eul lienenn soubet en « dour pheniké » tomm, ha gelei gand eun tamm « ouate » pe gant taftas gommet; evelse, da vihan, an droug-ze hag a zo spegus, n'en em skigno ket; an dud all n'her pakint ket diouz ar c'hlanvour.

Mat eo ive kemeret eur spurj-holenn beb an amzer; pe teir loaiad goell-bierr bemdez en eur banne dour, mel ebarz, evit skarza ar gwad.

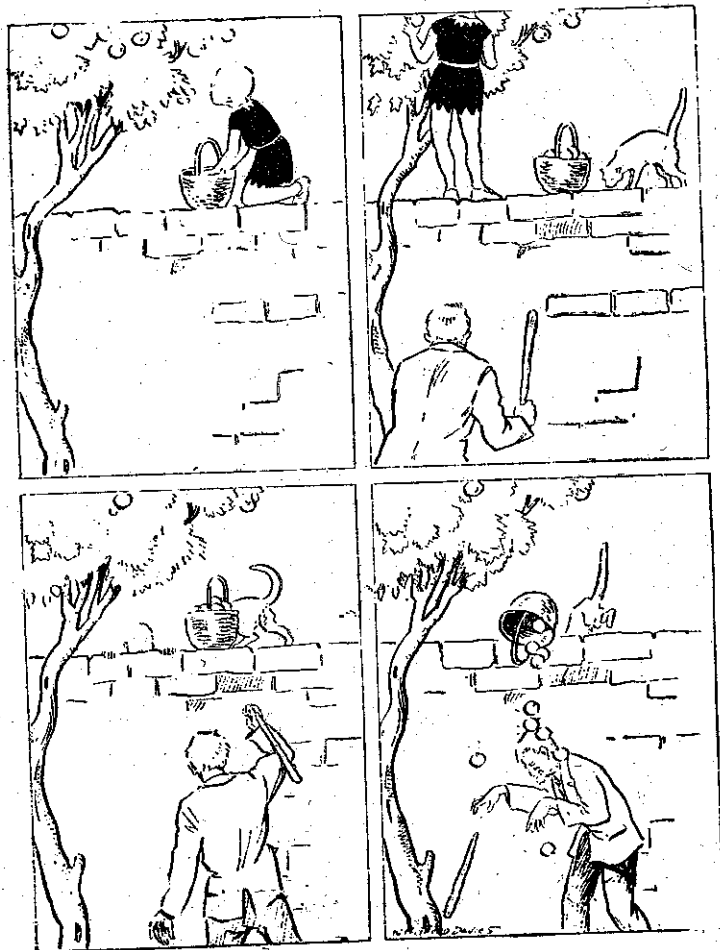
Setu eul louzou all, aes da ober :

Kemmeskit eur vi fresk, eul loaiad vel, eul loaiad eol da zibri; lakit bleud gwiniz, ken a vezo ken teo ha yod; kemmeskit ato, ha lakit eur gwiskad war eun tamm lienn pe war eun tamm « ouate » da lakat war ar boan.

PAOL AR RIOUALLAN

Feiz ha Breiz...

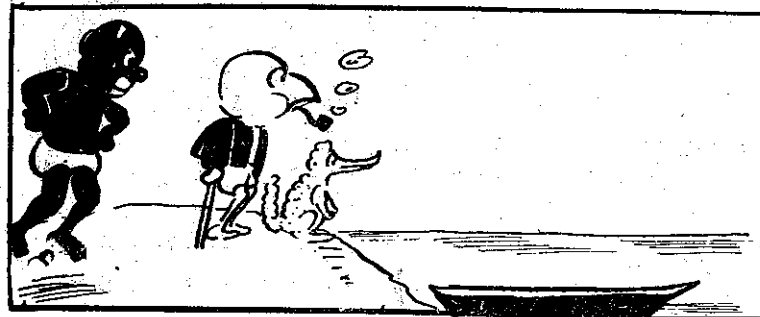

(Diwar Cymru'r Plant)

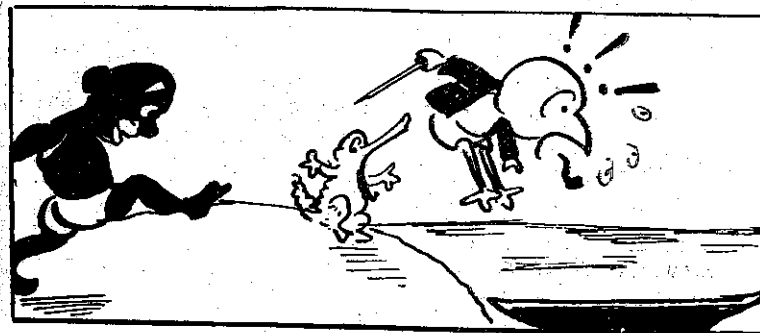
Lanig ha Bizig e gaz

...ar Vugale Vihan

Penn-Du. — Penaos, heman n'eo ket aet kuit ac'halenn, c'hoaz?

— Bing !.... ha

...Kenavo

Kuzuliou ar geginerez

Trouc'hit tammou bara kel ledan hag ho tourn ha ken téo; lakit i en hevelep doare : war gele'h, tri-gornek pe bevar-c'hornek.

Lakit lèz war an tan da glouaraat, eun nebeud sukr ebarz. Lakit an tammou bara, renket, en eur plad doun, taolit al lèz warno, hag o lezit da zouba epad eun eur orolaj. Basit viou, evel d'ober eun alumen, met heb laket pebr nag holen; lakit eun tamm amann, war ar billig lostek, da domma; pa vezo tomm, krogit en tammou bara, o soubit er viou baset, o zennit ac'hano gand al loa hag o renkit brao war ar billig da frita ha da gemeret liou diouz an daou du, ha lakit sukr malet warno araok o diskenn war an daol.

GWASTELL VAT

Eul lur hanter a vleud, eul lur netmed eur c'hard a amann fresk, hevelep pouez a zukr malet, pevar vi, diou loaïad dour diwar bleun-oranjez. Kemmeskit mat an holl draou-ze asambles epad eun hanter-eur; ledit an toaz-ze war eur bladenn-houarn da vont er fourn; ar fourn a rank beza tomm-tomm. Eur santimetr hanter a deoder a roer d'ar gouignenn; abenn tri c'hard-eur pe eun eur, e c'heller he zenna eus ar fourn, rak poaz e vez.

Chom a ray mat epad pemzek dervez pe eur miz, ma ne vez ket c'hoant d'he debri dioc'htu.

LIZIG

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Ulmucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix : 12 francs.

Divinadennou miz gwengolo

1. — L'itn iut e't trt b'it'ut a a t'it i'i,
A t'ate t'ito t'at tr t'iz.
2. — G'ut'it t'it'e't h'it a't t'ktu
A ta k'it' a e't'ne t'it'it'e'to t'.
3. — t'it'z'tou p'it'it' t'it d't'it ta t'ut
P'it'it'it' t'it t' ta g'it'it.
4. — E'tn d't'it t'ut'e't t'it'e't'e't g'it'it trt
E g'it'it'e't'e't trt t'z'it n't d't'o t'it.
(Degaset gant Jack Leon, Plougerne).
5. — t'it'it' ! t'it n' t'it'it' t'at t'it g'it'it'it'
M't t'it'it'o t'it'e't'v t'ot'it n't t'it t'it e't'it'z.

Klaskit ha lakit er c'hreñn-lavariou kaer-ze, ar geriou pe al lizerennou a vank.

Degaset d'eomp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

Digaset responchon divinadennou gouere eost ha gwengolo a-benn an 20 eus ar miz-man da ziwezata, da « RE-
NER FEIZ HA BREIZ » Scrignac.

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trousklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza
Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a consultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur betek kreisteiz, ha da 2 eur betek 6 eur. *Téléphone 0-16.*

man ez eus eur pemp vloaz war-n'ugent. Hag iviziken e vezo graet bep bloaz gouel dedi an iliz graet gant eun ofiz merket evit-se.

Al lidou ha pedennoù evit sakri an iliz a zo hir awalc'h; karout a rafen koulskoude rei eun diverra anezo evit ma easoc'h a-ze o heuilh goude.

En dere'hent an aotrou 'n eskob a ranko yun evel ar barrezioniz; en eur zont da Gleder e tigas gantan relegou da veza lakeat en aoter nevez, lakeat e vezint er chapel da dremen an noz, ha pedennoù a vezo larct dirazo gant ar veleien deuet evit ar gouel.

E dianveaz an iliz. An Aotrou 'n Eskob gant ar veleien a lavar seiz psalm ar binijenn dirak ar relegou er chapel hag e teuont dirak an iliz goullou d'an ampoent ha serret kioz e doriou; goude litanioù ar Zent hag eur bedenn bennek dirak an nor dal, an Aotrou n' Eskob a ra teir gwech an dro d'an iliz en dianveaz o teurel dour benniget e neac'h, e traon hag e kreiz ar voger bep gwech o tremen dirak an nor dal e sko warni da c'houlenn digor; er wech diweza eur beleg chomet e-unan e diabarz an iliz he digor; an Aotrou n' Eskob hag ar veleien hepken a ya ebarz.

E DIABARZ AN ILIZ. — Dirak an aoter dizolo ar vein anezi, e vez kanet ar « Veni Creator »; litanioù ar Zent, hag eur bedenn bennek.

A-dreuz kreizenn an iliz eus an eil korn d'egile e doare an X ez eus bet fuillet ludu, an Aotrou n' Eskob a zisken e kreiz an iliz hag a verk el ludu al lizerennoù e gregach da genta, e latin goudeze, o tiskouez evelse ne ra an Iliz grek ha latin nemet eun iliz hepken.

Breman e teu an Aotrou n' Eskob da ober eun dour meur a vezo benniget gantan diabarz an iliz; da gentan an anter; a vezo merket ar pemp kroaz a zo warni gant an dour meur hag a vezo taolet a-benn seiz gwech dour benniget tro dro d'ezan. Ar mageriou a vezo taolet dour benniget outo a benn teir gwech en diabarz ha goudeze leurenn an iliz, eun nebeut pedennoù da c'houlenn bennoz Doue war an iliz ha war ar re a deuo enni, ha c'hoaz evit

benniga ar simant a vo ezomm anezan bremaik hag ar
velcien a ya warzu ar chapel.

PROSESION AR RELEGOU. — Dizrei a reont e pro-
sesion ganto douget gant pevar beleg ar relegou a vezo
lakeat bremaik ebarz an aoter; an holl a c'hell neuze mont
ive e diabarz an iliz.

SAKR AN AOTER. — E kreiz ar mean-aoter ez eus
bet great eur plas da zigemeret ar relegou, merket e vezo
gant oleo sakr, a neuze e vezo siellet war ar relegou gant
eun tamm marbr ha siment benniget. Heb ehan e vezo
hiviziken ezanset an aoter deuet da veza evel lez eur mer-
zer, hag an Aotrou n' Eskob a verko a benn teir gwech
gant oleo sakr pep hini eus ar pemp kroaz a zo war daol
an aoter.

SAKR AN ILIZ. — An iliz evel an aoter a zo beteg
hen bet gwalc'het gant an dour benniget en dianveaz hag
e diabarz da gas kuit an drouk-spered, breman e vezo
merket d'e zro gant an oleo sakr evel an aoter ag evel
an oïl draou sakr, ag ar c'hristen en e-unan war daou-
zeg eus pilierou an iliz eo vezo lakeat an oleo e doure eur
groaz.

Devet e vezo c'hoaz ezans war an aoter ha merket gant
sin ar groaz ar stag etre an daol ater hag ar pilierou a zo
didanan; eun nebeut pedennou hag e vezo gallet kana war
an aoter nevez ar genta offerenn bred a glozo ar gouel
gant ar brezegenn.

Eur gouel evel heman eo rouez an dud a c'hell e welet
Klederiz a deuo niverus da gemeret perz ennan.

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ HERE

A-nevez gant kleier

● hor parrez ●

— BET BADEZET —

MIZ EOST. — 18 : Marie-Joséphine Le Guen, Lesven-
noc; paeron : Michel Brannellec; maeronez : Marie-
Joséphine Penn. — 18 : Louis-François Créac'h, bourg;
paeron : François-Marie Monot; maeronez : Louise Le
Jeune. — 23 : Joseph-Paul-Marie Floc'h, Pont-Karadec;
paeron : François Méar; maeronez : Françoise Cabic. —
28 : Raymond-Julien Caroff, coat-ar-Pousin; paeron :
Jules Ollivier; maeronez : Françoise Caroff. — 28 : Ma-
rie-Thérèse Ollivier, Roguennic; paeron : Marcel Olli-
vier; maeronez; Marie-Thérèse Guivarc'h.

GWENGOLO. — 5 : Marie Conseil, Kerfiat; paeron :
François Conseil; maeronez : Victorine Plantec. — 7 :
Yvette-Marie Nédélec, Kerieunoc; paeron : Louis de Ker-
sauzon; maeronez : Marie Elard. — 9 : François-Louis
Le Velly, Pen-ar-Pont; paeron : Louis Kersauzon; ma-
ronez : Caroline Le Velly. — 9 : François Guillou, Ke-
rallo; paeron : François Bihan; maeronez : Françoise
Guillou. — 12 : Yves-Marie Kerguillec, Théven, Kerbrat;
paeron : Yves Kerguillec; maeronez : Marguerite Guillou.

— BET EUREUJET EN ILIZ —

MIZ EOST. — 16 : Hervé Balcon, euz Créac'h-Piguet, ha Louise-Marie-Françoise Falhun, euz Créac'h-Avel. — 29 : Jean-Françoise Cadiou, euz ar Gare, hag Yvonne-Françoise Le Roux, euz Kerfissien.

GWENGOLO. — 10 : Léon Messenger, euz Kastel, hag Anne-Louise Elard, euz Brélèvesez ; - Laurent Patinoc, euz Lambézellec, hag Isabelle Boulc'h, euz ar bourk.

BET BEZIET

— GANT PEDENNOU AN ILIZ —

MIZ EOST. — 16 : Jean-François Venn, euz Feunteun ar C'hefelek, 42 vloaz. — 21 : Yves Mazé, euz Kerallo, 72 vloaz. — 31 : Yves Bourel, Kerfissien, 30 vloaz.

MIZ GWENGOLO. — 9 : Jeanne-Yvette-Marie Sévère, bourg, 9 bloaz. — 10 : Jean-Marie Guillerm, Kermoal, 14 vloaz. — 15 : Jean-Marie Menez, Kerlissien, 76 vloaz.

Doue da bardona d'an Anaoun !

GOUDE SAKRADUR AN ILIZ

Eun dervez a c'hloar

« Eun dervez a c'hloar evit an iliz he-unan, evit an Aotrou Person, hag ar barrez a-bez ». Evelse a komze an Aotrou 'n Eskob d'ar veleien ha d'ar re all a oa er presbital da zeiz sakradur an iliz; ha gwir a lavare.

Eun « deiz a c'hloar », evit hon iliz parrez : Siouaz pell awalc'h e rankas ar barrez he gortoz; war var da goueza en he foul er bloavezh 1790, ne voe echuet goudeze nemet er bloaz 1834 ha benniget e miz genver. Epad tost da 50 vloaz n'oa bet ken iliz nemet eur paourkez iliz kolo. N'oa ket peurechu koulskoude eun aoter vean a oa diouez enni

---

FEIZ HA BREIZ

An diskarr amzer

D ECH d'abardaez oa gwenn an heol e vont da guzat, pa z'aemp da gousket; eun aezennig fresk a c'houeze eus koztez ar c'hornaoueg-izel. Dizolo kaer oa an oabl; eun nozveziad reo, a lavaras d'in va amezog; ya, emeve, ha marteze glao abenn warc'hoaz! Pa camp savet er mintinman, an avel a c'houtelle dre waskou an nor; koumoul louet a rede a-dreuz an oabl; n'oa ket c'hoaz goulaouet an deiz hag an anjelus a zône du-hont en iliz-parrez. En eur zigeri ar prenestr, em eus santet eur gridienn yen o treuzi va holl izili ha n'am eus ket gallet miret da lavaret gant tristidigez: deuet eo an diskarr amzer war-nomp: ar skub deliou. Kenavo breman d'an hanv gand e zerveziou hir ha tomm. Ya setu deuet miz here:

Here, Du ha Kerzu

A c'halver ar miziou du.

Miz here koulskoude, n'eo ket c'hoaz an hanv, aet kuit evit mat; peurliesha e ro d'eomp meur a zervez brao ha klouar, a vez ganto blaz an nevez amzer. An deiz hag a

---

zo hir, c'hoaz breman, a yelo buan evel war e benn d'an traon evit dont da veza berr berr abenn fin ar miz. An heol evel m'en defe graet re epad an hanv, a deu da veza gourt ha diegus; chom a ra da ober e gousk mintin ha diouz an abardaez e vez mall gantan en em chacha adarre d'e lojeiz. Miz here, en hor bro Breiz, a vez alies miz ar glao a zindan an douar hag a c'hlep ar paourkaez beachour a rank chom dindannan. Miz here eo ive miz an avel, an avel foll. Skuiz moarvat da veza bet dalc'het er c'hloz, eo dichadennet breman hag ec'h en em daol gant kounnar war gement a gav war e hent. Gwella pezh a zo eo diazezet ha lianmet mat ar berniou kolo. An deliou keiz i, a zo eun druez sellet outo, hejet-dihejet ouz ar skourrou, int, hini goude hini, diframmet ha sammet du-man, du-hont, hep gouzout 'pelec'h e vezint lezet. Ar maeziou, a zeiz da zeiz, a goll eun tamm bennak eus o glazvez; araok beza diwisket e fell d'ezo c'hoaz kemeret eul liou melen, liou an sour, goned diweza araok mervel.

Miz here, kenavo evid eur pennadig d'al labourou start; tenna c'heller breman an alan ha sevel ar c'heiu da dana eur c'horniad. Na pebez gras gellout mont adarre war ar pouezig, war an dresig eus an eil labour d'eben, hep en em skuiza nag en em vreози. Ar spered, penaos ne vefe ket dizoursi pa z'eo dastumet kerkoulz an eost, pa z'eo klozet ar benviachou, pa z'oar sûr a vara, evid eur bloaz a-bez. Miz here, na pegen brao eo gellout chom er gêr da labourat, pa z'eus, siouaz, kemend a dud hag a rank mont pell da veza diouz ar re a garont. Kaera micher, hini an dud diwar ar maez, a gaver enni labour d'ar familh a-bez, a c'hell an holl beva enni, tost an eil d'egile, eurus ha mat. Miz here, miz an nozvezion hir e tigor enno ar beilhade-gou, ma vez amzer da varvailhat, amzer da lenn, amzer da bedi, deski a rez d'eomp karet ar gêr hag en em drei ouz buhez ar spered. Eurus an tiegeziou ma teu an dud yaouank enno da labourat gand o spered ha da dakaat o foan da anaout gwelloc'h o relijion, o micher hag o bro. Miz here eo miz ar Rozera, miz ar chapeled, araok mont da rei e ziskuiz d'ar c'horf, nag eo dous, en em drei ouz hor Mamm eus an nenv, nag eo mat he fedi da gaout truez ouz an ene, breman hag abenn an eur eus ar maro.

L. B.

Boutou Per Geriolet

PER Geriolet ganet en Atre d'ar 14 a viz gouere 1602 a oa desket, desket-braz zoken; ous-penn, sorser oa ivez : komz a rae gant an diaoul. Eun dervez Per a c'houlenas digant an diaoul :
 « Ha Keriolet, ha d'eoc'h e vo diwezatoc'h ?
 — O! eme an diaoul, d'eomp e vo sur; morse ne zistroio ouz Doue, rak re a blijadur en deus er bed.
 — Neuze, n'eus pardon ebet evitan ?
 — Eo, met re a blijadur en deus er bed; ne zistroio morse ouz Doue.
 — Livirit d'in, petra 'dfe da ober evit distrei war hent ar baradoz ha kaout pardon !

— A! red e vefe d'ezan en em ober beleg ha mont teir gwech da bardona da Rom, en e dreid eur boutou-ler treuzet en diabarz gant tachou lemm. Met morse ne ray kement-se; re e kar ar bed.

— Mat eo, a lavaras Per Geriolet...

Hag e teuas da veza beleg...
Hag ez eas da gaout eur
c'here :

— Kere, kere, emezan da
gere ar vourc'h ,gra d'in eur
re-voutou-ler, boutou semellen-
net teo rak peñ e tleont mont;
lak enna tachou hir-hir ken na
dreuzint en diabarz.

Kerkent ar paourkêz kere
en em lak da grena.....

Piou ar c'hristen a c'hellfe
bale gant eur seurd boutou ?

Partiet eo goulskoude Per Geriolet da Rom gant e vou-
tuet. Ema dija en hanter hent.

Met petra c'hoarvez gantan? Ha dont a ra d'ar gêr?

Ya, da Bluvigner e teu en dro.

— Kere, kere, kemer da vorzol ha da dachou; klask
tachou, ha kemer an hini hirra, mankout a ra unan em
botez ».

Bet eo Per Geriolet e Rom, eur wech, diou wech hag
ez a c'hoaz eur wech all, ha pa zigouezo e Rom, e kement
tour a zo, kleier ar Pab a zono, anezo o-unan, da lavarout
ez eus eur zant o tigouezout.

Deuet eo Keriolet en dro, pi-
gnat a ra war Menez an Dru-
garez, tostig-tre da vaner Ker-
loeiz ha pa welas e zouar hag
e di, e galon a dridas gant le-
venez.

Met en eun taol em a ét kuit
adarre.

— Kere, kere, emezan da
gere ar vourc'h, laka tachou
nevez em boutou, tachou lemm,
red eo d'in ober pinijenn
c'hoaz ; re a blijadur he deus
kemeret va c'halon. »

Ha pa zigouezas Per Geriolet en dro, an diaoul, droug
bras emman, a oa ouz e c'hortoz e Kerloeiz hag e teuas
d'e ziambroug beteg an nor.

— Breman, eme Geriolet, te yelo kuit : n'ec'h eus mui
gwir ebet aman.

— Em zi emañ, a respontas an diaoul, te mar karez,
kea c'hoaz eur wech all da Rom rak komzet ec'h eus re-
abred ».

Keriolet a droas e gein, a yeas da Bluvigner :

.. Kere, kere, gra d'in eur boutou-ler 'vel ar re genta,
mont a ran c'hoaz da Rom, re vuan em eus komzet; va
c'halon a oa re zigor.

An Aotrou Keriolet a yeas da Rom hag a zistroas da
vaner Kerloiz.

An diaoul a oa ouz e c'hor-
toz e korn an tan. Kerkent ha
ma tifoupas e toull an nor, an
Aotrou Keriolet a lavaras a
vouez uhel :

— Breman te skarzo ac'han,
mestr oun d'it.

— N'out ket eme an diaoul,
me zo bet pelloc'h mestr d'it
eget m'out bet o vont da Rom;
ha mont a ri c'hoaz, ahendall
ne d'in ket kuit.

— Kere, kere, gra c'hoaz eur boutou d'in, boutou ta-
chet mat, ken na dreuzo hir an tachou enno, rak c'hoaz
eur wech e tleant mont da Rom.

Met e Rom e voe lavaret eun dra d'ezan :

— Pa zigouezoc'h er ger, azezit ouz taol ha debrat ke-
ment a ray vad d'eoc'h hep respont ger ebet na lavaret ez
oc'h bet beleget. Warlerc'h, kemerit eur surplus hag eur
stol hep lavaret d'an diaoul.

Goude beza debret hervez e c'hoant, Keriolet a gemeras eur surplus hag eur stol ha kerkent an diaoul en eur harzal a yeas kuit.

Tennet eus « Buhez Per Keriolet »

GERIOU DIÉS. — Aire, e galleg : Auray ; -- diambroug : aller à la rencontre de quelqu'un ; -- gwir : le droit.

AN DIVROAD

PEZ-CHOARI EN EUN ARVEST

*Savet e kemraeg gant D. T. Davies
ha troet e brezoneg gant
Gerain Dyfnallt Owen ha Y.-V. Perrot.*

(KENDALOH)

SENTOU. — Ya! eno oun bet ivez, met n'em eus klevet ano ebet ac'hanout; e Montreal out bet ivez?

AN DIVROAD — Ya!

SENTOU. — Eno em eus klevet eun tamm hano ac'hanout, met n'oun ket bet evit koueza warnout; tremenet em eus eno bloaveziou tenval ha poanuis; Tanguy, ne oa netra em spered, nemed eun youl, an youl d'em em venji; pedet em eus an Aotrou Doue, meur a gant kwech d'am lakât da goueza warnout; eur wech oun bet, sionaz, en toul! testa d'en em werza, korf hag ene, d'an diaoul evit gellout lakat an dour warnout; met, n'eo ket evelse eo e tigouezas.

AN DIVROAD. — Doue ra vezo meulet!

SENTOU. — Ya! ya! va mignon, met dleet e vije d'it ivez trugarekaat va muia karet.

AN DIVROAD. — Da vuia karet!

SENTOU. — Ya! ya! epad ar bloaveziou ma reden war da lerc'h e santen e oa unan bennak a vire ouzin da ober eur gwall daol, n'eus fors e pelec'h ez aen; meur a wech, pa vezen harp ennout, e kollen adarre da roudou ha n'oan ket evit gouzout penaos e tigoueze kement-se; ne oan ket evit kompren penaos e c'hellen fazia war va hent, evel ma

raen, met hi eo a oa ouz va c'hentelia, dalc'hmat... koulz hag ouz va lakât da fazia, war va hent, pa veze ret.

AN DIVROAD. — Hi?

SENTOU (*têr*). — Ya! n'eo ket ouzit-te eo e oa troet; ouzin-me eo; me eo a oa he muia karet, e c'helles kredi hag atao ez oun ha ma vijen bet aet d'en em venji warnout, n'em bije ket gellet ken, nag he c'hlevet, nag he gwelet, na dizrei daveti hag e c'hoantae an holl draou-ze. Tapet oun bet gand eun dersienn vras; deuet oun da veza bouzar; dizrei em eus ranket d'ar gêr. Ha te, pe vuhez eo bet da hini?

AN DIVROAD. — Buhez eun den o tec'hel atao hag o klask en em guzat epad eleiz a vloaveziou; en em guzat em eus graet, n'eo ket kement evit tec'hel a-rabk an archerien, met kentoc'h evit tec'hel diouz lagad an Aotrou Doue.

Gand an amzer an dud a zo deuet hag a zo bet mat evidon; dastumet em eus arc'hant bras met n'eo ket gand arc'hant eo e prener ar peoc'h!

SENTOU. — N'oun ket evit kompren an hanter eus ar pezh a leveres, met, kendalc'h, p'eo gwir hi az klev mat ha Doue ivez!

AN DIVROAD. — Eun nerz ha n'ouan ket evid enebi'outi am douge warzu aman, dreist holl er bloaveziou tremen; c'hoant am oa da welet, eur wech c'hoaz a-raok mervel al lec'h spontus....

SENTOU. — Eun nerz az touge aman? An dra-ze eo az peus lavaret n'eo ket 'ta? Hi eo az touge evelse; he c'hlevet ez peus koulz ha me, daoust ma n'az peus ket gouezet petra lavare; hi 'co az kalve.

AN DIVROAD. — Hi?

SENTOU. — Ya! P'oun dizroet aman (*sellet a ra d'an nec'h*).

Ya klevet em eus, va muia karet; goustad, goustad! (*mouse'hoarzin a ra*). E glevet ez peus? — P'oun dizroet aman an youl d'en em venji a oa atao em spered;

komz a rae ganen ha ne gomprenen netra. Selaou mat an dra-man ganen breman, rak ez an da gounta d'it eun dra zouezus; seul-vui e klasken he c'hompren ha seul-vui e tec'he diouz va c'halon an youl am oa d'en em venji ha seul-vui her c'homprenen.

AN DIVROAD. — Her c'hompren a res mat breman?

SENTOU. — Mat dreist hag anez lavaret d'it ne vefes ket evit gouzout pehini eo kenta tra am eus komprenet ganti.

AN DIVROAD. — Nann, sur!

SENTOU. — He devoa pardonet d'it.

AN DIVROAD (*trist*). — He devoa pardonet d'in!

SENTOU. — Ya! paourkêz! (*sellet a ra d'an nec'h*). (*d'an divroad*): Klevet ez peus; hel lavaret em eus; Gouzout a res petra am eus komprenet goudeze?

AN DIVROAD. — Eus a belec'h?

SENTOU. — E oa ret d'in pardoni d'it ivez ha setu va buhez, meur a vloaz a zo.... lakât em fenn e oa ret d'in pardoni d'it. Da glasket em eus epad ugent vloaz evit da laza, met ouspenn ugent vloaz am eus tremenet e kreiz ar menezioù-man e kreiz ar glao, an erc'h, ar vorenn hag ar skourn evit kaout an tu da goueza warnout evit da bardoni!

AN DIVROAD (*o sevel*). — Sentou!

SENTOU. — N'es ket da ankounac'haat an dra-man; anez he skoazell, biken ne vijen bet deuet a-benn eus va zaol, met, er pardaer-man e c'hellan lavaret, didroidell, (*astenn a ra e zourn d'an divroad*), Tanguy, eus a greiz va c'halon, ha dirak Doue hor gwel aman, e pardonan d'it (*an divroad a stard e zourn d'ezan*). — Ya! ya! va muia karet! He c'hlevet ez peus, Tanguy?

AN DIVROAD (*oc'h heja e benn*). — Petra he deus lavaret?

SENTOU. — Netra nemet mouse'hoarzin ha gouela gand ar joa.

AN DIVROAD. — N'oun ket evit lavaret ger... Bennoz... bennoz... mñ bennoz Doue d'eoc'h!

SENTOU. — Nebend a dra am ens graet; nebend a dra; hi eo an hini a zo dleet d'it da drugarekaat; gwelet a res, va maia karet; dalc'het em eus d'am ger; pegoalk e c'hellin mont ? Petra? Klevet ez peus, Tanguy? E c'hellan mont a-raok an deiz... a-raok an deiz!

AN DIVROAD. — Sentou, Sentou !

SENTOU. — Bez dimec'h, va mignon; arabad eo d'it gouela abalamour d'in; abarz nemeur aman ivez e teuy davedomp (Starda a ra e zourn d'ezan adarre). Kenavo ha chans vat d'it!

(An divroad a glask lavaret eur ger bennak, met kaer en deus n'eo ket evit komz hag e tosta ouz an nor evel unan dall; he digeri a ra hag eo'h en em harp ouz ar voger hag her c'hlever o tenna huandennou hir. Sentou a zistro war e gador).

SENTOU (o vouse'hoarzin). — A-raok an deiz! a-raok an deiz!

(Ar wreg a deu diouz an tu kleiz hag o welet an divroad o vont kuit e red war e lere'h).

AR WREG. — Evelato ne 'z eoc'h ket en hent, en doare-ze?

AN DIVROAD (o klask chom en habaskder). — Eo! eo! red eo d'in mont.

AR WREG. — Graet em eus ho kwele d'eoc'h!

(Sentou en deus doare da veza o vont da gousket war e gador).

AN DIVROAD. — Ho drugarekaat a ran kals, met red eo d'in mont, n'eus ket da lavaret nann!

AR WREG. — Ar vorenn a ze savet.

AN DIVROAD. — Ya! ya! savet eo, a drugarez Doue!

AN OZACH (er maez). — Eun nozvez kaer a zo.

AN DIVROAD. — Ya! kaer 'ta, eus ar re gaera.

AN OZACH (e tal an nor). — Ne vezoc'h ket pell hag ar mevel bras a yelo ganeoc'h eur pennad.

AN DIVROAD. — Ho drugarekaat a ran ho taou evit ho tigemer karantezus.

AR WREG. — Red eo ober vad atao pa c'heller.

AN OZACH. — Ar pezh hon eus graet a zo nebend a dra.

AN DIVROAD (o starda o dourn d'ezo). — Noz vat d'eoc'h!

AN OZACH. — Noz vat.

AR WREG. — Kenavo!

(An divroad a dec'h; e glevet a raer o tec'hel war e gazeg; an ozac'h hag ar wreg a ya gantan eur pennad betek ma ne vezont ket gwelet ken gand ar zelaouerien).

AR WREG. — Deuit d'hor gwelet c'hoaz pa dremerc'h, dre aman.

(An divroad a respont, met ne gomprenet ket ar pezh a lavar; gwelet a raer Sentou o finval war e gador hag o sevel d'ar red.)

SENTOU. — Ouz va gervel e eas? Petra zo bremañ? A! ya! va buhez... Mont a ran...

(Hag ez a e kreiz al leurenn)

Mont a ran... mont...

(Hag e kouez maro-mik dirak an oaled).

Scrignac, 18 a viz gouere 1934.

Doùe desket d'ar vugale

P IOU 'ra d'an heol, bep mintin, sevel,
 Ken kaer war gribenn ar mene?
 Piou 'ra d'an noz astenn he mantell?
 Va bugale, Doue !

Piou 'n eus livet e glas an nenvou ?
 Hag ar mor bras ken kaer ive ?
 Piou 'n eus livet ar bleun er prajou ?
 Va bugale, Doue !

Piou 'ro d'ar gwez kement a zeliou ?
 Ha pa gan enno d'ar beure,
 Piou 'zesk d'al labous e gantikou ?
 Va bugale, Doue !

Piou a ro e dra da bep perc'hen ?
 Nebeud d'unan kalz d'egile,
 Nebeud d'ar spern, muioc'h d'ar rozenn,
 Va bugale, Doue !

Piou a laka kalon ho mammoù,
 Pa c'hoarzit da c'hoarzin ive ?
 Da ouela pa welont ho taelou !
 Va bugale, Doue !

Evid o zad hag o mamm garet
 Pa bed sioulik ar vugale,
 Piou a zelaou o fedenn tanet
 Va bugale, Doue !

Emberr, pa vezoc'h êt da gousket,
 Goude 'r bedenn, en ho kwele,
 Piou a glozo d'eoc'h ho taoulagad ?
 Va bugale, Doue !

Y. V. ar G.....

Nebeut a dra !...

Pezig-c'hoari fentus en daou arvest,
 savet gant Jalm KONAN, diwar eur marvailh
 danevellet gant Yvon Crocq en e levr
 « Eur sac'had marvailhou ».

E I L A R V E S T

K E N T A D I V I Z

SOAZIG, PASKOLIG, YANN AR GO, JAKEZ TORT,
 MARI PIBENN, ar BUGEL en e gavell.

(An hevelep ti an deiz warlerc'h ar beure. Bepred eman dilerc'h koan war daol. T'eval eo eun tamm, hogen n'eo ket a-walc'h evit harz ouz an dud da verzout en o gwele an daou bried. Er-maez e klewer tud ouz o gerwel hag oc'h ober trouz. O veza na respont den, e sköer war an nor ha war ar prenestr. Gêr ebet atao. Terri a ra unan bennak eur werenn hag e teu e-barz dre ar prenestr : Yann Ar Go. Monet a ra da sellout ouz an daou bried ha goude-se ez a da zigeri d'ar re a oa oc'h ober trouz er-maez.)

Yann. — Va zud keiz, bezit dinec'h. N'int ket maro.

AN HOLL. — (Oc'h antren hag o vonet da welout)
 N'int ket maro. Finwal a reont c'hoaz.

YANN. — Erru e oan nec'het o welout an ti serret
 d'an eur-man. Setu aze tud diegus.

JAKEZ TORT. — Ac'hanta ! Melc'houed-krogennec' ? Daoust ha n'eo ket poent didoulla a-lese ? Hag an ofereñn-brpd ?

(*Soazig ha Paskolig a chom dilavar*).

YANN. — Respontit d'imp n'hoc'h eus ket a vez o chom. keit-all amzer da skuiza en ho kourvez ? Louedi a reoc'h en ho kwele.

(*Soazig ha Paskolig a chom bepred dilavar*).

MARI PIBENN. — Alo, 'ta. Livirit d'imp eun hanter-gêr bennak e-lec'h dispourbella ho taoulagad evel pa vefec'h o klask donka kement hini a zo ac'hanomp, an eik war-lerc'h egile !

(*Chom a reont mut o-daou*).

JAKEZ TORT. — Ne chomoc'h ket aze betek dek eur da vaga ho c'houenn, memes tra ?

(*Chom a reont mut bepred*).

JAKEZ TORT. — Biskoaz kement-all. Petra a c'hoarvez ganto ?

MARI PIBENN. — (*O tiskouez dilerc'h koan war an daol*) N'eo ket souezus : poan-gof o deus, o veza debret re a yod dec'h da goan : setu o dilerc'h war an dapl.

(*Diroll a ra an holl da c'hoarzin*).

YANN. — (*Goude eur pennad*). Me 'gred kentoc'h, va zud keiz, o deus an daou-man kollet ar gomz, ez int mut. Marteze ez eus eun dra bennak aze dindan.

(*Kregi a ra ar spont en holl*).

MARI PIBENN. — 'M eus aoun, eman ar wirionez ganit. Daoust ha ne vefe ket Paolig lost-hir o c'hoari e baotr war an daou-man.

YANN. — Eo, sur. Sellit pegen livet-fall ez int ?

JAKEZ TORT. — Biskoaz kement-all.

YANN. — Ha ma redfe unan bennak da gere'hat ar beleg d'eoec'h ?

(*An daou bried a chom atao dilavar*).

JAKEZ TORT. — (*O tiwiska e votou-kout hag ouz o c'hemeret en e zourn*). Emaoun o vonet da gere'hat an aotrou Person.

EIL DIVIZ

Ar memes re nemet JAKEZ TORT

YANN. — Daoust petra just a zo c'hoarvezet gant an daou-man ? Te a lavar ! Da eiz eur nemet kart o kousket c'hoaz ?

MARI PIBENN. — Aoun am eus. Mar befe an diaoul, han ? Ar bugel, zoken, ne lavar mann.

YANN. — Evit ar beure, pa oan o tremen e chomis sebezet o welet e oa prenet an nor. Dioustu em eus sonjet e oa en em gavet eur gwall dra bennak. Ha pa zontan e oan bet aman dec'h da noz o tanva jistr Paskolig, pa savas trouz en ti.

(*Kregi a ra ar bugel da ouela*).

MARI PIBENN. — A, hennez n'eo ket mut bepred !

(*Monet a ra d'hen luskellat en eur ober a bep seurd pecherou*).

MARI PIBENN. — (*Pan eo tavet ar bugel*). Neuze, Yann, edos o lavarout e oa sawet trouz en ti ?

YANN. — Ya, Mari, eun trouz ! Ret e oa beza aze d'her c'hlevet. Ha diwar-benn petra ? N'ouzon ket, pe gentoc'h n'em eus ket a sonj, ken strafuilhet e oan : o wehout daou zen ken sioul ha ken habask, peurliesta, o youc'hal hag o tonet da veza ken drouk-all.

MARI PIBENN. — N'eo ket posubl, Yann ?

YANN. — Eo, va flac'h, ha goude ma n'oun ket aounik, m'hen lavar d'it, am oa hastet buan sach a va skason ganin da vont d'ar gêr.

MARI PIBENN. — Erru eo an aotrou person, 'm eus aoun ; klewet a ran trouz kammejou er-maez. (*Monet a ra gant herr da zigeri*).

AN HEVELEP RE, JAKEZ TORT, AR SAKRIST

JAKEZ TORT. — (*O tonet en ti, ar sakrist Juluan ouz e heul ha berr warnan*). Ne 'm eus ket kavet an aotrou Person : digaset em eus ar sakrist.

JULUAN, ar sakrist. — Bennoz-Doue en ti-man, a-beurz an aotrou Person. (*O tostaat ouz ar gwele*). Penaos, va mignoned, ar fall a zo kouezet warnoc'h ? (*Respont ebet*).

MARI PIBENN. — Ne gomzont mui, Juluan. An diaoul a zo warno.

JULUAN. — Gwelet em eus an dra-se c'hoaz : eun diaoul mut eo, en deus graet, en o c'hreiz, eul labour divalo. Ma ! ar gwella a zo d'ober, a gav d'in, d'ezo da gaout o yec'hed en-dro, e vefe : kinnig eun dra bennak d'ar Sant. (*Aman e weler pennou an daou gousker, o sewel, en eur dislontra o daoulagad*) Lakaomp : eul lur amann, pe gentoc'h daou, hag eun toullad dilhad. (*Staga a ra Mari Pibenn da furchal er presou ha Paskolig hag e bried da vont en o c'hoazez, en eur ober sellou du*).

JULUAN. — (*Da Vari Pibenn*). Ar gwella dilhad a gavi, a vo ar gwella d'ar Sant ivez.

YANN. — Mar bezont yac'haet d'ar bihana.

MARI PIBENN. — Setu aze, Juluan ; ne gavan ket an distera tamm amann. Met dineizet em eus eun dousenn viou. Ar re-se, moarvat, a raio kement a blijadur d'ar Sant hag an amann.

JULUAN. — (*Eun tamm pinous*). Ya, sur. (*hag e kemer viou ar Sant*).

YANN. — Kinnig i d'ar Sant, da c'houlenn digantan ar pare ewit an dud keiz-man.

MARI PIBENN. — Setu aman, Juluan, ar pezh a zilhad am eus kavet : eur bragou hag eur roched madik a-walc'h o-daou. Gwerz int da rei eur prof d'ar Zant.

JULUAN — (*Ouz o c'hemer hag o vont war-du an nor*). Ar Sant, moarvat, a vo laouen gant an traou-se holl. (*Neuze e saw Soazig, evel eun tenn, hag e lamm e-tredek ar sakrist, en he broz dindan*).

SOAZ. — Hep, pep, pep ! Laosk an traou-se amann, Juluan, milgutez ; ro d'imp en-dro roched ha bragez-eured Paskolig, ha viou va yar velen.

PASKOLIG. — (*O tonet er-maez ivez en eur vin-c'hoarzin*). Ac'hanta, Soazig, eur plac'h n'eo ket mestr d'he zeod. Gwisk buan da vroz : ar pod-houarn a zo aze war an daol ouz da c'hortoz, rak komzet ac'h eus da genta, ha te an hini a renko bemdez skaota an traou. (*D'ar re all*) Bremaik e tisplegin d'eo'h an doare, en eur eva eur bannac'h kafe, ez a Soazig da aoza d'eo'h.

SOAZIG. — Ma, Paskolig, ma 'm eus kollet war an tu-se, em eus harzet ouz viou va yar velen hag ouz da zilhad-eured da vonet gant Sant hon mignon Juluan, bepred. Ha neuze, anzav a ran, evel ma lavare hon tud koz :

*Ar wreg en ti, ar gwaz er-maez,
Hag an holl draou a droio aes.
'Vit brasa mad an tiegez.*

PASKOLIG. — Ne me a vo evurus neuze, Soazig, met pa en em sonjan : setu aze eur choloxi diwar-benn ne-beut a dra.

JULUAN. — (*D'an dud en eur c'hoarzin*). Kaer ho po lavarout, me 'gred d'in, ez eo viou ha dilhad « va Sant » o deus o fareet.

JAKEZ TORT. — Biskoaz kement-all !

DIWEZ

Ar Mez hag ar Sitrouilhez

(LE GLAND ET LA CITROUILLE)

Eur zitrouilhezen

A zo eur pikol aval melen,
Ken teo, ken bras ha penn eun den,
Hag a zav war eur gorzennig zister
A-rez an douar er parkeier :

— « Assa! 'lavare Yann ar Roue,

O klask petra 'oa 'n Aotrou Doue,
Pa 'n deus laket eur seurt blonegen
Da zevel war eur yeoten?.....

Me 'm bije staget hounnez kentoc'h
'Z ar gwez-dero 'welan a-hont larkoc'h!...
Eun aval bras ouz eur wezenn deo,
Hag ez afe mat an traou en-dro!....
E lec'h ar mez,

A welan a-hont ouz ar gwez,

Koz-braoigou, n'int ket brasoc'h 'get eur veskenn,
Me 'm bije gwriet ar re-ze 'tousez ar melchen.....
Asa! penaoz 've ket deuet an Aotrou Doue
Da c'houlenn kuzul diganen-me!..... »

E c'hellit kredi, neb en deus kementse 'spered
'Pad an noz ne c'hell ket kousket!....
Ha setu Yann ét d'ober eur vorenn

War greiz e gein dindan eun dervenn....

— Brrrrr ! eur barr-avel deuet da c'houeza

A lak da goueza
Eur bern mez 'z a douez an deliou
War fri Yann ha war e c'henou
Sapristi! kignet e fri! Rostet e varo
Borgnet e lagad, leun-c'hoad e vourrou!

Ha paotr-Yann war e gilhourou :
— « Set' ama 'vat eur gempenn,
Emezan 'n eur skrabat e donenn!

Kerkent all 'oan lac'het ganto

Ar c'hoz-beskennou divalo!....

Ha c'hoaz eo gras d'in, emezan, toneille!

Ma vije bet kouezet sitrouilhez 'z a gen-uhel-ze

O doa bef pladet va fri d'in-me! »

Ha Yann neuze o vont d'ar gêr

En eur lavaret e Bater :

— « Hop! emezan! Doue 'ra mat ar pezh a ra, mardouen!

Ha ni n'omp ken 'met genaouerien! »

P. TREOURE

● Klevit mat!... ●

Les élèves qui prendront part au concours breton de 1934-1935 devront suivre fidèlement les avis suivants :

1) Mettre bien en vue, en tête du devoir,

a) le nom de l'école ;

b) le cours (Élémentaire, Moyen ou Supérieur) ;

c) prénoms et nom.

2) La présentation des copies devra être irréprochable :
bonne orthographe, écriture très lisible.

3) Un timbre de 0 fr. 50 est exigé par cours et par école.

4) Le contenu du devoir devra être conforme au cours ;
cours Élémentaire : l'exercice I. — cours Moyen : l'exercice I et II. — cours supérieur : l'exercice II et III.

5) Ne pas oublier de découper le bon qui se trouvera
chaque mois au dos de la couverture, (dans ce numéro,
le petit carré « HERE »).

Seuls seront admises les copies accompagnées du bon mensuel.

6) Les copies devront parvenir avant la fin du mois
à : M. le chanoine GRILL, Inspecteur de l'Enseignement
libre, Impasse de l'Odet, QUIMPER.

Ar skol vrezonek

EXERCICE I. — COURS ÉLÉMENTAIRE ET MOYEN

Traduire et faire entrer chacun des mots suivants dans une courte phrase bretonne en ayant soin de le faire précéder de l'article défini : an, ar ou al (le ou la).

Exemple : Buoc'h (*vache*) — ar vuoc'h a zo gwerzet — bro, brec'h, bouc'hal, breutaer — kleze, kloareg, kelaouenn, keginerez — torz, teienn, toenn, toenn — gavr (gaor), garz, golc'hed, goulaouenn, — gwerc'hez, gwercz, gwreg, gwirionez.

EXERCICE II. — COURS MOYEN ET SUPÉRIEUR

A traduire : Al Leon

En abeg d'e nerz burzudus ha d'e neuz lorc'hek, al leon a ze lezanvet « roue an anevaled ».

Ar galloudeka eus al loened debrenien-kig ez eo. Muzulia a ra etre daou ha tri metr hed ; eur *moue* hir ha teo a c'holo e c'houzoug hag e benn ; dent ha krabanou kreny-eston en deus.

N'en deus aon rak aneval all ebet. Ken nerzus ez eo, ma c'hell gand enn taol pao terri *mell-kein* eun ejen hag e zougen etre e *javedou* ; ker *gwevn* ker skanv ma c'hel obell lammou a bevar metr ; hogen, n'eo ket evit pignat er gwez. E yud henvel ouz trouz ar gurun er pellder, a lak an holl anevaled da skrija.

Al leon a vev peurliesha e lec'hioù meneziek ha koadek-stank ar broioù tomm. Kuzet e-pad an deiz, e teu d'an noz er-maez eus e doull. Chom a ra tostik d'an *andoniou* ha d'ar stèriou evit spia ha skrapa al loened a zeu enno da derri o sec'hed : antiloped, ejened, hag all.

Marnaoniet e rank beza a-barz taga an den.

(*Marc'harit Gourlaouen,*
« Leor al loened »).

GERIOU : DIAES. — *Neuz* : apparence ; *moue* ; crinière ; *mell-kein* : colonne vertébrale ; *javedou* : machoires ; *gwevn* : souple ; *andoniou* : sources ; *marnaoniet* : affamé

EXERCICE III. — COURS SUPÉRIEUR

Décrire en breton votre chat (10 à 15 lignes au plus).

Breiziz o lec'hout a-raok an Normaned a gas ganto relegou o Sent

ERISPOE, mab Nevenoc, a zougas kurunenn rouaned Breiz, warlerc'h e dad ha goude Erispoe, Salaün, ar merzer, eo a renas hor Bro.

Neuze, krabanou an Normaned, trec'het ar C'hallaoued ganto, a gouezas war hor Breiz ; Alan veur, gwad Nevenoc en e wazied, a zalc'has penn d'ezo hag o stlapas diwar e zouarou ; met goude e varo e fizrojont hag e rejont eur reuz spontus dre holl ; tud chentl ar vro, hag ivez, ar veuc'h, a dec'has ; kas a rejont ganto relegou sent Breiz, re zant Herve, ar barz, re zant Weltas, ar burzuder, re zant Gwennole, an abad, re zant Kourintin, an eskob, re zant Salaün, ar merzer, re zant Judikael, ar roue hag an Normaned a reas o renkou e Breiz.

AN NORMANED
OC'H OBER O DISKENN E BREIZ-IZEL

MENECH' LANDEVENNEC
O TEC'HET A-RAOK AN NORMANED
HAG O KAS GANTO RELEGOU O ZAD
SANT GWENNOLE
DIAZEZOUR O ABATI.

AR VENECH
O TEC'HET GANT RELEGOU AR ZENT

Oferenn Yann Lanndevenneg e iliz an Naoned

An Aotrou Doue ma kastizas ar Vretoned, dre ma oant pec'herien, n'o dilezas ket, evelato, dre ma 'z eo trugarezus; degas a eure d'ezo breman ez eus mil bloaz, daou zen. Yann Lanndevenneg, eur manac'h santel chomet, dindan guz, e Breiz, evit kernerzi ar bobl hag egile, eur brezelour, kalonek, Alan Al Louarn, mab bilian Alan Veur, tec'het ez-vihanik da Vro-Zaoz.

Yann Lanndevenneg a zastumas eun tou'lad kouerieded ha pa gavas d'ezan e oant prest e kasas kelou d'ar prins Alan, a c'helle kaout eun ugent vloaz bennak neuze, da zont d'en em lakat en o fenn; a-bouez en em glevout mat o daou, ar manac'h hag ar prins, e teujont a-beun eus an Noz-maned; lamm a rejont d'ezo, e Plourivo, e Sant-Brieg, en Naoned hag e kement lec'h ma voe trec'het an Normaned e savjod kroaziou a weler c'hoaz hag a c'haiver atao kroaz an Norman.

Goude stourmad an Naoned, Lan a c'hellas mont e ker, ha kenta tra a reas a voe digeri hent, dre an drez hag ar spern, da vont d'an iliz-veur hanter gouezet.

Yann Lanndevenneg a oferennas enni evit Breiz hag he bugale maro er brezel.

Kenstrivadegou ar Bleun-Brug

ROLL AR PRIZIOU

Kenstrivadeg ar c'h a n

1) **Kanerien a-strolladon (chœurs).** — Diou mouez : 1, Guisriff ; 2, Plougastel-Daoulas ; 3, (mention) Recouvrance.

Teir mouez : 1, Guisriff ; 2, Recouvrance ; 3, Plougastel.

2) **Peder mouez.** — 1, Recouvrance ; 2, Guisriff ; 3, (mention) Plougastell.

2) **Kanerien a-unanou (Solistes).** — 1, M. Bouiger, Recouvrance ; 2, an Dimezell Kerveila, Plougastell ha M. Le Bec, Guisriff (ex-æquo).

3) **Kanerien poblek.** — 1, F. Roparz, Pleiber-Krist.

Kenstrivadegou ar vakansou

Setu aman hanoiou ar vugale o deus gounezet eur priz e kenstrivadegou ar skriva, al lenn hag an displega.

A) **Kenstrivadeg ar skriva.** — Priz kenta. — Theresa Claquin, Poullan, 25 p. ; 2) Lucienne Gourlaouen, Poullan, 24 p. ; 3) Joséphine Doucen, Spezet, 23 p. $\frac{1}{2}$; 4) Anne-Marie Lety, Kerdaoulas, Jeanne Le Bloas ha Anastasie Henaff, Spezet, 23 p. ; 7) Marguerite Allain, Tremeven, Anna Kerivel, Poullan, Henri Roquinarc'h, Landivisiau, 22 p. $\frac{1}{2}$; 10) J.-Y. Goarnisson, Landivisiau, 21 p. $\frac{1}{2}$; 11) Angèle Moal, Spezet ha Marie Gloanec, Tremeven, 21 p. 12) Valentine Fer, Scrignac, 20 p.

B) **Kenstrivadeg al lenn.** — Priz kenta. — Marie Guéguen, Scrignac ha Joséphine Doucen, Spezet ; 2) Adèle Scouarnec, Scrignac ; 4) Louise Pichon, Spezet ha Denise Henry, Scrignac ; 6) Angèle Moal, Spezet ; 7) J. Martin, Spezet ; 8) Anastasie Hénaff ha Jeanne Le Bloas, Spezet ; 10) C. Cochenec, Spezet ; 11) Hélène Le Lay, Scrignac.

C) **Kenstrivadeg an displega.** — Priz kenta. — Jean Lann, Patronach Sant-Varzin, Montroulez ; 2) Adèle Scouarnec, Scrignac.

(Photo Feiz ha Breiz).

E « Kenstrivadeg ar Vakansou » ar pèz en deus graet da rener « Feiz ha Breiz » ar mui plijadur, eo al liziri niverus skrivet d'ezan gand e lemerien yaouank.

Diskouez a reont pegement e karont o yez hag o c'helaouenn, ha gant levez e welomp emma stardet mat etre daouarn ar vugale-se, amzer da zoat hor Breiz.

Darn eus al liziri-se, skrivet gand ar brasa evez ha keraet zoken, gant kroaziou keitiek, herminigoù, bleuniou lann ha brug, a zo bet lennet e Bleun-Brug Montroulez ; ar re a oa eno a dridas o s'halonou o klevet ar c'homzou kaer kenan kouezet eus pluean yaouank flamm bugale Breiz.

...Ar
Vretoned
vihan
a skriv
da
Feiz
ha
Breiz...

Gant plijadur ec'h embannoimp aman warlerc'h penna-
dou tennet eus o liziri :

VA MIGNON KER « FEIZ HA BREIZ »,

... Her gwelet a ran, c'houi 'zo mignon d'ar vu-
gale, pegwir e tiskouezit d'ezo traou ken brao. ... Me-
ho kav brao penn-da-benn ar bloaz, azalek ar bajenn
genta betek ar bajenn ziweza, golo livet ruz, glas,
gwenn ha melen. ... An traou da c'hoarzin a blij
d'eomp; met, a dra zûr, an imachou a ziskouez Doue,
an Elez, ar Zent, an dud vat o deus bevet ha poaniet
war ar c'horn douar-man, a ra ar muia vad d'hor spered
ha d'hor c'halon, hag a-nebeudou e teuomp da
lenn gwelloc'h ar skritur.

Ha d'ar « Skol vrezonek » ez 'omp en em roet ivez-
gant nerz-kalon; mall e vez, ganeomp gwelet an de-
veriou kinniget da ober bep miz....

Na kaer eo ar « Bedenn evid Breiz »... Ho truga-
rekât a ran a greiz kalon,

Marguerite ALLAIN, Tremeven.

Aotrou Rener, resevet em eus bep miz, hep mank,
niverennoù Feiz ha Breiz ar Vugale.... Hast am eus
da gaout c'hoaz, hag o lenn a rin gant plijadur be-
tek an hini diweza. Ho trugarekaat a ran evit ke-
ment-se. Resevit Aotrou Rener, va gwella gourc'he-
mennoù.

Joséphine DOUCEN, Spezet.

AOTROU RENER,

Dont a ran d'ho trugarekât da veza graet eur
« journal » brezonek evid ar vugale. Aketus oun d'e-
brena, bep miz. Istor Breiz a ra d'in kompren gwel-
loc'h ar c'hentelioù graet bep merc'her er skol; ar
c'hatekiz dre daolennou a lak dounoc'h em spered gwi-
rioneziou hor relijion....

Va breur bihan a blij d'ezan sellet ouz an taolen-
noù skeudennet war al levr brao-ze.

Eur Vretonez vihan hag a gar he bro,

Lucienne GOURLAOUEN, 13 vloaz, Poullan.

Me ho kar, penn-da-benn, ô Feiz ha Breiz! Me gar-
fe ho kaout bemdez rak c'houi a zo va mignon karet.
Mersi d'eoc'h, Feiz ha Breiz, ha bennoz Doue!

Kenavo! hag ar blijadur d'ho lenn c'hoaz! Ho ka-
maradez vihan,

Joséphine ZAOUTER, Tremeven.

AOTRO RENER,

Hep farsal ouzoc'h, e lavaran d'eoc'h : an holl is-
torioù a zo plijet d'in e Feiz ha Breiz ar Vugale. ...

... Ha! ma zontfec'h pegement a blijadur m'eus
me bet o skriva d'eoc'h! Marteze ho po kement all o
lenn va lizer?

Kenavo, Aotrou Rener, mall eo ganin bep miz lenn
Feiz ha Breiz !....

Henri ROQUINARC'H, Landivisiau.

Nec'het eo va spered pa deuer da c'houlennoù ouzin
petra en deus graet ar muia plijadur d'in o lenn
« Feiz ha Breiz ar Vugale ».

Trugarez d'eoc'h, Aotrou Rener da veza sonjet
ober eul levr evit deski d'eomp er skol yez hor Bro
hag he istor.

FRANCINE COANT, Scrignac.

... Dont a ran gant plijadur da lavaret d'eoc'h e
lennan gant prez bras, Feiz ha Breiz ar Vugale bep
miz. Skignna 'rin va leorik karet gwella ma c'hellin
stouez va mignoned.

Anna-Marie LETY, Kerdaoulas.

Kendere'hel a raimp, er miz a zeu gand al liziri
rak ar piás a vank d'eomp da lakat hirroc'h, er miz-
man.

Keleier ar Miz

KEMBREIZ E BREIZ-IZEL

D'an 13 ha d'ar 14 a viz eost, 450 Kambread oc'h ober eur bale, dre ar bed, war al lestr « Orduna », a zo bet diskennet e Brest hag o deus redet hor bro, da welet, e Sant-Thegonneg, e Montroulez, e Huelgoat, e Plougastel, e Rumengol hag e Kemper, ar pezh a gæra a oa enni.

Biskoaz, abaoe ar 1500 vloaz m'ema ar mor-doun o tispartia Bretoned Breiz-Vihan diouz Bretoned Breiz-Veur, ne oa bet gwelet kement all eus ar re-man o tont da oher eun dro en hon touez hag an dra-ze a zo eun nevezenti vras ha laouen ha meuleudi ha bennoz Doue da renerien Urdd Gobailh Cymru da veza he digaset.

Ivinou yut an amzer o deus abaoe deizioù tenval an disparti, diskaret eleiz a rouanteleziou, met eun dra a zo ha n'o deus ket gallet dispenn hag eo ar gerentiez a zo etrezomp : pennou Bretoned Breiz-Veur ha pennou Bretoned Breiz-Vihan a zo henvel : pennou seder hag laouen, pennou kalet ha krenv. Breudeur omp dre ar gwad; breudeur omp dre ar yez; e pep ti, e Breiz-Izel hag e Kembre, ar c'hrouadur bihan a c'hañv, ken alies ha bemdez, ar re e deus e laket er bed : Tad, mamm ha p'en devez naon ha sec'hed e c'houlenn bara hag aman, dour ha laez. Hanoioù ar c'hêriou, e Breiz-Izel hag e Kembre a zo henvel; Kervarzin ha Penn-al-Lann, Laniltud ha Landelo, Langolen ha Karaez, a gaver du-ze koulz ha du-man.

Breudeur omp dre ar spered; troetoc'h omp eget tud an holl gouennoù all ouz kement tra a c'hell sevel an ene a-us glac'harioù ar bed-man, ouz ar bedenn, ar c'han, ar prezegerez.

Breudeur omp eta; den n'hell hen nac'h; meuleudi da

Urdd Gobaith Cymru da veza digaset he izili d'hor gwelet ha ra c'hello e skouer beza heuliet, hep dale, gant Breiz-Izeliz.

EUR PARDON E TRAON MENEZ ARE

Evid an eilvet gwech, da c'houel Maria Hanter-Eost, eo bet kanet oferenn ar pardon etre mogerioù dismantret chapel goz Koatkeo, unan, hep mar ebet, eus al lec'hioù kenta, e Kerne, m'eo bet enoret ennan ar Werc'hez.

Teir brosesion, hini Lok-Maria, hini Poulhaouen hag hini Scignac a zigore hent d'an Itron-Varia da ziskenn betek he zreo.

An Aotrou Abguillerm, person Retred Lesneven, a gannas an oferenn-bred gant an Aotrou Jegou, eus a Verrien, da avieler, hag an Aotrou Prigent, eus a Zant-Nouga, da abostoler.

An Aotrou Bizien, person Huelgoad, eo a reas ar brezegenn hag an Tad Merrien, person Bretoned Paris, eo a rene ar c'han.

Eus ar parrezioù tro-war-dro e oa diredet eur bern tud da bardona; gwelet hon eus pardonerien hag a oa bet en oferenn genta er Releg, en oferenn-bred e Kernitron, o tigouezout a-benn ar gousperou e Koatkeo.

Ar gousperou a voe kanet da 3 eur hag an Itron Varia a reas goudeze teir dro d'ar chapel, douget war dioukoaz krenv ar wazed, e kreiz ar zoniri hag ar meuleudioù.

Goude ar gousperou, daou Vreizad yaouank a-zoare, eus a Baris, Doric Le Voyer ha Marcel Audic, a lakeas an draonienn da dregerni gant sonioù skiltr o bombard hag o biniou skosek ha tud ar Menez, renet gant Francis Martin, a en em lakeas da zansal dansou kaera ar Poher, betek serr-noz.

Da 7 eur, e oa goulo ar stalioù ha goulo an dachenn; ar Werc'hez a oa bet enoret hag an holl o devoa bet plijadur vat ha marc'had mat.

D'an 8 a viz gwengolo diweza e oa ivez, war menezioù kalonenn ar Spagn, eur pardon bras, en enor d'ar Wer-c'hez, e manati Penia di Francia, eun ugent leo bennak diouz kêr Salamank; 15.000 den a oa diredet d'ar gonel, eus ar menezioù tro-war-dro; raktal goude an oferenn-bred, dirak an tri beleg a oa bet ouz he c'hana, hag an daou eskob, hini Coria hag hini Ciudad Rodrigo, a oa e penn ar pardon, ar yaouankiz a stagas da zansal o dansou kaera en enor d'an Itron Varia; eur skrivagner gall, François Veuillot, hag a oa war al lec'h, a skriv war-ze war « La Vie Sociale », niverenn an 30 a viz gwengolo, eur bajenn hag a dalv ar boan he lenn :

Toute beauté naturelle ou humaine, avant de charmer les créatures, doit rendre grâces et hommages au Créateur.

La danse, au même titre que tous les arts.

Car la danse est un art, un art qui peut atteindre une haute et ravissante beauté. C'est un art, à vrai dire, que la sensualité des hommes a si gravement profané que, la plupart du temps, l'on en oublie les origines religieuses et les virtualités spirituelles. Ce n'en est pas moins un art authentique et même, à certains points de vue, si complet, que tous les autres arts se retrouvent en lui. Ces danseurs et danseuses de la Penia di Francia, quand le soleil illuminait leurs costumes aux couleurs chaudes et que leurs attitudes se fixaient un instant dans la lumière et dans la grâce, composaient le plus attrayant des tableaux; par moments, devant la statue de la Vierge, ils s'érigaient eux-mêmes en statues vivantes, aux lignes impeccables et harmonieuses; enfin, la mesure parfaite et la cadence balancée de leurs mouvements rappelaient la musique et la poésie.

Cet art profané, les montagnards espagnols lui restituent sa pudeur et le rendent à sa mission.

Ils l'offrent à Dieu, par les mains de la Très Sainte Vierge Marie.

La danse est une beauté, elle est un don de Dieu.

Chapel hag Aoter Diazez Itron Varia
Goatkeo - Scignac - JAMES BOUILLÉ. ARCHITECTE. 1934.

Daoust pegement a zienes a zo breman etouez an dud, ma 'z eus unan bennak eus hol lennerien hag en defe c'hoant da rei e brof da sikour adsevel he zi da Vamm Doue; e Koatkeo, e c'hello her c'has d'an Ao. PERROT, person Scignac, C/C. 21.802, Rennes.

Donc, avant de réjouir les hommes, elle doit glorifier le Seigneur.

Les danses, qui ont reçu la bénédiction de la Très Sainte Vierge, ne sauraient induire au péché.

Ces danses, au surplus, sont réglées et sont exécutées avec une dignité naturelle, avec une délicatesse exquise qui les différencie profondément de ces contorsions, de ces enlacements, de ces sauvageries dont nous donnons aujourd'hui le spectacle, et les dancings et même les salons.

Aucun geste lascif ou même équivoque dans les pas qui m'ont enchanté sous l'ombre du vieux monastère; aucun de ces tourbillonnements qui font voler les robes. Toutes ces jeunes filles ont le respect, tout ensemble instructif et réfléchi, de la Vierge qu'elles honorent, de l'assemblée qui les regarde.... et, enfin de ce temple du Saint-Esprit que constitue leur propre personne.

Et, néanmoins, je n'ai jamais rien vu, du seul point de vue de l'art, de plus gracieux, de plus charmant, je dirai même de plus beau.

Dernière leçon que prêchent à notre temps, malheureusement incapable de la comprendre et d'en profiter, les danseurs de la Penia di Francia.

Par leur exemple, elles attestent, en effet, que, comme tous les arts, la danse, pour charmer les regards et pour atteindre sa perfection harmonieuse et plastique, n'a nul besoin de flatter les mauvaises passions!

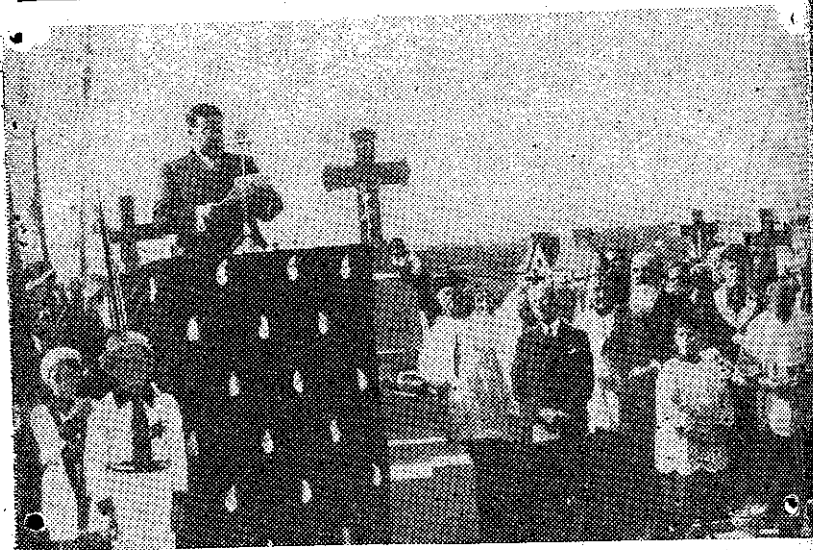
M'en divije François Veillot, gwelet korollerien Menez Are o tansal e Koatkeo, en enor d'an Itron Varia, en divije douget warno, sur a-walc'h, or varnedigez en deus douget war gorollerien Penia di Francia.

AN AO. LAENNEC

An Aotrou Laennec, gannet e Kemper d'ar 17 a viz c'houevrer 1781 ha marvet e Kerlouarnec e Ploare, d'an 13 a viz ebrel 1826 a zo unan eus ar brasa medesined a zo bet biskoaz; gand an dra-ze e oa eur c'hristen eus ar re genta hag eur breizad penn-kil-ha-troad.

Evid o miroud gwelloc'h, e relegou a zo bet tennet eus o bez koz ha laket en eur bez nevez d'an 23 a viz gwen-golo; dirag eur bobl tud, an Aotrou Joncour viket vras Kemper a lavaras warno ar pedennou diweza ha goude an Aotrou du Fretay, maer Ploare, an Aotrou Cornic, Renner meur ar Bleun-Brug, a reas meuleudi an Aotrou Laennec hag a bedas e genvroiz da harpa, war eun dro, eveldan, ar brezoneg hag ar feiz a zo bet, a zo hag a vezo atao breur ha c'hoar e Breiz.

(Photo-Clické Ouest-Eclair)

AN AOTROU CORNIC OC'H OBER E BREZEGENN

AR STUR

Eur gelaouenn nevez : « STUR », Revue d'études, moulet e Roazon a zo o paouez digouezout ganeomp; eur gelaouenn eo hag a zigouezo gant he lennerien bep tri miz; ar priz anezi eo 30 lur, er bloaz; kas arc'hant ar c'houmananchou d'ar merour : F. Debeauvais, Rennes, C. C. 14.210.

NEVEZENTIOU

An Aotrou hag an Itron Emmanuel Chevillotte, eus a vaner Kergroadez, e Breles, a zo laouen o c'helout kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h Gwenola d'an 30 a viz mae 1934.

Buhez hir hag eurus d'ar vreizadez vihan-se a zo bet roet d'ezhi eun hano ker kaer.

**

An Aotrou hag an Itron Jaffrennou, eus a Garaez o

deus ar bijadur da gemenn d'eoc'h dimezi o mab Gweltas Jaffrennou gand an dimezell Jann Buisson : o eured a zo bet benniget e iliz veur Lyon : Hor gwella gourc'hemennou d'ar priedou nevez.

**

An Aotrou hag an Itron Per Conseil a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h Annaik, Gras-Gwengamp, d'ar 24 a viz gwengolo 1934.

KASTELL-PAOL HAG AR BREZONEG

Ar goulenn-man a embannomp e galleg, diwarbenn deski brezoneg er skolioù, a zo bet sinet gant maer hag holl guzulierien Kastell-Paol, d'ar 5 a viz eost diweza.

Pemp parrez o deus breman savet o mouez : Gwerliskin, Huelgoat, Bolazeg, Rosko ha Kastell-Paol. Bee'h d'ar re all! tro d'ar rod hag ar rod a droio :

Le Conseil, ému de la situation qui est faite au breton, langue maternelle de la presque totalité de la population qu'il représente :

1°) *Considérant que savoir et étudier sa langue est pour chaque famille humaine, petite ou grande, un droit absolu, inaliénable, imprescriptible et sacré :*

2°) *Considérant que la guerre de 1914 dont la Bretagne a souffert plus qu'aucune province de France, a été faite pour libérer les minorités de l'Europe centrale et orientale soumises à une oppression culturelle intolérable ;*

3°) *Considérant que la France a ainsi toujours donné des preuves de sa sollicitude pour les intérêts matériels et moraux des petits peuples ;*

4°) *Considérant que la langue arabe est enseignée dans les départements français d'Algérie, la langue allemande dans les départements français d'Alsace, les diverses langues particulières dans les pays d'Europe ;*

5°) *Considérant que les langues celtiques sont enseignées officiellement dans tous les pays où elles sont encore parlées : Irlande, Ecosse, Pays de Galles ;*

6°) *Considérant que la connaissance du breton,*

langue celtique, est pour nous une supériorité à laquelle nous ne saurions renoncer sans nous interdire la connaissance d'un magnifique héritage intellectuel, littéraire et artistique ;

7°) Considérant l'intérêt supérieur qu'il y a pour la France et pour l'humanité à sauvegarder les derniers vestiges d'une antique civilisation et d'une riche littérature malheureusement en grande partie disparue ;

8°) Considérant la situation inférieure qui est faite à la langue bretonne, langue maternelle d'un million et demi de Français, proscrite de l'école et de l'administration ;

9°) Considérant que le régime actuel est pour une bonne part, responsable de la grande proportion des illettrés que l'on rencontre en Bretagne.

A l'unanimité, émet le vœu :

Que le gouvernement se préoccupe de la question de la langue bretonne ;

Demande :

Qu'elle soit enseignée officiellement en même temps que le français dans toutes les écoles publiques de Basse-Bretagne ;

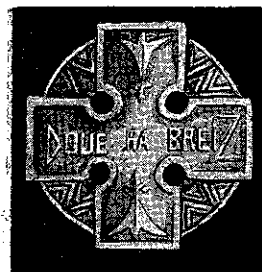
Réclame en outre :

Son entrée officielle dans l'enseignement secondaire à titre de seconde langue facultative valable pour l'obtention des titres et diplômes.

Ont signé : le maire, les adjoints et tous les conseillers municipaux sans exception.

Meuieudi d'ar pemp parrez o deus savet o mouez a-du gand ar brezoneg. A-raok ma roio ar Frans digor d'hor yez en hor skoliou e ranko ar Vretoned sevel war o zreid eus an eil penn d'egile da Vreiz, rak d'an 21 a viz gwen-golo diwez kannad ar Frans e Geneva an Aotrou René Massigli a zisklerie : « LA FRANCE N'ACCEPTÉ PAS QU'EN CE QUI LA CONCERNE ON POSE LE PROBLÈME DES MINORITÉS. »

Ra vezo heuliet dre holl, eta, skouer vat ar pemp parrez e roomp o hano uheloc'h : savomp war hon treid, Bretoned, ha greomp trouz heb ehana ken na vezo graet hol lavarou ouzomp e Paris hag e Geneva.

Croix Celtique de Récompense pour les Ecoles Bretonnes

L'atelier Breton d'art chrétien vient d'éditer une très belle Croix Celtique.

Cette Croix, d'une exécution très artistique est destinée à remplacer le modèle vulgaire actuellement en usage.

Par son caractère régional, elle aidera à encourager la culture de la langue Bretonne et à lutter contre la laideur anonyme qui défigure le vrai visage de notre Pays.

La devise est « DOUE HA BREIZ ».

Cette Croix, fabriquée en maillechort patiné et argenté, est inoxydable.

Elle peut être portée comme un insigne avec une épingle ou comme une croix ordinaire avec un ruban.

Son prix n'est que de 3 fr. 50.

S'adresser à M. RONAN CAOUISSIN « (An Droellen », Pleiber-Christ (Finistère). Chèque postal 22.092, Rennes.

EVIT 1935 !...

SELAOUIT 'TA : Eun almanag brezonek a zo o paouez beza savet.

12 pajenn en deus . . unan evid pep miz . . speget ouz eun daolenn gaer, livet e liou du ha glas, gant an Ao. Xavier de Langlais, ha moulet war baper teo.

Ma karit ho yez hag ho pro, prenit hepdale an Almanag nevez-se.... N'eo nemet 14 real ar peiz.

Evid e reseo, skriva da RONAN CAOUISSIN « An Droellen » Pleiber-Christ (Finistère). Chék. post. 22.092, Rennes.

● TI-BREIZ BREST ●

TI-BREIZ BREST, AN TI MA C'HELLER KAOUT DA BRENA ENNAN AN HOLL LEVRIOU BREZONEK A ZO BREMAN, ABAOE GOUEL-MIKAEL DIWEZA, NANN EN N° 11, RUE ALGÉSIRAS, MET EN N° 14 RUE DE LA PORTE, EN HANTER 'N HENT A-GLEIZ, ETRÉ AR PONT BRAS HA DOR-KONK, AN AOTROU GOURVÉS, EUR BREIZAD GOULZIEK HA KALONEK EO A ZO EN E BENN.

AN AOTROU RONAN CAOUISSIN, SEKRETOUR AN DROELLEN, « ATELIER BRETON D'ART CHRETIEN », PLEYBER-CHRIST, A RAIQ TRO AR VROBEB AN AMZER, EVIT GWERZA AL LEORIOU BREZONEK, WAR EUN DRO, GAND AN TRAOU-ILIZ.

AR RE HER GOULENNO A VEZO KASET D'EUZ EUR BAPERENN EUS AL LEORIOU A ZO E GWERZE TI-BREIZ, BREST.

Gant plijadur ec'h embannomp ar skrid-man savet gant mistri-skol laïk Breiz-Izel evit difenn ar brezoneg ; gwella-ze ma teu da zigeri daoulagad an dud a zo diskiant a-walc'h c'hoaz evid ober brezel d'ar yez o deus desket war barlenn o mammou :

Les Instituteurs
Laiques Bretons
au peuple Breton

LAC'HA AR BREZONEG ?

Pourquoi s'entêter à vouloir tuer la langue bretonne ?

Partout à travers le monde, les langues des petits peuples voient s'ouvrir à elles les portes des écoles.

En CATALOGNE, en IRLANDE, en FLANDRE, etc., etc...., des langues, hier encore proscrites, sont maintenant enseignées aux enfants dans les plus hautes écoles et sont remises à l'honneur dans tous les domaines.

Dans les écoles toutes neuves de l'immense U. R. S. S., plus d'une soixantaine de langues sont enseignées !

Jusqu'aux Esquimaux du Groënland et aux nègres de la Nigéria anglaise, auxquels le droit de s'instruire dans leur propre langue a été accordé.

EN BRETAGNE : La langue bretonne, parlée par près d'un MILLION ET DEMI de personnes, est INTERDITE dans les écoles !

Il est défendu aux petits Bretonnants de parler breton en classe, et même pendant les récréations.

Selon le règlement, le maître qui s'explique en breton est en défaut !

LA PROSCRIPTION DU BRETON à l'école primaire,
LA PROSCRIPTION DU BRETON dans les grandes écoles : lycées, collèges, E. P. S., Ecoles normales, etc. est une injustice !

Le jeune étudiant Malgache ou Annamite peut se servir de sa langue maternelle pour obtenir son bachot. **MAIS PAS L'ÉTUDIANT BRETON** qui peut cependant choisir, en plus de l'anglais ou l'allemand, l'espagnol ou le portugais (ou bien le chinois si le cœur lui en dit).

Le Breton est ainsi TRAITÉ PIS qu'une langue de Sauvages.

Et pourtant, malgré la volonté du ministre de Monzie disant à Paris, en 1925, devant des Bretons dont il était l'invité : « **La Langue bretonne doit disparaître** »,

Malgré CINQUANTE ANNÉES D'ÉCOLE OBLIGATOIRE ANTI-BRETONNE, notre belle langue n'est pas morte : jamais elle n'a été plus lue, plus aimée, plus défendue qu'aujourd'hui et elle reste, pour les Bretonnants, un magnifique instrument de culture.

EH BIEN! QU'ON CESSE CETTE COMÉDIE :

Sous prétexte de répandre le français (ce qui est très-bien), Proscrire le breton pour le tuer (ce qui est un crime).

Qu'on mette fin à cette Honte :

*Un peuple qui ne sait ni lire ni écrire
sa propre langue !*

Et qu'on arrête la politique d'assimilation linguistique qui s'oppose au développement culturel normal des populations bretonnantes, à leur émancipation intellectuelle et aux vrais principes du Progrès Social qui réclame lui, au contraire,

**POUR CHAQUE PEUPLE,
L'INSTRUCTION DANS SA PROPRE LANGUE**

PARENTS ! INSTITUTEURS !

Paysans, Ouvriers, Intellectuels bretons, Femmes et Jeunesse de Bretagne.

Exigeons pour commencer de l'Etat français :

1° La levée de l'interdiction de l'emploi du breton dans les écoles de Basse-Bretagne.

2° L'autorisation de cours de langue bretonne dans nos écoles primaires, dans les écoles normales et autres grandes écoles.

3° L'admission du breton comme deuxième langue au baccalauréat.

AWALC'H A ZISMEGANS HAG A VEZ

WAR AR VRETONED

**HAG AR VRETONED N'INT MAT NEMET DA
BAEA TAILHOU HA DA OBER BREZEL EVIT AR
RE ALL ?**

GOAP AWALC'H OUZOMP E GIZ--SE!

**AR BREZONEG 'MAN KET E BLAS CHOM E TOULL
AN NOR ER SKOLIOU !**

BREZONEG 'BARZ AR SKOLIOU !

POENT EO !

Gorsedd Barzed

Breiz 1934

E pad ar Gorsedd Digor a zo bet dale'het e Rosko, Bro Leon, d'al lun 30 a viz gouere, ez eo bet hanvet ar re-ma da Ezili eus ar skol :

DROUZED. — Markiz an Estourbeillon, Loeiz ar Floc'h, (Barzed kent); Charlez Rolland, Seton-Gorden.

BARZED HA BARZEZED. — Hervé ar Menn, Ifik Moal, Stanis Milbéo, Emonik Coarer, Marcelle Tanguy, Helois Roussel-Fergusson.

OVEDED HAG OVEDEZED. — Erwan Penanhoat, Gweltas Jaffrennou, Yann Pourdieu-ar-C'hoz, Adrienne Charuel.

MABINEGEIEN. — Erwan Tourbin, Mariek an Toazer.

BARZED HA BARZEZED A ENOR. — Roger Brandily, Jean Texier, Ieshanvet Suscinio, Yves Germain, Doktor Lefranc, Soaik Quément, Soaik Guivarc'h, Alexis Chapalan, Saout (mab bihan Milin), an Itronezed de l'Estourbeillon, Sanséau ha Corvaisier.

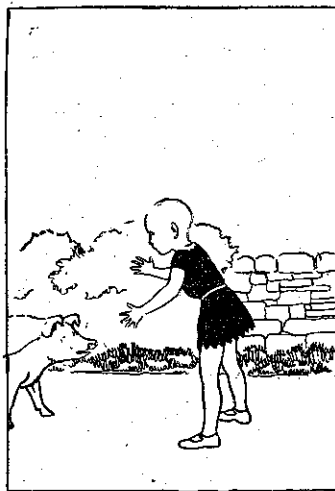
En 'eur 'zigeri 'al 'lidou, 'rener 'ar 'Skol-Veur, 'Taldir, akord gant re ar Pouellgor, en eus kinniget d'ar Bobi moueziata a du pe a eneb ar gwetl-ma :

— « Pemzek kant a dud, dastumet war zigarez gorsedd 1934 war rijl aod Santez Barba Rosko, a c'houlenn grons ma vo disket ar yez Brezounek e holl skolioù Breiz-Izel. »

Dre sevel o daouarn, an holl o deus votet « Ya ». N'eus bet grik dislavar e-bet.

Ar gwetl a zo bet kaset ar skrid anezan da Vinistr an Deskadurez Vroadel.

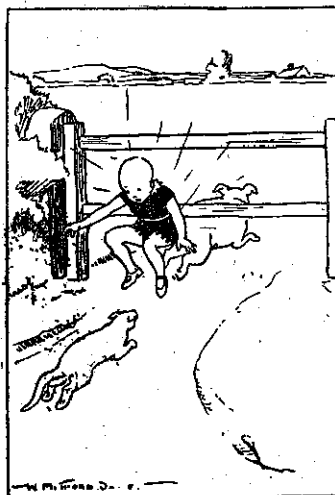
Eun dro-vale hag a dro fall !

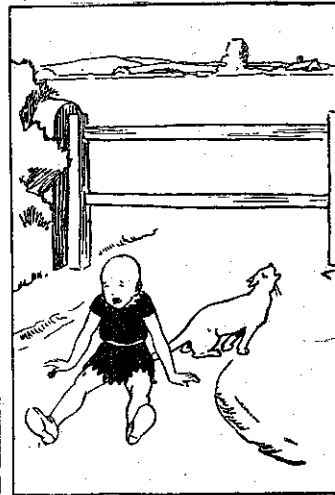
Lanig. — Deus 'ta ma 'z in war da gein...

...da ober eun dro-vale.

— ...Aiou !!! Petra 'zo.

...Hi ! Hi ! Hi ! d'am zikour !
Bisig. — Mignaon.. mi...gna...on.

Collections de « Feiz ha Breiz »

depuis 1912. en très bon état

Nous tenons à la disposition de ceux de nos lecteurs qui auraient leurs collections dépareillées, plusieurs numéros vendus SÉPARÉMENT, dont ils trouveront la liste ci-dessous.

- 1912** 8 collections complètes. — 13 francs la collection. Numéros vendus séparément : 1 franc l'unité : Genver, C'houevrer, Mezeven, Gouere, Here, Du.
- 1914** 9 collections complètes jusqu'à août (inclus). 8 francs la collection. Numéros vendus séparément à : 1 franc l'unité : Genver, C'houevrer, Meurz, Mae, Mezeven, Gouere.
- 1919** 6 collections complètes de 6 mois (La reprise de l'édition de « Feiz ha Breiz », n'eût lieu qu'en juillet). 7 francs la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Gouere, Eost, Here, Du, Kerzu.
- 1920** 5 collections complètes à 13 francs la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'houevrer, Meurz, Ebrel Mae, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.
- 1921** 2 collections à partir de C'HOUEVRER (Genver épuisé) : 10 francs franco la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'houevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Kerzu.
- 1922** 20 collections complètes à 13 francs franco la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'houevrer, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.
- 1923** 5 collections complètes : 13 francs franco la collection. (Certains numéros, Gwengolo, Here, Kerzu, sont rehaussés d'une couverture gravée par la regrettée artiste Jeanne Malivel : « Proseion e Bro-Wened »). — Cette gravure est très recherchée aujourd'hui, et ne sera pas rééditée, le bois n'existant plus). Numéros vendus séparément à 1 franc

- l'unité : Genver, C'houevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.
- 1934** 4 collections complètes, 13 fr. franco la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'houevrer, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.
- 1925** 4 collections (C'houevrer épuisé), 10 francs franco la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Genver, Meurz, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du.
- 1926** 10 collections (Numéros de Genver épuisé). 10 fr. la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : C'houevrer, Ebrel, Mae, Mezeven, Gouere, Eost, Gwengolo, Here, Du, Kerzu.
- 1927** 8 collections, complètement NEUVES. 12 numéros édités en in 4°, enrichis de nombreuses illustrations du « Tro-Vreiz », notamment des magnifiques photos de nos vieilles cathédrales de : Kemper, Kastell-Paol, Landreger, Sant-Brieg, Sant-Malo, Dol et Gwened, constituent une véritable « Illustration » bretonne, pour ceux de nos compatriotes qui n'ont pas le « Feiz ha Breiz » 1927. Chaque collection : 20 francs franco. Numéros vendus séparément à 2 francs l'unité : Genver, Gwengolo, Here, Kerzu.
- 1928** 7 collections complètes. 13 francs franco la collection. Numéros vendus séparément à 1 franc l'unité : Mae, Gouere, Eost, Here, Du.
- Pour les années 1929, 1930, 1931, 1932 et 1933, nous avons également à la disposition de nos lecteurs, plusieurs collections complètes, et tous les numéros parus dans ces cinq années. Chaque collection : 13 francs franco. Le numéro séparément : 1 fr.
- Que ceux qui désirent les collections ou des numéros déjà anciens, nous passent leurs commandes dès maintenant afin d'être bien servis.
- Ecrire à : « FEIZ HA BREIZ », Scrignac, en accompagnant les commandes de leur montant. — Chèques postaux 21.082 Rennes.

Divinadennou ● miz here ●

1. — Kitz te aitt te itz tet,
teft tita tite'h it tato hit.
2. — At titt a tut tittz tu itz
A ta tu it tittit ta vit tot.
3. — At tatur pt tittit ki
tut tu tittit titts e ta.
4. — tete't atah gttstaitat httitt
tite tetz tati tut te to to taim.
5. — Gtehl to tut 'c'tid taitt
tgit titu t ritef

(Degaset gant Jacques Leon, Plougerne).

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken na vezo moulet divinadennou miz du ha kerzu. Degaset d'comp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

Yec'hed ar Vugale

Ar "Sirop FERET"

a-eneb an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-moru, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouskiennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc.

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal : **GRANDE PHARMACIE DU PROGRES**,
2, rue de Paris (au-dessus de l'Octroi), BREST.

Klenved ar c'henou hag an dent

L. LAPIQUONNE SUCCESSEUR DE L. JEZÉQUEL

Tenner dent

Loreet gant skol-vedesinerez Paris

A denn an dent hep poan hag a laka dent nevez, war aour
ha war gaoutchouk, hervez ar skoueriou diveza

Gwarantisa a ra e labour

RESEO A RA :

Bep Lun, e **LESNEVEN**, Hôtel Le Roux, ha bep Sadorn, e **BRASPARTS** hag er **FAOU**. — Ar c'habinet a gonsultationou a zo digor e Brest, 4, passage Saint Martin, aboue 9 eur betek kreisteiz, ha da 2 eur betek 6 eur. Téléphone 0-16.

“ L'ULMINUCINE MOREUL ”

est le dépuratif tonique idéal contre les humeurs, les vices du sang, glandes au cou, faiblesse, la toque des enfants.

Donne aux enfants ce teint frais et rose, indice de la santé. Parfait pour les jeunes filles dans la période de transformation.

Indispensable aux personnes âgées qui se plaignent de fatigues, douleurs, retour d'âge.

35 ans de ventes toujours croissant sont la meilleure garantie de l'efficacité de ce produit qui a la valeur du public.

Mères de famille, ne vous inquiétez pas, tant que vous donnez de l'Ulminucine à vos enfants, vous les mettez à l'abri d'un grand nombre de maladies, c'est le meilleur préventif de la tuberculose.

Prix : Grand flacon : 29 francs ;

Demi-flacon : 15 francs ;

Petit flacon : 10 francs.

Si vous toussiez, prenez du SIROP CELTIQUE, un de ceux qui sont le plus estimés. Prix : 12 francs.

evit ma vefe gellet he sakri ha kant vloaz a ranko gortoz c'hoaz. Hiviziken an iliz n'eo ket hepken bet gwalc'het, ne-taet gant an dour benniget, an eol sakr en deus merket he mogeriou hag hec'h aoter, ha perc'hennet eo gant relegou ar zent bet siellet en aoter vras.

Eun « dervez a c'hloar » evit an Aotrou Person : Abaoue tost da 25 bloaz m'eman e penn eur barrez en deus kaset meur a labour da benn.

Er Yeuc'h (Le Juch) e leac'h eur presbital koz ha fall e savas tostoc'h d'an iliz ha war eun hent kompesoc'h eur presbital nevez gant eur jardin renket ha klozet mat en dro d'ezan.

Er Gilvinek e kavas eur kreizenn iliz n'oa echu e penn ebet. E sonj o staga d'hec'h astenn da genta e penn an traou ha da sevel war eun dro ar pep brasa eus an tour; siouaz n'oa chomet al labour a zav, nemet dre ma n'oa mui gwenneg ebet da gendere'hel gantan. An Aotrou Lerouz a stag da gestal er barrez hag en eskopti a-bez meur a vilur a lezas gant an hini a gemere e blas pa 'voe hanvet e Kleder (abaoue iliz ar Gilvinek a zo bet astennet, an tour a zo graet ar pep brasa anezan ha kleier a zo bet laket ennan).

O tont da Gleder e savas trum goude eur patronaj bras ha kaer, ennan kement zo ezomm evit ober bodadegou, peziou-c'hoari ha cinema.

Met e labour kaera a vezo bet kempenn ha renevez; holl en diabarz, mogeriou, bolz, gwer hag aoteriou an iliz, evitan ive deiz sakradur an iliz a oa eun dervez a c'hloar ha lavaret en deus d'ar barrezioniz oa bet gant ar re gaera en e vuhez.

Eun « dervez a c'hloar » ive evit ar barrez hag ar barrezioniz a bez a zo lorc'h enno o welet o iliz ken kaer gant hec'h aoter, holl e marbr, o welet eun eskob o tont a Gemper gant eur vikel vras, tost da 80 beleg pe gloareg en dro d'ezo, tra nemet evit sakri o iliz. Hen diskouez o deus graet o tont niverus ha niverus bras d'e diambroug gant ar vugale vihan; o tont ken niverus all da gemeret perz e gouel ar sakradur, daoust ma ouient ervat e vefe hir

hag hir kenan al lidou; hag ervez an Aotrou 'n Eskob e-unan, oa eur blijadur o gwelet ken sioul en iliz, ken aketus da heuilh ar pedennou, al lidou graet dirazo ken unanet o moueziou da gana meuleudi an Aotrou Doue epad an oferenn-bred. Etouez ar barrezioniz ar vuzisianed deuet da zigemeret an Aotrou 'n Eskob gant ar re o deus desket n'oa ket an nebeuta lorc'h enno pa deuas an Aotrou 'n Eskob d'o meuli ha da gaout pep hini anezo.

Goude an iliz, an eneou a zo bet renevezet dre c'hras ar jubile, kenteliet, kennerzet int bet dre komzou beleien hag a zo gant ar varreka da brezeg dre an eskopti a-bez.

Ha breman ra gendalc'ho an holl unanet startoc'h starta en dro d'o iliz parrez ha d'o beleien da gerzet eun bepred war hent ar baradoz.

F.-B. K.

Diou vetalen gounezet mat

Gant an Aotrou 'n Eskob oa deuet eus a Gemper, diou vetalenn arc'hant, a oue staget, araok zoken ma yeas en iliz-parrez, ouz bruchedou Claude Grall, kleyerigou, ha Jean-Louis Bouc'h, ar sakrist. Ouspenn 30 vloaz-zo m'eman Claude Gral e kuzulh an iliz atao prest da rei eun ali fur pe eur ger renket mat; kristen eus an dibab a hent all en deus atao difennet gwirioù an Iliz ha reet skouer vat en dro d'ezan.

Jean-Louis Bouc'h a zo abaoe 41 vloaz e servij an iliz, tro ha tro kurust, kaner ha sakrist. Dalc'hamat war-dro an iliz a gaver atao net ha dilastez n'en deus ket e bar da renka eun aoter pe graou ar Mabig Jezus; ha kerent a faol an eur e vez bepred gantan ar c'hloc'h e bole.

D'ezo o daou hor meuleudi.

« Doue ra bardono d'an Anaon »

MIZ DU 1934

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumanachou di. uz ar bloaz :

Breiz . . . . . 13 lur
Frans ha broiou stag outi . . . . . 15 lur
Evid ar e zo re diavéz bro . . . . . 20 lur

Embannou d'ouz ar bloaz :

1/4 pajenn 150 lur
1/2 pajenn 275 lur
3/4 pajenn 300 lur
1 pajenn 500 lur

Pa gemerer *ds* nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niverenn a deu da 10 lur hepken

Taolit evez ouz an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h eüna pep tra, da **Scrignoac hepken** eo e tleer kas, hirviziken, kement tra a zell ouz *Feiz ha Breiz* : *skr. dou, embannou, koumanachou ha paeamanachou,*

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. - War golo an daouzekvet *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da : *M. Le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Scrignoac* (Finistère), C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devez nemed 15 gwenneg vizou evit degas o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankfemp karga ar post da vont d'her goulenn beteg an ti.

Pemzek . . . . . iez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet neira d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houllenn arc'hant ar c'houmanachou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol lennerien.

TAOLENN AR MIZ

Ar Brezoneg er skolioù	455
Kel ar Goanv	460
War eur Bez	461
Tiez ar Bedenn	462
Boue e vezin daoust da bep tra	465
Komzou eur Breizad war bez eur Breizad	466
Perig hag Azillis	468
Bered koz Kelerdut	471
Ar Vretoned vihan a skriv da « Feiz ha Breiz »	475
Ar skol vrezonek	477
Galv mesaer Menez-Aare	478
Ar Paotr sentus	480
Doue desket d'ar vugale	485
Brouderez	486
Kuzulioù ar Geginerez	488
Keleier	490
Divinadennou miz du	496
Al laer tapet war an taol	498
D'ar re a gar « Feiz ha Breiz »	499
2 viz c'hoaz ha setu erru 1935	500

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ DU

A-nevez gant kleier

● hor parrez ●

BET BADEZET

Miz gwengolo : 27 : Yves Conseil, Ti-Izela ; paeron : Yves Riou, maer. : Anna Conseil.

Miz here : 3 : Jeanne Le Borgne, Bournazou ; paer. : J.-M. Le Borgne, maer. : Anne-Marie Floc'h. — 7 : Marguerite-Marie Guillou, Bodonn ; p. : J.-F. Guillou, maer. : Reine Bellec. — 14 : Marcelle Le Joly, Gare ; paer. : Yves Le Joly, maer. : Aline Le Duff ; - Guy Prigent ; paer. : Maurice Prigent, maer. : Marie Prigent.

BET EUREUJET EN ILIZ

Miz gwengolo : 18 : François Ollivier, Lanveur, ha Marie-Françoise Mével, Poulskavennou.

Miz here : 1 : Julien Bihannic, Mespaul, hag Anne-Marie Le Roux, Langeriskenet. — 2 : Joseph Le Saint, Sibiril, ha Marie-Rosalie Creff, Keraniou ; - Yves Velly, Théven-Kerbrat, ha Jeanné Herry, Kreac'h-Avel. — 3 : Jean Tanguy, Kann, ha Reine Balcon, Bougouronan ; -- René Quéré, Sibiril, ha Marie Tanguy, Kann ; - Yves Ollivier, Kerzuoc'h, ha Marie-Louise Quéré, Sibiril. — 9 : Yves Quéguiner ha Francine Abgrall, Kermargar ; -- Yves André, Kreac'h-Piket, hag Anne Guillou, Vern-Mespaul ; -- François-Marie Guillou, Vern-Mespaul, ha Marie-Olive Cadiou, Pont-Karadec ; -- François André ha Ma-

---

rie-Yvonne Queguiner, Laneufreld ; -- Joseph Cadiou, Pont-Karadec, ha Marie-Antoinette Mear, Belle-Vue ; -- Paul Tanguy, Lanveur, ha Marie-Louise Quéré, Kerantofals ; -- Jean-Paul Galès, Plouzévéde, ha Jeanne-Yvonne Quéré, Lanveur.

BET BEZIET GANT PEDENNOU AN ILIZ

Miz gwengolo : 12 : Hervé Floc'h, Kerfissien, 88 vloaz. — 21 : Claude Prigent, Punz, 29 vloaz. — 23 : Lucie Querre, Krec'h-Avel, 53 vloaz. — 24 : Marie-Antoinette Quéméveur, Menlaouer, 84 vloaz.

Miz here : 9 : Marie-Anne Milin, Band, 74 vloaz. — 12 : Jean-Marie Guillerm, Kerider, 73 vloaz. — 12 : Marguerite-Marie Guillou, Bodonn, 4 dervez.

Doue da bardono d'an Anaoun !

AR PATRONAJ

« Breman 'z eus eun nebeut bloaveziou, n'oa hano bet eus ar patronaj, er barrez, ha breman, sul c'houel ha pemdez, e vez hep ehan tra pe dra a nevez ennan. »

Evelse, e komze d'in en deiz all, Jan Mar a Gerveur ; re hir e vefe bet dibuna d'ezan va c'huden, hag e grain hirio evidoc'h, c'houi hag a c'hellfe kaout war hoc'h hent, meur a vignon da benher a Gerveur.

EVIT PIOUS EO BET SAVET ? Evit an oll barrezio-niz a vez digemeret laouenn ennan evit ar peziou c'hoari, ar sinema pe ar reunionou evit an holl. Derveziou koulskoude ne vezo roet digor nemet d'eur rumm dud diouz ma vezo ar reunion (bodadegoù an unvaniez katolik, ar syndikat ha me oar....)

Savet eo bet koulskoude dreist-holl evit ar baotred yaouank (ar pezh ne vir ket ouz ar mere'hed yaouank da

---

FEIZ HA BREIZ

Ar Brezoneg er Skolioù

EPAD ar goañv diweza, ez eus bet graet eun enklask e Pariz gant eul Leoniad yaouank, Biel Jaffrez e ano, sikouret gant ar gazezeenn c'hañtek : « La Bretagne à Paris », merc'h d'an « Ouest-Eclair ». Hor c'henvroad a c'houlenne ouz ar Vretoned o c'hom e Pariz, ha zoken ouz ar re-all : « Ha kaout a ra d'eoc'h e vefe mat deski ar brezoneg er skol ? » Ar respontou pouezusa a voe moulet war ar gazezeenn. ,

An holl responderien, kouls lavaret, a oa a-du gant ar brezoneg, kals pe nebeut. Evelato, daou anezo, hep mui ken, an Aotrou Helies, kelenner e skolach Sant-Brieg, hab an Aotrou Sohier, mestr-skol dibater e Plourio, o doa gwasket war ar gwiridik. Ar re-all o doa c'houtet war o zaol, dre gomz-re diwar-benn « ar garantez dleet da yez koz hon tadou » pe « ar bras a skoazell ma 'z eo ar brezoneg evit deski galleg mat ». N'eo ket tra a-walc'h evit proui en deus gwir ar brezoneg da vont ebarz ar skol, sounn e benn hag a-wel d'an holl, evel mestr an ti ha nann e kuz ha dre laer evel ma ra a-wechou breman. Traou koz a zo, hag a zo didalvez. Ma n'eo ar brezoneg nemet eur seurd tremenvan evit mont d'ar galleg, gwell eo mont war eetin da heman. Mar gell, avat,

---

servicha d'an deskadurez, drezan e-unan; ober labour buanoc'h pe welloc'h marc'had eget ar galleg, neuze, avat, roomp digor d'ezan, frank, ha ledan, ha dioustu.

Rak, e gwir, perak e vez kaset ar vugale d'ar skol ? Evit ma vo digoret o speredou d'ezo, hag evit ma teskint traou, e tennint eur vad bennak diouto, a-hed o buhez. Red eo, neuze, teurel evez war stad, micher ha yez o c'herent, evit ma kloto deskadurez ar skol, roet gant ar mestr, gant deskadurez ar gêr, roet gant an tad hag ar vamm, an eil oc'h echui labour eben. Diwall a ranker, eta, na deufe eun tammig gouiziegez tapet re-vuan da lakat ar vugale da gaout dispriz eus micher o c'herent, eus gizioù o bro, hag erfin, er broiou ma ne vez ket ar galleg e genou an holl, eus ar yez a glevont bemdez endro d'ezo. Rak yez ar vro a ro o furm da speredou an dud. An holl a oa peger bras kammejou war-raok a ra spered ar vugale, pa grogont da gomz, ha pegen diates eo o lakat da chench boaz, p'o deus disket gerioù a-dreuz. Bihannoc'h avat eo niver an dud o deus gwelet ez eont war-adrenv, pa vezont laket war eur yez dishenvel diouz hini ar gêr. An dra-ze a c'hoarvez ganto, aman, e Breiz-Izel, pa rankont mont d'ar skol, ha klevout galleg ha galleg hepken, a-hed an deiz. Kalz bihannoc'h c'hoaz eo niver ar re a wel pegen talvouddek e vefe ar brezoneg evit henchha ar vugale war-du an deskadurez, ha pegen trec'h ez eo d'ar galleg evit al labour-se, daoust m'en deus he-mañ brud da veza eul langach kaer ha sklaer.

Mar deo talvoudus-dreist labour ar skol, pa asant ar vistri labourat a-unan gant ar gerent, o tere'hel sonj eus doareou ar vro, mantrus e teu da veza, pa chach pep hini diouz e du. Tenn ha start eo da vugale Breiz-Izel beza skoliet e galleg, kuit a vrezonég, pa n'o devez nemet brezoneg, koulz lavaret, er gêr, digant o zud : gwall-stra-fulhet e vezont.

Ar vugale o deus ezomm traou sklaer ha resis, hag an dispartij etre an ti hag ar skol a laka pep tra luziet en

o fen. Mistri-skol a zo, hag en o zouez mestrez-skol Sant-Aganton, ma 'z eo bet ker bras trouz diwar he fenn, warlene, o deus kredet e vefe ceñnet an traou, ma tremenfe ar gerent hep komz brezoneg ouz o bugale, ha graet o seiz gwella evit lakaat an dud da senti outo. Luzietoc'h eged en hent-se eo ar gudenn. Da genta, n'eo ket ar seurd galleg-brezoneg a zeu, alies, gant an dud, eo a sikouro o bugale da gerzet ingal war hent an deskadurez c'hallek penn-da-benn. Dihenchha an hini a rafe kentoc'h. D'an eil, arabad eo d'ar vistri-skol labourat a-enep ar gerent : ha n'eo ket rivina an doujans dleef d'an tad ha d'ar vamm eo a reont pa lakeont ar vugale da gemeret o zud evit inosanted keiz, o veza ma ne ouzont ket komz er yez a gomzont o-unan ?

Bet oun bet laket war an alamaneg, pa oan seiz vloaz. Er mare-ze, e veze pleustret war an alamaneg, e skola-chou Bro-C'hall, hervez ar « c'hiz eeün », da lavaret eo hep implia ar parland a ouie dija ar vugale, ar galleg. Memez tra e Breiz-Izel, ma tesker ar galleg hep sikour ar brezoneg. Ar c'henta bloavez ma oan bet laket war an alamaneg a oa bet eur bloavez a binijenn evidoun : e oan da c'hmata hanter-vouget gant an aon na c'houlennje ar mestr eun dra bennak ouzin, er c'hoz langach ma ne gomprenen ket eur seurt ennan. Bep tro e vezen tapet berr; ne ouezen ket petra da respont, hag alies e vezen kastizet. Biskoaz n'em eus gouezet mat an alamaneg, hag e kav d'in em hije hen disket gwelloc'h ma vijen bet sikouret gant ar galleg.

Kavout a ra d'in, ivez, e vefe nebeutoc'h a dud dizek, pe hanter zizek, e Breiz, ma vefe lezet ar galleg a-gostez, epad ar boaveziou-skol kenta, ken n'o defe ar vugale disket meur a dra, dre ar brezoneg, ha kemeret fizians. Neuze, dalc'hmata sikouret gant o brezoneg, e vefent lakket war ar galleg, ha, sur a-walc'h, e teufent buan a-benn da gomz galleg dereat, ar pezh ne c'hoarvez ket alies bre-mañ, Rak ar pezh a hanver galleg e Breiz-Izel n'eo ket

galleg yac'h ha glan, tamm ebet, eur seurd meskach ne lavaran ket, ma weler warnan merk ar brezoneg, ken en troiou-lavar, ken er geriou. N'eo ket eur gounit beza disket galleg e seurd-se, na deo ket hini al levriou, ha na servij ket kals da neb a venn tapa eun tammig deskadurez, ouspenn ar pezh en deus bet er skol.

Heman, emezoc'h-c'houi, marteze, a zo brao e gomzou, met koll hon amzer ne ra ken. E kement bro a zo war an douar, ha skoliou enni, ne vez disket nemed parland an niver bras, yez ar stad. An dud keiz a zo langach o c'havell dishenvel diouz hini ar c'houarnamant a vez chouket en o fenn, dre gaer pe dre heg, yez ar c'houarnamant, ha da sutal, ma ne blij ket d'ezo ! Aman, e faziit. E meur a vro, e oar deuet da welet peger bras gaou a rae ouz an dud ar seurd deskadurez-se, ha reizet eo bet an traou, ken e c'hell ar re ne gomzont ket yez an niver bras beza skoliet en o lavar. Er Pologn, da skouer, ez eus bet graet kals war an dachenn-ze.

Ar Pologn, evel ma ouzoc'h, a zo bet adsavet gant skrid-feur Versailles, goude beza chomet c'honoc'h ugent vloaz rannet e teir lodenn, etre ar Prus, an Aotrich hag ar Rusi. Ne oa enni, neuze, nemet skoliou alamanek ha rusianek. Poloniz, p'o deus savet skoliou diouz o giz, o deus gwelet, dioustu, e oa, en o Stad, ouspenn ar bolonegerien, tud hag a gomze langachou all : alamaneg, rusianeg, ruteneg, ha meur a hini all c'hoaz. Petra da ober ? Buan o deus kavet an tu da gaout penn d'o c'hudenn ha, breman, e kement lec'h ma ne vez ket ar poloneg yez an holl, ez eo tra-awalc'h eus goulenn daou ugent tad a familh, evit ma vo skoliet ar vugale e parland ar Vro. Evelato, ne chom ket ar poloneg ermaez eus ar skol : disket eo evel eur yez estren, gant sikour al langach pemdeziek. An holl draou all a vez pleustret warno e yez ar rann-vro, nemet istor ha douaroniez Polonia, (pe jeografi Polonia) a zisker e poloneg.

Ma vefe graet kemend-all e Breiz-Izel, kals aesoc'h e vefe labour ar vistri skol hag ar vugale, ha kals dounnoc'h

ez afe an deskadurez e spered ar re-mañ. Hag aes-meurbet e vefe lakaat an traou da vont er c'hiz-se, ma asantfe pennou uhel ar Stad, Hag asanti a raint, ma c'houlenomp digor d'ar brezoneg er skoliou, evel ma 'z eo ret goulenn eun dra a bouez : fraez, a vouez uhel, ha kel lies gwech ma kavimp tu d'hen ober, hag uheloc'h bep wech, ken na vo selaouet hor goulenn.

Ne lavaran ket e vo, neuze, brao ha kempenn pep tra e Breiz-Izel, hag e ruilhou steriou mel ha laez war ar ruiou ! Nann ! Nn a ranko, evel gwechall, labourat start ha kreñv evit gounit hor bara, met, da vihana, gwellaet hor be stad ar re-yaouank, dre rei d'ezo frankiz ar wir-zeskadurez.

ROPARZ AODIG

Renner Kelc'h Keltiek Paris.

Prezegenn displeget e Patroniez Sant-Varzin, Montroulez, d'ar sul kenta a viz Gwengolo 1934 — diouz an noz — e kendalc'h ar Bleun-Brug.

◆ KEL AR GOANV ◆

Kan, klemm, sut,
Avel yut

Gand ar c'hleier, avel c'haro,
Kas, dre holl, kentel ar maro,
Kerz da desk da bep krouadur
Eo didalvez e blijadur,
Ez omp aman tremenidi.
Deiz pe zeiz, hñi hag hini,
Pep hini a rank d'e dro
Heulia an Ankou, pa sko!

.....
Wartene, yac'h ha krenv, aze edo ar breur,
Gand an amezeien, o c'hoari war al leur,
Hag ar vamm, a gane d'he mab, en e gavel....
« Tremenet int, o daou! » a gane an avell!
Hag e kerze larkoc'h, echu he gefridi
Da rei sonj da dud all ez in tremenidi....
.....
Ama, er maner koz, pinvidik, dibreder
E c'hoarze d'ar maro, daou zen yaouank, seder,
Hirio, seurt ne glever, nemed ar gaouenn-noz
O tiskan d'an tousog, war skourrou ar gwez koz!
O zal diroufenn bras, goude beza kanet
Er maro trumm ha kris, o daou int unanet....
Hag avel ar miz du, kounnaret he zelegg
War-zu ar bediz paour a rede d'o c'helen

.....
O! Eneou karet! klemmou breudeur devet
Hirvoud an avel foll a ro d'comp da glevet!
Eur beden! eur beden!.... O! ia! E tal ho pezh
Pedennou krenv a zav! Daelou ivez a gouez!....
.....

Doue madelezus, c'houi eo Mestr ar vuhez!
C'houi eo Mestr ar maro, c'houi a sko didruez!
Truez ouz an Anaon! Selaouit hor pedenn.
Fizians divent hon eus, ha start eo hor c'hredenn
En tu all d'hor beziou, dre ho kwad hag ho kroaz,
Unanet da viken, ni he kwelo.... warc'hoaz!....

☉ War eur Bez ☉

Eur bomm-douar, savet e disheol ar gwez koz
Aze e kousk an den! O kentel frouezus :
En douar, eun arched, warnan kroaz Jezuz;
Seurt all warnan ne gomz nemet an ezenn-noz.

Aze pinvidigez, eürusted, plijadur,
Dirag lagad an den, ne dalvez ken netra.
Mesket gant tud dister galloud ha peadra
An den koz zo kousket e tal ar c'hrouadur.

Tremenidi ar Bed, deskit ez eo an den
Pri, poultren dizanav, ha seurt all ebet ken
Ama ema tostig ar Bez ouz ar c'haveg.

Hirio ema er Bed, eürus, leun a vuhez,
Warc'hoaz er bez douar, 'n Ankou zo didruez!
Tremen a ra an den evel ar barr-avel.

AL LIDOU SAKR

TIEZ AR BEDENN

HIVIZIKEN e komzin d'eoc'h, bep miz, eus ar pezh a ra ar gristenien, evid enori an Aotrou Doue, da lavaret eo eus al lidou sakr hag en taol-man, evit boulc'ha ar gentel e skrivin d'eoc'h eur ger bennak diwarbenn an tiez ma vez graet enno al lidou sakr, da lavaret eo an ilizou.

I. — ILIZOU KENTA AR GRISTENIEN

An ilizou eo tiez ar bedenn; a holl viskoaz an Aotrou Doue a zo bet pedet hag a-holl viskoaz ez eus bet lec'hiou santel ec'h en em vodet enno, kentoc'h eged e lec'hiou all, da bedi Doue.

Hon tud koz, breman ez eus 2.000 bloaz, pa oant holl paganed, o devoa lec'hiou a hanvent nevedou (1) hag ec'h en em vodent enno da bedi o doueou; an nevedou-ze a veze, peurliesha, e kreiz ar c'hoajou.

Ar Yuzevien, — ar bobl dibabet etouez holl poblou all ar bed evit miret war an douar anaoudegez ar gwir Doue, — ar Yuzevien o devoa tiez-pedi e pep kêr, met n'o devoa nemed eun templ, unan hepken hag e c'helled kinnig sakrifisou ennan d'an Aotrou Doue : templ bras Jerusalem.

(1) Ar ger neved a zo miret c'hoaz, en hon amzer, e hanoioù lec'hiou, evel Koat-Neved, e kichennek Lokronan.

P'en em skignas ar gristenien, dre ar bed, n'o devoa netra, e c'hellit kredi; sevel a rankjont pep tra diwar an douar noz. Pa vodas Hor Zalver e Ebestel, evid ar goan ziweza, o bodas en eur gampr fermet ganto hag eno eo e lavaras dirazo kenta oferenn a zo bet lavaret biskoaz hag ar gampr-se a voe hanvet a-c'houdevez : ar Gambr-lid hag ar yaouez ma voe lavaret an oferenn genta-se ar Yaou-Gambr-lid.

P'en em skignas an Ebestel, dre ar bed, e vodjont an dud d'o selaou el lec'h ma c'hellent; ober a raent eun tamm ar pezh a rae ar veleien epad ar brezel a oferenne el lec'h ma kavent tro d'hen ober, hep seilet ker pis-se ouz al lec'h m'edont o vont da lakat an Aotrou Doue da ziskenn ennan : kraou Bethleem n'oa ket ivez eul lec'h eus ar re gaera ha daoust da-ze ar Mabig Jezuz a jomas ennan.

Pa veze etouez ar gristenien eur c'hristen pinvidik bennak ec'h en em vodet e ti henman; eun deiz a deuas hag impalaered Rom a glevas hano eus ar relijion nevez hag a glaskas raktal he beuzi er gwad.

Neuze ar gristenien a rankas chom dindan guz; daoust pegen izel e oa kouezet ar bayaned e oa eun dra ganto, koulskoude, hag a oa sakr : ar berejou; e Rom ar berejou a oa keoioù dindan an douar; hentchou a veze toullet da vont eus an eil keo d'egile; ar c'horfou maro a veze renket e koummou kleuzet er c'heoioù-se : eno, en toul-lou-ze, ne c'helled ket klask trabas ouz ar gristenien; epad 250 vloaz ne oa e Rom ken ilizou nemed an ilizou dindan zouar-ze.

Er bloaz 313, eur gemennadurez embannet e Milan, gand an impalaer kristen Konstantin, a roas d'ar relijion gristen kement a frankiz hag ar relijionou all.

Azalek ar bloavezh-se eo e stagjod da zével, dre ar bed, an ilizou kristen kenta; evit o sevel e kemerjod skouer war diez kaera kêr Rom.

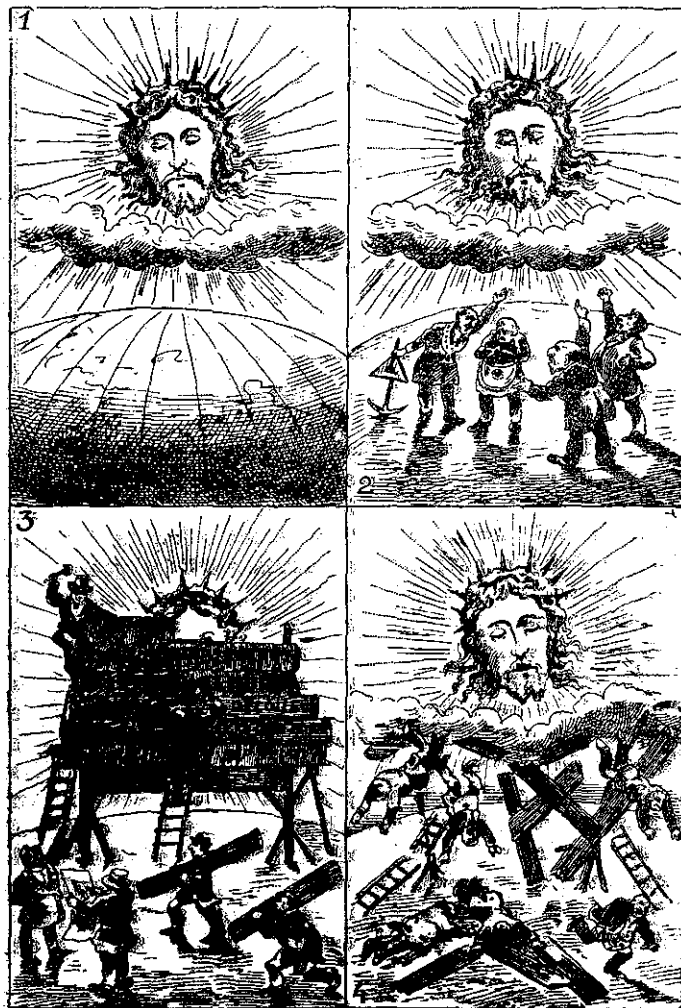
Evit mont en tiez e Rom, en amzer-se, e treuzec'h, da genta, eur porz kloz a oa, en e greiz, eur p... laouer atao leun a zour d'an dud d'en em walc'hi a-raok mont en ti.

Ar gristenien pa zavjont o ilizou kenta a viras ar porz kloz-se hag al laouer-vaen a oa en e greiz. Da vont eus ar porz-se en iliz e rejont teir zor : an nor-greiz evid ar veleien ; an nor-zehou evid ar wazed ; an nor-greiz evid ar merc'hed ; an iliz, en diabarz, a veze rannet ivez e teir bali : ar vali-greiz a jome goullou ; ar vali-zehou e veze enni ar wazed ; er vali-greiz, ar merc'hed ; e penn an nec'h an iliz e veze an Aotrou 'n Eskob, azezet war e gador, ar veleien a bep tu d'ezan ha tostoc'h d'ar hobl an aoter vras : an oferenner a oferenne troet atao war-zu ar boñl.

An aoter a veze savet war bez eur zant, met gand aoun rak al laeron e teuas ar c'hiz da renka ar relegou santel e archedou bihan, skany hag aes da zougenn hag a veze laketa dre kador an Aotrou 'n Eskob ; goude an nevezenti-ze, digaset en ilizou, ne veze ket kavet dereat ken gwelet ar beleg o trei e gein da relegou ar zant ha setu perak e kouezas ar c'hiz da oferenna troet ouz ar bobl hag e teuas ar c'hiz d'ar beleg da zont da oferenna, er tuman d'an aoter, troet ouz ar relegou.

Roue e vezin daoust da bep tra !

Holl c'halloudou an ifern ne vezint biken trec'h d'ezan

KOMZOU
EUR
BREIZAD
WAR BEZ
EUR
BREIZAD

N'EUS ket a wall bellou e varve, e kosteziou Paris, eur medesin, an Aotrou P., ginidik eus a Vreiz-Izel.

Evel eleiz eus e genvroiz hag a ya da glask o bara d'ar broiou krec'h, an Aotrou P. a oa aet e kêr ha lezet an Aotrou Doue er gêr; laket en devoa e feiz er goudor; ne veze na wardro iliz, na wardro beleg; edoug bloaveziou ha bloaveziou e vevas evelse ha mervel a eure, siouas, evel m'en devoa bevet : hep distrei ouz Doue. Kaset e voe e gorf d'ar vered, hep kroaz na dour benniget gand eur bern tud d'e heul, ken dizoue hag hen; e intanvez a bedas eur c'henvroad d'ezan, Gustav Herve, hag a gare kals, da zont da lavaret eur ger bennak a ginidiad, war e vez.

Gustav Herve, rener ar gazetenn « La Victoire », amzer zo bet, a oa ivez eur c'hristen dianket ha tec'het pell diouz an hent mat bet desket d'ezan war skinier iliz Brest; abaoe ar brezel, n'eo mui henvel, a drugarez Doue; tostaet eo kals ouz hent an iliz ha setu aman, ar pezh a lavaras war bez e vignon, dirak an dud difeiz a oa ouz

e zelaou hag a skrigne a-walc'h o dent goude beza klevet e gentel :

« Mignon paour, breman e ouezes mat ar pezh a zo en tu all d'ar bez ; ma n'eus netra, evel ma kave d'it hag evel ma lavares alies, kousk e peoc'h, e douar yen da vez, skoaz ha skoaz gant da verc'h a garies kement : ya! Aotrone, n'it ket da veza feuket ma lavaran dirazoc'h, « requiescat in pace » : kousk e peoc'h!

« Marteze ivez ez out bet faziet. Piou a oar? Marteze Pasteur, Branly, Georges Claude, hag eleiz a dud gouziek all, gouziekok'h eun tamm mat egedout hag egedoun, ar sperejou kaera a dud a vevas en hon amzer, eo ar re ne fazient ket, i hag a grede ez eus eur bed all en tu all da dreujou ar bed-man hag a vezo eeünet ennan pep tra ha sec'het pep daer ! eur bed all hag e vezo unanet ennan ar re holl o deus en em garet war an douar-man, ma 'zint bet tud hag a glaske atao ober pep tra evid ar gwella! Ya! ma 'z eus eur bed all, evel ma teuan d'her c'hredi bemdez muioc'h-mui, va lez da lavaret d'it ar geriou-man, leun a esperans, a vije bet lavaret, war da gorf paour, ma vijes bet chomet e Breiz-Izel, gand eun den uheloc'h e ga'g eget va hini : « Requiem æternam dona ei Domine! » da lavaret eo, tudou keiz : « Aotrou Doue, roït d'ezan an diskuiz a bado da viken! »

Ya! evel Gustav Herve, gand ar gouzioka, gand ar e'hosa, gand ar gwella tud a zo bet war an douar, anza-vomp ez eus eur bed all ha n'eo ar bed-man nemed eun tremenvan evit mont d'ezan.

PERIG HAG AZILIS

Per al laër

PER n'oa ket pinvidik, met n'oa ket paour ken nebeud; beva rae, en e aes, war e dammig douar, ha panefe d'an diaoul, e vije bet bepred eurus. Met, Satan, a lakeas ar warizi da zével en e galon, eun dervez m'edo o labourat e bark. Er vro-ze n'eus ket a gleuziou e-giz dre aman; eur maen-harz a vez sanket en douar evit merka an disparti etre ar parkeier, ha Per, azezet war e vaen-harz da zebri e c'hortozenn, a zonje evel-hen : « Peger bihan eo va fark e-skoaz hini ar c'hoziad! a-vec'h ma c'hellan kaout patatez da zebri epad ar bloaz! hag hennez en deus dek gwech re; n'oar ket, zoken, pegement, a draou en deus! »

An diaoul, tost d'e skouarn, a lavaras :

— « Ma karfes cheneh plas d'ar maen-harz, e vije brasoc'h da bark, ha ne rafes ket kais a c'haou ouz egilet!

— « Gwir eo, emezan, ar maen a zo koulz lavaret deuet ermêz eus e blas; den ne ouezo ha va lod a gresko.

Sevel a reas en e zav; ober a reas eun toull, gand e haf, lark e park e amezog, hag e taou-bifegas da jacha war ar maen-koz. Ar maen a oa pouner; tri-ugent lur ben-nak a oa ennan, met Per a lakeas e holl-serz hag hentennas eus an douar! met, sionaz! paour-kez Per! ne c'hellas mui diskregi dioutan! ar maen a jomas stag ouz e vruched, evel eur vrinigenn ouz ar roc'h!

Mont a rankas d'ar gêr, mezek, ha ne gredas mui mont e nep lec'h, rak kerkent ha ma veze gwelet, ar vugale a

deue war e-lerc'h; an dud a c'hoarze didruez : « Sell, Per! netu aze eun dors-vara hag a zo kalet, avat! »

Hanter-vouget gand e vec'h pouner, an den a zonjas ervad; noz-deiz edo e bec'hed dirag e zaoulagad, ha p'en devoa c'hoas eun tamm feiz, e pede Doue hag ar Wer-c'hez da gaout truez outan. Mamm Doue a lakeas en e spered, eun nozvez, ar menoz da vont da gaout eun ermit santel a veve war ar menez, pell dious trouz ar bed, en eur bedi Doue evid ar bec'herien.

Ped gwech e rankas Per ehana, araoek en em gaout ken uhel-ze? N'ouzoun ket, met, en em deurel a reas ouz treid an Tad santel, daerou en e zaoulagad :

— « Va zad, emezan, roit eun ali d'in da barea!

— « Keuz hoc'h eus d'ho pec'hejou, va mab!

— « Ya, ya, ne rin mui, me lavar d'eoc'h!

— « Mat : setu aman petra reoc'h : en eur vont d'ar gêr, c'houi a c'houlenno digant kement hini a en em gavo ganec'h : « Mea culpa, mea culpa, e pe lec'h e lakin henman? » Mont a reoc'h evelse, ken ha ho pezo kavet unan da respount ouzoc'h : « E lakit el lec'h m'hoc'h eus e gavet! »

Per a ziskennas, diwar ar menez, kennerzet gand an ermit; gwelet a reas eur vandenn dud yaouank e vont d'ar foar :

— « Klevit 'ta, emezan, e pe lec'h e lakin hen-man?

Ar yaouankizou a stagas da c'hoarzin :

— « El lec'h ma keroc'h, ginaouek! emezo.

Ha Per a gendalc'has gand e binijenn c'houerv. Eur pennad-hent a reas c'hoaz araoek en em gaout gant bugale e tont eus ar skol.

— « Mea culpa, eme Per, e pe lec'h e lakin....

— « E pe lec'h e lakeoc'h petra, Per?

— « Ar maen a zo aman ganen war va bruched ?

— « Ni ne reomp ket fors e pe lec'h hel lakeoc'h !

Abenn an noz, edo tost d'ar gêr, doaniet holl o veza ma n'en devoa bet respount vat ebed.

Eur baourez koz a dremenas e-biou d'ezan :

— « Eun draig bennak, en han 'Doue, emezi en eur astenn he dourn.

Per a lakeas eun aluzenn e dourn an hini goz :

— « Bennoz Doue d'eoc'h, kristen mat, emezi; skuiz-marro hoc'h eus doare da veza !

— « C'houi lavar, mamm-goz ! Met, livirit d'in, mar plij e pe lec'h eo d'in lakat hen-man, ar maen-man ?

— « El lec'h m'hoc'h eus e gavet ! den paour, emezi. Raktal, ar maen en em zistagas, ha Per a gouezas d'an daoulin da drugarekaat ar Werc'hez. Pa zavas, e pokas d'an hini goz, kement a lorc'h a oa ennan !

Ar maen a voe karget en eur garrigell ha laket en e blas, ha biken ken Per ne vennas kemeret madou e nesa; re baket e oa bet !

Bevomp en onestiz, eme Hamonig d'ar vugale, ne c'hoaa-taomp morse ar pez a zo d'an nesa; ar vuhez-ma a zo berr, ha madou ar bed-man ne badont netra : klaskomp eur binvidigez hag a bado da viken.

TINTIN ANNA

Bered koz Kelerdut

EUN nebeud miziou a zo ez eus bet kavet 33 bez koz, e Kelerdut, e parrez Plougerne.

Pe oad, tost da vad, a c'hellfed rei d'ar beziou-ze ?

Evit her gouzout greomp eur zell war an amzer dremenet. An douar en deus heuliet, e dounderiou an nenv, eun hent hir meurbed abaoe m'eo kouezet nevez flamm, war e genta lamm, eus a dre daouarn an Aotrou Doue.

Penn kenta an hent-se a zo kuzet ouzomp, rak an istor ma stag da gomz d'eomp eus traou hag a zo bet c'hoarvezet 3.500 yloaz bennak a-raok donedigez Hor Zalver, n'eo ket evit mont dounnoc'h en amzeriou tremenet. Dister eo eta ar sklerijenn a c'hellomp kaout diwarbenn an dud kosa a veve en hor bro, en amzer an ourz bras hag an obifant bleo hir, ha n'o devoa ken tiez nemed ar c'heviou a gavent e gwasket ar reier. E kichen an anevaled bras spontus-ze, a zo maro ar ouenn anezo peñ bras a zo, e kavomp an den, goloet a grec'hin, o fiskolpa ar vein, a hanvomp breman mein-tan, evid ober anezo e armou hag e veniachou.

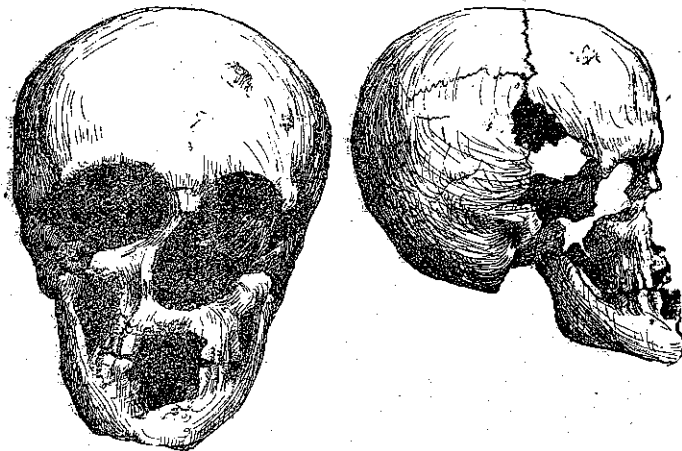
Tamñ ha tamm ijin ha gouzিয়েgez an dud a greskas hag o gwelomp o floura ar vein hag oc'h ober benviachou gand eskern al loened ha dreist-holl gant kerniel ar c'haro; goudeze, o gwelomp o tonvaat ar chas, ar c'hizier hag ar c'hezeg, an derved hag ar zaout; diwezatoc'h c'hoaz o gwelomp o tizelei an aour hag an dir hag ouz o lakat da dalvezout evid o ezommu pemdeziek; kenderc'hel a reont atao da gerzet war hent an nevezentiou; goude an dour-beuz e kavont an houarn a vezo tennet kement a dalvoudegez anezan ma kav d'eomp ne c'hellfed mui tremment hepdan; p'en em gavomp gand an dud o deus kavet an houarn e c'hellomp lavaret ez omp en em gavet gand

Tri eus tri bez ha tregont Kelerdut

tud an amzer-vreman : ehanet eo an emgann etre an den hag al loened mut; an den a oar breman tenna pep tra eus an douar; roue eo war an holl grouadurien hag ar-bed-man a zo bet kronet evitan.

Ha breman pe ead a c'hell kaout beziou Kelerdut? Eur roc'h hag he deus 30 metr bennak a uhelder a zo dem-dost d'ar beziou-se; diwarni ho peus eur gwel eus ar re gaera; er sav-heol ema Plougerne gant he ziez bodet en dro d'he iliz; er c'hreisteiz ema Lilia ha chapel sant Karan; er C'huz-Heol, ar mor a zispak e vantell c'hilas, agoll gweled; tost d'an aod, an Enez-Werch a zoug, gant

Ar penn-maro kavet en unan eus ar beziou,
gwelet eus daou du dishenvel

lorc'h, unan eus ar brasa touriou-tan a zo er bed; e kostez an hanter-noz ema begou diskolpet reier Bergen ha muioc'h a-zehou chapel sant Mikael hag ar roc'h uhel e pigne warni alies Mikael an Nobletz epad ar bloaz retred a reas eno a-raok mont da gentelia e genvroiz war hent ar zikvidigez.

N'eo ket souez eta o defe dibabet ar re goz eul lec'h ken kaer evit sebella o zud varo. D'ar c'houlis-ze, koulskoude, ar mor n'edo ket ken tost d'o bered ha ma 'z eo breman; enez Eusa a oa stag neuze c'hoaz ouz an douar bras koulz ha Molenez ha Benniget; Enez Werc'h a oa eun dorgenn c'hlas e kreiz ar mêzion.

An 33 bez a zo bet digoret, ha marteze e vezo kavet meur a hini all c'hoaz, a dle beza eus amzer an houarn; n'o deus ket kals, war a gredomp, ouspenn 2.000 bloaz; rak-se n'int ket beziou gwall goz e skoaz re all; dies eo rei eun oad d'ezo dre ma n'eus bet kavet enno nemed eur penn maro a zo bet prenet gand an Aotrou Mauris Poulpiquet, eus a Lesveal. Diwezatoe'h, ma vez lezet frankiz a-walc'h gand ar glaskerien da gendec'hel al labour digoret ganto e penn kenta ar bloaz-man, e vezo kavet marteze henviachou houarn, skorn pe vein ha a daolo muioc'h a sklerijenn war oad an dudou keiz a zo bet sebeliet o relegou e douar Kelerdut.

N'eus ket bet kavet er beziou-ze tamm houarn ebet, ha n'eo ket souez, rak an ezenn-vor a zebr an houarn; daoust da-ze e leveromp ez int eus amzeriou diweza an houarn, dre ma 'z ont graet gant pevar maen goloet gand eur maen plat, rak en amzeriou-se hepken e veze graet evelse ar beziou; n'edo mui ar c'hiz, vel en amzer gosoc'h, eus ar beziou bras e veze berniet eun dosennad zouar warno, evel an hini a weler c'hoaz, en e bez, eul leo ac'hano, e Kelerven, pe an hini all a gaver e Streat al Lec'h, harp e Lilia, gand e daol-vaen hanter ziskaret : an douar bet berniet warnan a zo bet ledet mil bell a zo a-gleiz hag a-zehou.

En amzer ma veve an dud a zo o relegou e bered Kelerdut eo e reas hon tud koz-ni o diskenn e Breiz-Veur; 8 pe 900 vloaz goudeze e rankent adarre tec'het pelloc'h, en aoun da veza devet pe flastret gand ar Zaozon; kristenien e cant neuze hag ar zent koz o sturias warzu aoc'hou an Arvor a zeskas d'ezo sebella hiviziken o zud varo e-harz treid ar groaz.

°°° Y. AR FLOC'H

...Ar
Vretoned vihan
a skriv da
Feiz ha Breiz...

AOTROU RENER,

Me zo eul lennerez aketus da « Feiz ha Breiz ar Vugale ». N'em eus market morse d'e lenn bep miz. Plijout a ra kalz d'in. Laouennat en deus graet meur a wech ar familh a-bez, epad nozveziadou ar goanv tremenet....

Anna KERIVEL, Poullan.

AOTROU RENER,

....Mall am eus da welet « Feiz ha Breiz » o tont adarre ; plijout e ra d'in kalz, hag eun dra bennak a vez atao e-barz hag a ra d'in c'hoarzin.

Jean-Yves GOARNISSON, Landivisiau.

....Ho trugarekaat a ran a greiz kalon, ô « Feiz ha Breiz!.. »

... Kenavo hag ar blijadur d'ho lenn c'hoaz! ô va leorik karet!

Ho kamaradez vihan,

Yvonne JAMBON, Tremeven.

« FEIZ HA BREIZ » KARET,

....*Me a zo kontant eus an holl draou a welan en-noc'h ; hag e kavan hurr ar penn-kenta eus ar miz ouz ho kortoz. Ha pa vec'h digouet, 'we mall ganin sellet ouz an imachou : pegement hon eus ni c'harr-zet gant penmoc'h Laou nijet en er! ha gant sivienn Perapaol o lakat Pont Plougastel da blega!*

Kenavo, « Feiz ha Breiz » karet ha bennoz Doue,

Marie GLOANEC, Tremeven.

AOTROU RENER,

....*Kement tra a oa el leorik-se a reas plijadur d'in : ar golo kizellet ken brao gant taolennou a bep seurt liou, ar c'hatekiz, Istor Breiz, ar marvailhou....*

Mil bennoz d'eoc'h, Aotrou, ha kenavo!

Denise LAVANANT, Scignac.

....*Ho trugarekaat a ran eus ar blijadur a rit d'eomp. Hor sikour a rit da garet hor Bro gaer Breiz-Izel ha Santez Anna hor Patronez....*

D'eoc'h a galon vat,

M.-A. LE GUERN, Tremeven.

AOTROU RENER,

Bep tro am eus plijadur o lenn an istoriou laket e « Feiz ha Breiz ». Bennoz Doue d'eoc'h da veza degaset d'eomp, eul leor ken brao.

Lucien MAZURIÉ, Landivisiau.

....*Trugarez a lavaran d'eoc'h evid an holl boan hoc'h eus kemeret evidomp o klask istoriou ker kaer. Gant doujans,*

Louise BODENNEC, Kernouès.

● Ar skol vrezonek ●

EXERCICE I

COURS ELEMENTAIRE ET MOYEN

Traduire et faire entrer chacun des mots suivants dans une courte phrase bretonne en ayant soin de la faire précéder de l'article indéfini : EUN, EUR, EUL (un, une).

EXEMPLE : mantell, manteau. — eur vantell a welan.

Moereb ; mouez ; maouez ; magerez. — maout ; mor-zol ; milvig ; miliner. — pal ; paner ; paourez ; parrez. — badeziant ; bag ; balaneg ; barn. — kabestr ; kabell ; kaerell ; kalonad.

EXERCICE II

COURS MOYEN ET SUPERIEUR

UN ONCLE A SON NEVEU

(A traduire)

Tonkin, le 19 août 1887.

MON PETIT TRÉSOR,

....*Tiens bon toujours à ta vieille langue, et ne sois jamais du nombre des imbéciles qui en rougissent. J'ai très bien lu ce que tu m'as écrit. Tu me dis que tu ne m'as pas oublié que tu pries pour moi et que tu viendras me voir quand tu seras grand. Moi aussi je pense à toi, je prie pour toi, et je voudrais que tu puisses un jour venir me voir. Si tu viens comme marin, comme tu me le dis, je te verrai avec joie, mais si tu viens comme missionnaire, oh! que je serai plus heureux!*

(Tennet eus « la Vie du Père Abgrall par le chanoine Perennès »).

GERIOU DIAES : langue : yez. — marin : den a vor, moraer (martolod).

EXERCICE III. — COURS SUPERIEUR

Racontez en breton, dans une lettre à un ami, la visite au cimetière le jour de la Toussaint. (10 à 15 lignes au plus).

Galv meszer Menez-Are

M.J. = 72

o lo lé o lo lé o lo lé o lo lé
 o lo breu-deur, deut d'am c'hichen o lo lé o lo
 lé o lo lé o lo lé se-lavuit va c'hanaouenn
 o lo lo o!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 O lo, breudeur deut d'am c'hichen
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Selaouit va c'hanaouenn
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Va unan el lann divuzul
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 'Rankan chom bemde ha 'sul.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 En eur welet 'c'h en em astenn
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Askell ar skoul 'us d'am fenn.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Ha klujet ar vran velkonius
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 D'am c'haion gwal ankenius.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Er peñder mouez ar gornigell
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 A c'hournij 'barz an avel.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Epad ma seblant 'va ene,
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 N'em lede war ar mene.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Va unan el lann divuzul
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 'Rankan chom bemde ha 'sul.
 O lo lo. O!

O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 O lo, breudeur deut d'am c'hichen
 O lo lé, o lo lé, o lo lé, o lo lé,
 Selaouit va c'hanaouenn.
 O lo lo. O!

*Gwerz savet gand Yvonig PICARD
 ha dastumet gant hor mignoned
 Herve Ar Menn ha Dorig Ar Voyer.*

Ar Paôtr Sentus

(Diwar marvailhou koz pobl Kembre)

BEZ e oa, breman ez eus eur bern bloaveziou, eun intañvez hag a grede ne oa babig ebet koulz hag he babig hi; ne veze klevet gwech ebet o leuva; gourvezet e chome edoug an deiz ha sentus e veze war bep tra. Eva ha boueta a rae kement tra a roe e vamm d'ezan.

Pa oa en e bemzekvet bloaz e oa eur paotr meur ha krenv. E vamm a veze o labourat diouz an deiz, evit gounit eur gwenneg bennak, met he mab Houel a oa deuet da veza-ker marlonk ma n'oa ket evit gounit a-walc'h a arc'hant da brena boued d'ezan.

Eur beure, triwec'h vloaz en devoa neuze ar paotr, setu hi ha lavaret d'ezan :

« Ware'hoaz, Houel, e vezo red d'it mont da di ar fermour da c'houlenn rei labour d'it en e ferm.

« — Hag ez in, sur a-walc'h, mamm », emezan. Hag ez eas hag e chomas edoug an deiz da labourat e ti ar fermour. O veza ma ne ouie Houel ober netra eus al labouriou a vez da ober wardro eun tiegezh, an tieg, pa deuas ar pardaez a lavaras d'ezan : « P'eo gwir ne ouezes ober netra eus al labour a c'hellan kaout da rei d'it, ne vezo ket dâ d'it distrei ware'hoaz. Graet ez peus gwella ma 'z peus gellet ha setu aman daou wenneg d'it evit da c'hopr. »

Houel ha n'en devoa ket gwelet eur gwenneg biskoaz a

en em lakeas, edoug an hent, da c'hoari gand e bez, hag her c'hollas!

P'en em gavas er gêr e voe kenteliet gand e vamm a lavaras d'ezan lakat e c'hopr, en e c'hodell, eur wech all, en aoun d'e goll.

Houel a yeas neuze da glask labour gant eur pastor derved; ober a eure adarre gwella ma c'hellas; goude eun derveziad labour e kaved en devoa graet eno adarre tra a-walc'h hag e voe roet d'ezan, d'e c'hopr, eur skudellad laez.

Houel a glaskas lakat e skudellat laez, en e c'hodell, hervez gourc'hemenn e

vamm hag e torras, siouaz, e skudell.

Pa welas e vamm ar pezh a oa digouezet e lavaras d'ezan :

« Dieet e oa d'it beza douget da skudellat laez, gand evez, etre da zaou zourn, en aoun d'e skuilh. N'ankou-nac'ha ket an dra-ze, en dro genta. »

Evid an drede gwech ez eas da di eur fermour all da glask labour, met henman a welas buan e raje muioc'h a zroug eged a vad wardro e diegezh ha da greizeiz her c'hasas d'ar gêr goude beza roet eun famm amann d'ezan; tomm e oa an amzer hag an heol a boaze; Houel a zouge e damm amann etre e zaouarn; an hanter anezan, na petra 'ta, a oa teuzet abenn ma en em gavas er gêr.

« O Houel! » eme e vamm, pa welas an amann teuzet evet ma oa, « diet e oa d'it e c'helei gant deliou kaol, da virout ouz an heol da goueza warnan; gra an dra-ze war-c'hoaz d'ar pez a vezo roet d'it e ti ar fournier. »

Antronoz, evid e c'hopr, ar fournier a roas eun targaz da Houel. Hag Houel a gutuilhas deliou da c'helei an targaz koz ha da virout ouz an heol d'e boazat; ar c'haz koz ne oa tamm ebet e chal da veza disheoliet evelse; skrabañ a eure e benn da Houel gand e ivinou ken ne rede ar gwad.

« Houel baour! » etne e vamm, p'her gwelas leun-

wad, o tont en dro, « perag n'ez peus ket staget eur gordenn en dro da c'houzoug da gaz hag e vije denet d'az heul? Gra an dra-ze war-c'hoaz pa 'z i da di ar c'higer. »

Ar c'higer a gavas e oa Houel eur paotr eus ar re zentusa, met ne oa netra da ober evid e lakat da zeski eur vicher ha diouz ar pardaez her c'hasas d'ar gêr hag e roas d'ezan eun tamm kig ruz da vont gantan; evit senti ouz goure'henn e vamm, Houel a stagas e gordenn ouz an tamm kig ruz hag her stlejas, evelse, a-dreuz ar vein, an drein hag ar pri.

E vamm a oa ker stran gantan ma ne gredas ket her gourdrouz; lavaret a eure d'ezan hepken :

« Eun dro all, e tougi war da skoaz ar pez a vezo bet roet d'it. »

« — O! ya! ya! mamm, m'her graio », eme Houel sentus.

Antronoz ez eas Houel da c'houlenn labour ouz charretour ar Roue, met ne voe ket kavet kaer e labour, daoust ma rae eus e wella, ha diouz an noz ar charretour a lavaras d'ezan :

« Ne gredan ket em befe ezomm ac'hanout war-c'hoaz; evit da c'hopr hizio, kas ganez ar mul koz a zo aze ha gra gantan ar pez a giri! »

Tremen a eure dirak kastell ar roue, gant e zamm, war e skoaz.

E vamm p'her gwelas a deuas war dreujou he dor : Houel hag e vul a oa gourvezet war al leton, skoaz ha

skoaz, hag ar vamm a lavare outi he-unan na pebez koublad kaer a raent o daou.

D'an ampoent setu ma voe klevet son karniou eun niver bras a gezeg : marc'heien ar roue eo a oa o tont hag Houel, gand e aoun, a yeas d'en em guzat, d'ar red.

« Itron, eme vestr ar varc'heien ouz he saludi, ni a zo deuet a-berz ar Roue, da gerc'hat ho mab a dle dimezi d'e verc'h, ar brinsez Amara. »

« Houel? Va Houel me? » eme ar wreg estlammet.

« — Ya, ar brinsez Amara hag a oa klanv pell a oa a zo deuet da veza yac'h adarre; ho mab o tougen ar mul koz war e gein, en deus gellet, — ar pezh n'en devoa gellet den all ebet, — he lakat da c'hoarzin. Her gwellet en deus, dre ar presnestr, o tremen ebion ar c'hastell, hag, evel ma o devoa lavaret ar vedesined, kerkent ha m'he deus c'hoarzet eo bet yac'heet. Goulenn he deus graet da zebri ha da eva ha breman ema o prienti pep tra abenn an eured. Lakit ho mab brudet da zont aman. »

Ha mamm Houel a deuas en he spered en devoa ar roue laket embann e vije e verc'h hag an hanter eus e rouantelez d'an hini a lakaje ar brinsez Amara da c'hoarzin.

Hag Houel a zimezas gand ar brinsez Amara ha ken eurus ha ma c'heller beza war an tamm douar-man, int bet an eil gand egile.

(Tennet diwar « Cymru'r Plant » ha troet e brezoneg gant MEIRION DYFNALLT OWEN).

◆ Doue ◆ desket d'ar vugale

Lento

Piou'ra d'an heol bep min-tirz se-
vel Ken ka-er war gri-benn ar me-ne
Piou'ra d'ar roz as-tenn he man-
tell? Va bu-ga-le Doue-
e, Dou-e! Dou-e

TON AR ZON EMBANNET E « FEIZ HA BREIZ »
AR MIZ TREMEN.

Evit hol lennerezed...

◀ **BROUDEREZ**

... Unan eus hol lennerezed a skrive d'eomp e vije eurus o welet war « Feiz ha Breiz », skoueriou brouderez, eur wech an amzer.

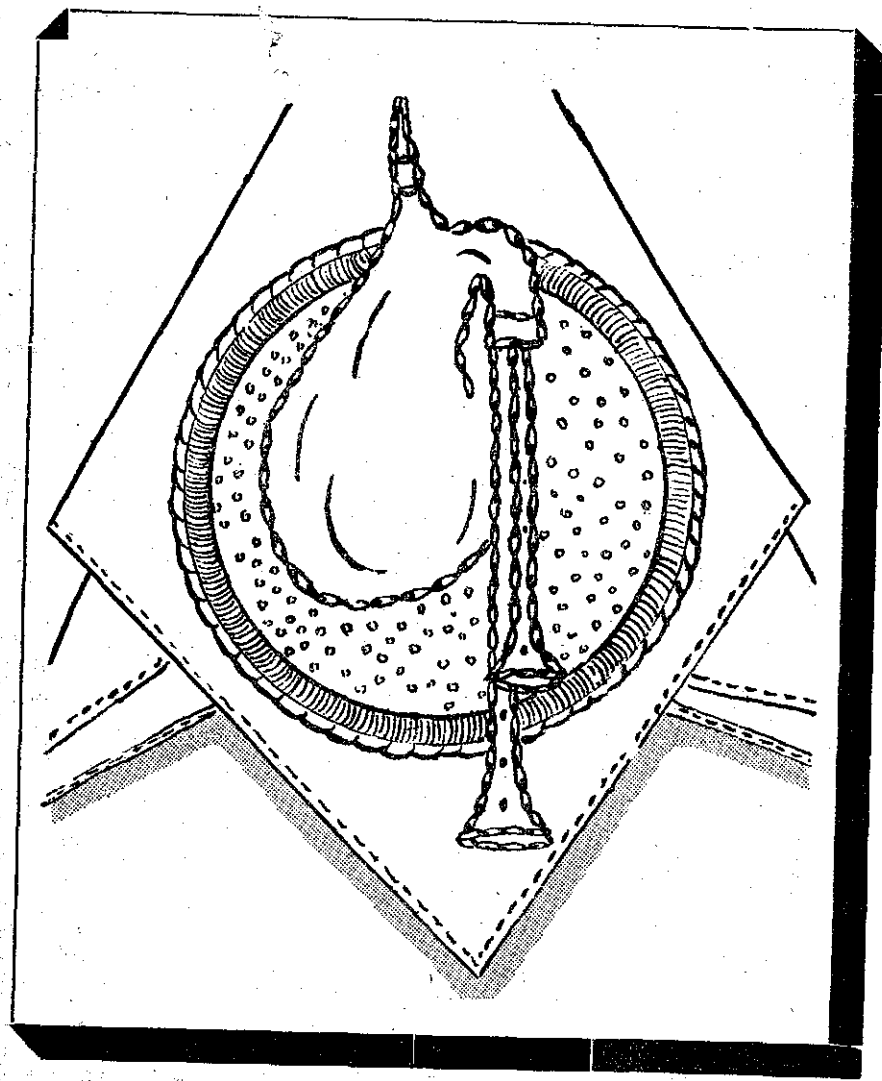
Taolet hon eus evez war he ali ha kredi a reomp e vezo digemeret mat gand ar merc'hed bihan ha bras, pajenn genta ar brouderez, savet a ratoz kaer evit « Feiz ha Breiz », gant NADOZIG.

Ar skouer a roomp aman a c'hell kaout implij, dreist-holl evid eur mouchouer-godell hag ivez evit tavancherou bugale vihan. Ar biniou a vez broudet gant gwriou chadennet, e galleg points de chainette; Ar c'helc'h e feston hag e kreiz ar c'helc'h-se, e vez graet pikou traez, e galleg points de sable.

Ar skouer-se a c'hell beza graet gant neud a bep seurt liou : ar biniou e ruz, ar c'helc'h e melen hag ar pikou e gwer.

Diwezatoc'h ec'h embannimp skoueriou nevez gant trennou breizek ha keltiek. Gant plijadur e vezo digemeret aliou ha mennoziou hol lennerezed diwarbenn hor pajenn brouderez.

NADOZIG

Kuzulioù ar geginerez

E meur a zoare e c'heller debri avalou; ez kriz hag ez poaz int mat ha yac'hus; setu penaos e c'heller o foazat hag ober traou lipous ganto :

KOUIGNENN AVALOU

Kignit daouzek aval, lammit o c'hreizenn; o lakit da boazat war an tan, gand eun nebeudig kanell; pa vezont friket ha poaz mat, tamouezit hoc'h avalou; o lakit adarre, war an tan, en eur gastoloren, gand eul loaiad bleud-patez, eun hanter-lur zukr hag eun tammig amann; o lezit da beur-boazat, ha goude, o lammit diwar an tan da yena hag o lakit en eur plad; pa vezo yen ho yod-avalou, e lakeoc'h, ebars, c'houec'h vi torret, hag e kemmeskoc'h mat araok teurel ar pladad en eur moull, bet lardet gand eun tamm amann.

Lakit an dra-ze en dour bero da boazat, epad eun hanter- eur, moull hag all evel just. Taolit war eur plad ha debrit.

HOUGNENN ALL

Kemerit c'houec'h avaf mat, peder loaiad vleud, teir loaiad sukr malet, daou vi, eur banne laez; grit gand an dra-ze eur yod tano; kignit an avalou, lammit ar greizeun diouto ha grit tamnou tano ganto; kemmeskit an holl draou asamblez.

Lakit neuze, eul loaiad amann teuzet da domma en eur gastoloren; taolit ar brez er gastoloren hep kemmeski; gand eur banne « kognac » etouez e vez gwelloc'h ar gouign; lakit war an tan da boazat, en eur lakat ive eun tamm tan war gorre; ha pa vezo poaz, hen debroc'h ez-tomm.

LEZIG

◆ Ar Pabor hag ar voereb koz ◆

RAVET e vez, e pep parrez, unanik bennak ha war zigarez m'o deus aoun e kouesfe an ilizou war o c'hein, a vez prest atao da c'hoarzin d'ar re o darempred. Eur pabor evelse a. en em gavas eun dervez gand eur vaouez hag a oa bet o pardonia e Lourd. : « A! sell 'ta, va moereb, emezan, dizro oc'h? Gwelet ho peus ar Werc'hez, du-hont, sur a-walc'h? »

« — Ar Werc'hez, paourkaez! eme ar voereb koz hag a oa distagellet mat he zeod, n'eo ket ar Werc'hez hepken, met ar familh zantel en he fez am eus gwelet evel ma oa e kraou Bethleem; n'eus nemed eun dra ha n'em befe ket gwelet!

« — A! petra 'ta, moereb?

— « An azen, hennez ne oa ket eno, met breman; p'oun en em gavet ganez-te her gwelan! »

Ar paotr a yeas ac'hano lostok : kavet en devoa uan da stanka e c'henou d'ezan evel ma oa dleet.

◆ KELEIER ◆

Eul leor nevez Souezus

“ La Ferme Idéale ”

Setu eul leor nevez, savet gant eur beleg breizad, evit labourerien douar eskopti Sant-Brieg ha Landreger, Kemper ha Leon.

Ma vije bet savet evit tieien ar « Beauce » pe an « Anjou » n'em bije bet nemet meuleudi da rei d'ezan : breman n'eo ket henvel. Perak sevel eun hevelep leor en eun hevelep yez pa zisklerier her saver evit beza lennet gant Bretoned o komz brezoneg bemdez.

Traou diésoc'h o deski eged al labour-douar a zo bet desket d'eomp hep ma vije bet ret mont e galleg d'o deski d'eomp.

Daoust hag ar « Ferme idéale » e Breiz a vezo hiviziken an hini ne vezo enni nemet leoriou gallek ha ne vezo komzet enni nemed galleg.

Mar deo an dra-se ar « Ferme idéale », salo na vije « Ferme idéale » ebet e Breiz-Izel, rak n'ema tamm ebet he flas en hon touez.

N'eo ket dre gomz ha skriva e galleg hag e galleg hepken eo e vezo pinvidikaet labourerien-douar Breiz-Izel!

Ar Beljik eo ar vro ma vez graet ar muia enni evit gwellaat stad al labourerien-douar hag ar « Boërenbond », pe mar deo gwell ganec'h, Emgleo ar Goueriaded, eo a zo e penn an holl gwellaennou digaset, dre eno, etouez an dud diwar ar maez; mat, ar Beljik a c'hoarvez ganti

ar pezh a c'hoarvez gant hor Breiz-ni : diou yez a gomzer enni : ar flandrezeg hag ar galleg, met ar « Boërenbond », war zigarez digas gwellaenn war ar maez, n'eo ket aet da glask distroada ar flandrezeg gant ar galleg, nag ar galleg gant ar flandrezeg : ar « Boërenbond » a ro leoriou ha kazetennou gallek d'al lodenn eus ar vro e komzer enni galleg ha leoriou ha kazetennou flandrezeg d'al lodenn eus ar vro e komzer enni flandrezeg hag evelse e chomer hep flastra etre an treid gwiriou ar yezou.

Perak ne deufe ket « Emgleo ar Goueriaded », pe mar deo gwell ganec'h, « Office Central » Landerne hag a ra e Breiz ar pezh a ra ar « Boërenbond » er Beljik da gemeret skouer warnan penn-da-benn o rei leoriou ha kazetennou brezonek d'an izili en deus e Breiz-Izel ha leoriou ha kazetennou galleg d'ar re en deus e Breiz-Uhel?

« La Ferme idéale » a zo mat mat diouz doare koueriaded Breiz-Uhel; — ne lavaran ket e vefe dreist rak ar re-ze zoken o deus ezomm koulz ha ni da veza sklerijenet war istor o bro, — ha gwella-ze ma teu a-benn an Aotrou Corre, d'her gwerza, hep dale, (1) ma c'hello sevel eun all gwelloc'h c'hoaz, ha graet, henez, diouz doare koueriaded Breiz-Izel.

◆◆◆ BLEUN-BRUG 1934

Montroulez eo, m'oarvat, brezoneka kêr vras a zo e Breiz-Izel; eno e klevet brezoneg, kouls lavaret en holl diez ha ne vez ket gwelet, evel e darn kêriadennou bihan, a dud ken diwarterc'h m'o devez mez o komz brezoneg ouz o bugale.

(1) « La ferme idéale » : 3 francs l'exemplaire, port en sus, C./C. Nantes 6.025. Her goulenn ouz an oberour, an Aotrou Corre, person Henvic.

En deiz ma tigare ar gouelioù, d'an deiz kenta a viz gwengolo, an Aotrou Maer, an A. Bourgot hag e guzulierien o devoa votet kas eur gouleñn d'ar c'houarnamant, henvel mat ouz hini Kastell-Paol, embamet aman er miz-tremen, evit ma tevio pelloc'h da rei urz da zeski ar brezoneg e holl skolioù ha skolaehou Breiz-Ize¹ (1).

An diskouezadeg traou-iliz, graet en ti-kêr, a blijas hag an Aotrou n'Eskob Duparc a gavas kaer hag a veuias la-bourioù Renerien « an Droellenn ».

D'ar zul, 2 a viz gwengolo, korollerien ha gourinerien Menez Arre, renet gant an Aotrou Francis Martin, Herve an Menn ha Doric Le Voyer, a reas dud an holl e Kemnegerz.

Diouz ar pardaez, e sal vras Sant-Varzin, goude prezegenn vat Reparz Auric, rener Kelc'h Keltiek Paris, e voe c'hoariet evid ar wech kenta « An Divroad », eur pezh kentelias, ha « Nebeud a dra », eur pezh farsus.

Etre ar peziou-c'hoari, an Aotrou Visant Pate, eur c'hembread eus a Benn-al-Lann e Kaerdez, a zaludas ker-bracik ha tra, ar Vretoned; e gomzou, lavaret e kembraeg a voe troet e brezoneg gant an Ao. Guennegan eus Lanhouarne.

Etre ar arvestou, e voe kanet, gant Paotred vihan Sant-Varzin, renet gant an Aotrou Castel, eur zon nevez hag a voe kavet kaer gant an holl : « Ar Marc'hadour skubellou ».

Studiadennoù al lun, e sal gaera an ti-kêr, a voe heuliet gant eun tri-ugent bennak a dud : en o zouez, an Itron Geneviève de Saint-Pierre, an Itron de Planhol, an Itron Yv. Ar Goff, an dimezelled de Quélen, an dimzell Nicolas.

(1) Setu aman taolenn-a-enor ar parrezioù o deus betek hien votet, a-du gant ar brezoneg : Gwerleskin, Huelgoat, Bolazec, Kastell-Paol, Montroulez, Roc-coff, Carantec ha Taule.

An Ao. Chaloni-Grill, an AA. Léguistin, Bourdellès, Bouillé, Ar Goff, Nemo, Bouts, Regnault, Madec, X. de Langlais, Delalande, Rannou, Jégou, Le Marchand, de Trigon, V. Séité, Nédélec, Tréguier, Gourvès, Fanch Gourvil, Berthou, Caouissin, Reparz Audic, H. Ar Menn, De Bled, Guennegan, Y. ar Floe'h, Dantec, Castel hag all; re nebeud e oamp, sur a-walc'h diouz an ezomm a zo da zevl war hon treid ha da labourat evid ar vro, en amzer-man.

Kalz a Vretoned a zo hag a garfe gwelet traou Breiz o vont war well hag a glemm dalc'h mat dre ma ne raer ket hanter ha p'o feder da zont da rei an dourn a gavatao eun digarez da join da ober paotr ar gêr.

D'ar meurzh, oferenn ar Bleun-Brug ha prezegenn an Aotrou n'Eskob war August Brizeux, daoust pegen abred bennak e sant, a leuias iliz sant Vaze.

Kenstrivadeg al lenn hag ar c'han a badas goudeze betek kreisteiz.

Lein ar Bleun-Brug, en ostaleri an Europ a voe renet gant an Aotrou n'Eskob, a bep tu d'ezan an Ao. Cornic hag an Ao. Bouillé, ha dirazan an Ao. Bourgot, tri ferson ker, an Ao. Grill hag all.

Goude lein, ar c'hoariadeg e Sant-Varzin, a vodas eur ben tud eno adarre; en o fenn edo an Ao. Uguen, person Plougastel; epad teir eur, Kanerien Guisriff, Plougastel, Brest, Korollerien ha C'hoarierien Menez Arre, hol lakeas da welet nag a draou-spered ha n'o deus ket o far e nep lec'h a zo e Breiz.

II. -- BLEUN-BRUG 1935

Er bloaz a zeu, ar Bleun-Brug a raio e bempet kendalc'h warnugent; kaeroc'h e rank beza eged an holl kendalc'hou all a zo bet en e raok; evit-se, red eo staga d'al labour dre holl ha raktal; n'eus ket eun dervez da goll.

Kenta labour en deus ezomm beza graet eo eul leor « KANAOUENNOU » nevez da rei da zeski d'ar stroladou kanerien. Eul leor evelse a goust etre 1.200 ha 1.500 lur.

Setu eta 1.200 lur, da nebeuta, hag a zo red o c'haout a-raok ar bloaz nevez, rak tenzorier ar Bleun-Brug a lavar d'eomp eo goulllo e yalc'h.

Pedi a reomp eta hoil izili ar Bleun-Brug, da gas adalek vremen o skodenn a 10 lur pep hini, d'an Aotrou P. Abjean, trésorier du Bleun-Brug, rue Neuve, Plouguerneau, C. C. 121.83, Rennes.

Ar Bleun-Brug a glask ober e Breiz-Izel al labour vat a ra an Eisteddfod da Vretoned Breiz-Veur.

Ma c'hell an Eisteddfod ober gouelioù ker kaer, a bad eiz dez hag a vod, bep bloaz, 20 ha 30.000 den da zelaou ar ganiri, eo dre ma 'z eo harpet evel m'eo d'leet : paeroned ha maeronezed en deus, da lavaret eo tud hag a ro o ger da herzel ouz ar c'holl ma tigouez gant Remerien ar goul kaout koll ar pezh n'en em gav ket alies hag a c'hell en em gaout a-wechou, evelato.

Evit ma 'z ay mat mat en dro, hiviziken, gouelioù ar Bleun-Brug, eo reñ d'ezan kaout paeroned ha maeronezed evel m'en deus an Eisteddfod; neuze, ma vez c'hoaz 3.000 lur goll, evel ma oa bet e Brest, breman daou vloaz, abalamour d'ar glao dour-bil, ha ma 'z eus 30 paeron pe vaeronez, pep hini en devezo 100 lur da rei evit dizlea ar Vreuriez; ma 'z eus 300 paeron pe vaeronez, pep hini n'en devezo nemet 10 lur da rei : n'eo ket eur rivin.

Gant paeroned ha maeronezed hepken eo e c'hell eur Vreuriez, evel ar Bleun-Brug mont en dro ha war gresk eus an eil bloaz d'egile.

Daou rumm izili a vennomp kaout eta, hiviziken, en hor Breuriez :

a) ar baeroned hag ar maeronezed hag a roio 10 lur er bloaz hag a roio ouspenn o ger da herzel betek 100 lur ouz ar c'holl pa vezo koll.

Paeroned ha maeronezed ar Bleun-Brug o devezo gwir, na petra 'ta, da welet war an doareoù gwella da gemeret da gas ar Vreuriez hag ar gouelioù en dro.

b) ar vignoned hag a roio 10 lur er bloaz.

Gand an nevezention-ze, ar Bleun-Brug a 'z ay war vleunia bep bloaz kaeroc'h kaera.

Pedi a reomp ar re holl a zo c'hoaz eun tamm gwad breizek bennak en o gwazied da gas o 10 lur evid ar bloaz 1935, kenta ma c'hellint, d'an Ao. P. Abjean, Rue Neuve, Plouguerneau, C. C. 121.83, Rennes; hag o ger ma teurvezont en em lakañ e strollad paeroned ha maeronezed ar Bleun-Brug.

GINIVELEZ

An Aotrou hag an Itron James Bouillé a zo laouen o kemenn d'eoc'h ginivelez o merc'h vihan bet badezet e Perros-Guirec, dindan an hanoioù kaer a Rozenn-Mari.

Divinadennou miz du

1. — In tef a tefl
Hinfef t t'ht h.
2. — In tifi tt t'itt tetta
Nt toft ta t'itit te rt.
(Degaset gant Suzanna Simon, Gwitevede).
3. — Gtefl to tatta tte dtt
igt tetet in in t'ib.
4. — tefott tetidd t'ett tid
t'etttet ttt t'atet.
(Degaset gant Marcelline Cabon, Gwisseny).
5. — P'tz tio tR trizt t'et tut tr t'io,
tr tetz t t'etotez t't dtt.

Klaskit ha lakit er c'hrenn-lavariou kaer-se, ar geriou pe al lizerennou a vank. Arabad degas ar responchou ken na vezo moulet divinadennou miz kerzu. Degaset d'comp krenn-lavariou kaer anavezet en ho pro.

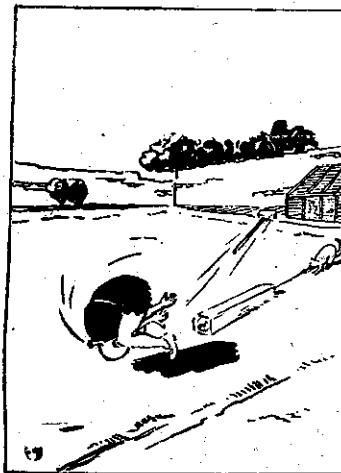
Lanig ha Birig e gaz

Bisig : .... Skô !....

.... Skô kalet !.....

... Skô krenv !

ha skô atô !....

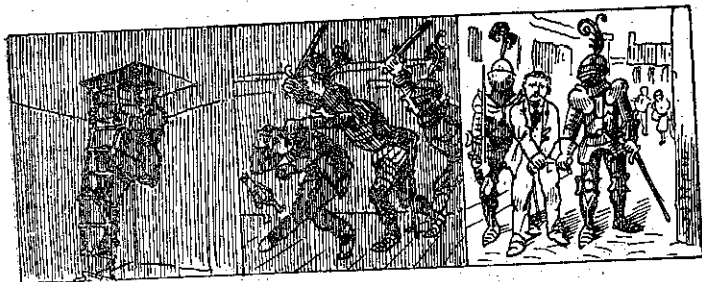
Al laer tapet war an taol

1. Eur vintinvez, an Aotrou Kerivoal a gavas dor armel e arc'hant torret : eul laer bennak a oa sur-awalch tremenet dre eno en noz diweza ; a drugare Doue, ne c'hellas ket digeri an nor ha kas an arc'hant gantan.

2. Ha dioustu e c'halvas an arche-rien. — « Eur sonj am eus » emezan d'ezo : hag e c'houlennan ouzoc'h lakat an diou wiskamant houarn a c'hiz-koz man...

3. Ha pa deuas an noz, o gwiskaman-choù nevez ganto, an daou archer a en em lakeas en denvali- jen, hep finval, evel diou skeudenn...

4. ...Da hanter- noz, e teuas al laer ha dre eun trap e tis- kennas er gampr O welet an diou wis- kamant houarn e c'hoarzas...

5. ...Met, kerkent ha ma klaskas digeri dor an armel, an diou wiskamant a lâmmas war ar paotr.

6... A voe kaset d'ar prizon etre daou archer gwisket, evel gwechall goz dirak an dud souezet maro.

D'ar re a gar « FEIZ ha BREIZ »

GAND ar miziou du eo e vezo amzer da lenn; kemerit tro ac'hano evit skigna « Feiz ha Breiz » en dro d'eoc'h, etouez ho kerent hag hoc'h amezeien; selaouit mat, n'eus nemetan o lakât al lennerien da garet, war eun dro, ar brezoneg hag ar feiz, tenzorieu brasa Breiz-Izel. Gwasket eo bet, meur a wech, a-zehou hag a-gleiz; tost eo bet d'ezan beza mouget gant mor ar paperiou gallek ha skubet gant kenvroiz hag o devoa laket Breiz, er goudor, evit beza barrekoc'h, war o meno, da zifenn Feiz, ha daoust da-ze e chom souenn, en e zav, ha ker yac'h pe ya-c'hoc'h eget biskoaz.

Lennerien, n'it ket da veza lennerien hepken, kemerit ivez ho pluenn, beb an amzer ha skrivit e « Feiz ha Breiz » :

SKIGNIT « FEIZ HA BREIZ AR RE VRAS »,
10 lur ar pez diouz ar bloaz pa gemerer da nebeuta pemp- niverenn.

HARPIT « FEIZ HA BREIZ AR VUGALE »
20 real ar pez, diouz ar bloaz.

Gant « Feiz ha Breiz » miz genver 1935 e stagimp da voula kontadennoù Gab Brousseau, dudiusa konter a ou- fec'h klevet e Menez Are.

Prizioù a roimp d'ar re a labouro ar gwella evidomp er miz-man hag e miz kerzu a zeu.

Dao d'al labour ha Breiz da virviken!

Y.-V. PERROT.

2

VIZ C'HOAZ !**ha
setu erru****- 1935 -****.....HA NEUZE KLEVIT MAT :**

Eun deziadur nevez ho pezo ezomm, moarvat ?

Ya... met, pehini prena ?

Evidoc'h, Bretoned, ne 'z eus nemed UNAN, UNAN,
HEPKEN : hini ho kenvroad Xavier de **LANGLAIS** hag
a zo o paouez beza embannet.

An deziadur-se, a zo eus ar re gaera savet betek vre-
man.

12 delienn en deus (unan evit pep miz) speget ouz eun
daolenn gaer, engravet gant X. de Langlais, livet e liou
du ha glas, war baper teo.

Diou vouladur a zo bet savet anezan : unan, e brezoneg
unvan, gant deziou ar bioaz hepken (aesoc'h da lenn
evit gouzout an deiz) hag unan e brezoneg Gwened gand
hanoiou ar Sent ha deziou ar bloaz.

Pep deziadur (ment 27×20) : 14 real.

Evid e reseo, skriva da Ronan Caouissin, « An Droel-
len » Pleiber-Christ (Finistère).

Chèques Postaux : Mme J. Caouissin, 22.092, Rennes.

zont d'ho zro pa n'o deus ti all ebet evito o-unan), hag
evito eo e tigor an aliesha e zoriou.

EVIT PETRA EO BET SAVET ? Evit rei, d'ar yaou-
ankiz ha d'ar re all, tro d'en em zidui, da ziroufenna o
zal, da gaout eun tamm plijadur bennak, bepred en ones-
niz, hep riskl evit o eneou. C'houi lavar o marteze, e veze
kavet plijadur ive diaraok, er c'hoariou bouloù, kilhou, ha
dominoioù; ar wirionez a zo ganeoc'h met red eo ober evit
eun nebeut da vihanan : « Gwechall, diouz gwechall, hag
hirio evel hirio ». Ha da ziousal zo ve klasket e tiez all...
er mez ar ger ar blijadur-ze ne vo ket kavet er patronaj.

Gant ar peziou-c'hoari a reont ken etrezo, ar sinema
great evit an holl, e kavont evit en em zidui ar « muzig ».
Ganti ar baotred yaouank a gavo berroc'h ar pennadour
amzer vak a zo hag a rank beza e buhez pep den yaouank.
Ganti gouelioù brasa ar barrez a vezo laouennaet ha kae-
raet evit an holl hag evit netra.

Bez e kavont c'hoaz ar « Foot-ball » eur c'hoari hanvet
ar « zoul » gant hon tud koz gwechall e meur a gorn a
Vreiz, hag a zo bet roet eun hano nevez d'ezha gant ar
Zaozon; ha c'hoariou all e diabarz ar patronaj.

Ouspenn rei d'ar baotred yaouank plijadurioù onest, ar
beleg a fell d'ezan o lakat da veza barekoc'h evit ar vuhez
a zigor dirazo, ar vuhez a zoudard a zo tost d'ar re yaou-
anka, ar vuhez a benn-tiegezh, a-benn a familh, a servicher
ar vro hag an iliz a zigoro dizale evito holl.

A benn an amzer zoudard ar « Préparation militaire »,
graet evit an holl baotred yaouank eus ar barrez ha zo-
ken eus ar parrezioù all, a c'hoanta kemeret perz enni,
a laka ar paotr yaouank e tro da gemeret galonzou ma
fell d'ezan o c'haout, da veza meur a zervez muioc'h er
gear epad e vloaz, da c'houzout an hanter eus e vicher,
p'eman e vignoned o staga ganti. Ar « muzig » ahendall a
ro tro d'ezo da dremen eas o bloaz p'int barrek awalc'h
warni.

Evit mirout ouz ar c'hrennarded da ankounae'hat ar pezh o deus desket er skol ha evit ma vezint gouestoc'h war o micher a labourerien douar eo e teu ar patronaj d'o boda evit ar « skol dre lizer, war al labour douar » bet hano anezi warlene e « Feiz ha Breiz Kleder ». Ar skolve, a c'houleunn ganto ober eun dever ar miz edoug ar c'houec'h miz goanv, a zo bet savet gant an « Office Central » Landerne. Ar patronaj, koulskoude, eo en deus skignet ar skol dre lizer dre ar barrez hag a zikour ar re yaouank d'ober al labouriou goulennet ganto.

Ar gerent a entent muloc'h mui ar vad a ra ar skol-ze d'o faotred yaouank; war gresk e ya bep ploaz niver ar re a ra an deveriou. Setu an 22 a zo staget ganto er bloaz-man : F. Abhamon, Kervargar; J.-M. Berthou, Kerpiat; F. Caroff, Kerantour; H. Corre, Kread'h Piket; T. Danié-lou, Kread'h-Morvan; J.-M. Floc'h, Kerzulien; L. Guillou, Kerivac'h; Y. Guillou, Kevarzi; Jean ha Paol Guivare'h, Kerdivezok; F. Le Lez, Sant-Andre; F. Kerguillec, Kerider; J.-M. Le Jeune, Vern-Inizan; Y.-M. Milin, Kergallec; Y. Paugam, J.-L. Simon, Kergornadeac'h; Y. Priser, Peren; C. Quéquiner, Wezen-Venn; J.-L. Reungoat, Kerlinien; Yves Riou, Vourn; J.-M. Yven, Kergoat; F. Creac'h, Pempadou.

(Da gendec'hel).

T. E. — EVIT AR GERENT. — Edoug ar miziou goanv ar patronaj war ar pemdez a zo digor en abardaez da 7 eur ha serret da 9 eur. Da lun e vez digemeret ennan ar re a c'hoari gant ar c'hleron, an drcmpilh pe an daboulin. Da veurz ha da wener ar re a zo gant ar peziou-c'hoari. Da werc'her ar vuzisianed all. D'ar yaou paotred ar c'helec'h-studi. Da wener ar re a ra « foot-ball ». Da zadorn, ar ganerien.

Feiz ha Breiz

Kelaouenn vizek gant skeudennou
Renet gant an Aotrou PERROT

Koumananchou diouz ar bloaz :	Embannou douz ar bloaz :
<i>Breiz</i> . . . . . 13 lur	1/4 pajenn 150 lur
Frans ha broiou stag outi. 15 lur	1/2 pajenn 275 lur
Evid ar e zo re diavéz bro 20 lur	3/4 pajenn 300 lur
	1 pajenn 500 lur

Pa gemerer da nebeuta pemp Feiz ha Breiz diouz ar bloaz, pep niverenn a deu da 10 lur hepken

Taoit evez ouz an nevezenti :

Evit ma vezo esoc'h eüna pep tra, da **Serignac hepken** eo e tleer kas, hiviziken, kement tra a zeil ouz *Feiz ha Breiz* : *skr dou, embannou, koumananchou ha paeamanchoù,*

Kemennadurez d'hor c'houmananterien. - War golo an daouzekvet *Feiz ha Breiz* a en em gavo gant hor c'houmananterien, o fedimp, da baea, o unan, o c'houmanant raktal, da : *M. le Directeur de FEIZ HA BREIZ, Serignac* (Finistère), C. C. 21 802 Rennes, ha neuze n'o devezo nemed 15 gwegneg vizou evit degas o arc'hant, e lec'h eur skoed, ma rankfemp karga ar post da vont d'her goulenn beteg an ti.

Pemzek c'hez goude ar gemennadurez-ze, ma ne vez deuet netra d'eomp, e kasimp eur baperenn all d'hol lennerien d'o fedi da baea kenta ma c'hellint. Ne gargimp ket ken ar post da vont da c'houlenn arc'hant ar c'houmananchou beteg an ti, rak re vizus eo evit hol lennerien.

TAOLENN AR MIZ

Emmanuel	501
An Aotrou Bu'eon	502
Va unan e kichen an tan	505
Al lidou sakr	507
Biaro eur gwir Vreizad : Per Ar Roue	511
Täg ha Taigin	513
Medisined Landibidi	518
O Mabig Jezuz!	524
Perig hag Azilis	526
Ar pec'her war dreid Jezuz	528
Ar Skol Vreizonek	530
Korn ar Goulennou	531
Bizig hag ar mellezour	532
Ha Poufer ha Krok	533
Keleier ar miz	534
Lennerien « Feiz ha Breiz ar Vugale » a ro profou.	537
Divinadennou	538
Ha c'houi 'garfe klevet	540
Gab Ar Gettel	541
Kantikou	542
Goulenniñ breman	543
Taolenn 1934	544

Feiz ha Breiz Kleder

MIZ KERZU

A nevez gant Kleier
~ hor parrez ~

BET BADEZET

Miz here. — 21. Jean-Claude Creac'h, Kreac'h-Avel ; paer., Jean Briand ; maer., Marie Guyader. — 26. Jean Marc, Locmaria ; P., J. Le Bihan ; M., Anne Guillou. — 29. Pierre Quémener, Kerfissien ; P., P. Kermoal ; M., Marie Quémener ; - Paulette Jaouen, Milin-Kermenguy ; P., Louis Le Joly ; M., Marie Le Jeune.

Miz du. — 2. Yvette Le Velly, Théven-Ketabrat ; P., Yves Le Velly ; M., J. Piolot. — 4. François Philippe, bourg ; P., André Hauteceur ; M., Germaine Philippe. — 10. Jeanne Riou, Kerlissien ; P., J.-M. Floc'h ; M., Jeanne Guillou.

BET EUREUJET

Miz here. — 16. Pierre Keungoat, Pont-Karadeg, ha Françoise Guiriec, Kastel. — Eugène Guiriec, Kastel, ha Julienne Prigent, Roudour.

Miz du. — 7. Jean-Marie L'Azou, Toulbrout, ha Marie-Anne Le Velly, Kreac'h-Avel ; - François Fichoux, Ploer-skad, ha Germaine Herry, Kreac'h-Avel. — 8. François Salaun, Kouent-Kerlissien, ha Marie Cueff, Bodonn. — 13. Yves Le Joly, bourg, ha Jeannie Bourel, Kreac'h-Avel.

BET BEZIET GANT PEDENNOU AN ILIZ

Miz here. — 29. Jeannie Berrou, Kerzuoc'h, 80 vloaz. —
30. Françoise Berthévas, Feunteun-Veur, 84 vloaz.

Miz du. — 1. Marie-Jeanne Nédélec, Loc-Maria, 94 vloaz.

Doue da bardouno d'an Anaoun !

AN PATRONAJ

(KENDALC'H)

N'eo ket hepken eta didui an dud, bras ha bihan, ar
pez a ziarbenn meur a hini anezo, diouz ar plijadurioù a
rafe gaou d'o ene, eo a fell d'ar patronaj; klask a ra
c'hoaz, lavarout a rafen, klask a ra dreist-holl, lakat ar
baotred-yaouank da veza barrekoc'h evit ar vuhez ha
gwelloc'h kristenien.

Dre o boda start ken etrezo, dre verka d'ezo eun heve-
lep reolenn da heuilh, dre o lakat a wel d'an holl evit
an offisou, ar prosesionou; ar patronaj a zikour ar re a zo
anezan, da veza startoc'h en o holl deveriou a gristen.

A hent all e fell da renerien ar patronaj kenderc'hel,
kas da benn, labour ar skolioù kristen; rak sklear eo e
chomm c'hoaz eur bern traou da zeski gant ar c'hrennard
eat eus ar skol da drizek pe bevarzek vloaz.

Kement-se a vez great dre ar « skol dre lizer » ma kom-
zen anezi en dro ziweza; kement-se a vez great dreist-
holl dre ar c'helc'h-studi.

Ar C'HELCH-STUDI a zo digor eur wech an amzer, da
zul, evit holl baotred yaouank ar barrez; bep miz, peur-
vuia d'an trede yaou, e teu da voda holl baotred ar patro-
naj; bep sizun, d'ar yaou, eur pemzek bennak anezo troe-
toc'h o spréd war ar studiadennoù.

FEIZ HA BREIZ

EMMANUEL

A BAOE pec'hed an daou zen kenta e c'hortozed gi-
nivelez Mab Doue. Pep rumm dud o vervel a la-
vare d'egile : warc'hoaz e teuo.

Isaias, ar brasa hag an helavara eus ar brofeted, a ve-
ve etre ar bioaveziou 774 ha 690 a-raok Jezuz-Krist, a
gomz anezan, evel-hen, en e skridoù :

« Setu ma welan eur Werc'hez, o tougen hag o c'hene-
l eur Mab; galvet e vezo Emmanuel, da lavaret eo Doue ga-
necamp » VII. 14. — « Eur bugel bihan a zo ganet d'eomp,
eur mab a zo roet d'eomp; war e skoaz emma ar c'halioud;
e c'helver a raer ar C'huzulier sonezus, an Doue krenv,
an Tad peurbadus, Prins ar peoc'h. » IX. 5.

— « Livirit d'an dud aounik : Setu ma teu Doue e-
unan d'ho savetei; neuze daoulagad ar re zall a welo, dis-
kouarn ar re vouzar a glevo, an den sounnet a lammo evel
ar c'haro ha teod ar re vut a vezo distagetlet mat ! »
XXXV. 4. 6. — « Kinniget eo bet e-sakrifiis hag hen e-
unan eo her c'hoantae; n'en deus ket digoret e c'henoù;
evel eun danvadez a gaser d'ar gigerez, hag evel eun oan
mut dirak an hini hen touz, evelse ne zigor ket e c'he-
nou. » L. 7. — « Ar boblou her pedo hag e vez a lufre
gand ar c'hjoar. » XI. 10.

Eun den hag a zo gortozet evelse gand an holl boblou
abaoe penn kenta ar bed ne c'hell ket beza henvel ouz an
dud all; eun den hag a zo hano anezan evelse, 700 vloaz
a-raok e c'hinivelez ne c'hell beza nemed eun den-Doue.

An Aotrou BULÉON

U NAN eus ar sperejou kaera a lugerne e Breiz-Vihan, an Aotrou Buleon, a zo nijet d'ar bed-all, d'an dezvez diweza a viz here, dere'hent gouel an Holl Zent.

Ganet e oa bet e Plumergat, (1) harp e Santez-Anna-Wened, d'ar 14 a viz meurz 1854, beleget d'ar 16 a viz meurz 1878, hanyet da gelenner e kloerdi Santez-Anna, adalek miz here 1877 ha daou vloaz war nugenf goude, d'ar 24 a viz du 1899, da berson e Bignan, da chaloni a enor, d'ar 24 a viz kerzu 1901, ha da berson iliz-veur Gwened d'an 23 a viz du 1906.

Tri Eskob, an Aotrou Trehieu, an Aotrou Duparc hag an Aotrou Cogneau, 200 beleg hag eur bern tud a en em evit teurel eur banne dour benniget war e gorf ha pedi gavas e Gwened, eus pevar c'horn Breiz, d'ar 5 a viz du, evit diskuiz e ene. A-raok kas ar c'horf d'ar vered, an Ao. Duparc a bignas er gador da lavaret pebez kanv e oa e varo evit kêr, evit eskopti Gwened, hag evit Breiz a-bez.

An Ao. Buleon a zo bet unan eus an dud o deus labourer ar muia en e amzer.

Epad an daou-ugent vloaz diweza-man e oa barrek da rei sklerijenn ha skoazell da gement hini a venne labourer eveldan pe evit Feiz pe evit Breiz.

Ar brezegenn vrudet a reas e Landerne, er bloaz 1896, a zo enni, diskleriet splann, an holl digareziou mat o deus ar Vretoned da garet ha da zifenn, eus o holl nerz, o brezoneg.

(1) Tri breur beleg e oant an Aotronez Buleon : Joakim, a varvas yaouank, eskob e Dakar ; Jerom, an hini e komzomp anezan, ha Matilin a zo person e Sant-Yann Brevelay.

An Aotrou BULEON

Doer r'hen pardono

13 a viz meurz 1854 — 31 here 1934

Gwelet eo bet e gouelioù Bleun-Brug Kastell-Paol, Kemper, Douarnenez, Gwened; e brezegenn e Bleun-Brug Keranna, er bloaz 1926, eo kaera prezegenn am eus k'levet biskoaz war daou c'her ha ne dlefant morse beza diskoulmet an eil diouz egile : FEIZ ha BREIZ.

An Ao. Buleon a boanias, gwella ma c'hellas, da drei ar veleien yaouank ouz an teatr brezonek hag e lavare : « Je crois à l'avenir du théâtre populaire, parce que je crois à sa nécessité. »

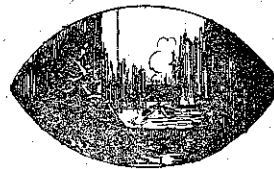
Gouelioù ar pempet abaoe maro sant Visant, er bloavezh 1919, a voe reizet gantan, penn-da-benn hag ar brezegenn vrezonek a reas epad ar gouelioù hep par-se, war biasenn vras Gwened, ha dirak eur mor tud, a oa, sur a-walc'h, eur brezegenn gouest da ober kement a vad da Vretoned an XXe kantved ha ma rae prezegannoù embanner bras ar varn ziweza da Vretoned ar XVe kantved.

An Ao. Buleon eo skrivagner bras Santez-Anna; ana-vezet en deus kement tra a c'helled da anaout diwarbenn Keranna hag Yvon Nicolazic, ha lavaret a c'heller, hep fazia, eo bet al labourer-douar Yvon Nicolazic, er XVIIe kantved, hag ar beleg santel ha gouiziek, Jerom Buleon, an daou servicher brasa he deus bet Santez Anna e Breiz-Izel ha laouen e vije eleiz a Vretoned o welet relegou an eil harp e relegou egile e iliz an Itron vat, e Keranna.

Y.-V. PERROT.

Va unan,

e kichen an tan

DEUET eo an noz. Er-maez eo tenval-sac'h breman. Ar glao a gouez pounner, strinket gand an avel ; ar beradou a deu da skei war va frenestr, evel freilhou, war ar pennou ed epad an eost. Reuzeudik eo stad an dud paour a zo c'hoaz e kambr ar stered d'ar c'houlz-man. Endre m'emaoun va-unan e kichen an tan, dirak eun oaled sklear ha tomm, eur bern sonjou a ruilh dre va spered, sonjou trist war ar bloaz a zo o vont hepdale da echui. Ya ! gant tristidigez e sonjan, en abardaez-man, e dallentez hg e yenien va c'henvroiz, dirak ar brezel trubard graet bemdez muioc'h endro d'hor Breiz. Va c'halon a deu da ranna em c'hreiz o welet pegen buan e teuont da blega ha da drei kein d'o amzer dremenet. Hon tadou koz o devoa lezet ganeomp eun tenzor a c'hiziou fur, a dlie ober hor brud vat hag hon enor ; fisiet o devoa ennomp eur yez krenv, graet diouz doare hor spered hag hor c'halon.

Ha petra welomp re alies hirio ? Ar mammou bet savet e skolioù divrezonek, ne ouezont mui deski d'o bugale vihan anaout traou kaer hor bro ; ne ouezont mui hada en o c'halon hag en o spered an distera karantez eviti.

Ha setu perak enebourien ha diskarerien Breiz a ra ken founnus o labour en hon t'puez. Setu perak c'hoaz, bep bloaz, o vont kuit, a zispenn eun tamm bennak, a gas gantan eul lodennig muioc'h eus ar pezh a rae he nerz hag he gened. Stank eo hirio ar re yaouank a zo savet, er gêr hag er skol, er-maez eus pep kelennadurezh vreizat; ne vez komzet d'ezo nemet e galleg, ne vez etre o daouarn nemet skridoù gallek deuet eus Pariz. Penaos beza souezet ma teuont goudeze da zisprijout ha da ober faê war gement a zigas sonj d'ezo eus bro o c'havell. En derveziou diweza-man, em eus bet joa e kreiz va zristidigezh, hag eo o lenn ar c'halvadenn graet da guzulierien ar parreziou, evit goulenn pelloc'h ma vezo digoret doriou ar skol d'hor yez karek. Ar brezoneg a zo o vont da vervel; n'eus nemet ar skol hag a c'hellfe e zavetei, ar skol o teski d'ar c'hrouadur histor amzer dremenet e vro hag o rei d'ezan fouge eus e hano hag eus e ouenn. N'eus pobl ebet, war an douar, hag a ve graet d'ez ar pezh a vez graet d'eomp ni Bretoned. Betek pegeit 'ta e c'houzanvimp-ni an dismegans taolet war ar yez karek, bet desket d'eomp gant hor mamm? Yez benniget va bro, me garfe kaout eun teod aour evid ober da veuleudi, evit kana da c'hened. A! muioc'h mui an dud vras, an dud lorc'hus, an dud pinvidik o deus mez ouz da gomz; chom da vihana e genou an dud dister, an dud paour, an dud krenv, evit ma c'hellint dreizout miret o brud vat ha chom atao leal d'o Doue.

Yez hon tadou... a vihanik m'eus da garet; rak te, yez koz eo buhez Breiz.

Daoust hag en deiz ma vezo maro ar brezoneg, daoust ha Breiz a vezo c'hoaz Breiz? Ne vezo ket. Ha setu perak war va daoulin e lavaran:

« O va Doue aet oc'h e kounnar abalamour d'hor pe-
 « c'hejou, bezit truez ouzomp rak bet ez omp ho pugale.
 « Ya plijet ganeoc'h dont war hor zikour ha rei d'eomp,
 « er bloaz a zeu, ar gwir frankiz da heulia hor yez, hor
 « giziou, hor feiz! »

KAREVRO

AL LIDOU SAKR TIEZ AR BEDENN

II

ILIZOU KENTA HA KAERA AR VRETONED

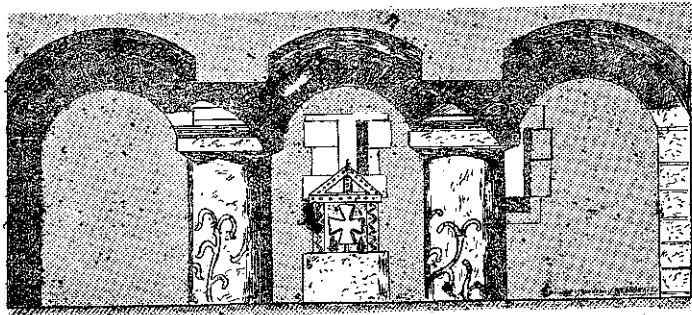
PA deus hon tud koz, d'eomp-ni, Bretoned, da jom er vro-man, breman ez eus 14 pe 1500 vloaz, ne oa dre aman nag iliz, na kroaz, na netra hag a vije warnan merk ar c'hristen; ma oa eur c'hristen bennak en Naoned, e Roazon hag e Gwened, ar rest eus ar vro a oa pagan.

Ar Vretoned a deus; epad daou c'hant vloaz e kendal-jont da zont adalek Tudoghil, tad Sant Gonenou ha Sant Majan, betek Sant Yvi, ar c'henta hag an diweza Breizad a ziskennas eus a Vreiz-Veur da Vreiz-Vihan; kristen e oant; kristena a rejont ar vro.

Breiz-Izel ne oa ket neuze, mat a-walc'h, ar pezh ma 'z eo hizio; ne oa ket noaz evel m'eo breman; goloet e oa a geunejou; gwez a gaved enni, n'eus fors pegement; ilizou koulz ha kroaziou kenta hor bro a voe e-koat, met ar c'hoat kaleta a deu da brenvedl gant an amzer hag ilizou prenn ha kroaziou prenn hon tud koz a zo kouezet pell a zo en o foull.

En amzer hor rouaned koz, Nevenoe (845-851), Erispoe (851-858), ha Salaün (858-874), hag a daolas kement a vrud war hano ar Vretoned, eo e voe diazezet e Breiz an ilizou mein kenta; ne jom ganeomp eus an ilizou koz-se nemet iliz dindan zouar Lanveur, savet war bez ar merzer yaouank sant Melar.

Ma tremenit, eun deiz pe zeiz, dre gerig koant Lan-

Iliz dindan-zouar Lanveur

veur, diskennit en iliz dindan zouar a zo eno dindan an iliz nevez ; talvezout a ra ar boan her gwelet rak hounnez eo kosa tamm labour, graet gant morzoliou kristen, a zo c'hoaz, en e zav, war zouar hor bro.

En deket kantved ede an Normaned oc'h ober o reuz e Breiz; en amzer-ze ne voe savet netra; diskaret e voe, avat, kement tra a voe gellet diskar.

Eus ilizou an XIe kantved e chom ganeomp iliz hanter ziskaret manati Landevenec hag iliz Lok-Maria Kemper.

Eus ilizou an XIIe kantved e chom ganeomp ilizou Daoulas, ar Releg-Plouneour, Lok-Maze Penn-ar-Bed, Kernitron Lanveur, Pont-Kroaz ha Gwened.

Eus ilizou an XIIIe kantved e chom ganeomp ilizou-meur Kemper, Kastell-Paol ha Landreger.

Eus ilizou ar XIVe kantved, e chom ganeomp iliz Kreisker, e Kastell-Paol.

Eus ilizou ar XVe kantved, e chom ganeomp iliz Folgoat, e Goueled-Leon, hini Lambader, e Gorre-Leon, hini Sant-Yann ar Biz, e Treger, hini Loeronan, e Kerne.

Eus ilizou ar XVIe kantved, e chom ganeomp Bodilis, Gwimiliau, Lambaol-Wimiliau, Pleyben ha Berven.

Eus ilizou ar XVIIe kantved e chom Sant-Thegonneg, Gouesnou hag all.

TOURIU. — Evit kaeraat o ilizou, ar Vretoned a zavas warno touriou; Breiz-Izel eo bro-an-touriou uhel; e bro ebet ne 'z eus kement hag e bro ebet ne 'z eus re gen kaer.

Kosa touriou a zo en hor bro eo re Loc-Maria Kemper, Kernitron ha Lokrist-an-Izelved.

En XIIIe kantved eo bet savet touriou iliz-veur Kastell-Paol.

Er XIVe kantved n'eus bet savet nemed unan, met an hini a zo bet savet, er c'hantved-se, tour Kreisker, n'en deus ket e bar war an douar.

Touriou uheloc'h a c'hell beza, e Strasbourg, e Chartr, e Rouan, e Fribourg, met n'eus hini ebet mistroc'h ha dantelezetoc'h hag eur skrivagner gall, Ozanam, estlammet o sellet outan eun dervez a lavare : « An ael a zis-
« kenno eus barr an nenv, p'en devezo c'hoant da zis-
« kuiza, ne gavo lec'h ebet kaeroc'h da harpa e droad
« eget beg tour Kreisker! »

Er XVIe kantved eo bet savet touriou Pleyben, Sant-Thegonneg, Berven.

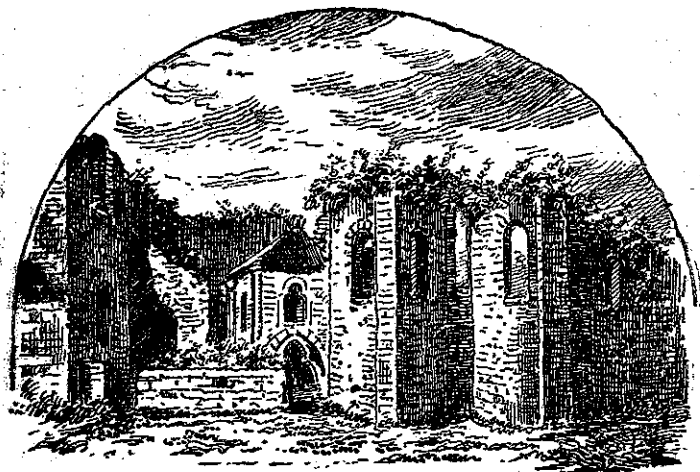
Adalek ar XVe kantved e teuas ar c'hiz da zavel e Breiz touriou hag ar c'hleier enno e lec'h beza er c'hloz a zo a-wel d'an holl; stanka touriou a zo er vro eo an touriou digor-se; i eo a laka Breiz-Izel da veza ker koant ha diwar grec'hennou a zo e c'heller konta ugent hag ouspan zoken, a-wechou.

DORIOU. — Evit kaeraat o ilizou ar Vretoned a reas warno doriou ha porchedou hag a zo bet eul labour sebezus ganto.

Sellit ouz porched an Ebestel e Folgoat, ha gwelit pegen kaer eo kizellet ar rejinnenn a ra an dro d'an nor-se.

Pemp kant vloaz a zo m'ema ar porched-se en e zav : n'eus bet grêt hini ebet er vro, ker kaer, abaoe.

PRENECHER. — Prenecher an ilizou kosa a veze ker moan ma ne c'helle ket eun den tremen drezo : en em zifenn a ranked ouz al laeron; adalek an XIIIe kant-

Ar pezh a jom eus iliz Landevenneg.

ved, ar prenecher a zo ledanaet hag uhelaet; en o fenn d'an nec'h e vez alies eur rozenn gwer a-liou hag a laka eur sklerijenn dudiuz da darza en iliz.

Hon tud koz a oa tud a feiz hag a garie an traou kaer : an ilizou o deus savet a oa kaer hag eun dudi eo pedi enno.

Ar gwer livet, ar c'hoat labourer, ar vein gizelet, an traou-ze holl, a c'hell kaeraat eun iliz, met ar pezh her e'haera ar muia eo niver bras ar gristenien bodet enni, bep sul, da veuli an Aotrou Doue. Eun iliz c'houllo da zul a zo eun iliz varo hag ar broiou el lec'h ma 'z eus ilizou evelse a zo broiou o vervel.

Doue ra viro na deuje ilizou Breiz da veza ilizou mare.

Er miziou a zeu e lennoc'h aman pennadou kaer diwarbenn ar c'hleier, an dour benniget, an dilhad-iliz, al Istri sakr, an aoteriou hag all.

Skeudennou a lakimp da gaeraat pep pennad.

Maro

eur

gwir

Vreizad

PER

AR ROUE

Per AR ROUE (*en tu dehou*) hag e vignon Fanch AR MERRIEN, azezet e kichen eur groaz e bered Goezeg.

BEB eun tamm, fale'h didruez an Ankou a gas hini a hini, d'ar bed all, ar rummad tud deuet aræ-zemp hag a oa, ouspenn eul lodenn eus gened hor bro, hec'h enor hag he gwella harp.

D'an 8 a viz gouere diveza e varve e Kelvi, e parrez Goezeg, an Aotrou Per Ar Roue, gwir Vreton ha den a zoujans Doue. Eun niver bras a vignoned a heuilhas ar

c'horf d'ar vered, o tiskuez, en doare-se, o c'harantez, ha kalz anezo o anaoudegez-vat, e kenver an hini a oa bet en o zouez eur skouer evit an holl.

Genel a reas Per Ar Roue e Goezeg, d'an 30 a vezeven 1863, ha bepred e chomas feal da yez ha da barrez e dud koz. Dougen a reas beteg e varo, gant kalz a zereadegez, gwiskamant ar vro : chupenn ha bragou-bras.

Eil-maer ha maer eo bet e Goezeg, dibabet evit ar c'hargou-se gant e genvroiz a anaveze mat e furnez hag e skiant.

Kristen gredus ha kalonek e oa ive Per Ar Roue. E vab hena, breman maer ar barrez, en devoa renket, evel kalz re-all, mont d'an tan, pa strakas ar brezel er bloaz 1914. Eur rann-galon e voe an disparti evit an tad. Met e feiz hag ar fizians en devoa er Werc'hez Vari a roas d'ezan nerz-kalon da c'houzanv ar walenn griz a oa kouezet war e diegez hag ar vro a-bez. Alies her c'haved o pedi, eur chapelad gantan en e zorn, dirak skeudenn Intron Varia Lourd, savet en eur c'hoad, tost da vaner Kerriou. Evit trugarekaat an Aotrou Doue da veza diouallet e vab hag hen digaset d'ar gêr e lakeas Per Ar Roue sevel eur groaz kaer, e maen-rouz, kizellet, er c'hroaz-hent a zo etre Goezeg ha Pont-Koblant, pa droer da vont da Gelvi.

Benniget e voe ar groaz-se gant kaiz lid d'an 23 a viz gouere 1928. Etouez ar veleien a gemeras perz er gouel ec'h en em gave an Tad Branquec, misioner e enezenn Marie-Galante, hag e vreur, aluzenner Ernizvadti Kerbernez, o daou nized d'an Aotrou Roue.

« Eürus ar re a varv e Doue », a lavare hor barz-meur Kalloc'h. Evel eur zant en deus bevet hag eo marvet Per Ar Roue. Aet eo dirak ar Barner bras da gemer e lod en eürusted peurbadus gounezet gantan dre e feiz hag e oberou mat.

Ra vo digemeret er Baradoz gant Sent koz hor Breiz ha ra jomo pell an envor anezan etouez tud Goezeg.

T. A.

Tag ha Taigin

(diwar marvailhou koz pobl Iverzon)

G WECHALL e oa eun den pinvidik; n'en doa nemed eur mevel, Taigin e ano. Kas a eure Taigin eun dervez d'ar c'hoat hag en dere'hent e lavaras d'ezan : « Red eo d'it mont warc'hoaz d'ar c'hoat gant da baner da zastum mouar du hag hen digasi d'in endro; ma teuas gand eur baner c'houllo e vezo diframmet da zaoulagad d'it eus da benn, hag evelse, taol evez, mar kerez! »

— « Ober a rin, mestr, ar pez a c'hourc'hemennit », eme Daigin, liou ar groug warnan.

Antronoz, Taigin a zavas abred, a zebras e lein, d'ar red, hag a yeas gand e baner warzu ar c'hoad; eno ne voe ket pell evit dastum eur banerad vouar hag hen ha distrei, mar gouie, d'he c'has d'e vestr; met, siouaz, a-greiz pep kreiz, e teuas eur pil dour, evel ma vijed bet o teurel gant barzou, hag ar mevel a lavaras : « G'laeo ra; n'hellan ket mont pelloc'h; chom a rankan da zis-c'hlavi! » hag ar paotr paour a yeas dindan eur wezenn; naoun du a deuas d'ezan hag e tebras eur vouarenn ha goudeze eun all hag eun allig ha nebeud ha nebeud e tebras kement mouarenn en devoa dastumet.

— « Re zivezat eo breman da vont da gutuilh mouar », eme Daigin, outan e-unan; « me gav d'in eo gwelloc'h d'in mont d'ar gêr! »

War zao e oa c'hoaz Tag hag harpet e skoaz gantan ouz an nor. Pa welas Taigin o tont davetan e c'houlennas outan kel laouen ha tra : « Da baner a zo ganit? Leun eo a vouar? Naoun am eus. An holl a gav mat ar mouar. Mall am oa d'az kwelet o tizrei ! »

— N'eus mouarenn ebet ganin, eme ar paotr; re fall e oa an amzer evid o c'hutuilh; ne gav ket d'eoc'h e vije gwelloc'h mont d'ar c'hoat warc'hoaz?

— Tannet e vezo da zaoulagad eus da benn, eme ar mestr, rok e c'her.

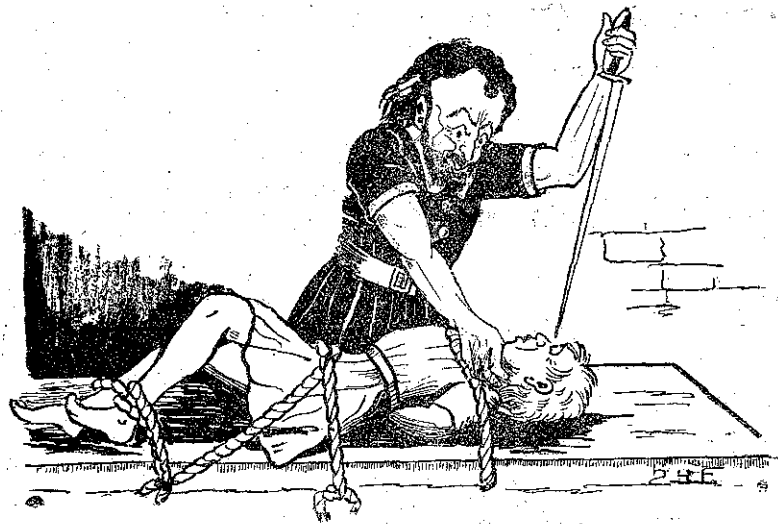
— « Teurvezit kemeret truez ouzin, me ho ped, eme Daigin strafuilhet; warc'hoaz ez in d'ar c'hoat hag e kutuilhin eur bern mouar d'eoc'h.

— « Mat, anduilhenn, da bardoni a ran, a greiz kalon, eur wech c'hoaz, met ar wech diweza eo.... »

Hag e savas ar paotr a-bred, antronoz, hag e reas evel en derc'hent; leunia a eure e baner, e nebeud amzer hag e tizroas d'ar gêr, en eur gana; pa welas e oa Tag, war zao, e skoaz ouz an nor, evel en dervez a-raok, e redas davetan; eun toull lec'hid a oa er streat; e droad a voe tapet ennan hag e kouezas : kollet e voe ar mouar er pri.

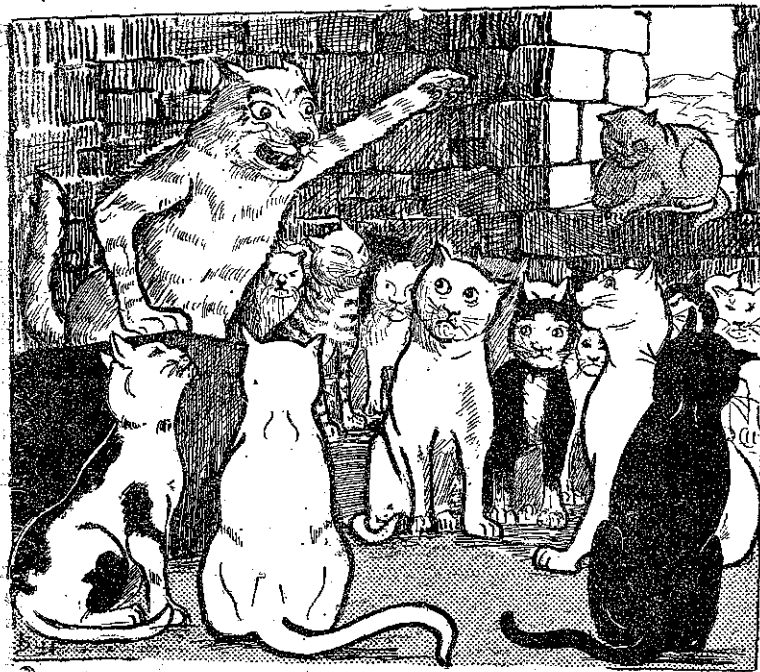
— « Deus aman d'illo, pezh divalo, eme Dag da Daigin; tan bras a zo ouz da c'hortoz! »

Laket e voe ar mevel war eun daol; staget e voe gant eur gordenn; Tag a gemeras neuze ar ber, a oa rus e liou, dre domder an tan hag her sankas e daoulagad ar paotr-

haez paotr; goudeze e sammas e vevel war e ziouskoaz hag her stlapas en eur c'hoz ti soul, e kreiz ar gouezeri hag hel lezas eno e-unan : raktal Taigin a glevas eur c'haz o viaoua en tu-man hag eun all en tu all; kizier a en em gave eno, a bep tu; Taigin c'hoant d'ezan da vont ac'hano a c'hellas en em ruza en eur c'hornig-tro kuzet ha tenvak-zac'h. E keit-se ar c'hizier a gendalc'he da zont a-gleiz hag a-zehou, re vras ha re vihan, re yaouank ha re goz, re wenn ha re zu, re ruz ha re vriz, re vrac ha re zivalo, en eur ger, kizier a bep liou hag a bep ment a oa eno ha pep kaz a viaoue!

Er fin e savas eur c'hoz kaz koz lous hag a lavaras : « Klevit 'ta ! Keleier a zo ganen, met a-raok lavaret d'eoc'h ar pezh a ouzon e vezo red gwelet ha n'eus den dre

aman. » Hag ar c'hizier a glaskas er gampr : « N'eus den, n'eus den ebet aman! » eme an holl gizier, holl a-unan : « Mat, eme ar c'hoz kaz koz, azevit neuze, dre aze; hag e livirin d'eo'h ar c'heleier. Dec'h ez is er gegin; eme e oa eur podad laez war an daol; lammata a ris warnan; sec'hed am oa.

— Evit gwir, sec'hed az poa, eme an holl gizier all, war eun dro.

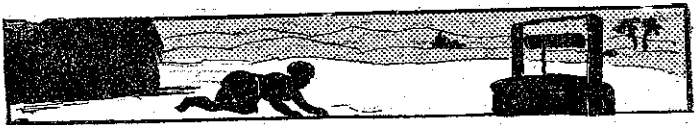
— N'em eus ket a aoun ouz he lavaret, eme ar c'hoz kaz koz, sec'hed am oa, hag e lakis va fenn er pod hag ee'h evis eul lounkadenn; merc'h ar roue kerkent a redas war va lerc'h; kregi a eure em gouzoug hag e reas d'in dislonka er pod, en-dro, al laez am oa evet.

— « Ora an maistrin », eme an holl gizier, en iwerzoneg, da lavaret eo : « O! pebez plac'h divergont! »

— Keuz he deus breman, eme ar c'hoz kaz koz, eus ar pezh he deus graet; o vervel eman ha mervel a ray; eur skudellad laez he deus evet, met netra ne roio ar yec'hed d'ez i nemet nao banne eus an dour a zo er puns tost d'an nor, aze.

— « Ha! Ha! Ha! ho! ho! ho! » eme pep nab pe vere'h kaz, en iwerzoneg : « kollet eo ar plac'h; gwech ebet ne gavo an tu da eva eus an dour-se; graet eo ganti; ne bareo biken! » a lavaras roue ar c'hizier c'hoaz hag ar c'hizier a yeas holl ac'hano, en eun taol.

Pa deuas da c'houzout edo e-unan, Taigin a yeas er maez ac'hano ivez; bale a eure, war e grabanou, pa ne wele banne, betek ar puns a lavare hano ar c'haz anezan; teurel a eure dour war e zaoulagad hag e zaoulagad a deuas da veza sklêr, koant, ha nevez ebarz en e benn; tenna a eure e votez ler; he leunia a eure a zour hag e redas betek ti ar roue; mont a reas ebarz ha pareet e voe merc'h ar roue diouz he c'hlenved, goude beza evet nao banne eus an dour burzudus a oa gantan. Roet e voe pevar sac'had

aour d'ezan. Ha neuze e yeas da gaout Tag a jomas sebez-
zet ouz e welet, rak kredi a
rae e oa mario : « Sell 'ta,
eme Dag, me a gave d'in e oas
maro, peil a oa; daoulagad
nevez az peus, Taigin, hag
arc'hant! Penaos eo digouezet
kement all ganeez?

— Pinvidik mor oun breman, Tag, ha c'houi em c'hen-
ver a zo paour. Epad an noz e teuas eur plac'h koant
d'am c'haout hag a zigasas d'in daoulagad nevez hag
zour! »

Ha Tag souezet a lavaras d'ezan : « E gwirionez me
'garfe e tigouesfe kement all ganen. Diframm va daoula-
gad eus va fenn ha va s'ap en ti soul...

— Gant plijadur, avat, her grin », eme Daigin, hag e
tiferannas e zaoulagad eus penn Tag ha goudeze her
stlapas en ti soul. Hep dale e teuas ar c'hizier; en e zouez
edo ar c'hoz kaz koz adarre.

— « A! haihoned, eme henman, eur gwall dra a zo digoue-
zet ganeomp; eun den a oa er gampr-man dec'h da noz;
hag hennez a oa eul laer; gwelit ha n'eman ket aze adar-
re. » Hag ar c'hizier a glaskas hag a gavas Tag dindan an
daol; tenna a rejont ar gwaz paour ac'hano hag e stagjont
d'e zispenn gand o dent ha d'e zebri ha ne jomas eus o di-
lerc'h nemed an daou askorn bras....

Pa glevas Taigin ar c'helcu, e la kas ar gaoter war an
tan hag ee'h aozas eur banne te evitan e-unan.

(Tennet diwar ar marvailh iwerzonek « Teacht
Aniar », ha troet e brezoneg, gant Ralph-St
V. Allin Collins (Hal Wyn), Londrez, miz du
1934).

Medisined Landibidi

D'AR mare-se, e oa, e kêr Landibidi, daou vedisin; unan, an Aotrou Fur, a veze gwelet bemdez o vont-hag o tont dre an hentchou a gase da gêr, eul leor gantan, en e zourn; ouz e welet an holl a lavare: « Eur genaoueg! d'an oad en deus n'eo ket echu e studi gantan c'hoaz! eun azen! »

Ha den ne veze war e dro.

An Ao. LAZEN

a oa eun den gouest; lenn a rae kals evit gwelet penaos ec'h en em gemered ar gwella, e pep lec'h hag e pell bro, evit louzaoui ar c'hlenvejou; egile all ne ouie netra; n'oa nemed eun tal-faser; d'an dud klanv, n'eus fors pe seurt kleved o zage ne roe nemet daou louzou: laez ha spurj. Poan ho pije en ho kof? Evit laez; poan en ho penn? kemerit eur spurj. Eur gor en ho troad? Evit laez. Eur glogorenn war ho tourn? Kemerit eur spurj.

Ar medisin all ne veze kavet nemed en ostaleri pe er bureo-butun; ar c'horn a veze atao, en e veg n'oa ket lor'hus; komz a rae ouz an holl; mat oa da bac'ha banneou; an Aotrou Lazen oa e hano; ne veze gwelet morse o lenn an dis-tera tra; an dud a lavare: « Of hennez n'ema ket an traou gantan da zeski, desket int pell a zo! » Hag an holl a rede d'e welet.

Ha koulskoude, evit lavaret an traou evel ma oant, an Aotrou Fur

An Ao. FUR

Met petra 'fell d'eo'h? An dud a lavare: « Hennez n'ema ket an traou gantan da zeski! » hag an holl a grede.

**

An Ao. Fur evelkent ne c'helle ket beva gand aer an amzer; mennout a reas meur a wech mont en eur gêr all da welet hag hen e c'hellje beza gwelloc'h deuet, met, chansus bras e vije bet kement-se, ker stank all ha ma 'z-oa ar vedisined, hag e sonjas c'hoari e Landibidi eun dro eus e zoare.

Da zeiz ar foar e lakeas an daboulin da vont en dro evit lavaret:

Selaouit hag e klevfot gwell a-ze,
Nemed unan bouzar bennak a vefe
An eil a glevo gand egile.

Disul, goude an oferenn-bred, ec'h en em gavo e bered Landibi an Aotrou Fur, medisin; evit diskouez n'eo ket ker sot ha ma leverer, e lakaio tri den da zavel a varo da veo.

Dre ma komze an tabouliner an holl a jome mantret: « mat, evelkent, a lavared, ma vefe gwir, koulskoude; evidon-me, sur, a yelo da welet! »

Lod a zirrolle da c'hoarzin, lod all a skoazie o diouiskoaz; met an holl o devoa mall da welet ar zul o tont.

D'an dervez merket ar vered a oa leun; diredet e oa tud eus ar parrezioù tro-war-dro; kals engroez a oa hag an dud a oa bern-war-vern.

Pelloc'h e voe gwelet o tont eun Aotrou, eur vriad leorioù gantan: « Ema erru, a lavare an holl; hennez

An Aotrou FUR

- etouez e leoriou -

eo », ha dre ma tremene ar merc'hed a firitelle hag ar gwazed a zelle outan, dispourbellet ganto o daoulagad.

An Aotrou Fur a yeas raktal da gaout kroaz ar mision; war an dir e taolas e le-vriou; sevel a reas war ar bazenn uhela hag e reas d'an dud an orogell-man :

« Paotred ha mer-c'hed, eze c'h li gwragez, lavaret em oa d'eoc'h erruout aman evid eun dra ha n'eo ket gwelet bis koaz war an douar, abaoe Hor Zalver Jezuz-Krist; war bouez studia ha studia oun deuet a-benn, nann hepken da dapa an tu da drec'hi an holl gien-vejou, met zoken da zigas a-nevez war an douar, an dud skubet er bez; aman e varv kals tud, met, n'em eus anavezet nikun; ne vezan o welet den klanv ebet er c'har-ter; var gaierou ar

maro en ti-kêr em eus kemeret tri hano : Lan an Torc'h, Yann Jikel ha Seza Galonrec; ez an da gommans, da genta, gant Lan an Torc'h. E pelec'h ema e vez? »

Eur griadenn spontus a dregernas dre ar vered a « Petra zo? » eme ar medesin, hag hen da welet.

— « O! Aotrou paour, en han 'Doue, lezit Lan an Torc'h, e peoc'h, da ober e gousk diveza; va fried oa; keit ha ma 'z omp bet asamblez, en deus bemdez-c'houlou, drastet va c'horf a vazadou; na me zo eurus abaoe ma 'z eo aet hennez diwar va zro! va feskennoù ne vezont mui bronduet gand an taoliou-boutou; en han 'Doue, lezit va gwaz el lec'h m'ema; en han 'Doue, ho pezet truez ouzin, Aotrou! »

— « Mat! d'omp da welet!

Hag an Aotrou Fur, war cün d'ar bez, met, en e rask e oa en em gavet tri niz bihan d'an hini maro : « Aotrou, emezo, peoc'h, mar plij, da relegou hon eotr koz, epad e vuhez hon eus ranket e vaga; pa 'z eo maro, hon eus rannet, na petra 'ta, e zanvez, ken etrezomp; lezit hen el lec'h m'eman; mat eman aze; ma teufe beo en dro e teufe da glask adarre ar pez a zo bet d'ezan; ni ne fell ket d'omp, a briz ebet, e vefe digoret e vez.

— « Mat, eme an Aotrou Fur, deomp da gaout ar bez all, ha koulskoude, sur, Yann Jikel n'eo ket dies da zigas

An holl a zic'houzouge evit gwelet ar vaouez kêz; hi a grie hag a lenve, muioc'h, sur, eget deiz enterramant he gwaz hag an dud o devoa truez outi :

— « Mat, eme an Aotrou Fur, lezomp hanman neuze; d'omp da eur bez all; e pelec'h eo bet enterret Yann Jikel?

— « A-hont, a respontchod d'ezan, demdost d'an iliz.

adarre war an douar; met, p'eo gwir ne fell ket d'eoec'h e rin diouzoc'h; e pelec'h emma bet laket korf Seza Galonned?

Dirazan, d'ar mare-ze e oa eun den, tregont pe bemp bloaz ha tregont d'ezan; ouz e vrec'h ec'h en em harpe eur vaouez triouec'h pe naontek vloaz; ar wreg yaouank a vennas kaout eur fallaenn o klevet ar medesin; plega a reas he fenn, evel eur rozenn wenvet; he gwaz, an dour en e zaoulagad a lakeas eur pok war he zal hag en eur gemeret brec'h ar medesin e lavaras : « Laoskit Seza, en he bez, Aotrou; gwechall e oa va fried, met, pa vezo lavaret ar wirionez, morse n'em eus he c'haret; atao e veze klanv; flauer a oa gant he halan; kemeret em eus eur pried all; e'houi wel emma o tougen he bugel kenta; he c'haret a ran eus a greiz va c'halon hag hi am c'har kemend all; en han 'Doue, Aotrou, peoc'h da Zeza Galonned ha n'it ket da lakat ar c'hlae'har da ranna diou galon hag en em gar evel d'omp-ni!

— « Mat, eme an Aotrou Fur, piou 'ta neuze a zigasin eus a varo da veo?

Met, dija, an dud a dec'he diouz ar vered; aoun o devoa da welet eur bez o tigeri; da genta ne oant ket evit kredi e c'helljed ober eun hevelep tra ha breman e oant strafuilhet. Den ne gomze ken.

— « Alo! eme ar medesin, p'eo gwir ne fell ket d'eoec'h e tigasfen unan a varo da veo, it d'ar gêr; esperans am eus evelato da astenn d'eoec'h ho puhez hiviziken; parea a c'hellan an holl dud klanv; n'eus nemed eur rumm a rankan lezel da vervel : ar re a vez prenv ar maro e pleg e c'halon!

Diwar neuze an Aotrou Fur a wele an holl dud klanv er barrez; pa wele ne c'helle ket parea unan bennak e lavare : « Petra 'fell d'eoec'h? Prens ar maro a zo e pleg e galon; hag ouz ar prenv-ze n'eus louzou ebet er bedman! »

K. JEZEGOU

O Mabig Jezuz !

Moderato

O Mabig Jezuz d'eo'h me' lar, A greiz va c'halon me ho
kar; ya, dreist pep tra me ho ha-ro le-teg an eur eus va ma-ro!

O Mabig Jezuz! d'eo'h me' lar
A greiz va c'halon me ho kar;
Ya dreist pep tra, me ho karo
Beteg an eur eus va maro.

O Mabig Jezuz, bugel koant,
A-hed va buhez em eus c'hoant
Da veza 'vel doc'h dous ha mat
Sentus bepred ouz man'm ha tad.

O Mabig Jezuz, bugel dous
Argasit pell ar pec'hed lous;
Grit ac'hanoun eur bugel fur
Izeñ a galon, eün ha pur.

O Mabig Jezuz, me 'zo paour
N'em eus na myr, ezanz nag aour,
Met gant karantez, d'eo'h me ro
Va c'horf, va ene, war eun dro.

O Mabig Jezuz me ho ped
Ho pezet truez ouz ar bed;
Roit sklerijenn d'an dud dall;
Chadennit startoc'h an diaoul fall.

O Mabig Jezuz, grit d'in mont
D'ho kaout en Nenv eun deiz da zont:
D'ho kanneuli da virviken,
Da jom ganëoc'h en ho kichen.

Aotre da voula, Kemper 6 a viz du 1934.

P. JONCOUR, *vikel vras.*

PERIG HAG AZILIS

Ar blantenn aour

— « Selaout mat, eme an eontr koz, er veillbadeg; ewesañt, bugale, rak an danevell-man, emaoen o vont da genta deoc'h, ez eus eur gentel da denna anezi; hag, evit ho lakat da zonal ervad, e c'houlennin diganeoc'h, p'am-bezo achu, pe seurt talvoudegez o deus va c'homzou.

— « Ya, eme Fanchig, evel-se, ni hon eus gellet, eur miz a zo, ober eun diverradur eus istor Per al laër?

— « An dra-ma a Jremene en eur vro zispar, e lec'h ma rede laez er steroù, evel ma red an dour dre aman; e lec'h ma tivere mel dious ar gwez, ha ma ruihe ar peziou arc'hant war an hent, evel meinigou; e lec'h ma kouteze sukr en noz, evel gliz aman, en hanv!

« Daou zen, gwaz ha maouez, a veve eurus er vro-ze, renet gand eur roue galloudus ha mat. Gened o devoa ha yaouankiz; en em garout a raent; ne rankent ket labourat, rak ne vanke netra dezou; n'o devoa nemed pourmen da ober epad an deiz, hag en noz hevelep tra, p'e gwir n'o devoa ket a ezomm da ziskuiza. Met, dont a reer da inoui gant kement-all a draou! an Aotrou Doue a ouie petra oa mat d'an den war an douar, p'en deus gouñc'hennet dezan terri e gorf gand al labour, lakat ar c'horf da blega d'ar spered! An daou a lavaran hano amezou, a deuas da veza gwall-eurus er baradoz-ze! rak, eun dervez, en eur bourmen, e selljont, a-zioc'h ar c'hieuz, e lioz o amezog! hag e weljont, en e greiz, eur blantenn eus ar re gaera! He ferc'henn hag he ferc'hennez, a veze-

war-evez anezi noz-deiz; pa veze avel, e veze goudoret ha skoret; pa veze sec'hor, e veze douret he gwriziou; heb an amzer, e veze diskoulret, ha pa bare an heol warni, ar blantenn a lugerne he deliou, melen evel an aour; en nevez-amzer, e veze goloet a vleun alaouret, hag ar re-man, devez gant ar gwarizi, ne ehanent ket da lavaret :

— « M'hon divije eur blantenn vras evel hounnez! neuze, da vihana, hon divije eun dra bennak da ober! n'hon divije ket amzer da veza inouet! »

Hag ez ejont, o daou, da gaout ar roue :

— « Aotrou roue, roit deomp, en ho madelez, eur blantenn aour, evel an hini hon eus avi outi, ha betek fin « hor buhez, ni ho meulo! »

Hag ar roue, gounezet e galon dener gand o daerou, a roas d'ezo o goulen :

— « Diouallit na zaotrfe ganeoc'h! emezan; rak diouz « ma refot e troio; prederit mat outi, hag ho kalon a « vezo karget a levenez, rak, ganen va-unan, e vezoc'h « paeet diwezatoe'h evid ar vad ho pezo graet, ma poanit « hervez va menoz. »

« Poania rejont an eil hag eglise, met poania ha poania 'zo! E lec'h diskoultra, sec'ha, दौरा, skora, ne reent nemed sellet gant souez, ous o blantenn gaër; trei ha dizrei a reent, c'hoari endro dezi, floura he deliou gand o daouarn, en eul lavaret hag aslavaret :

— « O blantenn aour pegen kaër out!

« O na kaera blantenn hon eus-ni!

— « Bevet, bevet hor blantenn gaër! »

« Marvailhou bras, a dra zur! Met, estreget marvailhat a ranker ober!

« Bouñhasi a rae ar blantenn bep bloaz; teoaat a rae he c'horf, met, pa ne veze morse diveget he skoultrau,

ne zouge na bleun, na frouez! An diouer eus an dour, hag an avel gwalarn, o lakeas, a-nebeudou, da c'hoenvi ha da zizec'ha. An daou zen lezirek ne welent ket an dra-ze, ken touellet e oant gant koantiri o gwezenn hag, eun noz-vez, e chomjont mantret ouz he gwelet kostezet ha dis-c'hwrizennet gand eun duriadenn c'hoz! Pebez doan evito!

« Pa deuas ar roue d'ober, vel a rae beb an amzer, e dro en o liorz, e lavaras d'ezo :

— « Petra hoc'h eus graet eus ar blantenn am oa fi-
« ziet ennoc'h? a dlie dougen, evel ar re-all, bleuniou ha
« frouez aour?

— « War evez edomp anezi, Aotrou, emezo! met, gant
« hor gwella bolontez, n'hon eus ket gellet miret outi
« da vont da fall! ni a zo tud a zichans!

— « Tud diskiant n'hoc'h ken, eme ar roue, ha gwas-
« a-ze d'eoc'h, rak en touil-bac'h e vezoc'h paket, ken ho
« pezo prenet eun tamm-skiant! digofet e rankan beza
« eus ar gaou hoc'h eus graet ouzin! »

« Kaër o devoa lenva hag en em erbedi, er prizon e
vouent taolet da echui o amzer.

« Ne livirin ket muioc'h hirio, eme an contr koz : di-
sadoru kenta e verkoc'h d'in penaos hoc'h eus poellet va
istor; displega rankoc'h d'in ar gentel a zo kuzet enni! »

Annaik vihan a oa en em roet da gousket, rak n'eo ne-
med pemp bloaz, ha tre m'edo he m'amm ouz he lakat
en he gwele, e lavare atao, dre he c'housk :

« Ar blantenn aour.... peziou aour outi! »

TINTIN ANNA

Ar pec'her war dreid Jezuz

Deziou a joa, deziou a beoc'h!
Pep tra ennoun, Mestr, a oa d'eoc'h,
Da vat em oa eus ho lezenn,
Graet va heol ha va ferlezen,
Ha tost d'in neb a dremene
A gieve muzig em ene.

**

Noziou tenval, noziou a boan!
Pebez pec'her fallakr e oan,
Pa fellas d'in, da heul kalz all,
Plega d'indan va youlou fall,
Ha tost d'in nep a dremene
A gieve klemmou em ene.

**

Deziou a lenv, deziou a geuz!
Ouz da c'halv, Mestr, sentet em eus,
Va buhez mezus anzavet,
Va levenez en dro kavet,
Ha tost d'in neb a dremene
A gieve, dec'h, kan em ene.

J. L'HELGOUAC'H, O. M. I.

Ar skol vrezonek

EXERCICE I

COURS ÉLÉMENTAIRE ET MOYEN

Traduire et faire entrer chacun des mots suivants mis au pluriel, dans une courte phrase. Commencer la phrase par l'article défini : an, ar, ou al (les).

Exemple : karr : charrette, — ar c'hirri a dremenno dre an hent-man. (Varier les verbes).

Kantved, kastell, kef, kemener, keginerez, an daolenn, taro, an draonienn, tremener, an durkez, ar vran, ar vag, barz, beajour, bourc'hiz, ar park, ar werenn, ar gazeg, rener, skeudenn.

EXERCICE II

COURS MOYEN ET SUPÉRIEUR KRENN-LAVARIOU BREZONEK

(A traduire)

1. Ar gwella bara da zebri A vez gounezet o c'henezi.	5. Tul yaouank dibreder Douget da wall-ober.
2. Evit paka tenarn pe c'had Eo ret sevel mintin mat.	6. N'eo ket ar goanteri A lak ar pod da virri.
3. Ar yar a goll he vi O kana re goude dozvi.	7. Eul liaset wenn ha pemp plankenn Eun dorchenn bloaz dindan ho [penn, Pemp troatad donar war c'horre; Setu madou ar bed er be.
4. Mat eo beva pell : Beva mat a zo gwell.	

GERIOU DIES. — Dozvi : pondre; dibreder : oisifs;
gwall-ober : mal faire; koantiri : beauté (jolie figure);
plouz : paille.

EXERCICE III

COURS SUPÉRIEUR

Ecrivez une lettre de bonne année en breton à votre parrain ou marraine. (10 à 20 lignes).

Beb an amzer, e resevomp liziri digant hol lennerien ha lennerzed evit goulenno. ouzomp a hep seurt traou : peziou-c'hoari, leoriou brezonek, mennoziou nevez diwarbenn « Feiz ha Breiz », kartennou-post, kanaouennou, hag all... Setu perak, hon eus sonjet breman digeri evito holl, bihan ha bras, ar c'horn-man :

Hiviziken, e respontimp aman, d'ar re a skrido d'eomp, diwarbenn kement tra o devezo c'hoant da c'houzout.

Pedi a reomp ar re a garfe kaout eur respont dre lizer, da lakât daou timbr a 10 gweneg da heul o goulenno. Lakit e penn ho liziri, en diabarz, **Korn ar Goulenno**. Skriva da : « Feiz ha Breiz », SCRIGNAC (Finist.).

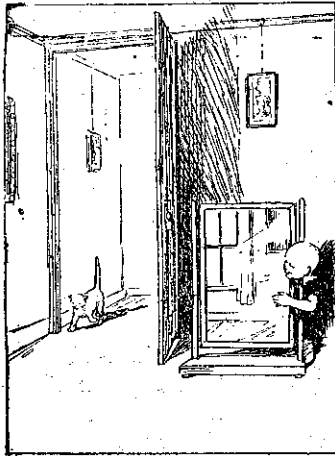
RESPONCHOU DA C'HOULENNOU AR MIZ TREMENET

D'EUL LENNEREZ EUS A GARANTEG. — Ho lizer a reas kalz a blijadur da Nadozig; taolet he deus evez ouz ho c'hoant, ha kinnig a raio d'he mignonezed, war « Feiz ha Breiz » Nedeleg, eur skouer brouderez da implija evit eun dorchenn pe eun araogenn-criminal.

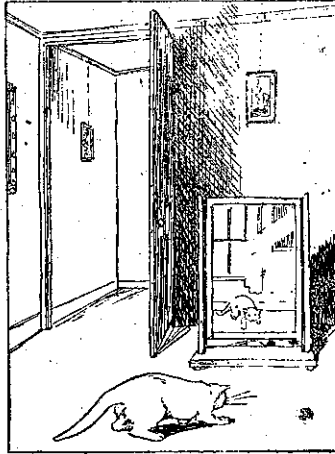

Bisig hag ar mellezour

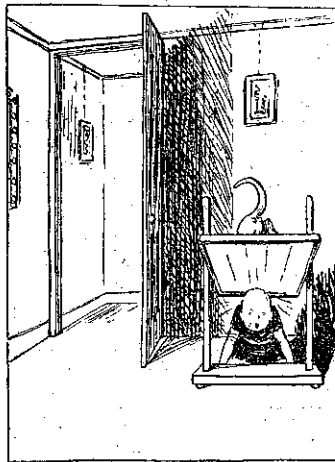
Lanig, kuzet a-dreñv ar mellezour : Bis ! Bis ! Bis ! deus aman 'ta !...

Bisig : Ho ! eur c'haz all en ti-man breman ? Bremaik ez aio kuit...

Eul lamm !!!

...ha Lanig ivez a zo lamm.

(Diwar Cymru'r Plant).

Ha Poufer ? ha Krok ?

Abaoc miz gwengolo, n'hon deus bet kelou ebet anezo... Den ne oar petra 'int deuet da veza !... Red eo bet d'omp'klask unan all en o lec'h da ober plijadur d'hol lennerien.

Goulennet hon eus digant ar c'haz saoznek Félix :

— « Laouen e vefen bet, emezan, met, *no !* ne c'hellan ket, rak dalc'het oun breman e Breiz-Veur... It eta da welet Mickey, hennez moarvat... Mickey eo hano al logodenn zouezus, brudet er bed holl gand he marvailhou fentus a weler er c'hazetennou hag er sinema. Just e oa oc'h ober eun dro dre Vreiz-Izel... — « C'hoari evid ar Vretoned vihan,

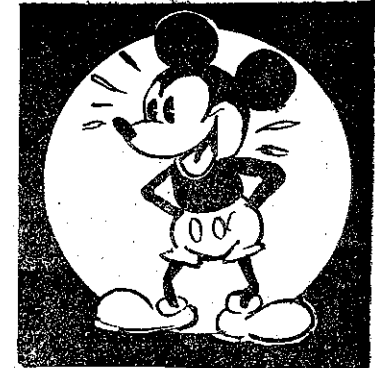

Félix

emezan, gant plijadur em befa grêt, met red eo d'in dizrei d'an Amerik, va bro... — N'anavezit den ebet hag a c'hellfe c'hoari evit Feiz ha Breiz !

— *All right !* eo ! avat ! va mignon Per ar C'holin !

— E pelec'h eman ?

Mickey

— En Amerik breman, ha n'en deus tamm labour ebet... Fringal a raio, pa livirin d'ezan ar pez a c'houlennit digantan, rak ganet eo etre Montroulez ha Kemper a gav' din, eme Mickey en eur ziskouez d'omp poltréd Per ar C'holin a welit aman.

— Mil bennoz d'eoc'h Mickey, en hano bugale Breiz-Izel !

— Nebut a dra eo ! *Good bye !*

Per ar C'holin

Bezit laouen, eta, bugale, eman breman ar C'holin en hent warzu Breiz-Izel, evit ma c'hello en em staga da fringal e Feiz ha Breiz Nedeleg !...

Keleier ar miz

C'HOARIERIEN HA BARZED CALANHEL

BREMAN ez eus ngent vloaz e veve e Calanhel eur mestir-skol e hano Teurnier; entanet gant gwerzioù Taldir, e teuas a-benn da zével eur strollad c'hoarierien da ziskleria peziou-brezonek evel « ar c'henta Grenadour ».

Eleiz a dud a zirede da welet an arvest da borz an ti-skol.

Er bloaz 1913, C'hoarierien Calanhel a voe pedet da vont, a-gevred gant Paotred Keryann, da c'hoari da Vrest.

Er bloavez warlerc'h e tiroñe ar brezel; an emgleioù yaouankiz a voe dispennet dre ma renke o izili mont d'an tan! Ar gouzioka eus paotred Calanhel d'ar c'houls-se, Loeiz Ar C'ham, a voe tizet war an talbenn : red e voe trouc'ha eur c'har d'ezan; diwar neuze ne c'hellas mui ehom da labourat douar; eur garg uhel en deus gallet da gaout en eur « ministère », e Paris. Daoust ma vev pell-diouz iliz koant e Bask kenta, n'en deus ket c'hoaz ankounac'haet nag e genvroiz, nag ar brezoneg.

Dizrei a ra bep hanv da vale dre an hentchou gwaske-det ker brao a zo etre Calanhel ha Calfac-ar-Vreizadez.

Eur barz all a zo c'hoaz miret an envor anezan e Kerne-Uhel hag eo ar barz Roc'hlaun, an Ao. Du, bet savet e Calanhel, ha person breman e Zin-Trifin, e kichenik Gouarec. Ar beleg-se a gendalc'h da zidua e genvroiz dre ar c'hoariva brezonek ha nevez savet en deus evito eur pezh eus ar re gaera tennet eus a vuhez sant Trever.

En hanv diweza-man ez eus bet diskleriet dindan eun telt, er vourc'h, eur pezh gallek : « Le Cid ». An displega-

denn-se a voe grêt gant labourerien-douar yaouank, renet gand an Ao. Ph. Daniel, eus a Gervengi. Ar c'hoaridenn a deuas da vat ganto hag er wech kenta, fizians hon eus, e teuio peziou brezonek ganto : kana o devoa grêt : « Bro Goz ma Zadou », « Dalc'h sonj » ha « Kousk », met, n'eo ket tra a-walc'h!

Y. B.

GINIVELEZ

Annaik ha Padraig Caroff a zo laouen o kement d'eo'h ginivelez o breur bihan YANNIK, 15 a viz du 1934, rue des Courts-Sillons, Villiers-sur-Marne.

EUR YEZADUR NEVEZ

An Ao. Uguen, person Plougastel, hag en deus savet kement a leoriou kaer, e brezoneg, a zo o paouez lakat moula eur yezadur nevez : « QUELQUES NOTIONS DE GRAMMAIRE BRETONNE. » Eul leorig a 32 pajenn n'eo ken ha dleet eo e lakât etre daouarn holl vugale Breiz-Izel; n'eus mez ebed evit bugale hor mêziou pa ne ouezont ket a c'halleg, met mez eo gwelet bugale hor c'hêriou pa ne ouezont ket a vrezoneg, rak e Breiz-Izel emaint koulz hag ar re all.

Ne die beza gouzanvet skol ebet ken e Breiz-Izel, HINI EBET, ha ne ouezo ket ar vugale enni lenn ha skriva yezkaer ar Vretoned.

Leorig an Ao. Uguen a vezo digemeret mat, sur a-walc'h, gand an holl vistri-skol; kaset e vezo, evit 4 real, da gement hini her goulenn; roet e vezo, gwelloc'hik marc'had, d'an neb a breno meur a leor dioc'htu.

Her goulenn adalek vreman ouz an Ao. Uguen, chaloni a enor, person Plougastel-Daoulas.

Eur nevezenti vras ha laouen en enor d'ar brezoneg :

D'an 23 a viz du, eo bet diskouezet e Roazon, evid ar wech kenta, ar c'henta film, gant komzou da heul an taolennou, c'hoariet gant Bretoned : « KAN AR MOR » (Chanson d'Ar-Mor).

Tennet eo eus skrid hor c'henvroad Jean des Cognets, ha laket e brezoneg gant Fanch Gourvil.

Er miz a zeu, e komzimp hirroc'h eus **KAN AR MOR**.

KALANNA

Kement hini a gar FEIZ HA BREIZ a glasko d'ezan, en deiziou-man, lennerien nevez d'e galanna.

Ma kavit d'ezan, en dro d'eoc'h, pevar ienner nevez, pep niverenn ne gousto d'eoc'h nemet 10-lur ha gant 50 lur e vezoc'h servichet ho pemp, bep miz, epad ar bloaz.

Mar d'emaoc'h hoc'h unan ho koumanant-bloaz a gousto 13 lur ha m'ho peus c'hoant da veza servichet raktal, adalek niverenn genver a zeu, digasit a-benn ar 15 a viz kerzu da zivezata, hoc'h arc'hant da :

M. L'ADMINISTRATEUR du « Feiz ha Breiz »,
SCRIGNAC, (Finistère). — C./C. 21.802 Rennes

DARN EUS HOL LENNERIEN O DEUS ROET PROFOU EVIT « FEIZ HA BREIZ AR VUGALE » :

An itron Jenovefa a Sant-Per, Sant-Brieg	100	lur
An Ao. Cornic, rener-meur ar Bleun-Brug	50	—
An Ao. Menguy, Karaez	10	—
An Ao. de Lesquen, Brest	20	—
An Ao. Ar Gac, Toulon	10	—
An Ao. Bricler, Kemper	10	—
An dimezell M. Gourlaouen, Douarnenez	10	—
An Ao. d'Herbais, Lanvollon	10	—
An Itr. Delavigne, Naoned	20	—
An Ao. F. Moyse, Bruxelles (Beljik)	25	—
An Ao. Cornec, Paris	50	—
An Ao. Ar Gô, noter, Gouézeg	10	—
An Ao. markiz An Estourbeillon	20	—
An Ao. Perennès, chaloni, Kemper	10	—
An Ao. Rodellec du Porzic, Konk-Leon	13	—
An Ao. Mayet, Kemper	15	—
An Ao. de Kervenoael, person Pleyben	20	—
An Ao. Cornec, noter, Ploudiry	10	—
An Ao. Regnier, rener Kelc'hiou keltiek Breiz, Roazon	10	—
An Ao. de Laigue, Bahurel	100	—
An Ao. Madec, rener « An Adsao », Brest	10	—
An Itron de Pianhol, Sant-Brieg	10	—
An Ao. Ar Stang, skolaj I. V. Kreisker, Kastell- Paol	10	—
An Ao. Mear, rener skolaj I. V. Kreisker, Kas- tell-Paol	10	—
An Ao. Lec'hvien, person Tréglamus	10	—
An Ao. Coetmeur, rener « Semaine Religieuse », Gwened	10	—
An Ao. Perquis, medisin, Roazon	10	—
An Ao. Taldir-Jaffrennou, en hano ar Gorsedd	10	—
An Tad Tanguy, Guipavas	10	—
An Ao. Laurent, ijinour, Belfort	10	—
Bet betek-hen	630	lur

Divinadennou

● miz kerzu ●

1. — T. n. h. . . a. t
e. r e a.

2. — Y. 'h. a. l. . . e.
. . o p. v. r. . r

3. — G. e' k e. m. s
. . a. 'h p. u.

(Degaset gant Jacques Leon, Plougerne)

4. — G. e. . . o b. a l. o. n, a. r v i. o a. . .
E. t n' e. a. z. w. . . . u. a e. a

5. — . . e. o r 'h. a e. . z. r.

Degaset responchou miz here du ha kerzu a-bean ar
15 a viz kerzu da ziwezata da RENER « FEIZ HA
BEEIZ », SCRIGNAC.

Responchou Divinadennou Gouere, Eost, Gwengolo

I. — MIZ GOUERE

1. — Kurun diwar ar mor,
It d'ho ti, prennit ho tor.

2. — Kurun diwar ar menez
Kemerit ho pai, it d'ho tevez.

3. — Kurun diwar ar Faou
Morse ne lavar gaou.

4. — Ruz pa guz, gwenn pa zao
Sur a amzer vrao.

5. — Heb gwin, arc'hant ha merc'hed,
'Vez aes tremen dre ar bed.

II. — MIZ EOST

1. — Neb a lak ar zul da bemdez
A zo sur a baourentez.

2. — Plac'hig a zut
A ra glac'har d'he zud.

3. — Rodig a dro
A red bro.

4. — Ar vag ne zent ket ouz ar stur
Ouz ra garrek a ray sur.

5. — Lakit en hol lierzou bep bleaz kalz a vleuniou,
Ha da gutuilh anezo kalz a vugaligou.

III. — MIZ GWENGOLO

1. — Leun eur c'horn butun a avel viz,
A rafe gao epad ar miz.

2. — Gouel Mikael hag an Ankou
A ra kalz a chenchamanchou.

3. — Gwrizioù pempiz d'ar zaout,
Pareans ebet da gaout.

4. — Eun dra guzet anavezet gant tri,
E gwirionez, tra kuzet ne d'eo mui.

5. — Bara, gantan blaz ar gwiniz,
Ma chomo krenv gouern Breiziz.

O DEUS RESPONTET MAT D'AN DIVINADENNOU-
SE :

Suzanna Simon, Gwitevede, Marcelline Cabon, Gwis-
seny, Herveine Jézéquel, Forest-Landerne.

Ma c'houi garfe klevet :

marvailhou koz

poblou Breiz-Izel,

Bro Gembre, Ivezon ?

Mat, r'HEIZ HA BREIZ a roio ar blijadur-se, d'ar re
holi a gar ar brezoneg, RAK er bloaz a zeu, e vezo kon-
tet AMAN :

gant GAB AR GETTEL, eus a Scrignac :
MARVAILHOU KOZ BREIZ-IZEL

gant MEIRION DYFNALLT OWEN, eus a Garmarthen :
MARVAILHOU KOZ KEMBRE

gant RALPH St-V. ALLIN-COLLINS, eus Londrez :
MARVAILHOU KOZ IWERZON

War hon niverenn Nedeleg
a zeu, m'ho peus c'hoant
c'hoarzin, lennit :

YANN

AR C'HOAT BRAS.

(Kontadenn fentus eus ar
re fentusa),

gant GAB AR GETTEL.

PLAC'H AL LUDU,

gant RALPH St-V. ALLIN-COLLINS.
KOUIGNENN AR ROUANED SIOUSI SIMSAN,

gant MEIRION DYFNALLT OWEN.

● Gab ar Gettel ●

Dudiusa konter a zo e Menez-Are

ER MIZ - M A N , G O U L E N N I T

Kantik Sant Kaourintin, Patron Kerne

7.50 ar 100. — 2 wenneg ar pez.

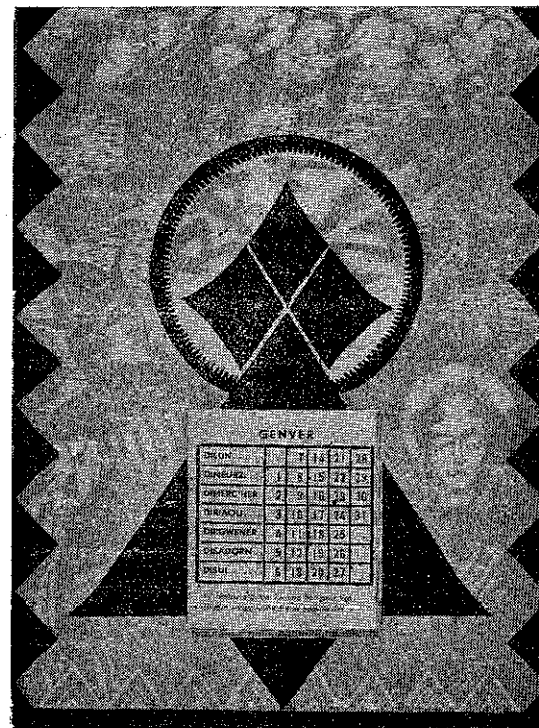
Evit e reseo, skriva da Ronan CAOUISSIN,
PLEIBER-CHRIST. — Ch. P. 22.092 Rennes.

Kantikou Nedeleg

1. Eun Nedeleg koz (« Feiz ha Breiz » genver 1934), 4 real.
2. Kan ar Pellgent (« Feiz ha Breiz » kerzu 1927), 4 real.
3. O noz siou! (« Feiz ha Breiz » kerzu 1931), 4 real.
4. An Douar 'zo kousket (« Feiz ha Breiz » kerzu 1931), 4 real.
5. Ar Mabig Jezuz (« Feiz ha Breiz » genver 1933), 4 real.
6. Ar fulennou erc'h (« Feiz ha Breiz » kerzu 1933), 4 real.
Evit reseo ar c'hantikou-man, skriva da FEIZ HA BREIZ, SCRIGNAC.
7. Kantig evit Gouel Nedeleg, kanaouennou ar Bleun-Brug 1922, 20 real. — Her goulenn ouz an A. R. CAOUISSIN, Pleiber-Christ, Ch. P. 22.092 Rennes.

Goulennit breman

AN DEZIADUR BREZONEK 1935

(ment 27×20) ; ar pez : 14 real.

Evit e reseo skriva da : Ronan CAOUISSIN, « An Droellen », Pleiber-Christ (Finistère).

Chèques postaux : Mme J. Caouissin, 22.092, Rennes.

● Taolenn 1934 ●

KENTELIOU

	Pajenn
Nedeleg, gand an Ao. Kerebel	1
Ar Goanv, gant L. B.	10
Perig hag Azilis, gant Tintin Anna	24, 63, 102
142, 256, 295, 306, 335, 468, 526.	
Ar c'hatekiz dre daolennou ..	38, 78, 122, 168, 218, 254, 354, 386
Bleuniou goanv, gant L. B.	45
Maro Jezuz, gant an Ao. Kerebel	89
War dreujou an nevez amzer, gant L. B.	94
Setu deuet an nevez amzer, gant L. B.	144
Miz mae, gant L. B.	191
Miz gouel Yann, gant Y.-V. Perrot	227
Kenavo d'an nevez amzer, gant L. B.	234
Kezeg Breiz, gant Hamon Gerebel	246
El Bro kor breudeur tramor	259
1914, Ugent vloaz 'zo, gant L. B.	271, 317, 364
An diskarr-amzer, gant L. B.	409
Kembreiz e Breiz-Izel	436
Eur pardon e Traon-Menez-Are	437
An Ao. Laennec	441
Ar Brezoneg er Skoliou, gant R. Audig	455
Al lidou Sakr	462
Komzou eur Breizad war bez eur Breizad	466

KUZULIOU

Kuzulioù ar medisin, gant Paol ar Riouallon ..	32, 66, 128, 210, 328, 405.
Kuzulioù ar Geginerez, gant Lizig ..	33, 67, 129, 211, 298, 360, 408, 488.
Brouderez, gant Nadozig	486

I S T O R

Istor Breiz	15, 68, 120, 196, 429
Sant Kadok, gant Y.-V. Perrot	9
Eur weladenn da Vernadeta Soubirous	10
Santez Bernadeta	16
Santez Berc'hed	47
Ar c'hilhotin e Lesneven, gant Y. U.	49
Sant Divi, gant Y.-V. Perrot	96
XIXvet Kantved hon Dasprenedigez	135
Sant Visant Ferrier, gant Y.-V. Perrot	138
Kroaz gwadok Asti	146
Gabriel Raguenez, gant Y. U.	148
Maro an Aotrou Loth, gant Y.-V. Perrot	181
Sant Yvon, patron Breiz	186
Perak eo St Yvon ker karet ha ma 'z eo e Breiz ..	189
Ar c'hosa eus ar re a zo bet paret e Lourd, g. Y. U. .	204
El amzer ar spont bras e Frans, gant Y. U.	235
Gerioù tudchentil Breiz, gant G. P.	238
Da be oad e teuas Anna ha Joachim da veza tad ha mamm ar Werc'hez Vari	274
L.-V. Wir-Zikour, Gwengamp, gant Brogarour	277
Jak Cartier, gant Y.-V. Perrot	287
Y.-V. Branellec, gant Y. U.	321
Bered koz Kelerdut, gant Y. ar Floc'h	471

S O N I O U

Ar Marc'hadour	35, 71
Ar Yarig-Wenn	131
Mor glas ha mor ruz, gant C. Mevel	166
An Diaoul besk, gant J. T.	208
Kantik Sant Yann, gant Y. Wilhou	232
Ar C'hakous, gant H. Ar Menn	249
Son an Ao. Hamon, gant J. T.	375
Doue desket d'ar vugale, gant Y.-V. ar G.	420
Galv mesaer Menez-Are, gant Y. Picard	478
O ! Mabig Jezuz	524

G W E R Z I O U

Diskuiz, gant J. L'Helgouac'h	15
Da Joseph, gant J. L'Helgouac'h	127
Meuleudi d'an Aotrou Krist, gant P. L.	156
Boc'h-Ruzig ar C'halvar, gant Filhor St-Erwan ..	170
Mari-Madalen, gant J. L'Helgouac'h	202
Ti ha ti, gant J. L'Helgouac'h	253
Ar Prad falc'het, gant F.-V. An Uhel	286
Ar mez hag ar Sitrouilhez, gant P. Tréouré	427
Kel ar goanv, gant Turzunell Breiz	460
War eur bez, gant Turzunell Breiz	461

M A R V A I L H O U

Eur paotrig kalonek, gant Filhor Sant Erwan..	72
Skeul Sant Josef, gant Filhor Sant Erwan	106
Dimas al laer dehou	152
Mojennou brezonek, gand an Ao. Loth	206
Mez ha mez, gant Barba Lez	251
Tad koz, kontit d'in eun istor, gant Filhor Sant Erwan	304
Daou gurust an Tad Bernard, gant Filhor Sant Erwan	348
Menez ar C'haour	393
Boutou Per Geriolet	411
Ar paotr Sensus, gant Meirion Dyfnallt Owenn ..	480
Medisined Landibidibi, gant Ao. Jezegou	518
Tag ha Taigin, gant Ralph. Allin-Collins	513

P E Z I O U - C ' H O A R I

Paner vuzudus ar mevel Fanch, gant Evnig-Arvor	55
	122, 158, 22, 299
An Divroad, gant G. Dyfnallt Owen ha Y.-V.	
Perrot	329, 379, 415
Nebeut a dra, gant Jalm Konan	388, 421

Dont a reont evelse da studia, da labourat tro ha tro, tachenn ar relijion, ar vicher hag ar vro.

War dachenn ar relijion e vez lennet ha displeget bep gwech eur pennad aviel, ha great eun nebeut studiaden-nou war poent pe boent eus ar geennadurez kristen; evel er goanv-man war an oferenn.

War dachenn ar vicher, dre m'int, holl pe koulz lavaret, labourerien douar, e vez studiet bep an amzer ar pez a zell ouz al labour-ze, ha goude beza gwelet ar pez a zesk d'eomp al leoriou, pep hini a lavar an doare d'ober en e gear, hag e teskont, evelse an eil diwar goust egile.

N'eo ket awale'h labourat, red eo c'hoaz gwerza en em zifenn, en em harpa, setu ma vez studiet an emgleioù a zeu da rei skoazell d'an dud diwar ar meaz en hon amzer.

War dachenn ar vro hon eus gwelet, er bloaz tremenet, an doare ma vez diazezet an tailhou hag an doare d'en em gemeret pa vezer bet sammet dreist kont, gwelet a raimp edoug ar goanv mennoziou an dispac'herien a zo o klask kas hor bro war he c'hement all.

An holl bodadegou-ze ne vezont great nemet edoug ar miziou goanv pa vez berr an deiz hag hir an noz.

Setu ar pez a ra ar patronaj, ha war eun dro, ar pez a glask ober. Daoust ha tizout a ra atao hag ar pal merket d'ezan? N'her graio ket moarvat evit an holl; n'eo ket abalamour m'eman pe m'eo er patronaj eur paotr youank, n'hell ket hiviziken tec'hout diwar an aroutenn a garfemp e welet oc'h heui'h dalc'hat : Meur a hini anezo a lavar en deus great ar patronaj kalz ha kalz a vad d'ezo; evit meur a hini all ez eus deut gwellaen enno dreizan; zoken ma teufe hini pe hini da ankounac'het ar gentelioù, an aliou bet ennan, ne gredo ket ker buan ar geier skignet re aliez diwarbenn ar veleien, m'en devezo bet darempred ganto en e yaouankiz; hag eun deiz mar-teze e vezo gwelet o tizrei war an hant mat na dlefe ket bet tec'het diwarnan.

Evit echui gwelomp petra c'hed ar patronaj digant ar barrezioniz vat a lenn kement-man ha n'int mui tud yaouank da zont ennan.

Mar d'int pennou a familh, ar patronaj a c'houlenn diganto, poulza, lakât o faotred yaouank da zarempredi ar muia ar gwella ar patronaj, dreist-holl ma n'int ket re bell eus ar bourg. Ne glask nemet gwella mat ar haotred yaouank, hag hini ar familh a bez war eun dro, goudeze sikour ar patronaj en e labour, dre henchha ha kentelia o bugale war an hevelep aroudeun gantan; ma ne vez ket a urvaniez etre ar familh an tiegez hag ar patronaj ne vo great netra vat ebet; n'eo ket great ar patronaj, a hent all, evit kemerout leac'h ar gerent met evit o harpa hag o skoazella.

N'eus forz piou int e c'hellont dre gomzou hag aliou mat henchha war zu ar patronaj ar yaouankizou a zo en dro d'ezo; e c'hellont e sikour o tont d'ar peziou-c'hoari ha d'ar c'hoariou all great enan eur wech an amzer. Ouspenn ober eun tamm prof d'ar patronaj en deus mizou en deizze hag a hent all penn da benn d'ar bloaz, ha goude pa ne ve nemet gant ar muzikou, e reont plijadur d'ar haotred yaouank ha seul laouenoc'h e vezo ar re-man bet ha seul vuioe'h e teuint d'en em staga ouz ar patronaj.

KELEIER AR PATRONAJ

Peziou-c'hoari, kanaouennou ha tonniou muzig gouel an Armistis en deus plijet d'an dud, nec'het kalz anezo o klask gouzout da behini rei ar priz kenta.

E penn kenta ar miz-man e vezo peziou-c'hoari gant ar mere'hed yaouank.

Goude koan da c'hedal ar Felgent, ha da zeiz nedeleg goude ar gousperou e vezo sinetna evel er bloaveziou tremenet.

*Recherchez-vous
le Café à primes?
achetez
le CAFÉ du JOUR
il vous plaira!*

**le sac de 250 gr.
5.85
avec un Bon-Prime**

*chaque Breton boit
LE CAFÉ DU JOUR
il l'achète dans les succursales
de l'éco*

TI KOZ L'OLLIEROU

L'HOSTIS & JORDE, Successeurs

18, 27, rue Louis-Pasteur, 18, 27. — BREST

... Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en HON TI e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mouchouero ha tavancherou brodet.

SEIZ, MEZER, HA DANVEZ A BEP SEURT

Dioc'h ar galite an ti-man a verz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a UGENT REAL DRE GANT a vez roët e marc'hadourez, ha DEK DRE GANT d'ar familhou ni-verus diwar diskouez o c'hartenn.

POITEL

Eun hano hebken

Eun ti hepken

TI-GLAS

PLACE THIERS - MONTROULEZ

LU NEDU a bep seurd
evit an holl

Eun dibab eus an traou gwella
evit ar-re vouzar

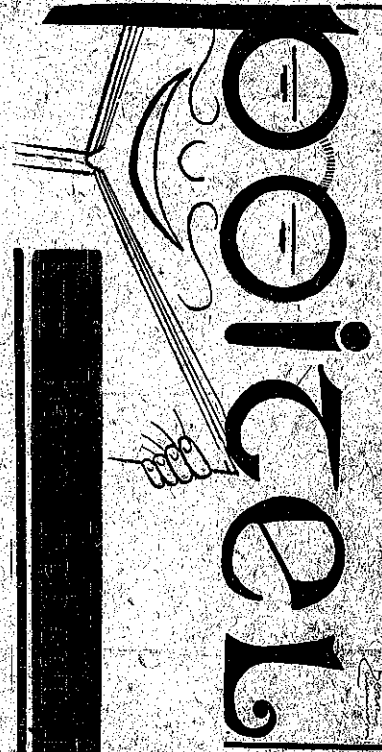
PHOTO

Appareils, Plaques, Pellicules
de toutes marques

●POITEL - Ti glas - Ti a fizians●

KERZU

MOULADURIU ARVOR, GWENGAMP
Ar Mérour : Herri CAOUISSIN, Scignac.

PLACE THIERS - MONTRouLEZ

LUNEDU a bep seurd

evil an holl

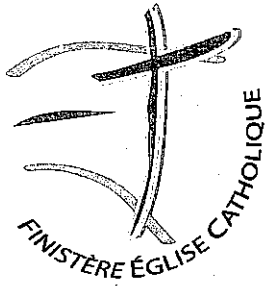
Eun dibab eus an traoz gwella
evit ar-re cozzar

PHOTO

Appareils, Plaques, Pellicules

de toutes marques

● POITEL - Ti glas - Ti a fiziañs ●

Archives et bibliothèque diocésaine de Quimper et Léon

Document numérisé

Source : <http://catholique-quimper.ccf.fr/diocese/bibliotheque-et-archives.html>